

Σπύρος Εργοιάβος

Φιλολόγος

ΗΓΕΙΡΩΤΙΚΑ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ

«Τὸ τιμᾶν τοὺς ἀγαθοὺς πατέρας τῆς Ἑλλάδος»

1998

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

026000197069

Σπύρος Εργολάβος

Φιλολόγος

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ

«Τὸ τιμᾶν τοὺς ἀγαθοὺς πατρίον τῇ Ἑλλάδι»

1998

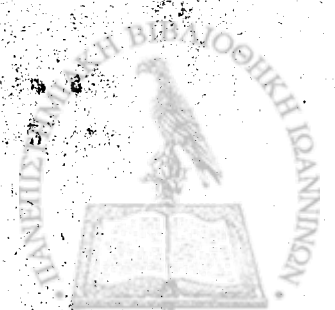

Σπύρος Εργολάβος
Γούναρη 7 - Γιάννινα 454 44
Τηλ.-Fax: 0651/22.997

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΗΠΕΙΡΟΣ
ΜΑΡΜΑΡΑ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
Τηλ. 0651/49579-22997

Στους Ηπειρώτες Ευεργέτες

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Με τα Κληροδοτήματα ασχολούμαι από τα φοιτητικά μου χρόνια. Ήμουν ο ίδιος υπότροφος του ΙΚΥ και του κληροδοτήματος Παπαδάκη. Στο μάθημα της Νεότερης Ιστορίας είχα αναλάβει φροντιστηριακή εργασία με θέμα:

Κοινωνική και πνευματική κατάσταση της Ηπείρου από το 1830 μέχρι το 1913.

Κατά τη διάρκεια της εκπόνησης της εργασίας διαπίστωσα πως σημαντική υπήρξε, κατά την περίοδο αυτή, στην κοινωνική και πνευματική ζωή της Ηπείρου, η συμβολή των μεγάλων Ηπειρωτών ευεργετών. Είχα μάλιστα την ευκαιρία να μελετήσω και μερικές, απ' τις πιο χαρακτηριστικές, διαθήκες.

Στα 1967, ο Σύλλογος Διδασκόντων της Ζωσιμαίας Σχολής, με απόφαση του, μου ανέθεσε να μιλήσω κατά το ετήσιο μνημόσυνο που γίνεται στα Γιάννινα, στη μνήμη των εθνικών μας ευεργετών.

Το θέμα, έτσι, των Κληροδοτημάτων αναθερμάνθηκε στο μυαλό μου. Σχημάτισα τότε τη γνώμη πως κάτι δεν πάει καλά με τη διοίκηση και τη διαχείριση των κληροδοτημάτων.

Απ' το 1980, παρακολούθησα όλο τον αγώνα που έκανε η «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» με στόχο να διοικούνται τα Κληροδοτήματα, και να γίνεται η διαχείρισή τους, σύμφωνα με τη βούληση των ευεργετών, όπως αυτή διατυπώνεται στις διαθήκες τους.

Απ' το 1983 - 1986, ως δημοτικός σύμβουλος αρχικά και ως αντιδήμαρχος, στη συνέχεια, στο Δήμο Ιωαννιτών, στα πλαίσια του προγράμματος του συνδυασμού «ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ» που διοικούσε τότε την πόλη, πρωτοστάτησα στον αγώνα για να αποκατασταθεί η συνταγματική και νομοθετική τάξη στο θέμα των κληροδοτημάτων και να γίνεται πιστή και επακριβής τήρηση της βούλησης των ευεργετών μας. Αυτό τον αγώνα τον συνεχίζω μέχρι σήμερα και θα τον συνεχίσω μέχρι την πλήρη δικαίωσή του.

Με λύπη μου είμαι υποχρεωμένος να επισημάνω πως η επίσημη πολιτεία έδειξε, και εξακολουθεί, δυστυχώς, να δείχνει, με τα αρμόδια όργανά

της, εγκληματική αδιαφορία για το θέμα των κληροδοτημάτων. Την ίδια αδιαφορία, σε τοπικό-Ηπειρωτικό-επίπεδο, έδειξαν και οι αρμόδιες τοπικές αρχές.

Το παρήγορο όμως είναι ότι, τα τελευταία χρόνια, ευαισθητοποιήθηκαν οι τοπικοί μαζικοί φορείς, οι οποίοι μάλιστα πραγματοποίησαν, στις 18 Ιουνίου 1997 συζήτηση - στρογγυλό τραπέζι - στα Γιάννινα, με θέμα: «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ».

Καρπός αυτής της ευαισθητοποίησης και συμβολή στον παραπέρα αγώνα για τα Ηπειρωτικά Κληροδοτήματα είναι αυτή η έρευνα.

Σπύρος Εργολάβος

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Η ΕΥΠΟΙΪΑ ΣΤΗ ΖΩΗ ΜΑΣ

Η ευποιΐα αποτελεί έμπρακτη εκδήλωση συμπαράστασης προς τον πάσχοντα συνάνθρωπο. Πολλά και ποικίλα τα αίτιά της. Ξεκινάει απ' το απλό συναίσθημα της συμπάθειας και του οίκτου, που γεννιέται αυθόρμητα στην ψυχή του ανθρώπου, καθώς βρίσκεται αντιμέτωπος με τη δυστυχία και καταλήγει, τις περισσότερες φορές, να πηγάζει απ' το αγνό συναίσθημα της φιλαλληλίας, χωρίς υπολογισμό και σκοπιμότητα. Ο άνθρωπος της ευποιΐας αισθάνεται τότε αγάπη ανιδιοτελή προς τους άλλους, αγάπη που ξεκινάει απ' τα γνωστά, φιλικά και συγγενικά πρόσωπα, εκτείνεται, στη συνέχεια, στο άμεσο κοινωνικό περιβάλλον, για να συμπεριλάβει, τέλος, όλους γενικά τους ανθρώπους, γνωστούς και αγνώστους, να πλημμυρίσει ολόκληρη την ανθρωπότητα και να γίνει αφετηρία όλων των κοινωνικών αρετών.

Κατά τους πρώτους χρόνους της κοινωνικής συμβίωσης των ανθρώπων, η ευποιΐα παρουσιάζεται στην πιο απλή της μορφή, καθώς ο καθένας, διαπνεόμενος από φιλόανθρωπα συναισθήματα, έρχεται να βοηθήσει και να θεραπεύσει τις άμεσες ανάγκες του άλλου. Την άσκησή της στην ανθρώπινη κοινωνία έρχεται να επιβεβαιώσει η ιστορία του πολιτισμού.

Ο **Κομφούκιος** τονίζει πως η εύνοια ανάμεσα στους ανθρώπους αποτελεί τη ρίζα για κάθε μορφή αρετής, οι δε άνθρωποι οφείλουν να συνηθίζουν, απ' τη μικρή τους ηλικία, και τους άλλους να αγαπούν και τα αγαθά τους να δαπανούν για την ευημερία των συνανθρώπων τους.

Το μεγαλείο της ευποιΐας φανερώνεται καθαρά στον **Αισχύλο**· αυτός, στο πολύκροτο έργο του «**Προμηθεύς ο Δεσμώτης**» παρουσιάζει τον πρώτο ευεργέτη της ανθρωπότητας, τον ήρωα **Προμηθέα**, να απαριθμεί τις ευεργεσίες του προς τους ανθρώπους· αυτοί, πριν από τον Προμηθέα, «**ενώ έβλεπαν, έβλεπαν στα χαμένα, άκουαν και δεν άκουαν· παρόμοιοι με σκιές ονείρων, μπερδευαν τα πάντα στην άσκοπη ζωή τους**». Ο Προμηθέας τότε, από αγάπη προς τους ανθρώπους, ανέβηκε, κατά το μύθο, στον Όλυμπο, έκλεψε απ' τους θεούς το φως της γνώσης, και το πρόσφερε, ως μεγάλη ευεργεσία, στους ανθρώπους.

Μορφή θεσμοθετημένης και πολύτιμης υπηρεσίας προς την κοινωνία, ήταν, στην αρχαιότητα, **οι χορηγίες**.

Ιδιαίτερη όμως αξία, ως έμπρακτη εφαρμογή της αγάπης, απόκτησε η

ευποιΐα στο **χριστιανισμό**. Εδώ η ευποιΐα αποτελεί πρώτιστο καθήκον κάθε χριστιανού, γιατί **«αυτός που ελεεί το φτωχό, δανείζει το Θεό»**. Από τότε, και μέχρι σήμερα, αν λάβουμε υπόψη τις δύσκολες στιγμές που πέρασε η ανθρωπότητα, η ευποιΐα έγινε εξαιρετική ηθική έκφραση κι ωφελιμότερη κοινωνική λειτουργία, **«γνώρισμα του αγαθού ανθρώπου, τέκνο της αρετής»**, κατά τον Αριστοτέλη.

Θα νόμιζε κανείς πως στην εποχή μας, εποχή ωφελιμισμού και υλοφροσύνης, δύσκολα θα μπορούσε να εκδηλωθεί η μεγάλη αυτή αρετή της ευποιΐας και να σκορπίσει το λεπτό άρωμά της σε ολόκληρη την ανθρωπότητα. Το αντίθετο ακριβώς συμβαίνει. Δεν έλειψαν, τα τελευταία χρόνια, και δε λείπουν, ευτυχώς, και σήμερα, τα ονόματα των μεγάλων της ανθρωπότητας ευεργετών, που βρίσκουν τη δυνατότητα, μέσα στην ηθική αδιαφορία των συνανθρώπων τους, να ζήσουν ακέραιοι και λευκοί, υπομονετικοί και αθόρυβοι εργάτες του καλού, πιστοί υπηρέτες του χρέους, ένθερμοι κήρυκες της αγάπης προς το συνάνθρωπο. Εδώ ακριβώς βρίσκεται η μεγάλη αξία της ευποιΐας σήμερα: φυτρώνει συχνά το δέντρο της σε άγονο έδαφος και προσφέρει ώριμους τους καρπούς της.

Αυτό συμβαίνει ιδιαίτερα στη χώρα μας. Σε όλες σχεδόν τις δύσκολες στιγμές της, δεν έλειψαν οι υπέροχες εκείνες μορφές, που θεωρούσαν περισσότερο τιμή για τους ίδιους, παρά καθήκον για τους άλλους, να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους προς την πατρίδα. Γνώρισμα του Έλληνα η **«φιλανθρωπία»** - με την αρχική της λέξης σημασία - απ' την αρχαία εποχή. Πενία πατροπαράδοτη απ' το ένα μέρος, ιστορικές περιπέτειες απ' το άλλο, μόχθος και στερήσεις για επιβίωση. Όταν οι ισχυροί της γης, με τη γνωστή τους αναίδεια και τον ωμό κυνισμό τους, δήλωναν πως η Ελλάδα υπάρχει μονάχα στη φαντασία λίγων λόγιων ανθρώπων, οι μεγάλοι Έλληνες ευεργέτες, έδιναν σκληρή την απάντηση: πρόσφεραν πρόθυμα τον καρπό των μόχθων και των προσωπικών τους στερήσεων και τον έθεταν στην υπηρεσία του σκλαβωμένου Γένους. Και όλα αυτά τα έκαναν, όχι για να αποκτήσουν τιμές και παράσημα, ούτε για να διεκδικήσουν υψηλές θέσεις, αλλά για να συντελέσουν αθόρυβα και αποτελεσματικά στην απελευθέρωση της πατρίδας τους.

Αυτοί έμπρακτα αναδείχτηκαν αγαθοί. Έμπρακτα πρέπει να απολαμβάνουν και τις τιμές από όλους μας. Δεν υπάρχει δε μεγαλύτερη τιμή για τους ευεργέτες μας από του να τηρούμε πιστά τις εντολές τους, όπως αυτές τις βρίσκουμε στις διαθήκες τους. Στη δική τους ευποιΐα, εμείς οφείλουμε να αντιπαρατάξουμε τη δική μας ευγνωμοσύνη. Αρχική αχαριστία δείξαμε μέχρι σήμερα, απέναντί τους. Δεν υπάρχει δε χειρότερη μορφή κακίας από την αχαριστία. Αυτό το κατανόησαν οι αρχαίοι Πέρσες.

Όπως αναφέρει ο **Ξενοφών στην «Κύρου Παιδεία»**, στα πλαίσια της

αγωγής των παιδιών τους επέβαλλαν και αυστηρές τιμωρίες. Τιμωρούσαν κατ' ἐξοχή τους αχαριστούντες, με τη σκέψη ότι την αχαριστία την ακολουθεί η αναισχυντία. Αυτό οφείλουμε να το συνειδητοποιήσουμε όλοι και να αντιμετωπίσουμε, με την ανάλογη σοβαρότητα και ευθύνη τα εθνικά μας κληροδοτήματα. Και όταν λέμε εθνικά κληροδοτήματα, εννοούμε, βασικά, τα Ηπειρωτικά Κληροδοτήματα. Όταν μιλάμε για εθνικούς ευεργέτες, αναφερόμαστε, κυρίως, στους Ηπειρώτες ευεργέτες.

Τῷ Κ. Νικολάῳ Ζωσιμᾷ εἰς Μόσχαν
Διγίνῃ 23 Δεκεμβρίου 1828

«Μετὰ μεγάλης εὐγνωμοσύνης λαμβάνει ἡ Κυβέρνησις τὰ εἰκοσιτέσσαρα κιβώτια τῶν βιβλίων ἃ δωρίζετε πρὸς Χριστιανικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν ἐκπαίδευσιν τῆς Ἑλληνικῆς νεολαίας καὶ διανεμηθῆσονται αὐτὰ ^{κατὰ} τὸ θέλημά σας καὶ ἐν καιρῷ θέλετε λάβει τὴν περὶ τούτου φανέρωσιν.

Μετὰ τῆς αὐτῆς εὐγνωμοσύνης, θέλομεν ὑποδεχθῆ καὶ ὅσα ἔτι ὑπόσχεσθε νὰ μᾶς στείλητε καὶ δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι τὸ ἔθνος αὐτὸ διὰ τῆς φωνῆς τῶν αὐτοῦ προβούλων θέλη σᾶς ἐξαγγεῖλει τὸ ἔμψυχον καὶ δικαιοτάτον αὐτοῦ αἶσθημα πρὸς τὴν ὑμετέραν κορυφὴν, κληρονόμον τῆς μεγαλοψύχου φιλοπατρίας ἀδελφῶν ἔσαι ἀοιδίμων καὶ μακαρίων».

Ἰωάννης Καποδίστριας

2. ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΥΠΟΪΑ

Πατρίδα των ευεργετών η Ήπειρος. Όσο ξερό και άγονο είναι το έδαφος της, τόσο πλούσιο φύτρωσε, και εξακολουθεί, ευτυχώς, να φυτρώνει, το δέντρο της ευεργεσίας. Δέντρο που πρόσφερε άφθονους τους καρπούς του, ιδιαίτερα στα χρόνια της πικρής σκλαβιάς. Τότε ακριβώς που οι θρήνοι και οι στεναγμοί της φυλής μας συνέθεταν τη θλιβερότερη συμφωνία τότε που ήταν «σβησμένες όλες οι φωτιές κι οι πλάστρες μες στη χώρα», ξύπνησε στις ψυχές των απόδημων Ηπειρωτών η πανάρχαια εκείνη αρετή της φιλοπατρίας.

Αυτή δημιούργησε την απαίτηση της προσφοράς που εκδηλώθηκε σ' όλους τους τομείς, ιδιαίτερα δε στον ευαίσθητο χώρο της παιδείας. Παιδεία και ευποιΐα υπήρξαν, από παλιά, τα δύο βασικά ιδανικά της Ηπειρωτικής ψυχής, παραδόσεις λαμπρές που σφυρηλατήθηκαν και διατηρήθηκαν ισχυρές μες στους αιώνες. Ευεργέτες και Δάσκαλοι του Γένους προχώρησαν μαζί στην Ήπειρο. Οι πρώτοι άνοιξαν τους κρουνούς του χρήματος, οι δεύτεροι άνοιξαν τους κρουνούς του πνεύματος· και οι δύο μαζί θεμελίωσαν το λαμπρό οικοδόμημα της παιδείας. Δημιούργησαν έτσι μια μεγάλη πνευματική και ανανεωτική κίνηση, προάγγελο της νεοελληνικής μας αναγέννησης.

α' Οι Απόδημοι Ηπειρώτες

Λαμπροί και δημιουργικοί Ηπειρώτες πήραν, στα δίσεχτα χρόνια της σκλαβιάς, το δρόμο προς την ξενιτιά. Ορεινή χώρα η Ήπειρος· ελάχιστη η παραγωγή της· φανερή η αδυναμία της να συντηρήσει τους κατοίκους της. Στο ορεινό του εδάφους έρχεται, στη συνέχεια, να προστεθεί η σκλαβιά. Δεν ήταν λίγοι εκείνοι οι Ηπειρώτες που ζήτησαν τότε καταφύγιο έξω απ' την τουρκοκρατούμενη Ελλάδα μακριά από την τουρκική καταπίεση. Η συμφωνία που υπογράφηκε, κατά την παράδοση της Ηπείρου στους Τούρκους, εξασφάλιζε στους κατοίκους της ορισμένα προνόμια. Έτσι οι Ηπειρώτες συνέχισαν ανεμπόδιστα το εμπόριο που είχαν αρχίσει οι Ενετοί, όταν κατάκτησαν τα Ηπειρωτικά παράλια. Γρήγορα ξαπλώθηκαν σε όλη την Ευρώπη, τη Ρωσία, ακόμα και στις Ινδίες.

Αυτές οι πυκνές εμπορικές σχέσεις και επικοινωνίες με ολόκληρο τον τότε γνωστό κόσμο καλλιέργησαν ένα σίγχρονο εμπορικό πνεύμα. Ίδρυσαν παντού εμπορικά πρακτορεία, εμπορικούς και τραπεζικούς οίκους. Τα κεφάλαια αυτών των επιχειρήσεων έφταναν σε αμύθητα, για την επο-

χή εκείνη, ποσά. Παράλληλα διατήρησαν στενές οικονομικές και πνευματικές σχέσεις με την Ήπειρο, και ιδιαίτερα με τα Γιάννινα, που έμοιαζαν περισσότερο με ευρωπαϊκή, παρά με τουρκοκρατούμενη πόλη. Ποτέ δε λησμόνησαν τα προς την πατρίδα τους καθήκοντα. Άφησαν τους καρπούς των μόχθων τους για κοινωφελείς σκοπούς. Με μεγάλες δωρεές συγκράτησαν επί ολόκληρα χρόνια ευγενικά φιλανθρωπικά και εκπαιδευτικά ιδρύματα. Απ' τους απόδημους Ηπειρώτες προήλθαν οι πιο μεγάλοι εθνικοί ευεργέτες. Με χρήματά τους σχηματίστηκαν, ήδη απ' τα χρόνια της Τουρκοκρατίας, τα Κληροδοτήματα, τα γνωστά **λάσσα**, που απέβλεπαν βασικά στην προαγωγή της παιδείας, της υγείας και της κοινωνικής πρόνοιας.

Άλλα απ' αυτά τα Κληροδοτήματα απέβλεπαν στην εξυπηρέτηση του νεοσύστατου Ελληνικού κράτους. Με χρήματα μεγάλων Ηπειρωτών ευεργετών δημιουργήθηκαν το Ζάπειο Μέγαρο, και η περιοχή του, το Αρσάκειο Παρθεναγωγείο Ψυχικού, το Τοσίτσειο Αθηνών, η Ακαδημία, το Πανεπιστήμιο, το Πολυτεχνείο, το Αστεροσκοπείο, η Εθνική Βιβλιοθήκη, το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, το Βαρβάκειο Λύκειο, η Γεωργική Σχολή και ο Βοτανικός Κήπος, το Στάδιο, η Σχολή Ευελπίδων, οι Φυλακές και το Θωρηκτό Αβέρωφ, η Ριζάρειος Σχολή, και τόσα άλλα κοινωφελή ιδρύματα και έργα, που σήμερα κοσμούν την πρωτεύουσα του Ελληνικού Κράτους.

Το Πολυτεχνείο

β' Οι λόγιοι

Αλλα από τα Κληροδοτήματα απέβλεπαν στην ανακούφιση και την προαγωγή του Ηπειρωτικού λαού που στέναζε κάτω απ' το ζυγό της σκλαβιάς. Δίπλα τους, σ' αυτή την προσπάθεια, στάθηκαν οι λόγιοι. Άνθρωποι βαθιά καλλιεργημένοι. Πολλοί απ' αυτούς έχουν σπουδάσει στην Ευρώπη.

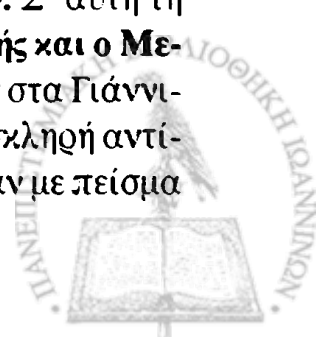
Χειρίζονται άριστα τις ξένες γλώσσες. Για κάθε θέμα που παρουσιάζεται προτιμούν τη δόξα της πατρίδας τους που την ταυτίζουν με την αρχαία Ελλάδα. Εμπνέονται απ' τις πανάρχαιες και αναλλοίωτες ελληνικές αξίες. Διακρίνονται για ένα αίσθημα εθνικής αισιοδοξίας και έχουν την αίσθηση της πνευματικής υπεροχής απέναντι στους Τούρκους. Είναι καλά πληροφορημένοι για τις νεότερες επιστήμες τις οποίες φιλοδοξούν να διδάξουν και στην πατρίδα τους. Έτσι, όταν το Έθνος ολόκληρο, κάτω απ' τη σκληρή σκλαβιά, είχε στερηθεί τα φώτα της παιδείας, πρώτη η άγωνα και δυσχείμερη τούτη χώρα, η Ήπειρος, με επίκεντρο τα Γιάννινα, χάρη στους ευεργέτες και στους δασκάλους της, άσκησε ευεργετική επίδραση πάνω στην πνευματική και εθνική ζωή του υπόδουλου Ελληνισμού. Καθιερώθηκαν, κατ' αυτό τον τρόπο, τα Γιάννινα ως **«πρώτα στ' άρματα, στα γρόσια και στα γράμματα»**. Και πραγματικά ήταν ιδιαίτερα στα γρόσια και στα γράμματα.

Γρόσια και γράμματα έδωσαν ξεχωριστή θέση στην παιδεία. Αυτό φαίνεται, ιδιαίτερα, απ' τον 17ο αιώνα.

γ' Οι Σχολές των Ιωαννίνων

Ζώντας όλο τον αναγεννητικό οργασμό της Ευρώπης, στη Βενετία, ο Επιφάνιος, ιδρύει, στα 1648, στα Γιάννινα τη φερώνυμη Σχολή του, με την οποία απέβλεψε στην πνευματική καλλιέργεια της νεολαίας, έξω απ' τη σχολαστική παράδοση. Φρόντισε για το σκοπό αυτό να σπουδάσει στην Ευρώπη μερικούς νέους τους οποίους προόριζε για δασκάλους στη Σχολή του. Ανάμεσα σ' αυτούς και ο **Μιχαήλ Μήτρος**, ο κατόπιν Μητροπολίτης Αθηνών **Μελέτιος** που έμεινε στην ιστορία ως **Μελέτιος Γεωγράφος**.

Γιαννιώτης έμπορος στη Βενετία είναι και ο **Εμμανουήλ Γχιούμας**. Διαθέτει τεράστια εισοδήματα για τη λειτουργία Σχολής στα Γιάννινα, το 1676, που παίρνει το όνομα **«Πρώτη Σχολή των Ιωαννίνων»**. Σ' αυτή τη Σχολή δίδαξαν ο **Βησσαρίων Μακρής**, ο **Γεώργιος Σουγδουρής** και ο **Μεθόδιος Ανθρακίτης**. Δάσκαλοι εμπνευσμένοι που μεταφέρουν στα Γιάννινα το νεωτεριστικό πνεύμα της Ευρώπης και προκαλούν τη σκληρή αντίδραση των εκπροσώπων του σχολαστικισμού που πολεμούσαν με πείσμα

κάθε νεωτεριστική προσπάθεια και χτυπούσαν με φανατισμό τους πραγματικά μορφωμένους ανθρώπους.

Σε **Μπαλαναία Σχολή** θα μετονομαστεί αργότερα η Σχολή Γκιούμα στα Γιάννινα. Απ' τη στιγμή που οι Μπαλάνοι ανέλαβαν τη διεύθυνση της Σχολής, άλλαξε και ο προσανατολισμός της. Αυτοί ήταν έξοχοι ελληνιστές και ενδιαφέρονταν για την πνευματική ανάταση του έθνους. Διέπραξαν όμως το σφάλμα να μην επιδιώξουν να προσαρμοστούν στο πνεύμα της εποχής τους και να αντιταχθούν σε κάθε προσπάθεια εκσυγχρονισμού της παιδείας.

Έμποροι στη Βενετία ήταν επίσης οι Γιαννιώτες **Λάμπρος και Σίμων Μαρούτσης**. Αυτοί άφησαν αρκετά χρήματα, αγόρασαν οικόπεδο και

Ευγένιος Βούλγαρης

ανήγειραν οικοδόμημα —στο χώρο που σήμερα βρίσκεται το ΚΤΕΛ Άρτας - Πρέβεζας— για να λειτουργήσει «ως σχολείον εις το διηνεκές». Οι ίδιοι όρισαν πρώτο δάσκαλο της Σχολής τον **Ευγένιο Βούλγαρη** που τον είχαν ακούσει στη Βενετία να συναρπάζει τα πλήθη από τον άμβωνα της εκκλησίας. Το οικοδόμημα της Σχολής βομβαρδίστηκε το 1940 απ' τους Ιταλούς και καταστράφηκε. Το 1957 το οικόπεδο πουλήθηκε απ' τα Αγαθοεργά Καταστήματα Ιωαννίνων και σήμερα λειτουργεί ως ΚΤΕΛ.

Συνέχεια της Μαρουτσαίας Σχολής είναι η **Καπλάνειος** πήρε το όνομά της απ' το **Ζώη Καπλάνη** που, ενώ ζούσε, φιλοδόξησε να συστήσει στα Γιάννινα ένα πρότυπο για την εποχή του ελληνικό και επιστημονικό Σχολείο, με πρώτο δάσκαλο το γνωστό λόγιο και μεγάλο πατριώτη **Αθανάσιο Ψαλίδα**, ένα απ' τους μεγάλους πνευματικούς ηγέτες της Νέας Ελλάδας.

Αθανάσιος Ψαλίδας

Όλα αυτά τα σχολεία που ιδρύθηκαν στα Γιάννινα από απόδημους ευεργέτες Ηπειρώτες πρόσφεραν, ασφαλώς, ανεκτίμητες υπηρεσίες. Πάνω απ' όλα όμως στέκεται η **Ζωσιμαία Σχολή** που ιδρύθηκε στα 1828, με χρήματα της Ζωσιμαίας Αδελφότητας. Συνδέθηκε, επί ολόκληρες δεκαετίες, τόσο πολύ με τα Γιάννινα, ώστε όταν έλεγε κανείς Γιάννινα, εννοούσε πάντοτε τη Ζωσιμαία και όταν έλεγε Ζωσιμαία η σκέψη του πήγαινε στα Γιάννινα.

Την ευγνωμοσύνη τους προς τη Ζωσιμαία Αδελφότητα για την προσφορά τους προς την πατρίδα, εκφράζουν με επιστολή τους προς το Νικόλαο Ζωσιμά, το 1841, οι επίτροποι των τεσσάρων Εκκλησιών και του Νοσοκομείου της πόλης των Ιωαννίνων.

Σ' αυτή την επιστολή επισημαίνουν:

«Πανευγενέστατε, φιλανθρωπότατε και ευεργέτα Νικόλαε Ζωσιμά Νίτζνα

Η πατρίς ποτέ δεν ημπορεί να σας προσφέρει την ικανότητα της ευχαριστήσεως οπού ακαταπαύστως από τα πλούσια ελέη σας ενεργείται, αι αδραί δαπάναι σας κατά καιρούς εις το μόνον συστατικόν της ανθρωπότητος λέγομεν το να ανοίξητε σχολεία, να διανέμητε βιβλία προς φωτισμόν των τέκνων απάντων της Πατρίδος μας και απάσας τας πέριξ, επαρχίας, εν ταυτώ δε τα πλούσια ελέη σας εις ενδυμασίας ενδεών γυμνών, εις χρήματα δεδόμενα εκλεπτωκότων φαμηλιών επρόφθασαν, οποία γλώσσα; οποίον στόμα; οποία χείλη ιστανται ακίνητα ή αργά; αλλ' ακαταπαύστως βοώντα, φωνάζοντα, αλλαλάζοντα αναπέμπουσιν ύμνους και δοξολογίας εις τον Υπεράγαθον Θεόν δια την πολυχρόνιον ζωήν, υγείαν και ευδαιμονίαν της πανευγενείας σας.»

Χάρη στους απόδημους ευεργέτες Ηπειρώτες και στους Δασκάλους του Γένους που δίδαξαν στα Γιάννινα, άνοιξε ο δρόμος για τον πολιτισμό και προλειάνθηκε το έδαφος για την εθνική αποκατάσταση. Ηπειρώτες έμποροι και λόγιοι, κυνηγημένοι απ' τη μπόρα του κατακτητή, αφομοίωσαν, γρήγορα, και αποτελεσματικά, τις προοδευτικές ευρωπαϊκές πνοές, και, καθώς τις μετέφεραν στην Ηπειρο, σταμάτησαν τα ποικίλα αναχρονιστικά ρεύματα και έθεσαν τα θεμέλια για την εδραίωση μιας παιδείας, με βάση τα ευρωπαϊκά πρότυπα.

Όλη αυτή η αγνή διάθεση των μεγάλων ευεργετών μας αποτυπώνεται μέσα στις διαθήκες τους, με τις οποίες εκδήλωσαν, κατά τρόπο που δεν επιδέχεται αμφισβήτηση, τη βούλησή τους, γύρω από τον τρόπο διοίκησης και διαχείρισης της περιουσίας τους και γύρω απ' το σχολό για τον οποίο διέθεταν αυτές τις περιουσίες.

3. Ο ΣΚΟΠΟΣ ΑΥΤΗΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Προσφορά στους μεγάλους ευεργέτες της Ηπείρου είναι αυτή η έρευνα. Σκοπός της ένας και μοναδικός:

Να δώσει στους αναγνώστες μια πτυχή μονάχα από το μεγάλο θέμα που φέρει τον τίτλο: ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ. Αυτό πιστεύουμε θα δώσει στους Ηπειρώτες τη δυνατότητα να συνειδητοποιήσουν τη σοβαρότητα του θέματος και να πάρουν θέση.

Η Ηπειρωτική κοινή γνώμη, είμαστε βέβαιοι, τότε θα ευαισθητοποιηθεί. Δε θα μείνει ασυγκίνητη και αδιάφορη μπροστά σ' ένα τέτοιο θέμα.

Θα αναγκάσει τότε την υπεύθυνη πολιτεία και τους τοπικούς άρχοντες να πάρουν θέση. Να σταματήσουν να στρουθοκαμηλίζουν και να κάνουν πως δεν καταλαβαίνουν τίποτε. Αρκετή αδιαφορία έδειξαν· αδιαφορία που εγγίζει τα όρια του «εγκλήματος καθοσιώσεως», όπως θα έλεγε ο Ρισελιέ.

Για να προσεγγίσω αυτό το στόχο θα παραθέσω στα επόμενα κεφάλαια όλα τα σχετικά ντοκουμέντα που συγκέντρωσα κατά τη μακροχρόνια έρευνα του θέματος: αποσπάσματα από διαθήκες ευεργετών, νόμους και διατάγματα που διέπουν το καθεστώς των κληροδοτημάτων, μαρτυρίες για τον τρόπο της διοίκησης και της διαχείρισής τους, πριν και μετά την απελευθέρωση, ενέργειες φορέων και οργανισμών για τη ρύθμιση του καθεστώτος των κληροδοτημάτων. Αυτά τα στοιχεία, ασφαλώς, δεν υπόκεινται σε καμιά αμφισβήτηση.

Σε ορισμένα σημεία, προκειμένου να βοηθήσω τον αναγνώστη να σχηματίσει προσωπική γνώμη, θα διατυπώσω και μερικές υποκειμενικές απόψεις, όπως αυτές τις διαμόρφωσα, με βάση τα αντικειμενικά δεδομένα, κατά την πολύχρονη ενασχόλησή μου με τα Ηπειρωτικά Κληροδοτήματα. Οι απόψεις αυτές έχουν, οπωσδήποτε, το στοιχείο της υποκειμενικότητας. Υπόκεινται, για τούτο, στην ανάλογη κριτική, είναι επιδεκτικές αμφισβήτησης, γιατί όχι και σχετικής επίκρισης.

Στοιχεία που αποτελούν δικαίωμα, αλλά και καθήκον, κάθε σκεφτόμενου ανθρώπου, κάθε συνειδητοποιημένου πολίτη.

Αυτός είναι, άλλωστε, και ο λόγος για τον οποίο κατέβαλα προσπάθεια ώστε να ακολουθήσω σ' αυτή την έρευνα τη μέθοδο, όχι της ρητορικής, αλλά της διαλεκτικής σκέψης.

Η πρώτη —η ρητορική— ως «πειθούς δημιουργός», κατά τον Αριστοτέλη, προσπαθεί να πείσει, να συγκινήσει. Δεν είναι αυτός ο σκοπός της διαλεκτικής. Η διαλεκτική κατανοεί, συμφωνεί, διαφωνεί, οργανώνει τις

γνώσεις, διατυπώνει απόψεις με λογική βάση, προπαντός όμως επιδιώκει να ανακαλύψει το αδύνατο σημείο στις απόψεις των άλλων και να βρῖσκει το λογικό επιχείρημα που θα προβάλει σ' αυτόν που έχει αντίθετη άποψη. Ξεκινάει από την άποψη ότι για κάθε θέμα υπάρχει μια **θέση**. Για το ίδιο θέμα υπάρχει μια άλλη θέση - η αντίθεση -, αντίθετη ή διαφοροποιημένη απ' την πρώτη. Θέση και αντίθεση μας βοηθούν να προχωρήσουμε στη **σύνθεση**, να προσεγγίσουμε δηλαδή, όσο γίνεται περισσότερο, το θέμα, και μαζί, να πλησιάσουμε και να βρούμε την αλήθεια. Όταν αυτό το πετύχουμε, θέτουμε τις βάσεις για να γίνουμε πραγματικά ελεύθεροι άνθρωποι, σύμφωνα και με τη ρητή εντολή του Ευαγγελίου:

«Γνώσεσθε την αλήθειαν και η αλήθεια ελευθερώσει υμάς».

Δεν αρκεί όμως, γύρω από ένα θέμα, να βρούμε την αλήθεια. Στην περίπτωση π.χ. των Ηπειρωτικών Κληροδοτημάτων δεν είναι λίγοι αυτοί που γνωρίζουν την αλήθεια. Δεν έχουν όμως την τόλμη - είτε από συμφέρον, είτε από σκοπιμότητα, είτε από αδιαφορία, είτε από δειλία - να τη διακηρύξουν.

Χρειάζεται, λοιπόν, διακήρυξη. Στην υπόθεση, άλλωστε, της αλήθειας, το πρόβλημα δε βρίσκεται τόσο στην ανεύρεσή της, όσο στη διακήρυξή της. Η πρώτη χρειάζεται μόχθο, χρειάζεται έρευνα. Η δεύτερη χρειάζεται θάρρος, χρειάζεται βαθιά συναίσθηση της ευθύνης.

«Θέλει αρετήν και τόλμην η ελευθερία» διακήρυξε ο Κάλβος. Αυτή την αρετή και αυτή την τόλμη έχουμε χρέος όλοι οι Ηπειρώτες να επιδείξουμε στο θέμα των Ηπειρωτικών Κληροδοτημάτων.

Χρειάζεται αρετή και τόλμη, γιατί πρόκειται για δύο κατηγορίες ανθρώπων που οι ίδιοι δεν μπορούν να υπερασπιστούν τον εαυτό τους:

Οι πρώτοι είναι οι ευεργέτες.

Αυτοί σήμερα είναι νεκροί και δεν έχουν τη δύναμη να επιβάλουν την πιστή και επακριβή εκπλήρωση της βούλησής τους, όπως αυτή την αποτύπωσαν στις διαθήκες τους. Το Σύνταγμα, βέβαια, της χώρας μας και οι νόμοι διασφαλίζουν, θεωρητικά, αυτό το δικαίωμα. Σε μας τους «ελεύθερους και υπεύθυνους πολίτες» - όπως μας θέλει το Σύνταγμα της χώρας μας - απομένει το χρέος να μετατρέψουμε αυτό το θεωρητικό δικαίωμα σε πρακτική δυνατότητα. Να απαιτήσουμε δηλαδή από την Πολιτεία να εφαρμόσει πιστά τη βούληση των ευεργετών μας, όπως ακριβώς προβλέπουν το Σύνταγμα και οι νόμοι της.

Οι δεύτεροι είναι οι νέοι.

Για την παιδεία των νέων μας άφησαν οι περισσότεροι Ηπειρώτες ευεργέτες τους καρπούς των μόχθων μιας ολόκληρης ζωής.

Αυτοί οι νέοι —μαθητές και φοιτητές— δεν έχουν τη γνώση, αλλά και

τη δύναμη, να διεκδικήσουν για τον εαυτό τους αυτά που τους πρόσφεραν οι ευεργέτες, αυτά που τους ανήκουν.

Αυτή τη γνώση, και τη δύναμη την έχουμε εμείς: οι γονείς, οι κηδεμόνες, οι πολίτες. Σ' εμάς ανατίθεται αυτό το διπλό χρέος:

*«Χρωστάμε σ' όσους πέρασαν, θα ρθούνε, θα περάσουν
κριτές θα μας δικάσουν, οι αγέννητοι, οι νεκροί».*

Εκπλήρωση ελάχιστη ενός τέτοιου χρέους αποτελεί αυτή η έρευνα.

Αν βοηθήσει, με τα στοιχεία που καταχωρίζονται σ' αυτή, πέρα από διαφορετικές απόψεις και διαφωνίες, στην προσέγγιση της αλήθειας γύρω από τα Ηπειρωτικά Κληροδοτήματα:

Αν συντελέσει στην ευαισθητοποίηση της Ηπειρωτικής κοινής γνώμης και, μέσα από όλους τους οργανωμένους μαζικούς φορείς της, αναγκάσει τα αρμόδια Όργανα της πολιτείας και τους τοπικούς μας άρχοντες να ξυπνήσουν από το λήθαργό τους και να δουν κατάματα, με «περίσκεψη», και με «αιδώ», το μεγάλο θέμα των Ηπειρωτικών Κληροδοτημάτων:

Τότε, μεγάλη θα είναι η τιμή που θα αποδοθεί στα πιο εκλεκτά τέκνα της Ηπείρου, τους ευεργέτες.

Τότε, μεγάλη θα είναι η ωφέλεια που θα προκύψει, για την Ήπειρο, και ιδιαίτερα για τη νεολαία μας.

B. ΟΙ ΔΙΑΘΗΚΕΣ ΤΩΝ ΕΥΕΡΓΕΤΩΝ ΜΑΣ

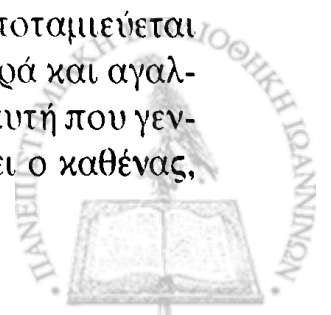
Μνημεία λόγου και ήθους αποτελούν - κατά κανόνα - οι διαθήκες των ευεργετών μας. Διαβάξεις αυτά τα μνημεία και υποκλίνεσαι με σεβασμό στη μνήμη τους. Ταυτόχρονα νιώθεις διπλή θλίψη και απογοήτευση μαζί:

Θλίψη και απογοήτευση, καθώς αναλογίζεσαι ότι τέτοια κείμενα υψηλού και άδολου φρονηματισμού δεν έχουν καθιερωθεί σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, για να γνωρίσει η νέα γενιά τα πιο εκλεκτά τέκνα αυτής της χώρας και να κατανοήσει ποιός είναι ο δρόμος που δίνει νόημα και περιεχόμενο στη ζωή μας.

Θλίψη και απογοήτευση, καθώς αναλογίζεσαι ότι, σε μεγάλο ποσοστό, η πολιτεία δεν έχει φροντίσει να κάνει σεβαστή τη βούλησή τους και να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα για την πιστή και επακριβή τήρησή της.

Μέσα από τις διαθήκες των ευεργετών μας αναδύεται όλη η αγνή διάθεσή τους, όλη η ψυχική τους ανωτερότητα που αποτελούν τις κινητήριες δυνάμεις των ευγενικών χειρονομιών τους. Μέσα σ' αυτά τα κείμενα, συνταγμένα την πιο ευγενική και κρίσιμη στιγμή της ζωής τους, αποτυπώνεται η ίδια η ψυχή τους. Οι διαθήκες αποτελούν την ευγενέστερη έκφραση της ελληνικής ψυχής. Δείχνουν ανθρώπους που έχουν κατανοήσει πως αυτό που έχει αξία στη ζωή είναι να κάνεις το καλό με κάθε τρόπο. Ανθρώπους που έχουν απαλλαγεί απ' το βαθύ λήθαργο της αδιαφορίας για το συνάνθρωπο και με την ψυχή πλημμυρισμένη απ' τον ένθερμο ζήλο για το κοινό καλό, αναδείχτηκαν πρωτοπόροι και πρωταγωνιστές της κοινωνικής ζωής. Οδηγήθηκαν έτσι, εκούσια, στη ζωή τους, στη λιτότητα και τη σωφροσύνη, ξεκινώντας απ' τη σκέψη πως η απόκτηση του πλούτου, αυτή καθ' αυτή, δεν είναι κατόρθωμα· κατόρθωμα είναι η διατήρηση και η χρησιμοποίησή του για το κοινό καλό. Ήρθαν έτσι αρωγοί στον ανθρώπινο πόνο που, αν δεν τον εξαφάνισαν, τον περιορίσαν, καταπολέμησαν αποτελεσματικά βασικά κοινωνικά δεινά, την αμάθεια, την πείνα, την αρρώστια, έγιναν εστία αγάπης χριστιανικής στις δύσκολες στιγμές που περνούσε το έθνος μας, αστείρευτη πηγή που σκόρπιζε την καλοσύνη στους πάσχοντες ομοεθνείς τους.

Θεώρησαν ως άρτο ζωής την ανάλωση του εαυτού τους για το κοινό αγαθό, ξεκινώντας απ' τη σκέψη πως κάθε ευγενική πράξη, ενώ φαίνεται πως προσφέρεται στους άλλους, στην πραγματικότητα αποταμιεύεται για τους ίδιους· και τούτο γιατί η ψυχή τους γεμίζει από χαρά και αγαλλίαση. Δεν υπάρχει πράγματι ωραιότερη ευχαρίστηση από αυτή που γεννάει η ευεργεσία. Τη δική του βασικά ευτυχία παρασκευάζει ο καθένας,

όταν επιδιώκει και πραγματοποιεί την ευτυχία των άλλων. Αυτό το κατάλαβαν καλά οι ευεργέτες. Θεώρησαν έτσι πως οι πιο ασφαλείς και πλούσιες αποταμιεύσεις δεν ήταν αυτές στις μεγάλες τράπεζες, στις χώρες που ανέπτυξαν τη δραστηριότητά τους και δημιούργησαν τα αγαθά τους, αλλά οι αποταμιεύσεις στις τράπεζες των φτωχών και ορφανών παιδιών της πατρίδας, των διωκόμενων και αναξιοπαθούντων Ελλήνων, των ελληνοπαίδων που διψούσαν για μόρφωση, μέσα απ' την οποία επιζητούσαν τη λύτρωσή τους.

Πλούσια η ψυχή των ευεργετών μας, πλούσιοι και ποικίλοι οι σκοποί για τους οποίους αφιέρωσαν τα αγαθά τους. Σκοποί συναφείς με τις ανάγκες του έθνους, σκοποί συναφείς με την αναγέννησή του. Πρώτος και κυρίαρχος σκοπός τους η εδραίωση και η προαγωγή της παιδείας. **«Απ' τα γράμματα γεννιέται η προκοπή, με την οποία λάμπουν τα ελεύθερα έθνη»**, διακήρυττε ο πρωτομάρτυρας του έθνους αιοδός Ρήγας Φεραίος. **«Το έθνος για να λυτρωθεί, πρέπει πρώτα να μορφωθεί»**, πρόσθετε ο μεγαλύτερος Δάσκαλος του Γένους, Αδαμάντιος Κοραής. Αυτό το πανεθνικό κήρυγμα γίνεται σύνθημα και πόθος ζωής των εθνικών ευεργετών μας.

«Ότε το 1809 ε γνώρισα τον μακαρίτην κόμητα Καποδίστριαν Ιωάννην - γράφει στη διαθήκη του ο Δομπόλλης - κατόπιν κυβερνήτην της Ελλάδος - υπεσχέθημεν αλλήλοις να μεταχειρισθώμεν παν μέσον προς διάδοσιν της δημοσίας εκπαιδεύσεως εν Ελλάδι. Έκτοτε ο σταθερός σκοπός της ζωής μου υπήρξε να κατορθώσω να εκπληρώσω πρεπόντως την δοθείσαν υπόσχεσίν μου».

Και ο Απόστολος Αρσάκης θα προσθέσει:

«Αποθνήσκω ήσυχος, πεπειθώς ότι το μικρόν χωρίδιον Χοταχόβα θέλει κατασταθή μίαν ημέραν μουσοτροφεϊόν' πέποιθα και πιστεύω τούτο, διότι το Σχολείον είχε την καλήν τύχη να πέση υπό την προστασία του συμβουλίου σας».

Όταν διάβαζα την ακροτελεύτια αυτή φράση της διαθήκης του Γ. Αρσάκη, θυμήθηκα τη «διαθήκη του Ραλλίδη» για την οποία κάνει λόγο ο Δ. Χατζής στο βιβλίο του «το τέλος της μικρής μας πόλης». Ενδιαφέρον παρουσιάζει το σχετικό απόσπασμα:

«Όταν πέθανε ο καθηγητής, ανοίχτηκε η διαθήκη του. Ο καθηγητής είχε, στ' αλήθεια, τριακόσιες εξήντα δύο χιλιάδες δραχμές στην τράπεζα. Και τις άφηνε στην πόλη μας. Με τους τόκους των χρημάτων αυτών όριζε να σπουδάξει ένας νέος από την πόλη φιλολογία στο Πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης. Για τη διαχείριση των χρημάτων έγγραφε να μείνουν απείραχτα δέκα χρόνια ακόμα στην Τράπεζα και ν' ανατοκίζονται.

Και μόνο τότε, οι σημερινοί μαθητές του στις τρεις τελευταίες τάξεις του γυμνασίου, να μαζευτούν όλοι μαζί και να βγάλουν αυτοί την επιτρο-

πή που θα διαχειρίζεται το Κληροδότημα. Αφήνει - έγραφε - τη διαχείριση αυτού του κληροδοτήματος στα παιδιά, γιατί κανέναν άλλο σ' αυτή την πόλη δεν εμπιστεύεται.

«Παιδιά μου, τους έλεγε. Ελπίζω εσείς ως τα τότες να μην έχετε μεγαλώσει μονάχα στα χρόνια, μα νάχετε γίνει και άντρες, στην ψυχή και στο νου σας. Κι οι δάσκαλοι που θα βγουν μ' αυτά τα χρήματα που σας αφήνω, να φροντίσετε κι εσείς και να φροντίσουν κι αυτοί, να μην είναι μόνο δάσκαλοι, μα να 'ναι και άνδρες μαζί, τέτοιους χρειάζεται η πόλη, τέτοιους θα χρειαστούν τα παιδιά σας».

Ευρηματικός, οπωσδήποτε, ο τρόπος διοίκησης και διαχείρισης των χρημάτων που άφηνε, με τη διαθήκη του, ο καθηγητής Ραλλίδης.

Με τις διαθήκες τους οι ευεργέτες μας εξέφρασαν, με πλήρη σαφήνεια που δεν επιδέχεται αμφισβήτηση, τη βούλησή τους και καθόρισαν τον τρόπο με τον οποίο ήθελαν να γίνει η διοίκηση και η διαχείριση των κληροδοτημάτων τους. Μια και μοναδική είναι η ιθύνουσα ιδέα που κεντρίζει τη βούλησή τους: η άπειρη αγάπη προς την πατρίδα.

Κοινή όλων των ευεργετών η επιθυμία: Να γίνει η διοίκηση και η διαχείριση των περιουσιών τους με δικαιοσύνη και τιμιότητα.

Σαφές το μήνυμα που μας στέλνει, μέσα από τη διαθήκη του, ο Ευάγγελος Ζάππας:

«Όλοι οι συγγενείς μου χωρίς εξαιρέσιν διαδοχικώς, καθώς και πας Έλλην χωρίς εξαιρέσιν έχουν το δικαίωμα να επαγρυπνήσουν την εκτέλεσιν των διατάξεων της παρούσης διαθήκης μου, και τους εναντίους αυτής να υποχρεώσουν δια του νόμου προς αποζημίωσιν και αποκατάστασιν των ειρημένων διατάξεων».

Σε κανέναν άνθρωπο δεν επιτρέπει ο Νικόλαος Ζωσιμιάς, για οποιαδήποτε αιτία και πρόφαση, να ανατρέψει όσα ορίζει στη διαθήκη του:

«Αυτή εστίν η εσχάτη, κυρία και καθολική διαθήκη μου, υπογεγραμμένη ιδιοχείρως και επιβεβαιουμένη τη μαρτυρία αξιοπίστων υποκειμένων, ίνα έχη την ισχύν και το κύρος εν παντί καιρώ και τόπω, και ενώπιον κριτηρίου καθεστώτος επί της γης, ώστε μηδένα άνθρωπον, ούτε όσα διέταξα ανατρέπουν, ή παρενοχλείν επί οποιαδήποτε αιτία και προφάσει, αλλ' όσα οι αυτοί, δυνάμει της παρούσης μου διαθήκης πράξωσι, να λογίζονται ως παρ' εμού αυτού πεπραγμένα».

Και ο Γεώργιος Ριζάρης, ψυχορραγώντας το Μάιο του 1841, στέλνει, με το ακροτελεύτιο άρθρο της διαθήκης του, το πύρινο μήνυμά του:

«Όστις λάβη κατά νουν και θελήση να μεταβάλη καμμίαν των διατάξεών μου, αφήνω εις αυτόν την κατάραν του Ιησού Χριστού και των Αγίων Πάντων, και να δώση λόγον εν ημέρα κρίσεως και προκοπήν να μην ιδί ποτέ».

Και όμως:

Αυτή η βούληση των ευεργετών μας - κατά κανόνα - ούτε έγινε, ούτε γίνεται σήμερα σεβαστή.

Υπεύθυνη, βασικά, γι' αυτό είναι η επίσημη πολιτεία. Αυτή καθόρισε με το Σύνταγμα - το βασικό καταστατικό χάρτη της χώρας - πως «**δεν επιτρέπεται η μεταβολή του περιεχομένου ή των όρων διαθήκης**», δε φρόντισε όμως, με τα αρμόδια όργανά της να ελέγξει την εφαρμογή αυτής της συνταγματικής επιταγής.

Αυτή όρισε με το βασικό νόμο για τα κληροδοτήματα που, απ' το 1939 ισχύει, με μικρές τροποποιήσεις μέχρι σήμερα, πως «**η πιστή και επακριβής εκτέλεσις της βουλήσεως των διαθετών και δωρητών... αποτελεί υποχρέωσιν του κράτους**», αλλά αυτό το - κατά κανόνα - αδιάφορο κράτος δεν αισθάνθηκε ούτε αισθάνεται ακόμα και σήμερα την ανάγκη να εκπληρώσει αυτή την υποχρέωση.

Υπεύθυνοι, έπειτα, είναι, **οι κατά καιρούς Ηπειρώτες Αρχόντες:** υπουργοί, βουλευτές, εκπρόσωποι της Τοπικής και Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης. Μοναδική, μέχρι σήμερα, και τιμητική εξαίρεση η Δημοτική Αρχή της περιόδου 1983-1986 που, με δημάρχους τον αείμνηστο Σπύρο Κατσαδήμα και στην συνέχεια το Χαρίλαο Τόλη, αντιμετώπισε τα Ηπειρωτικά Κληροδοτήματα σαν θέμα πρωταρχικό για την Ήπειρο, όπως, στην πραγματικότητα, είναι.

Κατά την περίοδο αυτή υπήρχε άριστη συνεργασία με την Πανεπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας, της οποίας η συμβολή υπήρξε σημαντική.

Οι υπόλοιποι Ηπειρώτες άρχοντες ή αγνοούσαν πράγματι το θέμα ή, όσοι το γνώριζαν, έκαναν πως δεν το καταλάβαιναν εφαρμόζοντας τη γνωστή - και ολέθρια για τη δημόσια ζωή του τόπου - τακτική του «**μη θίγετε τα κακώς έχοντα**». Πάνω από το συμφέρον της Ηπείρου, έθεταν το προσωπικό τους συμφέρον. Πάνω από το σεβασμό της μνήμης των ευεργετών μας έθεταν την κατάκτηση και τη διατήρηση της θέσης τους.

Θέλετε και πρόσφατη απόδειξη για τούτο;

Πριν λίγο καιρό επισκέφτηκε την Ήπειρο ο Πρωθυπουργός της χώρας, με πρόθεση, όπως θέλω να πιστεύω, να αντιμετωπίσει επί τόπου βασικά προβλήματα της Ηπείρου την οποία όλοι οι διεθνείς οργανισμοί τη θεωρούν ως την πιο προβληματική περιοχή της Ενωμένης Ευρώπης και τους Ηπειρώτες ως τους πιο φτωχούς Ευρωπαίους πολίτες. Έγιναν συσκέψεις στο Μέγαρο Μαξίμου στις οποίες πήραν μέρος όλοι οι αρμόδιοι Ηπειρώτες άρχοντες. Έθεσαν υπόψη του πρωθυπουργού νούμερα και στοιχεία. Του απέκρυψαν όμως τα ουσιαστικά προβλήματα που υπάρχουν. Ανάμεσα σ' αυτά και το πρώτο, κατά τη γνώμη μου, πρόβλημα των Ηπειρωτικών Κληροδοτημάτων.

Άκουγα από την τηλεόραση την ομιλία του πρωθυπουργού στο Πνευματικό Κέντρο της πόλης μας. Ενωσα, ως Ηπειρώτης, θλίψη και οργή. Ωστε, λοιπόν, σκέφτηκα, αυτά είναι τα προβλήματα που απασχολούν σήμερα την Ήπειρο και με τέτοιες συνθήκες θα βγούμε απ' την απομόνωση και το μαρασμό;

Την άλλη μέρα όμως η θλίψη και η οργή μετατράπηκε σε ικανοποίησή, όταν άκουσα τον ίδιο τον πρωθυπουργό να δηλώνει - με πολλή πικρία - στους δημοσιογράφους πως «**η ενημέρωση που του έγινε εξαντλήθηκε σε νούμερα και σε στοιχεία και όχι στα πραγματικά προβλήματα που υπάρχουν**».

Αυτή είναι η πραγματικότητα. Γι' αυτό πιστεύω ότι η ευθύνη όλων των Ηπειρωτών αρχόντων είναι μεγάλη.

Υπεύθυνοι, τέλος, είμαστε όλοι μας: φορείς και πολίτες. Όλοι, ποιός λίγο, ποιός πολύ γνωρίζουμε το πρόβλημα. Δεν κάνουμε - μάλλον δεν κάναμε μέχρι τώρα - αυτό που πρέπει για την αντιμετώπισή του. Το κλίμα όμως άρχισε τελευταία να αλλάζει. Τα κληροδοτήματα της Ηπείρου αρχίζουν να γίνονται βασικό πρόβλημα.

Οι βασικοί φορείς της πόλης άρχισαν να αφυπνίζονται. Ο αγώνας για τα Ηπειρωτικά Κληροδοτήματα, με πρωτοβουλία των μαζικών φορέων, μπαίνει σε νέα, αποφασιστική φάση. Αν ο αγώνας αυτός συνεχιστεί, θα φτάσουμε πιστεύω στο αποτέλεσμα που πρέπει.

Σ' αυτόν τον αγώνα έχουμε συμπαραστάτες τους ευεργέτες μας. Όπλο μας ακαταμάχητο οι διαθήκες τους. Αυτό μπορείτε εύκολα να το διαπιστώσετε, διαβάζοντας, στις επόμενες σελίδες χαρακτηριστικά αποσπάσματα από διαθήκες μεγάλων Ηπειρωτών ευεργετών· πριν από κάθε διαθήκη, όπου χρειάζεται, θα υπάρχουν σύντομα εισαγωγικά στοιχεία γύρω από το διαθέτη και τη διαθήκη.

Μετά από κάθε διαθήκη θα υπάρχουν μερικές - οι πιο απαραίτητες - παρατηρήσεις που θα βοηθήσουν τον αναγνώστη να εξαγάγει τα σχετικά συμπεράσματα. Οι διαθήκες παρατίθενται, βασικά, κατά χρονολογική σειρά.

1. Η ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΟΥ ΖΩΗ ΚΑΠΛΑΝΗ (1806)

α. Εισαγωγικά στοιχεία

Ζώης Καπλάνης

Ο Ζώης Καπλάνης γεννήθηκε στο Γραμμένο το 1736. Πολύ μικρός έμεινε ορφανός και έτσι κατέφυγε, σε συγγενείς του, στα Γιάννινα. Λίγα χρόνια αργότερα πηγαίνει στο Βουκουρέστι όπου εργάζεται επί είκοσι περίπου χρόνια. Εγκαταστάθηκε, στη συνέχεια, οριστικά στη Μόσχα, όπου με σκληρό μόχθο και σκληρή οικονομία απέκτησε αξιόλογη περιουσία. Δε λησμόνησε όμως την αγαπημένη του πατρίδα, την Ήπειρο. Έτσι, το 1805 έδωσε τα απαραίτητα χρήματα για την αναδιοργάνωση της Μαρουτσαίας Σχολής που μετονομάζεται, προς τιμή του Καπλάνη, σε Καπλάνειο Σχολή.

Αυτή τη Σχολή ο Καπλάνης φρόντισε να την κατοχυρώσει με πατριαρχικό σιγίλιο και για το λόγο αυτό η Καπλάνειος ονομάστηκε και «**Πατριαρχική Σχολή**». Ήθελε, μ' αυτό τον τρόπο να εξασφαλίσει τη μονιμότητα και τη διάρκεια της Σχολής για το φωτισμό του φίλτατου Γένους.

Πρώτος δάσκαλος της Σχολής υπήρξε ο γνωστός λόγιος και μεγάλος πατριώτης, **Αθανάσιος Ψαλίδας**, ο οποίος αναδείχτηκε σε έναν από τους πνευματικούς ηγέτες της Νέας Ελλάδας. Η Σχολή την οποία διηύθυνε ο Ψαλίδας, το πρώτο αυτό «**Ελληνικό και Επιστημονικό Σχολείο**» μαζί με την αξιόλογη βιβλιοθήκη και τα διδακτικά όργανα, κήκε από τη μεγάλη φωτιά στα Γιάννινα, το 1820. Μετά το 1828 λειτούργησε πάλι η Σχολή με το όνομα Καπλάνειος, αλλά ως δημοτικό σχολείο.

Το 1806 ο Ζώης Καπλάνης, λίγους μήνες πριν από το θάνατό του, συνέταξε τη διαθήκη του, χαρακτηριστικά αποσπάσματα της οποίας ακολουθούν:

β. Αποσπάσματα διαθήκης Ζώη Καπλάνη

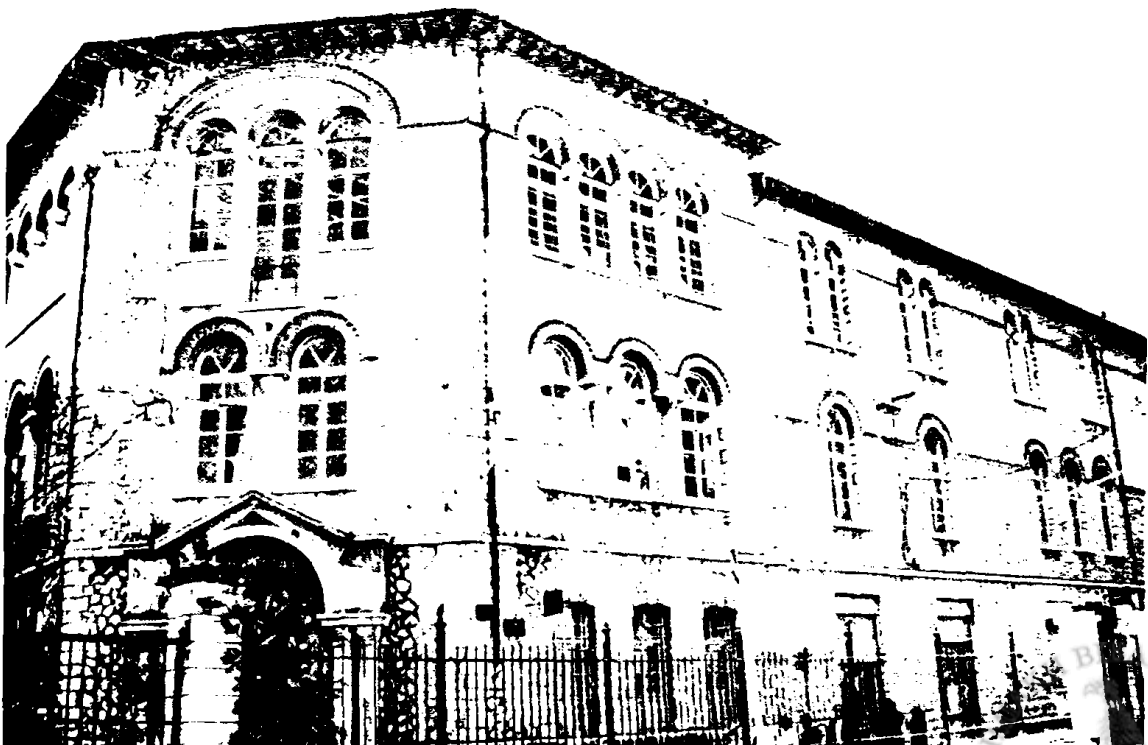
(B). Αποκαθιστώ επιτρόπους μου και διοικητάς και εκπληρωτάς της παρούσης μου Διαθήκης, τους εντιμοτάτους εγκατοίκους της Ρωσίας και προσφιλεστάτους μοι φίλους τον τε ευγενέστατον Κύριον Μωϋ-

σὴν Δημητρίου Κρήτσκη Κολλέσκη Ασσέσορα, τον εντιμότατον Κύριον Θεόδωρον Μετζοβίτην, τον εντιμότατον Χριστόδουλον Μπόννον και τον εντιμότατον Κύριον Ιωάννην Ταμαζάκη, τους οποίους παρακαλώ θερμῶς να αναδεχθῶσι μετὰ πάσης ευπροαιρέτου καρδίας ταύτην μου την επιτροπίαν και να εξακολουθήσωσι μετὰ φιλαγάθου και χριστιανικού ζήλου ὅλον εκείνο ὅπου διορίζω με την παρούσαν μου Διαθήκην εἰς τους οποίους αφιερώνω ὅλον μου το θάρρος και την ἐπ' αγαθῶ σκοπῶ διάθεσίν μου και πληροφορῶ εμαυτόν, ὅτι με την συνετήν των κυβέρνησιν και φιλόκαλον επίμονον παράστασίν των, το παν θέλει λάβη καλόν και ποθοῦμένόν μοι τέλος.

(Ε). Θέλω οι ρηθέντες ἐπιτροποὶ μου να βάλλωσιν εἰς το Βασιλικόν Ορφανοτροφεῖον ρούβλια δέκα χιλιάδας λαμβάνοντες Μπελέτι ἐπ' ὀνόματι των ἐν **Ιωαννίνοις ἐπιτρόπων των τεσσάρων ἐκκλησιῶν λέγων του Αγίου Αθανασίου της και Μητροπόλεως, του Αγίου Νικολάου, της Κοιμήσεως της υπεραγίας Θεοτόκου της επιλεγομένης Αρχιμανδρείου, της Αγίας Μαρίνης και του Οσπιταλίου το οποίον Μπελέτι να διαλαμβάνη οὕτως: «Οτι αὐτή η ποσότης κατετέθη ὑπ' ἐμοῦ αἰωνίως και αναφαιρέτως ο δε τόκος αὐτῶν να εξαποστέλλεται κατ' ἔτος προς τους διαληφθέντας ἐπιτρόπους δια να υπανδρεύωσιν ὡσαύτως **πρωχά κοριτζια ἐκ των πλησιοχώρων χωρίων Γραμμένου και Τζουντίλας**».**

(ΚΣΤ). Προς τούτοις αναμνημονεύων ἐπιβεβαιῶ ὅτι ἐπειδὴ η παντοδύναμος αγαθότης του Αγίου Θεοῦ, κατὰ τον ἀνέκαθεν πόθον και ἐγκάρ-

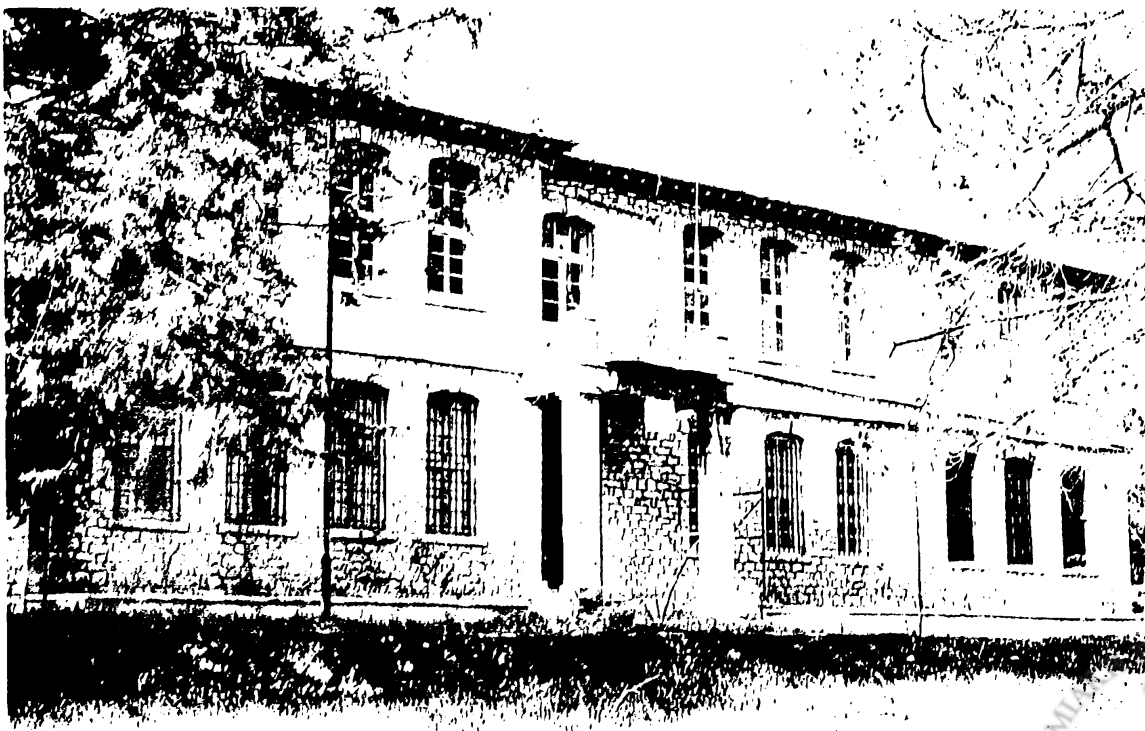

Η Καπλάνειος Σχολή

διόν μου ζήλον, με ηξίωσεν έτι ζώντα και εσύστησα το εις την πατρίδα μου Ιωάννινα Ελληνικόν και Επιστημονικόν Σχολείον, εν ώ προ χρόνων ήδη παραδίδονται μαθήματα, το οποίον εστερέωσα καθ' όσον ήν δυνατόν με Συνοδικόν Πατριαρχικόν Συγγιλιώδες Γράμμα δια να ήθελεν έχη θεία συνάρσει αιώνιον την μονιμότητα και διάρκειαν προς κατά μέρος φωτισμόν του εκπεπτωκότος φιλτάτου γένους μου. Επιβεβαιώ, λέγω, ότι δι' αυτό το Σχολείον μου κατέθεσα ιδιοχείρως μου εν τω αυτώ Βασιλικώ Ορφανοτροφείω ρούβλια εκατόν χιλιάδας, των οποίων το Μπιλέτι διαλαμβάνει ούτως: Οτι αυτά εναπετέθησαν παρ' εμού αιωνίως και αναφαιρέτως. Ο δε τόκος αυτών λαμβανόμενος εις δύο φορές τον χρόνον να εξαποστέλλεται εις την πατρίδα μου Ιωάννινα, **προς τους επιτρόπους του αυτού Σχολείου μου δια να δίδονται οι μισθοί των διδασκάλων δηλ. τω μεν πρώτω διδασκάλω γρόσια δύο χιλιάδες κατ' έτος, τω δε δευτέρω γρόσια χίλια κατ' έτος και τω τρίτω πεντακόσια.**

Ετι δε να δίδονται ανά εκατόν πενήκοντα γρόσια εις **πέντε πτωχούς μαθητάς ευφνείς και δεξιούς εις μάθησιν**, επιμελουμένους της εαυτών προκοπής και επιδόσεως. Και προσέτι να δίδονται απαραίτητως ανά εκατόν πενήκοντα γρόσια εις τέσσαρας μαθητάς όντας εκ του χωρίου μου **Γραμμένο**. Επί τούτοις να δίδωται και ενί ιεροκήρυκι διδασκάλω μισθός ετήσιος γρόσια πεντακόσια, ίνα αμέριμνος ων των προς την χρεία διδάσκη χρονικώς επ' εκκλησίαις τους Χριστιανούς· και αν ποτέ γένηται έλλειψις του τοιούτου ιεροκήρυκος Διδασκάλου, να **μοιράζονται αυτά**

Το Δημοτικό Σχολείο στο Γραμμένο

εις πτωχούς μαθητάς ευφυείς και επιμελείς προς επίδοσιν. Ετι θέλω απαραιτήτως εις το αυτό Σχολεῖον μου να φροντισθῆ παρὰ των επιτρόπων μου και εις ἕτερος διδάσκαλος προκομμένος εις διαλέκτους δια να διδάσκη εν αὐτῷ εν πρώτοις την Λατινικὴν διάλεκτον ως μητέρα γλωσσῶν επομένως δε και την Ιταλικὴν και Γαλλικὴν ἢ και Γερμανικὴν. Ομοίως θέλω ὅτι οι ἐπίτροποί μου να ἔχωσιν αείποτε φροντίδα να αποκαθιστώσι και διδάσκαλον των κοινῶν **Γραμμάτων εις το χωρίον Γραμμένο...**

(ΚΗ) Το αυτό Σχολεῖον μου το ἐπροίκισα ἤδη με **κτίριον ευρύχωρον δια την κατοίκησιν των διδασκάλων, υποδιδασκάλων, και υποτρόφων και την των μαθημάτων παράδοσιν.**

(ΚΘ). Εις το αυτό Σχολεῖον μου θέλω μετ' αποφάσεως να ακολουθῆ αείποτε η εὐταξία και καλὴ ευρυθυμία.

Ἰδού θεία χάριτι ετελείωσα την διάταξιν της διαθήκης μου γεγραμμένην κατὰ την παρούσαν ἐκθεσιν και υπογεγραμμένην με το ἰδίον μου χέρι επικυρωμένην τόσον με την ἐκτύπωσιν της σφραγίδος μου, ὅσον και με μαρτυρίας αξιοπίστων υποκειμένων. Αὕτη εἶναι η ἐσχάτη και τελευταία και κυρία και καθολικὴ θέλησις και γνώμη και ἀπόφασις και διαθήκη μου ἐνώπιον θεοῦ και ἀνθρώπων, η ὁποία να ἔχη ὅλην την ἰσχύν και το κύρος ἐνώπιον παντός Κριτηρίου καθεστώτος ἐπι της γῆς ὡστε μηδένα ὅσα διέταξα παρασαλεύειν και ανατρέπειν μηδέ τους διαληφθέντας ἐπιτρόπους μου παρενοχλεῖν ἢ ἐξετάζειν ἢ ἀναλογισμούς ζητῶν ἐπὶ οιαδήποτε αἰτία και προφάσει.

Λοιπὸν παρακαλῶ και αὐτίς ολοψύχως την χορείαν των Κυρίων μου ἐπιτρόπων οπού να πράξωσιν και να παρασταθῶσι με χριστιανικόν ζῆλον, με φιλάγαθον ἀγάπην και με πάσαν ζέουσαν προθυμίαν δια να ἐκπληρωθῶσιν ἀπαραλλάκτως ἅπαντα τα παρ' ἐμοῦ εν αὐτῇ διορισθέντα τε και αποφασισθέντα και εἶμαι βέβαιος ὅτι με την συνετήν παράστασιν και διοίκησιν των το παν θέλει λάβει ἀγαθόν τέλος δια δε τους κόπους των ο Πανάγαθος θεός ο ἀξιόχρεος των φιλαγάθων μισθαποδότης θέλει τους ἀντιβραβεύσει τας ἀξιοπρεπεῖς ἀντιμισθίας εν τε τῷ νυν και εν τῷ μέλλοντι.

Αὕτη μου η διαθήκη ως ἀνωθεν κοινῶς διαλαμβάνει κατεστρώθη κατὰ την ἐμὴν θέλησιν, γνώμην και ευαρέστησιν. Διὸ βεβαιῶν αὐτήν και ἰδιοχείρως υπογράφομαι και με την ἰδίαν μου βούλαν επικυρῶ.

Ζῶης Κωνσταντίνου Καπλάνης

γ' Βασικὲς παρατηρήσεις

1) Με σαφήνεια ο Ζῶης Καπλάνης ορίζει τον τρόπο διοίκησης του Κληροδοτήματός του. Ορίζει ἐπιτρόπους, διοικητές και ἐκπληρωτές της διαθήκης συγκεκριμένα πρόσωπα στη Ρωσία.

II) Επιθυμεί οι επίτροποι του να στείλουν στους επιτρόπους των τεσσάρων εκκλησιών στα Γιάννινα (Αγ. Αθανασίου, Αγίου Νικολάου, Αρχιμανδρείου, Αγίας Μαρίνας) χρήματα για να «παντρεύονται φτωχά κορίτσια απ' τα χωριά Γραμμένου και Τζουντίλας». Οι επίτροποι των εκκλησιών εκείνη την εποχή - μέχρι και το 1967 - εκλέγονταν από τους Γιαννιώτες πολίτες.

III) Ορίζει επίσης να στέλνονται οι τόκοι από χρήματα στους επιτρόπους του Σχολείου για τις ανάγκες του. Εδώ ο Καπλάνης κάνει μια αξιοπαρατήρητη διάκριση: Τα μεν χρήματα για τα φτωχά κορίτσια να τα διαχειρίζονται οι επίτροποι των εκκλησιών (που ήταν εκλεγμένοι), τα δε χρήματα για το Σχολείο να τα διαχειρίζονται οι επίτροποι του Σχολείου (που ήταν και αυτοί εκλεγμένοι).

IV) Δεν είναι γνωστό ποιά ήταν η τύχη των χρημάτων και των δύο κατηγοριών, γιατί η διαχείρισή τους έγινε - με τον τρόπο που θα δούμε σε επόμενα κεφάλαια - απ' την Εφοροεπιτροπεία.

V) Εκείνο που έχει σημασία για το σήμερα είναι ότι το κληροδότημα Καπλάνη - αναρμόδια, βέβαια - το διαχειρίζονται τα Αγαθοεργά. Υπάρχει το γνωστό κτίριο, στο οποίο υπάρχουν και ορισμένα καταστήματα. Τα καταστήματα αυτά νοικιάζονται. Σύμφωνα με την ισχύουσα σχολική νομοθεσία σήμερα - θα τη δούμε αναλυτικά σε επόμενα κεφάλαια - «**σχολική περιουσία θεωρείται όχι μόνο το κτίριο ή τα κτίρια στα οποία στεγάζεται το σχολείο με το οικοπέδό του, αλλά και κάθε άλλο κτίριο αστικό ακίνητο, αγροτικό τεμάχιο κλπ. που έχει αποκτηθεί με οποιοδήποτε νόμιμο τρόπο (αγορά, δωρεά, διαθήκη κλπ.). Χρηματικά ποσά ή κινητές αξίες προερχόμενες από δωρεές, κληρονομίες κλπ. που έγιναν στο όνομα της σχολικής μονάδας, του Σχολικού Ταμείου, της Σχολικής εφορείας ή της Σχολικής επιτροπής, παραμένουν στο όνομα του σχολείου για το σκοπό που είχαν διατεθεί. Η διαχείριση των χρηματικών ποσών ή κινητών αξιών που προέρχονται από δωρεές, κληρονομίες κλπ. ανήκει αποκλειστικά στις Σχολικές Επιτροπές**».

Η σχολική νομοθεσία, όπως βλέπετε, είναι σαφής.

Τα χρήματα που προέρχονται από ενοίκια και άλλα έσοδα που βρίσκονται στο Καπλάνειο, πρέπει να τα διαχειρίζεται η Σχολική Επιτροπή του Καπλανείου και κανένας άλλος. Εκτός, βέβαια, αν μερικοί σε τούτη την πόλη πιστεύουν ότι για τα Γιάννινα δεν ισχύουν οι νόμοι του κράτους και ότι εδώ τελούμε ακόμα σε καθεστώς χειρότερο και από αυτό της Τουρκοκρατίας.

2. Η ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΖΩΣΙΜΑ (1841)

α. Εισαγωγικά στοιχεία

Έξι αγόρια, ο Ιωάννης, ο Αναστάσιος, ο Θεοδόσιος, ο Νικόλαος, ο Ζώης και ο Μιχαήλ και τρία κορίτσια, η Αλεξάνδρα, η Ζωίτσα και η Αγγελική, αποτελούσαν τη φιλογενή Αδελφότητα των Ζωσιμάδων. Παιδιά του Παναγιώτη Ζωσιμά, που γεννήθηκε στα Γιάννινα ή στο Γραμμένο, και της Γιαννιώτισσας αρχοντοπούλας Μαργαρίτας, το γένος Τσουκαλά, γεννήθηκαν στην πρωτεύουσα της Ηπείρου, τα Γιάννινα. Γαλουχημένοι απ' τους γονείς τους με τις χριστιανικές μας πεποιθήσεις και τις εθνικές μας παραδόσεις, άνθρωποι με δυναμισμό και δημιουργικότητα, οι έξι Ζωσιμάδες αδελφοί, γρήγορα κατανόησαν πως η Ήπειρος, που στέναζε τότε κάτω απ' το βαρύ πέπλο της σκλαβιάς, δεν παρείχε σ' αυτούς στάδιο δράσης και δημιουργίας ανάλογο με τις δυνατότητές τους. Ακολούθησαν, λοιπόν, το γνώριμο για τον Έλληνα, και ιδιαίτερα για τον Ηπειρώτη, δρόμο της ξενιτιάς. Τρεις απ' αυτούς εγκαταστάθηκαν στο Λιβόρνο της Ιταλίας, οι υπόλοιποι τρεις στη Νίζνα της τότε χριστιανικής Ρωσίας. Αργότερα μετέφεραν το κέντρο των εμπορικών επιχειρήσεων στη Μόσχα.

Σκορπισμένοι κι οι Ζωσιμάδες μακριά απ' την πατρίδα, ένιωσαν τον

Το πατρικό σπίτι των Ζωσιμάδων στο Γραμμένο

Αναστάσιος Ζωσιμάς

πόνο των ομοεθνών τους και τον έκαναν πόνο δικό τους. Ζούσαν μακριά απ' την πατρίδα, όμως με τα έργα τους ήταν παρόντες. Ολόκληρη η Ελλάδα οφείλει πολλά στους Ζωσιμάδες· τα Γιάννινα όμως οφείλουν ευλαβικά να κλίνουν το γόνα ενώπιόν τους. Εστία χριστιανικής αγάπης είχε γίνει, στα Γιάννινα, το σπίτι τους. Πηγή αστείρευτη που σκόρπιζε παρηγοριά στους δυστυχισμένους ήταν η μια απ' τις αδελφές τους, η Ζωίτσα. Όπου υπήρξε ανάγκη της πατρίδας, πρόθυμα προσέτρεχαν οι Ζωσιμάδες. Φτωχοί, ορφανά και χήρες, άρρωστοι, αδύνατοι και φυλακι-

σμένοι έβρισκαν πρόθυμα προστασία. Αυθόρμητα εκδηλώνεται η θεοσέβειά τους με την ανέγερση ναών ορθοδόξων σ' ολόκληρη την αλύτρωτη πατρίδα. Στην πόλη μας ναούς ανεγείρουν πυρπολημένους κατά την καταστροφή της πόλης. Η πολύπλευρη αγαθοεργός δράση κορυφώνεται στο χώρο της παιδείας. Γενναιόδωρη η διάθεση χρημάτων για την πνευματική αναγέννηση του Έθνους, που γιγάντωσε το αγωνιστικό πνεύμα, τροφο-

δότησε τον τιτάνειο αγώνα και οδήγησε στην ανάσταση του Γένους.

Στις 18 Μαρτίου του 1841 ο Νικόλαος Ζωσιμάς συνέταξε ως «μόνος, νόμιμος και τέλειος κληρονόμος της κοινής και αμέριστης περιουσίας» τη διαθήκη του στη Νίζνα της Ρωσίας.

Τη διαθήκη έγραψε στη Γραική διάλεκτο που μιλούσαν τότε στη Ρωσία ο Γραικός της Νίζνας Μαυρομάτης, καθ' υπαγόρευση του Νικόλαου Ζωσιμά, υπέγραψε δε όλα τα φυλλάδια ο ίδιος ο διαθέτης. Εκτός από την κύρια διαθήκη υπάρχουν και δυο μεταγενέστερες προσθήκες: Η πρώτη συντάχθηκε στις 6 Φεβρουαρίου του 1842 και απευθύνεται ως «ταπεινή παρά-

Το σπίτι των Ζωσιμάδων στη Νίζνα

κληση» προς το Γραικικό Μαγιστράτο της Νίζνας. Με αυτή κάνει γνωστό πως από τα κεφάλαιά του που αναφέρονται στη διαθήκη, αφαιρούνται τα χρήματα που προορίζονται για 500 μετοχές στην Εθνική Τράπεζα της Ελλάδας. Η δεύτερη προσθήκη συντάχτηκε στις 12 Φεβρουαρίου 1842, δηλαδή 4 μέρες πριν από το θάνατό του (πέθανε στις 16 Φεβρουαρίου 1842). Με αυτή τακτοποιεί τα τελευταία αντικείμενα που βρίσκονται στο σπίτι του, στη Νίζνα και ορίζει μερικά χρηματικά ποσά για τους ανθρώπους του άμεσου περιβάλλοντός του.

Στις 6 Ιουλίου 1842 οι τρεις Γενικοί Επίτροποι του Ζωσιμά παρουσίασαν με αναφορά τους, στο Πολιτικό Δικαστήριο της Μόσχας τη διαθήκη, με τις προσθήκες για επικύρωση, αφού προσκόμισαν και μετάφρασή τους στα Ρωσικά που έγινε από το αρμόδιο τμήμα του Υπουργείου Εξωτερικών της Ρωσίας.

Το Πολιτικό Δικαστήριο της Μόσχας, με απόφασή του, στις 5 Αυγούστου 1842, επικύρωσε τη διαθήκη και τις προσθήκες και έδωσε εντολή για την εκτέλεσή της.

β. Αποσπάσματα διαθήκης του Νικολάου Ζωσιμά

Νικόλαος Ζωσιμάς

Κατά το σωτήριο έτος 1841 (αωμα), στις 18 Μαρτίου, εγώ ο Νικόλαος Παύλου Ζωσιμάς, ευγενής Γραικός, και Ιππότης του δεύτερου Τάγματος των Ταξιαρχών του Σωτήρος της Ελλάδας, απ' την πόλη των Ιωαννίνων, την πρωτεύουσα της Ηπείρου, βρισκόμενος στη Νίζνα, πόλη της Ρωσικής Αυτοκρατορίας, έχοντας, με θεϊκή ευσπλαχνία, σώο το νου και υγιή τη σκέψη μου, όλες μου τις αισθήσεις: επειδή φοβάμαι το άδηλο και απρόοπτο του θανάτου, αποφάσισα με δική μου θέληση και ελεύθερη γνώμη, με την παρούσα διαθήκη μου, να τακτοποιήσω όλη την κοινή, με τους μακαρίτες αδελφούς μου, και αμέριστη περιουσία, που μας χάρισε σε τούτο το μάταιο βίο, η άπειρη ευσπλαχνία του Πανάγαθου Θεού, με τους προσωπικούς μας μόχθους και ιδρώτα. Αυτής της περιουσίας έμεινα εγώ μόνος, νόμιμος και τέλειος κληρονόμος· επιθυμώ δε απλά να την ονομάζω δική μας.

ήσω όλη την κοινή, με τους μακαρίτες αδελφούς μου, και αμέριστη περιουσία, που μας χάρισε σε τούτο το μάταιο βίο, η άπειρη ευσπλαχνία του Πανάγαθου Θεού, με τους προσωπικούς μας μόχθους και ιδρώτα. Αυτής της περιουσίας έμεινα εγώ μόνος, νόμιμος και τέλειος κληρονόμος· επιθυμώ δε απλά να την ονομάζω δική μας.

Άρθρο Α΄

Αποκαθιστώ Γενικούς Επιτρόπους μου, πληρεξούσιους διοικητές της παρούσας διαθήκης μου, και μόνους εκπληρωτές αυτής, τους προσφιλέστατους φίλους μου που είναι εγκαταστημένοι και εργάζονται στη Μόσχα, τον Πανευγενέστατο Μαγιόρο (ταγματάρχη) Κύριο Κωνσταντίνο Δημητρίου Πασχάλη, τον Ευγενέστατο Κύριο Νικόλαο Μιχαήλ Πατσιμάδη, διορισμένο πρόξενο στη Μόσχα απ' το βασιλιά της Ελλάδας, και τον Εντιμότατο της Νίζνας Γραικό, και της Μόσχας πρόσκαιρο πραγματευτή, Κύριο Αντώνιο Παύλου Κομψόπουλο, τους οποίους θερμά παρακαλώ να δεχτούν με πρόθυμη την καρδιά αυτή την Επιτροπία, να εκπληρώσουν και να εκτελέσουν με φιλάγαθο χριστιανικό ζήλο, όλα όσα ορίζω στην παρούσα διαθήκη μου. Απευθυνόμενος σ' αυτούς με όλο μου το θάρρος, μαζί με τη διάθεσή μου για κάποιο αγαθό σκοπό, είμαι πεπεισμένος ότι με τη συνεισφορά τους διοίκηση και τη φιλόκαλη εκπροσώπηση, όλα θα λάβουν καλό και επιθυμητό τέλος.

Εάν δε απ' τους παραπάνω Επιτρόπους μου λείπει, για οποιαδήποτε αιτία, ένας ή δύο, παρακαλώ το Γραικικό* Μαγιστράτο της Νίζνας*, στη θέση των απόντων, να διορίζει απ' τους ομογενείς της Μόσχας, κατά προτίμηση δε από τους συμπατριώτες μου Γιαννιώτες, άλλους Επιτρόπους τους οποίους κρίνει αξιόπιστους, για να συνεργάζονται με τους υπόλοιπους· αυτό δε να συνεχιστεί και στην περίπτωση που τυχόν λείψουν κάποτε οι Επίτροποί μου.

Άρθρο Β΄

Παρακαλώ τους παραπάνω κυρίους Γενικούς Επιτρόπους μου, μετά το θάνατό μου, να παραλάβουν, με πλήρη και ανεμπόδιστη δικαιοδοσία, όλη την περιουσία μου, απ' όσα αυτή αποτελείται, και όπου βρεθεί· αυτή προς το παρόν, όλη σχεδόν, είναι χρηματική σε γραμμάτια (μπιλιέτα) του Αυτοκρατορικού Ορφανοτροφείου της Μόσχας.

* Γραικικό Μαγιστράτο της Νίζνας:

Η Νίζνα ήταν πόλη της Ρωσίας, σπουδαίο τότε εμπορικό κέντρο, κοντά στο Κίεβο. Σήμερα ανήκει στην Ουκρανία. Εκεί ήταν εγκατεστημένοι πολλοί Έλληνες, που αποτελούσαν το Αδελφάτο των Ελλήνων. Το Αδελφάτο των Ελλήνων στη Νίζνα, το αποκαλούμενο Μαγιστράτο, απολάμβανε πλείστα προνόμια και αναγνωριζόταν από τις ρωσικές αρχές σαν κάποια ανεξάρτητη δημοκρατία. Όσοι Έλληνες της Ρωσίας υπάγονταν στο Μαγιστράτο, είχαν κάθε είδους προστασία και μπορούσαν ελεύθερα να διαθέτουν τις περιουσίες τους.

Παραλαμβάνοντας, οι παραπάνω αναγραφόμενοι κύριοι Γενικοί Επίτροποί μου, αυτά τα γραμμάτια στη δικαιοδοσία τους, έχουν όλη την πληρεξουσιότητα από μένα, με βάση την παρούσα διαθήκη μου, να παίρνουν απ' αυτά τα γραμμάτια τον ετήσιο τόκο από το Αυτοκρατορικό Ορφανοτροφείο της Μόσχας· αυτό τον τόκο να τον στέλνουν στην πατρίδα μου τα Γιάννινα, για να ενεργοποιηθούν και να λειτουργήσουν τα καταστήματα, τα οποία, με αυτή τη διαθήκη, ορίζω· ένα μέρος του τόκου ή ολόκληρο, ανάλογα με την ανάγκη.

Χωρίς όμως κάποιος απ' τους Επιτρόπους μου να μπορεί να κατακρατεί από αυτά τα χρηματικά μου κεφάλαια, ούτε λίγα, ούτε πολλά χρήματα για προσωπική του ωφέλεια.

Άρθρο Δ'

Παραλαμβάνοντας δε οι κύριοι Γενικοί Επίτροποί μου, όλη την περιουσία μου, όση ήθελε βρεθεί μετά το θάνατό μου, ορίζω και τους παρακαλώ...

...με φιλάγαθη φροντίδα και εκπροσώπηση, να προσπαθήσουν να εκπληρώσουν όσα με την παρούσα διαθήκη μου καταθέτονται αιώνια, αναφαίρετα ή απροσδιόριστα, όλα τα χρήματά μου στο Αυτοκρατορικό Ορφανοτροφείο της Μόσχας και να ορίζεται το εξής: Αν κάποτε ήθελε συσταθεί στο Βασίλειο της Ελλάδας θησαυροφυλάκιο βάσιμο και τακτικό, όπως στην Ορθόδοξη Αυτοκρατορία της Ρωσίας, τότε παρακαλώ τους κυρίους Επιτρόπους μου, όλα αυτά τα χρηματικά μου κεφάλαια να τα μεταφέρουν στο Ελληνικό Κράτος, καταθέτοντάς τα αιώνια και αναφαίρετα στο όνομα των καταστημάτων τα οποία περιλαμβάνονται σ' αυτή τη διαθήκη.

Άρθρο Ε'

Αφήνω εκ μέρους των αδελφών Ζωσιμάδων, για ωφέλεια του Δημόσιου Ελληνικού Σχολείου στα Γιάννινα*.

Αφήνω επίσης, για ωφέλεια του ίδιου Ελληνικού Σχολείου, εκ μέρους της Ζωσιμαίας Αδελφότητας.

...σε αργυρά ρούβλια εβδομήντα μία χιλιάδες τετρακόσια είκοσι οκτώ και πενήντα ένα καπίκια αργυρά, από ασιγνάτσιες ρούβλια διακόσιες πενήντα χιλιάδες, να εξαποστέλλεται κατ' έτος προς τους κατά

* Πρόκειται για την περιφέρεια Ζωσιμαία Σχολή που ιδρύθηκε απ' τους Ζωσιμάδες το 1828.

Ζωσιμαία Σχολή (1834-1901)

καιρούς εκλεγμένους Εφόρους του αυτού Γενικού Ελληνικού Σχολείου και Επιτρόπους των τεσσάρων Εκκλησιών, του Αγίου Αθανασίου της Μητροπόλεως, της Υπεραγίας Θεοτόκου, της επιλεγομένης του Αρχιμανδρειού, του Αγίου Νικολάου του θαυματουργού και της Αγίας Μαρίας. Αυτούς τους ορίζω, ώστε, αφού οικοδομηθεί το παραπάνω αναφερόμενο Σχολείο, και αφού διοριστούν οι δάσκαλοι που πρέπει, να έχουν το κύρος να παίρνουν κάθε χρόνο, με τακτική επιτροπεία τους τόκους απ' τα αναφερθέντα διακόσιες πενήντα χιλιάδες ρούβλια από ασιγνάτσιες, δηλαδή εβδομήντα μία χιλιάδες τετρακόσια είκοσι οκτώ ρούβλια αργυρά και πενήντα επτά καπίκια αργυρά. Από την εκκαθάριση δε των αναφερθέντων τόκων να πληρώνονται οι ετήσιοι μισθοί των δασκάλων, υποδασκάλων και επιστατών, καθώς επίσης του γραμματέα και του βιβλιοθηκάρου της Σχολής. Σ' αυτές τις επιστασίες να διορίζονται από τους Εφόρους δύο από τους υποδασκάλους και (να πληρώνονται) όλα τα άλλα έξοδα που είναι αναγκαία στο Σχολείο. Δεύτερον: να αγοράζονται, ανάλογα με την ανάγκη, τα αναγκαία για τη μάθηση όργανα καθώς και τα πιο χρήσιμα βιβλία για χρήση από τους φτωχούς μαθητές.

Αφήνω επίσης εκ μέρους της Ζωσιμαίας Αδελφότητας σε αργυρά ρούβλια (11.428:57) έντεκα χιλιάδες τετρακόσια είκοσι οκτώ και πενήντα επτά καπίκια αργυρά, από ασιγνάτσιες ρούβλια (40.000) σαράντα χιλιάδες, για την οικοδομή του Δημοσίου Γενικού Ελληνικού Σχολείου.

Ζωσιμαία Σχολή (1905-1940)

...όταν κάποτε ήθελε αποκατασταθεί η πόλη των Ιωαννίνων, επικρατήσει σ' αυτή ευνομία και ενταξία και ληφθεί από τη διοίκηση άδεια για την οικοδομή του Σχολείου, παρακαλώ τους Γενικούς κυρίους Επιτρόπους μου, με την πρώτη ευκαιρία, να στείλουν αυτό το παραπάνω ποσόν στα Γιάννινα, σ' εκείνους που θα εκλεγούν με ψήφο για την οικοδομή του αναφερθέντος Σχολείου. Προσέτι ορίζω, σε γενική συνέλευση των Δημογερόντων των Ιωαννίνων, των πιο έγκριτων και των πιο έμπειρων Γιαννιωτών, να εκλεγούν με ψήφο τέσσερις Έφοροι του Σχολείου που πρόκειται να ανοικοδομηθεί, οι οποίοι να αποτελούν το συμβούλιο αυτού.

Κάθε χρόνο δε, σε κάποιο ορισμένο χρονικό διάστημα του θέρους, να γίνεται η εξέταση στην πρόοδο των μαθητών και να δίνεται, ύστερα απ' αυτή, ένα βραβείο, σε κάθε μαθητή, ανάλογο με την επίδοσή του, κατά το παράδειγμα της φωτισμένης Ευρώπης.

Αφού εκπληρωθούν όλα αυτά, όσα χρήματα μένουν από την εκκαθάριση των ετήσιων τόκων, να ξοδεύονται για τη διατροφή τόσων υπότροφων μαθητών, για όσους αρκούν τα χρήματα που περισσεύουν. Αυτοί δε οι υπότροφοι μαθητές, μετά την ετήσια συνηθισμένη εξέταση της προόδου τους στα μαθήματα του Σχολείου, να εκλέγονται με κλήρο, με την παρουσία του κατά καιρό Αρχοντα, του Πανιερώτατου Αγίου Μητροπολίτη, των Δημογερόντων και των Εφόρων της Σχολής: οι υπότροφοι αυτοί μαθητές να κατάγονται απ' τα Γιάννινα και τα γύρω χωριά, να είναι οι πιο φτωχοί, αλλά ευφρείς και ενάρετοι.

Όλη δε η παραπάνω δαπάνη για τη Σχολή να γίνεται απ' τον οικονομό της' αυτός, κάθε τριμηνία, να δίνει στους άλλους Εφόρους τον ακριβή και τακτικό λογαριασμό των χρημάτων που παίρνει για το Σχολείο' κάθε χρόνο δε, κατά το μήνα Ιανουάριο, να συντάσσεται από το συμβούλιο των τεσσάρων εφόρων, ο γενικός λογαριασμός των χρημάτων που ξοδεύτηκαν για το Σχολείο, κατά τον περασμένο χρόνο' αυτό το λογαριασμό οι Έφοροι, σε Γενική Συνέλευση των Δημογερόντων και των πιο έγκριτων πολιτών, με την παρουσία του Πανιερώτατου Αγίου Μητροπολίτη, να τον δίνουν για έλεγχο και επικύρωση, στέλνοντας αντίγραφο και στους εδώ, κατά καιρούς, κυρίους γενικούς επιτρόπους μου.

Άρθρο ΣΤ'

Αφήνω, εκ μέρους της Ζωσιμαίας Αδελφότητας, για ωφέλεια του κοινού Νοσοκομείου Ιωαννίνων, ένα γραμμάτιο (μπιλιέτο) του Αυτοκρατορικού Ορφανοτροφείου της Μόσχας, γραμμένο την 1η Δεκεμβρίου του έτους 1800, υπ' αριθμ. 6,992 σε αργυρά ρούβλια (8.571:42) οκτώ χιλιάδες πεντακόσια εβδομήντα ένα και σαράντα δύο αργυρά καπίκια' από ασιγνάτσες ρούβλια (30.000), τριάντα χιλιάδες που έχουν κατατεθεί, για πάντα, απ' τη Ζωσιμαία Αδελφότητα.

Προσφέρω επίσης, εκ μέρους της Ζωσιμαίας Αδελφότητας, για ωφέλεια του ίδιου Νοσοκομείου, σε αργυρά ρούβλια (5.714:28) πέντε χιλιάδες επτακόσια δέκα τέσσερα και είκοσι οκτώ αργυρά καπίκια' από ασιγνάτσες (20.000) είκοσι χιλιάδες.

...ο δε τόκος απ' αυτά να στέλνεται, κάθε χρόνο, στους επιτρόπους του κοινού Νοσοκομείου των Ιωαννίνων και στους επιτρόπους των τεσσάρων εκκλησιών και να χρησιμοποιείται για τις ανάγκες των αρρώστων που βρίσκονται στο Νοσοκομείο. Όταν δε ήθελε συσταθεί θησαυροφυλάκιο στο Βασίλειο της Ελλάδας, βάσιμο και τακτικό, τότε παρακαλώ τους κυρίους Γενικούς Επιτρόπους μου, να μεταφέρουν αυτά τα χρήματα στο Θησαυροφυλάκιο του Βασιλείου της Ελλάδας καταθέτοντας αυτά για πάντα και χωρίς αναβολή.

Άρθρο Ζ'

Αφήνω επίσης εκ μέρους των Αδελφών Ζωσιμάδων για να παντρευτούνται είκοσι πέντε (25) φτωχά και ορφανά κορίτσια, τα μεν είκοσι από την πόλη των Ιωαννίνων τα δε πέντε από τα περίχωρα των Ζαγοριών που αναφέρονται πιο κάτω, δυο γραμμάτια (μπιλιέτα) του Αυτοκρατορικού Ορφανοτροφείου της Μόσχας...

...σε αργυρά ρούβλια (25.714:25) είκοσι πέντε χιλιάδες επτακόσια δέκα τέσσερα και είκοσι πέντε αργυρά καπίκια· από ασιγνάτσιες ρούβλια (90.000) ενενήντα χιλιάδες, που έχουν κατατεθεί από μας τους Αδελφούς Ζωσιμάδες.

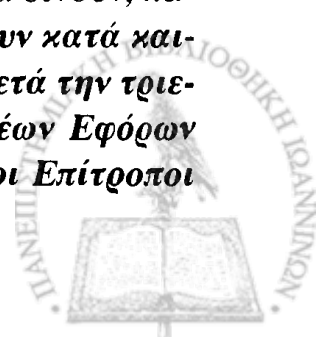
Προσφέρω επίσης εκ μέρους της Ζωσιμαίας Αδελφότητας...

...σε αργυρά ρούβλια (8.571:42) οκτώ χιλιάδες πεντακόσια εβδομήντα ένα και σαράντα δύο καπίκια αργυρά, από ασιγνάτσιες ρούβλια (30.000), τριάντα χιλιάδες·

Ο τόκος δε αυτών, μαζί με τους τόκους όσων αναφέρθηκαν πιο πάνω, που όλα μαζί αποτελούν το ποσόν των (34.285:67) τριάντα τεσσάρων χιλιάδων διακοσίων ογδόντα πέντε αργυρών ρουβλίων και εξήντα επτά αργυρών καπικίων, από ασιγνάτσιες (120.000) εκατόν είκοσι χιλιάδες, να αποστέλλεται κάθε χρόνο στους κατά καιρούς εκλεγμένους Εφόρους και επιτρόπους των τεσσάρων εκκλησιών, του Αγίου Αθανασίου — της Μητροπόλεως, του Αγίου Νικολάου του Θαυματουργού, της Υπεραγίας Θεοτόκου του Αρχιμανδρείου και της Αγίας Μαρίνας, για να παντρεύονται, κάθε χρόνο, είκοσι (20) φτωχά και ορφανά κορίτσια από την πόλη των Ιωαννίνων και πέντε (5) από τα περίχωρα των Ζαγοριών...

...όσα δε περισσεύουν παραμένουν στην καλή διοίκηση των εφόρων και επιτρόπων.

Επί πλέον διορίζω εκ μέρους της Ζωσιμαίας Αδελφότητας για ωφέλεια των κοριτσιών και τρεις Εφόρους μαζί με τους Επιτρόπους των τεσσάρων Εκκλησιών. Παρακαλώ δε και το σημερινό Πανιερώτατο, επίσης και τους κατά καιρούς Μητροπολίτες των Ιωαννίνων τους Προέδρους και την Κοινότητα, να έχουν την καλοσύνη να κάνουν Γενική Συνέλευση και να εκλέγουν κάθε τρία χρόνια από τρεις Εφόρους, απ' τα πιο γνωστά και ενάρετα άτομα της πόλης των Ιωαννίνων για να επιβλέπουν, μαζί με τους κατά καιρούς Επιτρόπους των τεσσάρων εκκλησιών, προς όφελος των κοριτσιών. Να έχουν δε την υποχρέωση να κρατούν και ξεχωριστό λογαριασμό για τα αργύρια τα οποία, κατά καιρούς, ήθελον αποσταλεί, και προορίζονται για τα κορίτσια που έχουν κληρωθεί. Ως καλοί οικονόμοι να τα οικονομοούν για την ωφέλεια των κοριτσιών και θα έχουν και οι ίδιοι την ίδια αμοιβή απ' το Θεό. Οι Έφοροι και οι Επίτροποι τους οποίους ήθελε, κατά καιρούς, εκλέξει και διορίσει η Γενική Συνέλευση να είναι υποχρεωμένοι να δίνουν, κάθε χρόνο, λογαριασμό για τα αργύρια τα οποία θα παίρνουν κατά καιρούς. Να πληροφορούν την Κοινότητα πού δόθηκαν. Και μετά την τριετία να γίνεται πάλι Γενική Συνέλευση για την εκλογή νέων Εφόρων και να είναι υποχρεωμένοι οι προηγούμενοι Έφοροι και οι Επίτροποι

να παρουσιάζουν το γενικό λογαριασμό στη Συνέλευση της Κοινότητας, για να βεβαιώνεται πόσα μετρητά είχαν λάβει και πού ξοδεύτηκαν.

Επί πλέον επιθυμώ και θέλω, σύμφωνα με το ζήλο που έχω για τη φιλότιμη μου πατρίδα, να υπάρχει για πάντα αυτή η ευταξία, σε κάθε περίπτωση, γιατί αυτό θα είναι προς όφελος της πολιτείας.

Άρθρο Η΄

Αφήνω επίσης εκ μέρους της Ζωσιμαίας Αδελφότητας για τους φτωχούς των Ιωαννίνων και για γνωστά αποκλεισμένα και ξεπεσμένα σπίτια...

...σε αργυρά ρούβλια (8571:42) οκτώ χιλιάδες πεντακόσια εβδομήντα ένα και σαράντα δύο αργυρά καπίκια, από ασιγνάτσιες ρούβλια (30.000) τριάντα χιλιάδες, που έχουν κατατεθεί για πάντα από τους αδελφούς Ζωσιμάδες.

Προσφέρω επίσης εκ μέρους της Ζωσιμαίας Αδελφότητας αργυρά ρούβλια (22.857:14) είκοσι δύο χιλιάδες οκτακόσια πενήντα επτά και δέκα τέσσερα καπίκια αργυρά, από ασιγνάτσιες ρούβλια (80.000) ογδόντα χιλιάδες. Αυτά παρακαλώ τους κυρίους Γενικούς Επιτρόπους μου να τα βάλουν στο Αυτοκρατορικό Ορφανοτροφείο της Μόσχας ή στο Θησαυροφυλάκιο της Ελλάδας, λαμβάνοντας γραμμάτιο στο όνομα των φτωχών των Ιωαννίνων, και αποκλεισμένων και ξεπεσμένων σπιτιών.

...να μοιράζονται δυο φορές το χρόνο πριν από τα Χριστούγεννα και πριν από το Άγιο Πάσχα, από τους εφημέριους των πέντε Εκκλησιών, με ονομαστικό κατάλογο, στους φτωχούς και σε γνωστά αποκλεισμένα και ξεπεσμένα σπίτια των Ιωαννίνων τον κατάλογο αυτό με τα χρήματα που δόθηκαν στον καθένα να τον παρουσιάζουν οι εφημέριοι στον, κατά καιρούς, Μητροπολίτη, στους εγκρίτους της Κοινότητας και τους Επιτρόπους των τεσσάρων Εκκλησιών να αναγράφεται δε αν δόθηκαν, κατά συνείδηση, σ' εκείνους που τα χρειάζονται και τους ανήκουν.

Άρθρο Θ΄

Προσφέρω επίσης εκ μέρους της Ζωσιμαίας Αδελφότητας σε αργυρά ρούβλια (28.571:57) είκοσι οκτώ χιλιάδες πεντακόσια εβδομήντα ένα και πενήντα επτά καπίκια αργυρά, από ασιγνάτσιες (100.000) εκατό χιλιάδες και παρακαλώ τους κυρίους Γενικούς Επιτρόπους μου να καταθέσουν αυτά στο Αυτοκρατορικό Ορφανοτροφείο της Μόσχας, λαμ-

βάνοντας γραμμάτιο στο όνομα του Φτωχοδοχείου (Γηροκομείου) των Ιωαννίνων — στα Ρωσικά μπλογοδέλνι: το γραμμάτιο αυτό να περιέχει τα παρακάτω: Ο τόκος δε αυτών να αποστέλλεται, κάθε χρόνο, προς τους εκλεγμένους επιτρόπους του αυτού Φτωχοδοχείου, και στους επιτρόπους των τεσσάρων Εκκλησιών που αναφέρθηκαν πιο πάνω, να τον χρησιμοποιούν για τις ανάγκες του Φτωχοδοχείου, τροφή, ενδυμασία, μισθό υπηρετών, γιατρών κ.λ.π. Αν δε, έπειτα από αυτά, περισσεύουν χρήματα, να δέχονται περισσότερους ανθρώπους.

Άρθρο I

Οι Γενικοί Επίτροποί μου έχουν από μένα όλο το κύρος και όλη την πληρεξουσιότητα, όταν πληροφορηθούν, ότι η αφιέρωση, που έχει κάνει η Αδελφότητα των Ζωσιμάδων για το Φτωχοδοχείο και για να ωφελήσουν την πατρίδα μου τα Γιάννινα, δεν εκπληρώνεται κατά συνείδηση, αλλά γίνονται καταχρήσεις εκ μέρους των εκεί Επιτρόπων ή της Κοινότητας, έχουν την πληρεξουσιότητα να μεταφέρουν στο Βασίλειο της Ελλάδας αυτό το Φτωχοδοχείο, επίσης και τα αργυρά ρούβλια από ασιγνάτσιες (100.000) εκατό χιλιάδες· αυτά ορίζω να τα καταθέσουν στο Αυτοκρατορικό Ορφανοτροφείο της Μόσχας, χωρίς διορία, όπως αναφέρω στο ένατο άρθρο. Τότε παρακαλώ τους κυρίους Γενικούς Επιτρόπους μου να μεταφέρουν, τόσο το Φτωχοδοχείο, όσο και όσα ορίστηκαν γι' αυτό, στο Θησαυροφυλάκιο του Βασιλείου της Ελλάδας, καταθέτοντάς τα αιώνια και αναφαίρετα λαμβάνοντας γραμμάτιο στο όνομα του Φτωχοδοχείου της Αδελφότητας των Ζωσιμάδων στην Ελλάδα, για όσα άτομα κρίνουν σωστό.

Άρθρο ΙΑ'

Προσφέρω επίσης εκ μέρους της Ζωσιμαίας Αδελφότητας, σε αργυρά ρούβλια (11.428:57) έντεκα χιλιάδες τετρακόσια είκοσι οκτώ και πενήντα επτά καπίκια αργυρά, από, ασιγνάτσιες ρούβλια (40.000) σαράντα χιλιάδες. Αυτά παρακαλώ οι προαναφερθέντες κύριοι Γενικοί Επίτροποί μου να τα βάλουν στο Αυτοκρατορικό Ορφανοτροφείο της Μόσχας, ή στο Βασίλειο της Ελλάδας, παίρνοντας γραμμάτιο στο όνομα των φυλακισμένων για χρέη στα Γιάννινα, ανθρώπων φτωχών και δυστυχημένων...

... ο δε τόκος αυτών να αποστέλλεται, κάθε χρόνο, στα Γιάννινα, στους κατά καιρούς Εφόρους και Επιτρόπους των τεσσάρων Εκκλησιών και του Νοσοκομείου, για να μοιράζονται με την απόφαση του

κατά καιρούς Πανιερώτατου Μητροπολίτη αμερόληπτα, με κλήρο, για την εξαγορά φυλακισμένων για χρέη, φτωχών και δυστυχημένων ανθρώπων. Όταν δε κάποτε συσταθεί Θησαυροφυλάκιο στο Βασίλειο της Ελλάδας, βάσιμο και τακτικό, τότε παρακαλώ τους κατά καιρούς κυρίους Γενικούς Επιτρόπους μου, να μεταφέρουν αυτά στο Θησαυροφυλάκιο του Βασιλείου της Ελλάδας, καταθέτοντάς τα αιώνια και αναφαίρετα, ακολουθώντας, κατά τον ίδιο τρόπο, τη διάταξή μου που ανέφερα πιο πάνω.

Άρθρο ΙΒ΄

Προσφέρω επίσης εκ μέρους της Ζωσιμαίας Αδελφότητας για την αναγκαία ανακαίνιση και το στολισμό των δύο Εκκλησιών στα Γιάννινα που κάηκαν σε καιρό ανωμαλίας, σε αργυρά ρούβλια (14.285:85) δέκα τέσσερις χιλιάδες διακόσια ογδόντα πέντε, και ογδόντα πέντε καπίκια αργυρά, από ασιγνάτσιες ρούβλια (50.000) πενήντα χιλιάδες. Για μεν τον καλλωπισμό της Εκκλησίας του Αγίου Νικολάου του Θαυματουργού, σε αργυρά ρούβλια (4.285:85) τέσσερις χιλιάδες διακόσια ογδόντα πέντε και ογδόντα πέντε καπίκια αργυρά, από ασιγνάτσιες ρούβλια (15.000) δέκα πέντε χιλιάδες· τα δε άλλα, σε αργυρά ρούβλια (10.000) δέκα χιλιάδες, από ασιγνάτσιες ρούβλια (35.000) τριάντα πέντε χιλιάδες, για την Αγία Μαρίνα. Παρακαλώ τους κυρίους Γενικούς Επιτρόπους μου να αποστείλουν αυτό το ποσόν στους κατά καιρούς Επιτρόπους αυτών των δύο Εκκλησιών, στα Γιάννινα, και στους Δημογέροντες αυτής της πόλης.

Άρθρο ΛΘ΄

Τελειώνοντας παρακαλώ και πάλι την ομάδα των κυρίων Επιτρόπων μου να παρασταθούν με χριστιανικό ζήλο και φιλάγαθη προθυμία, να εκτελέσουν και να εκπληρώσουν απaráλλακτα και ανελλιπώς όλα όσα ορίστηκαν σ' αυτή τη διαθήκη και αποφασίστηκαν από μένα, και είμαι πεπεισμένος ότι με τη συνετή διοίκηση και συμπαράστασή τους, όλα θα λάβουν καλό και αίσιο τέλος. Για τους κόπους τους δε ο Πανάγαθος Θεός που ανταμείβει όσους πράττουν το αγαθό, θέλει τους επιβραβεύσει, όπως τους αξίζει στον παρόντα και στο μέλλοντα αιώνα.

Ιδού, με τη βοήθεια της Θείας Χάριτος τελείωσα τη διαθήκη μου γραμμένη σύμφωνα με τη δική μου γνώμη, θέληση και ευχαρίστηση. Ανακαλώντας κάθε άλλη προηγούμενη διαθήκη μου, ομολογώ ενώπιον Θεού και ανθρώπων, ότι αυτή είναι η τελευταία, κύρια και καθολική

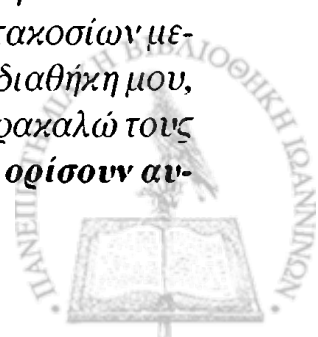

διαθήκη μου, υπογεγραμμένη με το ίδιο μου το χέρι, επικυρωμένη με τη σφραγίδα της Αδελφότητάς μου, επιβεβαιωμένη με τη μαρτυρία αξιόπιστων προσώπων, για να έχει την ισχύ και το κύρος σε κάθε καιρό και τόπο, και ενώπιον κριτηρίου καθεστώτος στη γη, ώστε κανένας άνθρωπος ούτε όσα διέταξα να τα ανατρέπει ή να παρεμποδίζει με οποιαδήποτε αιτία και πρόφαση, αλλά όσα οι εκτελεστές μου πράξουν με βάση την παρούσα διαθήκη μου να θεωρούνται ότι πράττονται από μένα τον ίδιο.

Α΄ ΠΡΟΣΘΗΚΗ ΣΤΗ ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΟΥ Ν. ΖΩΣΙΜΑ

Προς το έντιμο Νιζναίο Γραικικό Μαγιστράτο, του ευγενή Γραικού και Ταξιάρχη του Τάγματος του Σωτήρος Νικόλαου Παύλου Ζωσιμά, ταπεινή παράκληση

Επειδή μετά την τελευταία διαθήκη μου του έτους 1841, με την οποία όρισα τα κεφάλαιά μου που περιέχονται σ' αυτή σε διάφορα καταστήματα της πατρίδας μου στα Ιωάννινα, ύστερα δε απ' αυτό ιδρύθηκε στο Κράτος της Ελλάδας Ελληνική Εθνική Τράπεζα για είκοσι πέντε έτη, και επειδή επιθυμώ να μεταφέρω σ' αυτή την Τράπεζα ένα μέρος από τα κεφάλαιά μου ή όλα, αποφάσισα και έγινα μέτοχος σ' αυτή με διακόσιες πενήντα μετοχές, με χίλιες δραχμές η κάθε μία από τα κεφάλαιά μου, λοιπόν, που περιέχονται στη διαθήκη, έγραψα στο Γενικό Επίτροπό μου στη Μόσχα, Μαγιόρο (ταγματάρχη) και Ιππότη κύριο Κωνσταντίνο Πασχάλη και συγκέντρωσε από το εκεί Αυτοκρατορικό Ορφανοτροφείο δύο γραμματίά μου του 1840, Απριλίου Α΄ : το μεν ένα με το Νο 70777 από αργυρά ρούβλια 37.143, το δε δεύτερο με το Νο 70779 από αργυρά ρούβλια, 20.000, όλα μαζί πενήντα επτά χιλιάδες και εκατόν σαράντα τρία αργυρά ρούβλια, τα οποία έστειλε μέσω του κυρίου Ιωάννη Δομπόλλη, με συναλλαγματικές στην Τράπεζα για την ίση αξία των διακοσίων πενήντα μετοχών είτε λείψουν είτε περισσέψουν, θα είναι από τώρα και στο εξής ο λογαριασμός τους. Έγραψα επίσης στην παραπάνω Τράπεζα της Ελλάδας από τις 4 Νοεμβρίου 1841, να με συμπεριλάβουν πάλι με άλλες διακόσιες πενήντα μετοχές, την αξία των οποίων, μετά την επικυρωτική απόκριση, θα συγκεντρώσει και θα στείλει στην Τράπεζα ο παραπάνω Γενικός Επίτροπός μου, από τα νούμερα των γραμματίων που θα του γράψω να συγκεντρώσει από το Ορφανοτροφείο. Επειδή, λοιπόν, από τα κεφάλαια που περιέχονται στη διαθήκη μου, αφαιρείται το ποσόν των πεντακοσίων μετοχών και για να υπάρξει συμφωνία με όσα περιλαμβάνει η διαθήκη μου, —αν δεν βρω την ευκαιρία να συντάξω άλλη καινούρια— παρακαλώ τους κυρίους Γενικούς Επιτρόπους μου, μετά το θάνατό μου, να ορίσουν αυ-

τοί οι ίδιοι τις πεντακόσιες μετοχές ανάλογα στα καταστήματα τα οποία περιλαμβάνει η διαθήκη μου, για να παίρνει ανάλογα το κάθε κατάστημα τον ετήσιο τόκο.

Β΄ ΠΡΟΣΘΗΚΗ ΤΟΥ Ν. ΖΩΣΙΜΑ

Τελευταία διάταξη που ακολουθεί στην προσθήκη της τελευταίας διαθήκης μου που έγινε το έτος 1841

Νίζνα, 12 Φεβρουαρίου 1842

Από τα πράγματά μου που βρίσκονταν εδώ, όλα τα πολύτιμα και τα αξιόλογα τα έστειλα ήδη, όσο ζούσα, πριν από καιρό, με το ταχυδρομείο και με μερικούς φίλους μου στους κυρίους Γενικούς Επιτρόπους μου στη Μόσχα, για να εκτελεστεί, γι' αυτά, η διαταγή μου, εκτός από 180 αργυρά εικονονομίσματα και λίγο οικιακό ασημικό· άλλα πράγματά μου πολύτιμα ή κατά οποιοδήποτε τρόπο αξιόλογα, δεν έμειναν εδώ· γι' αυτό για όσα πράγματα ακόμα απέμειναν εδώ, ορίζω, με τη θέλησή μου, τα παρακάτω:

Τα παραπάνω 180 εικονονομίσματα, μαζί με είκοσι μικρά ορειχάλλινα εικονίσματα που βρίσκονται στην οικία μου, που αξίζουν όλα μαζί μέχρι διακόσια αργυρά ρούβλια, να σταλούν από το εδώ Γραικικό Μαγιστράτο στους Επιτρόπους μου στη Μόσχα, κυρίους: Κωνσταντίνο Πασχάλη, Νικόλαο Πατσιμάδη και Αντώνιο Κομιζόπουλο, ώστε αυτοί να φροντίσουν να τα αποστείλουν στα Ιωάννινα, στους κυρίους: Αλέξιο Φίλη και Θεοδόσιο Λαμπαδάριο, για να τα καταθέσουν στο εκεί Γενικό Ελληνικό Σχολείο της Ζωσιμαίας Αδελφότητας, προς αιώνια μνήμη...

ΑΠΟΦΑΣΗ ΕΠΙΚΥΡΩΣΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΘΗΚΩΝ ΑΠΟ ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΜΟΣΧΑΣ

Η απόφαση του 2ου Τμήματος του Πολιτικού Δικαστηρίου της Μόσχας (Μετάφραση από τα Ρωσικά)

Στις 5 Αυγούστου του έτους 1842, το Δεύτερο Τμήμα του Πολιτικού Δικαστηρίου της Μόσχας, κατά το Διάταγμα της Αυτοκρατορικής Μεγαλειότητας, αφού επιθεώρησε την υπόθεση τη σχετική με την παρουσίαση, επικύρωση της διαθήκης, του καταλόγου και προσθήκης του μακαρίτη Ζωσιμά,

Αποφάσισε:

από τα χρηματικά του κεφάλαια 57.143 αργυρά ρούβλια μεταφέρθη-
καν στην Εθνική Τράπεζα της Ελλάδας για 250 μετοχές, και ότι στις 4 Νο-
εμβρίου 1841 αυτός αναφέρθηκε στην ίδια Τράπεζα ζητώντας να τον

αναγνωρίσει ως μέτοχο και για άλλες 250 μετοχές' και άμα λάβει θετική απάντηση, τότε, σύμφωνα με την εντολή του, ο Επίτροπός του Πασχάλης θέλει συγκεντρώσει από το Ορφανοτροφείο ποσόν ίσης αξίας για να το μεταφέρει στην Τράπεζα: ότι μετά το θάνατό του οι Επίτροποι έχουν εντολή να διαμοιράσουν τις 500 μετοχές ανάλογα σε όλα τα καταστήματα που κατονομάζονται στη διαθήκη, για να απολαμβάνει το καθένα τους ετήσιους τόκους.

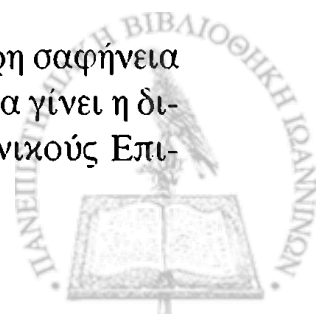
...να σταλεί η κοινοποίηση, που θα συνοδεύεται από αντίγραφο της διαθήκης, καταλόγου και προσθήκης στο Ορφανοτροφείο της Μόσχας. Να παρακληθεί αυτό να αποδεχθεί, όταν θα μεταφερθεί στο Βασίλειο της Ελλάδας το καθορισμένο χρηματικό ποσό ή καταβληθεί στους Επιτρόπους για τὸν ἴδιο σκοπό, να εισπράξει από ὄλο το χρηματικό κεφάλαιο των 233.785 ρουβλίων και 29 καπικίων, που απέμεινε μετά το θάνατο του διαθέτη σε γραμμάτια του Ορφανοτροφείου, με εξαίρεση αυτά που ορίστηκαν με διάταξη του Γραικικού Μαγιστράτου της Νίζνας 2.857 ρούβλια, 14 καπίκια, τα 714 ρούβλια, 28 καπίκια για προίκα των φτωχών κοριτσιών, τα 1628 ρούβλια, 57 καπίκια που ξοδεύτηκαν από το Γραικικό Μαγιστράτο για την κηδεία και μνημόσυνα του διαθέτη, και τα 71 ρούβλια, 42 καπίκια που αφέθηκαν στους γραφείς του Νιζναίου Μαγιστράτου — από το υπόλοιπο 228.513 ρούβλια, 88 καπίκια, προς 10% κατά το άρθρο 687 του Ε^{ου} τόμου του Κανονισμού περί τελωνικού δικαιώματος - 22.851 ρούβλια, 39 καπίκια, και από το ποσόν των γραφέων του Μαγιστράτου 71:42 ρούβλια προς 4%, 2 ρούβλια, 86 καπίκια — συνολικό ποσόν του δασμού 22.854 ρούβλια, 25 καπίκια αργυρά.

γ) Βασικές παρατηρήσεις

Διαβάξεις τη διαθήκη του Νικόλαου Ζωσιμά και υποκλίνεσαι με σεβασμό στη μνήμη του. Περισσότερο από τη νόηση κυριαρχεί σ' αυτή το συναίσθημα. Υπήρξε ένας μεγάλος Χριστιανός, ένας εξαιρετος πατριώτης, ένας γνήσιος Έλληνας.

Μέσα σ' αυτό το κείμενο, συνταγμένο στην πιο ευγενική και κρίσιμη στιγμή της ζωής του, αποτυπώνεται η ίδια η ψυχή του. Δείχνει η διαθήκη άνθρωπο που έχει απαλλαγεί από το βαθύ λήθαργο της αδιαφορίας για το συνάνθρωπο και με την ψυχή του πλημμυρισμένη απ' τον ένθερμο ζήλο για το καλό κοινό, αναδείχτηκε πρωτοπόρος και πρωταγωνιστής της κοινωνικής ζωής.

Με τη διαθήκη του ο Νικόλαος Ζωσιμάς εκφράζει με πλήρη σαφήνεια τη βούλησή του και καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο ήθελε να γίνει η διοίκηση και η διαχείριση του κληροδοτήματός του. Ορίζει Γενικούς Επι-

τρόπους και μόνους εκτελεστές της διαθήκης του τρεις Έλληνες της Ρωσίας· όταν κάποιος απ' αυτούς εκλείπει, ζητάει από το Γραικικό Μαγιστράτο της Νίζνας να διορίζει απ' τους ομογενείς της Μόσχας, κατά προτίμηση δε από τους Γιαννιώτες συμπατριώτες του.

Καθορίζει, κατά άρθρα, τους κοινωφελείς σκοπούς που θέλει να πραγματοποιηθούν, με τα χρήματά του, στην πατρίδα του τα Γιάννινα: Να οικοδομηθεί το Δημόσιο Ελληνικό Σχολείο (Ζωσιμαία Σχολή), να καλύπτονται τα έξοδα του Σχολείου, να αγοράζονται βιβλία, να δίνονται βραβεία στους μαθητές κατά το παράδειγμα της φωτισμένης Ευρώπης, να χορηγούνται υποτροφίες σε φτωχούς, ευφείς και ενάρετους μαθητές. Να δίνονται, κάθε χρόνο, χρήματα στο Κοινό Νοσοκομείο Ιωαννίνων, για τις ανάγκες των αρρώστων, να παντρεύονται 25 φτωχά και ορφανά κορίτσια, να δίνονται, δυο φορές το χρόνο, πριν από τα Χριστούγεννα και το Πάσχα, χρήματα στους φτωχούς και σε ξεπεσμένα σπίτια των Ιωαννίνων, να δίνονται χρήματα για το Γηροκομείο, να εξαγοράζεται η ποινή φυλακισμένων για χρέη φτωχών και δυστυχησμένων ανθρώπων, να ανακαινιστούν εκκλησιές.

Ορίζει επίσης ότι τα χρήματα αυτά θα διαχειρίζονται, στα Γιάννινα εκλεγμένοι απ' την Κοινότητα των Ιωαννίνων (σημερινό Δήμο) Έφοροι του Σχολείου και Επίτροποι του Νοσοκομείου και των Εκκλησιών. Εκφράζει την επιθυμία να γίνεται η διοίκηση και η διαχείριση της περιουσίας του με δικαιοσύνη και τιμιότητα. Για όλα τα έξοδα ζητάει να συντάσσεται, κάθε χρόνο, λογαριασμός, τον οποίο να δίνουν για έλεγχο και

Οι τάφοι των Ζωσιμάδων στη Νίζνα

επικύρωση σε Γενική Συνέλευση των Δημογερόντων και των πιο έγκριτων πολιτών, με την παρουσία του Μητροπολίτη. Η επιθυμία αυτή δεν παίρνει μονάχα τη μορφή της παράκλησης και της ευχής. Συχνά μετατρέπεται σε απειλή —σε περίπτωση που δεν τηρείται η βούλησή του και γίνονται καταχρήσεις εκ μέρους των διαχειριστών και της Κοινότητας— και δίνεται εντολή στους Γενικούς Επιτρόπους του να μεταφέρουν τα χρήματά του σε άλλο μέρος της Ελλάδας.

Δεν επιτρέπει σε κανένα ο Νικόλαος Ζωσιμάς, για οποιαδήποτε αιτία και πρόφαση, να ανατρέψει όσα ορίζει στη διαθήκη του· γι' αυτό, στο ακροτελεύτιο άρθρο του, επισημαίνει.

«Ομολογώ ενώπιον Θεού και ανθρώπων, ότι αυτή είναι η τελευταία, κύρια και καθολική διαθήκη μου και επιθυμώ να έχει την ισχύ και το κύρος, σε κάθε καιρό και τόπο, και ενώπιον κριτηρίου καθεστώτος στη γη, ώστε κανένας άνθρωπος ούτε όσα διέταξα να τα ανατρέψει ή να παρεμποδίζει με οποιαδήποτε αιτία και πρόφαση, αλλά όσα οι εκτελεστές μου πράξουν με βάση την παρούσα διαθήκη μου, να θεωρούνται ότι πράττουνται από μένα τον ίδιο».

Μετατρέπεται, έτσι, σε πύρινη ρομφαία, γίνεται κατάρα αβάσταχτη, καθώς αυτή διατυπώνεται ενώπιον Θεού και ανθρώπων, για όσους θελήσουν να μεταβάλουν κάποιο όρο της διαθήκης, για όσους δε διαχειριστούν τίμια και ευσυνείδητα την περιουσία του.

Μεταβάλλεται —για μας τους κατοίκους αυτής της πόλης— η διαθήκη του Ζωσιμά σε εθνική παρακαταθήκη και έχουμε χρέος, έστω και καθυστερημένα, να αγωνιστούμε για να την προστατεύσουμε.

3. ΔΩΡΕΑ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΖΩΣΙΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ (1829)

(Υποτροφίες σε μαθητές και μαθήτριες)

Το Σεπτέμβριο του 1829 οι αδελφοί Ζωσιμά, με επιστολή που συνέταξε ο Νικόλαος Ζωσιμάς, δώρησαν στο Ελληνικό Δημόσιο 100.000 ρούβλια με τους τόκους τους, με σκοπό, ο ετήσιος τόκος να δαπανάται απ' την Ελληνική Πολιτεία «προς βοήθειαν της ανατροφής των ορφανών τέκνων, των εν ταις υπέρ πίστεως και πατρίδος μάχαις πεσόντων Ελλήνων», όπως γράφει στην επιστολή του ο Νικόλαος Ζωσιμάς.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Εν Αθήναις, τῆ 3 Νοεμβρίου 1934

ΖΩΣΙΜΑ ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ
ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ

Αριθ: πρωτ. 70249.

Αριθ. Πρωτ. 7
Επίσημο τῆ 13/1/1935

Π ρ ο κ ῆ ρ υ ξ ι ς

διαγωνισμού πρὸς διορισμὸν ὑποτρόφων εἰς βάρος τῶν
ἐσόδων τοῦ κληροδοτήματος «Ἀδελφῶν Ζωσιμά»

Ἐχοντες ἐπ' ὄψει τὴν διαθήκην τῶν ἀειμνήστων «Ἀδελφῶν Ζωσιμά», τοὺς νόμους 5116 καὶ 4702, τὸ Π. Διάταγμα τῆς 29 Ὀκτωβρίου 1632 «περὶ τοῦ τρόπου διορισμοῦ ὑποτρόφων εἰς βάρος τῶν ἐσόδων κοινωφελῶν κληρονομιῶν, κληροδοσιῶν καὶ δωρεῶν», ὡς καὶ τὰ ὑπ' ἀριθ. Π. 11021)1933 καὶ Π. 8430) 1934 ἔγγραφα τοῦ Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν (Διευθύνσεως Ἐθνικῶν Κληροδοτημάτων),

Π ρ ο κ ῆ ρ ὕ σ σ ο μ ε ν

τοὺς κάτωθι διαγωνισμοὺς πρὸς διορισμὸν ὑποτρόφων εἰς βάρος τῶν ἐσόδων τοῦ κληροδοτήματος «Ἀδελφῶν Ζωσιμά»

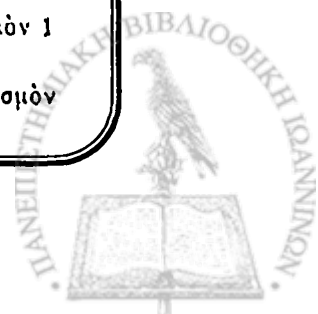
1) Τὴν 14ην Ἰανουαρίου 1935 ἡμέραν Δευτέραν α) μεταξὺ μαθητῶν ἢ μαθητριῶν τῆς α' τάξεως ἡμιγυμνασίου ἢ γυμνασίου πρὸς διορισμὸν 4 ὑποτρόφων, β) μεταξὺ μαθητῶν ἢ μαθητριῶν τῆς β' τάξεως ἡμιγυμνασίου ἢ γυμνασίου πρὸς διορισμὸν 5 ὑποτρόφων,

γ) μεταξὺ μαθητῶν ἢ μαθητριῶν τῆς γ' τάξεως πρὸς διορισμὸν 2 ὑποτρόφων.

2) τὴν 15ην Ἰανουαρίου 1935 ἡμέραν Τρίτην α) μεταξὺ μαθητῶν ἢ μαθητριῶν τῆς δ' τάξεως γυμνασίου πρὸς διορισμὸν 1 ὑποτρόφου,

β) μεταξὺ μαθητῶν ἢ μαθητριῶν τῆς ε' τάξεως γυμνασίου πρὸς διορισμὸν 1 ὑποτρόφου,

γ) μεταξὺ μαθητῶν ἢ μαθητριῶν τῆς στ' τάξεως γυμνασίου πρὸς διορισμὸν 1 ὑποτρόφου.

Επί πολλές δεκαετίες όμως δεν υπήρξε αριθμός μαθητών και σπουδαστών που ενέπιπταν στη σχετική ρύθμιση, με αποτέλεσμα τα χρήματα να μένουν αχρησιμοποίητα και ο σκοπός της δωρεάς να μην επληρώνεται.

Το 1983 που ήμουν δημοτικός σύμβουλος στο Δήμο Ιωαννιτών, βρήκα στο αρχείο της Ζωσιμαίας Σχολής μια προκήρυξη «διαγωνισμού προς διορισμόν υποτρόφων εις βάρος των εσόδων του Κληροδοτήματος Αδελφών Ζωσιμά».

Η προκήρυξη ήταν του Υπουργείου Παιδείας, με ημερομηνία 3-11-1934· ανάμεσα στα δικαιολογητικά που ζητούσε η προκήρυξη ήταν και «Πιστοποιητικόν αρμοδίας Στρατιωτικής ή Διοικητικής Αρχής, εμφαινόν ότι ο αιτών είναι τέκνον Έλληνος πεσόντος εν ταις υπέρ πίστεως και πατρίδος μάχαις».

Σε επίσκεψή μου στο υπουργείο Παιδείας για λογαριασμό του Δήμου Ιωαννιτών, ζήτησα πληροφορίες για την τύχη αυτής της δωρεάς και των σχετικών διαγωνισμών. Πληροφορήθηκα τότε ότι η θέληση των δωρητών δεν μπορούσε να πραγματοποιηθεί και γι' αυτό έγινε το 1979, με απόφαση του Εφετείου σχετική τροποποίηση. Και πάλι όμως η προσέλευση των υποψήφιων υποτρόφων είναι περιορισμένη, γι' αυτό το υπουργείο προσανατολίζεται - και έχει έτοιμη - σε νέα τροποποίηση.

Νέα τροποποίηση έγινε το 1985, χωρίς όμως ουσιαστικά αποτελέσματα. Έτσι το 1989, το υπουργείο Οικονομικών κάνει νέα αίτηση στο Εφετείο και με νέα απόφασή του καθορίζεται να ανακηρύσσονται, με διαγωνισμό, υπότροφοι από τα Τεχνικά και Επαγγελματικά Λύκεια Ηγουμενίτσας, των Ιωαννίνων και της Κόνιτσας, σπουδαστών Τ.Ε.Ι. και φοιτητών Α.Ε.Ι. που κατάγονται από την Ηπειρο.

Δεν ξέρω κατά πόσο η νέα ρύθμιση είναι ικανοποιητική· το γεγονός όμως ότι ο διαγωνισμός διεξάγεται στην Αθήνα είναι απαράδεχτο. Πρόσφατα έγινε σύσκεψη φορέων στην Νομαρχία Ιωαννίνων κατά την οποία εξετάστηκε ο τρόπος της επωφελέστερης αξιοποίησης της δωρεάς.

Φρονώ ότι στους σκοπούς της δωρεάς πρέπει να περιληφθούν και υποτροφίες για τους μαθητές της Ζωσιμαίας Σχολής.

4. Η ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΡΙΖΑΡΗ (1840)

α. Εισαγωγικά στοιχεία

Γεώργιος Ριζάρης

Δύο αδέρφια, ο Μάνθος και ο Γεώργιος Ριζάρης, γεννήθηκαν στο Μονοδένδρι Ζαγορίου. Εμειναν, σε μικρή ηλικία, ορφανά από πατέρα και ανατράφηκαν απ' τη μητέρα τους. Πρώτος έφυγε για τη Μόσχα ο Μάνθος· τον ακολούθησε αργότερα ο Γεώργιος, Ανέπτυξαν αξιόλογη επιχειρηματική δράση. Ενισχύουν τη Φιλική Εταιρεία και τον αγώνα της ανεξαρτησίας. Το 1824 πεθαίνει ο Μάνθος. Αργότερα ο Γεώργιος κατεβαίνει στην Αθήνα, προκειμένου να πραγματοποιήσει το όνειρό του για τη σύσταση Εκκλησιαστικής Ακαδημίας στην Ελεύθερη Ελλάδα, τη γνωστή **Ριζάρειο Σχολή**. Το 1840,

ένα χρόνο πριν από το θάνατό του, συντάσσει τη διαθήκη του, το μεγαλύτερο μέρος της οποίας αναφέρεται στη σύσταση και τη λειτουργία της Σχολής

β. Αποσπάσματα διαθήκης Γ. Ριζάρη

[Θέλω και διατάττω, ώστε οι εκτελεσταί της παρούσης μου διαθήκης να δίδωσι κατ' έτος εις τους εφόρους (ή τους δια τακτικού πληρεξουσίου αντιπροσωπεύοντας τους εφόρους) της εν τη πατρίδι μου Μονοδενδρίω σχολής δραχμάς δύο χιλιάδας, ήτοι δραχ. 2000, δια να χρησιμεύωσι προς διατήρησιν και αύξησιν της σχολής· ως κατάστημα της σχολής ταύτης προσδιώρισα, ζων έτι, την εν Μονοδενδρίω οικίαν μου, η οποία, φροντίσι και εξόδοις εμού αυτού, μετερρυθμίσθη επί το καταλληλότερον· επίσης ζων έτι επροίκισα την σχολήν ταύτην με διάφορα βιβλία, τα οποία κατά καιρούς απέστειλα, και με πέντε εργαστήρια και υπόγειον ευρισκόμενα εις Ιάσιον, κατά τα σταλέντα ήδη δικαιόγραφέ μου εις τους εφόρους της περί ής ο λόγος, σχολής· θέλω δε και διατάττω, ώστε οι εκτελεσταί της παρούσης διαθήκης μου να χορηγώσι κατ' έτος την ειρημένην εις το κεφάλαιον τούτο ποσότητα, αφού προηγουμένως λάβωσι τακτικόν και με αποδεικτικά συνωδευμένον τον λογαριασμόν της χρήσεως των δύο χιλιάδων

δραχμών, και των εισοδημάτων των εργαστηρίων· δεν πρέπει δε να δίδωσιν ούτε οβολόν το επόμενον έτος, αν δε λάβωσιν αυτόν τον λογαριασμόν. Αν δε εκ του ισολογισμού τούτου φανή περίσσειμά τι, θέλω να κρατήται εκ της του επομένου έτους επιχορηγήσεως, τουτέστι τόση ποσότης, όση επείσσεισε το προηγούμενον, και ούτως εφεξής. Τον ισολογισμόν αυτόν θέλουν υποβάλει οι εκτελεσταί της παρούσης διαθήκης μου εις την αρχήν περί ής γίνεται λόγος εις το κεφάλαιον 92 της παρούσης, περιμένοντες τακτικήν έγκρισιν· απόκειται δε εις την φρόνησιν των εφόρων της σχολής του Μονοδενδρίου να στέλλωσιν εγκαίρως τον ισολογισμόν και τα αποδεικτικά, φέροντα επικυρωμένην παρά του επιτοπίου Ελληνικού Προξένου την υπογραφήν των, δια να μη συμβαίνωσι βραδύτητες. Περί του αντικειμένου αυτού έγγραφα, κατά τον Απρίλιον του 1835, εις τους προεστώτας του χωρίου Μονοδενδρίου.

ΠΕΡΙ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

62. Τούτων ούτω διαταχθέντων, δηλοποιώ, ότι ο σκοπός, η θέλησις και η απόφασίς μου είναι, ώστε η λοιπή περιουσία μου, κινητή τε και ακίνητος, να χρησιμεύση προς σύστασιν και διατήρησιν μιας Εκκλησιαστικής Σχολής. Επομένως - α) όλα τα ακίνητα κτήματά μου, περί ών γίνεται λόγος εις τα άρθρα 9 έως 47 της παρούσης διαθήκης μου, αφιερώνονται εις

Παλαιά Ριζάρειος Σχολή (1844-1969)

την Σχολήν ταύτην. - β) όλα τα μετρητά χρήματα, περιών διαλαμβάνουσι τα αρθρ. 1 έως 8 της παρούσης μου, αφιερώνονται εις την ιδίαν Σχολήν. - γ) το εκπληστηρίασμα όλων των κινητών πραγμάτων, όσα ευρεθώσιν εις την οικίαν μου μετά τον θάνατόν μου, αφιερώνεται εις την ιδίαν Σχολήν. - δ) όλα τα μετρητά χρήματα, όσα ευρεθώσι, κατά τον θάνατόν μου, παρ' εμοί, αφιερώνονται εις την ιδίαν Σχολήν. ε) όλη η ποσότης των χρημάτων τα οποία θέλουν εισπραχθή εκ τόκων και ενοικίων, μέχρι της συστάσεως της Σχολής, αφιερώνεται εις την αυτήν Σχολήν.

Όσα μετά την εκπλήρωσιν όλων των της Σχολής αναγκών περισσεύουν εκ του εισοδήματος της Σχολής, καταθέτονται εις κεφάλαια ή χρησιμεύουν προς παραλαβήν ετέρων υποτρόφων εκ του Ζαγορίου.

Διορίζω Εκτελεστάς της παρούσης μου τους Χριστόδουλον Κλονάρον, Πρόεδρον του Αρείου Πάγου εκ Ζαγορίου, - Μισαήλ Αποστολίδην εκ Κρήτης, καθηγητήν του Πανεπιστημίου, - Γεώργιον Σπανιολάκην, Γενικόν Ταμίαν εκ Σμύρνης, Γεώργιον Γεννάδιον, Καθηγητήν εκ Ζαγορίου, - Θεόδωρον Ράλλην, έμπορον εκ Χίου, - Αθανάσιον Τσίνην, εμπροκτηματίαν εξ Ιωαννίνων, Πέτρον Σκυλίτζην εκ Σμύρνης, κτηματίαν. - Γεώργιον Τησαμενόν, Διευθυντήν της επί των οικονομικών Γραμματείας εκ Ζαγορίου, - Φίλιππον Ιωάννου, καθηγητήν εκ Θεσσαλίας, - Ιωάννην Αναστασίου Κόνιαρην, κτηματίαν, εκ Ζαγορίου.

Τα μέλη του τριμελούς Συμβουλίου θέλουν λαμβάνει κατ' έτος τριακοσίας δραχμάς έκαστον.

Καθηγητές και σπουδαστές της Ριζαρείου το 1934

Αφήνω εις την κυβέρνησιν του Βασιλέως της Ελλάδος την περί του διορισμού των αναγκαιούντων εις την Σχολήν ταύτην καθηγητών πρόνοιαν. Παρακαλώ μόνον να εκλέγωνται ως καθηγηταί άνδρες οίτινες **διαπρέπουν δια την παιδείαν αυτών και δια την ηθικήν των...**

Αν τις εκ των δέκα εκτελεστών αποβιώση, οι επιζώντες έχουσι το δικαίωμα να εκλέγωσιν έτερον προς αντικατάστασιν, **θηρεύοντες τίμιον και ικανόν άνθρωπον και κοινοποιούντες, δια τινος εφημερίδος της Ελλάδος, την αντικατάστασιν ταύτην.**

Θέλω και διατάττω να δίδωνται συντάξεις εις είκοσι νέους, οίτινες δια τούτο ονομάζονται υπότροφοι της Σχολής, καθ' ολόκληρον πενταετίαν.

Οι δέκα ούτοι υπότροφοι θέλω να κατάγονται από το Ζαγόρι, την πολυπόθητον πατρίδα μου. Οι παρά των κοινοτήτων του Ζαγορίου εκλεχθέντες υπότροφοι οφείλουν να διευθύνωσι προς τους εκτελεστάς της διαθήκης μου, αντίγραφον της πράξεως της Κοινότητος και τα πρωτότυπα **περί της ευφυίας και επιδόσεώς των εις τα μαθήματα αποδεικτικά των διδασκάλων των.**

Παρακαλώ και αύθις την χορείαν των Εκτελεστών μου ίνα παρασταθώσι και πράξωσι μετά χριστιανικού ζήλου και πάσης προθυμίας, όπως εκπληρωθώσιν απαραλλάκτως πάντα τα παρ' εμού διαταττόμενα εν ταύτη τη διαθήκη μου· είμαι δε βέβαιος, ότι, δια της συνετής παραστάσεως και διοικήσεώς των, τα πάντα θέλουν λάβει καλόν και αίσιον πέρας. Ταύτα, κατ' οικείαν μου βουλήν, γνώμην και θέλησιν, διέταξα και διώρισα περί της περιουσίας μου.

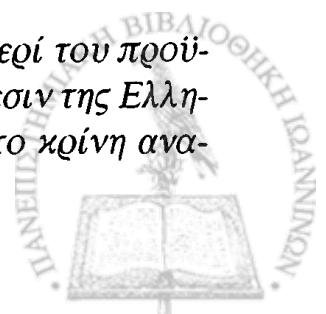
Αποφαίνομαι δε ενώπιον Θεού και ανθρώπων ταύτην την διαθήκην μου κυρίαν, βεβαίαν και απαρασάλευτον, γεγραμμένην και υπογεγραμμένην παρ' εμού αυτού, και εσφραγισμένην με την σφραγίδα μου. Θέλω δε, ώστε να έχη την ισχύν και το κύρος κατά τε τους θείους και ανθρώπινους νόμους εν παντί κριτηρίω καθεστώτι επί της γης, ώστε μηδένα, ούτε τα όσα διέταξα παρασαλεύειν και ανατρέπειν, ούτε τους ρηθέντας Εκτελεστάς μου παρενοχλείν]

Την πρώτην Ιανουαρίου 1840, εν Αθήναις.

ΠΡΟΣΘΗΚΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

Σήμερον την εικοστήν πέμπτην Απριλίου του χιλιοστού οκτακοσιοστού τεσσαρακοστού έτους, εν Αθήναις, ο υποφαινόμενος Γεώργιος Ραδιόνοφ Ριζάρης απεφάσισα να προσθέσω εις την διαθήκην μου ταύτην τα εξής.

157. Εις την παρούσαν διέταξα όσα έκρινα αναγκαία περί του προϋπολογισμού και απολογισμού· απόκειται όμως εις την σύνεσιν της Ελληνικής Κυβερνήσεως να τροποποιήση τα περί τούτου, αν το κρίνη ανα-

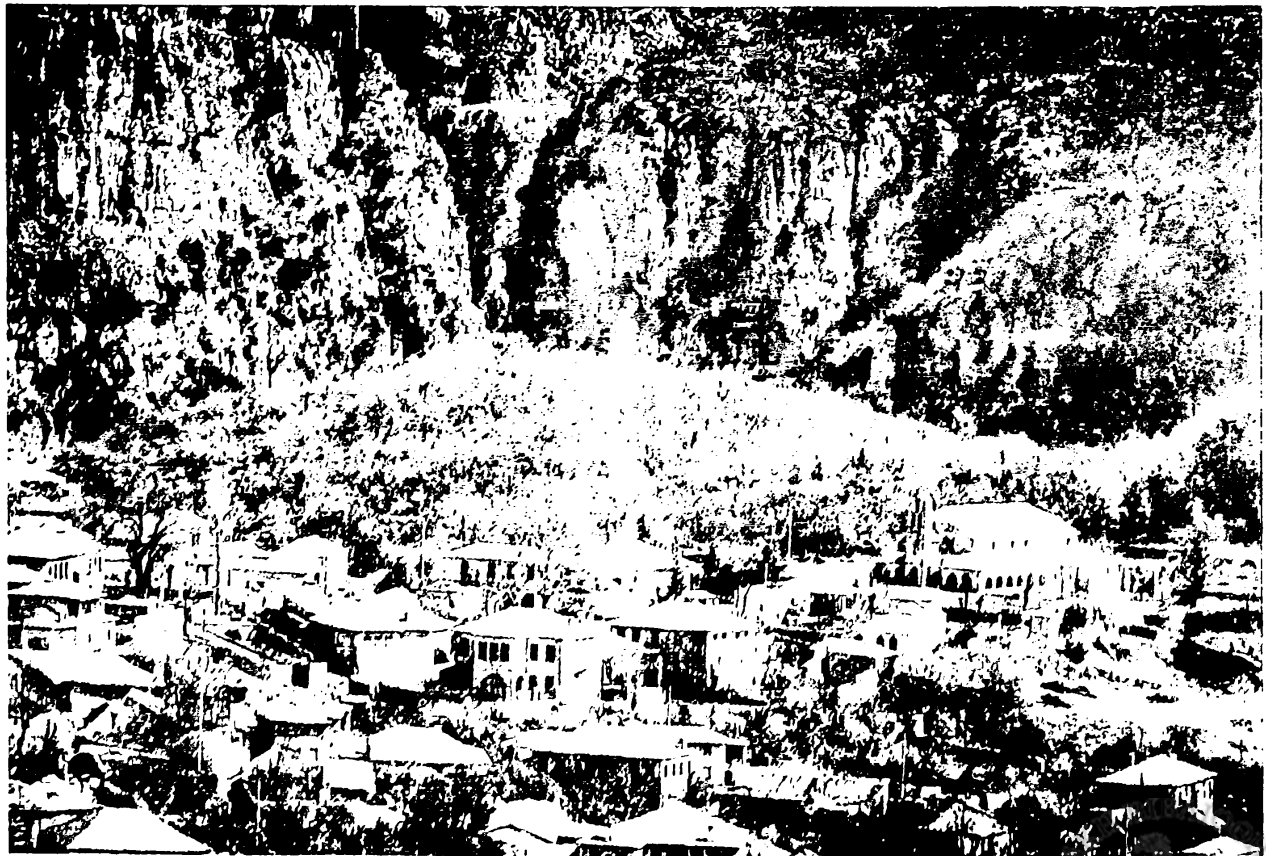

γκαίον· θέλω όμως να ακολουθώνται αι διατάξεις μου μέχρις εκδόσεως Υ.Β. Διατάγματος, τροπολογούντος τα περί τούτου (α).

158. Εις την σύνεσιν αυτής απόκειται να επιφέρει και άλλας βελτιώσεις επί αντικειμένων, εφ' όσα σιωπά η παρούσα μου (β)]

ΚΩΔΙΚΕΛΛΟΣ

Παραγγέλλω προς τούτοις να αγορασθή εις την πατρίδα μου, εντός τοι χωρίου Μονοδένδρι της Ηπείρου, οικία αξίας δέκα χιλιάδων γροσίων Τουρκικών, δια να γίνη σχολεῖον των κορασίων· εκ των δύο χιλιάδων δραχμ. τας οποίας αφήκα, να δίδωνται εις το Σχολεῖον της πατρίδος μου, αι χίλια να δίδωνται εις μισθόν της διδασκάλου· και προσθέτω εκ της άλλης περιουσίας μου ανά διακοσίας δραχμάς κατ' έτος εις τον μισθόν της διδασκαλίσσης, ώστε να γίνη χιλίων διακοσίων δραχμών κατ' έτος ο μισθός αυτής· να διδάσκη τα κοράσια πάσης τάξεως και ηλικίας γράμματα και χειροτεχνήματα· οι εκτελεσταί της διαθήκης μου να λαμβάνουν κατ' έτος πληροφορίας περί του Σχολείου τούτου, και ει μεν κάμνουν τα κοράσια προόδους, να δίδουν κατ' έτος τας 1200 δραχ., ειδημή να παύσουν την πληρωμήν, τόσο δια το Σχολεῖον των Κορασίων, όσον και δια το άλλο Σχολεῖον της πατρίδος μου. - Αύτη είναι η τελευταία και αμετάθετος θέλησίς μου, της οποίας διατάσσω μετά θάνατόν μου την πλήρη εκτέλε-

Μονοδένδρι. Η πατρίδα των Αδελφών Ριζάρη

σιν. Οστις λάβη κατά νουν και θελήση να μεταβάλη καμμίαν των διατάξεών μου, τόσο των παρουσών, όσον και των αναφερομένων εις την διαθήκην μου, αφίνω εις αυτόν την κατάραν του Ιησού Χριστού και των Αγίων Πάντων, και να δώση λόγον εν ημέρα κρίσεως, και προκοπήν να μη ιδή ποτέ. Ο,τι διατάξω ή χαρίσω εις οποιονδήποτε μέρος, να μείνη αμετάτρεπτον. - Επικυρώ την διαθήκην μου, και εννοώ να μη μεταβάλω καμμιάν των εν αυτή αναφερομένων διατάξεών μου. - Το παρόν Κωδίκελλόν μου, γραφέν παρά του Συμβολαιογράφου Αθηνών Κοσμά Κοκίδου υπεγράφη παρ' αυτού και παρ' εμού.

Εν Αθήναις τη 29 Μαΐου 1841

Γεώργιος Ριζάρης

γ. Βασικές παρατηρήσεις

1) Είναι έκδηλη στη διαθήκη η επιθυμία του Ριζάρη να εκπληρωθούν χωρίς καμιά αλλαγή όλα όσα παραγγέλλει και ελπίζει ότι με τη συνετή διοίκηση όλα θα λάβουν καλό και αίσιο τέλος. Εκτός όμως από τη σύνεση των εκτελεστών επικαλείται και τη σύνεση της Ελληνικής Κυβέρνησης να τροποποιήσει, απ' όσα διατάσσει, ό,τι θεωρεί αναγκαίο. Κάτι όμως, μέσα του, του λέει ότι ίσως δεν εκτελεστεί πλήρως η τελευταία και αμετάθετη θέλησή του. Γ' αυτό, σε όποιον θελήσει και μεταβάλει κάποια απ' τις διατάξεις της διαθήκης του, αφήνει την κατάρα του Ιησού Χριστού και των Αγίων Πάντων, να δώσει λόγο κατά την ημέρα της κρίσεως και ποτέ να μη δει προκοπή στη ζωή του.

II) Επιθυμεί ο Γ. Ριζάρης όλοι όσοι αναφέρονται στη διαθήκη του να διακρίνονται για τα προσόντα και την αρετή τους: Ζητάει οι καθηγητές της Σχολής να διαπρέπουν για την παιδεία και την ηθική τους. Οι εκτελεστές της διαθήκης του να είναι άνθρωποι τίμιοι και ικανοί. Οι υπόλοιποι μαθητές απ' την πατρίδα του, το Ζαγόρι, να διακρίνονται για την ευφυία και την επίδοσή τους στα μαθήματα.

Ποιά όμως από αυτά που όρισε ο Ριζάρης πραγματοποιήθηκαν, είναι άλλη υπόθεση, που χρειάζεται αρκετή έρευνα.

III) Διάχυτη, μέσα από όλα τα άρθρα της διαθήκης, είναι η πατριδολατρία του Ριζάρη. Ξεχωριστή μνεία κάνει στη διαθήκη του για την «**πολυπόθητη πατρίδα του, το Ζαγόρι**».

Αυτή η ιδιαίτερη μνεία επέβαλλε και επιβάλλει στους εκτελεστές της διαθήκης να δείξουν ξεχωριστό ενδιαφέρον για το πολυπόθητο Ζαγόρι.

Δεν είμαι σε θέση να γνωρίζω τι ακριβώς μέχρι σήμερα έπραξαν και αν εκπλήρωσαν στο ακέραιο τη επιθυμία του Ριζάρη. Γνωρίζω όμως πως εδώ και αρκετά χρόνια υπάρχει έντονο το παράπονο της Ένωσης των Ζαγορι-

σίων γύρω από τον τρόπο που γινόταν η διοίκηση και η διαχείριση του Ριζάρειου κληροδοτήματος. Ημουν παρών στην εκδήλωση που οργάνωσε η Ένωση Ζαγορισίων στην Αθήνα, το Φλεβάρη του 1973, με ομιλητή το λαμπρό Ζαγορίσιο Εκπαιδευτικό Στάθη Λαμπροίδη και θέμα:

«Οι αδελφοί Ριζάραι, το Κληροδοτήμα αυτών και το Ζαγόρι». Αξίζει να παραθέσω εδώ μερικά χαρακτηριστικά σημεία της ομιλίας του:

«Το άρθρο 65 - είπε - είναι το τρίτο υψίστης σημασίας για μας τους Ζαγορισίους: όσα μετά την εκπλήρωσιν όλων των της Σχολής αναγκών περισσεύουν, εκ του εισοδήματος της Σχολής καταθέτονται εις κεφάλαια ή χρησιμεύουν προς παραλαβήν ετέρων υποτρόφων εκ του Ζαγορίου. Είναι το άρθρο της διαθήκης, αγαπητοί μου συμπατριώτες, στο οποίο θα χωρούσαν σήμερα με τα εκατομμύρια που περισσεύουν από τα τρισευλογημένα χρήματα των συμπατριωτών μας μεγάλων ευεργετών Μάνθου και Γεωργίου όλοι οι Ζαγορίσιοι σπουδασταί άρρενες και θήλεις σε γυμνάσια, τεχνικές, οικοκυρικές σχολές, Παιδαγωγική Ακαδημία, Πανεπιστήμιο του Νομού Ιωαννίνων:

Αν όλους αυτούς τους υπολογίσωμε σε 300 που δε φθάνουν ποτέ και ότι επιδοτούνται με 1000 δρχ. το μήνα ο καθένας επι 9μηνο, φθάνουν 3 εκατομμύρια το χρόνο, τα οποία μπορούν να διατεθούν από το Ίδρυμα και σας το λέω αυτό υπεύθυνα. Υπάρχει εισήγηση το 1970 σχετική επί του προκειμένου του αξ. κ. Ν.Σ. του κληροδοτήματος προς το Π. Συμβούλιο του Ίδρύματος να επιδοτούνται όλοι οι άρρενες Ζαγορίσιοι που φοιτούν στα γυμνάσια του Ν. Ιωαννίνων με ποσό που θα φθάνη τα 1.600.000 δρχ. το χρόνο. Η εισήγηση έγινε, όταν δεν είχε αρχίσει να αποδίδη το μεγάλο ακίνητο στην Πλ. Μητροπόλεως 13 εκατ. το χρόνο περίπου. Οι 4 συμπατριώτες μας Ζαγορίσιοι σύμβουλοι με το Γιαννιώτη, μαζί και με ένα άλλο σύμβουλο που έχει φιλοζαγορισιακά αισθήματα αναμφισβήτητα αύριο μπορούν να κάνουν το μεγάλο αυτό καλό στον τόπο μας. Η Πολιτεία, η οποία εποπτεύει και εγκρίνει θα υπερθεματίση.

Σκοπός όμως κυρίως της ομιλίας μου δεν είναι να ασκήσω κριτική καλόπιστη, τεκμηριωμένη και εποικοδομητική για τη Σχολή και τη λειτουργία της, η οποία κάθε άλλο παρά είναι σύμφωνη με τη βούληση του διαθέτου και τις κεφαλαιώδεις διατάξεις της διαθήκης του, αλλά να κατατοπίσω τους συμπατριώτες μου για το μερίδιό μας στις προσόδους του κληροδοτήματος με βάση το θέλημα των δύο αδελφών Μάνθου και Γεωργίου και τις διατάξεις της διαθήκης του δευτέρου και τα δικαιώματά μας.

Η βούληση του Μάνθου έως την τελευταία πνοή του ήταν: το χρήμα του που απέκτησε με τον ιδρώτα του προσώπου του να χρησιμεύση για να μορφώνεται η νεολαία του Ζαγορίου με επίκεντρο το Μονοδένδρι. Κανένας δεν μπορεί να το διαμφισβητήσει. Ανέπτυξα το πως και γιατί.

Η βούληση του Γεωργίου ταυτίζεται στην αρχή με την του αδελφού του, που τόσο αγαπούσε και εσέβετο. Χρόνια πολλά έπειτα και δη τα τελευταία θα διακυμαίνεται έπειτα από τις επεμβάσεις των μορφωμένων συμπατριωτών μας.

Όλα για το Ζαγόρι ή το μεγαλύτερο μέρος γι' αυτό και το υπόλοιπο για όλη την Ελλάδα. Πόσο κοσκίνησε και μελέτησε το ζήτημα. Αποκρυστάλλωση. Η διαθήκη του το 1840 με τα 171 άρθρα της και ο κωδίκελλος του 1841.

Το πολυπόθητο Ζαγόρι δεσπόζει και κυριαρχεί. Μοσχομυρίζει η διαθήκη από Ζαγορισσιολατρεία. Ακαταμάχητα τεκμήρια.

Αγαπητοί μου συμπατριώται. Όπως αντιλαμβάνεσθε το κληροδοτήμα εξέφυγε εντελώς από την κοίτη του. Πελωρία είναι η αδικία που μας προσγίνεται. Κανένας σχεδόν δεν ιερώνεται, η πνευματική στάθμη των προσλαμβανομένων είναι αποθαρρυντική. Η απόφαση του Συμβουλίου καθ' υπέρβαση των διατάξεων της διαθήκης να εισάγη στη Σχολή 15 τέκνα ιερέων κάθε χρόνο δεν απέφερε κανένα αποτέλεσμα. Η αποζαγοριοποίηση, η αποξένωσή μας από το κληροδοτήμα είναι χειροπιαστές, δεδομένες. Πού πάμε;

Αυτά διαπιστώσαμε και διαπιστώνομε συνεχώς από τότε που ερευνήσαμε τα σχετικά με τους Ριζάρηδες και το κληροδοτήμά τους. Δημοσιεύσαμε άρθρα επανειλημμένως στις Ηπειρωτικές εφημερίδες, υποβάλαμε υπομνήματα στο Συμβούλιο και παρακαλούσαμε κάτι σοβαρό να ωφεληθεί και η πατρίδα του Ριζάρη από τον πακτωλό των εκατομμυρίων των προσόδων του κληροδοτήματος.

Αγαπητοί μου συμπατριώτες. Έφθασε νομίζουμε ο καιρός να σταματήσει η αδικία που μας προσγίνεται. Αυτό μπορεί να γίνει, όταν εμείς ξυπνήσουμε, όταν αντιληφθούμε ότι έφθασε η ώρα να ενεργήσουμε για να αποτρέψωμε τον κίνδυνο της ολοκληρωτικής αποξενώσεώς μας από τα δικαιώματά μας στο κληροδοτήμα και εν συνεχεία να μεριμνήσωμε και να αγωνισθούμε για την πιστή εκτέλεση των όρων της διαθήκης, ήτοι:

Το ζητούμενον αλωτόν, εκφεύγει το αμελούμενο. Το ζητούμενο είναι το 65% που έχουμε δικαίωμα να διεκδικήσωμε οι Ζαγορίσιοι από τις ετήσιες προσόδους του κληροδοτήματος για τη νεολαία μας και τη μόρφωσή της, καθώς και για την Ηπειρωτική Νεολαία κατ' επέκταση με τις ευλογίες και τις ευχές των ψυχών των μεγάλων του Ζαγορίου βλαστών Μάνθου και Γεωργίου, οι οποίοι αυτό κυριώτατα θέλησαν, διέταξαν και μας το είπαν πεντακάθαρα.

Αλωτόν. Οι 4 Ζαγορίσιοι Σύμβουλοι και ο Γιαννιώτης έχουν πρώτοι το λόγο και έπειτα όλοι εμείς που μπορούμε να βοηθήσουμε αποτελεσμα-

τικά, όταν όλοι μας συνειδητοποιήσουμε ότι το κληροδότημα των αδελφών Ριζάρη είναι πρώτα Ζαγορισιακό, έπειτα Ηπειρωτικό και τελευταία οτιδήποτε άλλο».

Λίγες μέρες μετά την εκδήλωση αυτή, στις αρχές Μαρτίου 1973, συγκαλείται από την Ένωση Ζαγορισίων έκτακτη Γενική Συνέλευση κατά την οποία ομόφωνα αποφασίστηκε, εκτός των άλλων, να αποδίδεται στις Κοινότητες του Ζαγορίου το 65% των προσόδων του Κληροδοτήματος, σύμφωνα με τη διαθήκη του Ριζάρη και να ανατεθεί σε διαπρεπή νομικό η μελέτη του όλου θέματος.

Ανεξάρτητα από το τι έχει γίνει μέχρι σήμερα, αυτό το τελευταίο ήθελα και εγώ ιδιαίτερα να επισημάνω:

Να μελετηθεί το όλο θέμα του Ριζαρείου Κληροδοτήματος και να καθοριστεί με τη συμπαράσταση των εκτελεστών και την ευθύνη του κράτους, ο πιο επωφελής τρόπος αξιοποίησής του, με επίκεντρο το πολυπόθητο Ζαγόρι και την Ήπειρο γενικότερα.

Ελπίζω αυτό, σε μεγάλο βαθμό, να έχει γίνει· διαφορετικά θα ισχύει η διακήρυξη στην οποία προέβη ο επιφανής ιστοριογράφος Ηπειρώτης Ι. Λαμπρίδης, Ριζαρείτης και ευεργέτης της Ριζαρείου Σχολής:

«Ο μη κηδόμενος περί του μέλλοντος των κληροδοτημάτων και της πιστής αυτών και αμετατρέπτου εκτελέσεως είναι εθνοκατάρατος».

5. Η ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΗ ΔΟΜΠΟΛΛΗ (1849)

α. Εισαγωγικά στοιχεία

Ο Ιωάννης Δομπόλλης ήταν γιος του Τριαντάφυλλου Δομπόλλη από τα Κούρεντα. Ο πατέρας του, αφού έμεινε επί ένα διάστημα στα Γιάννινα, έφυγε για τη Ρωσία και εγκαταστάθηκε τελικά στην Πετρούπολη. Εκεί γεννήθηκε ο Ιωάννης ο οποίος ασχολήθηκε με το εμπόριο και με άλλες επικερδείς τραπεζικές εργασίες. Το 1809 γνωρίζεται με τον Καποδίστρια και από τότε θέτει σαν στόχο τη μόρφωση της ελληνικής νεολαίας. Το 1827 ακολούθησε τον Καποδίστρια στην Ελλάδα, όπου έμεινε για δυο περίπου χρόνια και, στη συνέχεια, επέστρεψε στην Πετρούπολη. Το 1849, ένα χρόνο πριν από το θάνατό του, συνέταξε τη διαθήκη του, τα κυριότερα αποσπάσματα της οποίας παραθέτουμε παρακάτω:

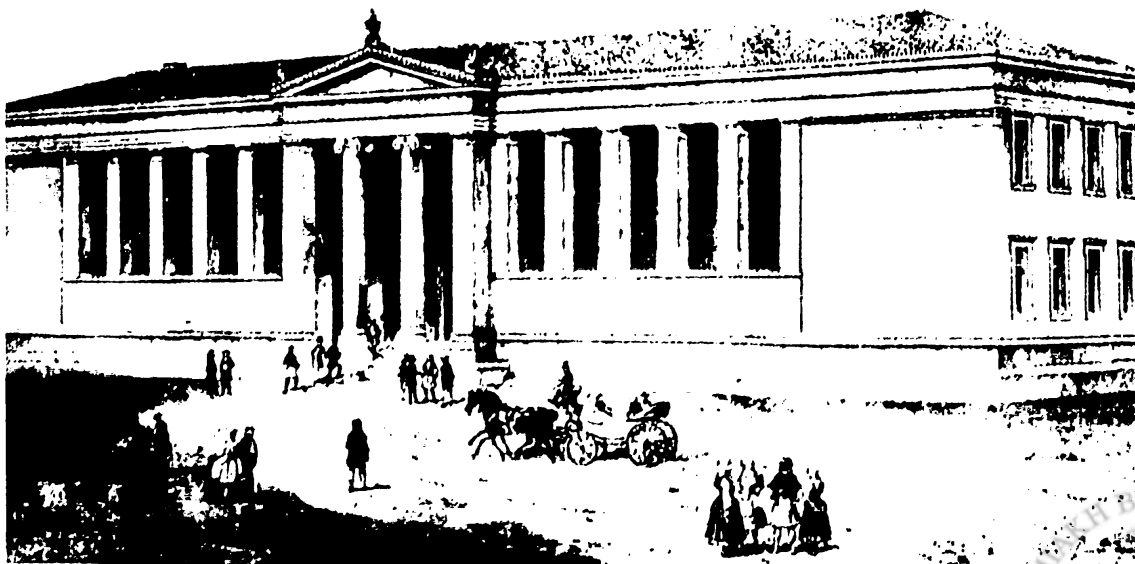
β' Αποσπάσματα της διαθήκης Ι. Δομπόλλη

«Ότε το 1809 ε γνώρισα τον μακαρίτην κόμητα Καποδίστριαν Ιωάννην, κατόπιν κυβερνήτην της Ελλάδος, υπεσχέθημεν αλλήλοις να μεταχειρισθώμεν παν μέσον προς διάδοσιν της δημοσίας παιδείσεως εν Ελλάδι· έκτοτε ο σταθερός σκοπός της ζωής μου υπήρξε να κατορθώσω να εκπληρώσω προπόντως την δοθείσαν υπόσχεσίν μου.

Προς τούτο δε προσεπάθησα να αυξήσω τα κεφάλαιά μου ουχί δια κερδοσκοπίας, αλλά δια του κόπου μου και μάλιστα δια μεγάλης οικονομίας. Το συναχθέν μοι κεφάλαιον, εφ' ου ουδείς δύναται να έχη δικαίαν απαίτησιν, συνίσταται περίπου κατά τον υπολογισμόν των βιβλίων μου εις ρούβλια χάρτινα 915.000, αποτελούντα αργυρά ρούβλια 261.428. Αλλ' εν τούτοις περιλαμβάνονται ποσότητες τινές επισφαλείς. Πλην δε τούτων και τινών κληροδοτημάτων α εγκαταλείπω εις συγγενείς του πατρός μου εν Ηπείρω οικούντας και εις άλλους τινάς κατωτέρω μνημονευομένους αποτελούντων εν όλω 100.000 χάρτινα ρούβλια, ορίζω το υπόλοιπον του κεφαλαίου ρούβλια χάρτινα 815.000 ή αργυρά 232.857 εις εκπλήρωσιν της υποσχέσεώς μου δήλον ότι εις διάδοσιν της δημοσίας παιδείσεως εν Ελλάδι, στηρίζω δε την θέλησίν μου επί των ακολούθων διατάξεων: 1) Διατηρώ το δικαίωμα του διατιθέναι δια βίου το κεφάλαιον τούτο ως βούλωμαι ουδενί περί τούτου οφείλων λόγον. 2) Όταν ο πανάγαθος Θεός ευδοκήση να με ανακαλέση παρ' αυτώ παρακαλώ το Υπουργείον των Εξω-

τερικών να σφραγίση παρ' ευθύς άπασαν την περιουσίαν μου επί παρουσία του εξοχωτάτου ιδιωτικού συμβούλου Λέοντος Ξενιάβιν, ή του Διευθυντού του Ασιατικού Τμήματος και να παραλάβη υπό την ιδίαν του φύλαξιν όλα τα ομόλογα τραπεζικά γραμμάτια, μεταλλικόν, λογιστικά βιβλία και πάντα τα έγγραφα τα παρ' εμοί ευρεθησόμενα. 3) Βραδύτερον συνίστημι τω επί των Εξωτερικών Υπουργείω μετά την καταγραφήν άπάσης της περιουσίας μου να πωλήση επί εκτιμήσει ευσυνειδήτων ανδρών, όσον οίον τε επωφελέστερον, τα τριάκοντα γραμμάτια της επί της αποσβέσεως του Δημοσίου Χρέους Αυτοκρατορικής Επιτροπής τα ευρισκόμενα παρ' εμοί τόκων μεν αποφέροντα 6% έχοντα δε αξίαν 129.095 ρούβλια αργυρά και αγορασθέντα παρ' εμού προς 106 9/12 επί τοις εκατόν. Τα εκ της πωλήσεως ταύτης χρήματα τα υπό των γραμματίων της Τραπεζής και του Δημοσίου και τα υπό των ιδιωτικών συν/ικών κατατεθήσονται επί τόκω εν πιστωτικοίς καταστήμασι της Ρωσίας μέχρι της 1 Ιανουαρίου 1906 αι δε ληφθησόμεναι ομολογίαι της καταθέσεως ταύτης τηρηθήσονται εν τω Υπουργείω των Εξωτερικών. 3) Εις την ορισθείσαν εποχήν δηλ. το 1906 η Ρωσική Κυβέρνησις θέλει φροντίσει να συννενοηθή μετά της Ελληνικής προς μεταφοράν εις την Ελλάδα ολοκλήρου του κεφαλαίου τούτου μετά και των τόκων προς ανίδρυσιν εν Αθήναις ή εν οιαδήποτε άλλη πόλει, ήτις έσται πρωτεύουσα της Ελλάδος τω 1906, Πανεπιστημίου ονομασθησομένου Καποδιστριακού. 5) Εις την οικοδομήν του Πανεπιστημίου τούτου μετά παρεκκλησίου Ορθοδόξου, Βιβλιοθήκης και τινων επιστημονικών Συλλογών ορίζω το εν τέταρτον ή το πολύ εν τρίτον του

Το Πανεπιστήμιο Αθηνών

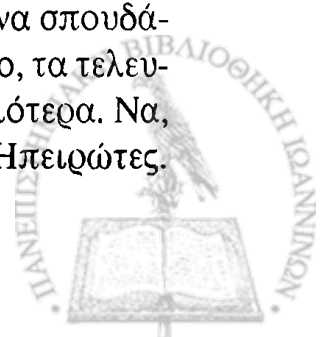
όλου κεφαλαίου του αθροισθησομένου τη 1 Ιανουαρίου 1908, τα δε υπόλοιπα τρία τέταρτα ή δύο τρία προσδιορίζω εις αγοράν ακινήτων εν Ελλάδι των οποίων τα εισοδήματα θα χρησιμεύσωσι ανεξαιρέτως εις συντήρησιν των καθηγητών, των σπουδαστών και εν γένει ολοκλήρου του Καποδιστριακού Πανεπιστημίου. 6) Ων ευτυχώς Ρώσος υπήκοος, παραχωρώ ίσην ψήφον τη τε αυτοκρατορική κυβερνήσει και τη Ελληνική προς λύσιν όλων των ζητημάτων των σχετικών προς την κατασκευήν του Πανεπιστημίου, προς την αγοράν ακινήτων, περί ων ανωτέρω εγένετο μνεία προς διευθέτησιν της κατοχής των ακινήτων τούτων, ως και όλου του κεφαλαίου προ πάντων δε προς την συντήρησιν του Πανεπιστημίου και τον εσωτερικόν διοργανισμόν καθ' άπαντα τα μέρη, ώστε η εν αυτώ παιδευσίς της νεολαίας να διευθύνεται ωφελίμως και να στηρίζεται επί των αρχών της Αγίας Ανατολικής Ορθοδόξου Εκκλησίας ημών. 7) **Επιθυμώ ίνα τριάκοντα έως πενήκοντα των σπουδαστών εκλέγονται πάντοτε εκ νέων καταγομένων εξ Ηπείρου.** Κατά πρόσκλησιν ο κ. Κόμης Κάρολος Νιλίδωφ υποβαλών την διαθήκην ταύτην εις υψηλήν γνώσιν της Αυτής Μεγαλειότητος του Αυτοκράτορος μοί εγνωστοποίησε την 25 Ιανουαρίου του τρέχοντος έτους ότι η Α.Μ. ηξίωσε να χορηγήση την άδειαν όπως εκπληρωθώσιν οι 7 ανωτέρω μνημονευόμενοι όροι της τελευταίας θελήσεώς μου».

γ' Βασικές παρατηρήσεις

i) Απ' το σύντομο κείμενο της διαθήκης προκύπτει η αγάπη του Ιωάννη Δομπόλλη για την Ελλάδα και ο διακαής πόθος του για τη μόρφωση της νεολαίας της. Για την εκπλήρωση αυτού του πόθου πρόσφερε όλη την περιουσία του, την οποία, όπως ο ίδιος επισημαίνει, δεν απόκτησε με κερδοσκοπία, αλλά με κόπο και μεγάλη οικονομία: Διέθεσε, έτσι, την περιουσία του για να ιδρυθεί το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο της Αθήνας και να μπουν οι βάσεις για την Ανώτατη Παιδεία στη χώρα μας.

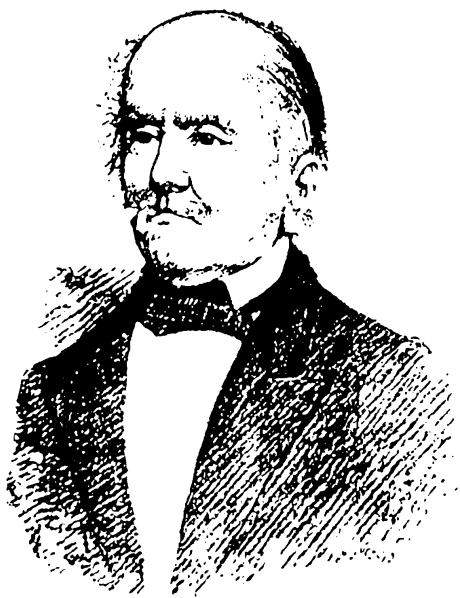
ii) Φρόντισε και πέτυχε να εξασφαλίσει τη συγκατάθεση του Αυτοκράτορα της Ρωσίας, ώστε να εκπληρωθούν και οι 7 όροι της τελευταίας θέλησής του. Εκπληρώθηκαν όμως; Είναι ένα θέμα που χρειάζεται ανάλογη έρευνα.

iii) Μολονότι γεννήθηκε στη Ρωσία, δεν ξέχασε την Ηπειρωτική καταγωγή του. Έτσι εκδηλώνει την επιθυμία του 30-50 σπουδαστές να εκλέγονται πάντοτε από νέους που κατάγονται απ' την Ήπειρο και να σπουδάζουν με χρήματά του. Απ' ό,τι είμαι σε θέση να ξέρω κάτι τέτοιο, τα τελευταία τουλάχιστο χρόνια, δε γίνεται. Δεν ξέρω τι γινόταν παλιότερα. Να, λοιπόν, ένα θέμα βασικό προς διερεύνηση που μας αφορά ως Ηπειρώτες.

6. ΤΟ ΑΡΣΑΚΕΙΟ - ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΑΡΣΑΚΗΣ ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ (1867-1871)

α. Εισαγωγικά στοιχεία

Απόστολος Αρσάκης

Ο Απόστολος Αρσάκης γεννήθηκε στο μικρό χωριό της Β. Ηπείρου Χοταχόβα, που βρίσκεται κοντά στην Πρεμετή, το 1792.

Σε ηλικία οχτώ χρονών πήγε στο θείο του, στο Βουκουρέστι· αργότερα πήγε στη Βιέννη. Σπούδασε ιατρική, άσκησε το ιατρικό επάγγελμα, και ασχολήθηκε με την πολιτική. Δε λησμόνησε ποτέ ούτε την ιδιαίτερη πατρίδα του, τη Χοταχόβα, ούτε την ευρύτερη πατρίδα του, την Ελλάδα. Εδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για το έργο της Φιλεκπαιδευτικής Εταιρείας της Αθήνας, της οποίας αναδείχτηκε μεγάλος ευεργέτης. Συνεχείς οι δωρεές του προς την Εταιρεία για το γνωστό καθίδρυμα, το

Αρσάκειο Παρθεναγωγείο. Ολη η προσφορά του Αρσάκη προς την Φιλεκπαιδευτική Εταιρεία και την ιδιαίτερη πατρίδα του, τη Χοταχόβα, φαίνεται από δύο συμβολαιογραφικές πράξεις και μια επιστολή του Αρσάκη, αποσπάσματα των οποίων παραθέτουμε πιο κάτω.:

β) Συμβολαιογραφικές πράξεις. Επιστολή Αρσάκη

1) Συμβολαιογραφική πράξη 8163/14.7.1867

«Σήμερον την δεκάτην τετάρτην Ιουλίου, ημέραν της εβδομάδος Παρασκευήν, του χιλιοστού οκτακοσιοστού εξηκοστού εβδόμου έτους. Ενώπιον εμού του συμβολαιογράφου και κατοίκου Αθηνών Γερασίμου Αφεντάκη, και των μαρτύρων κυρίων Αντωνίου Βάκου, υπαλλήλου του Ελεγκτικού Συνεδρίου, του Περικλέους Αγγελοπούλου, φαρμακοποιού, κατοίκων Αθηνών, πολιτών Ελλήνων, γνωστών μου, και εις ουδεμίαν του νόμου υπαγομένων εξαιρέσιν, ενεφανίσθησαν οι γνωστοί μου, αφ' ενός ο κύριος Νικόλαος Α. Χατζόπουλος, κτηματίας, κάτοικος Αθηνών, ενεργών ως πληρεξούσιος του κυρίου Αποστόλου Αρσάκη, κτηματίου, κατοί-

κου Βουκουρεστίου, δυνάμει του εν τω παρόντι παραρτωμένου υπ' αριθ. 56 και από εικοστής πέμπτης Μαΐου ενεστώτος έτους πληρεξουσίου, γενομένου ενώπιον του εν Βουκουρεστίω γενικού προξένου της Ελλάδος Σταματίου Γκιώνη, και αφ' ετέρου το Διοικητικόν Συμβούλιον της εν Αθήναις Φιλεκπαιδευτικής Εταιρίας, συγκείμενον υπό των κυρίων Λέοντος Μελά, κτηματίου, Γεωργίου Πραΐδου, Βασιλικού επιτρόπου παρά τη Ιερά Συνόδω, Χρήστου Ν. Φιλαδελφέως, τυπογράφου, Δημητρίου Λεβίδου Προέδρου του Ελεγκτικού Συνεδρίου, Δρόσου Ν. Δρόσου, κτηματίου, Ιωάννου Μάστα, κτηματίου, Κωνσταντίνου Κοντογόνου, καθηγητού του Πανεπιστημίου, Ηρακλέους Μητσοπούλου, καθηγητού του Πανεπιστημίου, Ιωάννου Π. Βενέτη, δικηγόρου, Γεωργίου Κωνσταντινίδου, καθηγητού, Παναγιώτου Ρομπότη, καθηγητού και Ποθητού Ρεβελάκη, ιατρού, κατοίκων Αθηνών (απόντων του τε Δρόσου Ν. Δρόσου και Παναγιώτη Ρομπότη) και ητήσαντο την σύνταξιν του παρόντος συμβολαίου, δι' ού ωμολόγησαν τα εξής:

Ο κύριος Απόστολος Αρσάκης, επιθυμών να εξασφαλίση τη Φιλεκπαιδευτική Εταιρία την προς αυτήν γενομένην παρ' αυτού προ ετών δωρεάν του Καθιδρύματος του Παρθεναγωγείου, μετά του εν αυτώ Ιερού Ναού, και του οικοπέδου, και της περιοχής του, εκ πήχεων τετραγωνικών τεκτονικών εν συνόλω οκτώ χιλιάδων πεντακοσίων ενενήκοντα πέντε (αριθ. 8595), καθώς και την ετέραν αυτού δωρεάν, προς την Φιλεκπαιδευτικήν Εταιρίαν, εκ δραχμών διακοσίων χιλιάδων (αριθ. 200.000), επικυροί σή-

Το Αρσάκειο

μερον, δια του ρηθέντος πληρεξουσίου του κυρίου Νικολάου Α. Χατζοπούλου, τας ανωτέρω δωρεάς, και ομολογεί ότι δωρεύεται τη Φιλεκπαιδευτική Εταιρία το καθίδρυμα του Παρθεναγωγείου, μετά του εν αυτώ ιεροού Ναού, και του εκ πήξεων τετραγωνικών τεκτονικών οκτώ χιλιάδων πεντακοσίων ενενήκοντα πέντε οικοπέδου και περιοχής αυτού. Προσέτι δε ότι δωρεύεται τη Φιλεκπαιδευτική Εταιρία και τας δραχμάς διακοσίας χιλιάδας (αριθ. 200.000) υπό τους εξής όρους.

α) Το καθίδρυμα τούτο να θεωρείται ως κτήμα ίδιον και ανεξάρτητον, και πλήρης ιδιοκτησία του δωρητού, αφιερωμένον δε παρ' αυτού δια παντός εις την Φιλεκπαιδευτικήν Εταιρίαν, ενόσω διαμένει ως τοιαύτη, και υπό τον όρον να μη χρησιμεύση ποτέ προς άλλον σκοπόν, ειμή προς όν απ' αρχή διορίσθη, ήτοι ως Παρθεναγωγείον.

β) Το ειρημένον καθίδρυμα να φέρη επί του κυρίου αυτού πυλώνος την επωνυμίαν του δωρητού: «Αρσακείον».

ε) να διατηρούνται διηνεκώς ως **υπότροφα της Εταιρίας τέσσαρα κοράσια εκ της ιδιότητος του δωρητού πατρίδος Ηλείου, ή αλλαχόθεν, κατ' εκλογήν αυτού, μετά δε τον θάνατόν του, κατ' εκλογήν των φιλότατων αυτού θυγατέρων Ελένης Μανέσκου και Ολυμπιάδος Λαχοβάρη, και των εξ αυτών, ανά δύο παρ' εκάστης, υπό τον όρον του να διδάξωσι μετά ταύτα εφ' ωρισμένον χρόνον, όπου ο δωρητής ή οι ως άνω κληρονόμοι αυτού ήθελον προσδιορίσει.**

Αίθουσα διδασκαλίας Αρσακείου

ς) Αν, ο μη γένοιτο, η Φιλεκπαιδευτική Εταιρία παύση από του να διαμένη ως τοιαύτη, το ειρημένον καθίδρυμα θέλει διατηρείσθαι ουχ ήττον ως τοιούτον, Το δε κατά την διάλυσιν της Εταιρίας Συμβούλιον, συνεννοούμεον μετά των κληρονόμων του δωρητού, των εξασκούντων κατ' εκείνον τον καιρόν το δικαίωμα της εκλογής των τεσσάρων υποτρόφων, μετά του Πρυτάνεως και της Συγκλήτου του Πανεπιστημίου της πρωτεύουσας της Ελλάδος, θέλουν αποφασίσει περί του περαιτέρω διοργανισμού του Παρθεναγωγείου, και περί της διαχειρίσεως της εκ δραχ. διακοσίων χιλιάδων (αριθ. 200.000) χρηματικής αυτού περιουσίας.

ζ) Το κεφάλαιον των δραχμών διακοσίων χιλιάδων, να μένη εσαεί περιουσία του Παρθεναγωγείου ανέπαφος, εξησφαλισμένη εις μετοχάς της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος, ή εις αγοράν ακινήτου κτήματος εις γην, έχοντος ανάλογον πρόσδοον. Εν τοιαύτη δε περιπτώσει, το Διοικητικόν της Φιλεκπαιδευτικής Εταιρίας Συμβούλιον δεν θέλει προβή εις την αγοράν του κτήματος άνευ προηγουμένης συγκαταθέσεως της Γενικής των μελών της Εταιρίας Συνελεύσεως.

η) Το ετήσιον εισόδημα του κεφαλαίου των δραχμών διακοσίων χιλιάδων, όπως ποτ' αν ή τούτο, είτε εκ μετοχών της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος, είτε εξ ακινήτου κτήματος προερχόμενον, θέλει χρησιμεύση ως ακολούθως:

1ον. Ν' αποπερατωθώσι βαθμηδόν αι τυχόν υπάρχουσαι ελλείψεις εις το καθίδρυμα του Παρθεναγωγείου.

2ον. Μετά την αποπεράτωσιν τούτων, να παραδεχθή και διατηρηθή δια παντός, επ' ονόματι του δωρητού, εκτός των εν τω ανωτέρω ε' όρων τεσσάρων κορασίων, αριθμός υποτρόφων ανάλογος προς το ετήσιον εισόδημα του κεφαλαίου των δραχμών διακοσίων χιλιάδων. Η εκλογή και η παραδοχή αυτών των υποτρόφων, δια συναγωνισμού, ανατίθεται εις το Διοικητικόν της Εταιρίας Συμβούλιον, προτιμωμένων πάντοτε εκείνων, αίτινες ήθελον υποσχεθή να μετέλθωσιν ακολούθως το διδασκαλικόν επάγγελμα.

Το Διοικητικόν Συμβούλιον της Φιλεκπαιδευτικής Εταιρίας παραδέχεται, επ' ονόματι της Εταιρίας, τας ανωτέρω δωρεάς τού τε καθιδρύματος μετά του εν αυτώ ιερού ναού, και του εκ πήχεων τετραγωνικών τεκτονικών οκτώ χιλιάδων πεντοκοσίων ενενήκοντα πέντε οικοπέδου και περιοχής αυτού, και την εκ δραχμών διακοσίων χιλιάδων δωρεάν, υπό τους άνω εκτεθέντας όρους, και υπόσχεται ότι θέλει τηρήσει αυτούς εσαεί απαρασαλεύτους. Εκφράζει δε εις τον γενναίον και φιλογενή δωρητήν κύριον Απόστολον Αρσάκην την αϊδιον της Φιλεκπαιδευτικής Εταιρίας ευγνωμοσύνην δια τας άνω μνημονευθείσας μεγαλοπρεπείς και πατριωτικάς αυτού δωρεάς.

Δια του κεφαλαίου των δραχμών διακοσίων χιλιάδων, προς εκπλήρωσιν του ενός των δύο τρόπων εξασφάλισεως αυτού, των εν τω ανωτέρω ζώρω ενδιαλαμβανομένων, ηγοράσθησαν, τη κοινή συγκαταθέσει του δωρητού και του Διοικητικού της Εταιρίας Συμβουλίου, παρά του κυρίου Νικολάου Α. Χατζοπούλου εκατόν είκοσιν οκτώ (αριθ. 128) μετοχαί της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος, υπ' αριθ. 14.884 έως 15.000, αριθ. 11.938 έως 11.946 και αριθ. 5289 και 7257, επ' ονόματι της Φιλεκπαιδευτικής Εταιρίας, αίτινες παρεδόθησαν σήμερον εις το Διοικητικόν Συμβούλιον της Εταιρίας, το οποίον ωμολόγησεν ότι τας παρέλαβε».

II) Συμβολαιογραφική πράξη 14991/20-2-1871

Εν Αθήναις κατά το **χιλιοστόν οκτακοσιοστόν εβδομηκοστόν πρώτον έτος**, την εικοστήν Φεβρουαρίου, ημέραν της εβδομάδος Σάββατον, εν τω καταστήματι της Φιλεκπαιδευτικής Εταιρίας, κειμένω επί της λεωφόρου Πανεπιστημίου, ενώπιον εμού του Συμβολαιογράφου και κατοίκου Αθηνών Γεωργίου Αντωνιάδου. Ενεφανίσθησαν αυτοπροσώπως οι γνωστοί μου, αφ' ενός μεν ο κύριος Λέων Μελάς, κτηματίας, κάτοικος Αθηνών, ενεργών ως πληρεξούσιος του εν Βουκουρεστίω Αποστόλου Αρσάκη, κατά το ενταύθα προσαρτώμενον ιδιωτικόν αυτού πληρεξούσιον της δεκάτης Νοεμβρίου παρελθόντος έτους, επικυρωμένον παρά του εν Βουκουρεστίω γενικού προξένου της Ελλάδος, την δεκάτην Δεκεμβρίου παρελθόντος έτους, υπ' αριθ. 1631, και αφ' ετέρου το Διοικητικόν Συμβούλιον της εν Αθήναις Φιλεκπαιδευτικής Εταιρίας, και εξήτησαν την σύνταξιν του παρόντος, συνομολογήσαντες τα ακόλουθα: Ο μεν κύριος Απόστολος Αρσάκης, δια του ρηθέντος πληρεξουσίου του, δωρείται εις την εν Αθήναις Φιλεκπαιδευτικήν Εταιρίαν δραχμάς εβδομήκοντα πέντε χιλιάδας, αποσταλησομένας παρ' αυτού κατά τα τέλη Μαΐου ενεστώτος έτους, αι οποίοι, μετά των λοιπών παρά του ιδίου δωρηθεισών δραχμών διακοσίων χιλιάδων, θέλουν αποτελεί εσαεί έν σώμα αχώριστον κατά τε το κεφάλαιον και τους τόκους, υπό τους όρους τους αναφερομένους εν τω υπ' αριθμόν οκτώ χιλιάδες εκατόν εξήντα τρία (8163) δωρητηρίω, συνταχθέντι ενώπιον του συμβολαιογράφου Αθηνών Γερασίμου Αφεντάκη, την δεκάτην τετάρτην Ιουλίου του χιλιοστού οκτακοσιοστού εξηκοστού εβδομου έτους, και υπό τους ακολουθώσας όρους: α) **Να αναδεχθή η ρηθείσα Φιλεκπαιδευτική Εταιρία την εποπτείαν της ιδρυθείσης παρά του αυτού δωρητού σχολής, εν τω χωρίω της γεννήσεώς του Χοταχόβα, πλησίον της Πρεμετής, εν τη επαρχία Κορυτζάς, του Οθωμανικού κράτους, με την υποχρέωσιν να δαπανά κατ έτος δι' αυτήν, με τους αναγκαίους διδασκάλους, δραχμάς δύο χιλιάδας πεντακοσίας έως τρεις χιλιάδας πεντακοσίας**

εν συνόλω, έχουσα το δικαίωμα να διατάσση εκάστοτε και δια παντός τα δέοντα προς κυβέρνησιν και ευόδωσιν της ρηθείσης σχολής. β) Να εξετάσῃ ἀμέσως ἡ Φιλεκπαιδευτικὴ Ἐταιρεία, ἀν ἡ κοινότης Χοταχόβας, ἐξέτελεσεν ἀκριβῶς τὰ παρὰ τοῦ ἰδρυτοῦ τῆς αὐτῆς σχολῆς κ. Α. Αρσάκη μέχρι τούδε ἐπισταλέντα.

Οἱ δε κύριοι Π. Ρομπότης, Ν. Μαυροκορδάτος, Χ.Ν. Φιλαδελφεύς, Δημ. Ν. Λεβίδης, Κωνστ. Κοντογόνης, Ηρακλῆς Μητζόπουλος, Αλεξ. Δόσιος, Ιω. Βενέτης, Μ. Καραμάνος, Γεωρ. Δρόσος καὶ Ιωάννης Μάτσας, ὑπὸ τὴν ρηθείσαν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς ἐν Αθήναις Φιλεκπαιδευτικῆς Ἐταιρείας ιδιότητά των, ἀπεδέχθησαν μετ' εὐγνωμοσύνης τὴν δωρεάν ταύτην, ὑπὸ τοὺς προεκταθέντας ὅρους, ὑποχρεούμενοι εἰς τὴν ἀκριβῆ τήρησιν αὐτῶν. Πρὸς βεβαίωσιν συνετάχθη τὸ παρὸν καὶ, ἀναγνωσθὲν εὐκρινῶς εἰς ἐπήκοον πάντων, ὑπεγράφη παρ' αὐτῶν καὶ ἐμοῦ.

Οἱ συμβαλλόμενοι

Λέων Μελάς, Π. Ρομπότης, Ν. Μαυροκορδάτος, Ιω. Βενέτης, Κωνστ. Κοντογόνης, Ν. Δ. Λεβίδης, Αλεξ. Δόσιος, Ηρ. Μητσόπουλος, Μιχαὴλ Καραμάνος, Δ. Δρόσος, Ιω. Μάτσας, Χ.Ν. Φιλαδελφεύς»

ι) Ἐπιστολὴ Αρσάκη (14-2-1872) πρὸς τὸν πρόεδρο τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἐταιρείας

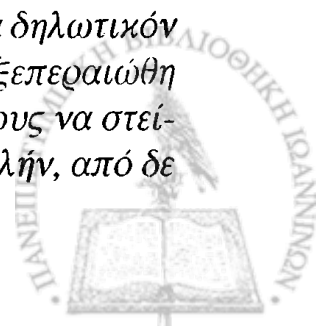
Σεβαστέ μοι κύριε Πρόεδρε,

Ἀποκρινόμενος εἰς τὴν ἀπὸ 30 Δεκεμβρίου ἐπιστολήν ὑμῶν, δὲν ἠμπορῶ νὰ μὴ ἀρχίσω ἀπὸ τὴν περιέργον παρατήρησιν, ὅτι μῆτε μέχρι τῆς σήμερον ἡμέρας δὲν ἔλαβον τὰ Πρακτικὰ τοῦ παρελθόντος ἔτους, καίτοι ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Σεπτεμβρίου, ὡς μοι γράφετε, ἐκπεμφθέντα, ἐν ᾧ ἡ ἀγγελία τοῦ μουσικοῦ καὶ δραματικοῦ ὑμῶν συλλόγου, κατὰ τὰς 2 Νοεμβρίου σταλείσα, ἔφθασεν ἤδη πρὸ ἡμερῶν πολλῶν ἐδῶ· μῆτε ἐπιστολήν σας ἄλλην ἔλαβον νεωτέραν τῆς ἀπὸ 30 Δεκεμβρίου.

Μεταβαίνω τῶρα εἰς τὰς δύο υποθέσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἀποβλέπει κυρίως ἡ ὑμετέρα ἐπιστολή.

Τὸ Συμβούλιόν σας, κύριε Πρόεδρε, ἀνέπτυξε τόσῃν δραστηριότητα, τόσῃν φρόνησιν, καὶ τόσῃν πείραν, εἰς τὴν διαχείρισιν ἐν γένει τῶν ἐμπιστευομένων αὐτῷ συμφερόντων τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἐταιρείας, καὶ ἔφερον αὐτήν, δια τῆς διοικήσεώς του, εἰς τοιαύτην ἀκμὴν, ὥστε ἐφείλκυσε ἐπ' αὐτῆς καὶ ἐπ' αὐτοῦ δικαίως τὸ σέβας καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ ἔθνους.

Ἀπὸ δε τῆς κοινότητος Χοταχόβας ἔλαβον καὶ ἐγὼ γράμμα δηλωτικόν ὅτι ἀνεκτίσθη ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει κατακαεὶς φούρνος, ἐξεπεραιώθη καὶ τὸ σχολεῖον, καὶ ἐπὶ τούτοις προσκλητικόν ἀφ' ἐνός μέρους νὰ στείλω αὐτὴ τὸ δωρητήριον ἐγγράφον δι' ὅσα χαρίζω εἰς τὴν σχολήν, ἀπὸ δε

του άλλου να γράψω υμίν να ηθέλετε στείλη αυτή τα προς διηνεκή συντήρησιν των σχολείων· αυτή η περίοδος και αι προς υμάς απαιτήσεις, διήγειραν εν εμοί αισθήματα, τα οποία έκρινα αναγκαίον να κοινοποιήσω υμίν αυτολεξεί, **όχι ως γραμμήν προς οδηγίαν**, διότι εγώ, μακρόθεν βλέπων και μη γνωρίζων εκ του πλησίον τα πράγματα, δεν έχω αυτήν την τόλμην, αλλά **προς απλήν μόνον ιδέαν υμών**, αφίνων την πραγματοποίησιν και την εφαρμογήν αυτών, επί το ηπιώτερον ή και επί δραστηριώτερον κατά τας περιστάσεις, **εις την πείραν και εις την φρόνησιν υμών**. Παρακαλώ δε να μη βαρυνθήτε την πολυλογίαν, και επιφέρω προς παρηγορίαν ό,τι και εν τω δωρητηρίω τρανώς εκήρυξα, ότι η **κοινότης Χοταχόβας υμάς έχει να γνωρίση από τούδε πληρεξουσίους και ανεξαρτήτους επιστάτας και κηδεμόνας αυτού του καταστήματος**, ως αν εγώ να μη είμαι πλέον εν τω κόσμω και ούτω προς υμάς δεν θέλω εγγίξη άλλοτε αυτήν την **χορδήν, και αποθνήσκω ήσυχος, πεποισθώς εις την ήν μοί δίδετε εν τη επιστολή υμών διαβεβαίωσιν**, «ότι θέλουσιν εκπεραιωθή αι ευχαί και επιθυμίας υμών, και ότι το μικρόν χωρίδιον Χοταχόβα θέλει κατασταθή μίαν **ημέραν μουσοτροφείον**», πέποιθα και πιστεύω τούτο, διότι το σχολείον είχε την καλήν τύχην να πέση υπό την προστασίαν του Συμβουλίου σας.

Υπό τοιούτων αισθημάτων κινούμενος, παρακαλώ υμάς, κύριε Πρόεδρε, να ηθέλατε δεχθή την διαβεβαίωσιν της εξαιρέτου υπολήψεώς μου.

ΑΡΣΑΚΗΣ

τερον ή και επί δραστηριώτερον κατά τας περιστάσεις, εις την πείραν και εις την φρόνησιν υμών. Παρακαλώ δε να μη βαρυνθήτε την πολυλογίαν, και επιφέρω προς παρηγορίαν ό,τι και εν τω δωρητηρίω τρανώς εκήρυξα, ότι η κοινότης Χοταχόβας υμάς έχει να γνωρίση από τούδε πληρεξουσίους και ανεξαρτήτους επιστάτας και κηδεμόνας αυτού του καταστήματος, ως αν εγώ να μη είμαι πλέον εν τω κόσμω, και ούτω προς υμάς δεν θέλω εγγίξη άλλοτε αυτήν την χορδήν, και αποθνήσκω ήσυχος, πεποισθώς εις την ήν μοί δίδετε εν τη επιστολή υμών διαβεβαίωσιν, «ότι θέλουσιν εκπεραιωθή αι ευχαί και επιθυμίας υμών, και ότι το μικρόν χωρίδιον Χοταχόβα θέλει κατασταθή μίαν ημέραν μουσοτροφείον», πέποιθα και πιστεύω τούτο, διότι το σχολείον είχε την καλήν τύχην να πέση υπό την προστασίαν του Συμβουλίου σας.

Υπό τοιούτων αισθημάτων κινούμενος, παρακαλώ υμάς, κύριε Πρόεδρε, να ηθέλατε δεχθή την διαβεβαίωσιν της εξαιρέτου υπολήψεώς μου.

ΑΡΣΑΚΗΣ

γ. Βασικές παρατηρήσεις

I) Δύο φορές το Διοικητικό Συμβούλιο της Φιλεκπαιδευτικής Εταιρείας δίνει την υπόσχεση ότι θα τηρήσει, στο ακέραιο, τους όρους της δωρεάς. Την πρώτη, κατά την υπογραφή της πρώτης συμβολαιογραφικής πράξης, κατά την οποία «υπόσχεται ότι θέλει τηρήσει εσαεί απαρασαλεύτους τους όρους» που έθεσε ο Αρσάκης για το Παρθεναγωγείο. Τη δεύτερη, κατά την υπογραφή της δεύτερης συμβολαιογραφικής πράξης, κατά την οποία **«απεδέχθησαν ευγνωμότως την δωρεάν ταύτην, υποχρεούμενοι εις ακριβή τήρησιν αυτών»** σε ό,τι αφορά την εποπτεία και τη δαπάνη για τη Σχολή που ο Αρσάκης ίδρυσε στην ιδιαίτερη πατρίδα του, τη Χοταχόβα.

Δεν ξέρω αν η Φιλεκπαιδευτική Εταιρεία τήρησε, και σε ποιό βαθμό, την πρώτη υπόσχεση. Ξέρω όμως ότι δεν τήρησε τη δεύτερη. Και αυτό είναι ένα θέμα που χρειάζεται διερεύνηση.

II) Απ' την επιστολή που στέλνει ο Αρσάκης προς το Διοικητικό Συμβούλιο της Εταιρείας (14-2-1872) προκύπτει πως άρχισε να διαισθάνεται ότι κάτι δεν πάει καλά με τη δωρεά του.

Ετσι αρχίζει την επιστολή **«με την περίεργον παρατήρησιν»** ότι δεν έλαβε τα πρακτικά **«του παρελθόντος έτους»**. Στη συνέχεια, με πολλή ευγένεια, επισημαίνει ότι αφήνει την πραγματοποίηση των όρων της δωρεάς στην πείρα και τη φρόνησή του, όμως του δημιουργήθηκαν αισθήματα τα οποία κρίνει αναγκαίο να τα κοινοποιήσει, **«όχι ως γραμμίν προς οδηγίαν»**, αλλά **«προς απλήν μόνον ιδέαν υμών»**.

Στοιχεία αρκετά, κατά τη γνώμη μου, για να ζητήσουμε, ως Ηπειρώτες, πλήρη έλεγχο γύρω από το Αρσάκειο κληροδότημα.

III) Το Διοικητικό Συμβούλιο της Φιλεκπαιδευτικής Εταιρείας, όπως προκύπτει από το τέλος της επιστολής του Αρσάκη προς αυτό, είχε διαβεβαιώσει τον εθνικό μας ευεργέτη ότι θα εκπληρωθούν όλες οι ευχές και οι επιθυμίες του και ότι **«το μικρόν χωρίον Χοταχόβα θέλει καταστή μίαν ημέραν Μουσοτροφείον»**. Ετσι ο Αρσάκης πεθαίνει ήσυχος με την πεποίθηση και την πίστη ότι το Σχολείο της ιδιαίτερης πατρίδας είχε την καλή τύχη να πέσει στην προστασία του Συμβουλίου της Φιλεκπαιδευτικής Εταιρείας.

Ποιος όμως σήμερα γνωρίζει αυτό το μικρό χωριό Χοταχόβα, την ιδιαίτερη πατρίδα του Αρσάκη;

Ποιος σήμερα μπορεί υπεύθυνα να ενημερώσει εμάς όλους τους Ηπειρώτες για τις ενέργειες που έχει κάνει η Φιλεκπαιδευτική Εταιρεία προκειμένου να εκπληρώσει την υπόσχεση που είχε δώσει στον Αρσάκη για το Σχολείο της ιδιαίτερης πατρίδας του;

IV) Η ΙΔΡΥΣΗ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΟΥ ΣΤΑ ΓΙΑΝΝΙΝΑ

Εδώ και αρκετά χρόνια είχε διατυπωθεί το αίτημα να ιδρυθεί και να λειτουργήσει Αρσάκειο Παρθεναγωγείο στα Γιάννινα, ως εκδήλωση σεβασμού της μνήμης προς το μεγάλο εθνικό ευεργέτη.

Σχετικές ενέργειες είχε κάνει η Ηπειρωτική Εταιρεία, με τους δύο λαμπρούς Ηπειρώτες, το **Στάθη Λαμπρίδη** και τον **Αλέξανδρο Μαμμόπουλο**.

Κατά την περίοδο 1983-1986 το θέμα απασχόλησε και το Δήμο Ιωαννιτών. Είχαμε τότε επαφές με την Ηπειρωτική και τη Φιλεκπαιδευτική Εταιρεία. Η τελευταία δεν είχε αντίρρηση να ανεγείρει Αρσάκειο Παρθεναγωγείο στα Γιάννινα - 12θέσιο σχολικό συγκρότημα, αντάξιο του επιπέδου των Σχολείων της Φιλεκπαιδευτικής Εταιρείας - υπό την προϋπόθεση εξεύρεσης και δωρεάν παραχώρησης κατάλληλου οικοπέδου.

Οι ενέργειες όμως εκείνες δεν καρποφόρησαν, γιατί το υπό λειτουργία Παρθεναγωγείο ήταν Ίδρυμα Ιδιωτικού Δικαίου, και η τότε σοσιαλιστική κυβέρνηση δεν έδινε άδειες για ίδρυση και λειτουργία ιδιωτικών σχολείων.

Το θέμα επανήλθε στην επικαιρότητα μετά το 1990.

Σε συνάντησή μου, στα γραφεία της Ηπειρωτικής Εταιρείας, με το μακαρίτη - πρόεδρο τότε - Αλεξ. Μαμμόπουλο, ο τελευταίος μου επισήμανε ότι η Φιλεκπαιδευτική Εταιρεία είναι πρόθυμη για την υλοποίηση ενός τέτοιου σκοπού.

Μάλιστα, το 1991, ο Σύνδεσμος Επιστημόνων Ηπειρωτών που εδρεύει στην Αθήνα, με έγγραφό του (378/18.5.1991) προς την Κοινότητα Μαρμάρων Ιωαννίνων, αναγγέλλει πως η Φιλεκπαιδευτική Εταιρεία με έγγραφό της (1484/17-4-91) διαβεβαιώνει ότι έχει εκφρασμένη πρόθεση να ανεγείρει Αρσάκειο στην πόλη των Ιωαννίνων, δαπάνης 1 δισεκατομμυρίου δραχμών. Αναθέτει μάλιστα στο Σύνδεσμο να βρει το κατάλληλο οικόπεδο. Πέρασαν από τότε, πάνω από έξι χρόνια.

Μόλις, πριν λίγες μέρες, η Φιλεκπαιδευτική Εταιρεία με έγγραφό της προς τη Γενική Περιφέρεια Ηπείρου, ανακοινώνει την απόφασή της να ιδρύσει Αρσάκειο στα Γιάννινα, στην περιοχή Λογγάδες.

Ας ελπίσουμε ότι αυτή τη φορά δε θα μείνει το θέμα στο στάδιο των αποφάσεων και ότι το Αρσάκειο Ίδρυμα θα κοσμήσει σε λίγο την Ηπειρο, πατρίδα του Απόστολου Αρσάκη.

7. Η ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ (1868)

α. Εισαγωγικά στοιχεία

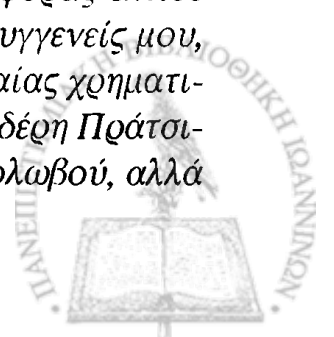
Γεώργιος Σταύρου

Ο Γεώργιος Σταύρου γεννήθηκε στα Γιάννινα το 1787. Διετέλεσε, αρχικά, μαθητής των Μπαλάνων και αργότερα του Αθαν. Ψαλίδα. Στη συνέχεια πήγε στη Βιέννη. Εκεί σπούδασε σε Εμπορική Σχολή και ανέλαβε το εμπορικό γραφείο του πατέρα του. Το 1824 κατεβαίνει στην Ελλάδα και προσφέρει πολύτιμες υπηρεσίες στην επαναστατημένη πατρίδα του. Με την έλευση του Καποδίστρια διαδραματίζει από διάφορες θέσεις, ρόλο στην οικονομική ζωή της χώρας μας. Το 1841 ίδρυσε την Εθνική Τράπεζα την οποία ανέδειξε σε ένα από τα τελειότερα πιστωτικά ιδρύματα της

Ευρώπης. Πέθανε το 1869. Ένα χρόνο πριν από το θάνατό του συνέταξε τη διαθήκη του, με την οποία, άφησε στην πόλη των Ιωαννίνων τα κτήματά του, καθώς και τα απαραίτητα χρήματα για να κτιστεί και να λειτουργήσει το γνωστό Ορφανοτροφείο Γεωργίου Σταύρου. Παραθέτουμε πιο κάτω τα πιο χαρακτηριστικά αποσπάσματα της διαθήκης του. Παρουσιάζει αυτή η διαθήκη ιδιαίτερο ενδιαφέρον εξαιτίας των περιπετειών που είχε το κληροδοτήμά του· γι' αυτές θα κάνουμε λόγο σε επόμενο κεφάλαιο αυτού του βιβλίου.

β. Χαρακτηριστικά αποσπάσματα της διαθήκης

α. *Η κατά την πλατείαν εις Ιωάννινα νεόκτιστος και λαμπρά μετά των εκτεταμένων κήπων, εις την πολιορκίαν του Αλή Πασσά κατεστράφη, εγώ δια να δώσω το εισόδημα εις τους συγγενείς μου, επεφόρτισα τον μακαρίτην Ιωάννην Λάμπην και δι' εδικών μου χρημάτων δύο φορές έκτισε φούρνον και μαγαζεία, τα δε ενοίκια αυτών ενέμοντο οι συγγενείς μου, προς βοήθειαν των οποίων έπεμπον εις τούτους τας αναγκαίας χρηματικάς ποσότητας δια του μακαρίτου Στρούμπου, Ζωΐδου, Σιδέρη Πράτσικα, Πέτρου Νικήτα και των κ.κ. Γεροστάθη, Τζίννη και Κολωβού, αλλά*

και αυτά τα ταπεινά κτίρια κατεδαφίσθησαν και προ δύο χρόνων περίπου δεν υπάρχουν πλέον. **Συνέλαβα την ιδέα να εκτεταμένα ταύτα γήπεδα να χαρίσω και χαρίζω εις την πόλιν των Ιωαννίνων δια να κτισθή εν ορφανοτροφείον των αρρένων, ως είναι το εν Αθήναις του μακαρίτου Χατζή Κώστα, και, αν κανείς των επιζώντων συγγενών μου ήθελε διαφιλονεικήση και εναντιωθή την απόφασίν μου ταύτην, να μη δύναται να κληρονομήση την χρηματικήν μερίδα, ην αφήνω εις ταύτην μου την διαθήκην προς όφελός του, και θεωρείται κληρονόμος, όταν παραιτηθή από κάθε δικαίωμα επί του γηπέδου της πατρικής μου οικίας. Αφήνω λοιπόν προς ανέγερσιν του ορφανοτροφείου των αρρένων μετοχάς της Εθνικής Τραπέζης εξήκοντα πέντε (ήτοι 65) και δραχμάς τεσσαράκοντα χιλιάδες θέλουν χρησιμεύσει δια την οικοδομήν του καταστήματος· αι δε εξήκοντα πέντε (65) μετοχαί θέλουν μείνει παρά τω κεντρικώ καταστήματι της Τραπέζης και οι τόκοι ή τα μερίσματα κατά εξαμηνίαν συναζόμενα θέλουν χρησιμεύσει προς διατροφήν, ενδυμασίαν και τα δίδακτρα των παιδων κατά τον κανονισμόν, τον οποίον οι εκτελεσταί της παρούσης διαθήκης μου ήθελον εκδώσει και πέμψει εις τους εν Ιωαννίνοις κυρίους Α. Μίσιον, Αλ. Λιάμπην και Π. Σ. Κολωβόν, τους οποίους να διορίσουν δια το ορφανοτροφείον επιτρόπους μου, και έφορον επ' αυτών τον κατά καιρόν πρόξενον της Ελλάδος εις Ιωάννινα. Τα παιδιά θέλουν είσθαι δεκτά κατά προτίμησιν της πόλεως Ιωάννινα και εξ Ελλήνων τοιούτων της επαρχίας ορθόδοξα, εις υγιεινήν κατάστασιν και ηλικίας από 8-12 ετών, να διδά-**

Οικία Γεωργίου Σταύρου

σκωνται την ιεράν κατήχησιν, ολίγα γραμματικά, αφού μάθωσι και τέχνας, να ήναι εκ πατρός και μητρός ορφανά· αν κανείς των συγγενών μου φέρη εναντιότητα να χάνη την μερίδα του· αυτή η μερίς δίδεται εις το ορφανοτροφείον. Κατά τα μέσα του μηνός Μαρτίου του ενεστώτους έτους δια της εν Αθήναις οθωμανικής πρεσβείας εκοινοποίησα εις την Πόρτα το σχέδιόν μου και εξήτησα να εκδοθή επί τούτω φιρμάνιον, αλλά μέχρι τούδε δεν έχω ουδεμίαν είδησιν, και αν η Πόρτα δεν έχει σκοπόν να δώση την άδειαν, τότε οι εκτελεσταί μου να κινηθούν ή δια της ελληνικής κυβερνήσεως ή δια των τριών προστατίδων δυνάμεων δια να πεισθή η Πόρτα εις το δίκαιον, αν όμως ματαιωθή κάθε ελπίς, τότε να μεταχειρισθούν τα δια το ορφανοτροφείον χρηματικά μέσα εις άλλον ή άλλους κοινωφελείς σκοπούς, τείνοντας προς την φιλανθρωπίαν και ευημερίαν των ομογενών και ομοθρήσκων μου. Με όλην την δικαιοσύνην να διανεμηθούν εις τους πτωχούς δραχμαί πέντε χιλιάδες εις Ιωάννινα παρά των επιτρόπων του ορφανοτροφείου· εις δε τους πτωχούς των Αθηνών οι εκτελεσταί της διαθήκης μου να διανείμουν με όλην την αμεροληψίαν δραχμάς πέντε χιλιάδας.

Εκτελεστάς της παρούσης διορίζω τους αγαπητούς συναδέλφους μου υποδιοικητάς της Τραπέζης Μάρκον Ρενιέρην, Γεώργιον Βασιλείου και Ε. Κεχαγιάν, προς τους οποίους δίδω πάσαν πληρεξουσιότητα· ως δείγμα εμπιστοσύνης προς τους μετόχους προτείνω οι αξιότιμοι ούτοι κύρι-

Ζωσιμαία Σχολή. Καθηγητές και μαθητές στο χώρο του Ορφανοτροφείου Γεωργίου Σταύρου, όπου γίνονταν τα μαθήματα όσο διαρκούσε η ανέγερση διδαστηρίου (1901-1905). Από αριστερά οι καθηγητές: Ιωάν. Βερτόδουλος, Ιωάν. Κανάτας, Ιωάν. Στούπης, Λειβαδεύς, Γ. Καλούδης, Σ. Αράπης, Φίλ. Σαγκούνης, Κωτσάκης.

οι να με διαδεχθώσι, αι υποθέσεις να διαιρεθούν εις τρεις κλάσεις· η εκτέλεσις να γίνεται γνωμοδοτήσει των τριών, η προεδρεία θέλει διευθύνεται κατά μήνα από τον ένα. Παρακαλώ δε να δεχθώσι δι' αγάπην μου εκ της περιουσίας μου έκαστος ανά εξήντα ομολογίας του εθνικού δανείου των 25.000.000 φράγκων.

Γενικόν κληρονόμον μου αφίνω την φιλτάτην ανειψιάν μου Φεναρέτην Φουγκ, θυγατέρα του Σωτηρίου Σταύρου. Αφίνω εις την εκκλησίαν Παναγία την Χρυσοσπηλαιότισα πέντε χιλιάδες δραχμών. Εις την αρχήν της παρούσης διαθήκης γεγραμμένης ενταύθα δεν έγγραψα κατά παραδρομήν τας δύο λέξεις «πατρικής οικίας και ας διορθωθή. 2 8βριού 1868» (1)

γ' Βασικές παρατηρήσεις:

i) Η βούληση του Γ. Σταύρου στη διαθήκη του είναι σαφής και δεν επιδέχεται, από κάθε νοήμονα άνθρωπο, καμιά αμφισβήτηση.

Την πατρική του οικία στα Γιάννινα τη **χαρίζει στην πόλη των Ιωαννίνων** για να κτιστεί το Ορφανοτροφείο. Για τον ίδιο σκοπό αφήνει και τα απαραίτητα χρήματα.

ii) Εκτελεστές της διαθήκης του αφήνει τους τότε υποδιοικητές της Εθνικής Τράπεζας στους οποίους δίνει **«πάσαν πληρεξουσιότητα»**.

iii) Δίνει εντολή στους εκτελεστές του να διορίσουν ως **επιτρόπους** στο Ορφανοτροφείο στα Γιάννινα τρεις Γιαννιώτες πολίτες (το Μίσιο, το Λιάμπεη και τον Κολοβό) **«και έφορον επ' αυτών τον κατά καιρόν πρόξενον της Ελλάδος εις Ιωάννινα»**.

iv) Τον καιρό που συντάχτηκε η διαθήκη του Γ. Σταύρου —1868— στα Γιάννινα είχαμε Τουρκοκρατία. Η Τουρκοκρατία δεν επέτρεπε τη διοίκηση των Κληροδοτημάτων από Έλληνες υπηκόους. Έτσι το κληροδοτήμα αυτό, όπως και άλλα, βρέθηκε στη Μητρόπολη. Στα Γιάννινα όμως, τόσα χρόνια μετά την απελευθέρωση, η Τουρκοκρατία, στο θέμα των Κληροδοτημάτων, συνεχίζεται. Το Κληροδοτήμα Γ. Σταύρου διοικείται από επιτροπή που προεδρεύεται από το Μητροπολίτη. Και σ' αυτή την περίπτωση η βούληση του διαθέτη δεν εκπληρώνεται. Για όλα αυτά όμως θα μιλήσουμε σε επόμενο κεφάλαιο.

8. Η ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΖΑΠΠΑ (1860)

α. Εισαγωγικά στοιχεία

Ευάγγελος Ζάππας

Ο Ευάγγελος Ζάππας γεννήθηκε το 1800 στο Λάμποβο της Β. Ηπείρου. Πήρε μέρος στους αγώνες των Σουλιωτών εναντίον του Αλή-Πασά. Πέρασε, στη συνέχεια, στην επαναστατημένη Ελλάδα και πήρε μέρος στην επανάσταση υπό διάφορους οπλαρχηγούς. Φεύγει αργότερα στη Βλαχιά και ασχολείται με το εμπόριο και με κτηματικές υποθέσεις. Σε λίγο φτάνει και ο νεότερος ξάδερφός του Κων/νος· μαζί προχωρούν στην παρατέρα ανάπτυξη των επιχειρήσεών τους και αποκτούν τεράστια περιουσία. Το 1860 συντάσσει τη διαθήκη του, τα κυριότερα σημεία της οποίας είναι:

β. Αποσπάσματα της διαθήκης

«Επειδή ο άνθρωπος είναι θνητός, και εκ της Θείας Προνοίας δεν τω εδόθη η χάρις δια να γνωρίση την ώραν του θανάτου του, όστις τον επαπειλεί κάθε στιγμήν, δι' αυτό υποχρεούται να βάλη τα πράγματά του εις τάξιν προτού να φθάση αυτή η ώρα, ώστε μετά την αποβίωσιν αυτού να μην ακολουθήσουν διχόνοιαι και κρισολογίαι εις τους συγγενείς του. Βάσει του αναντιρρήτου αυτού λόγου ο υποφαινόμενος σήμερα εις τα εξήντα 60 έτη της ηλικίας μου, σώας τας φρένας και καθ' όλα υγιής, γράφω ιδιοχείρως μου την παρούσαν ημών διαθήκην, και λέγω, ότι όλη η περιουσία μου κινητή και ακίνητος ούσα ανεξάρτητος καθ' όλα τόσον από ανιόντας και κατιόντας κληρονόμους, όσον και από πάσαν συντροφίαν μετά των συγγενών και ξένων. Όλα τα εισοδήματα των κτημάτων μου με οικίας και λοιπά, εκτός των τετρακοσίων 400 μετοχών της ατμοπλοϊκής εταιρίας άτινας τας έχω αφιερωμένας δια τα έξοδα της τετραετούς εκθέσεως των Ολυμπίων και τα οποία η επιτροπή των κληροδοτημάτων να φροντίση να τα λάβη εις τον καιρόν προς χρήσιν αυτών ένθα ανήκει, μετά τον θάνατόν μου τα αφίνω να τα νέμηται, εωσότου ζήση, ο εξάδελφός μου Κων-

σταντίνος Χρ. Ζάππας όστις εργάστηκε μετ' εμού πιστώσ και του χρεωστώ δι' αυτό.

Μετά τον θάνατόν μου, άνευ αναβολής να τυπωθή η διαθήκη μου Ελληνικά· όλα τα χαρτία των κτημάτων μου να τα διευθύνη εις την Ελληνικήν Βουλήν προς φύλαξιν αυτών εις τα αρχεία της, η οποία παρακαλείται να προσέχη την ακεραίαν φύλαξιν και την καλήν διαχείρισιν των εισοδημάτων αυτών, κατά την διάληψιν της παρούσης διαθήκης. Μετά τον θάνατον του Κωνσταντίνου όλα τα κτήματα και τα εισοδήματα να τα λάβη η εν Αθήναις επιτροπή των Κληροδοτημάτων.

Επομένως η ρηθείσα επιτροπή να συνεννοηθή αμέσως με την Ελλ. κυβέρνησιν και με την διεύθυνσιν της ατμοπλοϊκής εταιρίας δια να λάβη και το εισόδημα των τετρακοσίων Μετοχών μου 400, ας έχω πάρει εκεί, και τα οποία τα αφιέρωσα έκτοτε προς διατήρησιν των Ολυμπιακών εκθέσεων, και ούτως συνενώνοντας αμφοτέρα τα εισοδήματα, η επιτροπή θέλει τα μεταχειρισθή ως ακολούθως. Εν πρώτοις, να φροντίση δια την τετραετή έκθεσιν των Ολυμπίων όπως συναχθή και αποπερατωθή καθ' όλα εν τάξει και ησυχία, απονέμων και τα βραβεία δικαίως εις έκαστον κατά τον επικυρωμένον κανονισμόν αυτών, και δεύτερον να φροντίση επιμελώς δια την τελείαν διδασκαλίαν των ελλειπόντων, όχι κακοήθων και ασώτων, αλλά των τιμίων βιομηχάνων, ίνα αποπερατώσουν τας ελλείψεις των βαθμηδόν εις τα σχολεία και μηχανάς της Ευρώπης. τα δε περισσεύοντα εκ τούτων χρήματα να τα δώσουν με τόκον και ανατοκισμόν εις ασφαλές μέρος, και εις κάθε τετραετή περίοδον της εκθέσεως των Ολυμπίων, η επιτροπή να συνδράμη με μέρος αυτών το γινόμενον λαχείον κατά τον κανονισμόν αγοράζοντας εξαίσια πράγματα από τους εκθέτας προς εμπύχω-

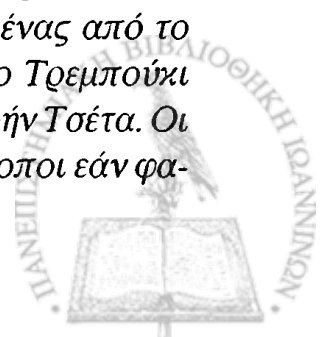
σιν αυτών, και μεταπωλήση αυτά επί δημοπρασίας εις λογαριασμόν του καταστήματος· τοιαύτα ποιούντα εκ των άνω εισοδημάτων α έχει εις χείρας της με τα οποία και όσα άλλα κτήματα ή εισοδήματα προσθέσω του λοιπού και δεν τα διατάξω εις την παρούσαν διαθήκην μου αλλέως πως, μετά τον θάνατόν μου να τα συνδέσουν και αυτά με την άνω κατάστασίν μου, και μεταχειρισθούν τα εισοδήματα αυτών πρώτον ο Κωνσταντίνος, μετά δε τον θάνατον αυτού να τα λάβη η επιτροπή και μεταχειρισθή κατά την άνω παραγγελίαν των λοιπών εισοδημάτων των κτημάτων μου, και με την αμετάβλητον αυτήν υποχρέωσιν, όπου οψέποτε φανή τις Έλλην πράττων ή εφεύρων μέγα κατόρθωμα υπέρ της κοινής Ελληνικής Πατρίδος, το οποίον να επιδοκιμασθή παρ' όλου του Έθνους και κυβερνήσεως, τότε εξ' όλου του εισοδήματος της τετραετούς αυτής πανηγύρεως των Ολυμπίων να αφαιρεθούν μόνον τα έξοδα της τετραετούς εκθέσεως και με τα περιπλέον η επιτροπή να φτιάση ένα χρυσούν στέφανον δια να στέψη τον ήρωα τούτον εν τω μέσω της γενικής συναθροίσεως προς τιμήν αυτού και δόξαν του έθνους ολοκλήρου· συγχρόνως να του δώση και τα περιπλέον χρήματα όπου έμειναν εκ του φτιασίματος του στεφάνου προς χαράν αυτού και αφοσίωσιν των ομοίων του υπέρ του Ελληνικού μεγαλείου. Εκτός τα της Ηπείρου κτήματά μου, τόσον τα άχρι τούδε αγορασμένα, ως Τρεμπουίκιον και λοιπά, όσον και άλλα όσα αγοράσω του λοι-

πού εκεί τα εισοδήματα αυτών να καταχθώσιν εις το εν Λαμπόβω παρ' εμού συστηθέν Ελληνικόν σχολείον εισόδημα, μοναστήριον του Τρεμπουίκιου διανομήν των πτωχών και λοιπά κατά τας ιδιαιτέρας μου τόσον εκεί παραγγελίας, όσον και εις το παρακατιόν άρθρον ζ' λέγω.

ζ') Επίτροποι του Λαμπόβου θέλουν εκλεχθή ούτοι και ως ακολούθως, και των οποίων μέλη αυτόκλητα δια παντός, εάν φυλάξουν τα χρέη των, εισίν οι δύο ιερείς του Λαμπόβου με τους δύο ψάλτας, ένας ιερεύς της μικρής Τσέτας, και ο τρίτος, του Τρεμπουίκιου· μετ' αυτούς να εκλεχθούν και τρεις λαϊκοί, ένας από το Λάμποβον, άλλος από το Τρεμπουίκι και ο τρίτος από την μικρήν Τσέτα. Οι τρεις ούτοι λαϊκοί Επίτροποι εάν φα-

Το Άνω Λάμποβο

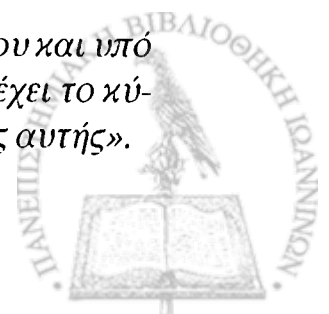

νούν τίμιοι, ικανοί, και θέλη η Κοινότης να τους ξαναεκλέξη Επιτρόπους να ήναι δεκτοί ως τίμιοι.

Πρώτον να πληρώσουν τον μισθόν δύο καλών διδασκάλων, ενός καλού Έλληνας, και ενός αλληλοδιδάκτου, οίτινες να προσέχουν να ήναι ενάρετοι, τίμιοι, καλοήθεις, και ευλαβείς εις τα Θεία. Να γνωρίσουν εάν όχι οι δύο, ο εις εξ αυτών και την εκκλησιαστικήν μουσικήν κατά κανόνα αναντιωρήτως προς παράδοσιν των μαθητών να διορθώσουν και ό,τι αναγκαία χρειάζεται τυχούσης έχει το σχολείον, η εκκλησία και μοναστήριον με λοιπά, ίνα μη ρέπουν. Να αγοράσουν και όσα αναγκαία βιβλία τυχόν να έχη έλλειψιν η βιβλιοθήκη του σχολείου και φυλαχθούν αυτά ως εις το δεύτερον άρθρον λέγω. Να προμηθεύσουν επίσης και βιβλία αναγκαία δια την σπουδήν των μαθητών, κατά την έγκρισιν των διδασκάλων και να τα δώσουν εις μεν τους έχοντας κατάστασιν, όσα κοστίζουν, εις δε τους πτωχούς δωρεάν, εις λογαριασμόν του καταστήματος, δηλαδή του σχολείου, και δεύτερον με τα περισσεύοντα χρήματα τόσον εκ του εισοδήματος του σχολείου, όσον και από οποιονδήποτε άλλο μέρος χωρίς εξαιρέσιν τυχόν να έμβουν εις το σχολείον τα τοιαύτα να τα προσθέσουν εις τα διακόσια πενήντα φλωρία 250 των πτωχών και αυξήσουν τον αριθμόν αυτών εις τον άνω ρηθέντα κατάλογον κατά το ποσόν των χρημάτων και μοιράσει αυτά εις αυτούς ανά πέντε φλωρία 5 τη 25 Μαρτίου μετά των άλλων ως άνω είπομεν. Και δι' όλα αυτά τα έξοδα και έσοδα με περιπτώ τη 25 Μαρτίου να στρωθή παρά των επιτρόπων καθαρός λογαριασμός πού, πότε, πόσα, και εις ποίον εδόθησαν ονομαστί αυτά τα χρήματα, παρόντων όλων των ευρεθέντων, και ων δίκαιος, καθαρός και αμερόληπτος να τον υπογράψουν και επικυρώσουν εις δύο παρόμοια μπιλάντζα δια να δώσουν το ένα της κοινότητος των χωρίων, και το δεύτερον της Επιτροπής των κληροδοτημάτων εις Αθήνας, ήτις δυνάμει αυτού και του πληρεξουσίου εγγράφου τους να τους δώση το ετήσιον χίλια επτακόσια φλωρία 1700. Προς τούτοις αι άνω επιτροπαί έχουν το δικαίωμα να πάρουν τον καθέκαστον χρόνον της επιτροπής του Λαμπόβου λογαριασμόν, και αν φανή παραμικρά κατάχρησις να τους υποχρεώσουν να αποζημιώσουν το Κοινόν κατά το έγγραφόν τους, και αποβάλουν αυτούς δια παντός.

ζ') Όλοι συγγενείς μου χωρίς εξαιρέσιν διαδοχικώς, καθώς και πας Έλλην χωρίς εξαιρέσιν έχουν το δικαίωμα να επαγρυπνήσουν την εκτέλεσιν των διατάξεων της παρούσης διαθήκης μου, και τους εναντίους αυτής να υποχρεώσουν δια του νόμου προς αποζημιώσιν και αποκαταστάσεως των ειρημένων διατάξεων.

η') Ό,τι αφαιρέσεις ή πρόσθεσις γίνη του λοιπού ιδιοχείρωσ μου και υπό της υπογραφής μου, εν τω τέλει αυτής της διαθήκης μου, θέλουν έχει το κύρος και την ισχύν απαράλλακτα ως τα λοιπά άρθρα της διαθήκης αυτής».

γ) Βασικές παρατηρήσεις

I) Ζητάει ο Ευάγγελος Ζάππας, μετά το θάνατό του η διαθήκη του να τυπωθεί *ελληνικά*. Θέλει, δηλαδή, τα *ελληνοπούλια* να γνωρίζουν όσα περιλαμβάνει στη διαθήκη του όχι μόνο για να φροντίσουν για τη σωστή εφαρμογή της, *αλλά και* για το φρονηματισμό τους. Ρωτήστε όμως σήμερα τα *ελληνοπούλια* που φοιτούν στα σχολεία και θα δείτε πόσα απ' αυτά γνωρίζουν όχι τόσο το περιεχόμενο της διαθήκης του, όσο και το όνομα του Ζάππα. Ξέρουν έτσι απλώς το Ζάππειο.

II) Ξεζίνησε ο ίδιος φτωχό παιδί από το χωριό Λάμποβο, πρόσφερε τις υπηρεσίες του στον αγώνα της εθνεγερσίας και, στη συνέχεια, πρόσφερε όλη την περιουσία του στην πατρίδα του. Θέλει το παράδειγμά του να ακολουθήσουν και άλλοι Έλληνες. Γι' αυτό ορίζει στη διαθήκη του πως αν κάποτε φανεί κάποιος Έλληνας που να συνδέσει το όνομά του με κάποιο κατόρθωμα υπέρ της κοινής ελληνικής πατρίδας, αυτός να στεφανωθεί δημόσια με χρυσό στεφάνι και να του δοθούν χρήματα, γιατί αποτελεί τιμή για ολόκληρο το Έθνος. Είδατε εσείς ποτέ να συμβαίνει κάτι τέτοιο;

III) Ζητάει από την Ελληνική Βουλή και την Ελληνική Κυβέρνηση να φροντίσουν για την *καλή* διαχείριση των χρημάτων, σύμφωνα με όσα αναφέρει στη διαθήκη του. Πιστεύετε ότι υπάρχει Έλληνας βουλευτής — ή έστω Ηπειρώτης — που να έχει διαβάσει τη διαθήκη του Ζάππα και να έχει ενδιαφερθεί για την εκπλήρωση της βούλησής του;

Το πατρικό του Ευάγγελου Ζάππα, τραγικά έρημο

IV) Ζητάει χρήματά του να σταλούν στην ιδιαίτερη πατρίδα του, το Λάμποβο, για το Ελληνικό Σχολείο που σύστησε εκεί και για διανομή στους φτωχούς. Υπάρχει σήμερα κάποιος που να μπορεί να μας πληροφορήσει τι έγιναν και τι γίνονται αυτά τα χρήματα;

V) Τον ενδιαφέρουν οι καθαροί λογαριασμοί. Και αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο καθορίζει να γίνονται, για το καθετί, οι λογαριασμοί μελεπτομέρειά και αν βρεθεί κάποιος καταχραστής να τον υποχρεώσουν να αποζημιώσει το κοινό και να τον αποβάλουν, δια παντός, από τη διαχείριση.

VI) Υποψιάζεται προς το τέλος της διαθήκης του ότι υπάρχει περίπτωση η βούλησή του να μην εκπληρωθεί. Γι' αυτό παρακαλεί όλους τους συγγενείς και όλους τους Έλληνες, χωρίς εξαίρεση, να επαγρυπνήσουν για την εκτέλεση των διατάξεων της διαθήκης, και όσους αντιτίθενται σ' αυτές να τους υποχρεώσουν, με νόμο, σε αποζημίωση και σε αποκατάσταση των διατάξεων της διαθήκης.

Ποιος όμως τον άκουσε μέχρι σήμερα;

Μπορούμε, ως Ηπειρώτες, να νιώθουμε περήφανοι για μια τέτοια τραγική αδιαφορία;

9. Η ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΖΑΠΠΑ (1891)

Κωνσταντίνος Ζάππας

Ο Κωνσταντίνος Ζάππας, πρώτος εξάδελφος του Ευάγγελου Ζάππα, γεννήθηκε το 1814 στο Λάμποβο της Β. Ηπείρου. Στο Λάμποβο πέρασε τα νεανικά του χρόνια· το 1835 πήγε στη Βλαχιά, στον πρώτο εξάδελφό του Ευάγγελο Ζάππα, με τον οποίο συνεργάστηκε αρμονικά και έφτιαξαν μια αξιόλογη περιουσία.

Μετά το θάνατο του Ευάγγελου Ζάππα, υπήρξε κληρονόμος και εκτελεστής της διαθήκης εκείνου. Εργάστηκε, και μόνος του, με τον ίδιο ζήλο και αύξησε, ακόμα περισσότερο, την περιουσία του.

Μεγάλη υπήρξε η αγαθοεργός δράση του, σε πολλούς τομείς.

Με έξοδά του εκδίδεται ο Γ΄ τόμος των Παραλλήλων Βίων του Γούδα. Κτίζει στην Αθήνα το Ζάππειο Μέγαρο και στην Κωνσταντινούπολη τα Ζάππεια Παρθεναγωγεία. Βοηθάει σημαντικά την ιδιαίτερη πατρίδα του, χτίζοντας σε πολλά χωριά της Β. Ηπείρου σχολεία.

Δείγμα της μεγάλης αγάπης που τρέφει προς την πατρίδα του, την ευρύτερη και την ιδιαίτερη, αποτελεί η διαθήκη του που συντάχτηκε το 1891 και της οποίας χαρακτηριστικά αποσπάσματα παραθέτουμε παρακάτω.

β΄ Αποσπάσματα της διαθήκης

Το Ιερόν Ευαγγέλιον μας διδάσκει «γρηγορείτε και προσεύχεσθε· ου γαρ οίδατε την ώραν ουδέ την στιγμήν, εν η ο υιός του ανθρώπου έρχεται». Την θείαν ταύτην διδαχήν του ιερού ημών Ευαγγελίου έχων υπ' όψιν, θεωρώ χρέος μου, ως άνθρωπος υποκείμενος εις τον νόμον της φύσεως, να τακτοποιήσω τα της περιουσίας μου, δια της παρούσης ιδιοχείρου διαθήκης.

Είμαι εξ Ηπείρου, πολίτης Έλλην, δημότης Τρικκάλων, χριστιανός ορθόδοξος και ευρίσκομαι σήμερα εις τα εβδομήκοντα επτά ετών της ηλικίας μου, έμεινα προ πολλού άνευ γονέων, δεν υπαδρευθήν, και δια τούτο δεν έχω ούτε ανιόντας συγγενείς ούτε κατιόντας· δια τους πλαγίους συγγενείς μου αναφέρω κατωτέρω.

Επειδή όλοι γνωρίζομεν ότι η ζωή του ανθρώπου εις τον κόσμον τού-

τον είναι και περνά ως ένα όνειρον, αυτό τούτο είχαν και εγώ υπ' όψιν, εθεώρησα ότι έκαστος χρεώσται να εργάζεται και δυναθή μετά τέλος της ζωής του κατά δύναμιν, ποίος δια λόγου, και ποίος δια έργου να αφήση καλά ίχνη προς παράδειγμα των μεταγενεστέρων, την πολύ ολίγην δε ταύτην κατάστασιν, και εγώ εργαζόμενος από της νεαράς μου ηλικίας, επιθυμώ, έστω και ελάχιστον, να φανώ χρήσιμος, εγκαθιστών μετά τον θάνατόν μου κληρονόμον και διάδοχόν μου το Κράτος του Ελληνικού Βασιλείου υπό τους κάτωθι όρους, διατάξεις και συνθήκας, άνευ δικαιώματος του εγκαθισταμένου κληρονόμου να ζητήση ελάττωσίν τινα των κληροδοτημάτων ή μεταβολήν όρου τινός της διαθήκης ταύτης. Δια την εκτέλεσιν δε των διαταγών της παρούσης μου διαθήκης διορίζω και καθιστώ επιτρόπους και εκτελεστάς της παρούσης διαθήκης μου υπό τους οριζομένους δεσμούς και υποχρεώσεις τους δύο νυν ζώντας άνεψιούς μου Χρήστον και Απόστολον Αθανασίου Ζάλπα μέχρι τέλους ζωής των, και εκ των αξιοτίμων ομογενών τον κατά καιρόν πρόεδρον του εν Αθήναις Αρείου Πάγου τον κατά καιρόν Πρόεδρον του εν Αθήναις Ελεγκτικού Συνεδρίου, τον κατά καιρόν προεδρεύοντα αντιπρόεδρον της επί των Ολυμπίων και κληροδοτημάτων επιτροπής, η οποία θα είναι εις πέντε μέλη, όλοι ομού θα αποτελούν ένα σώμα υπό το όνομα «Ζάλπειος Επιτροπή».

Η επιτροπή δια καλήν τάξιν εις το τέλος εκάστου έτους θα κλείη τους λ/σμούς της όλης δοσοληψίας ονοματοειδώς μέχρις οβολού και θα τους υποβάλη εις το Υπουργείον των Οικονομικών, το οποίον παρακαλείται να

Κάτω Λάμπιοβο. Ό,τι απομένει απο τα αρχονικά των μεγάλων ευεργετών
Ευάγγελου και Κωνσταντίνου Ζάλπα

αναθέτη την εξέλεγγξίν τους εις το Ελεγκτικόν Συνέδριον, και να τους επιστρέφη πάλιν ομού με την Έκθεσιν της εξελέγγξεως, τότε δε η επιτροπή να δημοσιεύη αυτούς και την Έκθεσιν της εξελέγγξεως, εις ιδιαίτερα φυλλάδια διανεμόμενα, δια των εφημερίδων συνοπτικώς με μόνον ισολογισμόν.

Να συστήση η επιτροπή και να διατηρήσουν εις το χωρίον της γεννήσεώς μου εις την εκεί αγορασμένην οικίαν μου από τους πελάτας ένα κατάστημα εις το οποίον να μανθάνουν τα κοράσια να εργάζονται όλα τα είδη της υφαντουργίας ανάλογα με τας ανάγκας του τόπου, ωσαύτως την ραπτικήν και την πλεκτικήν, ομού δε με αυτά να διδάσκονται τα κοράσια και ολίγα γράμματα μέχρι της δευτέρας τάξεως του σχολείου, η διδασκαλισσα καθώς και η υφάντρια πρέπει να είναι ηθικωτάτη, αρίστης διαγωγής και αφοσιωμένη εις το έργον της, και η μεν μία αυτών να διδάσκη την υφαντικήν και άλλα είδη εργοχειρών, η δε άλλη τα γράμματα και ραπτικήν. Λια τον καταρτισμόν του εργαστηρίου να καταθέση η επιτροπή ανάλογον προς τον σκοπόν κεφάλαιον δια την αγοράν της πρώτης ύλης, δηλαδή εργαλείων, νημάτων, μαλλίων και λοιπών τοιούτων, με τα οποία να εργάζονται τα κοράσια. Τα κατασκευαζόμενα έργα να πωλούνται εις καταλλήλους εποχάς δια πλειστηριασμού ή και ιδιαιτέρως, όταν παρουσιάζονται αγορασταί και συνάμα να γίνονται δεκταί και παραγγελίαι. Εκ του προϊόντος δε της πωλήσεως εκάστου έργου, αφού αφαιρεθή η αξία της εις την κατασκευήν καταναλωθείσης πρώτης ύλης, η οποία αξία να επιπροστίθεται εκάστοτε εις το καταθεμένον κεφάλαιον προς συμπλήρωσίν του, ό,τι άλλο μένει ως κέρδος να είναι προς όφελος της μαθητρίας, η οποία κατεσκεύασε το έργον. Λια την καλήν και ανελλιπή λειτουργίαν του σχολείου να διορίζη η επιτροπή εκ των εντιμοτέρων και καταλληλοτέρων προσώπων εκεί του τόπου τρεις εφόρους, μετά των οποίων να συνεννοήται περί του προσωπικού και των άλλων αναγκών του σχολείου.

Κληροδοτώ επίσης ετησίως τα εξής: α') φράγκα τρεις χιλιάδας εις το σχολείον εν τω χωρίω Λέκελι της Ηπείρου, το οποίον ο ίδιος εσύστησα και διατηρώ, να κτίση εις αυτό κοντά εκεί η Ζάππειος Επιτροπή δωμάτια δια κατοικίαν διδασκάλου· β') φράγκα χίλια διακόσια εις το Παρθεναγωγείον εν τω χωρίω Αρόβιανι της Ηπείρου· γ') φράγκα χίλια διακόσια εις το σχολείον Αίλβινο επίσης της Ηπείρου· δ') φράγκα χίλια διακόσια εις το σχολείον εν Φιλιάταις· ε') φράγκα χίλια εις το σχολείον χωρίου Κηπαρού της Χειμάρας Ηπείρου· ζ') φράγκα χίλια διακόσια εις τας δύο κοινότητας χωρία Κάριανη και Κακόση προς διατήρησιν δημοτικών σχολείων εις την Έκκλησίαν Κάριανης· η') φράγκα πεντακόσια εις το χωρίον Χουντουκούκι προς διατήρησιν ενός ιερέως, όστις διδάξη και τα παιδιά εις κελλί της Έκκλησίας.

Κληροδοτώ εις το εν Κωνσταντινουπόλει Ζάππειον Παρθεναγωγείον

λίρας οθωμανικάς χίλιας διακοσίας ετησίως, φροντίζουσα πάντοτε δια την αξιοπρεπή και αιωνίαν συντήρησιν αυτού. Εκ του ποσού τούτου θα δίδη κατ' έτος το Διοικητικόν του Παρθεναγωγείου Συμβούλιον εις την Εφορίαν των εν Επταφυργίω εθνικών φιλανθρωπικών καταστημάτων, δια το ωρισμένον εμβατικίον του γηπέδου του κτιρίου της σχολής, διακοσίας λίρας, συμφώνως τω Πατριαρχικώ Σιγγιλίω υπ' αριθ. πρωτοκόλλου 5433, γενομένου εν έτει 1881 κατά μήνα Ιούνιον, αι δε χίλιαι λίραις είναι προορισμέναις δια να εκπαιδεύωνται και διατηρούνται εις το κατάστημα υπότροφοί μου, τριάντα τον αριθμόν, κοράσια, απόρων ομογενών, τα οποία θα λαμβάνωνται από όλας μεν τας Ελληνικάς επαρχίας της νυν Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, αλλά ιδίως εκ της ιδιαιτέρας πολυπαθούς πατρίδος μου Ηλείου πάντοτε περισσότερα και μόνον εκείνα όσων αι οικογένειαι είναι εγκατεστημέναι εις την πατρίδα εν Ηλείω και διαμένουν πάντοτε εκεί, θα λαμβάνωνται δε υπό ασφαλή εγγύησιν υπό την ρητήν και απαράβατον υποχρέωσιν όλων εν γένει των υποτρόφων τούτων, το να υπάγουν μετά το τέλος των σπουδών των να διδάξουν προς διάδοσιν της παιδείας και των φώτων ανά μέσον του γυναικείου φύλου των Ελληνίδων του Οθωμανικού Κράτους, συμφώνως με τον παρ' εμού και του Διοικητικού Συμβουλίου εγκριθέντα και υπογραφέντα κανονισμόν, δια να μορφώσουν μαθητριάς, αι οποίαι να γίνουν χρησταί και ενάρετοι μητέρες, δια να δώσουν και αυταί ομοίαν ανατροφήν καλήν εις τα τέκνα των δια να γίνουν καλοί πολίται.

Το εισόδημα τούτο θα ενώνεται κατ' έτος με τα μερίσματα των 53 μετοχών της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος, τας οποίας έχω κατατεθειμένας εις την ιδίαν Τράπεζαν, δια τον σκοπόν επί της εμψυχώσεως της εθνικής βιομηχανίας, συμφώνως με τας επιστολάς μου από 11 και 14 Νοεμβρίου 1878, 17, και 21 Δεκεμβρίου 1878, και το σχηματιζόμενον αυτό ποσόν θα χρησιμεύση προς σύστασιν και συντήρησιν ενός ή περισσότερων πρακτικών γεωργικών σχολείων δια τα οποία θα συμπράττωσιν ηθικώς και αι δύο ρηθείσαι επιτροπαί με την αυτήν ομού Ζάππειον Επιτροπήν και θα συσκέπτεται εν ισοψηφία περί της καλλιτέρας επιτυχίας του σκοπού των σχολείων τούτων προς σύστασιν του ενός ή περισσότερων τα οποία θα συστηθούν κατά προτίμησιν εις Θεσσαλίαν και εις Ήπειρον, ο απαιτούμενος τόπος γης καλλιεργησίμου εις μεν την Θεσσαλίαν από τα εκεί κτήματά μου, εις δε την Ήπειρον θα αγορασθή, όπου θα κτισθή απλουστάτη προσδιωρισμένη δια κατοικίαν και σχολείον γεωργών, εν αυτή θα συντηρήται αριθμός τις νέων την ηλικίαν γεωργών, οι οποίοι θα προσλαμβάνωνται από τας διαφόρους επαρχίας της Ελλάδος και της Ευρωπαϊκής Τουρκίας, δια να διδαχθώσι πρακτικώς, την γεωργίαν από ένα ή δύο διδασκάλους· η διδασκαλία θα γίνηται πρακτική, οι δε μαθηταί θα

εργάζονται και θα διευθύνονται από τους διδασκάλους προς τελειοποίησιν της γεωργικής εργασίας και της καλλιτερεύσεως των προϊόντων, ανά δύο ώρας καθ' εκάστην θα διδάσκονται γραφήν, ανάγνωσιν, αριθμητικήν και κατήχησιν· η δίαιτα και ενδυμασία των θα είναι όπως ανήκει εις την γεωργικήν τάξιν η διδασκαλία και συντήρησις των θα είναι δωρεάν, ο δε αριθμός των μαθητών θα ορισθή από τας Επιτροπάς αναλόγως του προϋπολογισμού εσόδων και εξόδων, θα έχουν δε υπ' όψιν ότι ο σκοπός της διατάξεώς μου αυτός, το να λαμβάνωσι τα τέκνα των γεωργών μας πρακτικώς απλὰς γνώσεις των γεωργικών εργασιών και μίαν όλως πρακτικήν πειθαρχίαν και ηθικοποίησιν, ώστε επιστρέφοντες εις τα χωρία των να χρησιμεύωσιν εις τους λοιπούς συντοπίτας των με το παράδειγμα της καλής εργασίας, φιλεργίας και ηθικότητός των· τον σκοπόν τούτον θα έχη η Ζάμπειος επιτροπή εις την σύστασιν του σχολείου ή των σχολών, εάν δεν εύρη εις τα έγγραφά μου τέλειον κανονισμόν περί τοιούτων σχολείων, τον οποίον θέλω φροντίσει αν ημπορέσω να κάμω όπως καλλίτερον διατυπώσω τους σκοπούς μου.

Η Ζάμπειος Επιτροπή να φροντίσει να κτισθή Εκκλησία Υπαπαντής εκ θεμελίου, κατά το σχέδιον το οποίον έχω στείλει εκεί, και πληρώσει το κόστος κατά την συμφωνίαν την οποίαν θα το αναλάβη ο εργολάβος δια δημοπρασίας· το δε μνημείον με το κοιμητήριονέγινε, παρὰ να περιφραγή με σίδηρα και να φυλαχθή εις καλήν κατάστασιν, το οποίον θα είναι οικογενειακόν κοιμητήριον. Η άνω ρηθείσα Επιτροπή να διορίση ένα καλόν

Λάμποβο. Η Κοίμηση της Θεοτόκου

επιστήμονα ιατρόν, οικογενειάρχην, ηθικόν, φιλόανθρωπον να ήναι εις το χωρίον Λαμπόβου, να προτιμάται οσάκις υπάρχει τοιούτος εκ της Ζάππικῆς γενεάς θα ήναι ετησίως συμφωνημένος να έχη και τα ιατρικά εις βάρος του· υποχρεούται να διατηρή και θεραπεύση, οσάκις ασθενήσουν εκ των μαθητών και μαθήτριά των εκεί παρθεναγωγείων και σχολείων των χωρίων Λάμποβον, Λέκελι, τους διδασκάλους, διδασκαλίσσας αυτών και ψάλτας· ωσαύτως να επισκέπτεται άνευ πληρωμῆς και θεραπεύση τους αποδεδειγμένους παμπτώχους εκ των σχολείων αυτών των χωρίων.

Μετά την αποβίωσίν μου να μεταφερθή και ενταφιασθή το σώμα μου, εις τας Αθήνας εν τω εκεί νεκροταφείω· η κηδεία μου να γίνη κατά την τάξιν της ορθοδόξου ημών Εκκλησίας, ωσαύτως και τα μνημόσυνά μου, να φροντίση δε η Ζάππειος Επιτροπή να γίνη επάνω εις τον τάφον μου μνημείον αξιοπρεπές επί καλλιτέρου μαρμάρου, να χαραχθή και γραφή επάνω του τάφου μου τα εξής: «Ενθάδε κείται το σώμα του αμαρτωλού και δούλου του Θεού Κωνσταντίνου Χρήστου Ζάππα, γεννηθέντος εν Λαμπόβω της Ηλείου το έτος 1814 και αποβιώσαντος τάδε ημέραν, μήνα.

Μετά την διάλυσιν δε του σώματός μου, τα οστά μου να μεταφερθούν και τεθούν εις το οικογενειακόν μας κοιμητήριον εις το χωρίον της γεννήσεώς μου πλησίον κολλητά με τους ποθητούς μου αδελφόν και αδελφήν, επειδή ως ερημίτης εις τα ξένα δεν ειμπόρεσα ζων να ήμαι μαζί τους, επειδή εδώ δεν έχει ποίος να φροντίση, δεν ενταφιάζεται το σώμα μου εδώ, να γίνουν δε μετά την αποβίωσίν μου τα ψαλτικά εδώ με Αρχιερέα κατά την τάξιν της ορθοδόξου ημών Εκκλησίας και να μοιράζουν εις τους πτωχούς την ημέραν εκείνην τρεις χιλιάδες φράγκα μέσον της ενταύθα Βασιλικῆς Ελληνικῆς Πρεσβείας.

γ' Βασικές παρατηρήσεις

I) Συμβουλεύει ο Κων/νος Ζάππας τους ανθρώπους, κατά το σύντομο διάστημα της ζωῆς τους, να εργάζονται για να μπορέσουν, κατά το τέλος της ζωῆς τους να κάνουν κάποιο καλό στους συνανθρώπους τους και να αφήσουν καλό παράδειγμα στους μεταγενέστερους. Πράγμα το οποίο έκανε και ο ίδιος.

II) Αφήνει κληρονόμο το ελληνικό κράτος προς το οποίο υποβάλλει την παράκληση να υπάρξει σωστή διαχείριση της περιουσίας του και να μην αλλάξει κανένα από τους όρους της διαθήκης του. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο ανάμεσα στους εκτελεστές της διαθήκης του ορίζει τον εκάστοτε Πρόεδρο του Αρείου Πάγου και του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

III) Ζητάει από τη Ζάππειο Επιτροπή να κρατάει λεπτομερείς λογαριασμούς «μέχρις οβολού» και να τους υποβάλλει στο Υπουργείο Οικονομικών και στο Ελεγκτικό Συνέδριο για έλεγχο· να δημοσιεύει δε τους

ισολογισμούς δια «των εφημερίδων» προκειμένου να ενημερώνεται ο κόσμος.

IV) Δε λησμονεί, όπως και ο εξάδελφός του Ευάγγελος Ζάππας, την ιδιαίτερη πατρίδα του το Λάμποβο. Ορίζει, λοιπόν, στο σπίτι του, στο Λάμποβο, να λειτουργήσει Σχολή Υφαντουργίας, για να μαθαίνουν την υφαντική τέχνη τα κορίτσια, να εργάζονται και να αμείβονται για την εργασία τους. Ορίζει επίσης να υπάρχουν τρεις έφοροι της Σχολής που να διακρίνονται για την ικανότητα και την εντιμότητά τους.

Δεν περιορίζεται όμως μόνο στο χωριό του. Σε πολλά χωριά της Ηπείρου και της Β. Ηπείρου ιδρύει σχολεία, τα οποία κληροδοτεί με ετήσιες επιχορηγήσεις για τη λειτουργία τους. Πολλά απ' αυτά τα σχολεία σήμερα δε λειτουργούν. Τι γίνονται, αλήθεια, τα χρήματα που προορίζονταν γι' αυτά τα σχολεία;

V) Μέσα από τη διαθήκη του Κων/νου Ζάππα αναβλύζει η άπειρη αγάπη του για την Ήπειρο. Είναι πραγματικός Ηπειρολάτρης. Έτσι για το Ζάππειο Παρθεναγωγείο Κων/λης ορίζει να διατηρούνται ως υπότροφα κορίτσια άπορων ομογενειών που θα προέρχονται από όλες τις επαρχίες, τα περισσότερα όμως «**εκ της πολυπαθούς ιδιαιτέρας πατρίδος μου της Ηπείρου και διαμένουν πάντοτε εκεί**». Και επειδή ξέρει ότι η Ήπειρος είναι αγροτική περιοχή, ορίζει να ιδρυθεί στην Ήπειρο γεωργική σχολή για να διδάσκονται πρακτικά τη γεωργία, μαζί δε και πρακτική πειθαρχία και ηθικότητα, ώστε επιστρέφοντας στα χωριά τους να χρησιμεύουν στους λοιπούς συντοπίτες τους ως «**παράδειγμα καλής εργασίας, φιλεργίας και ηθικότητας**».

VI) Και για την υγεία των κατοίκων του Λαμπόβου ενδιαφέρθηκε ο Κων/νος Ζάππας. Ορίζει να διοριστεί στο χωριό του γιατρός, καλός επιστήμονας, οικογενειάρχης, ηθικός και φιλόανθρωπος, να φροντίζει δωρεάν για την υγεία των μαθητών, των δασκάλων και των φτωχών κατοίκων των γύρω χωριών.

VI) Εκφράζει, τέλος, ως γνήσιος Έλληνας, την επιθυμία να μεταφερθούν τα οστά του στο χωριό της γέννησής του, το Λάμποβο, και να τοποθετηθούν στο οικογενειακό κοιμητήριο. Θυμίζει η περίπτωση του τον Κάλβο, με τη γνωστή παράκληση:

*«Ας μη μου δώσει η μοίρα μου
εις ξένην γην, τον τάφον.
Είναι γλυκίς ο θάνατος
όταν κοιμώμεθα εις την πατρίδα».*

Αυτή η τελευταία επιθυμία του Κων/νου Ζάππα εκπληρώθηκε το 1912, είκοσι χρόνια μετά το θάνατό του.

Απομένει τώρα σ' εμάς τους Ηπειρώτες να ερευνήσουμε ποιες άλλες επιθυμίες, απ' αυτές που αναφέρονται στη διαθήκη του μεγάλου αυτού Ηπειρώτη ευεργέτη, εκπληρώθηκαν και ποιες όχι.

10) Η ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΗΣ ΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ (1884)

α. Εισαγωγικά στοιχεία

Ο τάφος της Αγγελικής Παπάζογλου
και του συζύγου της Αλεξίου
(Προαύλιο Αγίας Αικατερίνης)

Η Αγγελική Παπάζογλου καταγόταν από το Σκαμνέλι Ζαγορίου. Ήταν σύζυγος του Αλέξη Παπάζογλου, μετά το θάνατο του οποίου πρόσφερε σημαντικά ποσά για έργα κοινής ωφέλειας στα Γιάννινα και στο Ζαγόρι. Έφτιαξε δρόμους, γεφύρια, εκκλησιές.

Το 1884 συνέταξε, στην Αθήνα, τη διαθήκη της, με την οποία διέθεσε όλη την κινητή και ακίνητη περιουσία της, σε γνωστούς, συγγενείς και φίλους, καθώς επίσης και σε αγαθοεργούς σκοπούς.

Πέθανε το 1891 στα Γιάννινα και θάφτηκε μπροστά στην εκκλησία της Αγίας Αικατερίνης, όπου είχε ενταφιαστεί και ο άντρας της Αλέξης. Το μνήμα τους σώζεται μέχρι σήμερα.

Στα Γιάννινα, έγινε γνωστή κυρίως από την φερώνυμη Υφαντική Σχολή, που ιδρύθηκε και λειτούργησε στο σπίτι της. Σήμερα εκεί στεγάζεται το 5ο Γυμνάσιο Ιωαννίνων.

Η διαθήκη της αναφέρεται σε πολλούς αγαθοεργούς σκοπούς, όπως φαίνεται από τα βασικά σημεία που παραθέτουμε πιο κάτω.

β' . Βασικά σημεία της διαθήκης

Η υποφαινομένη Αγγελική Κωνσταντίνου Αναστασίου και σύζυγος του ποτέ Αλεξίου Παπάζογλου, κάτοικος της πόλεως Ιωαννίνων και προσωρινώς εν Αθήναις διαμένουσα, συντάσσω σήμερα την δευτέραν Απριλίου του έτους χιλιοστού οκτακοσιοστού ογδοηκοστού τετάτου, ημέραν δευτέραν της εβδομάδος εν Αθήναις, την ιδιόχειρον και αυτοπροαίρετον διαθήκην μου ταύτην, σώας έχουσα και υγιείς τας φρένας μου, προβλέπουσα το αιφνίδιον του θανάτου μου, και διαθέτω την μικράν μου περιουσίαν κινητήν και ακίνητον κατά την τελευταίαν μου βούλησιν, όπως

μηδεμία περί αυτής μετά την αποβίωσίν μου εγεροθή φιλονικεία και στάσις εκ μέρους των συγγενών μου.

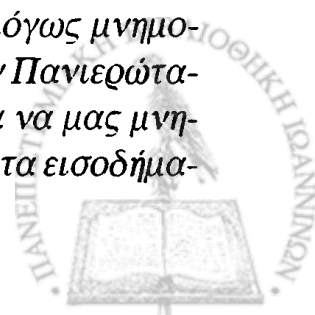
Β´

Η περιουσία μου συνίσταται εις ομόλογα και μετοχάς της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος εν συνόλω εξήκοντα επτά, ήτοι τριάκοντα εκ τών πρώτων, ανερχομένων εις δραχμάς τριακοσίας δέκα εννέα χιλιάδας και τετρακοσίας είκοσιν εννέα και λεπτά δέκα εξ αριθ. 319.429,16 και τριάκοντα επτά εκ των δευτέρων ονομαστικών ανερχομένων κατά την σημερινήν αξίαν των ως έγγιστα εις δραχμάς εκατόν πενήκοντα μίαν χιλιάδας και επτακοσίας αριθ. 151,700. Προσέτι εις εν ομόλογον του καταστήματος των Ελεών της πόλεως Ιωννίνων εξ οκτακοσίων λιρών ήτοι δραχμών δέκα επτά χιλιάδων και διακοσίων· προσέτι και εις άλλα τινά ομόλογά μου μικρότερα ανερχόμενα εις δώδεκα χιλιάδας δραχμών περίπου, καθώς είναι σημειωμένον εις το ιδιαίτερόν μου κατάστιχον· προσέτι και εις δέκα τρεις ομολογίας των είκοσι πέντε εκατομμυρίων του Ελληνικού δανείου και εις άλλα μου τινά διάφορα πράγματα, περί ων διαλαμβάνει το ιδιαίτερον κατάστιχόν μου και εις την εν Ιωαννίνοις κειμένην οικίαν μου οι τόκοι πάντων τούτων των ομολόγων και τα μερίσματα των μετοχών μου ανέρχονται ετησίως εις είκοσιν οκτώ χιλιάδας δραχμών νέων ως έγγιστα αριθ. 28.000.

Γ´

Εγκαθιστώ και διορίζω (κληρονόμον μου) τον εκ Βίτσης του Ζαγορίου, τμήματος της επαρχίας Ιωαννίνων, καταγόμενον συμπατριώτην μου κύριον Δημήτριον Χ. Χασιώτην, ιατρόν εν Αθήναις και υφηγητήν του Εθνικού Πανεπιστημίου· εις τον κληρονόμον μου αυτόν αφίνω (εφ' άπαξ δραχμάς πεντακοσίας) και τον παρακαλώ να ευχαριστηθή εις το ποσόν αυτό ανταποκρινόμενος ούτως εις τας ιεράς και ευεργετικές διατάξεις μου της παρούσης μου διαθήκης, τίποτε περισσότερον δεν έχει να ζητήση.

Αφήνω λόγω κληροδοτήματος εις την Εκκλησίαν του Αρχιμανδρείου η Παναγία δραχμάς χιλίας αριθ. 1.000, ο τόκος των οποίων θα χρησιμεύση δια να μνημονεύωνται τα ονόματά μας, οψέποτε δε ήθελε κατασκευασθή ο τέμπλος της Εκκλησίας, οι επίτροποι του Αρχιμανδρείου δύνανται να δαπανήσωσι το κεφάλαιον των χιλίων δραχμών· αφίνω εις όλους τους ιερείς της πόλεως Ιωαννίνων δραχμάς τρεις χιλιάδας, αριθ. 3.000 εν συνόλω, τον ετήσιον τόκον των οποίων θα διανέμονται αναλόγως μνημονεύοντες ημών και των γονέων ημών αιωνίως· αφίνω εις τον Πανιερώτατον Ιωαννίνων εφάπαξ δραχμάς πεντακοσίας αριθ. 500 δια να μας μνημονεύη μετά την αφαιρέσιν των ανωτέρω κληροδοτημάτων τα εισοδήμα-

τα τα εκ των μετοχών μου και ομολογιών της Εθνικής της Ελλάδος Τραπέζης και της εξ οκτακοσίων λιρών Οθωμανικών του καταστήματος των ελεών της πόλεως Ιωαννίνων (λέγω δε τα εισοδήματα ταύτα διότι τα κεφάλαια πρέπει να μείνωσι αείποτε απαραμείωτα) τα εισοδήματα ταύτα λέγω θέλουσι χρησιμεύσει εις υψηλότερους φιλανθρωπικούς σκοπούς, ορίζω δηλαδή τα εξής.

Η εν Ιωαννίνοις οικία μου, εις την οποίαν κατοικώ, να χορηγηθή εις το κοινόν του Ζαγορίου και των Ιωαννίνων και καταστή εργοστάσιον υφαντικής σχολής δια πτωχά κοράσια. Τα πτωχά ταύτα κοράσια προσδιορίζω εις δώδεκα τον αριθμόν και θέλουν παραλαμβάνουσι τέσσαρα εκ του Ζαγορίου, τέσσαρα εξ Ιωαννίνων και τέσσαρα εκ της Λάκκας ήτοι του Σουλίου, εκλεγόμενα τα πτωχότερα, ευφυέστερα και χρηστότερα διά κλήρου, εκ των ειρημένων κοινοτήτων εν τη ιερά Μητροπόλει Ιωαννίνων· τα δώδεκα ταύτα κοράσια πρέπει να έχωσι τελειώση το εν τη πατρίδι των Δημοτικόν σχολείον, θέλουσι δε τρέφεσθαι και διδάσκεσθαι επί μίαν τριετίαν τα μαθήματα του Ελληνικού σχολείου, την τέχνην του ράπτειν και την υφαντικήν εντός της οικίας μου δαπάνη του ετησίου εισοδήματος, το οποίον αφήνω δια το εργοστάσιον τούτο. Αφήνω δ' ετησίως δέκα χιλιάδας δραχμάς αριθ. 10.000, τας οποίας θέλουν χορηγεί οι εκτελεσταί της παρούσης μου, λαμβάνοντες εκ των τόκων των ομολογιών μου της Εθνικής της Ελλάδος Τραπέζης· εκ των δραχμών τούτων θα πληρώνηται εις ιε-

Παπαζόγλειος Υφαντική Σχολή

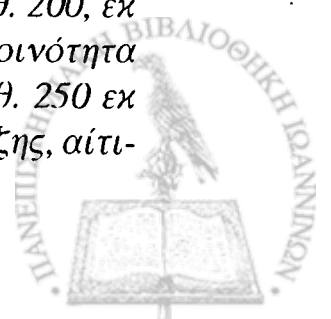

ρεύς ευπαιδευτος προς διδασκαλίαν των ιερών και ιστορικών μαθημάτων και άσκησιν εις εκθέσεις ιδεών εξήκοντα δραχμάς κατά μήνα, μία διδασκάλισσα της υφαντικής και ραπτικής ογδοήντα δραχμάς κατά μήνα· θα κατοική δε προσέτι και θα τρέφηται αύτη εντός του εργοστασίου μου, χρησιμεύουσα και ως μήτηρ των κορασίων προσέτι θέλουσι διδάσκει δύο διδάσκαλοι τα Ελληνικά γράμματα ανά μίαν ώραν έκαστος καθ' έκαστην εκ του Παρθεναγωγείου εκείνου, εις το οποίον ετησίως ορίζω κατωτέρω εν ετήσιον εισόδημα.

Τα μερίσματα (τριάκοντα) εκ των ονομαστικών μετοχών μου της Εθνικής της Ελλάδος Τραπεζής θα χορηγώνται (δια των εκτελεστών της παρούσης μου εις την Κοινότητα της Άνω Βίτσης (Μεσαιίου Μαχαλά) του Ζαγορίου, την ιδιαίτεραν πατρίδα, το χρηματικόν δε ποσόν τούτων θα χρησιμεύωσι προς (συντήρησιν δημοτικής και Ελληνικής Σχολής και προς συντήρησιν Παρθεναγωγείου)· δια τας τρεις ταύτας σχολάς ορίζω τέσσαρας χιλιάδας δραχμών αριθ. 4000 εκ του ποσού των μερισμάτων (κατά τους σημερινούς υπολογισμούς)· εκ δε του άλλου ποσού θα πληρώνονται δύο ιερείς της Εκκλησίας ανά είκοσι πέντε αριθ. 25 δραχμάς κατά μήνα έκαστος, εις ιατρός, όστις θα επισκέπτεται δωρεάν τους πτωχούς και όστις θα πληρώνηται ογδοήκοντα δραχμάς αριθ. 80 κατά μήνα παρέχων τα φάρμακα προς τους άπορους άνευ ωφελείας μεγαλυτέρας της αρχικής των αξίας· αι συνταγαί πριν εκτελώνται θα υπογράφονται υφ' ενός των εφόρων της Κοινότητος· (θα υπανδρεύηται) ανά πάσαν πενταετίαν εν πτωχόν κοράσιον λαμβάνον ως προίκα χιλίας δραχμάς αν δε τυχόν δεν υπάρχει τοιούτον κοράσιον εκ του χωρίου μου ώριμον προς γάμον να παραλαμβάνηται εκ της Κάτω Βίτσης πάντοτε κανονικώς και πάντοτε δια κλήρου τη επικυρώσει του Μητροπολίτου Ιωαννίνων και τη εγκρίσει των εκτελεστών της παρούσης· αν δε ήθελον τύχη κοράσια πτωχά εκ των συγγενών του αιιδίμου συζύγου μου θα προτιμώνται. Θα συντηρηθή μίαν τετραετίαν εις υπότροφος εκ των ευφνεστέρων χρηστοτέρων και πτωχοτέρων τελειοδιδάκτων της Ελληνικής σχολής εις το Γυμνάσιον των Ιωαννίνων· εις τον υπότροφον τούτον θα χορηγώνται δραχμαί κατά μήνα τεσσαράκοντα αριθ. 40· ορίζω δε ο υπότροφος ούτος μετά το πέρας των εγκυκλίων μαθημάτων, αν άριστος απεδείχθη εν τοις γράμμασι βέλτιστος δε εν τοις ήθεσι, να αποσταλή υπότροφος μίαν τετραετίαν εις το Εθνικόν Πανεπιστήμιον των Αθηνών λαμβάνων χιλίας δραχμάς αριθ. 1000 κατ' έτος και να σπουδάση την φιλολογίαν και ιδίως την παιδαγωγικήν, ή την θεολογίαν ή φυσικάς επιστήμας· αν δε δεν ήθελεν αποδειχθή τοιούτος μαθητής άριστος και βέλτιστος ο υπότροφός μου, να αποστέλληται άλλος τοιούτος εκ Ζαγορίου δια διαγωνισμού, όστις να γίνηται δημοσία εν τω Γυμνασίω Ιωαννίνων· μετά την τετραετίαν ταύτην θα έρχηται το πέμπτον

έτος της προικισθείσης κόρης, ήτις όμως να προσταχθή κατά την εφαρμογήν των διατάξεων της παρούσης μου· ούτω δε έπειτα εναλλάξ κατά το διάστημα των πέντε ετών θα γίνηται αιωνίως· προς τούτοις εκάστην δεκάτην ενάτην Μαΐου να τελήται αγρυπνία εν τω παρεκκλησίω του Αγίου Νικολάου εις Λειβαδάκια, την εικοστήν Μαΐου λειτουργία, εν η θα μνημονεύωνται τα ονόματα εμού και του συζύγου μου, μετά ταύτην δε θα διανέμονται κρέας και άρτος εις τους απόρους αμφοτέρων των κοινοτήτων της Βίτσης· η δαπάνη πάσα θα αναβαίνη εις διακοσίας δραχμάς αριθ. 200. Το υπόλοιπον ποσόν εκ των μερισμάτων των τριάκοντα μετοχών των ενταύθα ωρισμένων θέλει δαπανάσθαι εις επιδιορθώσεις της δεξαμενής της οδού σκάλας, εις αγοράν βιβλίων των απορωτέρων μαθητών αμφοτέρων των κοινοτήτων Βίτσης και εις διανομήν μανδυλίων και υποδημάτων, ήτις θα γίνηται κατ' έτος την 19 Μαΐου εις τους πτωχούς της άνω και κάτω Βίτσης· έχει το δικαίωμα και οφείλει να διορίζη κατ' έτος τρεις εφόρους εκ των ευυποληπτοτέρων τιμιωτέρων και ευσυνειδητοτέρων κατοίκων, οίτινες θέλουσιν εκτελεί απαράλλάκτως και απαράβάτως τας διατάξεις μου τούτας και θέλουσι δίδει κατ' έτος τακτικόν λογαριασμόν εις την όλην κοινότητα, ον θα επιθεωρώσιν έπειτα οι εκτελεσταί της παρούσης μου. **Δια το εν Ιωαννίνοις νοσοκομείον Χατζή-Κώστα, το κείμενον εν τω περιβόλω του Αγίου Νικολάου, ορίζω ετησίως δύο χιλιάδας και εκατόν αριθ. 2.100, ήτοι το ετήσιον μέρισμα των υπολοίπων επτά μετοχών μου της Εθνικής της Ελλάδος Τραπέζης· το ποσόν τούτο θέλει χρησιμεύσει εις συντήρησιν αρρώστων εξ οξέων ή χρονίων νοσημάτων πασχόντων και εξ οιουδήποτε μέρους της Ηπείρου καταγομένων· επιθυμώ μόνον η αίθουσα των αρρώστων τούτων να φέρη το όνομά μου· η διαχείρισις εναπόκειται εις τους εφόρους του νοσοκομείου, οίτινες όμως οφείλουσι να δίδωσι λογαριασμόν της δαπάνης ταύτης εις τους εκτελεστάς της παρούσης.** Δια την εκκλησίαν του Αγίου Αθανασίου ετησίως δραχμάς εκατόν πενήκοντα αριθ. 150 εκ των τόκων των ομολογιών μου της Εθνικής της Ελλάδος Τραπέζης. Δια την εκκλησίαν της Αγίας Μαρίνης ορίζω ετησίως δραχ. εκατόν πενήκοντα αριθ. 150 εκ των τόκων των ομολογιών μου της Εθνικής Τραπέζης. Δια τα σπητάλια Ιωαννίνων δραχ. εκατόν αριθ. 100 ετησίως ορίζω εκ των τόκων των ομολογιών μου της Εθνικής της Ελλάδος Τραπέζης. Δια την Μονήν του Προφήτου Ηλιού εν Μονοδενδρίω και Βίτση ορίζω ετησίως δραχ. διακοσίας αριθ. 200 εκ των τόκων των ομολογιών μου της Εθνικής της Ελλάδος Τραπέζης. Δια την Μονήν Αγίας Παρασκευής εν Μονοδενδρίω ορίζω ετησίως δραχ. διακοσίας αριθ. 200, εκ των τόκων των ομολογιών μου της Εθνικής Τραπέζης. Δια την κοινότητα Κάτω Βίτσης ορίζω ετησίως δραχ. διακοσίας πενήκοντα αριθ. 250 εκ των τόκων των ομολογιών μου της Εθνικής της Ελλάδος Τραπέζης, αίτι-

νες θέλουσι χρησιμεύσει προς συντήρησιν ενός Δημοτικού Σχολείου αυτής. Ορίζω προς διόρθωσιν των οδών, ας κατεσκεύασα, ήτοι την καγκελίαν της Βρύσης Ροντοβανίου, ξηροποτάμου, της Γεφύρας και του πηγαδίου εν Λούτση Ιωαννίνων και γεφύρας εν Λυγγιάδες ετησίως δραχ. πεντακοσίας αριθ. 500 εκ των τόκων των ομολογιών μου της Εθνικής της Ελλάδος Τραπέζης. Ορίζω δια το Εθνικόν Πανεπιστήμιον της Ελλάδος ετησίως δραχμιάς χιλίας πεντακοσίας αριθ. 1.500, εκ των τόκων των ομολογιών μου της Εθνικής της Ελλάδος Τραπέζης, αίτινες θα χρησιμεύσωσιν, αι μεν χιλιαί εις κατάρτισιν ιδίας βιβλιοθήκης του ιστολογικού κλάδου, αγοραζομένων δια του ποσού τούτου ετησίως των αναγκαίων περιοδικών συγγραμμάτων και άλλων βιβλίων (η βιβλιοθήκη επιθυμώ να ευρίσκηται εντός Ιστολογικού Φροντιστηρίου και ν' ανήκη εις αυτό), αι δε πεντακόσiai δραχμαί θα χρησιμεύσωσιν εις αγοράν εις την φοιτώσαν νεολαίαν προς διδασκαλίαν. Ορίζω δια τους εκτελεστάς της παρούσης μου ετησίως δραχ. τριακοσίας αριθ. 300, εκ των τόκων των ομολογιών μου της Εθνικής της Ελλάδος Τραπέζης, ας θέλουσιν εξ ίσου διανεμέσθαι μεταξύ των· ενώ το ανωτέρω ορισθέν ποσόν ανά δρ. πεντακοσίων εις έκαστον εξ αυτών θέλουσι λάβει εφάπαξ. Ορίζω ετησίως δραχ. τετρακοσίας πεντήκοντα αριθ. 450, εκ των τόκων των ομολογιών μου της Εθνικής της Ελλάδος Τραπέζης, αίτινες θέλουσι χρησιμεύσει προς επιτέλεσιν ετησίως δύο Αρχιερατικών λειτουργιών, η μεν εν τη εκκλησία του Αρχιμανδρείου Ιωαννίνων, η δε εις την εκκλησίαν της Αγίας Αικατερίνης Ιωαννίνων, καθ' ας ημέρας ήθελον ορίσει οι εκτελεσταί της παρούσης, υπέρ της ψυχής εμού του συζύγου μου και των γονέων ημών· **προσέτι θα χρησιμεύσωσι προς εκτύπωσιν των παρούσης μου διαθήκης υπό των εκτελεστών αυτής, όπως γίνηται φανερά η ιερά δαπάνη των χρημάτων μου· παν ό,τι ήθελε περισσεύσει εκ των δραχμών τούτων να διανεμηται εις τους πτωχούς εκείνους της πόλεως Ιωαννίνων, οίτινες είναι άχρηστοι προς εργασίαν και έρπουσιν εις τας οδούς ή οδηγούνται υπ' άλλων προς πειταιάν.** Ορίζω όλα μου τα οικιακά σκεύη δια το εργοστάσιον της υφαντικής προς χρήσιν του. Παν περίσσευμα εκ των εισοδημάτων της περιουσίας μου ή και ομολόγων θέλω κανονίσει και διορθώσει δι' ιδιαιτέρων κωδικέλλων μου επισυναφθησομένων εις την παρούσαν μου.

Διορίζω εκτελεστάς της διαθήκης μου τους κυρίους Γεώργιον κ. Ζωΐδην κτηματίαν εν Ιωαννίνοις και Νικόλαον Δρόσον κτηματίαν εν Ιωαννίνοις και Ιωάννην Κομπατήν.

Ειδικώτερον δε περί αυτών ορίζω τα εξής: 1) μετά τον θάνατόν μου οφείλουν να συντάξουν τακτικήν της περιουσίας μου απογραφήν, ήτις πρέπει να περιλαμβάνη τά τε κινητά (ομόλογα, μετοχάς κλπ.) και ακίνητα πράγματά μου· 2) να λάβωσι σπουδαίαν πρόνοιαν περί της εισπράξεως

των οφειλομένων εις εμέ, ως και των τόκων των, τα οποία θα χρησιμοποιηθώσιν ως διαλαμβάνει η παρούσα μου, ή οι κωδίκηλλοι, ους θα επισυνάψω εις αυτήν.

Να συντάξουν προϋπολογισμόν των δαπανών, αι οποίαι κατά το έτος του θανάτου μου (οσοιδήποτε και αν υπολείπονται μήνες) απαιτούνται κατά τους ορισμούς της παρούσης μου να γίνωσι· τον δε προϋπολογισμόν χρονολογημένον και υπογεγραμμένον θέλουσι στείλει εις το Συμβούλιον περί ου το άρθρον 12 της παρούσης μου διαλαμβάνει· αυτό δε θέλει κανονίζει τα περαιτέρω, άνευ της αδείας του καμμία δαπάνη δεν συγχωρείται.

Τοιούτον προϋπολογισμόν πρέπει να στέλλωσι κατ' έτος εις το αυτό Συμβούλιον, ίνα λαμβάνωσι την απαιτουμένην άδειαν της δαπάνης.

Οι εκτελεσταί της διαθήκης μου οφείλουν να συντάττωσι εις το τέλος εκάστου έτους απολογισμόν περί της κατά το περί ου πρόκειται διαχειρίσεως αυτών, τον δ' απολογισμόν αυτόν θέλουν πέμπει άνευ αναβολής εις το εν Αθήναις Συμβούλιον. Εις τον απολογισμόν αυτόν θέλουσιν επισυνάπτει και τα αναγκαία αποδεικτικά συντεταγμένα καθ' ον τρόπον ήθελεν υποδείξει αυτοίς το ειρημένον Συμβούλιον.

Οι εκτελεσταί της διαθήκης μου θέλουσιν ενεργεί κατά πλειοψηφίαν εν περιπτώσει διαφωνίας ή σπουδαίου τινός ζητήματος πρέπει να επικαλούνται την γνώμην της αυτού Πανιερότητος του Μητροπολίτου Ιωαννίνων, η προστασία του οποίου είναι απολύτως αναγκαία προς πραγματοποίησιν των διατάξεών μου.

Εν περιπτώσει αποβιώσεως ενός των εκτελεστών μου, ή εν περιπτώσει άλλης νομίμου ανικανότητας αυτού, παρακαλώ το κοινόν του Ζαγορίου ως και το κοινόν των Ιωαννίνων μετά του Αρχιερέως να εκλέξωσι και αντικαταστήσωσιν έτερον τίμιον και ευσυνείδητον άνδρα και ν' αναφέρωσιν αμέσως τα περί τούτου εις το εν Αθήναις Συμβούλιόν μου.

Επιθυμώ και διατάσσω να σχηματισθή εν Αθήναις εν Συμβούλιον συγκεείμενον υπό του Πρωτάνεως του Εθνικού Πανεπιστημίου, υπό του κατά καιρόν Λιουκητού της Εθνικής Τραπέξης και υπό του κυρίου Δημητρίου Χασιώτου, ιατρού και υφηγητού, ον εγκατέστησα και κληρονόμον μου.

Εν περιπτώσει αποβιώσεως του τελευταίου, οι δύο έτεροι θέλουν εκλέγει τον διάδοχον αυτού, όστις όμως πρέπει να είναι Ιωαννίτης ή Ζαγορίσιος· εις το τρίτον αυτό μέλος απόκειται να συγκαλή δύο άλλους προς διάσκεψιν και ενέργειαν των νομίμων.

Εν περιπτώσει κωλύματος του Πρωτάνεως του Εθνικού Πανεπιστημίου ή του Λιουκητού της Τραπέξης οι νόμιμοι αναπληρωταί των θέλουσι λαμβάνει μέρος εις το Συμβούλιον αυτό.

Εις το Συμβούλιον αυτό αναθέτω το βάρος να φροντίση περί της τα-

κτοποιήσεως της περιουσίας μου· να φροντίση περί της περιουσίας μου να είναι ασφαλής ως τώρα εν τη Εθνική Τραπέζη απαραμείωτος και προσοδοφόρος· θέλει δε δίδει τας αναγκαίας διατάξεις και οδηγίας προς τους εκτελεστάς της διαθήκης μου οφείλοντας να συμμορφώνονται με αυτάς.

Ο απολογισμός πρέπει να δημοσιεύηται κατ' έτος.

Εις το Συμβούλιον αυτό αναθέτω την εξουσίαν να εκδίδη κανονιστικάς διατάξεις περί αντικειμένων, περί ων η παρούσα μου σιωπά, να τροποποιή τας διατάξεις του ταύτας όταν η ανάγκη το καλέση, να ορίξη τους μαθητάς των ειδικών διδασκάλων, διορίζον και παύον αυτούς, αφού λάβει γνωμοδότησιν (μη υποχρεωτικήν όμως) των εκτελεστών της διαθήκης μου, των οποίων αν υπάρχουν ουσιώδεις λόγοι (την εκτίμησιν των οποίων αφίνω εις την κρίσιν των) δύναται να προκαλέση την αντικατάστασιν καθ' ον τρόπον ώρισα ανωτέρω.

Το Συμβούλιον αυτό δύναται, αν υπάρχουν ουσιώδεις λόγοι, ν' αναστείλη την ενέργειαν πάντων όσα διάταξα περί κοινωφελούς χρήσεως των εισοδημάτων· εν ανάγκη δε ανυπερβλήτω και απροόπτω δύναται προσωρινώς τουλάχιστον να ρυθμίση και κανονίση άλλως τα της χρήσεως των εισοδημάτων μου εκδίδον ψήφισμα δημοσιευτέον.

Επιμελεία του ειρημένου Συμβουλίου κατασκευασθήσεται κατάλληλος τάφος, ίνα εναποτεθώσιν εν αυτώ τα οστά εμού τε και του αιιδίμου συζύγου μου, ει δυνατόν.

Παρακαλώ τους κυρίους εκτελεστάς και επιτρόπους μου να κυττάξουν τα συμφέροντά μου, ως εγώ η ίδια, και καμμία κατάχρησις να μη γίνεται, παρακαλώ δε τον εγκατεστημένον κληρονόμον μου και πάντας τους συγγενείς μου, να σεβασθώσι την διαθήκην μου ταύτην ως έγκυρον και γνησίαν και μηδείς εξ αυτών τολμήση διά τινος πλεονεκτικού κινήματος, ίνα διασειση και παραχαράξη τας τελευταίας μου ταύτας αποφάσεις· εφ' οιαδήποτε προφάσει έχουν δούναι λόγον εν τη φοβερά ημέρα της κρίσεως.

Αύτη είναι η τελευταία θέλησις και απόφασίς μου πάσα δε άλλη θεωρείται και μένει άκυρος.

Αποφαίνομαι ενώπιον Θεού και ανθρώπων ταύτην μου την διαθήκην μου κυρίαν βεβαίαν και απαρασάλευτον, γεγραμμένην και υπογεγραμμένην ίδια χειρί εμού, συγκειμένην δε εκ σελίδων δέκα τεσσάρων μετά της τελευταίας ταύτης.

Εν Αθήναις, οδός Αθηνάς αριθ. 55, την δευτέραν Απριλίου του έτους χιλιοστού οκτακοσιοστού ογδοηκοστού τετάρτου έτους 1884.

Αγγελική Α. Παπάζογλου

γ' Βασικές παρατηρήσεις

1) Αφήνει η Αγγελική Παπάζογλου το σπίτι της στα Γιάννινα, στο κοινό του Ζαγορίου και στο κοινό των Ιωαννίνων (σήμερα Δήμο Ιωαννιτών) για να λειτουργήσει Υφαντική Σχολή. Η Σχολή αυτή, οπωσδήποτε από έλλειψη σωστής διοίκησης και διαχείρισης έκλεισε. Και δεν είναι η μόνη. Βασικές παραγωγικές μονάδες που ιδρύθηκαν από Ηπειρώτες ευεργέτες σε τούτη την πόλη και την περιοχή, έκλεισαν από έλλειψη σωστής διοίκησης και διαχείρισης. Αυτοί που διοικούν και διαχειρίζονται τα κληροδοτήματα —αναρμόδιοι κατά κανόνα— σπεύδουν να ενοικιάσουν τα κτίρια και να καρπώνονται τα ενοίκια κατά πώς αυτοί επιθυμούν. Κράτος και τοπικοί άρχοντες μένουν ασυγκίνητοι.

Η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ιωαννίνων καταβάλλει ενοίκιο, γύρω στις 600.000 δρχ. το μήνα για τη στέγαση του 5ου Γυμνασίου Ιωαννίνων. Τι γίνονται αυτά τα χρήματα; Διατίθενται για σκοπούς παρόμοιους με αυτούς που ορίζονται στη διαθήκη;

2) Προβλέπει η διαθήκη τη σύσταση Συμβουλίου από τον Πρύτανη του Πανεπιστημίου Αθηνών, από το Διοικητή της Εθνικής Τράπεζας και από το Δημήτριο Χασιώτη. Τέτοια Συμβούλια, κατά κανόνα δε λειτουργούν, με αποτέλεσμα τα Κληροδοτήματα να μένουν ανεξέλεγκτα και να οδηγούνται σε μαρασμό.

3) Ορίζει στη διαθήκη της η Αγγελική Παπάζογλου να εκτυπώνονται οι λογαριασμοί των ιδρυμάτων της κάθε χρόνο για να γίνεται φανερή η «ιερή» δαπάνη των χρημάτων της, να μη γίνεται καμιά κατάχρηση να μη τολμήσει κανένας να παραχαράξει τις τελευταίες αποφάσεις της και να δημοσιεύεται ο απολογισμός κάθε χρόνο.

Μέχρι τώρα —ιδιαίτερα μέχρι το 1990— δεν έχει γίνει κανένας έλεγχος για να εξακριβωθεί, αν αυτά που ορίζει, και ζητάει, η διαθέτιδα έχουν γίνει. Απολογισμός πάντως, μολονότι είναι και από το νόμο υποχρεωτικός, δεν έχει δημοσιευτεί.

Για το Νοσοκομείο Χατζηκώστα Ιωαννίνων ορίζει «ετησίως 2.100 δρχ.» το ποσόν αυτό να χρησιμεύει «εις συντήρησιν αρρώστων εξ οξέων ή χρονίων νοσημάτων πασχόντων, εξ οιοσδήποτε μέρους της Ηπείρου καταγομένων». Επιθυμεί η αίθουσα των αρρώστων αυτών να φέρει το όνομά της, η διαχείριση να γίνεται από τους εφόρους του Νοσοκομείου, οι οποίοι οφείλουν όμως να δίνουν λογαριασμό της δαπάνης στους εκτελεστές της διαθήκης.

Τίποτε από όσα ορίζει δε γίνεται.

4) Η διαθήκη της Αγγελικής Παπάζογλου αναφέρεται, σε δυο περιπτώσεις, και στο Δήμο Ιωαννιτών: Σ' αυτόν και στο κοινό του Ζαγορίου

χορηγεί την οικία της για να λειτουργήσει η Υφαντική Σχολή. Τέσσερα από τα δώδεκα κορίτσια ορίζει η διαθήκη να είναι απ' τα Γιάννινα.

Ορίζει επίσης πως όσα χρήματα περισεύουν να διανέμονται στους φτωχούς της πόλης των Ιωαννίνων οι οποίοι είναι ανάκανοι για εργασία και καταλήγουν στην επταετία. Ορίζει, τέλος, μαζί με το κοινό του Ζαγορίου και το Μητροπολίτη να προβαίνει στο διορισμό των εκτελεστών της διαθήκης, όταν κάποιο μέλος πεθάνει ή παραιτηθεί.

Το 1991 ο Δήμος Ιωαννιτών χρειάστηκε να πάρει τρεις διαδοχικές αποφάσεις για διορισμό εκτελεστών της διαθήκης, ύστερα από παραίτηση άλλων μελών.

Ρώτησα 4-5 δημοτικούς συμβούλους, από εκείνους που πήραν τότε την ομόφωνη απόφαση, αν προσκομίστηκε, κατά τη συζήτηση, η διαθήκη της Αγγελικής Παπάζογλου, αν την ζήτησαν οι ίδιοι και αν την έχουν διαβάσει. Όλοι μου απάντησαν αρνητικά. Τα σχόλια, νομίζω, περιττεύουν.

5) Είναι ανάγκη —και το τονίζω μια ακόμα φορά— να τεθεί και το κληροδότημα αυτό στην τροχιά του ελέγχου και να εκτελεστεί η βούληση της διαθέτιδας.

Συγκεκριμένα, πρέπει:

α) Να εξεταστεί η δυνατότητα της λειτουργίας στην οικία της Αγγελικής Παπάζογλου, μιας σύγχρονης τεχνικής σχολής, κατά τα πρότυπα των σύγχρονων κέντρων σπουδών, για να αποκτήσει η πόλη μια τόσο απαραίτητη, παραγωγική μονάδα. β) Ο Δήμος Ιωαννιτών, που έχει πλήρη άγνοια του θέματος, να εξετάσει τα σημεία της διαθήκης που τον αφορούν και να διεκδικήσει όσα δικαιούται. Το ίδιο πρέπει να πράξει και το Διοικητικό Συμβούλιο του Νοσοκομείου Χατζηκώστα.

11. Η ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΟΥΛΗ (1878) (ΤΟΥΛΕΙΟ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑ)

α. Εισαγωγικά στοιχεία

Άγνωστος είναι σε πολλούς ο Γεώργιος Τούλης. Χαρακτηριστική όμως της κρατικής αδιαφορίας για τα Εθνικά Κληροδοτήματα, η περίπτωση του.

Στο Μέτσοβο, πατρίδα μεγάλων του Έθνους ευεργετών, γεννήθηκε ο Γ. Τούλης. Όση περιουσία κατόρθωσε να συγκεντρώσει —σε μετοχές και χρεώγραφα— την άφησε, με τη σύντομη διαθήκη του, που συντάχτηκε το 1878, στην πατρίδα του, το Μέτσοβο, για να οικοδομήσει και να διατηρήσει εκεί Ορφανοτροφείο.

Ας δούμε μερικά αποσπάσματα της διαθήκης του:

β. Αποσπάσματα της διαθήκης Γ. Τούλη

Διαθήκη

Δι' ης ο υποφαινόμενος Γεώργιος Γ. Τούλης διατάττω, όπως μετά τον θάνατόν μου τα χρήματά μου μένουν εις τας θέσεις εις ας ευρίσκονται τουτέστιν εις μετοχάς της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος και εις τα λοιπά άλλα μέρη: Κληρονόμους μου αφήνω την μητέραν μου, η μήτηρ μου θέ-

λει λάβη έως ότου ζήση όλους τους τόκους ή τα εισοδήματα της περιουσίας μου και οι τίτλοι των μετοχών μου και λοιπά χρεώγραφα θέλουν σταθή εις χείρας της μητρός μου, έως ότου θα ζήση τα οποία θέλουν μείνη δια παντός επ' ονόματί μου, μετά δε τον θάνατον της μητρός μου η περιουσία μου ή τα χρήματά μου θέλουν μείνη ως άνω λέγω εις μετοχάς της Εθνικής Τραπέζης και εις λοιπάς και τους τόκους να τους λάβη η Πατρίς μου Μέτσοβον δια παντός προς οικοδομήν και διατήρησιν ενός Ορφανοτροφείου δύο ετών τόκοι εις την αρχήν να χρησιμεύσουν προς

Τα εγκαίνια της Υφαντικής Σχολής
στο Τούλειο Ορφανοτροφείο

οικοδομήν του Ορφανοτροφείου, το οποίον να μη γείνη μέγαν, αλλά μικρόν και κομψόν.

Επί της πύλης του Ορφανοτροφείου απαιτώ να τεθή η επομένη επιγραφή χρυσοίς γράμμασι: Ορφανοτροφείον Γεωργίου Γ. Τούλη και μητροός αυτού Αφέντως). Τους τίτλους των μετοχών μου και λοιπών χρεωγράφων θέλει τους λάβει η πατρίς μου Μέτσοβον μετά τον θάνατον της μητροός μου δια το Ορφανοτροφείον, εις το οποίον θα είναι δεκτά ορφανά παιδιά, τα οποία να ενδυθούν με φράγκικα ή Ευρωπαϊκά από δίμιτον. Εκτελεστήν δε της διαθήκης μου αφήνω την μητέρα μου. Αύτη είναι η μόνη θέλησίς μου και υποαίνομαι.

Εν Μετσόβω τη 24 Απριλίου 1878

Γ.Γ. Τούλης

Εφτά χρόνια αργότερα, στις 27 Μαρτίου 1885, η Αφέντω Τούλη συντάσσει τη δική της διαθήκη με την οποία «διατάσσει, αμέσως μετά τον θάνατόν της, σύμφωνα με την διάταξιν του μακαρίτου υιού της Γεωργίου, τα μερίσματα των μετοχών να περιέλθωσι εις την Κοινότητα Μετσόβου και διαχειρισθώσι εις το Ορφανοτροφείον, το οποίον θέλει κτισθή εις θέσιν αρμοδιαν όπου ήθελεν εγκριθή υπό των επιτρόπων των Κληροδοτημάτων της Κοινότητος και συντηρηθή αιωνίως εις το μέλλον κατά την διάταξιν του υιού της Γεωργίου απαρεγκλίτως».

γ. Βασικές παρατηρήσεις

1) Ασφαλώς θα ενδιαφέρεστε να μάθετε για την τύχη αυτής της διαθήκης. Το ίδιο ενδιαφέρον έδειξα κι εγώ, όταν πήρα στα χέρια μου τη διαθήκη. Πληροφορήθηκα λοιπόν ότι:

* Ορφανοτροφείο Γεωργίου Τούλη και της μητροός αυτού Αφέντως στο Μέτσοβο δεν υπάρχει.

* Χρήματα από το Τούλειο Κληροδοτήμα υπάρχουν, ανέρχονται μάλιστα σε αρκετές εκατοντάδες εκατομμύρια.

Εψάξα τη σχετική με το ίδρυμα αυτό νομοθεσία και βρήκα ότι με το από 23-6-1932 (ΦΕΚ 208/30-6-1932, τεύχος Α΄) Νομοθετικό Διάταγμα, ύστερα από την υπ' αριθμ. 280/7-5-1932 γνωμοδότηση του Συμβουλίου Επικρατείας «Το δια της από 24 Απριλίου 1878 διαθήκης του Γεωργίου Γ. Τούλη συσταθέν εν Μετσόβω Ίδρυμα υπό την επωνυμίαν Ορφανοτροφείον Γεωργίου Τούλη και μητροός αυτού. Αφέντως» διοικείται υπό της Κοινότητος Μετσόβου. Το Κοινοτικό Συμβούλιον ως διοικητική του Ίδρύματος επιτροπή εκπροσωπεί το Ίδρυμα ενώπιον πάσης αρχής και δια πάσας αυτού τας σχέσεις».

Ένα χρόνο αργότερα όμως, παρεμβαίνει εντελώς αναρμόδια, άγνωστο με ποια άνωθεν επέμβαση, το Υπουργείο Κρατικής Υγιεινής (!) και με διάταγμα (10-4-1933) που δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 97/21-4-1933 τροποποίησε το προηγούμενο νομοθετικό διάταγμα του 1932 και τη διοίκηση του Ιδρύματος ανέλαβε τετραμελής επιτροπή υπό το μητροπολίτη Ιωαννίνων(!).

Έτσι οδηγηθήκαμε στη γνωστή κατάσταση. Το Ορφανοτροφείο δε λειτουργεί. Τα χρήματα τα διαχειρίζεται ακόμα η μητρόπολη Ιωαννίνων τη στιγμή που η βούληση του Γεωργίου Τούλη και της μητρός αυτού Αφέντως είναι ξεκάθαρη· ξεκάθαρη επίσης είναι η γνωμοδότηση του Συμβουλίου Επικρατείας του 1932, όπως ξεκάθαρο είναι και το Νομοθετικό Διάταγμα του ίδιου έτους.

Και να φανταστείτε ότι από το 1984 υπάρχει νόμος του Κράτους (Ν. 1473/1984, αρθ. 37) που ορίζει με σαφήνεια τον τρόπο διοίκησης και διαχείρισης αυτών των Κληροδοτημάτων. Το Κληροδοτήμα αυτό ανήκει, δικαιωματικά, σύμφωνα με το νόμο, στο Δήμο Μετσόβου.

Ποιός όμως σε τούτη τη χώρα, προπαντός σε τούτη την περιοχή, ενδιαφέρεται για την εφαρμογή των νόμων;

Μέχρι τότε όμως ορισμένοι θα ασχημονούν ασύδοτα σε τούτο τον τόπο;

Τα χρήματα από το Κληροδοτήμα Γ. Τούλη πρέπει αμέσως να μεταβιβαστούν στο Δήμο Μετσόβου. Η μητρόπολη Ιωαννίνων δεν έχει καμιά σχέση με αυτά.

12. Η ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΠΡΑΞΗ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΗ ΜΠΑΓΚΑ (1889) (ΜΠΑΓΚΕΙΟ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑ)

α. Εισαγωγικά στοιχεία

Ιωάννης Μπάγκας

Ο Ιωάννης Μπάγκας γεννήθηκε το 1814 στην Κορυτσά. Νέος ακόμα εγκατέλειψε την πατρίδα του και εργάστηκε σε διάφορες ελληνικές πόλεις, όπως στη Χαλκίδα και στη Θήβα. Έφυγε, στη συνέχεια, για την Αλεξάνδρεια και, κατέληξε στη Ρουμανία, όπου ασχολήθηκε με αγροτικές επιχειρήσεις. Κατόρθωσε, χάρη στην εργατικότητά του, να αποκτήσει αρκετά χρήματα και να βοηθήσει, σε βαθμό ικανοποιητικό την ιδιαίτερη πατρίδα του Κορυτσά, στην οποία ίδρυσε και Ελληνικό Γυμνάσιο.

Κατέβηκε αργότερα στην Αθήνα, συναντήθηκε με τον τότε πρωθυπουργό

Χαρίλαο Τρικούπη στον οποίο παρέδωσε, με σχετικό συμβόλαιο, την περιουσία του, για σκοπούς κοινωφελείς τους οποίους μάλιστα καθόρισε λεπτομερειακά.

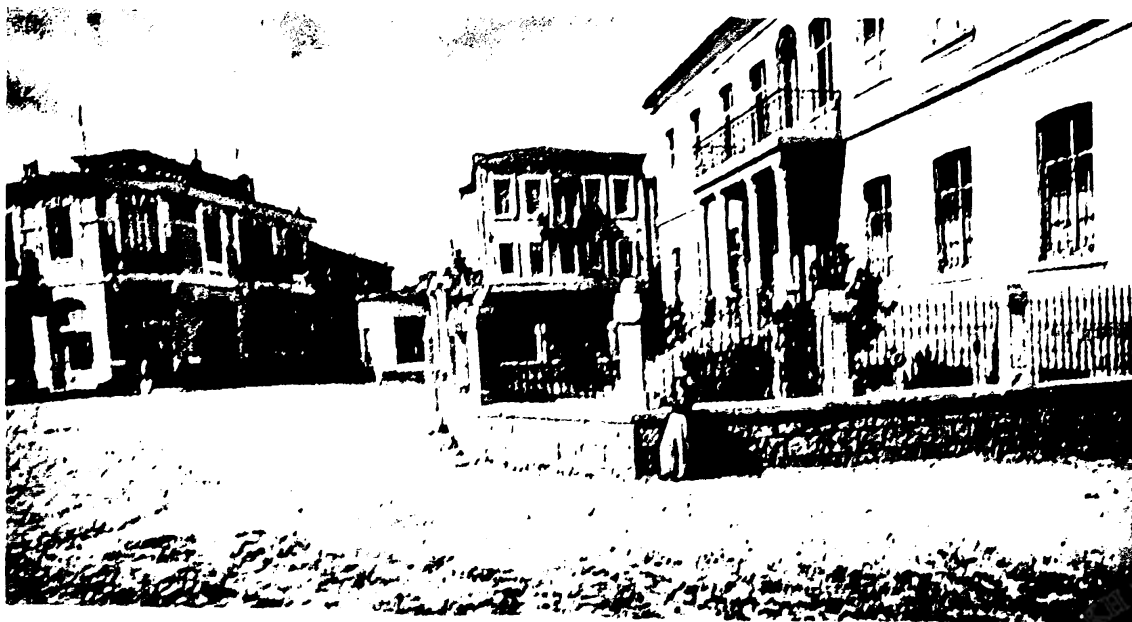
β. Η συμβολαιογραφική πράξη του Ι. Μπάγκα

Σήμερα την δεκάτην έκτην Αυγούστου ημέραν της εβδομάδος Τετάρτην του χιλιοστού οκτακοσιοστού ογδοηκοστού εννάτου έτους. Ενώπιον εμού του συμβολαιογράφου και κατοίκου Αθηνών Ηλία Γλυκοφρύδου, και του επί συμπράξει προσληφθέντος συναδέλφου μου Συμβολαιογράφου και κατοίκου Αθηνών Ηλία Δ. Τσόκα, γνωστού μου και άσχετου προς εμέ συγγενείας, ενεφανίσθησαν οι προς ημάς γνωστοί και άσχετοι συγγενείας προς ημάς αφ' ενός μεν ο κος Χαρίλαος Τρικούπης πρόεδρος του υπουργικού συμβουλίου και υπουργός επί των οικονομικών, ως εκπροσωπών την κυβέρνησιν του Ελληνικού κράτους και το Ελληνικόν δημόσιον, κάτοικος Αθηνών αφ' ετέρου δε ο κος Ιωάννης Μ. Μπάγκας κτηματίας, κάτοικος επίσης Αθηνών και εξητήσαντο την σύνταξιν του παρόντος συμβολαίου δι' ου συνεβάλοντο ως εξής.

Ο μενκος Ιωάννης Μ. Μπάγκας εξέθηκεν επί λέξει τα εξής: ότι αναλογιζόμενος το πρόσκαιρον του παρόντος βίου και μάλιστα το προκεχωρηκός της ηλικίας αυτού και επιθυμών να χρησιμοποιήση από τούδε υπέρ κοινοφελών τω έθνει έργων την περιουσίαν αυτού, όπως και ζων έτι, ίδη του καρπούς της τοιαύτης διαθέσεως, δωρείται αιτία θανάτου, και εις δωρεάν αμετάκλητον τω Ελληνικώ Έθνει και τω Ελληνικώ Δημοσίω την εξής κινητήν και ακίνητον αυτού περιουσίαν, συνισταμένην εκ των εξής α) Έκ χιλίων τετρακοσίων αριθ. 1400 μετοχών της εταιρίας, του Σιδηροδρόμου Αθηνών και Πειραιώς. β) Έκ διακοσίων χιλιάδων δραχμών αριθ. 200.000 εις μετρητά. γ) Έκ της οικοδομουμένης ήδη οικίας του, κειμένης εν Αθήναις επί της πλατείας της Ομονοίας και των οδών Αθηνάς και Πειραιώς συνορευούσης ανατολικώς με την οδόν Αθηνάς, αρχτικώς με την πλατεία της Ομονοίας δυτικώς με οικίαν των κληρονόμων Μουρούζη, και μεσημβρινώς με την οικίαν των αδελφών Μαγκάκη της οποίας το οικόπεδον περιήλθεν εις αυτούς εξ αγοράς παρά των αδελφών Μάρκου και Αλεξάνδρου Καράτζα δια του υπ' αριθ. 19828 του 1885 έτους συμβολαίου του συμβολαιογράφου Αφεντάκη ην αναδέχεται ν' αποπερατώσει ίδια αυτού δαπάνη και συνεπώς μεταβιβάζει από τούδε την κυριότητα της ειρημένης οικίας εις το Ελληνικό δημόσιο και παραδίδοσι τας ως άνω μετοχάς και τα μετρητά εις τον Κύριον Πρόεδρον του υπουργικού συμβουλίου και υπουργού επί των οικονομικών, όπως εγχειρίση αυτά τοις κατωτέρω ονομαζομένοις διαχειρισταίς επιβάλλει δε τω δημοσίω τους εξής όρους διαθέσεως και διαχειρίσεως της ως είρηται περιουσίας.

α) Πάσα η περιουσία αυτή να μένη άθικτος και μόνον τα εισοδήματα

Κορινθιά. Αρχοντικά των αρχών του 20ου αιώνα

αυτής να χρησιμοποιούνται δια τα κατωτέρω οριζόμενα κοινωφελή έργα.

β) Η ανωτέρω οικία να ενοικιάζεται ανά πενταετίαν ει δυνατόν και δια πλειοδοσίας είτε εν όλω είτε και κατά τμήματα κατά το συμφερότερον.

γ) Εκ των ετησίων καθαρών εισοδημάτων της ανωτέρω οικίας ορίζει
1) Πενταχιλιάς κατ' έτος δραχμάς όπως δίδονται εις το Αμαλίειον ορφανοτροφείον όπερ υποχρεούται να προικίζει κατ' έτος, χορηγούν εις έκαστον ανά διςχιλιάς δραχμάς την προτεραιάν του γάμου των (όστις δέον να τελήται εκάστην επέτειον του γάμου του διαδόχου Κωνσταντίνου) δύο κοράσια εκ των αποπερατούντων την εν αυτώ εκπαιδευσιν και ανατροφήν των με τον βαθμόν Άριστα διακρινομένην δε επί χρηστότητι ήθους και αρετή. Εν περιπτώσει πλειότερων τοιούτων η εκλογή μεταξύ αυτών αφίεται τω συμβουλίω του ορφανοτροφείου τη γνωμοδοτήσει της διευθυντριάς αυτού. Η ανακήρυξις των ως άνω προικιστέων κορασίων δέον να γίγνηται εκάστοτε δημοσία κατά την ημέραν της επισήμου ανακηρύξεως των αποτελεσμάτων των ετησίων εξετάσεων.

2) Τριςχιλιάς κατ' έτος δραχμάς όπως πέμπονται από του έτους του θανάτου του εις τον Μητροπολίτην Κορυτσάς υποχρεούμενον ίνα κατά το Μέγα Πάσχα τας μεν διςχιλιάς δραχμάς διανέμη μετά των εφόρων εις τους πτωχούς της πόλεως ταύτης, προτιμωμένων των τυχόν υπαρχόντων ενδεών συγγενών του, τας δε χιλιάς δραχμάς παραδίδωσιν εις τους επι-

Η Κορυτσα το 1928

τρόπους της εκκλησίας οφείλοντας να τελώσιν κατά την ως είρηται ημέραν του Πάσχα μνημόσυνον αυτού τε και των γονέων του. 3) δεκαοχτώ χιλιάδας δραχμών κατ' έτος, ας οφείλουσιν οι κατωτέρω ονομαζόμενοι διαχειρισταί να δαπανώσιν προς συντήρησιν του ελληνικού γυμνασίου της ιδιαίτερας πατρίδος μου Κορυτσάς του προωρισμένου δια την ελληνικήν αυτόθι κοινότητα. 4) δισχιλίας δραχμάς κατ' έτος όπως χορηγώνται εις το ενταύθα Νοσοκομείον ο Ευαγγελισμός το υπό την προστασίαν της Αυτής Μεγαλειότητος της Βασιλίσσης. 5) τετρακισχιλίας δραχμάς κατ' έτος όπως χορηγώνται από του έτους χιλιοστού οκτακοσιοστού εννενηκοστού πέμπτου και εφεξής εις την Ριζάρειον Σχολήν, ίνα σπουδάσωσιν εν αυτή δύο νέοι Έλληνες γεννηθέντες και διαμένοντες εν Κορυτσά. Μετά το πέρας των σπουδών αυτών θέλουσιν αντικαθίστασθαι δι άλλων ομοίων. Οι εισαγόμενοι δια τας σπουδάς τούτας νέοι δέον να ώσι τελειόφοιτοι του σχολαρχείου της ιδιαίτερας πατρίδος του Κορυτσάς η δε εκλογή αυτών δέον να γίγνηται ως εξής: Ο σχολάρχης και οι έφοροι του σχολαρχείου οφείλουσι δύο μήνας προ του χρόνου της εισαγωγής να πέμπωσι κατάλογον των μαθητών του σχολαρχείου, επιβεβαιούμενον και υπό του Μητροπολίτου και συνοδευομένων υπό πιστοποιητικού δύο εκ των εκεί Ιατρών εκλεγομένων υπό του Μητροπολίτου και πιστοποιού-

Αναμνηστική φωτογραφία τελειοφοίτων του Μπαγκείου Γυμνασίου (1907)

ντων την υγιή κράσιν αυτών και την αριότητα των μελών των. Των ονομάτων δε των εν τω καταλόγω τούτω εγγεγραμμένων μαθητών τιθεμένων εν κληρωτίδι υπό των ενταύθα διαχειριστών περιών κατωτέρω ορίζεται γίνεται κλήρωσις δύο και οι ούτω κληρούμενοι είναι οι εν τη σχολή εισακτέοι, οίτινες θέλουσιν ειδοποιηείσθαι όπως προσέλθωσιν εν τη σχολή. Οι αποπερατώσαντες εν τη Ριζάρειω Σχολή τα εαυτών μαθήματα υπότροφοί του τυχόντες δια του απολυτηρίου μετά του βαθμού τουλάχιστον λίαν καλώς εξακολουθούσι και εν τω εθνικώ πανεπιστημίω τας εαυτών σπουδάς, είτε εν τη θεολογική σχολή είτε και εν τη φιλολογική λαμβάνουσι δε επί μίαν πενταετίαν εκατόν είκοσι

πέντε δραχμάς κατά μήνα υπό των διαχειριστών της περιουσίας του λαμβάνοντες ούτοι το πτυχίον αυτών διορίζονται κατά προτίμησιν Καθηγηταί εν τω Γυμνασίω Κορυτσάς μεταξύ αυτών προτιμώνται δικαιωματικώς οι το ιερόν σχήμα λαβόντες, οίτινες οφείλουσι περιπλέον να κηρύττωσι τον λόγον του θεού, ως ιεροκήρυκες, λαμβάνοντες πλην του νενομισμένου μισθού του καθηγητού και ετήσιον επίδομα δραχμών πεντακοσίων.

Δ) Διορίζει διαχειριστάς αμετακλήτους της δωρουμένης αμετακλήτως αιτία θανάτου ως άνω περιουσίας του τον εκάστοτε Μητροπολίτην Αθηνών τον υπουργόν των εξωτερικών τον υπουργόν των εκκλησιαστικών και της δημοσίας εκπαιδεύσεως τον κον Στέφανον Δραγούμην προσωπικώς υποχρεούμενον να διορίζη τον μετά θάνατον αντικαταστάτην αυτού (ως και εκείνος τον εαυτού και ούτω καθεξής) τον Πρύτανην του εθνικού πανεπιστημίου τον διοικητήν της εθνικής τραπέζης και ανατίθωσιν αυτοίς όπως διαχειρίζωνται υπό την εποπτείαν της ελληνικής κυβερνήσεως την περιουσίαν ταύτην πιστοποιούντες (διεγράφη μία λέξη) προνοούντες περί της συντηρήσεως των ακινήτων κτημάτων και της ασφαλούς τοποθετήσεως των χρημάτων, τοποθετούντες αυτά εις χρεώγραφα του Ελληνικού κράτους εις μετοχάς της εθνικής τραπέζης ή και εις αγοράν ακινήτων κτημάτων εν Αθήναις κειμένων, προσοδοφόρων ή και δυναμένων να

Άγιος Γεώργιος Κορυτσάς

καταστήσι τοιαύτα. Εν περιπτώσει ισοψηφίας αναφυομένης εις τι ζήτημα μεταξύ των ως άνω διαχειριστών, επιθυμεί να νικά η ψήφος του κου Στεφάνου Δραγούμη και τούτου εκλιπόντος του αντικαταστάτου αυτού.

Ε) Χίλιαι δραχμαί κατά μήνα υπεραρκούσι δια την συντήρησίν του, ταύτας επομένως και μόνας αξιοί όπως τω δίδωσιν κατά μήνα εφ' όσον ζήσι ως άνω διαχειρισταί.

ΣΤ) Τα τυχόν περισσεύοντα εκ των ετησίων εισοδημάτων της ως άνω οικίας μετά την αφαιρέσιν των ως άνω διατιθεμένων, ως και τα εισοδήματα της λοιπής ως άνω κινητής περιουσίας τοποθετουμένης κατά τα ανωτέρω ορισθέντα, ορίζει όπως αποτελέσωσιν μετ' αυτής κεφάλαιον προς ίδρυσιν ορφανοτροφείου αρρένων δια την διδασκαλίαν των προπαιδευτικών γραμμάτων και την εκμάθησιν βιοποριστικών τεχνών κατά τα τελειότερα εν Ευρώπη συστήματα. Ο προσδιορισμός του χρόνου της ιδρύσεως του ορφανοτροφείου τούτου αφίεται εις τους διαχειριστάς, όστις όμως δεν πρέπει να ορισθή προ παρελεύσεως εικοσιπενταετίας. Έδραν του ορφανοτροφείου τούτου ορίζει τας Αθήνας μετά πενταετίαν από της ιδρύσεως αυτού οφείλουσιν οι διαχειρισταί να ιδρύσωσι και παράρτημα αυτού εν τη πατρίδι του Κορυτσά υποχρεουμένων των ευδοκίμως αποπερατωσάντων την εκπαίδευσιν αυτών εν αυτώ νέων, όπως αναλάβωσι την διδασκαλίαν των τεχνών και εν τω παραρτήματι Κορυτσάς επί μίαν πενταετίαν έκαστος επί τη αναλόγω αντιμισθία του. Ο κανονισμός του Κεντρικού ορφανοτροφείου ως και του παραρτήματος αυτού ορισθήσονται υπό των διαχειριστών εγκριθήσεται δε υπό της Κυβερνήσεως. Πεντακοσιόδραχμον ετήσιον βραβείον ορίζει δια τον διακριθέντα επί χρηστοηθεία και αριστεύσαντα καθ' όλον το διάστημα των σπουδών του ορφανόν. Τα εκ της Κορυτσάς και εκ Μακεδονίας καταγόμενα ορφανά εισάγονται κατά προτίμησιν εν τω ορφανοτροφείω. Προς συντήρησιν του Κεντρικού καταστήματος και του Παραρτήματος του ορφανοτροφείου δέον να μη δαπανώνται επέκεινα των τριών τετάρτων των ως άνω ειρημένων εισοδημάτων το εν τέταρτον δε δέον να προστίθεται πάντοτε επ' άπειρον εις το κεφάλαιον. Όταν το κεφάλαιον τούτο ανέλθη εις ποσόν υπεραρκούν δια τας ανάγκας του Κεντρικού Καταστήματος και του παραρτήματος αυτού, οι διαχειρισταί δύνανται να επαυξάνωσι κατά την κρίσιν των το ετήσιον χρηματικόν ποσόν το δια προίκισιν των εν τω Αμαλιείω ορφανοτροφείω ορφανών προωρισμένον ως και το δια το Νοσοκομείον ο Ευαγγελισμός τεταγμένον.

Ζ) Εις τα ανωτέρω ο πρόεδρος του υπουργικού συμβουλίου και υπουργός επί των οικονομικών κος Χαρίλαος Τρικούπης απήντησεν, ότι αποδέχεται την αιτία θανάτου δωρεάν ταύτην του Κυρίου Ιωάννου Μπάγκα, παραλαμβάνει τας ως άνω μετοχάς, και τα χρήματα όπως παραδώση

Χαρίλαος Τρικούπης

αυτά τοις διαχειρισταίς τοις ανωτέρω κατονομαζομένοις, υπόσχεται την ακριβή και πιστήν εκπλήρωσιν των ως άνω διατάξεων και εκφράζει την ευγνωμοσύνην αυτού εξ ονόματος του Ελληνικού έθνους, και της Κυβερνήσεως προς τον φιλογενή δωρητήν.

Ταύτα συνομολογησάντων και παραδεχθέντων των συμβαλλομένων (προς ους υπέμνησα εγώ ο Συμβολαιογράφος τας διατάξεις του περί μεταγραφής Νόμου και τ' αποτελέσματα της παραλείψεως αυτού) συνετάχθη το παρόν συμβόλαιον εν Αθήναις εν τω επί της οδού Σταδίου κειμένω καταστήματι του υπουργείου των οικονομικών και εν τω

ιδιαιτέρω γραφείω του κου υπουργού όπου κληθέντες μετέβημεν και αναγνωσθέν ευκρινώς και μεγαλοφώνως εις επήκοον των συμβαλλομένων και υπεγράφη παρ' αυτών και ημών των συμβολαιογράφων.

γ. Βασικές παρατηρήσεις

I) Ως αντιδήμαρχος Ιωαννίνων, το 1985, αναζήτησα τη συμβολαιογραφική πράξη του Ι. Μπάγκα, καθώς πληροφορήθηκα ότι το περιεχόμενό της ενδιαφέρει και την Ήπειρο. Απευθύνθηκα στην αρμόδια Διεύθυνση του Υπουργείου Εξωτερικών (νομίζω λέγεται: Δ/ση Θρησκευτικών Υποθέσεων) και η απάντηση ήταν αρνητική. Χρειάστηκε η παρέμβαση του πολιτικού γραφείου του υπουργού, για να ικανοποιηθεί αυτό το απλό αίτημα.

II) Ο τρόπος διαχείρισης, όπως καθορίζεται στη συμβολαιογραφική πράξη είναι ανέφικτος. Ο νόμος, άλλωστε, 2039/1939 (αρθρ. 36 §3) ορίζει ότι, όταν στη διοίκηση και διαχείριση υπάρχουν μέλη της κυβέρνησης, τότε τον τρόπο διοίκησης και διαχείρισης τον ορίζει το αρμόδιο Υπουργείο Οικονομικών. Έτσι το Μπάγκειο Κληροδότημα βρίσκεται σήμερα στα χέρια μιας διαχειριστικής επιτροπής άγνωστης προέλευσης και δραστηριότητας.

III) Για να κατοχυρώσει την περιουσία του ο Ι. Μπάγκας επισκέφθηκε τον ίδιο τον τότε πρωθυπουργό της χώρας Χαρίλαο Τρικούπη, ο οποίος **«εκφράζει την ευγνωμοσύνην αυτού εξ ονόματος του Ελληνικού Έθνους και της κυβέρνησεως προς τον φιλογενή δωρητήν, υπόσχεται δε την ακριβή και πιστήν εκπλήρωσιν όλων των διατάξεων».**

Και αυτή όμως η υπόσχεση —ως συνήθως— σε πολλά μάλιστα σημεία έμεινε και μένει ανεκπλήρωτη.

13. ΔΥΟ ΠΕΡΙΦΡΟΝΗΜΕΝΕΣ ΔΩΡΕΕΣ ΕΝ ΖΩΗ (1927-1960)

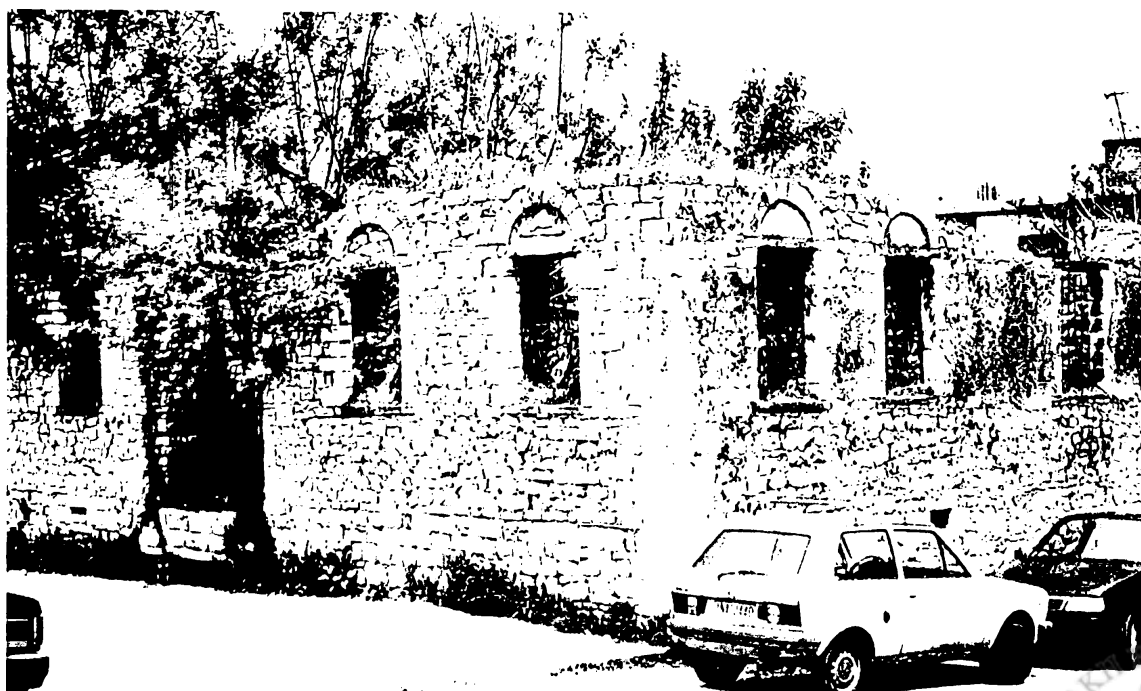
ΔΩΡΕΑ ΠΡΩΤΗ (1927)

Στις 29 Μαρτίου του 1927 προσήλθαν στο Υπουργείο Υγιεινής, Προνοίας και Δημοσίας Αντιλήψεως, οι νόμιμοι κληρονόμοι του **Φωτίου Χάϊτα** και συναντήθηκαν με τον Υπουργό Μιχαήλ Κύρκο. Συμφώνησαν να δωρήσουν στο Ελληνικό Δημόσιο μια οικία που βρίσκεται στην Πλατεία Βενιζέλου στα Γιάννινα, υπό τον όρο η οικία αυτή να χρησιμεύσει για την εγκατάσταση του Εθνικού Παιδικού Σταθμού Ιωαννίνων. Το Ελληνικό Δημόσιο μπορούσε σε περίπτωση κατάργησης του Εθνικού Παιδικού Σταθμού, να χρησιμοποιήσει την οικία «*δι' άλλον φιλανθρωπικόν σκοπόν της απολύτου εκλογής του*».

Ο Μιχαήλ Κύρκος, υπό την ιδιότητα του υπουργού «*εδήλωσεν ότι αποδέχεται την προκειμένην δωρεάν και πάντα τα άνω εκτεθέντα, ευχαριστήσας τους δωρητάς*». Συνέταξαν δε και σχετικό συμβόλαιο (αριθ. 720/29-3-1927).

ΔΩΡΕΑ ΔΕΥΤΕΡΗ (1960)

Στις 11 Αυγούστου 1960, προσήλθε στη Μητρόπολη Ιωαννίνων «*ο ιατρός-τέως γεροϋσιαστής-κάτοικος Αθηνών*» Γεώργιος Κων/νου Βηλα-

*Το σπίτι του Χάϊτα προορίζεται για παιδικός σταθμός.
Σήμερα είναι στην κατάσταση που βλέπετε.*

ράς, και συνάντησε το Μητροπολίτη Ιωαννίνων Σεραφείμ Τίκα, υπό την ιδιότητα του Προέδρου του Εκκλησιαστικού Συμβουλίου του Ιερού Μητροπολιτικού Ναού Αγίου Αθανασίου Ιωαννίνων. Δήλωσε δε ότι έχει στην αποκλειστική του κυριότητα, νομή και κατοχή, μια οικία στην πλατεία Ευεργετών, από αδιάθετη κληρονομιά του πατέρα του γιατρού Κων/νου Βηλαρά. Αυτή την οικία τη δωρίζει στον Ιερό Μητροπολιτικό Ναό Αγίου Αθανασίου Ιωαννίνων υπό τον όρο «ο δωρεοδόχος Ιερός Μητροπολιτικός Ναός Αγίου Αθανασίου Ιωαννίνων να χρησιμοποιήσει το δωρούμενον ακίνητον ως Οίκον Σπουδαστού ή δια την εκπλήρωσιν παρεμφερούς ή συναφούς φιλανθρωπικού σκοπού, η δε διοίκησης και διαχειρίσεις και εποπτεία εν γένει ανήκει εις τον Μητροπολίτην Ιωαννίνων. Ο δωρεοδόχος υποχρεούται να εντοιχίση αναμνηστικήν και ενδεικτικήν της δωρεάς μαρμαρίνην πλάκα φέρουσαν την κάτωθι επιγραφήν:

ΟΙΚΟΣ ΣΠΟΥΔΑΣΤΟΥ - ΟΙΚΙΑ ΙΑΤΡΟΥ - ΠΟΙΗΤΗ ΙΩΑΝΝΟΥ ΒΗΛΑΡΑ - ΔΩΡΗΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ Κ. ΒΗΛΑΡΑΣ».

Σε περίπτωση μη εκπλήρωσης «του μνησθέντος όρου, ο δωρητής επιφυλάσσει παν δικαίωμα προς ανάκλησιν της δωρεάς».

Ο Μητροπολίτης Σεραφείμ «απεδέξατο ευγνωμόνως την ως άνω δωρεάν υπό το βάρος των εκτεθέντων όρων των οποίων την εκτέλεσιν ρητώς και ανεπιφυλάκτως υπόσχεται». Δωρητής και δωρεοδόχος υπέγραψαν το σχετικό συμβόλαιο (2877/11-8-1960).

Το σπίτι του Βηλαρά στα Γιάννινα, ερειπωμένο περιμένει αξιοποίηση

Παρατηρήσεις

α) Στην πρώτη δωρεά ο δωρεοδόχος υπουργός αποδέχτηκε τη δωρεά και όλους τους όρους, ευχαρίστησε δε τους δωρητές. Από τότε πέρασαν 70 ολόκληρα χρόνια.

Στη δεύτερη δωρεά ο Μητροπολίτης Ιωαννίνων αποδέχτηκε «ευγνωμότως» τη δωρεά και υποσχέθηκε ρητά και ανεπιφύλακτα την εκτέλεση των όρων που έθεσε ο δωρητής. Από τότε πέρασαν 37 ολόκληρα χρόνια.

β) Αν περάσετε σήμερα από την πλατεία Ευεργετών μη ψάξετε να βρείτε ούτε Εθνικό Παιδικό Σταθμό Ιωαννίνων, ούτε Οίκο Σπουδαστού.

Και οι δυο οικίες βρίσκονται, η μια κοντά στην άλλη, σωριασμένες σε ερείπια, για να φρονηματίζουν τις επερχόμενες γενιές δείχνοντάς τους με πόση ευγνωμοσύνη, εδώ στην Ελλάδα, αντιμετωπίζουμε την ευεργεσία.

14. Η ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΗΣ ΕΛΕΝΗΣ ΖΩΓΡΑΦΟΥ (1929) ΤΟ ΖΩΓΡΑΦΕΙΟ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑ

α. Εισαγωγικά στοιχεία

Χρηστάκης Ζωγράφος

Η οικογένεια Ζωγράφου έχει συνδεθεί με μεγάλες ευεργεσίες προς το Έθνος και την πόλη των Ιωαννίνων. Πρώτος και μεγάλος ευεργέτης ο Χρηστάκης Ζωγράφος. Γεννήθηκε στο Κεστοράτι της Β. Ηπείρου, το 1820. Εκεί έμαθε τα πρώτα του γράμματα και, στη συνέχεια, φοίτησε στη Ζωσιμαία Σχολή. Επόμενος σταθμός του η Κωνσταντινούπολη, όπου ο πατέρας του ασχολούνταν με τραπεζικές εργασίες. Στον τομέα αυτό ο Χρηστάκης Ζωγράφος είχε μεγάλη επιτυχία. Ανήκει στη χορεία των μεγάλων εθνικών ευεργετών που έθεσαν τους καρπούς των μόχθων τους στην υπηρεσία της πατρίδας.

Η ευεργετική δράση του Χρηστάκη Ζωγράφου αρχίζει απ' την Κωνσταντινούπολη. Επιχορηγεί επιστημονικούς συλλόγους, ιδρύει Γυμνάσια, Παρθεναγωγεία. Δε λησμονεί, βέβαια, και την ιδιαίτερη πατρίδα του, το Κεστοράτι, όπου διαθέτει αρκετά ποσά για την εκπαίδευση, την υδροδότηση του χωριού του και την ενίσχυση άπορων μαθητών. Εγκαταστάθηκε, τελικά, στο Παρίσι, όπου και πέθανε το 1896.

Στα ίχνη του Χρηστάκη Ζωγράφου βάδισε και η νύφη του, σύζυγος του γιου του Σόλωνα, το γένος Καυταντζόγλου, από τη Θεσσαλονίκη, η Ελένη Ζωγράφου, μεγάλη ευεργέτιδα της πόλης των Ιωαννίνων. Το 1929, ενώ βρισκόταν στο DIVOTIKE της Γαλλίας, συνέταξε τη σύντομη διαθήκη της. Πέθανε το 1937.

β) Αποσπάσματα της διαθήκης Ελένης Ζωγράφου.

«Αι επιθυμίες ή μάλλον αι διατάξεις μου, μετά θάνατον είναι αι παρούσαι, αναιρούσαι πάσαν άλλην διαθήκην... τα τιμαλφή μου δώρα της πενθεράς μου, συζύγου και ανδραδέλφου μου θα εκποιηθώσι, το δε ποσόν θα κατατεθεί εις την τράπεζαν, το εισόδημα των οποίων θα διαμοιράζονται ως και το άλλο εισόδημά μου οι τρεις αδελφοί μου.

Μετά τον θάνατον και του τελευταίου αδελφού μου η περιουσία θα διαμοιρασθή εις δύο μέρη, εξ ημισείας και το εν μέρος δίδω εις το Δημο-

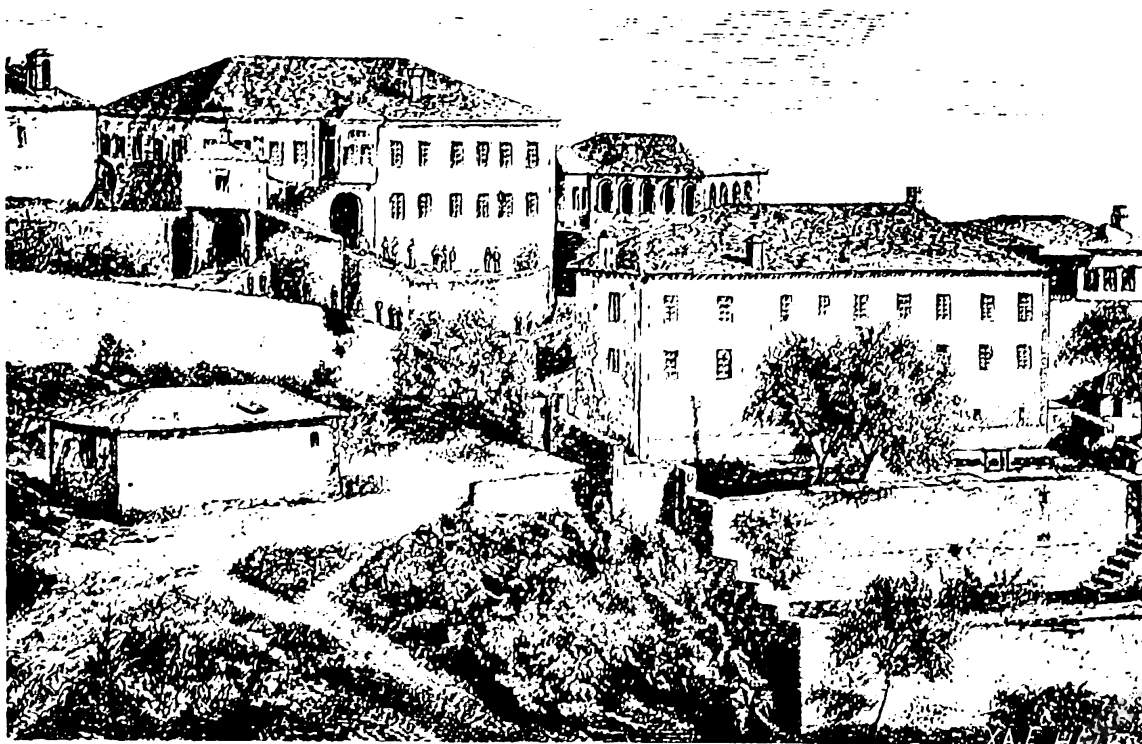

τικόν Νοσοκομείον Θεσσαλονίκης, ίνα κτισθή και διατηρείται αίθουσα υπό το όνομα Ελένης Σόλ. Χρηστάκη Ζωγράφου-Καυταντζόγλου (ως εκ του γένους μου), ίνα οι πτωχοί θεραπεύονται δωρεάν, το δε άλλο ήμισυ υπό την αυτήν μορφήν εις το Δημοτικόν Νοσοκομείον Ιωαννίνων Ηπείρου. Το λείψανον του Αγίου Κοσμά, το ευρισκόμενον εις την οικογένειάν μας, θα κοσμήση την αίθουσαν Ελ. Χρ. Ζ. του εν Ιωαννίνοις Νοσοκομείου, ων προστάτης της όλης Ηπείρου.

Και ούτω τελειώνει ο τραγικός βίος της κας Ελένης Σόλ. Χρηστάκη Ζωγράφου. Εκτελεσται παρακαλώ θερμώς να ώσιν οι αδελφοί, ο κάλλιστος φίλος της οικογενείας μας κύριος Δημήτριος Κοντοπάνος και όποιον άλλον ούτοι εκλέξωσι, ίνα τάχιστα δοθή πέρας και τακτοποιηθώσιν αι επιθυμιαί μου. Ένα λυπούμαι εκ καρδιάς ότι δεν δύναμαι εγώ αυτή να κανονίσω τα πράγματα εν όσω είμαι ζώσα. Τη 5η Οκτωβρίου 1929. Εν ΔΙΒΟΤΙΚΕ Γαλλίας, Ελένη Σόλ. Χρηστάκη Ζωγράφου».

γ. Βασικές παρατηρήσεις

1) Σύντομη και πολύ κατατοπιστική η διαθήκη της Ελένης Ζωγράφου. Αφήνει τη μισή περιουσία της στην πόλη των Ιωαννίνων· συγκεκριμένα αφήνει στο Δημοτικό Νοσοκομείο Ιωαννίνων, προκειμένου να κτιστεί και να διατηρείται αίθουσα με το όνομα Ελένης Σόλ. Χρηστάκη, Ζωγράφου-Καυταντζόγλου, για να θεραπεύονται οι φτωχοί της πόλης δωρεάν.

Ζωγράφεια Διδασκαλεία στο Κεσοταράτι Αργυροκάστρου

II) Επιθυμεί, ή μάλλον διατάζει να τελειώσουν «τάχιστα» οι διαδικασίες και να εκπληρωθεί έτσι η βούλησή της. Μάλιστα εκφράζει τη λύπη της, γιατί δεν μπορεί η ίδια, όσο είναι στη ζωή, να τακτοποιήσει την περιουσία της. Και αυτή όμως η επιθυμία δε θα εκπληρωθεί. Και τούτο γιατί προέκυψαν —πέρα από τη γνωστή και ασυγχώρητη γραφειοκρατία γύρω από τη διαχείριση των κληροδοτημάτων και τις κατά καιρούς παραλείψεις— και αντικειμενικές δυσκολίες.

Πρώτη δυσκολία η διανομή της περιουσίας ανάμεσα στα Δημοτικά Νοσοκομεία Ιωαννίνων και Θεσσαλονίκης. Μιλάμε για μια μεγάλη περιουσία που βρίσκεται βασικά στην Αθήνα. Έτσι από το 1929 που συντάχτηκε η διαθήκη, από το 1937 που πέθανε η Ελένη Ζωγράφου και από το 1946 που δημοσιεύτηκε η διαθήκη, φτάσαμε στο 1981, τότε που το Δημοτικό Συμβούλιο Ιωαννίνων (με την υπ' αριθ. 165/29-9-1981) απόφασή του, σύμφωνα με τις διατάξεις του Π.Δ. 1198/1981, αποφάσισε να καταργήσει το νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου του Δημοτικού Νοσοκομείου Ιωαννίνων «Η ΑΓΑΠΗ». Η απόφαση αυτή πάρθηκε με δεδομένο το γεγονός ότι στην πόλη των Ιωαννίνων λειτουργούσε και τότε το Γενικόν Νοσοκομείον Χατζηκίωστα και επρόκειτο να λειτουργήσει και το υπό ίδρυση Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο.

Με την κατάργηση όμως του Δημοτικού Νοσοκομείου η θέληση της διαθέτιδας δεν μπορούσε να πραγματοποιηθεί. Ανέκυψε έτσι ζήτημα για

Δημοτικό Νοσοκομείο «Η Αγάπη»

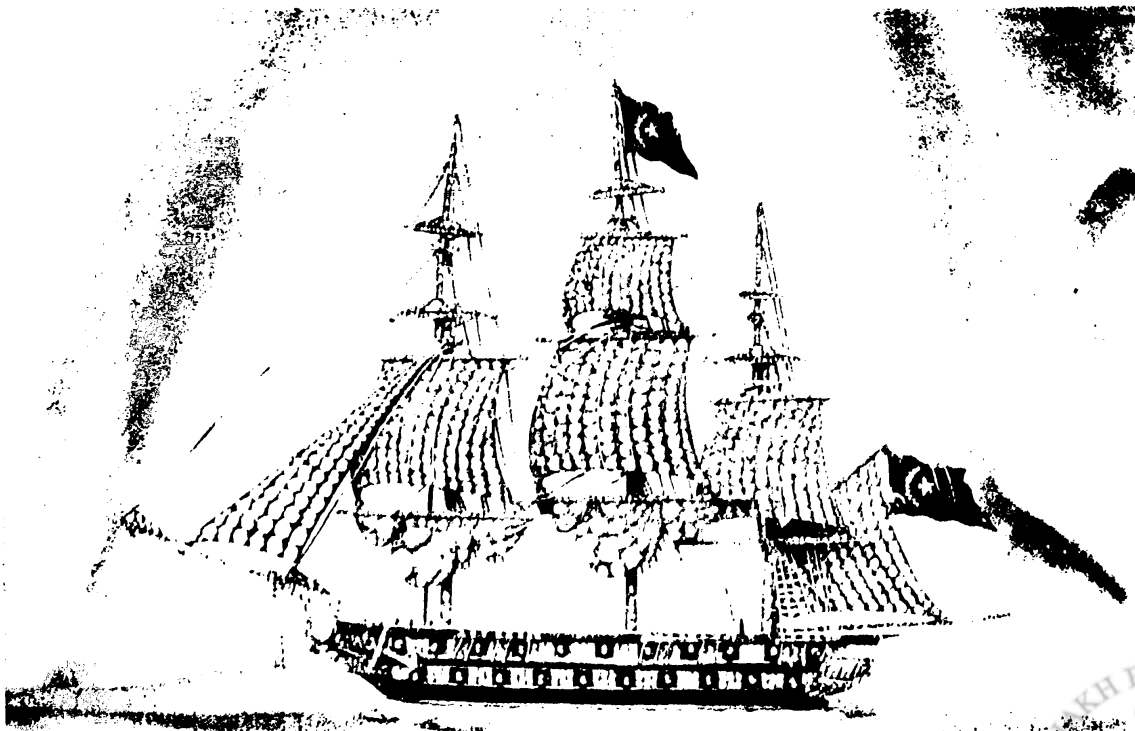

τον τρόπο διάθεσης της περιουσίας της. Αυτό ανάγκασε το Δημοτικό Συμβούλιο να υποβάλει αίτηση στο αρμόδιο Εφετείο Αθηνών και να ζητήσει την αλλαγή του σκοπού της διαθήκης. Το Εφετείο Αθηνών εξέδωσε απόφαση με την οποία το Ζωγράφειο Κληροδότημα παίρνει νέα τροπή και κατεύθυνση.

δ. Η απόφαση του Εφετείου — Ο οίκος ευγηρίας:

Στις 4 Μαΐου 1982 εκδόθηκε η 6446/1982 απόφαση του Εφετείου Αθηνών. Σ' αυτή αναγράφεται το ιστορικό του Ζωγράφειου Κληροδοτήματος και επισημαίνεται η αδυναμία της εκπλήρωσης της βούλησης της διαθέτιδας.

Αναφέρεται, επίσης, η περιουσία που αφέθηκε για την εκπλήρωση του σκοπού που όρισε στη διαθήκη της η Ελένη Ζωγράφου. Συγκεκριμένα: «Η περιουσία αυτή αποτελείται από το 1/2 εξ αδιαιρέτου οριζοντίων ιδιοκτησιών των εν Αθήναις και επί των οδών Αγίου Κωνσταντίνου αριθ. 2 και Δώρου αριθ. 10 αντιστοίχως, κειμένων πολυκατοικιών, (το υπόλοιπον ποσοστόν διαχειρίζεται από το Δημοτικόν Νοσοκομείον Θεσσαλονίκης), επίσης δε και από την, εις την Ιεράν οδόν, κειμένην οικοπεδικήν έκτασιν, ως και το, εις Ιωάννινα, τριώροφον ακίνητον, πλέον των δύο (2) μουσειακής αξίας τιμαλφών, τα οποία φυλάσσονται εις θυρίδα της Εθνικής Τραπεζής της Ελλάδος, εν Αθήναις. Η συνολική αξία των περιουσιακών αυτών στοιχείων αναβιβάζεται εις δραχμάς 478.960.000, τα δε εκ των προσδοφόρων τοιούτων ετήσια εισοδήματα εις δραχμάς 4.400.000 περίπου.

Ένα από τα τιμαλφή του Ζωγράφειου Κληροδοτήματος

Και τελικά το Εφετείο:

II. Αποφαίνεται, ότι τα υπό της Ελένης Σόλ. Χρηστάκη Ζωγράφου καταλειφθέντα περιουσιακά στοιχεία πρέπει, μετά τ' ανωτέρω, να διατεθούν δια τους ακολούθους κοινωφελείς σκοπούς: α) δια την, εις την πόλιν των Ιωαννίνων, δημιουργίαν (ανέγερσιν και θέσιν εις λειτουργίαν) συγχρόνου οίκου ευγηρίας (μετ' ανεξαρτήτων, εντός του μέλλοντος να χρησιμοποιηθή, ικανής εκτάσεως, χώρου, ξενώνων, δυναμικότητας 100 περίπου κλινών, αναρρωτηρίου και λοιπών αναγκαίων κτισμάτων), εις το οποίον, ως «Ζωγράφειον Ίδρυμα» (ή έτερον συναφή τίτλον), θα φιλοξενοούνται προεχόντως και κυρίως οι πτωχοί (ως, ειδικώτερον, θα καθορισθούν οι όροι και λεπτομέρειαι, κατά τα εν τω σκεπτικώ). Και β) κατά ποσοστόν 20% των ετησίων εσόδων εκ μισθωμάτων (και εξ όσων ακινήτων θα υφίστανται, λόγω και των δαπανών ανεγέρσεως του οίκου ευγηρίας), δια την ενίσχυσιν του Γενικού νοσοκομείου Ιωαννίνων, προκειμένου, κατά τα εν τω σκεπτικώ, να θεραπεύωνται δωρεάν οι πτωχοί, μετ' αναλόγου εκδηλώσεως δια την τοιαύτην ευεργεσίαν, (εντοιχίσεως πλακόσ, κλπ.) κατόπιν συνεννοήσεως της διοικήσεως του Νοσοκομείου τούτου, μετά της τοιαύτης του, δια τα καταλειφθέντα, συσταθησομένου ιδρύματος.

ε) Οι νέες περιπέτειες του Ζωγράφειου Κληροδοτήματος

Οι πρώτες περιπέτειες αυτού του κληροδοτήματος αρχίζουν από το 1946 που δημοσιεύτηκε η διαθήκη, μέχρι το 1982 που εκδόθηκε η παραπάνω απόφαση του Εφετείου, με την οποία άλλαξε ο σκοπός του Κληροδοτήματος.

Οι νέες περιπέτειες αρχίζουν, από το 1983 και συνεχίζονται μέχρι σήμερα. Επειδή όμως το Κληροδοτήμα αυτό είναι από τα σπουδαιότερα της πόλης των Ιωαννίνων, γι' αυτό τις νέες αυτές περιπέτειες θα τις εξετάσουμε σε ιδιαίτερο κεφάλαιο αυτής της έρευνας με άλλα δύο, εξίσου σημαντικά, κληροδοτήματα και με τίτλο: «ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ ΟΡΙΣΜΕΝΩΝ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΩΝ».

Εκείνο που έχει ιδιαίτερη σημασία είναι ότι πέρασαν για το Ζωγράφειο Κληροδοτήμα πενήντα χρόνια ανεκμετάλλευτα. Αυτό το γεγονός έρχεται σε αντίθεση με τη βούληση της διαθέτιδας που ορίζει στη διαθήκη της να «δοθεί τάχιστα πέρας και να τακτοποιηθώσι αι επιθυμιαί μου». Και κάτι άλλο ακόμα, εξίσου σοβαρό: Καθώς δεν «τακτοποιούνται αι επιθυμιαί» της Ελένης Ζωγράφου, ζημιώνεται μια μεγάλη και ευπαθής τάξη της πόλης μας: η τάξη των γερόντων εκείνων που δεν έχουν την οικονομική και οικογενειακή δυνατότητα για περίθαλψη και περιποίηση. Και μη ξεχνάμε πως η περιουσία της Ελένης Ζωγράφου αφέθηκε «**ίνα οι πτωχοί θεραπεύωνται δωρεάν**».

15. Η ΔΩΡΕΑ ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΜΕΚΙΟΥ (1931) ΤΟ ΜΕΚΙΟ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑ

α. Εισαγωγικά στοιχεία

Ο Δημήτριος Μέκιος ήταν κτηματίας και διέμενε στην Αθήνα. Το 1931 διέμενε προσωρινά στα Γιάννινα. Είχε στην αποκλειστική αυτού κυριότητα μια οικία στην οδό Τσακάλωφ, η οποία περιήλθε σ' αυτόν από κληρονομιά του πατέρα του που πέθανε στον καιρό της Τουρκοκρατίας. Εκπληρώνοντας, όπως δήλωσε ο ίδιος και την επιθυμία του αείμνηστου αδελφού του, κάλεσε την Πρόεδρο της Αδελφότητας των Ελληνίδων κυριών Ιωαννίνων «η Ζωοδόχος Πηγή» στο συμβολαιογραφείο του Γεωργίου Φίλιου, στις 31 Αυγούστου 1931 και με συμβολαιογραφική πράξη έκανε τη δωρεά του, της οποίας τα κύρια σημεία παραθέτουμε πιο κάτω:

β. Η δωρεά του Δημήτριου Μέκιου

Ο Δημήτριος Ι. Μέκιος, δωρείται δια δωρεάς εν ζωή αμετακλήτου την ειρημένην οικίαν του εις την άνω Αδελφότητα των Ελληνίδων κυριών «η Ζωοδόχος Πηγή» και μεθ' όλων των παραρτημάτων και εξαρτημάτων της υπό τους εξής όρους. 1) Η δια της παρούσης αμετακλήτου δωρεάς εν ζωή

Το Μέκειο

δωρουμένη οικία εις την Αδελφότητα των εν Ιωαννίνους Ελληνίδων κυριών «η Ζωοδόχος Πηγή» θα χρησιμοποιείται ως και μέχρι τούδε δια την εγκατάστασιν κατοικιών των απόρων και ορφανών θηλέων καταγομένων μόνον εξ Ηπείρου. 2) Η δωρουμένη οικία θα φέρη εις την προμετωπίδα της χαραγμένας τας λέξεις «Μέκιον Ορφανοτροφείον Θηλέων». 3) Το ρηθέν Μέκιον Ορφανοτροφείον Θηλέων θα διοικηται, προστατεύεται υπό του Διοικητικού Συμβουλίου της Αδελφότητος των εν Ιωαννίνους Ελληνίδων Κυριών «η Ζωοδόχος Πηγή» και θα εκπροσωπήται εις τε τας Δικαστικές και Διοικητικές Αρχάς συμφώνως τω καταστατικώ της ει-

ρημένης Αδελφότητας καθ' όλας αυτού τας σχέσεις δυνάμει του οποίου καταστατικού εκπροσωπείται και η ως άνω Αδελφότης.

5) Η Αδελφότης υποχρεούται να διατηρή ιδίαις δαπάναις αυτής δύο κοράσια ως υποτρόφους του άνω δωρητού, εκ των οποίων το εν εξ αυτών θα κατάγεται εξ Ιωαννίνων ή εκ της Νήσου Ιωαννίνων, το δε έτερον εκ του χωρίου Συρράκου εκ πτωχών μεν οικογενειών, αλλ' εντίμων και εναρέτων.

Εν περιπτώσει διαλύσεως της Αδελφότητος και του Ορφανοτροφείου θηλέων δι' οιονδήποτε λόγον τότε η κυριότης της εν λόγω οικίας να περιέλθη εις το Δημαρχείον Ιωαννίνων και να πωληθή υπό του κ. Δημάρχου Ιωαννιτών το δε εκ της πωλήσεως τίμημα αυτής να κατατεθή υπό του κ. Δημάρχου Ιωαννιτών εις την Εθνικήν Τράπεζαν της Ελλάδος επί τόκω και ανατοκισμώ του κεφαλαίου τούτου μέχρις ου προκύψει ποσόν τριών εκατομμυρίων (3.000.000) δραχμών, όπερ ποσόν να χρησιμεύση δια την ίδρυσιν Ωδείου δια την πόλιν των Ιωαννίνων, υπό την επωνυμίαν «Μέκιον Ωδεϊόν» τας δε λεπτομερείας (τούτου θα κανονίση διεγράφησαν τρεις λέξεις) της λειτουργίας τούτου θα κανονίση το Δημοτικόν Συμβούλιον του Δήμου Ιωαννιτών.

γ. Βασικές παρατηρήσεις

1) Το έτος 1996 η ημερήσια εφημερίδα Ιωαννίνων «Ηπειρωτικός Αγών» με σχόλιό της διατύπωνε την απορία «Τι γίνεται με το Μέκιο». Ανέσυρα από το αρχείο μου τη δωρεά του Δ. Μέκιου και διάβασα τους διατυπωμένους σ' αυτή όρους. Πληροφορήθηκα παράλληλα από κυρία της Αδελφότητας «η Ζωοδόχος Πηγή», ότι το Μέκιο Ορφανοτροφείο έπαψε να λειτουργεί.

II) Δημοσίευσα τότε ένα άρθρο στην παραπάνω εφημερίδα, παρουσίασα τα σχετικά αποσπάσματα της δωρεάς και διατύπωσα την άποψη ότι, αφού το Μέκιο Ορφανοτροφείο δε λειτουργεί, θα πρέπει να εφαρμοστεί ο 7ος όρος της δωρεάς, το οίκημα να περιέλθει στο Δήμο και να χρησιμεύσει για τις ανάγκες του Δημοτικού Ωδείου.

III) Μέχρι τη στιγμή που γράφονται αυτές εδώ οι σειρές, μολονότι πέρασαν τόσοι μήνες, δεν υπήρξε καμιά αντίδραση ούτε απ' την πλευρά του Δήμου, ούτε απ' την πλευρά της Αδελφότητας. Πρόκειται για ένα ακόμα σχολάζον Κληροδότημα, τα χρήματα του οποίου τόσο έχει ανάγκη η πόλη για τη μουσική καλλιέργεια της νεολαίας μας. Πιστεύω πως Δήμος και Αδελφότητα πρέπει από κοινού να εξετάσουν το θέμα και να δώσουν την πιο πρόσφορη για την πόλη και τη νεολαία λύση.

16. Η ΛΙΛΘΗΚΗ ΤΟΥ ΦΙΛΙΠΠΟΥ (1988)

α. Εισαγωγικά στοιχεία

Ο Σπυρίδων Φιλίππου, γνωστός πολιτικός μηχανικός της πόλης μας, συνέταξε, στις 10 Ιουνίου 1988, τη διαθήκη του, με την οποία ένα μέρος αξιόλογο, της περιουσίας του το αφήνει στο Δήμο. Και αυτή η διαθήκη, για τους λόγους που θα εκθέσουμε πιο κάτω παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Αυτό μπορεί, άλλωστε, να το διαπιστώσει εύκολα ο αναγνώστης, διαβάζοντας τα βασικά σημεία της διαθήκης που παραθέτουμε ευθύς αμέσως:

β. Βασικά σημεία της διαθήκης

«(1) Το επί της οδού Μαυρογιάννη 28 εν Ιωαννίνους οικόπεδόν μου μετά των εν αυτώ κτισμάτων εκ Μ2 χιλίων επτακοσίων ογδοήκοντα εννέα ως ευρέθη κατά πρόσφατον καταμέτρησιν υπό του Μηχανικού κ. Ζήνα κληροδοτώ εις τον Δήμον Ιωαννιτών. Το οικόπεδον τούτο δύναται να ενοικιάζεται ή να αξιοποιηθῆ δι' ανεγέρσεως πολυκατοικίας με αντιπαροχήν ή διά ανταλλαγῆς με έτοιμα διαμερίσματα ή καταστήματα, τα δε εισοδήματα να διατίθενται εν συνεννοήσει και σύμφωνον γνώμην του Διοι-

Το οικόπεδο Φιλίππου στην οδό Μαυρογιάννη στα Γιάννινα, περιμένει αξιοποίηση.

κητικού Συμβουλίου του εν Ιωαννίνοις εδρεύοντος «Συλλόγου Αρχαιοφίλων Ηπείρου», οδός Μ. Αγγέλου 12 δια σκοπούς ως εν τω καταστατικώ του Συλλόγου αναφέρεται.

Δεν επιθυμώ την εκποίηση του ακινήτου τούτου εις το διηνεκές, ούτε την έστω και δια δικαστικής αποφάσεως αλλαγήν της βουλήσεώς μου. Δύναται να αξιοποιηθή ως ανωτέρω αναφέρεται. Προς τον σκοπόν αυτόν ο Δήμος Ιωαννιτών να συστήση Επιτροπήν εις την οποίαν να μετέχουν κατά πλειονότητα τεχνικοί, ένας Δημοτικός Σύμβουλος, είς Αρχιτέκτων ή Πολιτικός Μηχανικός του Τεχνικού Επιμελητηρίου της Ηπείρου, είς αρχιτέκτων της Τεχνικής Υπηρεσίας του Δήμου, είς Αρχιτέκτων του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων Ιωαννίνων, εν μέλος του Συλλόγου αρχαιοφίλων Ηπείρου ή και άλλοι έγκριτοι Ιωαννίται εκ των εχόντων πείραν εις την αξιοποίησιν ακινήτων. Η αυτή θα έχη αρμοδιότητα να αποφασίση περί του καλλιτέρου και αποδοτικωτέρου τρόπου αξιοποιήσεως και να παρακολουθήση τας εργασίας μέχρι πλήρους υλοποιήσεώς των όπου θα αποφασισθούν. Η γνώμη της Επιτροπής θα είναι υποχρεωτική δια το Δημοτικόν Συμβούλιον εκτός αν η απόφασις είναι οφθαλμοφανώς εσφαλμένη και μεροληπτική. Ο Δήμος δύναται να προκηρύξη διαγωνισμόν ιδεών.

Παρακαλώ την Διεύθυνσιν των κληροδοτημάτων του Υπουργείου Οικονομικών να μην παρεμβάλλη γραφειοκρατικά εμπόδια εις την πραγματοποίησιν των ανωτέρω, άλλα να αποφασίζουν κατά κρίσιν ανδρός αγαθού. Εκείνο το οποίον απαγορεύω είναι η ρευστοποίησις του οικοπέδου και η παραμονή των χρημάτων εις τας Τραπέζας έστω και αν ο τόκος είναι υψηλός. Η πείρα απέδειξεν ότι πολλά κληροδοτήματα εξεμηδενίσθησαν διότι οι διαχειρισταί των προώρως τα ερευστοποίησαν. Αν χρειασθή ρευστοποίησις αυτή να γίνη μόνον όταν όλα είναι έτοιμα προς άμεσον επένδυσιν.

Εάν ο Δήμος δεν αποδέχεται την κληρονομίαν υπό τους ανωτέρω όρους τότε κληροδοτώ το ακίνητον τούτο εις τα αγαθοεργά καταστήματα της Ιεράς Μητροπόλεως Ιωαννίνων υπό τους ιδίους όρους.

Δια την διάθεσιν των εισοδημάτων βαρύνουσαν γνώμην θα έχωσι οι εδρεύοντες εν Ιωαννίνοις έφοροι Κλασσικών και Βυζαντινών αρχαιοτήτων μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου Αρχαιοφίλων Ηπείρου λόγω θέσεως. Επιθυμία μου είναι όπως τα εισοδήματα αυτά συμπληρούμενα και από άλλα εισοδήματα του Συλλόγου ως επιχορηγήσεις του Υπουργείου Πολιτισμού, της Νομαρχίας, συνδρομές μελών, έσοδα εξ εκδρομών, δωρεές κλπ. διατίθενται δια την συντήρησιν της αρχιτεκτονικής μας κληρονομιάς ή την βελτίωσιν του περιβάλλοντος των αρχαιολογικών χώρων ή και άλλων χώρων εξαιρετικού κάλλους εν Ηπείρω.

Τα ανωτέρω αναφερόμενα αποτελούν την τελευταίαν θέλησίν μου και

παρακαλώ τους κληρονόμους μου και τον αδελφόν μου να παρακολουθούν την εφαρμογήν της θελήσεώς μου όσον αφορά εις τον Δήμον Ιωαννιτών και τον Σύλλογον Αρχαιοφίλων Ηπείρου και να συμβάλλουν όσον δύνανται εις την πραγματοποίησιν των σκοπών αυτού.

Ο Διαθέτης»

γ. Βασικές παρατηρήσεις

1) Πέρασαν από τότε που δημοσιεύτηκε η διαθήκη δέκα ολόκληρα χρόνια. Μέχρι σήμερα, από όσα αναφέρονται στη διαθήκη, δεν έγινε σχεδόν τίποτε.

2) Στη διαθήκη αναφέρεται ότι ο Δήμος πρέπει να συστήσει επιτροπή για την αξιοποίηση της περιουσίας που αφήνει σ' αυτόν. Η επιτροπή αυτή, μέχρι σήμερα, δε συστήθηκε.

3) Ο διαθέτης παρακαλεί τη Δ/νση Κληροδοτημάτων του Υπουργείου Οικονομικών να μη παρεμβάλει γραφειοκρατικά εμπόδια. Τέτοια εμπόδια δε χρειάστηκε να παρεμβληθούν, αφού η υπόθεση ακόμα δεν ξεκίνησε.

4) Στη διαθήκη ορίζεται, με σαφήνεια, ότι εάν ο Δήμος δεν αποδέχεται την κληρονομιά, τότε το ακίνητο κληροδοτείται στα Αγαθοεργά Καταστήματα της Μητρόπολης Ιωαννίνων. Δεν υποπτεύονται οι αρμόδιοι στο Δήμο μήπως αυτή η κωλυσιεργία —που θέλω να πιστεύω ότι δεν είναι σκόπιμη— θεωρηθεί ως «μη αποδοχή» της κληρονομιάς, με συνέπεια να περιέλθει η περιουσία στο δεύτερο κληρονόμο. Λέω, μήπως, δεν μπορώ όμως να το διανοηθώ.

5) Τα εισοδήματα από την αξιοποίηση της περιουσίας προορίζονται για τη «συντήρηση της πολιτιστικής μας κληρονομιάς». Δε χρειάζεται τέτοια εισοδήματα ο Δήμος;

6) Δεν ξέρω σε τι ποσόν ανέρχεται η παραπάνω κληρονομιά. Αυτό όμως, για μένα, δεν έχει καμιά σημασία. Σημασία έχει ότι σε εποχές δύσκολες, όπως είναι η εποχή μας, εξακολουθεί σε τούτο το δύσμοιρο τόπο —την Ήπειρο— να φυτρώνει το δέντρο της ευεργεσίας. Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία και επιβάλλει σε όλους μας το χρέος για την καλύτερη και ταχύτερη αξιοποίηση τέτοιων κληρονομιών. Η εκπλήρωση αυτού του χρέους θα εμπνεύσει και άλλους για να ακολουθήσουν τον ίδιο δρόμο.

17. Η ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΗΣ ΦΕΡΕΝΙΚΗΣ ΚΑΛΟΥΔΗ (1992) «ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑ ΦΕΡΕΝΙΚΗΣ ΚΑΛΟΥΔΗ-ΚΙΓΚΟΥ»

α. Εισαγωγικά στοιχεία

Φερενίκη Καλούδη

Η Φερενίκη Καλούδη ήταν κόρη του γνωστού Γυμνασιάρχη της Ζωσιμαίας Σχολής, Γεώργιου Καλούδη. Η μητέρα της ανήκε στη γνωστή οικογένεια των Κιγκαίων, η οποία διέθετε τεράστια περιουσία. Το 1992 συνέταξε, ως κληρονόμος της περιουσίας του Καλούδη και των Κιγκαίων τη διαθήκη της, με την οποία ορίζει κληρονόμους το Δήμο Ιωαννιτών και το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

β. Απόσπασμα της διαθήκης της Φερενίκης Καλούδη:

«Ανακαλώ κάθε προγενεστέρα διαθήκη μου, οπουδήποτε και καθ' οιονδήποτε τρόπο συνταχθείσα, καθ' όλον το περιεχόμενό των ολοσχερώς και σε όλα τα σημεία των και τις θεωρώ ως μηδέποτε γινόμενες και επιθυμώ να ισχύσει η παρούσα Δημόσια διαθήκη μου και εγκαθιστώ και ονομάζω κληρονόμους μου τον ΔΗΜΟΝ ΙΩΑΝΝΙΤΩΝ και το ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ και ορίζω τα εξής: ΠΡΩΤΟ (Αο) Την οικίαν μου μετά του οικοπέδου της, οδός Αρχιμανδρείου, αριθμός 5 ενταύθα, την αφήνω στο Δήμο Ιωαννιτών με τους ακόλουθους όρους: Να μείνει παλιό Γιαννιώτικο Αρχοντικό σπίτι, στο οποίο να διαμένει εφ' όρου ζωής της η Αθανασία Αντωνίου Καραγιάννη, οικιακή βοηθός μου, με την υποχρέωση να το περιποιείται όπως αυτή ξέρει και όπως ενώ της έμαθα στα χρόνια που ήταν μαζί μου, να δέχεται με ευγένεια και προθυμία τους επισκέπτες.

Εννοείται ότι μετά της οικίας μου αφήνω και άπαντα τα εντός αυτής έπιπλα και σκεύη και τα οποία θα παραμείνουν στις θέσεις που βρίσκονται. Για όλα τα έπιπλα και σκεύη θα συντάξω και παραδώσω λεπτομερή κατάλογο φέροντα την υπογραφήν μου, σε σας, και θα αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της παρούσης. ΔΕΥΤΕΡΟ (Βο) Στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων αφήνω το στον οικισμό Αμπελιάς Ιωαννίνων κείμενον οικόπεδο, εκ τεσσάρων (4) περίπου στρεμμάτων, όπου βρίσκεται και το παλιό σπίτι των προγόνων μου (Κουτσέκι), το μερίδιό μου επί των ακινήτων στην θέ-

ση «Ντίβα» κτηματικής περιφέρειας Αμπελιάς Ιωαννίνων, εκτάσεως 358.437 στρεμμάτων ολικής εκτάσεως, το μερίδιό μου στη θέση «Χιονάσα» της ανωτέρω κτηματικής περιφέρειας, ολικής εκτάσεως 678,250 στρεμμάτων και το μερίδιό μου από τα υπ' αριθμ. 36, εκτάσεως ολικής 6.625 M2 και 408 ολικής έκτασης 5.500 M2 κληροτεμαχίων, το οποίο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων βαρύνεται και υποχρεούται να προβαίνει και να εκτελεί τα ακόλουθα: Άπαντα τα έσοδα κατά τα κατωτέρω πραγματοποιούμενα εκ της κινητής ακινήτου περιουσίας μου, οι εκτελεστές και το πανεπιστήμιο θα διαθέσουν Α) Προς αντιμετώπιση ανεγέρσεως στο οικόπεδο του οικισμού Αμπελιάς Ιωαννίνων όπου η οικία Κίγκου κτιρίου κατάλληλου για σεμινάρια - διαλέξεις και συμπόσια. Μετά την αποπεράτωση και τον κατάλληλο εξοπλισμό του ως άνω κτιρίου θα διαθέσουν, προς αντιμετώπιση των εξόδων των σε πτυχιούχους Σχολών του ανωτέρου Πανεπιστημίου οι οποίοι θα κάμνουν μεταπτυχιακές Σπουδές, είτε στο Εσωτερικό είτε στο Εξωτερικό προς λήψη διδακτορικής διατριβής. Οι υποψήφιοι ή ο υποψήφιος θα επιλέγονται ανά εν (1) έτος ή ανά τρία (3) έτη και δη ανάλογα από τα έσοδα της καταλειφθείσης περιουσίας μου, κατόπιν προσκομίσεως αντιγράφου πτυχίου του και θα προτιμάται ο έχων τον ανώτερο βαθμό πτυχίου μεταξύ των συνυποψηφίων του, του έτους που προκηρύσσεται η υποτροφία. Απαραίτητη προϋπόθεση η οικογένεια των υποψηφίων να είναι μόνιμοι κάτοικοι του Νομού Ιωαννίνων και κατά προτίμηση της πόλεως Ιωαννίνων. Επίσης, οι ανωτέρω υποψήφιοι, θα προσκομίζουν βεβαίωση της οικείας Σχολής, από την οποία θα βεβαιώνεται, ότι έχουν γίνει δεκτοί ως υποψήφιοι διδάκτορες. **Η εκλογή θα γίνεται από τριμελή επιτροπή αποτελούμενη από τον εκάστοτε Πρύτανη του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, από τον εκάστοτε Πρόεδρο Εφετών του Εφετείου Ιωαννίνων και από τον εκάστοτε Δήμαρχο του Δήμου Ιωαννιτών.** Η αυτή επιτροπή θα παρακολουθεί την καλή επίδοση των σπουδών των επιλεγέντων. Σε περίπτωση παραμελήσεως των σπουδών του επιλεγέντος, παύει και η χορήγηση της υποτροφίας και ο κατά τα άνω έλεγχος θα γίνεται ανά έτος.

Προς ευόδωση και πραγματοποίηση των ανωτέρω, οι εκτελεστές θα καταστήσουν την μη προσοδοφόρο καταλειφθείσα ανωτέρω περιουσία μου, προσοδοφόρο και ειδικώτερο το προϊόν επί της πωλήσεως ολοκλήρου ή μέρους των άνω ακινήτων, θα τοποθετήσουν σε προσοδοφόρα αστικά ακίνητα. Επίσης την κατάθεση των δέκα εκατομμυρίων (10.000.000) στο Κατάστημα Ιωαννίνων Τραπέζης Πίστεως Α.Ε. (Ομόλογο προθεσμιακής καταθέσεως) αφήνω στον Δήμο Ιωαννιτών, με τον ακόλουθο όρο και δέσμευση: Τα εβδομήντα τα εκατό (70%) των εκάστοτε ετησίων τόκων, θα διατίθενται από τον Δήμον για την συντήρηση και λειτουργικότητα της

ανωτέρω επί της οδού Αρχιμανδρείου αρ. 5 οικίας μου, τα δε υπόλοιπα τριάντα τα εκατό (30%) προς αύξηση των ανωτέρω καταθέσεων.

Κάθε άλλη κινητή ή ακίνητη περιουσία που ήθελε βρεθεί μετά τον θάνατόν μου και απαίτησή μου, να περιέλθει στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, για τον ανωτέρω σκοπό. Η παρούσα κληροδοσία επιθυμώ να φέρει τον τίτλο: «ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑ ΦΕΡΕΝΙΚΗΣ ΚΑΛΟΥΔΗ-ΚΙΓΚΟΥ».

γ. Βασικές παρατηρήσεις

1) Γνώρισα, κατά τα τελευταία χρόνια της ζωής της, τη Φερενίκη Καλούδη, στα πλαίσια μιας έρευνας που έκανα στο αρχείο του πατέρα της, για τη Ζωσιμαία Σχολή Ιωαννίνων. Διαπίστωσα, κατά τις συχνές συζητήσεις που είχαμε, την επιθυμία της να διαθέσει όλη την περιουσία της για τη νεολαία των Ιωαννίνων. Άνθρωπος μορφωμένος και προσοδευτικός όπως ήταν, ενδιαφέρθηκε για την πρόοδο της επιστήμης στην ιδιαίτερη πατρίδα της· αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο ορίζει να ανεγερθεί αίθουσα σεμιναρίων και να δίνονται υποτροφίες για διδακτορικά διπλώματα.

Το αρχοντικό Καλούδη

Διαπίστωσα επίσης ότι ενδιαφερόταν ιδιαίτερα για την αξιοκρατική επιλογή των υποψήφιων υποτρόφων· αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο αυτή την επιλογή την αναθέτει στους εκάστοτε Πρύτανη, Πρόεδρο Εφετών και Δήμαρχο Ιωαννίνων.

II) Το σπίτι της, στην οδό Αρχιμανδρείου 5, είναι απ' τα πιο χαρακτηριστικά αρχοντικά της πόλης των Ιωαννίνων, τα δε υπάρχοντα σ' αυτή έπιπλα και σκεύη, απ' τα πιο σπάνια. Πιστεύω πως ο Δήμος μπορεί, σε συνδυασμό με την οικία Τζαβέλλα, που αφέθηκε για παρόμοιο σκοπό, να το αξιοποιήσει και να το προβάλλει ως «παλιό αρχοντικό σπίτι», σύμφωνα με τη βούληση της διαθέτιδας.

III) Η περιουσία της, στην Αμπελιά Ιωαννίνων, είναι τεράστια. Τελεί, βέβαια, υπό δικαστική εκκαθάριση, η οποία δεν πρέπει να αργήσει. Μαζί με τους εκτελεστές της διαθήκης, ο λόγος πέφτει και στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων το οποίο είναι άμεσα ενδιαφερόμενο, καθώς επίσης στον Πρόεδρο Εφετών και στο Δήμαρχο Ιωαννίνων.

IV) Επιμένω ιδιαίτερα στη σύντομη και τέλεια αξιοποίηση αυτού του Κληροδοτήματος, για δυο βασικά λόγους:

* Πρώτα, γιατί το Κληροδοτήμα τούτο είναι πρόσφατο —και πλουσιότατο— και δείχνει ότι το δέντρο της ευεργεσίας εξακολουθεί να φυτρώνει μεγαλόπρεπο και στις μέρες μας στον Ηπειρωτικό χώρο.

* Έπειτα, γιατί με τη διαθήκη της Καλούδη ορίζεται ο πιο τέλειος και ο πιο φερέγγυος τρόπος διαχείρισης της περιουσίας της, απ' τα πιο εκλεκτά πρόσωπα που διαθέτει η Γιαννιώτικη κοινωνία: τον Πρύτανη, ως επικεφαλής της πνευματικής ηγεσίας, τον Πρόεδρο Εφετών ως τον επικεφαλής της Δικαιοσύνης, και το Δήμαρχο ως τον πρώτο πολίτη της πόλης.

Απ' τον τρόπο αξιοποίησης αυτού του Κληροδοτήματος θα εξαρτηθεί, σε μεγάλο βαθμό, πιστεύω, η παραπέρα τύχη της ευποιΐας στον τόπο που τη δημιούργησε.

18. ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ ΖΑΓΟΡΟΧΩΡΙΩΝ

α. Εισαγωγικά στοιχεία

Κατά τα έτη 1989-1993, στα πλαίσια της έρευνας για τη Ζωσιμαία Σχολή Ιωαννίνων, ανακάλυψα, σε ένα υπόγειο της Μυκόνου, το αρχείο του αείμνηστου Γυμνασιάρχη της Ζωσιμαίας Σχολής Χρίστου Σούλη. Είχε μεταφερθεί εκεί από το γιο του Νίκο μετά το θάνατο του οποίου παρέμεινε στην Ολλανδή σύζυγό του, η οποία αγνοούσε το περιεχόμενό της. Το αρχείο αυτό μεταφέρθηκε στα Γιάννινα, και με δωρεά της κόρης και της νύφης του Χρίστου Σούλη, παραδόθηκε στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Ιωαννιτών.

Πολύτιμο το υλικό του αρχείου αυτού. Ανάμεσα σ' αυτό και μια Έκθεσις Επιθεωρήσεως Ζαγοροχωρίων κατά το 1913, η οποία συντάχθηκε, με

Αλέξανδρος Καθάρειος

εντολή του Υπουργείου Παιδείας, αμέσως μετά την απελευθέρωση, από τον τότε Επιθεωρητή της Α΄ Σχολικής Περιφέρειας Ηπείρου, Αλέξανδρο Καθάρειο. Στην έκθεση αυτή περιέχονται πολύτιμα στοιχεία για τη γεωγραφική, εθνολογική, κοινωνική και εκπαιδευτική κατάσταση των Ζαγοροχωρίων κατά τις αρχές του αιώνα μας.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η εκπαιδευτική κατάσταση. Σχεδόν όλα τα σχολεία εκείνη την εποχή συντηρούνται από Κληροδοτήματα Ζαγορίσιων ευεργετών. Ενδεικτικά, πιο κάτω, αναφέρομαι σε μερικά απ' τα Ζαγοροχώρια που δίνουν ανάγλυφη την εικόνα της Ζαγορίσιας Ευποιΐας.

β. ΣΚΑΜΝΕΛΙ

Ενταύθα λειτουργούσι: Εν αρρεναγωγείον έχον 6 τάξεις και Νηπιαγωγείον· δάσκαλοι εν αυτώ είναι τρεις.

Πόροι του Σχολείου είναι εκ παγίων κληροδοτημάτων:

1) των αδελφών Σαϊντζή, 10-12 χιλ. δραχ. ετησίως· τα εισοδήματα ταύτα προέρχονται εκ κτημάτων των δωρητών ευρισκομένων εν Βασσαραβία της Ρωσίας και δωρηθέντων —τω 1802— τη Κοινότητι δια διαθήκης, ης υπάρχει έντυπον.

Το Σκαμνέλι

2) του **Ανδρ. Ζεράρη** καταθέσαντος εις την Εθνικήν Τράπεζαν 10 χιλιάδ. δραχμ. δια διαθήκης υπέρ της Κοινότητος Σκαμνελίου. Της διαθήκης αντίγραφον δύναται να ευρεθή παρά τω Δημ. Τσόγια (εν Πειραιεί, οδός Τσαμαδού 12).

3) εκ χρημάτων κατατεθειμένων εν τη Ρωσική Τραπέζη υπό της Ρωσικής κυβερνήσεως και προελθόντων εκ πωλήσεως κτημάτων και ζώων των αδελφών Σαΐντζή (λεπτομερείας γνωρίζουν εν τω Υπουργείου Εξωτερικών).

γ. ΚΑΠΕΣΟΒΟΝ

Ενταύθα λειτουργούσι: Εν ηνωμένον σχολείον αρρένων, η Πασχάλειος Σχολή, έχον 4 τάξεις Δημοτικού, 3 Ελληνικού και Νηπιαγωγείον.

Πόροι της Σχολής είναι: 1) Οι τόκοι παγίου κληροδοτήματος κατατεθειμένου υπό των αδελφών Πασχάλη δια διαθήκης ευρισκομένης εν τη Μητροπόλει εν Ρωσία. 2) τόκοι 3.300 δραχμ. ετησίως 10 ομολογιών κατατεθειμένων εν τη Εθνική Τραπέζη επ' ονόματι της Πασχάλειου Σχολής, αγορασθεισών εκ των περισσευμάτων της Πασχάλειου Σχολής. 3) Πόρος είναι 75 φιορίνια τόκοι χρημάτων κατατεθειμένων εν Βιέννη υπό του Κων. Γεωργίου δια διαθήκης (περί ης ιδέ Μητρόπολιν).

δ. ΚΟΥΚΟΥΛΙΟΝ

Ενταύθα λειτουργεί εν ηνωμένον αρρεναγωγείον έχον 4 τάξεις του Δημοτικού και 2 του Ελληνικού Σχολείου.

Πόροι του Σχολείου είναι: Περί τας 40-50 δραχμ. εκ τόκων χιλίων περίπου δραχμ. κατατεθειμένων εν τη Εθνική Τραπέζη υπό του καθηγητού του Πανεπιστημίου Στρούμπου.

ε. ΑΝΩ ΣΟΥΔΕΝΑ

Ενταύθα λειτουργούσι: Εν ηνωμένον Αρρεναγωγείον έχον 4 τάξεις Δημοτικού και 2 Ελληνικού Σχολείου. Διδάσκαλοι είναι 2.

Πόροι του Σχολείου είναι: Α. εκ παγίων κληροδοτημάτων δραχμ. 5.618, ήτοι 1) εκ Κληροδοτήματός του Παναγ. Λαζαρά κατατεθειμένου εν τη Εθνική Τραπέζη δια διαθήκης, ης υπάρχει έντυπον, δραχ. ετησίως 600. 2) εκ κληροδοτήματος του Λαζάρου Δημητρίου κατατεθέντος υπό της συζύγου αυτού δια του Υπουργείου Εξωτερικών εις την Εθνικήν Τράπεζαν, δραχ. 1.200 3) Εκ κληροδοτήματος του Χατζη-Καλλινίκου, ηγουμένου της μονής, κατατεθειμένου δια διαθήκης εν τη Εθνική Τραπέζη, ως και εκ κληροδοτήματος του Σπυρίδωνος Προμηκύρη, κατατεθειμένου δια διαθήκης εις την Εθνικήν Τράπεζαν, δραχμ. 2977. Περί των διαθηκών τούτων γινώσκουσιν εν τη Μητροπόλει και 5) εκ τόκων ομολογιών κατατεθειμένων εν τη Εθνική Τραπέζη επ' ονόματι της Σχολής Άνω Σουδενών προερχομένων εκ διαφόρων άλλων μικρών δωρεών, δραχμ. 941.

στ. Βασικές παρατηρήσεις

I) Παρέθεσα, ενδεικτικά, ορισμένα μόνο από τα αποσπάσματα της Έκθεσης Καθάρειου που αναφέρονται, στους πόρους των Σχολείων τα οποία εκείνη την εποχή—το 1913—λειτουργούσαν στα Ζαγοροχώρια.

II) Τα περισσότερα σχολεία που αναφέρονται στην έκθεση, σήμερα δε λειτουργούν.

Και το ερώτημα:

Υπάρχουν σήμερα **πόροι** που τότε χρησίμευαν για τη λειτουργία των σχολείων;

Αν υπάρχουν ποιος τους διαχειρίζεται και για ποιο σκοπό;

Αν δεν υπάρχουν, τι έγιναν;

19. Η ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΗΣ ΕΛΕΝΗΣ ΓΕΡΟΝΤΙΚΟΥ

α. Εισαγωγικά στοιχεία

Αρσένης και Ελένη Γεροντικού

Η Ελένη Γεροντικού υπήρξε σύζυγος του Αρσένη Γεροντικού. Αυτός ήταν γνωστός στην πόλη των Ιωαννίνων ως καθηγητής των Γαλλικών στη Ζωσιμαία Σχολή, επί πολλά χρόνια και ως πνευματικός άνθρωπος.

Τον Απρίλιο του 1993 η Ελένη Γεροντικού, νόμιμη κληρονόμος και του Αρσένη Γεροντικού, που είχε, στο μεταξύ, πεθάνει, συνέταξε την ιδιόχειρη διαθήκη της, με την οποία εκφράζει τη βούλησή της για τη διανομή της κινητής και της ακίνητης περιουσίας της.

β. Βασικά σημεία της διαθήκης:

Στη διαθήκη της αναφέρει, με λεπτομέρειες όλη την ακίνητη περιουσία της και τα πρόσωπα στα οποία επιθυμεί να περιέλθει.

Αναφέρει, επίσης, αρκετά πολύτιμα τιμαλφή (σκουλαρίκια, δαχτυλίδια με διαμαντόπετρες, ανθοδοχεία, νταμπακιέρες κ.λ.π.) τα οποία διαθέτει σε συγκεκριμένα πρόσωπα που κατονομάζει. Σε άλλα πρόσωπα, σε μοναστήρια, στη Μητρόπολη και στο Δήμο, αφήνει χρηματικά ποσά και χρυσές λίρες. Ορίζει, μάλιστα, το σημείο του σπιτιού της, στο οποίο βρίσκονται οι λίρες.

Εκτελεστές της διαθήκης ορίζει το Δήμαρχο ή εκπρόσωπό του και δυο άλλους, ονομαζόμενους, πολίτες.

γ. Βασικές παρατηρήσεις — η τύχη της διαθήκης

Στις 19 Ιουνίου 1996 (την προηγούμενη ημέρα μαζικοί φορείς της πόλης των Ιωαννίνων είχαμε πραγματοποιήσει εκδήλωση με θέμα «Τα Ηπειρωτικά Κληροδοτήματα», είχαμε καταγγείλει τον τρόπο διαχείρισης αρκετών απ' αυτά και είχαμε ζητήσει να γίνεται η αξιοποίησή τους, σύμφωνα με τη βούληση των διαθετών, όπως αυτή εκφράζεται στις διαθήκες τους) βρήκα, κάτω από την πόρτα του γραφείου μου ένα ολόκληρο φάκε-

λο· ο φάκελος αυτός δεν είχε αποστολέα· με μαρκαδόρο όμως και με έντονα γράμματα υπήρχε πάνω στο φάκελο η φράση:

«ΑΥΤΗ ΕΙΝΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ»

Ανοίγω το φάκελο και μέσα σ' αυτόν βρίσκω:

I) Ένα ανυπόγραφο, και χωρίς ημερομηνία σχέδιο απόφασης, στο οποίο αναφερόταν τα ονόματα «της διαχειριστικής επιτροπής του Κληροδοτήματος Ελένης Γεροντικού».

II) Ένα, ανυπόγραφο και χωρίς ημερομηνία, εκκαθαριστικό σημείωμα, σύμφωνα με το οποίο αναλογεί για κάθε εκτελεστή 1.168.805 δραχμές.

III) Ένα προϋπολογισμό έτους 1997, χωρίς ημερομηνία στον οποίο αναγράφεται —στη στήλη έξοδα— ποσόν 3.500.000 δρχ. ως «δικαιώματα εκτελεστών διαθήκης και:

IV) Μια «κατάσταση Β' για τους δικαιούχους» στην οποία αναγράφονται όλοι οι δωρεοδόχοι —που αναφέρονται στη διαθήκη— και πιο κάτω «ΕΚΤΕΛΕΣΤΕΣ...» και δίπλα στον καθένα το ποσόν : 1.168.805.

Μέσα στο σχέδιο της απόφασης υπήρχαν ενδιαφέρουσες πληροφορίες:

I) Ότι τα τιμαλφή και οι 250 λίρες, που αναφέρονταν στη διαθήκη, «δεν βρέθηκαν στο διαμέρισμα» και ότι κινήθηκε η σχετική νόμιμη διαδικασία.

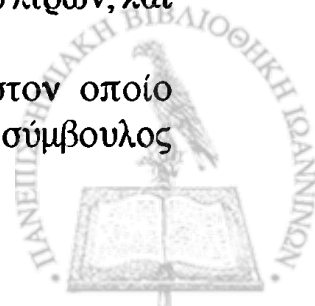
II) Ότι υπήρξε «απώλεια των τόκων λόγω της καθυστέρησης είσπραξης του νόμιμου δικαιώματος».

III) Ότι η Υπηρεσία (του Δημοσίου) προς την οποία θα απευθυνόταν όλα τα παραπάνω δικαιολογητικά, έπρεπε να εγκρίνει το ανώτερο ποσοστό του 5% επί του συνολικού ποσού των 70.128.294 δρχμ. εκτιμηθείσης αξίας του κληροδοτήματος. Κατέληγε δε το σχέδιο αυτό της απόφασης με τη φράση: «παρακαλούμε να εκδώσετε σχετική εντολή πληρωμής στο όνομα κάθε δικαιούχου» σύμφωνα με το άρθρο 34 § 1 του Α.Ν. 2039/39.

Είναι αλήθεια πως ένιωσα, αρκετή μάλιστα, έκπληξη. Στράφηκα τότε προς τρεις κατευθύνσεις για να λύσω τις απορίες που μου δημιουργήθηκαν. Πήρα, πρώτα, τηλέφωνο ένα δημοτικό σύμβουλο της πλειοψηφίας και τον ρώτησα αν είναι ενημερωμένος για το περιεχόμενο της διαθήκης της Ελένης Γεροντικού και αν γνωρίζει για τα τιμαλφή και τις 250 λίρες που δε βρέθηκαν στο διαμέρισμα της Ελένης Γεροντικού. Η απάντηση ήταν αρνητική.

Πήρα, έπειτα, τηλέφωνο το διευθυντή της εφημερίδας «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝ», με την οποία συνεργάζομαι και τον ρώτησα αν η εφημερίδα είναι ενημερωμένη για την απώλεια των τιμαλφών και των 250 λιρών, και η απάντηση ήταν, πάλι, αρνητική.

Πήρα, τέλος, τηλέφωνο το νομικό σύμβουλο του Δήμου, στον οποίο έθεσα υπόψη όλα τα στοιχεία που μου είχαν σταλεί. Ο νομικός σύμβουλος

μου είπε, ότι, πράγματι, κάποιος απ' τους τρεις εκτελεστές είχε εκδηλώσει επιθυμία αποζημίωσης και είχε προβεί στις ανάλογες ενέργειες.

Για να αποτρέψει μάλιστα κάτι τέτοιο —που ήταν εντελώς παράνομο— τους έστειλε, στις 11-10-96 (από τότε και μέχρι τις 19-6-97) είχαν περάσει 8 μήνες και κανένας πολίτης δεν ήξερε τίποτε για το τι συνέβαινε με τη διαθήκη της Ελένης Γεροντικού!) έγγραφη γραπτή γνωμάτευση στην οποία τους έλεγε:

«Όσον αφορά την αμοιβή σας, σύμφωνα με το άρθρο 83 Α.Ν. 2039/39 μπορείτε να ζητήσετε, με αίτησή σας, που θα περιλαμβάνει λεπτομερώς τις ενέργειές σας, από τον Υπουργό Οικονομικών (Κτηματική Υπηρεσία του Δημοσίου) ανάλογη με το έργο που επιτελέσατε αντιμισθία. Στην προκείμενη περίπτωση δεν μπορεί να έχει εφαρμογή το άρθρο 34 του Α.Ν. 2039/39, που καθορίζει την αμοιβή των εκκαθαριστών, σε ποσοστό μέχρι 5% επί του ενεργητικού της εκκαθαρισθείσης κληρονομίας, δεδομένου ότι το άρθρο τούτο αφορά τους εκκαθαριστές κληρονομιών, κληροδοσιών και δωρεών προς το Δημόσιο, χωρίς κανένα απολύτως όρο, ενώ στην προκείμενη περίπτωση πρόκειται για κληρονομιά υπέρ κοινωφελών σκοπών, που εκτελούνται από πρόσωπα άλλα πλην του Κράτους, με αποτέλεσμα να εφαρμόζεται η ειδική διάταξη του άρθρου 83 του Α.Ν. 2039/39 και όχι του άρθρου 34 του ίδιου νόμου».

δ. Συμπεράσματα

I) Δεν ξέρω τι κατάληξη είχε η νόμιμη διαδικασία που κινήθηκε για την απώλεια των τιμαλφών και των 250 λιρών. Γεγονός πάντως είναι ότι αυτά απωλέστηκαν, δηλαδή κλάπηκαν. Και να βρεθούν η πρώτη πράξη παραμένει.

II) Η γνωμάτευση του νομικού συμβούλου του Δήμου είναι σαφής. Οι τρεις εκτελεστές δεν δικαιούνταν αποζημίωση και μάλιστα του ύψους που αναγράφεται στα σχετικά έγγραφα που μου έστειλαν. Όμως η αποζημίωση αυτή, από κάποιο μέλος της Επιτροπής (από τους εκτελεστές), που είναι και ο συντάκτης των εγγράφων, ζητήθηκε. Αν πάρθηκε ή όχι, αυτό δεν έχει και τόση σημασία. Σημασία έχει η πρόθεση.

III) Είναι εντελώς αδικαιολόγητο το γεγονός ότι η κοινή γνώμη βρέθηκε —επί τόσους μήνες— απληροφόρητη για τα όσα συνέβησαν με τη διαθήκη της Ελένης Γεροντικού. Η ευθύνη των εκτελεστών —και ιδιαίτερα του Δήμου— στο σημείο αυτό είναι μεγάλη.

Ο τρόπος, γενικά, της μέχρι τώρα διαχείρισης της διαθήκης της Ελένης Γεροντικού κάθε άλλο, παρά ενδεδειγμένος είναι.

Πρέπει δε να αποτελέσει, από τώρα και στο εξής, παράδειγμα για αποφυγή.

Γ. ΔΙΟΙΚΗΣΗ - ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΩΝ

Ι.- ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

Στο προηγούμενο κεφάλαιο παρακολουθήσαμε μερικά χαρακτηριστικά αποσπάσματα από διαθήκες των ευεργετών μας.

Απ' αυτά φαίνεται ξεκάθαρα η βούλησή τους· ορίζεται, κατά τρόπο που δεν επιδέχεται αμφισβήτηση, πώς έπρεπε να γίνει η διοίκηση και η διαχείριση των κληροδοτημάτων τους.

Ποιά όμως ήταν η τύχη τους, ιδιαίτερα εδώ στον Ηπειρωτικό χώρο;

Αυτή ήταν ουσιαστικά με την κατάσταση που επικρατούσε στις τουρκοκρατούμενες περιοχές. Σ' αυτές υπήρχε διπλή διοίκηση:

Η μια ήταν τουρκική· άμεσα ή έμμεσα προερχόταν από την Πύλη.

Η άλλη ήταν καθαρά ελληνική· συγκροτούνταν απ' την τοπική χριστιανική κοινότητα και σχετιζόταν άμεσα ή έμμεσα με το Πατριαρχείο της Κωνσταντινουπόλεως. Πάνω σ' αυτά τα πλαίσια έγινε, κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας, και η Κοινοτική Οργάνωση των Ιωαννίνων.

Ι. ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Η Χριστιανική Κοινότητα, ή «Πολιτεία των Ιωαννίνων», όπως ονομαζόταν, ήταν, θα λέγαμε σήμερα, ένα νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, οργανωμένο σε σώμα νομοθετικό, εκτελεστικό και δικαστικό.

Κυρίαρχο σώμα αυτής της οργάνωσης ήταν η *Γενική Συνέλευση*· αποτελούνταν από τους Γιαννιώτες πολίτες που είχαν το δικαίωμα «του εκλέγειν και εκλέγεσθαι». Κατά το μήνα Μάρτιο κάθε έτους ο Μητροπολίτης Ιωαννίνων, Πρόεδρος «*εξ οφφικίου*» αυτός, καλούσε στη Μητρόπολη, σε Γενική Συνέλευση, τους δικαιούχους πολίτες και γινόταν η λογοδοσία της διαχείρισης του προηγούμενου έτους· την ίδια μέρα οριζόταν και η ημερομηνία της εκλογής των νέων οργάνων που ήταν η *Λημμογεροντία* και η *Εφοροεπιτροπεία*. Η εκλογή γινόταν με μυστική ψηφοφορία.

Στη δικαιοδοσία της *Κοινότητας* —με τα θεσμοθετημένα όργανά της— ανήκει η διοίκηση της Κοινότητας γενικά, ειδικότερα όμως και κύρια ανήκει η διοίκηση και διαχείριση της μεγάλης περιουσίας που σχηματίστηκε από τα κληροδοτήματα (τα λάσσα) που κατά καιρούς ίδρυσαν οι μεγάλοι Ηπειρώτες ευεργέτες. Κληροδοτήματα που απέβλεπαν βασικά στην προαγωγή της Παιδείας και της Κοινωνικής Πρόνοιας του υπόδουλου Ελληνισμού.

Δεν ήταν όμως, απ' την αρχή μέχρι το τέλος, ίδια η κοινοτική οργάνω-

ση των Ιωαννίνων. Αρχικά ο Μητροπολίτης, οι άρχοντες, οι έμποροι και οι αρχηγοί των συντεχνιών, αποφασίζουν για τα κοινοτικά ζητήματα. Αργότερα καθιερώθηκε η λαϊκή ψήφος. Και τότε όμως στη διοίκηση της Κοινότητας κυριαρχούσαν επί πολύ ο κλήρος και οι ευγενείς. Χρειάστηκαν σκληροί αγώνες για να καθιερωθεί η μυστική ψηφοφορία και να περιέλθει η διοίκηση και διαχείριση των κοινών από τους άρχοντες στο λαό.

Κατά τη διάρκεια αυτών των αγώνων δυο ήταν τα κύρια γνωρίσματα: Το περίφημο «Γέννημα και Θρέμμα» και η διαίρεση των πολιτών, μέχρι τα τελευταία χρόνια της Τουρκοκρατίας, στα δυο γνωστά κόμματα, την «Κόσσα» και τη «Βλιώρα».

Για να είσαι μέλος της Κοινότητας Ιωαννίνων έπρεπε να είσαι Οθωμανός υπήκοος και «γέννημα και θρέμμα» της πόλης. Αυτός ο θεσμός παρείχε το δικαίωμα του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι μονάχα σ' αυτούς που γεννήθηκαν και ανατράφηκαν στην πόλη των Ιωαννίνων. Έτσι δημιουργήθηκε στην πόλη, για πολλά χρόνια, ένα σκληρό κατεστημένο και το δικαίωμα της ψήφου είχε γίνει στην ουσία κληρονομικό. Σε πληθυσμό 15.000 κατοίκων οι ψηφοφόροι μόλις πλησίαζαν τους 500. Αυτός ο αναχρονιστικός θεσμός είχε, εκτός των άλλων, σαν συνέπεια τα χρήματα που άφησαν οι Ηπειρώτες ευεργέτες να καταναλίσκονται συχνά κατά τρόπο αλόγιστο και αντίθετο με τη βούλησή τους. Χρειάστηκαν σκληροί αγώνες για την κατάργησή του. Αυτή επιτεύχθηκε, με την παρέμβαση του Πατριαρχείου, λίγα μόλις χρόνια πριν από την απελευθέρωση. Το Πατριαρχείο επέβαλε νέο κανονισμό σύμφωνα με τον οποίο έμπαιναν στη διαχείριση των κοινοτικών πραγμάτων της πόλης και κάτοικοι των Ιωαννίνων που προέρχονταν απ' την επαρχία. Με βάση το νέο αυτό κανονισμό έγιναν οι κοινοτικές εκλογές, κατά τα τελευταία χρόνια της Τουρκοκρατίας (1907-1911).

Το κόμμα με το όνομα «Κόσσα» είχε πολιτογραφηθεί ως κόμμα των αρχόντων. Τα μέλη του τηρούσαν αυστηρά τα πατροπαράδοτα έθιμα και αντιδρούσαν, με φανατισμό, στην ανάμιξη των ξένων στα κοινά της πόλης. Δυο είναι οι εκδοχές για την προέλευση της ονομασίας αυτού του κόμματος:

Σύμφωνα με την πρώτη εκδοχή ένας αριστοκράτης βρισκόταν, ένα βράδυ, στο χώρο που πανηγύριζαν, παραμονές εκλογών, τα παιδιά του αντίπαλου κόμματος. Ο αριστοκράτης αυτός απογορώντας απείλησε πως θα τους κόψει, στις εκλογές, όπως κόβουν το χορτάρι με την κόσσα. Οι άλλοι τότε του φώναξαν: έξω η κόσσα. Το γεγονός αυτό μαθεύτηκε στην πόλη και από τότε όλο το κόμμα ονομάστηκε, ειρωνικά, κόσσα.

Σύμφωνα με τη δεύτερη εκδοχή, στην εκλογική αναμέτρηση ανακατευόταν, με το κόμμα της αρχοντίας, ένας ιερωμένος θεολόγος ιεροκήρυκας,

ο **Θωμαΐδης**. Αυτός είχε αρκετά πλούσια μαλλιά. Οι άνθρωποι του αντίπαλου κόμματος τον περιέπαιζαν και του φώναζαν πως άδικα τα βάζει μαζί τους, με την κόσσα του (μακριά μαλλιά του). Έτσι αυτό το περιπαικτικό σχόλιο πέρασε σ' ολόκληρο το κόμμα.

Βλιώρα έλεγαν, αρβανίτικα, την Αυλώνα και τούτο γιατί οι Αρβανίτες της Αυλώνας αποτελούσαν ένα άτακτο και ρέμπελο ασκέρι. Σύμφωνα με μια εκδοχή το όνομα **Βλιώρα** δόθηκε σ' αυτό το κόμμα των Ιωαννίνων απ' τον Οσμάν πασά. Αυτός περνούσε, σε προεκλογική περίοδο, μπροστά από οπαδούς του κόμματος που χαλούσαν, εκείνη τη στιγμή, τον κόσμο. Ο Οσμάν πασάς ξαφνιάστηκε και είπε χαμογελαστός:

«Μωρέ, ετούτοι είναι Βλιώρα».

Δημήτριος Κίγκος.
Γνωστός Εφοροεπίτροπος

Από τότε το όνομα επικράτησε και συνδέθηκε με ολόκληρο το κόμμα. Η Βλιώρα ήταν το κόμμα της μεσαίας τάξης. Είχε μέσα στις τάξεις του ανθρώπους νοικοκυραίους, επαγγελματίες, εμπόρους, ανθρώπους του παζαριού και της δουλειάς. Είχε όμως και ανθρώπους λαϊκούς, ανθρώπους της ψάθας, εύθυμους τύπους και γλεντζέδες.

Σκληροί ήταν οι αγώνες ανάμεσα στα δύο αυτά κόμματα για την επικράτηση στην πόλη. Επικεφαλής αυτών των κομμάτων οι ηγέτες τους. Κατά τα τελευταία, πριν απ' την απελευθέρωση, χρόνια την ηγεσία του κόμματος της Κόσσας την είχε ο **Ιωάννης Μελάς** και της Βλιώρας ο **Δημήτριος Κίγκος**. Αυτοί οι αγώνες γίνονταν ιδιαίτερα εμφανείς κατά τις προεκλογικές περιόδους. Η λαϊκή μούσα αποτύπωσε αυτούς τους αγώνες με χαρακτηριστικούς στίχους. Όσοι ανήκαν στην Κόσσα τραγουδούσαν:

*«Αν θέλετε, Γιαννιώτες, να ζήσετε καλά
ψηφίστε το Μελά, μαυρίστε τον Τακούλη».*

Σ' αυτό η Βλιώρα απαντούσε:

*«Αν θέλετε, Γιαννιώτες, να ζήσετε καλά,
ψηφίστε τον Τακούλη (Δημήτριο Κίγκο)
μαυρίστε το Μελά».*

Και όταν οι οπαδοί των δυο κομμάτων τραγουδούσαν «να ζήσετε καλά», εννοούσαν τη διαχείριση του Κοινοτικού Ταμείου. Όποιο κόμμα επικρατούσε στις εκλογές, εξέλεγε την Εφοροεπιτροπεία που διαχειριζόταν, βασικά, τα χρήματα των μεγάλων ευεργετών.

Η Γενική Συνέλευση των εκλογέων πολιτών της πόλης των Ιωαννίνων

εξέλεγε, με άμεση εκλογή, τα 19 μέλη από τα οποία αποτελούνταν η *Εφοροεπιτροπεία των Ιωαννίνων*. Συγκεκριμένα εξέλεγε: 4 εφόρους εκπαιδευτηρίων, 3 εφόρους προικοδότησης απόρων κορασίδων, 2 επιτρόπους Νοσοκομείου, 2 επιτρόπους Γηροκομείου και ανά 2 επιτρόπους των Ναών Αγ. Αθανασίου (Μητρόπολης), Αρχιμανδρειού, Αγίας Μαρίνας και Αγίου Νικολάου (Αγοράς).

Η *Εφοροεπιτροπεία* ήταν σώμα διοικητικό και διαχειριστικό. Εκλεγόταν για ένα έτος. Διοικούσε και διαχειριζόταν όλα τα θέματα που αφορούσαν την Κοινότητα της πόλης. Θέματα γενικά, όπως αυτά της παιδείας, και θέματα ειδικά, όπως αυτά των προικοδοτήσεων. Είναι αξιοπαρατήρητο το γεγονός ότι η *Εφοροεπιτροπεία* δεν είχε εξάρτηση από τον Τούρκο κατακτητή. Αυτός δε ζήτησε ποτέ να επέμβει στα θέματα της *Εφοροεπιτροπείας*, αν και γνώριζε ότι τα οικονομικά της βρισκόταν σε ανθηρότατη κατάσταση. Αυτό συνέβαινε, βέβαια, όσο η διαχείριση ήταν χρηστή. Υπήρχε, ασφαλώς, και τέτοια περίοδος. Στο τέλος κάθε διαχειριστικής περιόδου, περί τα μέσα Μαρτίου κάθε έτους, σε Γενική Συνέλευση των δικαιούχων πολιτών, πριν απ' την εκλογή της νέας *Εφοροεπιτροπείας*, γινόταν λογοδοσία της διαχείρισης και έκθεση μελών της Δημογεροντίας σχετικά με τον έλεγχο αυτής.

Στα πλαίσια αυτής της κοινοτικής οργάνωσης γινόταν η διαχείριση των Κληροδοτημάτων, κατά τα χρόνια της Τουρκοκρατίας. Ειδικά για την πόλη των Ιωαννίνων αυτός ο τρόπος μας είναι γνωστός από αρκετές και αξιόπιστες μαρτυρίες.

2. ΤΡΟΠΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΩΝ- ΑΞΙΟΠΙΣΤΕΣ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ

Λαϊκός στιχοπλόκος της εποχής, επιγραμματικότητα προσδιόρισε την ελεεινή κατάσταση της διαχείρισης των χρημάτων της Κοινότητας, με το γνωστό δίστιχο:

*«Οι αρχόντοι τρων τα λάσσα
κι οι φτωχοί νουρές που πράσσα».*

Χαρακτηριστικές λεπτομέρειες για την κατάσταση που επικρατούσε εκείνη την εποχή στην πόλη μας, για τα κόμματα, τις φατρίες και τις διαμάχες, μας δίνει ο Δ. Σαλαμάγκας στο έργο του: «Η Κόσσα και η Βλιώρα».

Πέρα όμως από το λαϊκό στιχοπλόκο υπάρχουν σαφείς γραπτές μαρτυρίες της εποχής εκείνης που πείθουν και τον πιο δύσπιστο πολίτη για την κατάσταση που επικρατούσε τότε, στην πόλη μας. Θα σταματήσουμε σε μερικές απ' αυτές των οποίων την αξιοπιστία κανένας δεν μπορεί να αμφισβητήσει.

α' Θλίψη και οργή των Ζωσιμάδων.

Η αγάπη των Ζωσιμάδων για την πόλη των Ιωαννίνων εκδηλώθηκε κατά ποικίλους τρόπους και σε πολλούς τομείς· ιδιαίτερα δε στον τομέα της παιδείας.

Αυτή η αγάπη κατόρθωσε να καταπνίξει όλη τη θλίψη που ένιωθαν απ' την κατάσταση που επικρατούσε στη χριστιανική κοινότητα των Ιωαννίνων και απ' τον τρόπο με τον οποίο διαχειρίζονταν οι εδώ αρμόδιοι τα χρήματά τους.

Η κατάσταση που επικρατούσε στην πόλη ήταν θλιβερή. Οι κάτοικοι είχαν χωριστεί σε δύο φατρίες, κάθε μια απ' τις οποίες, με επιστολές προς το Ν. Ζωσιμά, κατηγορούσε την άλλη. Αυτή η κατάσταση εξόργισε το Ν. Ζωσιμά που πήρε την απόφαση να διαθέσει αλλού την κολοσσιαία, για την εποχή εκείνη, περιουσία της Ζωσιμαίας Αδελφότητας. Η οργή του φαίνεται σε αρκετές επιστολές προς την Κοινότητα και προς τους συγγενείς του. Σε μια απ' αυτές, αποσπάσματα της οποίας παραθέτουμε πιο κάτω, προς το Δημήτριο Δρόσο και Κων/νο Αθανασίου, γραμμένη τον Απρίλιο του 1838, ανακοινώνει την απόφασή του να μη στείλει τα μετρητά που έστελνε κάθε χρόνο, και καταριέται, κατά κάποιον τρόπο, αυτούς που ήταν οι αίτιοι για να σηκώσουν το ζήλο και την υπόληψη που έτρεφε η Ζωσιμαία Αδελφότητα προς τη φιλότατη πατρίδα.

Γράφει, ανάμεσα σε άλλα, ο Ν. Ζωσιμάς:

«Φίλτατοι συμπατριώται με δυσαρέσκειάν μου με παρεκινήσατε να σας αναγγείλω δια να μη έχω έως την σήμερον καμμίαν απόκρισιν εις τας γραφάς μου, αγνοώ το αίτιον δια την σιωπήν σας και πλέον έκρινα εύλογον να δώσω δια τώρα απέρασιν τόσον δια την οικοδομήν της Εκκλησίας του Αγίου Νικολάου ωσαύτως και δια την οικοδομήν του Ελληνικού Γενικού Σχολείου, και δια την ανάπαυσίν μου απεφάσισα πλέον να μη σας στείλω τα μετρητά οπού έστελνα καθ' έκαστον χρόνον και ας όψονται οι αίτιοι και ας δώσουν λόγον εν ημέρα Κρίσεως και το ηύρον εύλογον να πάρω άλλα μέτρα θεάρεστα και καθώς κάμνει ο καθείς το απολαμβάνει.

Και πλέον μη έχοντας κανένα ως τα σήμερον γράμμα σας το έκρινα και εγώ εύλογον να μη γράψω πλέον κανενός των συμπατριωτών μου, ωσαύτως και του Πανιερωτάτου Μητροπολίτου η παρούσα μου δουλεύει κοινώς εις όλους τους συμπατριώτας μου, η οποία ας διαβασθή εις την Μητρόπολιν παρόντος της Κοινότητος· επειδή δε μου είναι αρεστόν να παραπονεθή κανείς από λόγου μου και ας όψονται οι αίτιοι οι οποίοι μας εσήκωσαν τον ζήλον και την υπόληψιν όπου έτρεφεν η Ζωσιμαία Αδελφότης εις την φιλτάτην τους Πατρίδα οπού σχεδόν εμπράκτως το εβλέπατε.

15 Απριλίου 1838

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΖΩΣΙΜΑΣ»

Και εδώ αξίζει να εξαρθεί ο πατριωτισμός και η εντιμότητα του Αλέξιου Φίλιου: με ικετήριες επιστολές και διπλωματικές ενέργειες κατόρθωσε, ως προεστώς της πόλης, σύροντας πίσω του ολόκληρη την Κοινότητα, να έξευμενίσει το Ν. Ζωσιμά και να μην υλοποιήσει την απειλή του για διάθεση αλλού της περιουσίας του.

β. Η Αλληλογραφία των Ζωσιμάδων

Ο καθηγητής της Ζωσιμαίας Σχολής **Φίλιππος Σαγκούνης** δημοσίευσε, σε συνέχειες, από το αρχείο του **Αλέξιου Φίλιου**¹, την ανέκδοτη Αλληλογραφία των Ζωσιμάδων στο περιοδικό «**ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ**»².

Στον πρόλόγο του ο **Φίλιππος Σαγκούνης** αναφέρει.

1. **Αλέξιος Φίλιος**: Έμπορος γουναρικών στα Γιάννινα, ισχυρός κοινοτικός παράγοντας, συγγενής εξ αρχιτείας των Μπαλαναίων και των Ζωσιμάδων (σύζυγος της Βασιλικής Μπαλάνου, εγγονής της Αλεξάνδρας, πρεσβύτερης αδελφής των Ζωσιμάδων).

2. «Ανέκδοτος Αλληλογραφία των Ζωσιμάδων — της Κοινότητος Ιωαννίνων και των επιτρόπων των και άλλα έγγραφα εκ του αρχείου Φίλιου» *Ηπειρωτικά Χρονικά* (1931-1933).

«Η αυθαιρεσία και η φαυλότης της διαχειρίσεως η επικρατούσα κατά την εποχήν εκείνην εις την διοίκησιν των κοινών εκ μέρους μιας σπείρας αρχόντων, αντλούντων την δύναμίν των από μακράν παράδοσιν, προβάλλει τόσον καταφώρως εκ των δημοσιευομένων εγγράφων, ώστε να πολλαπλασιάξη την ευγνωμοσύνην της πόλεως προς τον αοίδιμον Ν. Ζωσιμάν, όστις ηδυνήθη να πειθαναγκάση τους κρατούντας να εγκαταλείψωσι δια παντός την αθλίαν τακτικήν της διασπαθίσεως και του σφετερισμού των κοινών χρημάτων, χρησιμοποιήσας αποτελεσματικώς την απειλήν της μεταφοράς του κληροδοτήματος.

Εκ των αυτών εγγράφων προβάλλει επίσης αξία πάσης τιμής η φυσιογνωμία του Αλεξίου Φίλιου, όστις ευρεθείς μεταξύ της ακολουσίας των Ιωαννιτών προκρίτων και της δεδικοιολογημένης αγανακτήσεως του αοιδίμου Ν. Ζωσιμά, εξ ης εκινδύνευεν η πόλις να απολέση το αξιολογώτατον Κληροδοτήμα, εις το οποίον οφείλει την πνευματικήν και φιλανθρωπικήν της κίνησιν μέχρι και σήμεραν ακόμη, ηδυνήθη με σπανίαν διπλωματικότητα και την φαυλότητα να πατάξη και την οργήν του αοιδίμου Ευεργέτου να μαλάξη, υποδείξας και επιβαλών λύσεις, αίτινες και την κοινήν γνώμην της πόλεως ηνχαρίστησαν και τον αοίδιμον Ζωσιμάν ικανοποίησαν».

Ο Φίλιππος Σαγκούνης (δεξιά) με το Γ. Καλούδη (στο μέσον) και τον Α. Κυρούση (αριστερά)

Η αλληλογραφία αυτή είναι ογκώδης και είναι αρκετά διαφωτιστική. Αφορά όχι μόνο το Κληροδοτήμα Ζωσιμά, αλλά, γενικά, τη διαχείριση του Κοινοτικού Ταμείου και την κατάσταση που επικρατούσε στην πόλη μας κατά τα μέσα του 19ου αιώνα.

Απ' αυτή την ογκώδη αλληλογραφία, την οποία, όποιος επιθυμεί μπορεί να την αναγνώσει στο περιοδικό «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ» των ετών 1931-1933, παραθέτουμε μερικά μόνο αποσπάσματα, τα πιο χαρακτηριστικά, που θα βοηθήσουν την έρευνά μας για τα Ηπειρωτικά Κληροδοτήματα.

Αποσπάσματα απ' την Αλληλογραφία των Ζωσιμάδων

I) «Κύριοι, σας είναι γνωστόν ότι προ χρόνων από τας καταχρήσεις των τότε επιτρόπων και άλλα τοιαύτα, έπαυσε να υπάρχει πλέον Ελληνικόν Σχολείον της Ζωσιμαίας Αδελφότητος εις Ιωάννινα· εγράψατε ότι ευρίσκεται εις Ιωάννινα ο διδάσκαλος κύριος Αναστάσιος Σακελλάριος και ότι, αν είχατε την άδειαν, ηθέλατε συμφωνήσει τον Διδάσκαλον· παρομοίως γράφει και ο Πανιερώτατος Μητροπολίτης Ιωακείμ και παρακαλεί το σχολείον να ανοιχθή· και δια Σχολάρχης θα κραχθή ο κύριος Αναστάσιος Σακελλάριος και ότι ζητεί να είναι (ο Μητροπολίτης) και έφορος του σχολείου...

Προς τούτοις, επειδή και εγράψαμεν του Διδασκάλου κυρίου Α. Σακελλαρίου εις την Σμύρνην ότι η Πανευγενία του (του Νικόλαου Ζωσιμά) επιθυμεί να ανοίξη το Δημόσιον Ελληνικόν Σχολείον του της Ζωσιμαίας Αδελφότητος, τον ζητεί δια Σχολάρχην, και αν συμφωνήση εις τα προβαλλόμενα, εις τον καιρόν θέλετε έχει την είδησιν. **Αγκαλά και ο Πανιερώτατος Μητροπολίτης ζητεί να είναι έφορος εις το Σχολείον, αυτό όμως δε φέρει ευχαρίστησιν, μάλιστα εις τας συμφωνίας μετά του Διδασκάλου, όστις ζητεί να είναι το Σχολείον και ο Σχολάρχης ανεξάρτητος από κάθε αρχήν, οπού και κατά τούτο η Πανευγενία του (του Ν. Ζωσιμά) είναι της αυτής γνώμης».**

(Επιστολή Γεν. Επιτρόπου Κων/νου Πασχάλη από τη Μόσχα, στις 19 Μαΐου 1841, προς τον Αλέξιον Φίλιον, Παναγιώτην Σαμαρνώτην και Θεοδόσιον Λαμπαδάριον στα Γιάννινα).

— * —

II) «πανευγενέστατε, φιλανθρωπότατε και ευεργέτα Κύριε Νικόλαε Ζωσιμά.

Ταύτην την στιγμήν μας έδωσαν την χαροποιόν είδησιν οι ενταύθα συγγενείς και επίτροποί σας δια τον διορισμόν τους δίδετε περί των σχο-

λείων, ίνα αναλάβωσι την φροντίδα της διευθύνσεως αυτών από απελθόντος Ιανουαρίου του τρέχοντος έτους...

Πανευγενέστατε!

Εις τον βαθμόν οπού κατήντησεν η Πόλις μας, σας λέγομεν με δυσαρέσκειάν μας ότι τα τρία τέταρτα των κατοίκων της έχουν ανάγκην περιθάλψεως και σχεδόν αν έλειπον αι αγαθοεργίαι αύται της αιμνήστου Ζωσιμαίας Αδελφότητος, αφθόνως επιδαφιευόμεναι, έπρεπε να χαθώσι **πολλάί οικογένειαι ψυχικώς τε και σωματικώς**.

(Επιστολή των Επιτρόπων των 4 Εκκλησιών και του Νοσοκομείου προς το Ν. Ζωσιμά, στις 12 Ιουνίου 1841).

— * —

III) «Πανευγενέστατε, φιλανθρωπότατε και ευεργετικώτατε θείε μας κύριε Νικόλαε Ζωσιμά,

Αυτών των ιδιοτελών Ιωαννιτών η αισχροκερδία και η ασυνειδησία δεν τους αφήνει από του να συμφωνήσουν και να ενεργήσουν τα άριστα και καλά προς την δυστυχεστάτην, δια τοιούτους πολίτας, πατρίδα μας.

Ταύτα σεβαστέ ημών θείε περί των ημετέρων προκωμένων Ιωαννιτών, οπού πέντε-έξη άτομα έφεραν την πάλαι λαμπράν πόλιν των Ιωαννιτών εις την αθλιωτέραν οπού ηδύνατο να ευρεθή κατάστασιν, και αλοίμονον εις αυτήν εάν επιμείνη η κακία αυτών, τα πάθη και αι διχόνοιαι δεν ήθελον εξαλείψη από το μέσον, και ο Ύψιστος ας βάλη το χέρι του και ας όψωνται οι αίτιοι.

Διά ταύτα πάντα όμως σας παρακαλούμεν και σας λέγομεν, πανευγενέστατε Κύριε, να μη συγχίζησθε, διότι πέντε-έξη άτομα είναι αυτοί οπού φέρουν την ταραχήν της πατρίδος, και όλοι οι λοιποί κοινώς βοούν και φωνάζουν και χείρας υψώνουν προς τον Ύψιστον δια την πολυχρόνιον υγείαν και ζωήν σας».

(Επιστολή Α. Φίλιου και Φ. Λαμπαδάριου προς Ν. Ζωσιμάν, στις 15 Οκτωβρίου 1841).

— * —

IV) «Πανευγενέστατε... κύριε Νικόλαε Ζωσιμά».

«Τα της πατρίδος μας τρέχουν εις τα ίδια· η διχόνοια και η ασυμφωνία υπερισχύει, η αισχροκερδεια και ο φθόνος μερικών, δεν τους αφήνουν από το να κοιτάξουν το καλόν και το ωφέλιμον της Κοινότητος· καταδυσκολεύεται και η επιτροπή των λασσών και καμμίαν φροντίδα προς όφελος της πατρίδος οι καλοί μας πρόκριτοι δεν λαμβάνουν, αν ίσως και δεν εγκριθούν από την Κοινότητα τα κακώς εξοδευμένα και συνεννοημένα από αυτούς, από τον με βίαν και με γρόσια βαλμένον προεστώτα».

(Επιστολή Α. Φίλιου και Θ. Λαμπαδάριου προς Ν. Ζωσιμάν, στις 15 Ιανουαρίου 1842).

— * —

V) «Οι τότε επίτροποι είχαν και ιδιαίτεραν αλληλογραφίαν με τον Ζωσιμά, ξεχωριστά ο καθένας, ο Δρόσος, ο Αθανασίου και ο Τζίνης. Ο Δρόσος και ο Αθανασίου έγραψαν προς τον Ζωσιμάν και εξήτησαν να τους εμβάση 17.000 τάληρα προς έγερσιν της Σχολής. Τότε ο Τζίνης, μαθών ότι ταύτα έγραψαν χωρίς να συνεννοηθώσι μετ' αυτού ως επιτρόπου, αμέσως σχηματίζει κόμμα και γράφουν του Ζωσιμά ότι αυτό οπού έγραψαν θέλουν να τον διαπραγματεύσουν και δια να καταβροχθίσουν τα τάληρα. Ο Ζωσιμάς λαβών αυτά τα γράμματα εσυγχύσθη ο άνθρωπος εις τοιούτον βαθμόν ώστε έκαμε δύο έτη και περισσότερον χωρίς ούτε να γράψη ούτε και χρήματα να στείλη, αλλά τι έγινε έγραψε προς εμέ και προς τον Λαμπαδάριον ευρισκόμενον τότε εις Τεργέστην δια να ταχύνη τον ερχομόν του δια εδώ καθώς και ήλθεν και άρχισεν δια ημών να εμβάξη χρήματα αρκετά προς υπανδρείαν κορασίων άλλας διανομάς πτωχών κτλ. αλλά το κοινόν εδώ έχοντας ανάγκην δια σχολείον και δια να κερδίσουν πάλιν εύνοιαν του Ζωσιμά ήλθεν μίαν ημέραν όλη η κοινότης μηδενός εξαιρουμένου διακόσια άτομα σχεδόν, διότι ενώθησαν τα δύο κόμματα γράφοντας εις τον Ζωσιμάν να τους συγχωρήση και να στρέψη το βλέμμα πάλιν εις την πατρίδα ως άρχισεν δι' ημών. **Τότε λοιπόν λαβών αυτό το γράμμα τους έκαμε την απάντησιν γράφοντάς τους ότι είναι και αλλαχού χριστιανοί δια να αφιερώση τα χρήματά του, διότι τον εκατατάραξαν με τα αλλόκοτα φερσίματά των, ημείς δε δεν επαύσαμεν να τον παρακαλούμε με τα γράμματά μας μη τυχόν κάμη τοιούτον άδικον εις την εαυτού πατρίδα οπού έλαβε τα πρώτα φώτα, και ούτως τον καταφέραμεν δια να παύση από τον θυμόν και να μη μνησικακή, αφού έγραφε να μας δοθούν και τα πωλητήρια έγγραφα των τεσσάρων τούτων οικοπέδων καθώς και τα ελάβαμεν τότε καθώς φαίνονται όλα τα ανωτέρω εις την αλληλογραφίαν μας.**

(Από την Έκθεση του Α. Φίλιου περί των αφορμών της Αποκαλύψεως των καταζυρήσεων).

— * —

VI) Ευγενέστατοι Κύριοι

τη 4 Οκτωβρίου 1844

Ιωάννινα

Περιχαρώς υποδεχθέντες το ευγενές γράμμα σας του παρελθόντος Ιουλίου, δι' ου συν τοις άλλοις μας διαβεβαιώτε, ότι το προαποσταλέν ημίν αντίγραφον της Διαθήκης του αειμνήστου Ν. Ζωσιμά, είναι απαράλλακτον τω πρωτοτύπω, και επί τη βάσει τούτου μας προτρέπετε, ίνα με-

τέλθωμεν ὅ,τι εἰς ἡμᾶς ἀναφέρεται, ἐπεσπεύσαμεν εἰς ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων μας, καὶ ἐν πλήρει καὶ τακτικῇ συνελύσει (ἐν τῇ Ἱερωιάτῃ Μητροπόλει) ἐξελεξάμεθα ὁμοφώνως τοὺς μέλλοντας εἰς ἐν ἕκαστον τῶν φιλανθρωπικῶν καταστημάτων νὰ ἐφορεύσωσι.

Ἐφοροὶ λοιπὸν τῆς Δημοσίας Γενικῆς Ἑλληνικῆς Σχολῆς ἐξελέχθησαν οἱ πατριῶται ἡμῶν Κύριοι Ἀλέξιος Φίλιου, Σταύρος Κομπατῆς, Κωνσταντῖνος Ζωῖδης καὶ Ἀναστάσιος Γηράσης. Ἐπὶ δὲ τῆς τῶν ἐνδεῶν κορασιῶν προικοδοτήσεως οἱ Κύριοι Μιχαὴλ Γκόβελας, Δημήτριος Ἰωάννου καὶ Χριστόδουλος Τριανταφύλλου. Οἱ δὲ Κύριοι Ἀναστάσιος Μούζιος καὶ Γεώργιος Μάγειρας ἐξελέχθησαν ἐπὶ τοῦ Πτωχοδοχείου καὶ εἰς τοὺς τῆς Σχολῆς Εφόρους ἐπεφορτίσθη καὶ ἡ περὶ τῶν ἐν εἰρική καὶ ατυχία διαχρέος υποπεσόντων. Συνιστώμεν λοιπὸν τοὺς ἀνωτέρω πατριώτας εἰς τὴν ευγένειαν ὑμῶν, ἵνα ὡς τακτικῶς ἐκλεχθέντας τοὺς ἀναγνωρίσῃ ὡς τοιοῦτους.

Ευγενέστατοι! παυόμεθα τὴν παρούσαν μας, συνιστώντες θερμῶς εἰς τὸν ζήλον καὶ τὴν φιλοφροσύνην ὑμῶν τὰ συμφέροντα τῆς ἡμετέρας Κοινότητος, μολονότι περὶ τούτου εἴχομεν πλήρη πεποίθησιν, καὶ παρακαλοῦντες, ἵνα μας τιμῆσετε μετὰς εἰκόνας τῶν αἰμνήστων Ζωσιμάδων εἰς στολισμὸν τῆς Σχολῆς ἡμῶν, ἡμεῖς δὲ καὶ διάθεσιν καὶ χρέος ἱερώτατον ἔχοντες νὰ σπεύσωμεν εἰς τὴν ὅσον ἐνεστὶν ἀκριβεστάτην ἐφαρμογὴν τῶν σκοπῶν τοῦ αἰοιδίμου καὶ ἀπαραμίλλου πατριώτου ἡμῶν, υποσημειούμεθα με βαθυτάτην υπόληψιν.

Πρόθυμοι δούλοι
 Ἡ ΚΟΙΝΟΤΗΣ ἸΩΑΝΝΙΝΩΝ
 υπογραφαί 41

— * —

VII) «Ευγενέστατε κύριε Μιχαὴλ Σταμέρωφ

Ἰδού ἡ σχολὴ ἦν ἀνήγειραν καὶ ἤτις μένει μέχρι τῆς σήμερον ἀμετάβλητος. Ἰδού πῶς ἐξεπλήρωσαν τὴν πρωτίστην καὶ κυρίαν ἐντολὴν τοῦ αἰμνήστου Διαθέτου, ἐν δὲ τῷ μεταξύ τούτῳ, ὡς καὶ προείπον, ἐδιχονόησαν. Αἱ δύο λοιπὸν φατρίαι πολεμούμεναι πρὸς ἀλλήλας καὶ ἀναβιβάζουσαι καὶ καταβιβάζουσαι καὶ τοὺς ἀρχιερεῖς κατὰ τὸ δοκοῦν ἐκάστη ἐδαπάνησαν περὶ τὰ δύο ἑκατομμύρια γροσίων ἐπιβαρύνουσαι οὕτω τὸ κοινόν Ταμεῖον με χρέος, τοῦ ὁποίου καὶ μέχρι σήμερον δὲν ἀπηλλάγη, εἰ μὴ κατὰ τὸ ἡμισυ μόνον. Ὅποια τῷ ὄντι φρικτὴ καὶ ἀσυνείδητος σπατάλη χρημάτων προωρισμένων ὑπὸ ευγενῶν ἀνδρῶν εἰς ἀγαθοεργήματα. Ἀλλὰ πῶς ἠδυνήθησαν νὰ κρύψωσι τὰς καταχρήσεις ταύτας ἐπὶ πολλὰ ἔτη; διότι ἔχοντες τὰς προσόδους τῶν Μοναστηριακῶν ἐν Βλαχία χρημάτων καὶ ἐκπληροῦντες δι' αὐτῶν τὰ ἐντεταλμένα σας ἔγραψον, ὅτι ἐξεπλήρουν ταῦτα ἐκ τῶν Ἐλεῶν.

Τοσούτον δ' έχοντες χρέος δεν ησχύνθησαν νᾶ γράψωσι προς υμάς, ὅτι έχουσι αποθεματικόν κεφάλαιον. Προς ἀπόδειξιν δε των λόγων μου έχετε τα εσώκλειστα έγγραφα, ἄτινα σας παρακαλώ πολύ να αναγνώσητε, διότι ἐξ αυτών θα μάθητε ουχί μόνον τα παχυλά αυτών ψεύδη, αλλά και την αγανάκτησιν του αιμνήστου θείου Ν. Π. Ζωσιμά, ην είχεν κατ' αυτών. Ταύτα δε βλέπων ο μακαρίτης θείος μου και επιθυμών να ασφαλίση ὅσον το δυνατόν κάλλιον των προκατόχων του τα εαυτού πράγματα απεφάσισε να μη δώση πολλήν εξουσίαν εις τους ενταύθα επιτρόπους του. Απ' εναντίας μάλιστα κατέστησεν αυτούς υπευθύνους προς τους εν Μόσχα Γενικούς επιτρόπους του, (ους πάλιν εξήρτησεν ἀπό το Μαγιστράτον **διατάξας ἵνα παραδίδωσιν ακριβή λογαριασμόν της διαχειρίσεώς των**). Τούτο εγένετο μέχρι τινός ἔστω και κατά τύπον. Αλλά σήμερον εκπληρούται ἄραγε η θέλησις αὐτή του Διαθέτου; Πού είναι οι πεμπόμενοι υμῖν και παρ' ημών εξελεγχόμενοι λογαριασμοί: ουδέν δυστυχώς. **Πόσον τῶντι αγανακτεῖ η μακαρία ψυχή του Διαθέτου βλέπουσα εμπαιζομένας, οὕτως ειπεῖν, τας ιερὰς αὐτοῦ θελήσεις;**

Παραλείπων τώρα ἄλλα τοιαῦτα ἄπειρα, διότι ἔγινα πολύ μακρογόρος, κρίνω αναγκαῖον να σημειώσω ενταύθα ὅτι και **αυτοί δε οι ενταύθα ἐπίτροποι ουδέν ἄλλο είναι ει μη τυφλά ὄργανα τριῶν ἢ τεσσάρων ισχυρῶν της πόλεός μας. Ἰδού οι διευθύνοντες τα πράγματα!**

Σας ἔγραψα λοιπόν τα ανωτέρω, ὄχι ἵνα αγανακτήσητε, αλλά ρίπτοντες λήθην εις το παρελθόν φροντίσητε ἀπό τούδε καν να βαδίσωσι τα πράγματα την ευθυτέραν οδόν. Ανάγκη λοιπόν πάσα ἵνα επιτευχθῇ ο σκοπός οὗτος να επιστήσητε την προσοχήν σας εις την ακριβή εκτέλεσιν της διαθήκης γράφοντες προς τους ενταύθα.

Αον Να σας πέμπουν ακριβεῖς λογαριασμούς.

Βον Να μη δίδη χρήματα η Εθνική Τράπεζα χωρὶς διαταγήν σας.

(Από το υπόμνημα του Αλ. Φίλιου για τη διοίκηση των κοινῶν προς το Γεν. Επίτροπο Ν. Ζωσιμά Μ. Σταμέρωφ. Ἰωάννινα 12-10-1867).

— * —

Παρατηρήσεις και συμπεράσματα:

1) Τα παραπάνω αποσπάσματα είναι δημοσιευμένα στο περιοδικό «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ» το οποίο ίδρυσε και, με δική του φροντίδα, εξέδιδε ο τότε Μητροπολίτης, και κατόπιν Αρχιεπίσκοπος, Σπυρίδων. Αυτό, για την έρευνά μας, αποκτά ιδιαίτερη σημασία: ήθελε ο Μητροπολίτης, μέσα από τις στήλες του περιοδικού του, να πληροφορηθεί ο Ηπειρωτικός λαός για τις καταχρήσεις που γίνονται στην πόλη, σε βάρος των Κληροδοτημάτων των μεγάλων Ηπειρωτῶν ευεργετῶν.

ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ
 ΙΔΡΥΘΕΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ
 ΠΡΟΝΟΙΑ, ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

2) Τα αποσπάσματα που παραθέσαμε, αποτελούν αυθεντικά κείμενα, των οποίων κανένας δεν μπορεί να αμφισβητήσει την αξιοπιστία, και τα οποία συμβάλλουν ουσιαστικά στη γνώση της ιστορίας της πόλης των Ιωαννίνων κατά τα δύσκολα εκείνα χρόνια. Μιλάνε για την άθλια κατάσταση στην οποία οδήγησαν την πόλη πέντε-έξι άτομα, με αποτέλεσμα **«τα τρία τέταρτα των κατοίκων της να έχουν ανάγκην περιθάλψεως»** και να κινδυνεύουν «να χαθώσι πολλαί οικογένειαι ψυχικώς και σωματικώς».

3) Ο Ν. Ζωσιμάς ήθελε το Σχολείο το οποίο ίδρυσε να είναι ανεξάρτητο από κάθε αρχή. Γι' αυτό όταν ο Μητροπολίτης Ιωακείμ εκδήλωσε την επιθυμία να είναι «**Έφορος εις το Σχολείον**» ο Ζωσιμάς δεν το δέχτηκε και κοινοποίησε τη γνώμη του αυτή στους εδώ Επιτρόπους με το Γενικό Επίτροπό του Κων/νο Πασχάλη. Αυτός, άλλωστε, είναι και ο λόγος για τον οποίο και στη διαθήκη του ο Ζωσιμάς ορίζει ότι τα της Σχολής θα τα διαχειρίζονται **«εφηφισμένοι έφοροι»** και όχι ο Μητροπολίτης. Με την ευκαιρία ήθελα εδώ να επισημάνω ότι σε καμιά σχεδόν διαθήκη ευεργέτη Ηπειρώτη, που συντάχτηκε στο εξωτερικό, δεν αναφέρεται το όνομα του Μητροπολίτη. Το γεγονός αυτό δεν είναι τυχαίο· έχει σχέση με τη στάση που τήρησαν πολλοί Μητροπολίτες —υπάρχουν και οι φωτεινές εξαιρέσεις που όμως δεν αναιρούν τον κανόνα— κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας.

4) Μόλις η Κοινότητα των Ιωαννίνων παρέλαβε πιστό αντίγραφο της

διαθήκης του Ζωσιμά, από τους Γενικούς Επιτρόπους του, αμέσως εκπλήρωσε τα καθήκοντά της και «εν πλήρει τακτική συνελεύσει» εξέλεξε «ομοφώνως τους μέλλοντας εις εν έκαστον των φιλανθρωπικών καταστημάτων να εφορευώσι», όπως άλλωστε όριζε και στη διαθήκη του ο Ζωσιμάς.

Αυτό θέλω ιδιαίτερα να επισημάνω:

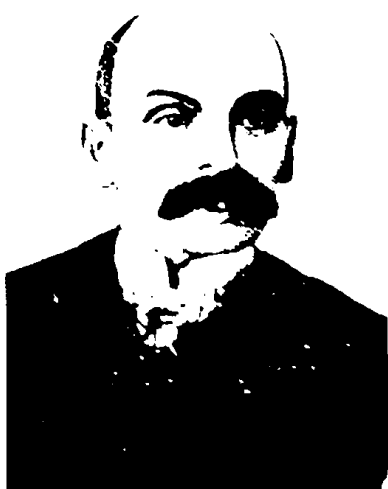
Στην εποχή της Τουρκοκρατίας (1844) οι πολίτες των Ιωαννίνων εξέλεγαν με την ψήφο τους αυτούς που διαχειρίζονταν τις περιουσίες των ευεργετών μας. Αυτό το δικαίωμα οι πολίτες των Ιωαννίνων δεν το έχουμε σήμερα!!

Δίνει μάλιστα η Κοινότητα την υπόσχεση για την «ακριβεστάτην εφαρμογήν των σκοπών του αιιδίμου και απαραμίλλου πατριώτου» Ν. Ζωσιμά. Και αυτοί οι σκοποί σήμερα δεν εκπληρώνονται.

5) Οι δυο φατρίες που κυριαρχούσαν στην πόλη (κατά το 1867), με την «φρικτήν και ασυνείδητονσπατάλην χρημάτων προωρισμένων υπό ευγενών ανδρών εις αγαθοεργήματα», έκαναν το Ν. Ζωσιμά, να μην έχει εμπιστοσύνη στους εδώ επιτρόπους· για το λόγο αυτό τους κατέστησε υπεύθυνους απέναντι στους Γενικούς Επιτρόπους στη Μόσχα και αυτούς πάλι τους εξάρτησε από το Γραικικό Μαγιστράτο της Νίζνας, στο οποίο παρέδιναν λογαριασμό για τη διαχείριση. Εδώ και πολλές δεκαετίες το Μαγιστράτο δεν υπάρχει. Υπάρχει, στη θέση του, το ελεύθερο ελληνικό κράτος. Αυτό όμως αντιμετωπίζει με τραγική αδιαφορία τα Κληροδοτήματα και κανένας δε δίνει λογαριασμό για τη διοίκηση και τη διαχείρισή τους.

γ' Η μαρτυρία του Ι. Λαμπρίδη¹

Ιωαννης Λαμπριδης

Μαρτυρία, εξίσου αξιόπιστη, για την κατάσταση που επικρατούσε στη διαχείριση των κοινών της πόλης μας, κατά την Τουρκοκρατία, είναι αυτή του γνωστού γιατρού και λογίου **Ιωάννη Λαμπρίδη**. Από το έργο του «**ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΑΓΑΘΟΕΡΓΗΜΑΤΑ**»² παραθέτουμε τα πιο χαρακτηριστικά αποσπάσματα.

Γράφει ο Λαμπρίδης στο έργο του:

«Οι επί της εποχής του **Αλή πασά** επίτροποι των εκκλησιών και του νοσοκομείου ου μόνον εσέβοντο τας διαθήκας των αιιδίμων ευεργετών της πόλεως και εξετέλουν μετά θρησκευτικής ευλαβείας τας εντολάς αυτών, αλλά και εξ ιδίων ούτοι προθύμως επλήρουν το ελλείπον,

οσάκις τα υπέρ των διαφόρων αγαθοεργών διατεθέντα δεν επήρουν.

Μετά την πτώσιν του Σατράπου εκείνου σπανίως η διαχείρισις κατά το πνεύμα και το γράμμα των διαθηκών εξετελέσθη.

Μετά την αποκατάστασιν των πραγμάτων εν τη διαταραχθείση ένεκα του ελληνικού αγώνος Ανατολή, διωρίσθη ίδια τριμελής επιτροπεία, παρά το γράμμα και το πνεύμα των διαθηκών.

Ούτοι συνεννοηθέντες μετά του αρχιερέως της εποχής εκείνης και των επιτρόπων του νοσοκομείου, ως και των τεσσάρων εκκλησιών, προέβησαν εις παν είδος αταξίας αφόβως και απολύτως.

Εκ συνεννοήσεως και κατά σειράν διεπραγματεύοντο οι κηφήνες εν τη ιερά μητροπόλει, κεκλεισμένων των θυρών, τας ασιγνατσίας. Εκαστος δε των φαύλων τούτων διαχειριστών, μετά την πώλησιν των ασιγνατσιών, ελάμβανεν υπό μάλης και σωρόν τινα χρημάτων προς μυστικήν διανομήν αυτών εις εκλεπτωκυίας οικογενείας αγνώστους, ως δήθεν μη στεργούσας την απονομήν βοηθείας δημοσία.

Και τας μοναστηριακάς προσόδους αυθαιρέτως και ιδιοτελώς η επάρατος αύτη ολιγαρχία εξεμίσθωνε.

Εις την ιδιοτελή και φαύλην ταύτην διαχείρισιν οφείλεται κατά μέρος

1. Ο Ι. Λαμπρίδης, ο γνωστός συγγραφέας των Ηπειρωτικών Αγαθοεργημάτων και Μελετημάτων, γεννήθηκε το 1839 στα Άνω Σουδενά και πέθανε στην Αθήνα το 1891. Ύμνησε την ηπειρωτική ευποιΐα και υπήρξε ο ίδιος ευεργέτης.

2. Ι. Λαμπρίδη «**ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΑΓΑΘΟΕΡΓΗΜΑΤΑ**». Έκδοση Εταιρίας Ηπειρωτικών Μελετών...

η **οπισθοδρόμησις** της πόλεως και η πρόοδος της παρά τε των Θεών και ανθρώπων, καθ' Ησίοδον ειπείν, μισουμένης **αργίας και οκνηρίας**. Εκ των εν Ιωαννίνους 2000 οικογενειών αι 1800 περίπου ελεοδοτούντο. Οποία διαφθορά χαρακτήρων και διαθέσεων εκ της ολεθρίας ταύτης διδασκαλίας των διαχειριστών τούτων.

Οι ασυνείδητοι ούτοι των κοινών διαχειρισταί εξωσθέντες ουδ' οβολόν παρέδωσαν τοις διαδόχοις αυτών, προσεπειπόντες και τα αναιδέστατα ταύτα ρήματα: Τα πάντα έλαβε μεθ' εαυτού ο αρχιερεύς, εις εξορίαν απερχόμενος.

Εκάστη των δύο τούτων αρχοντικών **φατριών** προς βλάβην των κοινωφελών της πόλεως εκίνει πάντα λίθον, ίνα τας ηνίας της διαχειρίσεως αναλάβη. Ούτω λοιπόν το μεν ταμείον των ελεών επεβαρύνετο υπό βαρυντάτων χρεών, τα δε αγαθοεργά της πόλεως καταστήματα εκινδύνευον να διαλυθώσι. Οι άθλιοι εκείνοι διαχειρισταί κατέφυγον και εις ατομικά δάνεια, δια λογαριασμόν του ταμείου των ελεών. Το ποτήριον της ανομίας είχεν υπερεκχειλίσει.

Κύριός τις εκ της χορείας των αρχοντίσκων δεν ησχύνετο να διαπραγματευήται μετά των γονέων κληρωθέντος κορασίου το προικοδότημα αυτού, απαιτών μέρος προς βοήθειαν δήθεν ετέρου κορασίου εκπεπτωκυίας οικογενείας.

Ετερός τις ηρνήθη να δώση λόγον των ταμειακών αυτού πράξεων, προσεπειπόν τους περιέργους τούτους λόγους, αφιχθέντας από στόματος εις στόμα και μέχρις ημών:

Και σεις εφάγετε και εγώ θα φάγω. Δώσατε λόγον, να δώσω.

Ετερός τις είπεν εν πλήρει συνελεύσει ανερυθριάστως τα εξής:

Οι άτιμοι διαχειρισταί καταγίνονται εις εξισώσεις.

Μεταξύ δε των πολλών περιουσιών, ας οι διαχειρισταί της εποχής εκείνης εσφετερίσθησαν, κατεβρόχθισαν και το δια την οικοδομήν της **Ζωσιμαίας Σχολής** παρά των εκτελεστών της διαθήκης αποσταλέν ποσόν.

Ούτω, λοιπόν, μικρόν κατά μικρόν τα της Χριστιανικής Κοινότητος αγαθά έβαινον κατά κρημνόν.

Αλλά στήθι· Ο αοίδιμος Ι.Λιάμπης εισάγει τον προϋπολογισμόν και καθιεροί την σύστασιν Ταμείου (1854). Μετά των αρχόντων άρχεται να συνδιαχειρίζηται τα της πόλεως αγαθά και η απηλλαγμένη ως επί το πλείστον της διαφθοράς μεσαία τάξις. Αλλά καιτοι δια των μέτρων τούτων μέγα μέρος του δυσβαστάκτου χρέους εξοφλείται και αι διαμάχαι και έριδες προς αλλήλους, ίνα καταδιώξωσι τούτον και υποστηρίξωσιν εκείνον τον Μητροπολίτην, παύωσι και η πίστις του ταμείου των ελεών κρατύνεται, εν τούτοις μέχρι της εκλαϊκεύσεως (1862) των Μοναστηριακών ημών

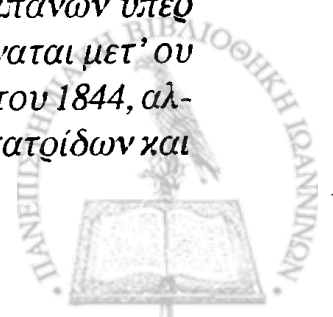

εν Βλαχία αγαθών, η διαχείρισις των αγαθοεργών της πόλεως προσόδων μετά περισκέψεως και συνέσεως πολλής δεν εγίγνετο. Διότι μεταξύ των διαχειριστών συγκατεριθμούντο και άρχοντες κάκιστα ειθισμένοι και ορεγόμενοι να πλουτώσιν ως τα πολλά πολλοί εκ ξένων προσόδων. Μετά δε την εκλαϊκευσιν των Μοναστηριακών εν Βλαχία κτημάτων εξέλιπε πάσα βαρύτης και επιρροή των λεγομένων αρχόντων, και η διαχείρισις των κοινών της πόλεως πραγμάτων περιήλθε σχεδόν εις χείρας της δευτέρας των πολιτών τάξεως, φιλοτιμηθείσης να ανταποκριθῆ κάπως εις τας προσδοκίας του κοινού.—Οι διευθύνοντες το ταμείον της πόλεως και εξ ιδίων πολλά απέδιδον εις διαφόρους πιστωτάς και εχρέωνον αυτό επί τόκω 8 τοις % αντί 12—15—20 τοις % (Γ. Ζώτος) μηδέποτε σχεδόν καταδεξάμενοι το ιερόν χρήμα να καταχρασθώσι. Και μέχρι μεν προ μικρού η ψήφος εν πλήρει συνελεύσει παρείχεται όπου σχεδόν ο δείνα ή ο δείνα προύχων εκ πρωτοβουλίας και συνεννοήσεως προύτεινον, πράγμα όπερ σπουδαίως την πρόοδον εκώλυεν. Αλλ' η κοινή πανταχού της Ανατολής ανάπτυξις δεν ηδύνατο να μη επηρεάση, έστω και αργά, και τους Ιωαννίτας. Διο καθιερούται (1874) και εν Ιωαννίνοις μυστική ψηφοφορία, συνάδουσα τω πνεύματι της εποχής και επιτρέπουσα τοις εκλογεύσιν, —μέχρις εκατόν εξήκοντα και πέντε ανερχομένοις—, να δώσωσιν όπου βούλεται έκαστος την ψήφον του προς εκλογήν ετησίως τεσσάρων εφόρων των εκπαιδευτικών καταστημάτων, δύο επιτρόπων του Γεροντοκομείου, δύο επί του αρχαίου της πόλεως νοσοκομείου ή του πτωχοκομείου, τριών επί των προικοδοτήσεων, και οκτώ επιτρόπων των τεσσάρων εκκλησιών!

Αλλ' εν παντί περί αρχών αγώνι παραγνωρίζονται πολλάκις οι χρήσιμοι. Τούτου δ' ένεκα, δυσκόλως η ομάς αύτη και εν Ιωαννίνοις αποτελείται εξ ανδρών ευπαιδύτων και φιλοπροόδων.

Αλλ' ει και το χρέος των ελεών τη συντόμω και τιμία διαχειρίσει φιλοτίμων τινών της πόλεως τέκνων σχεδόν εξωφλήθη (1)· ει και αμεροληπτως κρίνοντες ομολογούμεν, ότι ου μόνον αι καταχρήσεις σπουδαίως περιεστάλησαν και αι επιβλαβείς δαπάναι περιορίσθησαν, αλλά και βελτίωσις τις οσημέραι γίνεται· ει και μετά την δικαίαν και φλογεράν του τύπου κατακραυγήν μεταρρυθμίσεις συζητούνται και παρασκευάζονται, εν τούτοις αι διατάξεις των διαθηκών δεν εκπληρούνται εισέτι κατά μέγα μέρος, και τα έσοδα έκαστου αγαθοεργού καταστήματος δεν εκκαθαρίζονται. Εις ουδένα δε επιτρέπεται να μεταβάλη και αλλοιώση την τελευταίαν βούλησιν των ευσεβών εκείνων ευεργετών κατά το δοκούν αυτώ.

Λογική δε τις κατ' έτος οικονομία και περιστολή των δαπανών υπέρ των εις τας αγκάλας της αργίας μάλιστα παραδιδομένων δύναται μετ' ου πολύ να αντικαταστήση τα απολεσθέντα ποσά ου μόνον από του 1844, αλλά και τα προ της εποχής ταύτης υπέρ της πόλεως υπό φιλοπατριδων και

ευσεβίων χριστιανίων διατεθέντα, και μόνον προῶς πλήρωσιν βαλαντίων κηφήνων τινῶν χρησιμεύσαντα.

Προς ἄρσιν πάσης υπονοίας, προς γνώσιν του πανελληνίου και προς ενίσχυσιν της ἀμίλλης και ἄλλων φιλοπατριδῶν ἀνδρῶν ἀπαιτεῖται ἀναδιοργάνωσις του συστήματος συμφώνως ταις των ελεοθετῶν διατάξεσι και πιστή του γράμματος και πνεύματος των διαθηκῶν ἐκπλήρωσις και ἐνιαύσιος λογοδοσία, ἀκριβῶς δημοσιευομένη».

Παρατηρήσεις και συμπεράσματα

1) Κοινό σημεῖο με τις προηγούμενες και σε τούτη τη μαρτυρία του Λαμπρίδη εἶναι η διαπίστωση πως οι ἀρχοντικές φατρίες της πόλης, με την ιδιοτελή και φαύλη διαχείριση, ἔφεραν την πόλη στην οπισθοδρόμηση και προήγαγαν την «παρά θεῶν τε και ἀνθρώπων μισουμένην ἀργίαν και οκνηρίαν».

2) Οι ἀθλιοι διαχειριστές, ὅπως τους ἀποκαλεῖ ο Λαμπρίδης, ὡδήγησαν σε χρεοκοπία το Ταμεῖο των Ελεῶν, με ἀποτέλεσμα τα ἀγαθοεργά κατστήματα της πόλης να κινδυνεύουν να διαλυθῶν. Δε δίστασαν να καταβροχθίσουν πολλές περιουσίες, ἀνάμεσα στις οποίες και το ποσόν που ἔστειλαν οι ἐκτελεστές της διαθήκης του Ν. Ζωσιμά για την οἰκοδομή της Ζωσιμαίας Σχολῆς.

3) Μόνο στην ἐποχή του Ἀλή Πασά οι ἐπίτροποι της πόλης σέβονταν τις διαθήκες των αἰδιδιμων ευεργετῶν της πόλης και ἐκτελούσαν με θρησκευτική ευλάβεια τις ἐντολές τους. Κάποιο φως ἄρχισε να φαίνεται τον 19ο αἰῶνα, τότε που ἄρχισε να ἐμφανίζεται στο προσκήνιο η μεσαιὰ τάξη και να καθιερῶνεται η μυστική ψηφοφορία. Ἐτσι η σπατάλη ἄρχισε να περιορίζεται και οι καταχρήσεις να ἐλαττώνονται. Σημαντική σ' αὐτό το σημεῖο υπῆρξε και η συμβολή του τύπου. Το κακό ὅμως δε σταμάτησε ἐντελῶς. Οι διατάξεις των διαθηκῶν σε μεγάλο μέρος δεν ἐφαρμόζονταν.

4) Ὑμνητής της Ἡπειρωτικῆς ευποιῖας και ευεργέτης ο ἴδιος ο Λαμπρίδης με βάση τις τραγικές διαπιστώσεις γύρω ἀπό τη διαχείριση του κοινοτικού ταμείου της πόλης, νιώθει το χρέος να στείλει προς τους συγχρόνους του και προς τους μεταγενέστερους, ἓνα σαφέστατο μήνυμα:

Να γίνει πλήρης ἀναδιοργάνωση του συστήματος που ἀφορᾶ τις περιουσίες των μεγάλων ευεργετῶν, να γίνεται πιστή ἐκπλήρωση του γράμματος και του πνεύματος των διαθηκῶν, να γίνεται ἐτήσια λογοδοσία που να δημοσιεύεται με ἀκρίβεια, γιατί μόνο ἔτσι θα ἐνισχυθεῖ η ευγενική ἀμίλλα και η ἐπιθυμία για προσφορά και ἄλλων ἀνδρῶν που ἀγαπούν την πατρίδα.

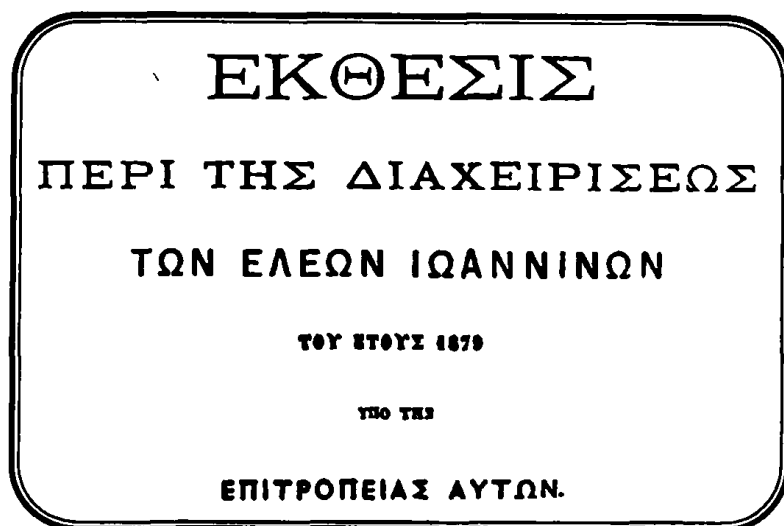
Ἐνα μήνυμα ἰδιαίτερα ἐπίκαιρο και διδακτικό στις μέρες μας.

δ' Η έκθεση για τη διαχείριση των Ελεών Ιωαννίνων του έτους 1879¹

Όπως αναφέρει και ο Λαμπρίδης στα «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΑΓΑΘΟΕΡΓΗΜΑΤΑ» για πρώτη φορά δημοσιεύτηκε «Έκθεσις περί της διαχειρίσεως των Ελεών Ιωαννίνων του έτους 1879 υπό της Επιτροπείας και πρωτοβουλία ενός εξ αυτών, του δραστηριωτάτου Κων/νου Τσιακμάκου».

Στην έκθεση αυτή, πριν από το γενικό ισολογισμό, προτάσσεται σύντομη εισαγωγή, η οποία παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον· γι' αυτό την παραθέτουμε αυτούσια.

«Επί γενικής συνελεύσεως υμών, συγκροτηθείσης τη 17 Μαρτίου 1879, εξελέχθημεν διά πλειονοψηφίας μυστικής ψηφοφορίας Εφοροεπίτροποι των εκκλησιών και των αγαθοεργών καταστημάτων επί εν έτος, ίνα διευθύνωμεν

τα κοινά της πατρίδος, άτινα ενεπιστεύθη ημίν η αξιότιμος εκείνη Γενική Συνέλευσις.

Ως πολίται συναισθανόμενοι ότι καθήκον έστιν η προς την πατρίδα υπηρεσία, εδέχθημεν προθύμως την εντολήν της Γενικής Συνελεύσεως, και τοι εγινώσκομεν ότι πολύμοχθον το έργον και πρόξενον δυσαρρεσκειών έσται.

Από πολλού καιρού ελέγετο το της ατάκτου διακανονίσεως και επιπολαίου διευθύνσεως των κοινών της πατρίδος, η δε κοινή γνώμη της πόλεως απήτει κυριαρχικώς την τακτοποίησιν και καλήν διεύθυνσιν αυτών.

Εκτιμώντες την έκφρασιν ταύτην της κοινής γνώμης, εθεωρήσαμεν καθήκον ημών να επιστήσωμεν πολύ την προσοχήν μας, όσο αι ασθενείς δυνάμεις ημών επέτρεπον, εις την εξέλεξιν· διό και μετ' αυστηρότητος, αλλ' ίσως και μετά δικαιοσύνης εξηλέγξαμεν την κατάστασιν παντός λ/μού και δικαιώματος σχέσιν έχοντος προς τα κοινά της πατρίδος, και

1. Δημοσιεύτηκε απ' το τυπογραφείο «ΠΑΛΙΓΓΕΝΕΣΙΑ» το 1880 με τη φροντίδα των Εκπαιδευτικών και Φιλανθρωπικών Ιδρυμάτων Ιωαννίνων.

ἐξητάσαμεν ὑπὸ πάσαν ἐποψιν τὴν πορείαν καὶ τὴν κατάστασιν τῶν φιλανθρωπικῶν τούτων καταστημάτων τῆς πόλεώς μας.

Ἡ παρούσα ἐκθεσις, προϊὼν οὐσα τῶν εργασιῶν μας, θέλει δείξει ὑμῖν οἱ ἴσως οἱ λ/μοὶ τοῦ κεντρικοῦ γραφείου τῶν ἀγαθοεργῶν καταστημάτων μας, ὁποῖα ὑπῆρξεν ἡ μέχρι τούδε διεύθυνσις αὐτῶν, ὁποῖα ἡ παρούσα κατάστασις τῶν καὶ ὁποῖα διοργανώσις καὶ διαρρυθμίσις ἀπαιτεῖται, ὅπως δικαίως **καλῶνται ἀγαθοεργὰ καταστήματα** καὶ τιμῶσι τὴν πόλιν, ἥτις ἐγκαυχάται ἐπ' αὐτοῖς. Ὅ,τι ἀναφέρομεν ὑμῖν, Κύριοι, εἶνε ἡ καθαρὰ ἀλήθεια, βασιζομένη ἐπὶ τῶν πραγμάτων. **Πάν ὅ,τι ἀναφέρομεν ἐν τῇ ἐκθέσει ταύτῃ εἶνε ἐξαγόμενον τῶν ἀκριβῶν παρατηρήσεών μας, καὶ ἐσμὲν πρόθυμοι εἰς οἰονδήποτε ἀμφιβάλλοντα νὰ δειξώμεν τὰς πηγὰς, ἐξ ὧν ἠρῶσθημεν τὰς παρατηρήσεις μας, πηγὰς ἀλανθάστους ὡς ὑπαρχούσας καὶ δυναμένας νὰ καθυποβληθῶσιν ὑπὸ τὴν παρατήρησιν οἰουδήποτε**· αἱ πηγαὶ αὐταὶ εἰσι τὰ βιβλία τῶν διαφόρων ἀγαθοεργῶν καταστημάτων, βιβλία ἐν οἷς παριστάνεται **σκοτεινῶς καὶ ἐν μεγάλῃ ἀταξίᾳ ἡ κίνησις τῆς παρουσίας τῶν ἀειμνήστων εὐεργετῶν τῆς πατρίδος.**

Ἴσως, Κύριοι, δια τῶν ἐκφράσεών μας τούτων φαινόμεθα προκλητικῶς οὐχί, Κύριοι, δὲν σκοποῦμεν τούτο, ἀλλὰ τουναντίον ἰκετεύομεν πάντα ἀγαθὸν πατριώτην καὶ περὶ τῶν συμφερόντων τῆς πατρίδος κηδόμενον νὰ τείνῃ χεῖρα ἀρωγὸν καὶ διὰ τῆς ἠθικῆς συνδρομῆς καὶ τῆς ἀγαθῆς αὐτοῦ διαθέσεως συντρέξῃ εἰς τὴν πρόσκλησιν τῆς φωνῆς τῆς πατρίδος καὶ συνεργήσῃ εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν κοινῶν αὐτῆς.

Εἰ καὶ λυπηρὸν, ὁμολογοῦμεν ὅμως μετ' ἄλγους καρδίας, Κύριοι, ὅτι ἡ διαχειρίσις **τῶν ἀγαθοεργῶν καταστημάτων δὲν ἐνηργεῖτο ὡς ἔπρεπεν ἐνεκα τῆς κακῆς διακανονίσεως**· ἀλλ' ἡ διόρθωσις, εἰ καὶ δύσκολος, δὲν εἶνε καὶ ἀδύνατος, ἀρκεῖ εἰς τούτο ἡ ἀγαθὴ θέλησις ἡμῶν. Ἀποτείνόμεθα λοιπὸν εἰς τὸν πατριωτισμὸν πάντων ἡμῶν, ὅπως φιλοτιμηθῶμεν νὰ δεικνύωμεν ἑαυτοὺς προθυμοτέρους ἐν τῷ πεδίῳ τῆς ἠθικῆς ταύτης ἀμίλλης, καὶ δια τοῦ παραδείγματος ἡμῶν εὐρωμεν ἀξίους μιμητὰς ἐκάστοτε ἐν τοῖς διαδόχοις ἡμῶν· οὕτω δὲ δια τῆς κοινῆς ταύτης συμπράξεως δυνηθῶμεν νὰ βελτιώσωμεν τὰ κακῶς κείμενα καὶ σκληρῶς ὑπ' ἄλλων ἐπικρινόμενα.

Μη ἀνεχθῶμεν, φιλότιμοι Ἰωαννῖται, νὰ **κατηγορῶμεθα ὡς ἀνίκανοι, ἀπαίδευτοι καὶ δὴ καὶ μισόξενοι**, ἐνῶ ὡς κατωτέρω θέλει ἀποδειχθῆ, ἡ πατρίς ἐν τοῖς διαφόροις αὐτῆς ἀγαθοεργήμασι τοὺς ἀδελφούς ἐπαρχιώτας μάλλον περιποιεῖται. Ἡ πατρίς, ναι, ἔχει πολλὰς ἀπαιτήσεις, ἀλλ' ἐδωρήσατο ἡμῖν καὶ πολλὰ μέσα, ὅπως θεραπεύσωμεν τὰς ἀνάγκας αὐτῆς.

Εὐθὺς ἐν τῇ ἐνάρξει τῶν εργασιῶν μας, κατὰ τὴν τῆ 20 Μαρτίου 1879 γενομένην πρώτην συνεδρίασιν τῆς Ἐφορο-ἐπιτροπῆς ἐξετελέσθησαν ὅσα

οι κανονισμοί προκαταρκτικώς ορίζουσιν· ακολουθώντας δε παραλαβόντες τα βιβλία του καταστήματος ησθάνθημεν την ανάγκην ότι πρέπει του λοιπού να κρατηθώσι διπλογραφικώς· διότι ο τρόπος με τον οποίον εκρατούντο μέχρι τούδε ήτο ιδιόρρυθμος, εστερημένος μεθόδου απλής και προδήλου, ουδέ δυνάμενος να δείξη εν μιά στιγμή εις τον τυχόντα εξεταστήν τα κεφάλαια του καταστήματος, τα οφειλόμενα, τα καθυστερούμενα, ως και το εξαγόμενον της ενιαυσίου διαχειρίσεως αφ' ενός και την κατάστασιν των κεφαλαίων αφ' ετέρου. Ενώ δηλαδή ημείς οι διαχειρισταί έπρεπε να παραδίδωμεν λ/μόν διαχειρίσεως χωριστόν και ισολογισμόν κεφαλαίων χωριστόν, ημείς αυτοί συνηνούμεν να καθυποβάλλωνται λ/μοί συντεταγμένοι παρά τους κανόνες του εμπορικού συστήματος και πολύπλοκοι εις εξέτασιν άνευ ουδεμιάς δημοσίας λογοδοσίας. Καθήκον λοιπόν απαραίτητον εθεωρήσαμεν, όπως αρχήν ποιήσωμεν της περί ής ο λόγος δημοσίας λογοδοσίας. Δεν πρέπει ποτέ να λησμονώμεν, αξιότιμοι συμπολίται, ότι των διαχειριζομένων κοινήν περιουσίαν οι λ/μοί δέον να ώσι πάντοτε σαφείς και κατάδηλοι, και τα αποτελέσματα των εργασιών των πρόδηλα πάντοτε εις την αντίληψιν εκάστου, και του απειροτάτου πολίτου. Τούτο πρώτον ελπίζομεν ότι κατορθώθη διά της ήδη εισαχθείσης νέας μεθόδου της καταστιχώσεως, της διπλογραφικής.

Προτάξαντες ήδη τα ολίγα ταύτα, ερχόμεθα νυν εις τα καθέκαστα, αρχόμενοι από του Γενικού Ισολογισμού του έτους 1879 της διαχειρίσεως ημών».

Παρατηρήσεις και συμπεράσματα

1) Αξίζει να παρατηρήσει κανείς ότι, στα 1879, οι Εφοροεπίτροποι που προβαίνουν στην έκθεση πεπραγμένων εκλέχτηκαν, με μυστική ψηφοφορία από τη Γενική Συνέλευση των Γιαννιωτών πολιτών. Στα 1997, δηλαδή 120 χρόνια από τότε, αγωνιζόμαστε να αποκαταστήσουμε το αιρετό των Εφοροεπιτρόπων. Τότε είχαμε Τουρκοκρατία. Σήμερα έχουμε προεδρευομένη κοινοβουλευτική (!) Δημοκρατία (!). Και μαζί μ' αυτή, μερικοί «προοδευτικοί» άνθρωποι της εποχής μας, μιλάνε για «εξουγχρονισμό», για «σοσιαλιστική δημοκρατία», για «κεντροαριστερά» και για άλλα ηχηρά παρόμοια, τη στιγμή που ανέχονται και συνεργούν -άμεσα ή έμμεσα- στη διαιώνιση ενός καθεστώτος χειρότερου και από αυτό της Τουρκοκρατίας.

2) Οι Εφοροεπίτροποι της εποχής εκείνης (1879) δηλώνουν προς τη Γενική Συνέλευση των Γιαννιωτών πολιτών ότι με «αυστηρότητα και δικαιοσύνη» προχώρησαν στον έλεγχο όλων των λογαριασμών, διαπίστωσαν τη μεγάλη αταξία που επικρατούσε στην κίνηση της περιουσίας των

αείμνηστων ευεργετών, δήλωσαν πως είναι πρόθυμοι, να δείξουν στον καθένα όλα τα στοιχεία, και πρότειναν μέτρα διοργάνωσης και διαρρύθμισης των φιλανθρωπικών ιδρυμάτων, για να καλούνται και να είναι πράγματι **αγαθοεργά καταστήματα** και να τιμούν την πόλη η οποία καυχιέται γι' αυτά. Αυτό, λοιπόν, που το 1879 αποτελούσε πραγματικότητα, σήμερα αποτελεί, ανεκπλήρωτο ακόμη, αίτημα των κατοίκων της πόλης. Μόλις το 1996 το επίσημο κράτος σκέφτηκε ότι έπρεπε να υποχρεώσει τους διαχειριστές των κληροδοτημάτων να δημοσιεύουν τους ισολογισμούς τους στον τοπικό Τύπο. Και η μεν υποχρέωση καθιερώθηκε με νόμο (2386/1996) ο νόμος όμως αυτός μέχρι σήμερα -όπως συμβαίνει συνήθως- δεν εφαρμόζεται.

3) Απευθύνουν έκκληση οι Εφοροεπίτροποι προς τους Γιαννιώτες πολίτες να συνεργήσουν όλοι μαζί στη χρηστή διαχείριση των περιουσιών των ευεργετών, για να μη κατηγορηθούν ως **«ανίκανοι», «απαίδευτοι»** και **«μισόξενοι»**. Πόσοι όμως από τους σημερινούς διαχειριστές αυτών των περιουσιών μπορούν με στοιχεία, να αποσείσουν, από πάνω τους, αυτούς τους χαρακτηρισμούς;

4) Θεώρησαν οι Εφοροεπίτροποι, στα 1879, καθήκον ιερό για **δημόσια λογοδοσία**: έκαναν έτσι την αρχή· μια αρχή όμως που δεν είχε συνέχεια, μολονότι, με έμφαση, επισημαίνουν ότι οι **λογαριασμοί αυτών που διαχειρίζονται κοινή περιουσία πρέπει να είναι πάντοτε «σαφείς και κατάδηλοι»**. Ένα μήνυμα που ποτέ δε χάνει την επικαιρότητά του.

Γενικό Συμπέρασμα

Τέσσερις αξιόπιστες μαρτυρίες αποτελούν ικανά στοιχεία για να μας πείσουν ότι:

* Κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας, σε ελάχιστες περιπτώσεις, είχαμε χρηστή διοίκηση των περιουσιών των ευεργετών μας.

* Υπεύθυνοι γι' αυτή την άθλια κατάσταση ήταν λίγοι «ασυνείδητοι» πολίτες που προέβαιναν σε κάθε είδους καταχρήσεις για προσωπικό όφελος.

* Από την εποχή που καθιερώθηκε η μυστική ψηφοφορία στην εκλογή των Εφοροεπιτρόπων τα πράγματα βελτιώθηκαν σημαντικά.

* Η ετήσια δημόσια λογοδοσία είναι απαραίτητη στη διαχείριση της κοινής περιουσίας. Έτσι καλλιεργείται η ευγενική άμιλλα και προάγεται το δέντρο της ευποιΐας.

ε΄ Η επιστολή του Καποδίστρια και το πατριωτικό δάνειο των Ηπειρωτών¹

Ιωάννης Καποδίστριας

Ο Ιωάννης Καποδίστριας, ετοιμαζόμενος να αναχωρήσει από τη Ρωσία, στέλνει από την Πετρούπολη στη Μόσχα ένα γράμμα (14-7-1827) απευθυνόμενο στους εκεί πλούσιους Έλληνες και τους προτρέπει ν' ανταποκριθούν στην έκκληση της αγωνιζόμενης Ελλάδας που διατρέχει τον έσχατο κίνδυνο του αφανισμού, μετά από εφτάχροτους αγώνες, και να εισφέρουν όσα περισσότερα μπορούν στο πατριωτικό δάνειο που είχε ζητήσει τότε από όλους τους ομογενείς η προσωρινή κυβέρνηση. Από τους αποδέκτες της επιστολής οι περισσότεροι είναι Ηπειρώτες.

Στην προτελευταία παράγραφο της επιστολής του ο Καποδίστριας απευθύνεται ιδιαίτερα στο Ν. Ζωσιμά που διαχειριζόταν όσα η Ζωσιμαία Αδελφότητα είχε κληροδοτήσει για τα σχολεία και για άλλα φιλανθρωπικά ιδρύματα των Ιωαννίνων, στους εκτελεστές της διαθήκης του Ζώη Καπλάνη και στους επιτρόπους άλλων Ηπειρωτικών Κληροδοτημάτων. Ο τέως υπουργός του Τσάρου είναι σε θέση να ξέρει ότι πρόκειται για τεράστιες περιουσίες, με υψηλούς ετήσιους τόκους, οι οποίοι απέδιδαν τη γενναία ετήσια επιχορήγηση την προοριζόμενη για τα εκπαιδευτήρια των Ιωαννίνων. Ξέρει επίσης πως από το 1820, οπότε άρχισε η πολιορκία του Αλή Πασά απ' τα σουλτανικά στρατεύματα, δε λειτουργούσαν σχολεία στα Γιάννινα, οι ετήσιοι τόκοι δεν είχαν εισπραχθεί, έμεναν ανατοκιζόμενοι και ανέρχονταν ήδη σε τεράστια ποσά. Αυτά τα ποσά πρότεινε ο Καποδίστριας να παραχωρηθούν ως δάνειο στην Προσωρινή Κυβέρνηση της Ελλάδας, με την υπόσχεση ότι «**το έθνος, άμα αναλαβόν, θέλει αποδώσει τα οφειλόμενα**».

Παραθέτουμε, λόγω του ενδιαφέροντος που παρουσιάζει, ολόκληρη την επιστολή του Καποδίστρια.

«Τοις Κ. Κ. Ζωσιμά, Κώστα, Βούβα, Ξειδά, Παξιμάδη, Γαργούλη, Πάλλη, Τσομάγα, Μάτσα, Ριζάρη και Κουμπάρη, εμπόροις Έλλησιν εις Μόσχαν.

Πετρούπολει 14 Ιουλίου 1827

1. Το κείμενο της επιστολής δημοσιεύεται στη συλλογή «Επιστολαί Ι. Α. Καποδίστρια, Κυβερνήτου της Ελλάδος», τόμος Α΄, Αθήναι 1841, σελ. 120-123.

Αι ειδήσεις όσας ελάβετε πανταχόθεν, σας έκαμαν γνωστήν την κατάστασιν της πατρίδος. Γνωρίζετε δε επίσης ότι ηνοιχθη δάνειον εις Κέρκυραν, και προσκαλούνται να λάβωσιν εις αυτό μέρος όλοι οι εν Ευρώπη ευκατάστατοι, Έλληνες, δια να προφθασθώσι προσωρινώς αι δοριμείαι ανάγκαι του έθνους, και μάλιστα αι κατά τας τροφάς, επειδή και τα εν Πελοποννήσω φρούρια, και αι νήσοι, και όλος εν γένει ο τόπος, κατήντησαν εις την εσχάτην ένδειαν και αμηχανίαν.

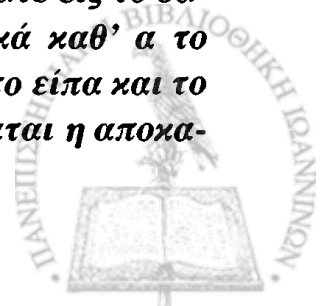
Φίλτατοι ομογενείς, τούτον νομιζω τελευταίον και φοικτότατον κίνδυνον της πατρίδος, και δι' αυτό μάλλον κατεπείγουσαν βλέπω την ανάγκην χρηματικής βοηθείας. Και εγώ μεν ήδη επρόσφερα ό,τι ηδυνάμην. Προς δε όλους τους εν Ευρώπη ομογενείς μας διευθύνων το παρά της πατρίδος επικλητήριο κήρυγμα, παρ' υμών, φίλοι, τα μέγιστα προσδοκώ, ότι και πλούσιοι είσθε, και χρηστών πολιτών υπόληψιν έχετε.

Και έως μεν του παρόντος εις επικουρίαν της πατρίδος δεν σας προσέκαλεσα, διότι είχομεν τους ξένους, τα φιλανθρωπικά της Ευρώπης συνδρομητήρια, δαψιλώς επιβοηθήσαντα και προφθάσαντα τας χρείας της δυστυχούς Ελλάδος· τούτων δε των πόρων ήδη ελαττωθέντων, η πατρίς σήμερον μόνον από τα ίδια της τέκνα ελπίζει. Σας ορκίζω λοιπόν, αγαπητοί φίλοι, εις το όνομα της αγίας μας πίστεως, βοηθήσατε την πατρίδα, βοηθήσατέ την άνευ αναβολής, συντρέχοντες όλαις δυνάμεσιν εις το δάνειον, και στέλλοντας ευθύς εις Κέρκυραν τας καταγραφομένας παρ' υμών ποσότητας. Αν δε προτιμάτε, γράψατε προς τους ανταποκριτάς σας να δοθώσιν αι βοήθειαι σας κατ' ευθείαν εις την ενεστώσαν της Ελλάδος κυβέρνησιν, λαμβάνοντες αποδείξεις, επί των οποίων η πατρίς θέλει σας εκμαρτυρήση ποτέ την ευγνωμοσύνην της. Αν ήσθε χριστιανοί, αν ήσθε Έλληνες, αν αγαπάτε το έθνος σας και υμάς αυτούς, βοηθήσατε ταχέως, χείρα γενναίαν ταχέως εκτείνετε. Μη χάνετε καιρόν ζητούντες, τι ο εις έδωκε, τι ο άλλος να δώση έπρεπεν. Αλλ' έκαστος υμών με την χείρα επί της καρδιάς, ερωτών την συνείδησίν του, ας δώση ό,τι δύναται. Ω αγαπητοί αδελφοί, ο πεινών δεν εμπορεί να περιμένη. Αν θέλετε αι βοήθειαι σας να εύρωσι τους ανθρώπους ζώντας και να τους σώσωσιν, εις διάστημα τεσσαράκοντα ημερών αφ' ης λάβετε το παρόν μου, πρέπει να ήναι φθασμένοι εκεί. Και δεν αγνοείτε τι κακόν έκαμεν η ατροφία. Δι' αυτήν το Μεσολόγγιον έπεσε, δι' αυτήν η των Αθηνών πόλις παρεδόθη. Η πείνα κατεδάμασε τους υπό χιλιάδας Τούρκων μη νικηθέντας· διο και ο εχθρός εκεί επισυστρέφεται και όλος συσπουδάξει και υπερενισχύεται, σπεύδων να πατάξη τας τελευταίας πληγάς εντός του ολίγου καιρού όσος του μένει δια να περάνη τον πόλεμον. Βοηθήσατε λοιπόν τάχιον τους ομογενείς σας, ίνα εις τον αιώνα ματαιώσητε τους σκοπούς του εχθρού. Μη υποφέρετε να χαθή η Ελλάς την παραμονήν της σωτηρίου ημέρας. Μη λέγετε με-

ταξύ σας ότι αι μέγισται της Ευρώπης δυνάμεις φροντίζουν εις το εξής περί σωτηρίας των Ελλήνων. Τούτο μεν αληθεύει· αλλά και οι Έλληνες αυτοί οφείλουσι να εννοιάζονται περί των αδελφών των. Και ενταύθα περί άρτου ο λόγος. Πιστεύσατέ με (σας το λέγω πιεζόμενος την καρδίαν), η Ευρώπη έχει τους οφθαλμούς ανοικτούς επί τους ευπόρους Έλληνας τους εις διάφορα μέρη υπερειδρυμένους, ουδέ δύναται να καταλάβη, πώς υπάρχουν εις τούτον τον κόσμον χριστιανοί βλέποντες με αδιαφορίαν τους αδελφούς των εν ώρα του δεινοτάτου κινδύνου. Επειδή δε πολλοί από σας ουδέ να εκτιμήσωσι δικαίως εξεύρουνσιν ακόμη την αληθή βάσιν της ευτυχίας των, ας μάθωσιν ότι η βάσις αύτη είναι η προσηγορία του Έλληνοσ. Αλλ' αφ' ου το έθνος αφανισθή, και η προσηγορία θέλει χαθή, και τότε ματαιώς θέλουσι κλαύση επί του συντριμμού της πατρίδοσ. Θέλουσιν υπάγει να συμφουρθώσι με τα αλλόφυλα έθνη, εις τους απογόνους των ουδέ ίχνη του εθνικού χαρακτήροσ αφίνοντες· αιωνίωσ ξένοι θέλουσιν είσθαι, και πλέον παρηγορίαν δεν έχουσι την πατρίδα συλλογιζόμενοι· διότι μόνη η πατρίς δύναται, καλώσ οικουμένη, να σκεπάση και επί ξένης την τιμήν, την ευτυχίαν και τα δικαιώματα των τέκνων της. Οι φιλόστοργοι όμως παίδεσ θέλουσιν εξ εναντίας τιμηθή παρ' αυτήσ ανορθωθείσ, λαβόντες παρά Θεού την ανεκτίμητον χάριν και δύναμιν να βοηθήσωσι την μητέρα, και να της αποδώσωσιν, ούτωσ ειπείν, την εξ αυτήσ πηγάζουσαν ύπαρξίν των.

Προσέξατε δε και εις το εξής. Γνωρίζω εκ τινοσ καιρού ότι εις το ταμείον του νοσοκομείου της Μόσχασ απόκεινται κεφάλαια, των οποίων οι τόκοι είναι τεταγμένοι εις περιποιήσιν των εν Ιωαννίνοισ σχολείων, και δεν ελήφθησαν από της αρχήσ του εθνικού πολέμου, ήτοι από εξ και πλέον εννιαυτών, φρονίμωσ προαξάντων των επιτρόπων εις το αφήσαι τους τόκους εν ασφαλεί, εν ω δεν υπάρχουνσ πλέον τα σχολεία. Αλλ' ιδού καιρόσ να χρησθώσι τα χρήματα ταύτα εις ανάληψιν της πατρίδοσ, εξ ησ και τα σχολεία αποκατασταθήσονται τα προικισμένα με τα κεφάλαια. Μεταχειρισθήτε εις το δάνειον την ποσότητα όλων των ειρημένων τόκων. Κ. Ζωσιμά, αγαπητέ φίλε του έθνουσ, συ επίτροποσ ων δια τους τόκους των παρά της συγγενείασ σου καταβληθέντων κεφαλαίων, ελεύθεροσ είσαι να τους διαχειρίσησ όπως κρίνησ καλόν. Σεισ, Κ. Βούβα, Γαργούλη, Πάλλη, επίτροποι όντεσ δια τα παρά του Ζώη Καπλάνη και των άλλων ευεργετών των Ιωαννίνων κληροδοτηθέντα κεφάλαια, δύνασθε να λάβετε τους τόκους αυτών· αν δε το κρίνητε αναγκαίον, ζητήσατε την συγκατάθεσιν και των άλλων εν Μόσχα Ιωαννιτών, και όλοι συμφώνωσ δώσατε εις το δάνειον την ποσότητα των τόκων, λαμβάνοντεσ αποδεικτικά καθ' α το έθνοσ, άμα αναλαβόν, θέλει αποδώση τα οφειλόμενα! Σας το είπα και το ενοήσατε, ότι από μόνην την ανάληψιν της Ελλάδοσ κρέματα η αποκα-

τάσταις των εν Ιωαννίνους σχολείων και αν τᾶύτην επιθυμήτε, συνεισφέρετε πρώτον εις σωτηρίαν του ἔθνους, και τότε τελειούται και ο σκοπός των ευεργετιῶν. Διότι αν το ἔθνος χαθῆ, εις τι χρησιμεύουσι τα χρήματα ταῦτα ἀπό ἔτους εις ἔτος αυξανόμενα; Και ποία σας μένει ελπίς να αποκατασταθῶσι ποτέ τα σχολεία; Και αφ' ου τα κεφάλαια μείνωσιν ἀκαρπα δια το ἔθνος, δεν αλογείται η διάνοια των ευεργετιῶν, και δεν επιβαρύνεται η συνείδησίς σας με μεγάλην ευθύνην; Μη λείψετε λοιπόν να στείλετε εις το δάνειον το ποσόν των τόκων, και ημέραι ἔρχονται, και η πατρίς θέλει τους αποδώσῃ ὅπου ανήκουσι, και οὕτως **οι των Ιωαννίνων πολῖται, ευεργέται ἔσονται ὄχι μόνον της γενεθλίου αυτών πόλεως, αλλά και συμπάσης της Ελλάδος.**

Φίλτατοι ομογενεῖς, περαίνω την μακράν μου επιστολήν προσαγορευῶν μετὰ αγάπης ὅλους υμᾶς κοινῶς και ἕκαστον κατ' ἰδίαν. Πεποιήτε δε ὅτι η θεία Πρόνοια κηδεταί της Ελλάδος. Και μακάριοι ὅσοι Ἕλληνες γείνωσι συνεργοί αυτής! Και, ω Ἕλληνες της Μόσχας, τούτων εναριθμίους σας κρίνω. Αναχωρῶν μετ' ὀλίγον εκ Πετρούπολεως, ελπίζω ὅτι σπεύσετε να με διαβιβάσετε ὅπου και αν ἡμῖαι την αγαθήν εἶδησιν ὅτι γενναίως επεβροηθήσατε την κοινήν ημῶν πατρίδα.

Ἐρρωσθε δε και ευδαιμονεῖτε».

Παρατηρήσεις

Η πατριωτική αυτή ἐκκλήση του Καποδίστρια δεν ἦταν δυνατόν να μη συγκινήσει τους ευγενεῖς ἐκείνους ομογενεῖς της Μόσχας. Απευθυνόταν σ' αυτούς ο πρώην Υπουργός του Τσάρου, ο πρώτος Κυβερνήτης της Ελλάδας, με λόγια απλά και συγκινητικά και μιλούσε ἐξ ὀνόματος της ἰδίας της πατρίδας. Τους διαβεβαίωνε, με ὅλο το κύρος που διέθετε, πως, αν ανταποκριθῶν στην ἐκκλήσή του, **«οι των Ιωαννίνων πολῖται ευεργέται ἔσονται ου μόνον της γενεθλίου αυτών πόλεως, αλλά και συμπάσης της Ελλάδος».**

Η διαβεβαίωση του Καποδίστρια ὅτι **«το ἔθνος ἅμα αναλαβόν, θέλει αποδώσει τα οφειλόμενα»** εἶναι βέβαιο ὅτι ἔμεινε ανεκπλήρωτη.

Ὅπως μου ἔλεγε, λίγο πριν ἀπό το θάνατό του, ο γνωστός ερευνητής Λεάνδρος Βρανούσης, εἶναι περισσότερο ἀπό βέβαιο ὅτι οι ἐπίτροποι των Ηπειρωτικῶν Κληροδοτημάτων στη Μόσχα ἔθεσαν στη διάθεση του Κυβερνήτη αρκετά χρήματα· το μόνο που δεν εἶναι βέβαιο εἶναι το ποσόν που ἔθεσαν στη διάθεσή του. Αυτό εἶναι που χρειάζεται σχετική ἐρευνα.

Πρόκειται, πάντως, για χρήματα που ανήκαν στην πόλη των Ιωαννίνων και δόθηκαν ως δάνειο, με την υπόσχεση ὅτι θα επιστραφῶν. Αυτό εἶναι βέβαιο ὅτι μας τα οφείλουν ἀκόμα.

Ποιος ὁμως θα φροντίσει για την επιστροφή τους;

II. ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ

Η Ήπειρος, όπως είναι γνωστό, απελευθερώθηκε το 1913. Όσοι πιστεύετε ότι, σ' αυτό το χρονικό διάστημα, κάτι άλλαξε προς το καλύτερο στο θέμα των Ηπειρωτικών Κληροδοτημάτων, κάνετε μεγάλο λάθος. Σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως είναι αυτή των Κληροδοτημάτων των Ιωαννίνων, τα πράγματα βρίσκονται, από πλευράς διοίκησης, σε κατάσταση χειρότερη και από αυτή της Τουρκοκρατίας.

Στην εποχή της Τουρκοκρατίας, όπως είδαμε, οι Εφοροεπίτροποι εκλέγονταν από τους Γιαννιώτες πολίτες με μυστική ψηφοφορία.

Σήμερα, όπως θα δούμε και σε επόμενα κεφάλαια, με νόμους και διατάγματα της δικτατορίας —προς όνειδος της Δημοκρατίας— διορίζονται απ' το Μητροπολίτη Ιωαννίνων!

Το επίσημο Κράτος επιχείρησε, από το 1920, να ρυθμίσει το θέμα των Κληροδοτημάτων των Νέων Χωρών, με μια σειρά από νόμους και διατάγματα. Και αυτά όμως δεν εφαρμόζονται. Δεν υπάρχει, από τα αρμόδια όργανα, κανένας συστηματικός έλεγχος, καμιά εποπτεία.

Τα στοιχεία που υπάρχουν για να επιβεβαιώσουν την παραπάνω αποψη είναι αρκετά. Σ' αυτό το κεφάλαιο περιοριζόμαστε να αναφερθούμε σε μερικά απ' αυτά, τα πιο χαρακτηριστικά:

— * —

1) Το Υπόμνημα των Εκπαιδευτικών Λειτουργών Μ.Ε. Ιωαννίνων

Βρισκόμαστε στον Ιούλιο του 1945, τραγικές στιγμές περνάει η πατρίδα μας και η πόλη μας. Ο λαός διηρημένος, στα πρόθυρα του εμφύλιου. Από τις στήλες τοπικών εφημερίδων βλέπουν το φως ανώνυμα δημοσιεύματα που θίγουν την υπόληψη και το κύρος λαμπρών εκπαιδευτικών της πόλης. Η εντύπωση που δημιουργείται στην κοινωνία των Ιωαννίνων είναι αλγεινή. Όλοι ξέρουν πως πίσω από τα ανώνυμα δημοσιεύματα κρύβονται ο τότε Γενικός Επιθεωρητής Μ.Ε. (Ε.Κ.) και ο καθηγητής (Α.Κ.).

Οι θιγόμενοι καθηγητές —δέκα οχτώ τον αριθμό, ό,τι πιο λαμπρό είχε να παρουσιάσει εκείνη την εποχή ο εκπαιδευτικός κόσμος της πόλης μας— παρά την έκρυθμη κατάσταση που επικρατεί, αποφασίζουν να αντιδράσουν. Συντάσσουν και στέλνουν προς το Εκπαιδευτικό Συμβούλιο στην Αθήνα Υπόμνημα, με το οποίο καταγγέλλουν την απαράδεκτη συμπεριφορά του προϊσταμένου τους και του συναδέλφου τους.

Ανάμεσα σε άλλα, γράφουν.

«Ως προς μεν τον δεύτερον (τον καθηγητή Α.Κ.) ελάχιστα έχομεν να αναφέρωμεν, διότι είναι γνωστός εις το Σεβαστόν Υπουργείον και τον εκπαιδευτικόν κόσμον ως ήρωσ ανηθίκων σκανδάλων μετά μαθητριών, άτι-

να εσάλευσαν επί πολύ την εκπαίδευσιν της Ηπειρώου, δι' α και **απελύθη εκ της υπηρεσίας** υπό του Σεβαστού Εκπαιδευτικού Συμβουλίου. Χάρις όμως εις τον ισχυρόν προστάτην του, τον Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Ιωαννίνων, διαφυγών την τιμωρίαν ταύτην, επανήλθεν ενταύθα. Ούτος ουδέποτε ειργάσθη εις το Σχολεῖον, ἀλλά επιτυχῶν ἀπόσπασιν παρὰ της ενταύθα Γενικῆς Διοικήσεως εις την Υπηρεσίαν των Κληροδοτημάτων της Μητροπόλεως Ιωαννίνων, δαπανά το πλείστον του χρόνου **χαρτοπαικῶν** και ἐκτοτε **ζη υπό την σιωπηράν** ανοχήν των συναδέλφων αὐτοῦ και της κοινωνίας. Οργανικῶς ἀνήκει εις την Ζωσιμαίαν Σχολήν εις την οποίαν ουδέποτε ειργάσθη... Ἐκτός του οργανικοῦ μισθοῦ του, ον λαμβάνει χωρὶς να εργάζεται, **λαμβάνει ἐπιμίσθιον ἀπὸ την Επιτροπὴν Κληροδοτημάτων εις την οποίαν ἐπίσης δεν εργάζεται.** Προσθέτομεν ὅτι κατ' αὐτοῦ ἐκκρεμεί μῆνυσις της καθηγητρίας (Ε.Π.), διότι προσελθὼν αὐτοβούλως εις τας Γερμανικὰς Ἀρχὰς κατοχῆς, ἐγένετο, **Ἕλλην αὐτὸς και δι' Εκπαιδευτικὸς, μάρτυς κατηγορίας**, ἐξ ου η εν λόγω καθηγήτρια συνελήφθη και ἐπὶ μῆνας ἐνεκλείσθη εις τας φυλακὰς Θεσσαλονίκης».

Το ἀπόσπασμα του Υπομνήματος των δέκα οχτῶ εκπαιδευτικῶν μιλάει μόνο του:

«**Καθηγητῆς-ἥρωος ἀνηθίκων σκανδάλων**» που «**απελύθη ἀπὸ την υπηρεσίαν**» που «**ζη υπό την σιωπηράν ανοχήν της κοινωνίας**» κατόρθωσε να διαφύγει «**την τιμωρίαν ταύτην**» και —το σπουδαιότερο— πέτυχε ἀπόσπασιν «**εις την Υπηρεσίαν των Κληροδοτημάτων της Μητροπόλεως Ιωαννίνων, δαπανά το πλείστον του χρόνου χαρτοπαικῶν**», πληρώνεται ἀπὸ το Σχολεῖο στο οποίο ἀνήκει, χωρὶς να εργάζεται και «**λαμβάνει ἐπιμίσθιον ἀπὸ την Επιτροπὴν Κληροδοτημάτων εις την οποίαν ἐπίσης δεν εργάζεται!**»!

Θυμίζει η περίπτωση αὐτή τη μαρτυρία του Λαμπρίδη που μνημονεύσαμε στο προηγούμενο κεφάλαιο και σύμφωνα με την οποία «**εκ συνεννοήσεως και κατὰ σειράν διεπραγματεύοντο οὐ κηφίνες εν τη Ἱερᾷ Μητροπόλει, κεκλεισμένων των θυρῶν, τας ἀσιγνατίας**».

Αὐτὸς εἶναι ἕνας ἀκόμα λόγος που ἐπιβάλλει το διαχειριστικὸ ἔλεγχο στα Ἀγαθοεργὰ Καταστήματα. Ἴσως βρεθοῦν και ἄλλοι που ἐπαιρναν «**ἐπιμίσθιο**» χωρὶς να εργάζονται. Και να λάβετε ὑπόψη ὅτι αὐτὸ το ἐπιμίσθιο προέρχεται ἀπὸ το μόχθο των ευεργετῶν μας και προορίζεται για την Ηπειρωτικὴ νεολαία.

— * —

2) Η πώληση του οικοπέδου της Μαρουτσαίας Σχολῆς.

Ἀπ' το 1945 στο 1957. Τι ἐγένε τότε; Ἀς τα δούμε τα πράγματα με τη σειρά.

Εδώ στεγαζόταν κάποτε η περίφημη Μαρουτσαία Σχολή. Το οικόπεδο όμως πουλήθηκε από τα Αγαθοεργά Καταστήματα και σήμερα στεγάζεται το ΚΤΕΛ Πρέβεζας - Άρτας.

Το 1742 οι Γιαννιώτες έμποροι στη Βενετία, Λάμπρος και Σίμων Μαρούτσης, άφησαν αρκετά χρήματα για να λειτουργήσει στα Γιάννινα Σχολή με το όνομά τους. Αγόρασαν μάλιστα οικόπεδο στο χώρο που σήμερα βρίσκεται το ΚΤΕΛ Πρεβέζης· το οικόπεδο αυτό, σύμφωνα με τη βούληση των αδελφών Μαρούτση, είχε προορισμό να χρησιμεύσει «εις το διηνεκές ως σχολείον των Ελλήνων χριστιανών».

Άλλη όμως ήταν η βούληση των ευεργετών μας, άλλη η βούληση των Αγαθοεργών Καταστημάτων της Μητροπόλεως Ιωαννίνων που, λόγω δικτατορίας (Παγκάλου και Μεταξά) διαχειριζόταν την περιουσία και των αδελφών Μαρούτση. Τα Αγαθοεργά, λοιπόν, καταστήματα πούλησαν το οικόπεδο (το σχολείο είχε καταστραφεί από βομβαρδισμό το 1940) και σήμερα, στο χώρο αυτό, στη θέση του Σχολείου υπάρχει Κ.Τ.Ε.Λ.

Αυτό το γεγονός τα αρμόδια —για τα Κληροδοτήματα - Υπουργεία Οικονομικών και Παιδείας τα άφησε αδιάφορα.

— * —

3) Η διαθήκη του Ν. Ζωσιμά και η «Ηπειρωτική Εταιρεία»

Το 1978 η «Ηπειρωτική Εταιρεία» που εδρεύει στην Αθήνα ξεκίνησε, όπως θα δούμε παρακάτω, έναν αγώνα για τα Ηπειρωτικά Κληροδοτήματα. Απευθύνθηκε, λοιπόν, στη Διεύθυνση των Εθνικών Κληροδοτημάτων του Υπουργείου Οικονομικών και ζήτησε ορισμένα στοιχεία.

Και τι διαπίστωσε;

Διαβάστε το σχετικό απόσπασμα από έγγραφο¹ που στέλνει σ' αυτή την υπηρεσία, και θα το διαπιστώσετε κι εσείς:

«Με απορία και έκπληξη —γράφει— πληροφορηθήκαμε ότι το Κληροδότημα των μεγάλων Εθνικών Ευεργετών Ζωσιμάδων δεν βρίζεται υπό την εποπτεία και τον έλεγχόν σας και ακόμη ότι δεν έχετε τη διαθήκη αυτών.

Έπειτα από τη διαπίστωση αυτή φροντίσαμε να βρούμε τη διαθήκη. Τη βρήκαμε και ήδη βρισκόμαστε στην ευχάριστη θέση να εφοδιάσουμε την υπηρεσία σας με το σχετικό αντίγραφο».

Χρειάζονται σχόλια;

Ένα ιδιωτικό σωματείο εφοδιάζει την αρμόδια δημόσια υπηρεσία με αντίγραφο της διαθήκης του Ν. Ζωσιμά!

— * —

4) Το Υπουργείο Παιδείας και η εποπτεία του στα Αγαθοεργά Καταστήματα Ιωαννίνων.

Το 1984, ως αντιδήμαρχος Ιωαννίνων, έχοντας μαζί μου τον Κανονισμό των Αγαθοεργών Καταστημάτων Ιωαννίνων, που είχε συνταχθεί επί δικτατορίας Παγκάλου, πήγα στο Υπουργείο Παιδείας και ζήτησα να πληροφορηθώ για την κατάσταση των Αγαθοεργών και τον έλεγχο που γίνεται από το Υπουργείο Παιδείας, σύμφωνα με το άρθρο 3 αυτού του κανονισμού.

Και τι διαπίστωσε;

Η αρμόδια (!) υπηρεσία του Υπουργείου Παιδείας αγνοούσε την ύπαρξη των Αγαθοεργών καταστημάτων!!

Διαβάστε τώρα και το άρθρο 3 του Κανονισμού των Αγαθοεργών Καταστημάτων, για να πάρετε μια ιδέα του πώς λειτουργεί το Ελληνικό Κράτος και του πώς ασκεί —με τα όργανά του— τον έλεγχο και την εποπτεία.

«Η εφοροεπιτροπή διατελεί υπό τον έλεγχον και την εποπτεία του Υπουργείου Θρησκευμάτων και Παιδείας».

— * —

5) Τα βραβεία των μαθητών της Ζωσιμαίας Σχολής:

Στο άρθρο 5 της διαθήκης του Ν. Ζωσιμά ορίζεται:

«Ανά έβδομο έτος, εν τινι προσδιορισμένω καιρώ του θέρους, να γί-

1. Αριθμ. Πρωτ. 781/31-1-1980 Ηπειρωτικής Εταιρείας προς το Υπουργείο Οικονομικών - Δ/ση Εθνικών Κληροδοτημάτων.

Δ. ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟ ΚΑΙ ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΩΝ

Το επίσημο Κράτος ασχολήθηκε —σε επίπεδο νομοθετικών ρυθμίσεων— κατά τα νεότερα χρόνια. Φρόντισε, θεωρητικά, να διασφαλίσει την εκπλήρωση της βούλησης των διαθετών μας· πρακτικά όμως έδειξε —και εξακολουθεί να δείχνει— πλήρη αδιαφορία. Αυτό το νομικό καθεστώς, όπως διαμορφώθηκε από το 1920 μέχρι σήμερα, θα παρακολουθήσουμε στο κεφάλαιο τούτο.

1. Το Σύνταγμα της χώρας μας: (Άρθρ. 109)

Στο ισχύον Σύνταγμα της χώρας μας (αρθ. 109) ορίζεται, σχετικά με τα κληροδοτήματα, ότι:

«Δεν επιτρέπεται η μεταβολή του περιεχομένου ή των όρων διαθήκης, κωδικέλλου ή δωρεάς, ως προς τις διατάξεις τους υπέρ του Δημοσίου ή υπέρ κοινωφελούς σκοπού.»

2. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η επωφελέστερη αξιοποίηση ή διάθεση, για τον ίδιο ή άλλο κοινωφελή σκοπό, εκείνου που καταλείφθηκε ή δωρήθηκε, στην περιοχή που καθόρισε ο δωρητής ή ο διαθέτης ή στην ευρύτερή της περιφέρεια, όταν βεβαιωθεί με δικαστική απόφαση ότι η θέληση του διαθέτη ή του δωρητή δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί, για οποιονδήποτε λόγο, καθόλου η κατά το μεγαλύτερο μέρος του περιεχομένου της, καθώς και αν μπορεί να ικανοποιηθεί πληρέστερα με τη μεταβολή της εκμετάλλευσης, όπως νόμος ορίζει».

Η παράγρ. 1 του άρθρου 109 σύμφωνα με την οποία ορίζεται ότι «δεν επιτρέπεται η μεταβολή του περιεχομένου ή των όρων της διαθήκης» είναι, οπωσδήποτε σαφής. Όμως, πολλές φορές μέχρι σήμερα ή έγινε —και γίνεται— παρεξήγηση, ή δεν εφαρμόζεται. Αυτό συμβαίνει, βασικά, γιατί το μεν Σύνταγμα ψηφίστηκε το 1975, η δε βασική νομοθεσία που ισχύει ακόμα για τα Κληροδοτήματα, με ελάχιστες τροποποιήσεις, είναι του 1939 (Α.Ν. 2039/39) και μάλιστα της εποχής της δικτατορίας. Το σχήμα εδώ είναι, δυο φορές, ανακόλουθο:

α) Ο νόμος για τα κληροδοτήματα είναι προγενέστερος του Συντάγματος και δεν έχει προσαρμοστεί στις συνταγματικές απαιτήσεις.

β) Το Σύνταγμα ψηφίστηκε σε καιρό Δημοκρατίας, ενώ ο νόμος επιβλήθηκε σε καιρό δικτατορίας. Πρόκειται για ένα ακόμα δικτατορικό κατάλοιπο απ' τα πολλά που κοσμούν την ταλαιπωρη Δημοκρατία μας.

Καθώς, λοιπόν, επίκειται αναθεώρηση του Συντάγματος είναι ανάγκη:

Να αναθεωρηθεί το άρθρο 109 του Συντάγματος και να ορίζεται σ' αυτό ξεκάθαρα:

α) Η πιστή και επακριβής εκπλήρωση της βούλησης του διαθέτη, όπως αυτή διατυπώνεται στη συστατική πράξη, αποτελεί υποχρέωση του κράτους.

β) Να εκσυγχρονιστεί η ισχύουσα νομοθεσία και να προσαρμοστεί στις συνταγματικές απαιτήσεις.

γ) Να ελεγχθεί από αρμόδιες επιτροπές, με ευθύνη του Υπουργείου Οικονομικών το ισχύον καθεστώς στη διοίκηση και τη διαχείριση των Κληροδοτημάτων (ιδιαίτερα αυτών της Τουρκοκρατίας) και να οριστεί νέος τρόπος διοίκησης και διαχείρισης, σύμφωνα με τη βούληση του διαθέτη. Να οριστεί μάλιστα συγκεκριμένος χρόνος για την ολοκλήρωση αυτού του ελέγχου.

— * —

2) Νόμος 2508/1920. Κατάργηση χριστιανικών κοινοτήτων της εποχής της Τουρκοκρατίας. Ταμεία Εκπαιδευτικής Προνοίας

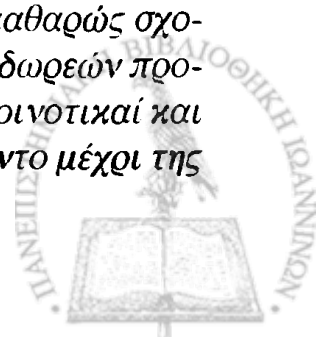
Μετά τους απελευθερωτικούς αγώνες του 1912-1913 και την προσάρτηση των Νέων Χωρών (Μακεδονίας - Ηπείρου) στο ανεξάρτητο Ελληνικό Κράτος, άρχισε η νομοθετική ρύθμιση των εκκρεμών ζητημάτων της Τουρκοκρατίας. Ένα από αυτά ήταν και το θέμα των χριστιανικών κοινοτήτων, για τις οποίες μιλήσαμε σε προηγούμενο κεφάλαιο.

Με το νόμο 2508/1920 που ψηφίστηκε ομόφωνα απ' τη Βουλή των Ελλήνων αποφασίστηκε και διατάχθηκε:

«Από 1 Απριλίου 1921 πάσαι αι από τουρκοκρατίας εν ταις Νέαις Χώραις, πλην της Κρήτης και Σάμου, υφιστάμεναι Ορθόδοξοι Χριστιανικοί Κοινότητες καταργούνται αυτοδικαίως και αι διοικούσαι αυτάς Αντιπροσωπείαι, Εφορίαι ή άλλαι επιτροπείαι θεωρούνται αυτοδικαίως διαλελυμέναι» (Άρθρο 1).

«Αι περιουσίαι ων την διαχείρισιν είχαν αι κατά το άρθρον 1 καταργούμεναι κοινότητες ή επί οιοδήποτε ονόματι λαϊκαί επιτροπαί, ως και τα εις την δικαιοδοσίαν αυτήν υπαγόμενα επί μέρους ιδρύματα και νομικά πρόσωπα, εξακριβούμεναι και εκκαθαριζόμεναι κατά τας διατάξεις του παρόντος νόμου, διακρίνονται εις τας εξής κατηγορίας, αναλόγως του σκοπού, ον τέως εξυπηρετούν, ήτοι:

α) **Περιουσίαι σχολικάι:** τοιαύται χαρακτηρίζονται αι καθαρώς σχολικάι περιουσίαι, είτε εκ κληροδοτημάτων, κληρονομιών ή δωρεών προερχόμεναι, είτε και εξ οιασδήποτε άλλης αιτίας, ως και αι κοινοτικάι και εκκλησιαστικάι εκείναι περιουσίαι, ων αι πρόσοδοι διετίθεντο μέχρι της

προσαρτήσεως δια τας δαπάνας της εκπαιδεύσεως ή προς εξυπηρέτησιν καθόλου εκπαιδευτικών σκοπών...

ε) **Περιουσίαι εκ διαθηκών, κληροδοτημάτων ή δωρεών προερχόμεναι, ων τον σκοπόν καθώρισε ρητώς ο διαθέτης ή δωρητής, κατατάσσονται εις μίαν ή πλείονας των ανωτέρω κατηγοριών, αναλόγως του σκοπού τούτου, διατιθέμεναι συμφώνως προς τους όρους του διαθέτου, ασχέτως δε προς την τυχόν κατά παρέκκλισιν διάφορον εν τη πράξει τέως χρησιμοποιήσιν των προσόδων αυτών» (Άρθρο 3).**

«**Η κατά το προηγούμενον άρθρον σχολική περιουσία εκάστης κοινότητος περιερχομένη εις την κυριότητα του κατά τον περί τούτου νόμον ιδρυομένου τοπικού ταμείου εκπαιδευτικής προνοίας, ως και οι υφιστάμενοι τυχόν σχολικοί πόροι, χρησιμοποιούνται του λοιπού αποκλειστικώς δι' επιτοπίους εκπαιδευτικάς ανάγκας» (Άρθρο 4).**

«**Εντός δύο μηνών από της δημοσιεύσεως του παρόντος νόμου πάντες οι εις τας νέας χώρας, πλην Κρήτης και Σάμου, διευθύνται σχολείων, ως και οι διδάσκαλοι και διδασκάλισσαι των μονοταξίων και υποδιδάσκαλοι των κοινών σχολείων, υποχρεούνται να υποβάλωσιν εις τον επιθεωρητήν της δημοτικής εκπαιδεύσεως της περιφερείας των έκθεσιν... Ο επιθεωρητής της δημοτικής εκπαιδεύσεως επί τη βάσει των εκθέσεων τούτων, συντάσσει πίνακα εμφαντικόν της καταστάσεως της σχολικής περιουσίας και των σχολικών πόρων εκάστης κοινότητος και αποστέλλει τούτον προς τον οικονομικόν έφορον (Άρθρο 13).**

Οι οικονομικοί έφοροι ελέγχοντες τα κατά τα προηγούμενα άρθρα συλλεγόμενα στοιχεία **καταρτίζουν εντός έξι μηνών από της ισχύος του παρόντος νόμου δι' εκάστην κοινότητα ίδιον πίνακα** εμφανίζοντα τα επί μέρους στοιχεία απάσης γενικώς της κινητής και ακινήτου περιουσίας αυτής.

Οι **πίνακες ούτοι κοινοποιούνται** εις τα οικεία δημοτικά ή κοινοτικά συμβούλια, εις τον αρμόδιον Μητροπολίτην ή Επίσκοπον της Περιφερείας και εις τον επιθεωρητήν της δημοτικής εκπαιδεύσεως, προκειμένου δε περί της έδρας του γενικού επιθεωρητού και εις αυτόν» (Άρθρο 14).

Παρατηρήσεις:

α) Όσα εκτίθενται στο κεφάλαιο τούτο δεν αποσκοπούν στη νομική ερμηνεία των θεμάτων που τίγονται σ' αυτό· κάθε άλλο μάλιστα. Αποβλέπουν μόνο να φωτίσουν τα θέματα αυτά ιστορικά, για να βοηθήσουν τους ειδικούς να προβούν στην ανάλογη ερμηνεία.

β) Ο νόμος 2508/1920 είναι, σε αρκετά σημεία, σαφής:

1) Με το άρθρο 1 καταργούνται οι Ορθόδοξες Χριστιανικές Κοινότητες σε όλες τις Νέες Χώρες· εξαιρούνται η Κρήτη και η Σάμος. Μαζί με τις

Κοινότητες καταργούνται και οι Εφοροεπιτροπείες, όπως αυτή που υπήρχε στα Γιάννινα.

II) Με το άρθρο 3 διατάσσεται η εξακριβωση των περιουσιών και η εκκαθάρισή τους, αφού γίνει διάκριση σε σχολικές, εκκλησιαστικές, κοινωνικές κ.λ.π. Ιδιαίτερη μνεία γίνεται για σχολικές περιουσίες και πόρους από διαθήκες, κληροδοτήματα και δωρεές. Αυτές όλες περιέρχονται στα **Ιδρυόμενα Ταμεία Εκπαιδευτικής Προνοίας** και διατίθενται σύμφωνα με τους όρους που έθεσε ο διαθέτης ή ο δωρητής.

III) Μέσα σε δυο μήνες από τη δημοσίευση του νόμου οι δάσκαλοι έπρεπε να συντάξουν πίνακες σχολικής περιουσίας και σχολικών πόρων και να τους υποβάλουν στους οικονομικούς εφόρους· οι έφοροι έπρεπε να επικυρώσουν, έπειτα από έλεγχο, αυτούς τους πίνακες μέσα σε έξι μήνες από την ισχύ του νόμου. Με δεδομένο ότι ο νόμος τέθηκε σε ισχύ από τις 26 Σεπτεμβρίου 1920, η όλη διαδικασία έπρεπε να τελειώσει στις 26 Μαρτίου 1921.

Αξίζει πράγματι να ερευνηθεί αν η διαδικασία αυτή που όριζε ο νόμος ξεκίνησε στην περιοχή μας. Αν λάβουμε όμως υπόψη το γεγονός ότι η χώρα μας απ' το 1921 μπήκε σε νέες εθνικές περιπέτειες που κατέληξαν στη Μικρασιατική καταστροφή, η διαδικασία αυτή που προέβλεπε ο νόμος 2508/1920, ακόμα και αν είχε αρχίσει, δεν ολοκληρώθηκε. Σ' αυτό, ασφαλώς, θα συνέβαλαν και οι εδώ παράγοντες, με επικεφαλής τον τότε Μητροπολίτη Σπυρίδωνα ο οποίος, όπως θα δούμε, διαδραμάτισε ιδιαίτερο ρόλο και στο θέμα των Κληροδοτημάτων αργότερα.

Την παραπάνω άποψη επιβεβαιώνει και το γεγονός ότι, στα 1924, η Πολιτεία με το από 16-10-1924 προεδρικό διάταγμα «περί διαχειρίσεως περιουσιών χριστιανικών κοινοτήτων εν ταις Νέαις Χώραις» καθορίζει:

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Έχοντες υπ' όψει τας διατάξεις των άρθρων 1 και 22 του νόμου 2508 «περί εξακριβώσεως και διαχειρίσεως των περιουσιών και πόρων των εν ταις Νέαις Χώραις από Τουρκοκρατίας Χριστιανικών Κοινοτήτων, προτάσει του επί των Εκκλησιαστικών και της Δημοσίας Εκπαιδεύσεως Υπουργού, απεφασίσαμεν και διατάσσομεν·

Άρθρον μόνον

1. Μέχρι της υπό των Αντιπροσωπειών, Εφορειών, Εφοροεπιτροπειών ή άλλων, υπό οιονδήποτε όνομα, Λαϊκών Επιτροπών, παραδόσεως κατά τας διατάξεις του νόμου 2508 του έτους 1920, των περιουσιών και πόρων των εν Μακεδονία, Ηλείω και ταις Νήσοις του Αιγαίου τέως Χριστιανικών Κοινοτήτων, ας αύται διαχειρίζονται, επιτρέπεται η υπ'

αυτών ενέργεια πάσης φύσεως διαχειριστικών πράξεων προς συντήρησιν ή διαφύλαξιν των περιουσιών τούτων, απαγορευομένης απολύτως της ενεργείας οιασδήποτε πράξεων δι' ων ήθελον αναληφθή νέα υποχρεώσεις εις βάρος των περιουσιών τούτων.

2. Πάσα παρά τας διατάξεις του ανωτέρω εδαφίου ενεργηθησομένη πράξις λογίζεται ως αυτοδικαίως άκυρος.

3. Η κατάργησις των κατά το εδάφ. 1 Αντιπροσωπειών, Εφορειών νοείται ως αυτοδικαίως γενομένη άμα τη υπ' αυτών παραδόσει πάντων των περιουσιακών στοιχείων εις τα διαδεχθησόμενα αυτás νομικά πρόσωπα.

Εις τον αυτόν επί των Εκκλησιαστικών και της Δημοσίας Εκπαιδύσεως Υπουργόν ανατίθεμεν την δημοσίευσιν και εκτέλεσιν του παρόντος Διατάγματος.

Εν Ύδρα τη 16 Οκτωβρίου 1924

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας
ΠΑΥΛΟΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ

Ο επί των Εκκλησιαστικών κλπ. Υπουργός
Κ. Σπυρίδης

— * —

3) Το από 30 Απριλίου 1926 Διάταγμα της δικτατορίας του Παγκάλου - Η εξαίρεση του Νομού Ιωαννίνων και η διατήρηση της Εφοροεπιτροπείας

Και αυτό όμως το Προεδρικό Διάταγμα δεν ίσχυσε τελικά για το νομό των Ιωαννίνων. Αυτά που καθόρισε η Ελληνική Δημοκρατία με το νόμο 2508/1920 και το Π.Δ. της 16-10-1924, τα ανέτρεψε η δικτατορία δυο χρόνια αργότερα.

Το 1926, όπως γνωρίζουμε, επιβλήθηκε η δικτατορία του Παγκάλου. Το γεγονός αυτό εκμεταλλεύτηκε ο μητροπολίτης Ιωαννίνων Σπυρίδης. Με επέμβασή του πέτυχε να εκδοθεί ειδικό προεδρικό διάταγμα «περί διαχειρίσεως των περιουσιών των επί Τουρκοκρατίας τέως Χριστιανικών Κοινοτήτων της περιφέρειας του νομού Ιωαννίνων», με το οποίο οι διατάξεις του νόμου 2508/1920 δεν εφαρμόζονται στην περιφέρεια του νομού Ιωαννίνων.

Το διάταγμα αυτό έχει ως εξής:

«Προτάσει του Υπουργικού Συμβουλίου, απεφασίσαμεν και διατάσσομεν

Άρθρον μόνον

1. Αι διατάξεις του νόμου 2508 του έτους 1920 «περί εξακριβώσεως και διαχειρίσεως των περιουσιών και πόρων των εν ταις Ν. Χώραις Χριστιανικών Κοινοτήτων ως και διατάξεις του από 23 Φεβρουαρίου 1926

Νομοθετικού Διατάγματος «περί τροποποιήσεως του νόμου 2508» δεν εφαρμόζονται εις την περιφέρειαν του νομού Ιωαννίνων.

2. Η διαχείρισις των περιουσιών των επί Τουρκοκρατίας τέως Χριστιανικών Κοινοτήτων της περιφέρειας του νομού Ιωαννίνων ενεργείται εφεξής επί τη βάσει κανονισμού συνταχθησομένου εντός 20 ημερών από της δημοσιεύσεως υπό της υφισταμένης Εφοροεπιτροπείας, δι' ου κανονισθήσονται και τα της εκλογής της νέας υπό την προεδρίαν του Σ. Μητροπολίτου Ιωαννίνων Εφοροεπιτροπείας, εγκριθησομένου δε διά Διατάγματος του Υπουργού των Εκκλησιαστικών εκδοθησομένου εντός μηνός από της υποβολής. Μέχρι της εγκρίσεώς του, κατά τα ανωτέρω, κανονισμού, η τοιαύτη διαχείρισις των περιουσιών κλπ. ενεργείται υπό της υφισταμένης Εφοροεπιτροπείας, θεωρουμένης ως ουδέποτε καταργηθείσης.

3. Η διαχείρισις των εκ κληρονομιών, κληροδοσιών ή δωρεών υπέρ εκτελέσεως κοινωφελών σκοπών εν τη περιφέρειά του νομού Ιωαννίνων περιουσιών, εφ' όσον δεν ενεργείται υπό της υφισταμένης Εφοροεπιτροπείας Ιωαννίνων, αλλ' έχει ανατεθή υπό των διαθετών ή δι' ειδικών Διαταγμάτων εις ωρισμένους δι' εκάστην περιουσίαν εκτελεστάς ή διαχειριστικάς επιτροπάς θέλει εξακολουθήση ασκουμένη υπ' αυτών.

4. Αι διατάξεις του νόμου 402 ως προς τας σχολικάς ειδικώς περιουσίας εξακολουθούσιν ισχύουσαι, εξαιρέσει των της πόλεως Ιωαννίνων, διαχειριζομένων, ως άνω υπό της Εφοροεπιτροπείας Ιωαννίνων και διατιθεμένων μόνον δι' εκπαιδευτικάς ανάγκας.

Το παρόν υποβλήθησεται προς κύρωσιν εις την μέλλουσαν να συνέλθη Βουλήν

Εν Αθήναις τη 30 Απριλίου 1920

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΠΑΓΚΑΛΟΣ

Το Υπουργικόν Συμβούλιον

Ο Πρόεδρος

Θ. Πάγκαλος»

Με βάση το παραπάνω διάταγμα εκδόθηκε αργότερα κανονισμός που καθόριζε τα της λειτουργίας της Εφοροεπιτροπείας στην πόλη των Ιωαννίνων. Έτσι η περιφέρεια του νομού Ιωαννίνων, με διάταγμα της δικτατορίας του Παγκάλου, εξαιρείται από τον ενιαίο τρόπο διοίκησης των Κληροδοτημάτων και καθιερώνονται, από το 1926, στην πόλη μας τα **Αγαθοεργά Καταστήματα** για τα οποία θα μιλήσουμε σε ξεχωριστό κεφάλαιο.

Εδώ θεωρούμε σκόπιμο να κάνουμε δυο παρατηρήσεις:

α) Η τύχη —ή μάλλον η ατυχία των Κληροδοτημάτων των Ιωαννίνων— είναι συνυφασμένη με τρεις δικτατορίες. Αρχίζει με τη δικτατορία του Παγκάλου, συμπληρώνεται με τη δικτατορία του Μεταξά και ολοκληρώνεται προς το χειρότερο με τη δικτατορία των συνταγματαρχών του 1967. Το τραγικό για τούτη την πόλη —αλλά και για το ίδιο το επίσημο κράτος— αυτό το απαράδεκτο καθεστώς —ένα καθεστώς χειρότερο και από αυτό της Τουρκοκρατίας— το ανέχεται και το διαιώνίζει η Κοινοβουλευτική μας Δημοκρατία επί τριάντα ολόκληρα χρόνια.

β) Θα πρέπει να εξεταστεί αν το παραπάνω διάταγμα, όπως στο ίδιο ορίζεται, υποβλήθηκε και κυρώθηκε «από την μέλλουσαν να συνέλθη βουλήν». Διαφορετικά είναι άκυρο.

— * —

4) Ο Νόμος 5019/1931. Ίδρυση Σχολικών Ταμείων και Σχολικών Εφορειών

Η περίοδος 1928-1932 είναι η λαμπρή περίοδος για την ελληνική παιδεία. Πρωθυπουργός της χώρας ο **Ελευθέριος Βενιζέλος** και υπουργός Παιδείας ο **Γεώργιος Παπανδρέου**.

Στα πλαίσια της ανασυγκρότησης της Παιδείας ψηφίζεται από την Ελληνική Βουλή και τη Γερουσία, ο νόμος 5019/1931 «**Περί Ίδρύσεως Σχολικών Ταμείων και Σχολικών Εφορειών**».

Παραθέτουμε τα βασικά άρθρα αυτού του νόμου που ενδιαφέρουν την έρευνά μας:

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

Ίδρυσις-Σκοπός

Άρθρον 1

1. Παρ' εκάστω σχολείω της στοιχειώδους και μέσης εκπαιδεύσεως και παρ' εκάστω Διδασκαλείω παντός τύπου πλην του Διδασκαλείου της μέσης εκπαιδεύσεως, διεπομένου υπό του ειδικού περί τούτου νόμου, ιδρύεται ίδιον «**Σχολικόν Ταμείον**», αποτελούν νομικόν πρόσωπον δημοσίου δικαίου και έχον ιδίαν περιουσίαν, ην κτάται καθ' άπαντας τους νομίμους τρόπους.

2. Τα **Σχολικά Ταμεία των σχολείων της στοιχειώδους εκπαιδεύσεως** υπάγονται εις την αρμοδιότητα του οικείου επιθεωρητού των δημ. σχολείων, τα δε **Σχολικά Ταμεία των σχολείων της Μέσης Εκπαιδεύσεως και των Διδασκαλείων παντός τύπου** εις την αρμοδιότητα του οικείου Γενικού επιθεωρητού.

Άρθρον 2

1. Σκοπός των Σχολικών Ταμείων είναι η εξεύρεσις και διάθεσις των απαιτούμενων πόρων δια την ανέγερσιν, επισκευήν ή κατασκευήν και την συντήρησιν των διδαστηρίων την καθαριότητα, θέρμανσιν και τον φωτισμόν αυτών, τον εφοδιασμόν των δι' επίπλων, σκευών, βιβλίων και οργάνων καθώς και την λήψιν παντός μέτρου προστατεύοντος την υγείαν και διευκολύνοντος την πρόοδον των μαθητών.

Πόροι των Σχολικών Ταμείων

α') Οι εν γένει πόροι αυτών

Άρθρον 9

1. Πόροι των Σχολικών Ταμείων είναι οι εξής:

α) Αι υφ' εκάστης Σχολικής Επιτροπής, και εκάστου Ταμείου Εκπαιδευτικής Προνοίας σχηματισθείσαι περιουσίαι μέχρι της συστάσεως των δια του παρόντος νόμου ιδρυομένων Σχολικών Ταμείων.

β) Αι εν ταις Νέαις Χώραις εκκαθαρισθείσαι ή εκκαθαρισθησόμεναι σχολικαί περιουσίαι κατά τους νόμους 2508 (1920) και 4446 (1926).

γ) Ακίνητα καταλειφθέντα ή καταλειπόμενα εις Δήμους ή Κοινοτήτας δια δωρεάς εν ζωή ή αιτία θανάτου, κληρονομίας ή κληροδοσίας υπό τον ρητόν όρον να χρησιμοποιηθούν ως διδαστήρια, περιερχόμενα εις την κυριότητα των Σχολικών Ταμείων προς εκπλήρωσιν του σκοπού δι' ον εδωρήθησαν ή κατελείφθησαν.

δ) Κληροδοτήματα και δωρεαί προς τα Σχολικά Ταμεία.

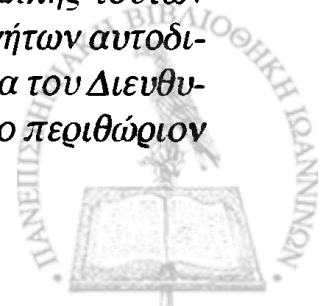
ε) Τα μισθώματα των ακινήτων των ανηκόντων εις τα Σχολικά Ταμεία.

Άρθρον 21

1. Από της εφαρμογής του παρόντος νόμου τα συσταθέντα Σχολικά Ταμεία Μέσης και Δημοτικής Εκπαιδεύσεως και τα κατά τον νόμον 2442 Ταμεία Εκπαιδευτικής Προνοίας καταργούνται.

Άρθρον 22

1. Εις τα δια του παρόντος νόμου συνιστώμενα Σχολικά Ταμεία μεταβιβάζεται παν ενοχικόν ή εμπράγματον δικαίωμα των ήδη υφισταμένων Σχολικών Ταμείων και των Ταμείων Εκπαιδευτικής Προνοίας. Και των μεν κινητών η μεταβίβασις της κυριότητος επέρχεται δι' απλής τούτων δια πρωτοκόλλου παραδόσεως, των δε πάσης φύσεως ακινήτων αυτοδικαίως δυνάμει του παρόντος νόμου, σημειουμένης επιμελεία του Διευθυντού εκάστου σχολείου της μεταβολής της κυριότητος εις το περιθώριον

της σχετικής μερίδος του βιβλίου των μεταγραφών. Αι δε παρ' οιαδήποτε Τραπέζη ή άλλω νομικώ προσώπω, τω Δημοσίω Ταμείω, τω Ταμείω Παρακαταθηκών ή τω Ταχυδρομικώ Ταμιευτηρίω χρηματικά ή εις τίτλους καταθέσεις μετατρέπονται αιτήσαι του Διευθυντού εκάστου σχολείου επ' ονόματι του οικείου Σχολικού Ταμείου και εξοφλούνται υπό του Ταμείου τούτου κατά τας διατάξεις του παρόντος νόμου.

2. Εις την κυριότητα των δια του παρόντος νόμου συνιστωμένων Σχολικών Ταμείων μεταβιβάζονται τα διδακτήρια τα ανήκοντα οπωσδήποτε εις τα μέχρι τούδε λειτουργούντα Σχολικά Ταμεία και τα Ταμεία Εκπαιδ. Προνοίας μετά του περί αυτά χώρου, του χρησιμοποιουμένου δια σχολικής ανάγκης. Ωσαύτως τα διδακτήρια τα ανεγερθέντα εκ του κεφαλαίου των εκπαιδευτικών τελών και τα οπωσδήποτε άλλως ανήκοντα εις την κυριότητα του Δημοσίου σχολικά κτίρια, καθώς κινητή ή ακίνητος σχολική περιουσία εκκαθαρισθείσα ή εκκαθαρισθησομένη κατά τας διατάξεις των νόμων 2508 και 4446, της σχετικής προθεσμίας προς εκκαθάρισιν και της των ενστάσεων παρατεινομένης επί εν εισέτι έτος από της ισχύος του παρόντος νόμου.

Άρθρον 26

Καταργείται πάσα διάταξις αντικειμένη εις τον παρόντα Νόμον ούτινος η ισχύς άρχεται από της δημοσιεύσεως εις την Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Παρατηρήσεις

1) Με το νόμο 5019/1931 καταργούνται τα Ταμεία Εκπαιδευτικής Προνοίας που είχαν ιδρυθεί με το νόμο 2442/1920 και ιδρύονται σε κάθε σχολείο «στοιχειώδους και μέσης εκπαιδύσεως» Σχολικά Ταμεία. Αυτά αποτελούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και έχουν «ιδίαν περιουσίαν» την οποία αποκτούν με όλους τους νόμιμους τρόπους.

2) Με το άρθρο 9 καθορίζονται οι πόροι των ιδρυόμενων Σχολικών Ταμείων. Στο σημείο αυτό ο νόμος είναι σαφέστατος:

Στις νέες χώρες -ορίζει ο νόμος- πόροι των Σχολικών Ταμείων είναι οι σχολικές περιουσίες που έχουν εκκαθαριστεί ή πρόκειται να εκκαθαριστούν σύμφωνα με το νόμο 2508/1920. Εδώ πια δε γίνεται καμιά εξαίρεση. Μάλιστα με το άρθρο 22 του ίδιου νόμου δίνεται προθεσμία ενός έτους, από την ισχύ του νόμου, για να γίνει αυτή η εκκαθάριση. Έτσι, με δεδομένο ότι ο νόμος ίσχυσε από τις 8 Ιουνίου 1931, τον Ιούνιο του 1932 όλες οι σχολικές περιουσίες έπρεπε να βρίσκονται στην κυριότητα των Σχολικών Ταμείων. Αυτό ισχύει για ολόκληρη την Ελλάδα.

3) Για να μην υπάρξει δε καμιά αμφισβήτηση ως προς την κυριότητα των σχολικών περιουσιών, με το άρθρο 26 του νόμου «**καταργείται πάσα διάταξις αντικειμένη εις τον παρόντα νόμον, ούτινος η ισχύς άρχεται από της δημοσιεύσεως εις την εφημερίδα της Κυβερνήσεως**» (8-6-1931).

Συνεπώς καταργείται, ως προς το σημείο αυτό και το από 30-4-1926 Προεδρικό Διάταγμα της δικτατορίας του Παγκάλου και όλες οι σχολικές περιουσίες και της πόλης των Ιωαννίνων, από τις 8 Ιουνίου 1932, με βάση αυτό το νόμο, ανήκουν κατά κυριότητα στα Σχολικά Ταμεία. Κάτι τέτοιο όμως, δυστυχώς, δεν έγινε. Και εδώ η πόλη μας, για τους λόγους που θα δούμε πιο κάτω σε ξεχωριστό κεφάλαιο, έχει το θλιβερό προνόμιο της εξαίρεσης.

5) Ο Αναγκαστικός Νόμος 2039/1939 της δικτατορίας του Μεταξά - Ρύθμιση θεμάτων κληροδοτημάτων. Εξαίρεση της πόλης των Ιωαννίνων.

Απ' τη δικτατορία του Παγκάλου, στα 1926, πηγαίνουμε στη δικτατορία του Μεταξά, στα 1939.

Με το από 30-4-1926 Προεδρικό Διάταγμα της δικτατορίας του Παγκάλου, εξαιρέθηκε η πόλη των Ιωαννίνων και διατηρήθηκε, μόνο σ' αυτή, η Εφοροεπιτροπεία.

Με τον Α.Ν. 2039/1939 της δικτατορίας του Μεταξά εξαιρείται πάλι η πόλη των Ιωαννίνων και δεν ισχύει γι' αυτή αυτό που ισχύει για ολόκληρη την Ελλάδα.

Ο νόμος 2039/1939 τροποποιεί, συμπληρώνει και κωδικοποιεί τους νόμους τους σχετικούς με την εκκαθάριση και διοίκηση των κληρονομιών, κληροδοσιών και δωρεών που καταλείπονται στο κράτος και για κοινωφελείς σκοπούς. Πρόκειται για ένα βασικό νόμο που μέχρι σήμερα, παρ' όλο που πέρασαν τόσα χρόνια, ελάχιστες τροποποιήσεις έχει υποστεί. Αν ανταποκρινόταν στο πνεύμα της εποχής του —κάτω από το συγκεντρωτικό και γραφειοκρατικό σύστημα— σήμερα, στα πλαίσια της πολυδιαφημισμένης αποκέντρωσης, χρειάζεται ουσιαστικές τροποποιήσεις.

Στο άρθρο 2 του Α.Ν. 2039/1939 ορίζεται:

«Η πιστή και επακριβής εκτέλεσις της βουλήσεως των διαθετών και δωρητών, δι' ης διατίθενται περιουσιακά στοιχεία δια κληρονομίας, κληροδοσίας ή δωρεάς υπέρ του Κράτους ή χάριν κοινωφελών σκοπών, αποτελεί υποχρέωσιν του Κράτους».

Με το ίδιο άρθρο ορίζεται το Υπουργείο Οικονομικών αρμόδιο για την εκκαθάριση των κληρονομιών, κληροδοσιών και δωρεών και για την άσκηση της εποπτείας και του ελέγχου ως προς την εκκαθάριση και διαχείρισή τους, σύμφωνα με τις συστατικές πράξεις (διαθήκες, δωρεές).

Όμως στον ίδιο το νόμο υπάρχει μια τραγική αντίφαση:

Ενώ με το άρθρο 2 ορίζεται ότι «**η πιστή και επακριβής εκτέλεσις της βουλήσεως των διαθετών και δωρητών**», όπως αυτή διατυπώνεται με τις συστατικές τους πράξεις, «**αποτελεί υποχρέωσιν του Κράτους**», με το άρθρο 113 του ίδιου νόμου το Κράτος αναιρεί, ως προς την πόλη των Ιωαννίνων —και μόνο γι' αυτή— αυτή τη βασική του υποχρέωση.

Έτσι στην παράγρ. 1 του άρθρ. 113 ορίζεται:

«Πάσαι αι επί Τουρκοκρατίας υφιστάμεναι Χριστιανικαί Κοινότητες και αι διοικούσαι αυτάς αντιπροσωπείαι, Εφορείαι ή άλλαι Επιτροπείαι, του Νομού Ιωαννίνων, θεωρούνται διαλελυμένα, αι δε περιουσίαι αυτών, είτε επ' ονόματι Χριστιανικής Κοινότητος ή νομικού προσώπου απ' αυτής εξηρημένου, είτε επ' ονόματι φυσικών προσώπων εύρηνται, διέπονται υπό των διατάξεων του παρόντος κεφαλαίου, πλην της πόλεως των Ιωαννίνων, δι' ην ισχύει ο ήδη υφιστάμενος κανονισμός».

Η δικτατορία του Παγκάλου εξαιρέσε τα Κληροδοτήματα του νομού Ιωαννίνων.

Η δικτατορία του Μεταξά εξαιρεί τα Κληροδοτήματα της πόλης των Ιωαννίνων.

Εδώ οφείλουμε, για λόγους ιστορικής αντικειμενικότητας, να επισημάνουμε πως πίσω και από τις δυο αυτές ρυθμίσεις —εξαιρέσεις— που αφορούν το νομό και την πόλη μας, βρίσκεται η ισχυρή προσωπικότητα του τότε Μητροπολίτη Ιωαννίνων και αργότερα Αρχιεπισκόπου Αθηνών, **Σπυρίδωνα**.

Όσο ζούσε ο **Σπυρίδων** ήθελε να έχει ο ίδιος τη διοίκηση και τη διαχείριση των Κληροδοτημάτων που δημιουργήθηκαν κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας. Όμως —προβλέποντας ίσως τι πρόκειται να συμβεί με-

τά από αυτόν— άφησε, με τον ίδιο νόμο (2039/1939) περιθώρια να γίνει και για τα Κληροδοτήματα των Ιωαννίνων η ρύθμιση που ισχύει και για την υπόλοιπη Ελλάδα.

Έτσι, στην παράγρ. 2 του άρθρου 113 ορίζεται:

«Ο δια την πόλιν των Ιωαννίνων ισχύων κανονισμός δύναται δια Β.Α. εκδιδομένου μετά γνωμοδότησιν του Ε.Σ.Κ.Ι. (Εποπτικόν Συμβούλιον Κληροδοτημάτων Ιωαννίνων) να τροποποιηθή επεκτεινομένων και εις την περιφέρειαν της πόλεως των Ιωαννίνων των διατάξεων του παρόντος κεφαλαίου ή και των διατάξεων του παρόντος νόμου».

Σπυρίδων Βλάχος

Απ' το 1939 όμως πέρασαν τόσες δεκαετίες και μέχρι το 1983 κανένας δεν ενδιαφέρθηκε για να γίνει αυτή η τροποποίηση. Και αν η τροποποίηση αυτή δεν μπορούσε να γίνει, όσο ζούσε ο Αρχιεπίσκοπος Σπυρίδων ήταν επιβεβλημένο να γίνει αμέσως μετά το θάνατό του (1956).

Συμπερασματικά επισημαίνουμε ότι ο νόμος αυτός καθιερώνει ένα σύστημα συγκεντρωτικό, προβλέπει εξαντλητικές διαδικασίες που καθιστούν δύσκολη αν όχι αδύνατη την αξιοποίηση των Κληροδοτημάτων, καθιστά δυνητική και όχι υποχρεωτική την παρέμβαση του Υπουργείου Οικονομικών σε πολλά σημεία, με αποτέλεσμα η εποπτεία και ο έλεγχος του Υπουργείου αν δεν είναι ανύπαρκτοι είναι αρκετά περιορισμένοι. Χρειάζεται, λοιπόν, τροποποίηση, εκσυγχρονισμό και προσαρμογή στα σημερινά δεδομένα.

— * —

6. Ο Νόμος 1473/1984. Τροποποίηση του άρθρου 113 του Α.Ν. 2039/1939. Ρύθμιση Κληροδοτημάτων Ιωαννίνων

Στηριγμένη στην παράγρ. 2 του άρθρου 113 του Α.Ν. 2039/1939, με την οποία δίνεται η δυνατότητα να επεκταθούν και στην πόλη των Ιωαννίνων οι διατάξεις αυτού του νόμου, η Δημοτική Αρχή Ιωαννίνων της περιόδου 1983-1986, με συντονισμένες ενέργειες και δυναμικές παρεμβάσεις, πέτυχε να ψηφιστεί από τη Βουλή των Ελλήνων ο νόμος 1473/1984, άρθρο 37. Για τις ενέργειες του Δήμου και άλλων φορέων γύρω από τα Κληροδοτήματα Ιωαννίνων —και τα Ηπειρωτικά γενικότερα— θα γίνει λόγος σε ιδιαίτερο κεφάλαιο αυτής της έρευνας.

Το άρθρο, λοιπόν, 37 του Νόμου 1473/1984, ορίζει:

«1. Κληρονομίες ή κληροδοσίες ή δωρεές στους Δήμους ή στις Κοινότητες του Νομού Ιωαννίνων, που έχουν ταχθεί για την εκπλήρωση γενικών σκοπών των Δήμων ή Κοινοτήτων αυτών ή για εκτέλεση ειδικού σκοπού, εφόσον ορίζεται ειδικός τρόπος διοίκησης στη συστατική πράξη ή στον οργανισμό, συνιστούν Ιδρύματα και διοικούνται σύμφωνα με τα οριζόμενα στις συστατικές πράξεις ή τους οργανισμούς τους. Στις περιπτώσεις αυτές ισχύουν οι διατάξεις των άρθρων 65 και 99 του Α.Ν. 2039/1939 (ΦΕΚ Α' 455).

2. Σε περίπτωση που δεν έχει ορισθεί ειδικός τρόπος διοίκησης στη συστατική πράξη ή στον οργανισμό, καθώς και σε περίπτωση που δεν είναι δυνατή η διοίκηση της κοινωφελούς περιουσίας, όπως ορίζεται στη συστατική πράξη ή στον οργανισμό, τότε η περιουσία αυτή περιέρχεται στο Δήμο ή την Κοινότητα για την οποία αφέθηκε ως κεφάλαιο αυτοτελούς διαχείρισης για την εκτέλεση των σκοπών που έταξε ο διαθέτης ή ο δωρητής και διέπεται από τις διατάξεις του Α.Ν. 2039/39».

Και η τύχη όμως αυτού του νόμου δεν ήταν διαφορετική από τους προηγούμενους. Η επίσημη πολιτεία δεν προχώρησε, δυστυχώς, μέχρι σήμερα στην εφαρμογή του. Έτσι η αταξία και η παρανομία σε ορισμένα από τα Κληροδοτήματα Ιωαννίνων συνεχίζεται.

— * —

7) Ο Νόμος 2386/1996. Ρύθμιση θεμάτων Εθνικών Κληροδοτημάτων. Τροποποιήσεις και συμπληρώσεις του Α.Ν. 2039/1939.

Το Υπουργείο Οικονομικών, προκειμένου να αντιμετωπίσει ορισμένα, εντελώς τυπικά προβλήματα που δημιουργούνταν απ' την εφαρμογή του Νόμου 2039/1939 για τα Κληροδοτήματα, προχώρησε, το 1996, σε μερικές τροποποιήσεις και συμπληρώσεις αυτού του νόμου, εντελώς τυπικές. Έτσι ψηφίστηκε ο νόμος 2386/1996 ο οποίος όμως δεν προσθέτει τίποτε το ουσιαστικό στο θέμα της διοίκησης και της διαχείρισης των Κληροδοτημάτων.

Το μόνο θετικό στοιχείο αυτού του νόμου βρίσκεται στην παράγραφο 24 του άρθρου 1, με την οποία ορίζεται:

«Ο απολογισμός των παραπάνω ιδρυμάτων δημοσιεύεται με φροντίδα των διοικητών ή διαχειριστών τους μια φορά τουλάχιστον σε μια ημερήσια εφημερίδα, που εκδίδεται στον τόπο που εδρεύει το ίδρυμα ή αν δεν εκδίδεται ημερήσια σε άλλη τοπική εφημερίδα. Σε περίπτωση που δεν εκδίδεται εφημερίδα στον τόπο αυτόν, δημοσιεύεται σε εφημερίδα που εκδίδεται στην ευρύτερη περιφέρεια ή στο νομό.

Αντίτυπο της εφημερίδας αυτής αποστέλλεται υποχρεωτικά από τους παραπάνω διοικητές ή διαχειριστές, στην αρμόδια κατά νόμο για την έγκριση του απολογισμού αρχή, εντός δύο (2) μηνών το πολύ από την υποβολή του απολογισμού στην παραπάνω αρχή.

Η μη δημοσίευση ή μη υποβολή αντιτύπου εφημερίδας, κατά τα ανωτέρω, αποτελεί πειθαρχική παράβαση της παραγρ. 2 του άρθρου 140 του παρόντος νόμου».

Είναι περιττό να επισημάνω ότι μέχρι σήμερα δεν είδα κανένα απολογισμό να δημοσιεύεται σε τοπική εφημερίδα, μολονότι στην πόλη μας υπάρχουν αρκετά κληροδοτήματα.

Δεν ξέρω αν υπάρχει άλλη ευνομούμενη χώρα στον κόσμο, στην οποία να συμβαίνουν αυτά που συμβαίνουν στη δική μας χώρα.

Ο νόμος είναι σαφής: η δημοσίευση του απολογισμού είναι υποχρεωτική· υποχρεωτική επίσης είναι η υποβολή του αντίτυπου της εφημερίδας στην αρμόδια για την έγκριση του απολογισμού αρχή. Η μη δημοσίευση ή μη υποβολή της εφημερίδας, αποτελεί πειθαρχική παράβαση.

Τίποτε απ' τα παραπάνω που ορίζει ο νόμος δε γίνεται και κανένας δεν τιμωρείται. Πώς να πάει, με τέτοια χάγια, μπροστά ο τόπος;

Το συμπέρασμα που βγαίνει από τη σύντομη εξέταση του συνταγματικού και νομικού καθεστώτος των Κληροδοτημάτων, δεν είναι καθόλου ενθαρρυντικό, όχι μόνο για τα Κληροδοτήματα, αλλά και για τη γενικότερη πορεία του τόπου:

Υπάρχουν οι διαθήκες των ευεργετών μας με τις οποίες εκφράζεται, κατά τρόπο σαφή, η βούλησή τους.

Υπάρχει το Σύνταγμα της χώρας μας που δεν επιτρέπει μεταβολή του περιεχομένου ή των όρων της διαθήκης.

Υπάρχουν νόμοι του Κράτους που ορίζουν ότι η πιστή και επακριβής εκτέλεση της βούλησης του διαθέτη ή του δωρητή, αποτελεί υποχρέωση του Κράτους.

Υπάρχει το αρμόδιο για την εποπτεία και τον έλεγχο της διοίκησης και της διαχείρισης των Κληροδοτημάτων Υπουργείο Οικονομικών.

Υπάρχει σ' αυτό το Υπουργείο Γενική Διεύθυνση Εθνικών Κληροδοτημάτων και τι δεν υπάρχει;

Το μόνο που δε γίνεται είναι η εκπλήρωση της βούλησης των ευεργετών μας!

Εδώ βρίσκεται η αγνωμοσύνη όλων μας!

Ε΄ ΤΑ ΑΓΑΘΟΕΡΓΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Όπως είδαμε στο προηγούμενο κεφάλαιο, με το από 30-4-1926 διάταγμα της δικτατορίας του Παγκάλου, η περιφέρεια του νομού Ιωαννίνων εξαιρέθηκε από τις ρυθμίσεις του νόμου 2508/1920 «περί εξακριβώσεως και διαχειρίσεως των περιουσιών και πόρων των εν τας Νέαις Χώραις Χριστιανικών Κοινοτήτων».

Με το διάταγμα αυτό ορίζεται ότι η διαχείριση ενεργείται «υπό της υφισταμένης Εφοροεπιτροπείας, θεωρουμένης ως ουδέποτε καταργηθείσης». Στο ίδιο διάταγμα αναφέρεται ότι η Εφοροεπιτροπεία θα λειτουργεί με βάση κανονισμό, την έγκριση του οποίου αναλάμβανε το υπουργείο Παιδείας.

Ο κανονισμός αυτός πραγματι συντάχθηκε και εγκρίθηκε με Ν. Διάταγμα που καταχωρίστηκε στο 218/1-7-1926 Φύλλο της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως.

Πέντε χρόνια αργότερα ψηφίστηκε ο νόμος 5019/1931 «περί Σχολικών Ταμείων» σύμφωνα με τον οποίο όλες οι περιουσίες των τέως Χριστιανικών Κοινοτήτων περιέρχονται στα ιδρυόμενα «Σχολικά Ταμεία». Και αυτός ο νόμος όμως, για την πόλη μας, δεν εφαρμόστηκε.

Ετσι, φτάνουμε στη νέα δικτατορία του Μεταξά. Με το άρθρο 113 του Α.Ν.2039/1939, όπως επίσης είδαμε, η πόλη των Ιωαννίνων και πάλι εξαιρέθηκε απ' τη γενική ρύθμιση· γι' αυτή ίσχυε ο κανονισμός του 1926 που είχε εγκριθεί από την άλλη δικτατορία.

1) Κανονισμός Εκκλησιών και Αγαθοεργών Καταστημάτων Ιωαννίνων.

Ιδρυση - Σκοπός

ΑΡΘΡΟΝ 1

Η διοικήσεις και διαχειρίσεις των περιουσιών των επί Τουρκοκρατίας τέως Χριστιανικών Κοινοτήτων Ιωαννίνων, ενεργείται και εφεξής υπό

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ & ΑΓΑΘΟΕΡΓΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Έγκριθεί· δια Ν. Διατάγματος
καταχωρηθέντος εις τὸ ὑπ' ἀριθμ.
218 καὶ χρονολογίαν 1 Ἰουλίου
1926 φύλλον τῆς Ἐφημερίδος τῆς
Κυβερνήσεως.

της Εφοροεπιτροπείας της πόλεως Ιωαννίνων, εκπροσωπούσης το νομικόν πρόσωπον των «Ελεών ή Αγαθοεργών Καταστημάτων Ιωαννίνων, εκούσης δ' υπό την δικαιοδοσίαν αυτής όλους τους Ιερούς Ναούς, Νεκροταφεία, Εξωκκλήσια και πάντα τα κοινωφελή, ευαγή φιλανθρωπικά και άλλα καθιδρύματα, άτινα υπήγοντο μέχρι τούδε υπό την τέως Εφοροεπιτροπείαν, των Ελεών ή Αγαθοεργών Καταστημάτων της πόλεως Ιωαννίνων.

ΑΡΘΡΟΝ 2

Εις την δικαιοδοσίαν της Εφοροεπιτροπείας:

α) Η διαχείρισις της περιουσίας της προερχομένης εκ κληρονομιών, κληροδοσιών, δωρεών ή οπωσδήποτε άλλως κτηθείσης και ανηκούσης εις την τέως Ορθόδοξον Κοινότητα Ιωαννίνων (Ελέη Ιωαννίνων), και καθ' όν τρόπον αυτή διηνηργείτο ανέκαθεν.

β) Η διοικήσις των Αγαθοεργών Καταστημάτων και λοιπών Ιδρυμάτων και των υπό την δικαιοδοσίαν αυτών υπαγομένων εξαρτημάτων.

γ) Η διαχείρισις των εκπαιδευτικών πόρων των εκ κληροδοτημάτων ή οπωσδήποτε άλλως προερχομένων συμφώνως τω εδ. 4 του από 30 Απριλίου ε.έ. Ν. Διατάγματος.

δ) Η διοικήσις των εν τη περιφερεία της τέως Ορθοδόξου Κοινότητος Ιωαννίνων Ιερών Ναών, Νεκροταφείων, Εξωκκλησιών και πάντων των Παραρτημάτων αυτών.

ΑΡΘΡΟ 3

Η Εφοροεπιτροπεία διατελεί υπό τον έλεγχο και την εποπτείαν του Υπουργείου των Θρησκευμάτων και Παιδείας.

Τρόπος εκλογής

ΑΡΘΡΟΝ 4

Η Εφοροεπιτροπεία αποτελείται εξ **21** μελών και απαρτίζεται: α) εκ της τετραμελούς Εκπαιδευτικής Επιτροπής, β) εκ **10** επιτρόπων των **πέντε ενοριακών ναών**, ήτοι ιερού ναού αγίου Αθανασίου (Μητροπόλεως), ιερού ναού αγίου Νικολάου (αγοράς), ιερού ναού Κοιμήσεως Θεοτόκου του επιλεγόμενου Αρχιμανδρείου, ιερού ναού αγίας Μαρίνης και ιερού ναού Περιβλέπτου ανά δύο εξ εκάστου, γ) εκ δύο επιτρόπων του Πτωχοκομείου, δ) εκ τριών επιτρόπων Προικοδοτημάτων και ε) εκ δύο επιτρόπων Γηροκομείου.

Της Εφοροεπιτροπείας, ως και των υπ' αυτήν υπαγομένων επιτροπών των ως άνω Καθιδρυμάτων **προεδρεύει ο εκάστοτε Μητροπολίτης Ιωαννίνων.**

ΑΡΘΡΟΝ 5

Η Εφοροεπιτροπεία εκλέγεται ανά πάσαν τετραετίαν, Αι εκλογαί ενεργούνται εντός του τελευταίου δεκαημέρου του Δεκεμβρίου, προκηρυσσόμεναι οκτώ, τουλάχιστον, ημέρας πρότερον δια προκηρύξεως του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου, δημοσιευομένης δια του εγχωρίου τύπου. Η δε εγκατάστασις της νέας Εφοροεπιτροπείας γίνεται την 1 Φεβρουαρίου, αφιεμένου ενός μηνός εις την προκάτοχον τοιαύτην δια την σύνταξιν του απολογισμού της. Η εκλογή των μεν επιτρόπων των ιερών ναών γίνεται άμεσος, των δε λοιπών επιτρόπων έμμεσος.

ΑΡΘΡΟΝ 6

Αι Εκκλησιαστικάί Επιτροπαί είναι πενταμελείς, η εκλογή δε αυτών ενεργείται ιδιαιτέρως μιάς εκάστης επί των ενοριτών του ναού επί τη βάσει των ενοριακών καταλόγων κατά τας κατωτέρω οριζομένας προθεσμίας την αυτήν ημέραν εις πάντας τους ενοριακούς ναούς δια ψηφοφορίας πάντων των κατά τα άρθρα 7 και 8 δικαιουμένων ψήφου, αυτοπροσώπως προσερχομένων. Οι εκλεγόμενοι δέον απαραίτητως να είναι ενορίται του ναού δι' ον εκλέγονται.

Τμήματα εκλογής ορίζονται πέντε με κέντρα τους ενοριακούς ναούς πλην του της ενορίας Περιβλέπτου, δι' ήν λόγω της αποστάσεως, ορίζεται η Παυλίδειος Σχολή.

ΑΡΘΡΟΝ 7

Δικαίωμα του εκλέγειν τους επιτρόπους των ιερών ναών έχουσιν άπαντες οι Ορθόδοξοι Χριστιανοί, Έλληνες το γένος και δημόται Ιωαννίνων εγγεγραμμένοι εν τω ενοριακώ καταλόγω, απολαύοντες πλήρως τα αστικά και πολιτικά αυτών δικαιώματα και έχοντες συμπεπληρωμένον το 21ον έτος της ηλικίας αυτών, εκλέξιμοι δε είναι οι έχοντες τα ώς άνω προσόντα και ηλικίαν 30 ετών συμπεπληρωμένην.

ΑΡΘΡΟΝ 13

Εντός δέκα πέντε το πολύ ημερών από της οριστικής εκλογής συγκαλείται εν τη Ιερά Μητροπόλει γενική συνέλευσις πάντων των μελών των καταρτισθεισών πενταμελών Εκκλησιαστικών επιτροπών προς εκλογήν των υπολειπομένων εν τω άρθρω 4.

Της συνελεύσεως ταύτης μετέχουσι με ίσα εκλογικά δικαιώματα και ανά δύο αντιπρόσωποι του Δημοτικού Συμβουλίου, του Δικηγορικού Συλλόγου, του Ιατρικού Συλλόγου, της Ενώσεως Φαρμακοποιών, του

Εμπορικού Συλλόγου, τέσσαρες της Ομοσπονδίας, δύο της Ενώσεως Εφέδρων Αξιωματικών, δύο της ενώσεως Πολεμιστών, υποδεικνυόμενοι υπό των Διοικητικών αυτών Συμβουλίων και έχοντες τα προσόντα των άρθρων 7 και 8.

ΑΡΘΡΟΝ 17

Η Εφοροεπιτροπεία:

*α) Εντός του Φεβρουαρίου εκάστου έτους συντάσσει τον γενικόν προ-
ϋπολογισμόν των Αγαθοεργών Καταστημάτων, καθορίζουσα τας πιστώ-
σεις ενός εκάστου αυτών, συμφώνως ταις διατάξεσι των διαθηκών και
ταις ανάγκαις εκάστου τούτων.*

ΑΡΘΡΟΝ 48

*Ο παρών κανονισμός δύναται να τροποποιηθή ή συμπληρωθή μετά
παρέλευσιν ενός τουλάχιστον έτους από της εφαρμογής αυτού αναλόγως
των παρουσιαζομένων αναγκών και των εκ της πείρας διδαγμάτων.*

Η ισχύς του παρόντος άρχεται από της δημοσιεύσεώς του.

*Είς τον επί της Παιδείας και των Θρησκευμάτων Υπουργόν ανατίθε-
μεν την δημοσίευσιν και εκτέλεσιν του παρόντος Διατάγματος.*

Εν Αθήναις τη 1 Ιουλίου 1926

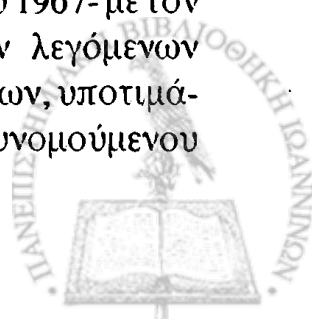
*Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας
ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΠΑΓΚΑΛΟΣ*

*Ο επί της Παιδείας και των Θρησκευμάτων Υπουργός
Γ. ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ*

Παρατηρήσεις

1) Δεν πρόκειται να κάνω λόγο διεξοδικά για επί μέρους στοιχεία αυ-
τού του κανονισμού. Δεν ξέρω αν το πνεύμα του κανονισμού ανταποκρι-
νόταν στο πνεύμα της εποχής που συντάχθηκε και εγκρίθηκε. Δεν πρέπει
να ξεχνάμε ότι αυτό έγινε το 1926, δηλαδή πριν από 71 ολόκληρα χρόνια
και εκείνη την εποχή στη χώρα μας είχαμε δικτατορία.

Με τα σημερινά δεδομένα όμως θεωρώ τον κανονισμό αυτό απαράδε-
χτο -και όποιος έχει αντίθετη άποψη ας βγει φανερά και επώνυμα να τη
διακηρύξει- για ένα κράτος δημοκρατικό, με προσανατολισμό ευρωπαϊ-
κό. Θεωρώ ότι η ύπαρξη ενός τέτοιου κανονισμού -ιδιαίτερα όπως αυτός
τροποποιήθηκε προς το χειρότερο από τη νέα δικτατορία του 1967- με τον
οποίο γίνεται σήμερα η διοίκηση και η διαχείριση των λεγόμενων
ΑΓΑΘΟΕΡΓΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ της πόλης των Ιωαννίνων, υποτιμά-
ει σε μεγάλο βαθμό την πόλη μας, ευτελίζει την έννοια του ευνομούμενου

κράτους που πασχίζει -λέει- να επιφέρει τον «εκσυγχρονισμό» της κοινωνίας μας, και αχρηστεύει -ολοκληρωτικά- τους περιφερειακούς -τοπικούς- θεσμούς της λεγόμενης Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

2) Στο άρθρο 3 του κανονισμού ορίζεται ότι «**η Εφοροεπιτροπεία διατελεί υπό τον έλεγχον και την εποπτεία του υπουργείου των Θρησκευμάτων και Παιδείας**».

Όταν το 1984, ως αντιδήμαρχος Ιωαννίνων, επισκέφθηκα το υπουργείο Παιδείας και ζήτησα να πληροφορηθώ για την εποπτεία και τον έλεγχο που ασκούσε στα Αγαθοεργά Καταστήματα, διαπίστωση -όπως ανάφερα και σε προηγούμενο κεφάλαιο -ότι το υπουργείο Παιδείας αγνοούσε την ύπαρξη και τη λειτουργία των Αγαθοεργών Καταστημάτων τα οποία υποτίθεται, επόπτευε και ήλεγχε. Μια ακόμα απόδειξη για να συνειδητοποιήσουμε, επί τέλους, οι Έλληνες πώς λειτουργεί αυτό που λέγεται κράτος.

3) Στο άρθρο 7 ορίζεται η διαδικασία «**του εκλέγειν και εκλέγεσθαι**». Αυτή η διαδικασία αποπνέει οσμή μεσαιωνική. Οι Έλληνες -πολίτες των Ιωαννίνων- χωρίζονται σε Χριστιανούς και μη. Δικαίωμα του εκλέγειν -εκείνους που διαχειρίζονται περιουσίες Ηπειρωτών ευεργετών- έχουν μόνο «**οι Ορθόδοξοι Χριστιανοί**» (δεν ξέρω αν αυτό είναι ή όχι ρατσισμός) και οι οποίοι μάλιστα πρέπει να έχουν συμπληρώσει το 21ο έτος! Στην Ελληνική Δημοκρατία του 1997 δικαίωμα του εκλέγειν (βουλευτές, νομάρχες, δημάρχους) έχουν όσοι συμπλήρωσαν το 18ο έτος της ηλικίας. Στο μεσαιωνικό καθεστώς των Αγαθοεργών Καταστημάτων Ιωαννίνων οι Εφοροεπίτροποι, εκλέγονταν -γιατί σήμερα δεν εκλέγονται, αλλά διορίζονται- από Ορθόδοξους Χριστιανούς που έπρεπε να έχουν συμπληρώσει το 21ο έτος. Αν ήθελε δε κάποιος να εκλεγεί εφοροεπίτροπος έπρεπε να έχει συμπληρώσει το 31ο έτος! Σήμερα, βέβαια -και από το 1967- δε χρειάζονται άλλες προϋποθέσεις, εκτός απ' την εύνοια του μητροπολίτη Ιωαννίνων, που τους διορίζει.

4) Στο άρθρο 13 του Κανονισμού ορίζεται ότι «**συγκαλείται εν τη Ιερά Μητροπόλει γενική συνέλευσις προς εκλογήν των υπολειπομένων εν τω άρθρω 4**».

Εδώ πρέπει να επισημανθεί ότι δεν πρόκειται για «**εκλογή**» αλλά για διορισμό από το μητροπολίτη Ιωαννίνων και τούτο γιατί το εκλεκτορικό σώμα απαρτίζεται, κατά πλειοψηφία, από εκλέκτορες διορισμένους απ' το μητροπολίτη.

Καταλυτική, στο σημείο αυτό, η έκθεση των νομικών συμβούλων του Υπουργείου Οικονομικών που συντάχτηκε το 1986 (και από τότε παραμένει ερμητικά κλεισμένη σε κάποιο από τα «σοσιαλιστικά - εκσυγχρονιστικά» συρτάρια του Υπουργείου Οικονομικών):

«Η δήλωση βούλησης του διαθέτη Ν. Ζωσιμά -αναφέρεται στην έκθεση- μιλάει για εκλεγμένα από το λαό πρόσωπα, ενώ αντίθετα σήμερα έχουμε 100% διορισμένα από τον μητροπολίτη πρόσωπα, αφού η Εφοροεπιτροπεία αποτελείται από 21 μέλη από τα οποία τα 10 διορίζονται άμεσα από το μητροπολίτη Ιωαννίνων (από τον καιρό της δικτατορίας του 1967), μολονότι ο Κανονισμός ορίζει ότι εκλέγονται τα υπόλοιπα 11 είναι πρόσωπα, έμμεσα, πλην σαφώς, διορισμένα απ' τον ίδιο το μητροπολίτη, αφού εκλέγονται από όργανο στο οποίο την πλειοψηφία έχουν οι 25 διορισμένοι επίτροποι των εκκλησιών, Ιωαννίνων».

Οποιος, λοιπόν, μιλάει για εκλογή των υπόλοιπων εφοροεπιτρόπων ή όποιος πιστεύει ότι είναι εκλεγμένος ή απατά ή απατάται.

Αξίζει επίσης να επισημανθεί και η σύσταση της μειοψηφίας αυτού του λεγόμενου εκλεκτορικού σώματος. Μετέχουν σ' αυτό 4 αντιπρόσωποι της Ομοσπονδίας Εφέδρων Αξιωματικών (!), 2 της Ενώσεως Εφέδρων Αξιωματικών (!), 2 της Ενώσεως Εφέδρων Πολεμιστών (!).

Δε μετέχουν αντιπρόσωποι της ΕΛΜΕ (Ενώσης Λειτουργών Μέσης Εκπαίδευσης) Ιωαννίνων, ούτε αντιπρόσωποι του Συλλόγου Δασκάλων και Νηπιαγωγών του νομού Ιωαννίνων. Και να λάβει κανείς υπόψη του ότι τα περισσότερα χρήματα που διαχειρίζεται η Εφοροεπιτροπεία προορίζονται για τα σχολεία.

Το περίεργο πάντως, αλλά και θλιβερό συνάμα, είναι ότι από πλευράς των παραπάνω εκπαιδευτικών ενώσεων του νομού, δεν υποβλήθηκε, μέχρι σήμερα, ούτε ένα παράπονο, δε διατυπώθηκε καμιά διαμαρτυρία.

5) Στο άρθρο 17 του Κανονισμού ορίζεται ότι «η Εφοροεπιτροπεία συντάσσει τον προϋπολογισμόν των Αγαθοεργών Καταστημάτων, καθορίζουσα τας πιστώσεις ενός εκάστου αυτών, συμφώνως ταις διατάξεσι των διαθηκών και τας ανάγκαις εκάστου τούτου».

Δεν ξέρω τι γίνεται με τα άλλα Αγαθοεργά Καταστήματα, αφού ούτε έλεγχος γίνεται από το κράτος, ούτε απολογισμοί δημοσιεύονται. Ξέρω όμως ότι δε γίνεται αυτό που ορίζει ο Ζωσιμάς στη διαθήκη του. Ετσι, ούτε βραβεία στους αριστούχους μαθητές της Ζωσιμαίας δίνονται, ούτε χρήματα για τις ανάγκες της Ζωσιμαίας χορηγούνται.

6) Στο ακροτελεύτιο άρθρο 48 του Κανονισμού ορίζεται ότι:

«Ο παρών κανονισμός δύναται να τροποποιηθή ή συμπληρωθή μετά παρέλευσιν ενός τουλάχιστον έτους από της εφαρμογής αυτού αναλόγως των παρουσιαζομένων αναγκών και των εκ πείρας διδαγμάτων».

Πέρασαν απ' την εφαρμόγη του Κανονισμού 71 ολόκληρα χρόνια. Τι έγινε σ' αυτό το χρονικό διάστημα; Ποιά τροποποίηση ή συμπλήρωση έγινε σύμφωνα με τις ανάγκες που παρουσιάσθηκαν και τα διδάγματα που μας πρόσφερε η πείρα;

—23—

ἀπὸ τῆς λήξεως τῆς χρήσεως εἰς τὴν ἐξελεγκτικὴν ἐπιτροπὴν καὶ ἀριθροῦ 21, ἣτις ὑποχρεοῦται ἐντὸς μηνὸς νὰ ὑποβάλῃ τὸ πόρισμα αὐτῆς διὰ τῆς ἐφοροεπιτροπῆς εἰς τὴν ἐποπτικὴν ἐπιτροπὴν, ἣτις ἐντὸς μηνὸς διενεργεῖ τὸν ἐλεγχον καὶ δημοσιεύσει τὸ πόρισμα.

ΑΡΘΡΟΝ 48

Ὁ παρὼν κανονισμὸς δύναται νὰ τροποποιηθῇ ἢ συμπληρωθῇ μετὰ παρέλευσιν ἐνὸς τοῦλάχιστον ἔτους ἀπὸ τῆς ἐφαρμογῆς αὐτοῦ ἀναλόγως τῶν παρουσιαζομένων ἀναγκῶν καὶ τῶν ἐκ τῆς πείρας διδαγμάτων.

Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος ἀρχεῖται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεώς του. Εἰς τὸ ἐπὶ τῆς Παιδείας καὶ τῶν Θρησκευμάτων Ὑπουργὸν ἀνατίθεται τὴν δημοσιεῖσιν καὶ ἐκτέλεσιν τοῦ παρόντος Διατάγματος.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 1 Ἰουλίου 1926

Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΠΑΓΚΑΛΟΣ

Ὁ ἐπὶ τῆς Παιδείας καὶ τῶν Θρησκευμάτων Ὑπουργός

Γ. ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ

Ἄρθρο 48 Κανονισμοῦ Αγαθοεργῶν Καταστημάτων

τούς ἀρχόντες καὶ εκπροσώπους. Κατάργησε -ἦταν ἐπόμενο- καὶ τὴ διαδικασία τῆς ἐκλογῆς τῶν πενταμελῶν ἐπιτροπῶν καὶ τῶν Εφοροεπιτροπῶν που προβλέπονταν ἀπ' τὸν κανονισμὸ τῆς δικτατορίας του 1926 καὶ που σεβάστηκε καὶ ἡ δικτατορία του 1939. Με βάση τὸν καταστατικό χάρτη τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος που συντάχτηκε στὸν καιρὸ τῆς δικτατορίας (Ν.Δ. 126/1969) ἐκδόθηκε κανονισμὸς «περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ενοριῶν», σύμφωνα με τὸν ὁποῖο οἱ πενταμελεῖς ἐκκλησιαστικὲς ἐπιτροπὲς καὶ τὰ δέκα μέλη τῆς Εφοροεπιτροπῆς τῆς πόλης τῶν Ἰωαννίνων διορίζονται ἀπ' τὸ μητροπολίτη.

Καὶ αὐτὰ μὲν που συνέβαιναν στὸν καιρὸ τῆς δικτατορίας δὲν εἶναι καθόλου παράξενα. Παράξενα -καὶ τραγικὰ συνάμα γιὰ τὸ δημοκρατικὸ μας πολίτευμα- εἶναι αὐτὰ που συνέβησαν τὸ 1979: εἶχαμε τότε πλήρη (!) δημοκρατία, ὁ δὲ νομὸς Ἰωαννίνων διέθετε στὸ Ἑλληνικὸ Κοινοβούλιο ἔξι βουλευτές.

Τότε, λοιπὸν, ἐκδόθηκε ἀπ' τὴν Ἱερά Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὁ υπ' αριθμ. 8/1979 κανονισμὸς «περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ενοριῶν» που δημοσιεύτηκε στὸ υπ' αριθμ. 1/5-1-1980 φύλλο τῆς Ἐφημερίδας τῆς κυβερνήσεως, τεύχος πρῶτον.

Προσέξτε, πρῶτα, τὸν ἀθῶο τίτλο τοῦ θέματος τοῦ κανονισμοῦ: «**Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ενοριῶν**». Τώρα τι σχέση ἔχει ἡ διοίκηση καὶ ἡ διαχείριση τῶν κληροδοτημάτων τῶν ευεργετῶν μας με τοὺς Ἱερούς Ναοὺς καὶ τὶς ἐνορίες, αὐτὸ μονάχα ὅσοι εἶχαν τότε στα χέρια τοὺς τῆ διακυβέρνηση

Ἡ μόνη που ενδιαφέρθηκε γιὰ τὴν τροποποίηση τοῦ κανονισμοῦ, ἦταν ἡ νέα δικτατορία τοῦ 1967 καὶ ὅσοι κρύβονται πίσω ἀπ' αὐτή. Ὅπως ἦταν ἐπόμενο αὐτὴ κατάργησε καὶ ὅποιο ἶχνος δημοκρατικότητας -σχετικὸ με τὴν ἐκλογή τῶν Εφοροεπιτροπῶν- υπήρχε σ' ἐκεῖνο τὸ μεσαιωνικὸ κατασκευάσμα τῆς δικτατορίας τοῦ Παγκάλου. Κατάργησε, σὲ ὅλη τὴν Ἑλλάδα, ὅλους τοὺς αιρε-

αυτού του τόπου -και όσοι, δυστυχώς, την έχουν και σήμερα- μπορούν να το καταλάβουν και να το ανεχτούν.

Σ' αυτόν τον κανονισμό, λοιπόν, έχει και μια ειδική διάταξη στο τέλος -εντελώς αθώα κι αυτή- η οποία, ούτε λίγο, ούτε πολύ, καθορίζει:

2. Η δια του άρθρου 68 παρ. 1 του Α.Ν. 2200/40 προβλεπόμενη ρύθμιση ως προς την συγκρότησιν των Εκκλ. Συμβουλίων πόλεως Ιωαννίνων και της Εφοροεπιτροπής των Αγαθοεργών Καταστημάτων διατηρείται εν ισχύι, τροποποιουμένων μόνον των διατάξεων των αφορωσών εις την εκλογήν των πενταμελών Εκκλησιαστικών επιτροπών, αίτινες από της ισχύος του παρόντος διορίζονται υπό του Μητροπολιτικού Συμβουλίου, προτάσει του οικείου Μητροπολίτου μετά των αναπληρωτών αυτών, οι οποίοι μετέχοντες των συμβουλίων - εν απουσία των τακτικών μελών - δικαιούνται ψήφου, ως και των δέκα Μελών της Εφοροεπιτροπείας διοριζομένων κατά τον αυτόν ως άνω τρόπον.

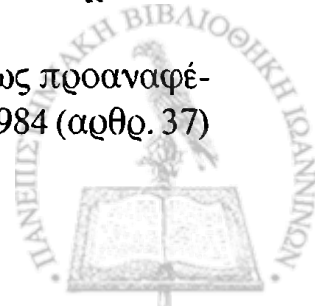
Στις ευνομούμενες -δημοκρατικές- χώρες τους νόμους που ρυθμίζουν βασικά κοινωνικά, πολιτικά και οικονομικά θέματα, τους ψηφίζουν τα Κοινοβούλια. Στην Ελλάδα -στη χώρα που γεννήθηκε η Δημοκρατία- τη νομοθεσία την έχει αναλάβει -για την πόλη των Ιωαννίνων- η Ιερά Σύνοδος της εκκλησίας της Ελλάδος!! Δεν είναι, άλλωστε, τυχαίο, το γεγονός ότι ο κανονισμός αυτός της Ιεράς Συνόδου υπογράφεται απ' τον τότε Αρχιεπίσκοπο Αθηνών Σεραφείμ, πρώην μητροπολίτη Ιωαννίνων. Αν ζούσε σήμερα ο Αριστοτέλης θα ένιωθε πραγματική θλίψη και οργή για τους απογόνους του, αν διάβαζε τον παραπάνω κανονισμό της Ιεράς Συνόδου της εκκλησίας της Ελλάδας και διαπίστωνε ότι εικοσιπέντε αιώνες μετά από αυτόν διαταράχτηκε επικίνδυνα -στη χώρα που γέννησε τη Δημοκρατία- η γνωστή διάκριση των εξουσιών πάνω στην οποία στηρίζεται το οικοδόμημα της Δημοκρατίας. Θα έβλεπε, με θλίψη και οργή, ότι δίπλα στη νομοθετική, στην εκτελεστική και δικαστική εξουσία, στέκεται απειλητική και επικίνδυνη για τη Δημοκρατία η Εκκλησιαστική.

Και θα μας έλεγε, με τον πρόποντα χλευασμό: εγώ διακήρυξα πως τη νομοθετική εξουσία την ασκεί η εκκλησία του Δήμου -δηλαδή ο λαός- κι εσείς την παραδώσατε στην εκκλησία, δηλαδή στους μητροπολίτες.

Δεν ξέρω -και νομίζω πως πρέπει να ερευνηθεί από τους κοινωνιολόγους- αν σε κάποια χώρα του κόσμου -την πιο καθυστερημένη- συμβαίνει σήμερα αυτό που συμβαίνει στην Ελλάδα.

Συμπερασματικά ήθελα να επισημάνω ότι μετά την τελευταία αυτή (του 1979) ρύθμιση, στα Αγαθοεργά Καταστήματα Ιωαννίνων ισχύει καθεστώς χειρότερο και από αυτό της Τουρκοκρατίας!

8) Το τραγικό σε όλο αυτό το θέμα είναι ότι το 1984, όπως προαναφέραμε, ψηφίστηκε απ' τη Βουλή των Ελλήνων ο νόμος 1473/1984 (αρθρ. 37)

σε εφαρμογή του οποίου έπρεπε να είχε γίνει πλήρης αναδιάταξη στο θέμα των Αγαθοεργών Καταστημάτων. Μέχρι σήμερα δεν έγινε τίποτε.

Το ξαναείπαμε, άλλωστε: στην Ελλάδα οι νόμοι ψηφίζονται, όχι όμως για να εφαρμόζονται. Αρμόδιος για την εφαρμογή των νόμων σε τούτο τον τόπο δεν υπάρχει.

Οι αρμόδιες —υποτίθεται— υπηρεσίες των υπουργείων Οικονομικών και Εθνικής Παιδείας, είτε από άγνοια, είτε από αδιαφορία, είτε από σκοπιμότητα παραπληροφορούν με επίσημα έγγραφα τους υπουργούς, αυτοί με τη σειρά τους παραπληροφορούν τη Βουλή των Ελλήνων, τους φορείς και την κοινή γνώμη. Υπάρχουν, μέσα σε χρονικό διάστημα λίγων ημερών επίσημα έγγραφα δυο διαφορετικών υπουργείων —Οικονομικών και Παιδείας— για το ίδιο θέμα —τα Κληροδοτήματα Ιωαννίνων— με αντικρουόμενο περιεχόμενο, απ' το οποίο προκύπτει ότι μέχρι σήμερα έλεγχος και αποπτεία στα Κληροδοτήματα Ιωαννίνων, δεν υπάρχει:

Έτσι με σχετικό Ενημερωτικό Σημείωμα η Δ/ση Προσωπικού του Υπουργείου Παιδείας, σε απάντηση υπομνήματος της Επιτροπής Αγώνα επισημαίνει, σχετικά με τα Κληροδοτήματα Ιωαννίνων: (Το από 19-9-1997 Σημείωμα προς τον Υπουργό Παιδείας).

«Ο έλεγχος και η εποπτεία των ιδρυμάτων αυτών ανήκει στο Υπουργείο Οικονομικών και ασκείται από τη Δ/ση Εθνικών Κληροδοτημάτων και το Εθνικό Συμβούλιο Κληροδοτημάτων».

Ένα μήνα πιο πριν η Διεύθυνση Εθνικών Κληροδοτημάτων του Υπουργείου Οικονομικών, για το ίδιο θέμα, πληροφορεί, τη Βουλή των Ελλήνων (Αρ. Πρωτ. 1084290/2912/Β0011/8-8-97) ότι:

«Αρμόδιο για τον παραέρα χειρισμό της υπόθεσης είναι το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων από το οποίο εποπτεύονται».

Όπως βλέπετε, λοιπόν, από τα παραπάνω σχετικά έγγραφα, οι αρμόδιες —υποτίθεται— υπηρεσίες αγνοούν ποια από τις δύο είναι υπεύθυνες για τον έλεγχο και την εποπτεία των Κληροδοτημάτων των Ιωαννίνων.

Αποτελεί μνημείο αδιαφορίας και ανευθυνότητας το αναγραφόμενο στο έγγραφο του Υπουργείου Οικονομικών-Δ/ση Κληροδοτημάτων ότι τα Κληροδοτήματα Ιωαννίνων έχουν υπαχθεί στον Καταστατικό Χάρτη της Εκκλησίας της Ελλάδος (Ν. 590/1977). Στο νόμο αυτό (άρθρο 4), γίνεται λόγος για «Εκκλησιαστικά καθιδρύματα της Αρχιεπισκοπής και των Μητροπόλεων», με τα οποία καμιά απολύτως σχέση δεν έχει η Εφοροεπιτροπεία των Αγαθοεργών Καταστημάτων των Ιωαννίνων. Αυτή, σύμφωνα με το από 30-4-1926 Π.Δ. της δικτατορίας του Παγκάλου, με το οποίο άλλωστε επιβίωσε, μετά την απελευθέρωση, αποτελεί συνέχεια της Εφοροεπιτροπείας της εποχής της Τουρκοκρατίας. Η Εφοροεπιτροπεία εκείνης της εποχής αποτελούσε, μαζί με τη Δημογεροντία, θεσμό Τοπικής Αι-

τοδιοίκησης και εκλεγόταν με μυστική —καθολική— ψηφοφορία από τη Γενική Συνέλευση των Γιαννιωτών πολιτών, το περίφημο «Κοινόν των Ιωαννίνων».

Κι αν ακόμα, λοιπόν, επιχειρούνταν με τον καταστατικό χάρτη της Εκκλησίας της Ελλάδος (Ν. 590/1977) κάποια λαθραία υπαγωγή των Κληροδοτημάτων των Ιωαννίνων στα «Εκκλησιαστικά Καθιδρύματα», η αρμόδια Δ/ση του Υπουργείου οικονομικών, ως έχουσα την ευθύνη «δια την πιστήν και επακριβή τήρησιν της βουλήσεως των διαθετών», καθώς επίσης και την ευθύνη για «την εποπτείαν και τον έλεγχον επί της εκκαθαρίσεως και διαχειρίσεως των υπέρ κοινωφελών σκοπών καταλειπομένων περιουσιών» (άρθρ. 2 Α.Ν. 2039/1939), έπρεπε αμέσως να αντιδράσει και τούτῳ γιατί μια τέτοια ενέργεια θα σήμαινε «μεταβολή του περιεχομένου και των όρων της διαθήκης», πράγμα που απαγορεύεται από το Σύνταγμα (άρθρ. 109, παρ. 1) και είναι και αντίθετο με τη βούληση των ευεργετών μας.

Αυτό το αναγνώρισε το Υπουργείο Οικονομικών, το 1986, εφαρμόζοντας το νόμο 1473/1984, άρθρ. 37, χωρίς όμως η υπόθεση να ολοκληρωθεί.

Έτσι, ενώ εκδόθηκε η Κ. 4849/1612/1-7-1986 απόφαση του Υπουργού Οικονομικών με την οποία δίνεται εντολή να περιέλθει το Κληροδότημα Γ. Σταύρου στο Δήμο Ιωαννιτών, το Κληροδότημα αυτό, 11 χρόνια μετά την έκδοση της Υπουργικής απόφασης, παραμένει στην ίδια διαχειριστική επιτροπή που είναι εντελώς αναρμόδια.

Ενώ υπάρχει στο Υπουργείο Οικονομικών Έκθεση των νομικών του συμβούλων, που δημοσιεύτηκε και στον Αθηναϊκό τύπο το 1986, με την οποία εισηγείται να δοθεί το Κληροδότημα Ν. Ζωσιμά στο Δήμο Ιωαννιτών, και το Κληροδότημα αυτό εξακολουθεί να διοικείται αντίθετα με το σύνταγμα και τους νόμους και παρά τη βούληση του διαθέτη.

Είναι ανάγκη, λοιπόν, -ανάγκη κοινωνική, οικονομική, πολιτική και ηθική- αυτή η ιστορία με τα Αγαθοεργά Καταστήματα της πόλης των Ιωαννίνων να πάρει τέλος.

Η απαίτηση είναι κοινή.

Απαίτηση που απορρέει απ' τον ίδιο τον Κανονισμό του 1926 (άρθρο 48), που προβλέπει τροποποίηση ή συμπλήρωση του κανονισμού μετά παρέλευση ενός έτους ανάλογα με τις παρουσιαζόμενες ανάγκες και τα διδάγματα πείρας.

Απαίτηση που απορρέει απ' το ίδιο το δημοκρατικό μας πολίτευμα το οποίο δυναμιτίζεται όταν ανέχεται στους κόλπους του κατάλοιπα δικτατορικά -χουντικά- και μάλιστα πάνω σε βασικά θέματα, όπως αυτό των εθνικών μας κληροδοτημάτων.

Απαίτηση που απορρέει από το κοινό Πανεπειρωτικό αίτημα, όπως

αυτό εκφράστηκε, με ομόφωνες αποφάσεις, κατά την περίοδο 1983-1986, από τα Συνοικιακά Συμβούλια της πόλης μας, από το Δημοτικό μας Συμβούλιο, από το Νομαρχιακό Συμβούλιο, από την Πανεπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας, και πρόσφατα από οργανωμένους φορείς της πόλης μας. Γι' αυτές τις αποφάσεις θα μιλήσουμε σε επόμενο κεφάλαιο.

Ολοκληρώνοντας το κεφάλαιο τούτο, θεωρώ σκόπιμο να επαναλάβω εδώ όσα τόνισα ως αντιδήμαρχος Ιωαννίνων και μέλος του Νομαρχιακού Συμβουλίου προς το Νομαρχιακό Συμβούλιο Ιωαννίνων, το 1985, κλείνοντας την εισήγησή μου προς αυτό για τα Κληροδοτήματα των Ιωαννίνων¹.

«Κύριοι Σύμβουλοι,

Ειπώθηκε και γράφτηκε κατά καιρούς ότι τα ΑΓΑΘΟΕΡΓΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ υφίστανται «οργανωμένη εκστρατεία» και «ανηλεή πόλεμο». Επειδή ένα μεγάλο μέρος της ευθύνης, αλλά πιστεύω και της τιμής, για την αναθεώρηση του καθεστώτος που διέπει τα Κληροδοτήματα του Νομού Ιωαννίνων ανήκει και σε μένα, οφείλω να σας διαβεβαιώσω ότι δεν υπάρχει καμιά πρόθεση αντιδικίας με κανένα, ούτε κανέναν πόλεμος. Αγωνιζόμαστε μέσα στα πλαίσια των προγραμματικών διακηρύξεων του συνδυασμού μας, για την προστασία της περιουσίας του Δήμου και την απόδοση δικαιοσύνης στο θέμα των Κληροδοτημάτων. Δε διεκδικούμε τίποτε από κανένα. Διεκδικούμε αυτά που ανήκουν στο Δήμο και αυτό το κάνουμε από εκπλήρωση καθήκοντος. Αν σ' αυτή μας την προσπάθεια γινόμαστε δυσάρεστοι σε κάποιους, η ευθύνη δεν είναι δική μας. Άλλωστε, σχετικά με τη θέση της Εκκλησίας στο σύγχρονο κόσμο, και ιδιαίτερα με τη θέση της Ορθόδοξης Εκκλησίας στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία, οφείλω να τονίσω, για μια ακόμα φορά ενώπιόν σας, τη βασική πεποίθησή μου: Θέλουμε την Εκκλησία όχι διαχειριστή, ανεξέλεγκτο μάλιστα, περιουσιών και χρημάτων, αλλά καθοδηγητή των ψυχών.

Υποστηρίζεται απ' τα ΑΓΑΘΟΕΡΓΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ότι η λειτουργία τους είναι άψογη και το έργο τους άψογο. Δεν αμφισβητούμε εμείς το έργο τους· όπως λειτουργούν, άλλωστε, δεν έχουμε τη δυνατότητα να το ελέγξουμε· τον τρόπο συστάσεως των ΑΓΑΘΟΕΡΓΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ κρίνουμε και το νομικό καθεστώς της λειτουργίας. Αυτό, με τα σημερινά δεδομένα, το θεωρούμε απαράδεκτο. Σε μια δημοκρατική, και μάλιστα σοσιαλιστική κοινωνία, οι διορισμένες, από οποιονδήποτε, πλειοψηφίες δεν έχουν θέση. Δε νομίζω πως υπάρχει άνθρωπος που θα μπορέσει αυτή την αλήθεια να την αμφισβητήσει. Θέλουμε επίσης κάθε ορ-

1. Η πλήρης εισήγησή μου περιέχεται στο βιβλιαράκι μου «ΠΛΗΝ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ», Ιωάννινα 1985.

γανισμός που διαχειρίζεται δημόσιες περιουσίες να υπόκειται σε κοινωνικό έλεγχο, αυστηρό μάλιστα. Γι' αυτό εισηγηθήκαμε τη συμμετοχή των εκπροσώπων των Συνοικιακών Συμβουλίων της πόλης στην Εφοροεπιτροπεία των ΑΓΑΘΟΕΡΓΩΝ. Κοινωνικό έλεγχο επιβάλλει η Πολιτεία σε δημόσιες υπηρεσίες και νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο δε δεχόμαστε «την ανεξέλεγκτη» λειτουργία των ΑΓΑΘΟΕΡΓΩΝ στην πόλη μας. Ο κοινωνικός έλεγχος αποτελεί τη βάση μιας σοσιαλιστικής κοινωνίας που οραματιζόμαστε στην πατρίδα μας. Σε μια τέτοια κοινωνία δεν μπορούν, δεν πρέπει να υπάρχουν στεγανά.

Συνοψίζοντας την εισήγησή μου ήθελα δυο σκέψεις ακόμα να προσθέσω:

Η νομοθεσία που διέπει τα κληροδοτήματα σ' ολόκληρη την Ελλάδα είναι αναχρονιστική και πρέπει σύντομα να αναθεωρηθεί.

Το νομικό καθεστώς που διέπει τη λειτουργία των ΑΓΑΘΟΕΡΓΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ Ιωαννίνων θυμίζει Τουρκοκρατία, και κάτι χειρότερο ακόμα. Τότε οι Εφοροεπιτροπείς εκλέγονταν απ' τους πολίτες, τώρα διορίζονται απ' το Μητροπολίτη. Απορώ, πράγματι, πώς υπάρχουν συμπολίτες μας που αποδέχονται ένα τέτοιο διορισμό.

Η διοίκηση και διαχείριση των κληροδοτημάτων ορίζεται με σαφήνεια απ' τις διαθήκες· σ' αυτές φαίνεται η βούληση των διαθετών· αυτή τη βούληση ζητάμε να σεβαστεί η Πολιτεία.

Το καθεστώς των κληροδοτημάτων στο νομό μας έρχεται σε αντίθεση με το κοινό αίσθημα. Αυτό το αίσθημα το εκφράζουν τα Συνοικιακά μας Συμβούλια, οι εκλεγμένοι δηλαδή εκπρόσωποι του λαού της πόλης μας. Αυτό το αίσθημα το εκφράζει ο Δήμος, αυτό το ζωντανό κύτταρο της λαϊκής κυριαρχίας. Μ' αυτό το κοινό αίσθημα δεν έχει τη δυνατότητα (γι' αυτό ούτε καν μου περνάει απ' τη σκέψη) να 'ρθει σε αντίθεση το Νομαρχιακό μας Συμβούλιο, γνήσιο κι αυτό όργανο του περιφερειακού δημοκρατικού προγραμματισμού και της λαϊκής κυριαρχίας.

Γι' αυτό είμαι βέβαιος, Κύριοι Σύμβουλοι, ότι θα αποδεχθείτε, και μάλιστα στο ακέραιο, την εισήγησή μου».

Η εισηγήσή μου αυτή έγινε ομόφωνα αποδεκτή από το Νομαρχιακό Συμβούλιο Ιωαννίνων με την 5/23/26-3-1985 απόφασή του.

ΣΤ΄ Η ΣΧΟΛΙΚΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΠΟΥ ΠΡΟΕΡΧΕΤΑΙ ΑΠΟ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ. ΚΥΡΙΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ

Θεωρούμε, κατ' αρχή, σκόπιμο να κάνουμε μια λεπτομερή ενημέρωση για το νομικό καθεστώς που διέπει τη σχολική περιουσία από το 1920 μέχρι σήμερα. Το νομικό αυτό καθεστώς, όσον αφορά την πόλη των Ιωαννίνων, συμπίπτει, σε αρκετά σημεία, με το νομικό καθεστώς που διέπει τη σχολική περιουσία σε ολόκληρη την Ελλάδα και το οποίο έπρεπε να έχει πλήρη εφαρμογή και στην πόλη των Ιωαννίνων. Έχει δε ιδιαίτερη σημασία για την πόλη των Ιωαννίνων που υπήρξε —κατά κοινή ομολογία— το σπουδαιότερο πνευματικό κέντρο του υπόδουλου Ελληνισμού. Αυτό δε το οφείλει κυρίως στους ευεργέτες και στους δασκάλους του Γένους.

Κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας πολλοί ξενιτεμένοι Ηπειρώτες άφησαν τεράστιες περιουσίες για να ιδρυθούν και να λειτουργήσουν σχολεία στην πόλη μας. Χάρη σ' αυτές τις δωρεές τα Γιάννινα απέβησαν ένα από τα σπουδαιότερα —αν όχι το σπουδαιότερο— κέντρα του υπόδουλου Ελληνισμού και πρόσφεραν πολύτιμες υπηρεσίες προς το υπόδουλο Γένος.

Τα Σχολεία αυτά, με βάση το καθεστώς της Τουρκοκρατίας, λειτουργούσαν στα πλαίσια της Χριστιανικής Κοινότητας των Ιωαννίνων, η διοίκησή τους δε και η διαχείριση γινόταν από την Εφοροεπιτροπεία —όργανο διοικητικό και οικονομικό— η οποία εκλεγόταν, με μυστική ψηφοφορία από τη Γενική Συνέλευση των Γιαννιωτών πολιτών. Ήταν όργανο καθαρά της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Το 1920, το επίσημο Ελληνικό Κράτος, μετά την προσάρτηση σ' αυτό των Νέων Χωρών, ανάμεσα στις οποίες και η Ήπειρος, άρχισε τη νομοθετική ρύθμιση των εκκρεμών ζητημάτων της εποχής της Τουρκοκρατίας και ιδιαίτερα αυτού των Χριστιανικών Κοινοτήτων.

Έτσι, με το νόμο 2508/1920, που ψηφίστηκε ομόφωνα από τη Βουλή των Ελλήνων, αποφασίστηκε και διατάχθηκε η αυτοδίκαιη κατάργηση των Χριστιανικών Κοινοτήτων της εποχής της Τουρκοκρατίας και η αυτοδίκαιη διάλυση των εφοριών και επιτροπειών, από 1ης Απριλίου 1921.

Με τον ίδιο νόμο αποφασίστηκε, μέσα σε χρονικό διάστημα έξι μηνών, να εξακριβωθούν και να εκκαθαριστούν οι περιουσίες των οποίων τη διαχείριση, επί Τουρκοκρατίας, είχαν οι καταργούμενες κοινότητες και οι διάφορες εφοροεπιτροπείες. Γινόταν δε διάκριση αυτών των περιουσιών

κατά κατηγορίες, ανάλογα με το σκοπό, τον οποίο εξυπηρετούσαν. Ανάμεσα σ' αυτές τις κατηγορίες ήταν και οι **σχολικές περιουσίες**.

Σχολικές περιουσίες χαρακτηρίστηκαν οι καθαρά σχολικές περιουσίες, είτε αυτές προέρχονταν από κληροδοτήματα, κληρονομίες ή δωρεές, είτε από οποιαδήποτε άλλη αιτία, καθώς επίσης και οι κοινοτικές και εκκλησιαστικές περιουσίες, των οποίων οι πρόσοδοι διετίθεντο μέχρι το χρόνο της προσάρτησης για τις δαπάνες της εκπαίδευσης ή για εξυπηρέτηση εκπαιδευτικών σκοπών.

Στο νόμο μάλιστα 2508/1920 γινόταν ειδική μνεία για τις περιουσίες από διαθήκες, κληροδοτήματα ή δωρεές προερχόμενες, των οποίων το σκοπό ρητά όρισε ο διαθέτης ή ο δωρητής. Και αυτές κατατάχθηκαν σε μια από τις κατηγορίες (σχολικές κ.λπ.), ανάλογα με το σκοπό αυτό και ορίστηκε να **διατίθενται σύμφωνα με τους όρους του διαθέτη, άσχετα από τυχόν, κατά παρέκκλιση, διαφορετική στην πράξη χρησιμοποίηση των προσόδων αυτών**.

Όλες αυτές οι σχολικές περιουσίες, σύμφωνα με το νόμο, έπρεπε να περιέλθουν στα **τοπικά ταμεία Εκπαιδευτικής Προνοίας κατά κυριότητα**: μαζί με τις ακίνητες περιουσίες έπρεπε να περιέλθουν και οι σχολικοί πόροι και να χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για επιτόπιες εκπαιδευτικές ανάγκες. Τα ταμεία Εκπαιδευτικής Προνοίας ιδρύθηκαν με το νόμο 2442/1920.

Ο νόμος αυτός, στο άρθρο 3, ορίζει: «*Τα καθ' άπαν το κράτος ως διδακτήρια της στοιχειώδους και μέσης εκπαίδευσης χρησιμοποιούμενα, κατά τον χρόνον της ισχύος αυτού, δημοτικά και κοινοτικά κτίρια, εν δε ταις νέαις χώραις και τα εις τας από Τουρκοκρατίας Ορθοδόξους Κοινοτήτας ανήκοντα παντός είδους διδακτήρια, μεταβιβάζονται εις την κυριότητα του κατά το άρθρον 1 ιδρυμένου τοπικού ταμείου Εκπαιδευτικής Προνοίας*».

Μέσα σε δύο μήνες διευθυντές σχολείων και επιθεωρητές έπρεπε να συντάξουν τους σχετικούς πίνακες. Αυτοί έπρεπε να υποβληθούν στους εφόρους και μέσα σε έξι μήνες (δηλαδή στις 26 Μαρτίου 1921) έπρεπε να ολοκληρωθεί η διαδικασία της τακτοποίησης της κινητής και ακίνητης περιουσίας.

Αυτή η διαδικασία στα Γιάννινα δεν έγινε. Ο τότε Μητροπολίτης Ιωαννίνων Σπυρίδων, εκμεταλλεύτηκε τα τραγικά γεγονότα που επακολούθησαν (Μικρασιατική εκστρατεία και καταστροφή, κινήματα και επαναστάσεις) με αποτέλεσμα να κρατήσει άθικτο το καθεστώς της Εφοροεπιτροπείας —και της περιουσίας που διαχειριζόταν τον καιρό της Τουρκοκρατίας— της οποίας ήταν, λόγω θέσης, πρόεδρος.

Μάλιστα, το έτος 1926, επί **δικτατορίας του Παγκάλου**, πέτυχε να εκ-

δοθεί το από 30-4-1926 (ΦΕΚ 153/144-5-1926, τεύχος Α΄) Προεδρικό διάταγμα «περί διαχειρίσεως των περιουσιών των επί Τουρκοκρατίας τέως Χριστιανικών Κοινοτήτων της Περιφέρειας του νομού Ιωαννίνων», με το οποίο οριζόταν ότι οι διατάξεις του νόμου 2508/1920, δεν εφαρμόζονται στην περιφέρεια του νομού Ιωαννίνων και εξακολουθούσε να υπάρχει η Εφοροεπιτροπεία η οποία «θεωρείται ως μηδέποτε καταργηθείσα».

Στο τέλος του διατάγματος αυτού ορίζεται ότι «το παρόν υποβληθήσεται προς κύρωσιν εις την μέλλουσαν να συνέλθη Βουλήν».

Τέτοια «κύρωση» από Ελληνική Βουλή, απ' ό,τι γνωρίζουμε, δεν έγινε.

Στο ίδιο διάταγμα ορίζεται πως η Εφοροεπιτροπεία θα λειτουργήσει με βάση κανονισμό που έπρεπε να εγκριθεί μέσα σε δύο μήνες. Ο κανονισμός αυτός, πράγματι, εκδόθηκε και εγκρίθηκε με το διάταγμα της 1ης Ιουλίου 1926 (ΦΕΚ 218/1-7-1926, τεύχος Α΄).

Τελούσε δε η Εφοροεπιτροπεία, σύμφωνα με τον Κανονισμό, υπό τον έλεγχο και την εποπτεία του Υπουργείου Παιδείας. Μέχρι πριν λίγες μέρες, οι υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας αγνοούσαν την ύπαρξη αυτού του κανονισμού.

Έτσι, μέχρι σήμερα τα Κληροδοτήματα που ελέγχει η Εφοροεπιτροπεία λειτουργούν ανεξέλεγκτα.

Στο νομικό αυτό πρόσωπο —την Εφοροεπιτροπεία— το διάταγμα του 1926 αναθέτει τη διοίκηση και την διαχείριση των Κληροδοτημάτων των Ιωαννίνων. Με τα άρθρα 32 και 36 ρυθμίζονται τα σχετικά με τη διοίκηση και τη διαχείριση των διδακτηρίων που ανεγείρονται από την Εφοροεπιτροπεία, στο άρθρο δε 33 ρητά αναφέρεται ότι η ενέργεια του νομικού τούτου προσώπου περριορίζεται μόνο στην ανέγερση διδακτηρίων. Σε κανένα σημείο του διατάγματος αυτού δε γίνεται λόγος για κυριότητα του νομικού τούτου προσώπου επί των διδακτηρίων τα οποία ανεγέρθηκαν και λειτούργησαν κατά την Τουρκοκρατία.

Ακολούθησε ο νόμος 5019/1931 «περί ιδρύσεως σχολικών ταμείων και σχολικών Εφορειών, ο οποίος στο άρθρο 22, παρ. 1 αναγράφει ότι:

«Εις τα δια του παρόντος νόμου συνιστώμενα σχολικά ταμεία μεταβιβάζεται παν ενοχικόν ή εμπράγματον δικαίωμα των ήδη υφισταμένων σχολικών ταμείων εκπαιδευτικής προνοίας των πάσης φύσεως ακινήτων η μεταβίβασις της κυριότητος επέρχεται αυτοδικαίως δυνάμει του παρόντος νόμου».

Στην παράγρ. 2 του ίδιου άρθρου αναγράφεται ότι «εις την κυριότητα των σχολικών ταμείων μεταβιβάζεται η σχολική περιουσία η εκκαθαρισθείσα ή εκκαθαρισθησομένη κατά τας διατάξεις του νόμου 2508/1920»,

μάλιστα δε παρέχεται προθεσμία ενός έτους για τυχόν μη γενομένη εκκαθάριση.

Συνεπώς για κυριότητα των διδακτηρίων και των χώρων αυτών στις Νέες Χώρες, ανάμεσα στις οποίες και τα Γιάννινα, καμιά μνεία δεν κάνει το διάταγμα του 1926 για την Εφοροεπιτροπεία. Και αυτά τα διδακτήρια ρυθμίζονται από τους νόμους 2508/1920, 2442/1920, από δε το 1931, αποκλειστικά από το νόμο 5019/1931.

Αλλά, και αν ακόμα απ' το σύνολο του Κανονισμού του 1926 περί της Εφοροεπιτροπείας και των Κληροδοτημάτων των Ιωαννίνων, ήθελε θεωρηθεί ότι μεταβιβάστηκε κάποιο τέτοιο δικαίωμα, τούτο καταργήθηκε με τις διατάξεις του νόμου 5019/1931, ο οποίος, ως νεότερος και μάλιστα ειδικός, γιατί ρυθμίζει μόνο σχολικές περιουσίες (ενώ το διάταγμα του 1926 είναι γενικό και ρυθμίζει κληροδοτήματα), κατάργησε κάθε προηγούμενη διάταξη αντίθετη με το περιεχόμενο αυτού. Άλλωστε, και στο άρθρο 26 του νόμου 5019/1931, ρητά αναφέρεται ότι **«καταργείται πάσα διάταξις αντικειμένη εις τον παρόντα νόμον»**. Όπου ο νομοθέτης του νόμου 5019/1931 θέλησε κάποια εξαίρεση, τη διατύπωσε ρητά, όπως για ορισμένα Εκπαιδευτήρια της Χίου.

Ούτε όμως οι νόμοι που ακολούθησαν άλλαξαν αυτό το καθεστώς. Έτσι ο νόμος **2039/1939**, ρύθμισε γενικά τα κληροδοτήματα, κληρονομίες και δωρεές για κοινωφελείς σκοπούς, δεν επιδίωξε όμως τροποποίηση του νόμου 5019/1931. Με αυτή την έννοια κείται και η διάταξη του άρθρου 113 του νόμου 2039/1939, όπου γίνεται μνεία και της πόλης των Ιωαννίνων. Ακόμα σαφέστερα προκύπτει τούτο απ' το άρθρο 152, παράγρ. 1 του νόμου 2039/1939, που ερμηνεύει το άρθρο 22 του νόμου 5019/1931 και καθορίζει, για να αρθεί κάθε αμφισβήτηση, ότι **«σκοπός για τον οποίο περιέρχονται κατά κυριότητα τα διδακτήρια και λοιπά ακίνητα και κινητά, τα προερχόμενα εκ κληροδοτημάτων, στα σχολικά ταμεία, είναι «προς εκπλήρωσιν των δια των διαθηκών οριζομένων σκοπών» χωρίς να γίνεται καμιά άλλη ρύθμιση αυτών.**

Το 1984 η Βουλή των Ελλήνων ψήφισε το νόμο 1473/1984 (άρθρο 37) με το οποίο **«καταργήθηκαν οι διατάξεις των άρθρων 113 μέχρι 124 του Α.Ν. 2039/1939»**, όπως, άλλωστε αυτό επισημαίνεται στο υπ' αριθμ. 1084290/2912/Β0011/8-8-97 έγγραφο του Υπουργείου Οικονομικών - Δ/ση Εθνικών Κληροδοτημάτων, στο οποίο μάλιστα ξεκάθαρα τονίζεται ότι:

«Τα Κληροδοτήματα που είχαν αφεθεί σε σχολεία, για εκπλήρωση ειδικών σκοπών και τα διεχειρίζοντο οι σχολικές επιτροπές, έχουν περιέλθει στους Δήμους και τις Κοινότητες, ως Κεφάλαια Αυτοτελούς Διαχείρισης, μετά την εφαρμογή των διατάξεων των Νόμων 1894/1990 και 2009/1992».

Δυστυχώς όμως, τόσο για τις αρμόδιες υπηρεσίες των Υπουργείων, όσο και για την πόλη των Ιωαννίνων, τα Κληροδοτήματα αυτά δεν έχουν περιέλθει στο Δήμο Ιωαννιτών. Και αυτοί οι νόμοι δεν εφαρμόστηκαν στην πόλη μας.

Τα τελευταία χρόνια ψηφίστηκαν από τη Βουλή των Ελλήνων οι νόμοι 1894/1990 και 2009/1992 που ρυθμίζουν, με βάση τα νέα δεδομένα, τα σχετικά με τη σχολική περιουσία.

Έτσι στο άρθρο 31 του Ν. 2009/1992 ορίζεται:

«1. Η κινητή και ακίνητη περιουσία των εφορειών όλων των δημοσίων σχολείων της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και τα σχολικά κτίρια, για τα οποία έχουν συνταχθεί πρωτόκολλα οριστικής παραλαβής, με τα οικόπεδά τους, μεταβιβάζονται κατά κυριότητα στους οργανισμούς της τοπικής αυτοδιοίκησης, στην περιφέρεια στην οποία βρίσκονται τα αντίστοιχα ακίνητα. Τα αποπερατωμένα κατά τη δημοσίευση του παρόντος δημόσια σχολεία, για τα οποία δεν έχουν συνταχθεί πρωτόκολλα οριστικής παραλαβής, με το οικόπεδό τους μεταβιβάζονται επίσης στους παραπάνω οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης. Για τη συντέλεση της μεταβίβασης της κινητής και ακίνητης περιουσίας καθενός σχολείου με το οικόπεδό του εκδίδεται απόφαση του αντίστοιχου νομάρχη. Οι αποφάσεις που αφορούν ακίνητα, μεταγράφονται ατελώς στα βιβλία μεταγραφών του χωρικά αρμόδιου υποθηκοφυλακείου. Μεταβιβάσεις που έχουν γίνει ήδη κατ' εφαρμογήν της παρούσας παραγράφου, προ της αντικατάστασής της, θεωρούνται ισχυρές. Οι εφορείες σχολείων, που προβλέπονται από το άρθρο 40 του ν. 1566/1985, καταργούνται. Οι διατάξεις της παρούσας παραγράφου δεν εφαρμόζονται για τα μειονοτικά σχολεία της μουσουλμανικής μειονότητας της Θράκης».

Ο νομοθέτης και εδώ, όπου ήθελε να κάνει εξαίρεση, την επισημαίνει. Έτσι τονίζει ότι **«οι διατάξεις της παρούσας παραγράφου δεν εφαρμόζονται στα μειονοτικά σχολεία μουσουλμανικής μειονότητας της Θράκης».**

Ο νόμος μάλιστα 1894/1990 καθορίζει και τις διαδικασίες που πρέπει να ακολουθηθούν για τη μεταβίβαση των σχολείων στους δήμους και τις κοινότητες:

Ορίζει σχετικά ο νόμος

«2. Η κυριότητα κάθε νεοπαραλαμβανόμενου σχολικού κτιρίου με το οικόπεδό του, μεταβιβάζεται στον αντίστοιχο οργανισμό τοπικής αυτοδιοίκησης από τον Οργανισμό Σχολικών Κτιρίων ή την αντίστοιχη νομαρχία, όπου ανήκαν, αντίστοιχα, το κτίριο και το οικόπεδό του κατά το στάδιο της κατασκευής του, με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου του Οργανισμού Σχολικών Κτιρίων ή του αντίστοιχου νομάρχη, η οποία με-

ταγράφεται ατελώς στα βιβλία μεταγραφών του κατά τόπον αρμοδίου υποθηκοφυλακείου.

3. Ο οργανισμός τοπικής αυτοδιοίκησης, στον οποίο περιέρχεται η κυριότητα της σχολικής περιουσίας κατά την παρ. 1 του παρόντος άρθρου, καθίσταται καθολικός διάδοχος των καταργημένων σχολικών ταμείων του Ν. 5019/1931 και των εφορειών σχολείων και στο όνομά του συνεχίζονται οι συναφείς εκκρεμείς δίκες.

4. Η σχολική περιουσία και οι πρόσοδοι της προορίζονται αποκλειστικά, για τη λειτουργία σχολικών μονάδων του εκπαιδευτικού συστήματος. Οι πρόσοδοι χρησιμοποιούνται και για την εξυπηρέτηση της σχολικής περιουσίας. Η κινητή σχολική περιουσία μπορεί να ανακατανέμεται από τον αντίστοιχο οργανισμό τοπικής αυτοδιοίκησης στις σχολικές μονάδες της περιοχής του.

Αν παύσει η λειτουργία σχολικών μονάδων, ο αντίστοιχος οργανισμός τοπικής αυτοδιοίκησης, με απόφαση του συμβουλίου του, καθορίζει τον τρόπο χρήσης των διδακτηρίων και εκμετάλλευσης της σχολικής περιουσίας, τα ενδεχόμενα έσοδα της οποίας διατίθενται για την επισκευή και συντήρηση του διδακτηρίου, την εκτέλεση των όρων διαθηκών και κληροδοσιών, τη χρηματοδότηση της λειτουργίας και των μικροεπισκευών και τη συντήρηση διδακτηρίων άλλων σχολικών μονάδων του ίδιου οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης ή και για τη χρηματοδότηση πολιτιστικών εκδηλώσεων. Η χρήση των διδακτηρίων αυτών και η εκμετάλλευση της περιουσίας τους κατά τον πιο πάνω τρόπο δεν πρέπει να αποκλείει την τυχόν επαναλειτουργία τους. Τα σχολικά κτίρια χρησιμοποιούνται για την πραγματοποίηση κάθε είδους εξετάσεων με αποφάσεις του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

5. Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου δεν θίγουν το περιεχόμενο και τους όρους διαθηκών, κωδικέλλων ή δωρεών που αφορούν κτίρια σχολείων της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης».

Όπως γίνεται και από το νόμο αυτό φανερό, σε καμιά περίπτωση δεν θίγουν οι διατάξεις του «το περιεχόμενο και τους όρους των διαθηκών».

Και όμως: τα εδώ αρμόδια όργανα, είτε από άγνοια, είτε από αδιαφορία, δεν εφάρμοσαν το νόμο, με αποτέλεσμα να θίγονται, τόσο το περιεχόμενο, όσο και οι όροι των διαθηκών.

Σε εκτέλεση και διευκρίνιση των παραπάνω νόμων (1894/1990 και 2009/1992) εκδόθηκαν στη συνέχεια υπουργικές αποφάσεις και αυτές όμως δεν εκτελέστηκαν.

Συγκεκριμένα:

Με την Στ/13/22-12-1993 κοινή Απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Εθνικής Παιδείας με την οποία, κατά τρόπο ξεκάθαρο, ορίζεται:

«Η κινητή και ακίνητη περιουσία όλων των δημοσίων σχολείων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης μεταβιβάζεται στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, στην περιφέρεια των οποίων βρίσκεται το ακίνητο».

Δίνονται μάλιστα σαφείς οδηγίες για τον τρόπο με τον οποίο θα γίνει η μεταβίβαση και αποστέλλονται σχετικά έντυπα από το Υπουργείο Παιδείας.

Στην ίδια κοινή απόφαση τονίζεται:

«Χρηματικά ποσά ή κινητές αξίες προερχόμενες από δωρεές, κληρονομίες, κ.λπ. που έγιναν στο όνομα της σχολικής μονάδας, του Σχολικού Ταμείου, της Σχολικής Εφορείας ή της Σχολικής Επιτροπής, παραμένουν στο όνομα του σχολείου για το σκοπό που είχαν διατεθεί.

Ακίνητη σχολική περιουσία θεωρείται όχι μόνο το κτίριο ή τα κτίρια στα οποία στεγάζεται το σχολείο με το οικόπεδό του, αλλά και κάθε άλλο αστικό ακίνητο, αγροτικό τεμάχιο, γεωργικός κλήρος κ.λπ. που έχει αποκτήθει με οποιοδήποτε νόμιμο τρόπο (αγορά, δωρεά, διαθήκη κ.λπ.) και ανήκει στο σχολείο».

Τέτοια χρηματικά ποσά, κινητές αξίες, προερχόμενες από δωρεές, κληρονομίες κ.λπ., αστικά ακίνητα που αποκτήθηκαν από δωρεές, διαθήκες κ.λπ., υπάρχουν άφθονα στην πόλη μας. Δυστυχώς όμως και αυτά δεν ανήκουν ακόμη, 84 χρόνια μετά την απελευθέρωση της πόλης από τον Τουρκικό ζυγό και 23 χρόνια μετά τη μεταπολίτευση, στα σχολεία. Συμβαίνει δε το εξής τραγικό: Στα σχολικά κτίρια που προέρχονται από δωρεές ευεργετών υπάρχουν ενοικιαζόμενα καταστήματα· τα ενοίκια εισπράττονται από πρόσωπα αναρμόδια και δεν διατίθενται για τις ανάγκες των σχολείων. Στο όνομα των Σχολείων ευεργέτες —όπως ο Ν. Ζωσιμάς— έχουν αφήσει στην Εθνική Τράπεζα μετοχές, για να καλύπτονται έξοδα των Σχολείων. Και αυτά τα χρήματα δε διατίθενται για τις ανάγκες των σχολείων. Επίσης χρηματικά ποσά για βραβεία και υποτροφίες σε αριστούχους μαθητές· και αυτά τα βραβεία δε χορηγούνται στους μαθητές.

Και όλα αυτά συμβαίνουν σε μια ευνομούμενη —υποτίθεται— πολιτεία, στην οποία το αρμόδιο Υπουργείο Παιδείας με την Στ1/1842/23-8-94 διαταγή του δίνει εντολή να ολοκληρωθούν ταχύτατα οι διαδικασίες για τη μεταβίβαση της κινητής και ακίνητης περιουσίας των σχολείων στους Ο.Τ.Α. και με τον πιο ξεκάθαρο τρόπο καθιστά γνωστό σε όλους ότι:

«Η διαχείριση των χρηματικών ποσών και κινητών αξιών που προέρχονται από δωρεές, κληρονομίες κ.λπ. ανήκει αποκλειστικά στις Σχολικές Επιτροπές. Τα ποσά αυτά παραμένουν στο όνομα των σχολείων και για το σκοπό που είχαν αρχικά διατεθεί από τους κληροδότες».

Αυτό το απλό και αυτονόητο δε συμβαίνει, δυστυχώς στην πόλη μας και μόνο σ' αυτή από ολόκληρη την Ελλάδα.

Η κατάσταση που επικρατεί στην πόλη των Ιωαννίνων σχετικά με τα σχολικά κτίρια που προέρχονται από Κληροδοτήματα της περιόδου της Τουρκοκρατίας, είναι απαράδεκτη. Υπεύθυνες γι' αυτή την κατάσταση είναι βασικά οι αρμόδιες υπηρεσίες των Υπουργείων οι οποίες, επί δεκαετίες, δεν έδειξαν κανένα ενδιαφέρον για την τύχη αυτών των κληροδοτημάτων και την εφαρμογή των σχετικών νόμων.

Δεν ανεχόμαστε περιουσίες που αφέθηκαν από μεγάλους Ηπειρώτες ευεργέτες για να εξυπηρετήσουν τον ιερό σκοπό της Παιδείας να τις διαχειρίζονται ανεξέλεγκτα πρόσωπα ξένα προς τη βούληση των ευεργετών και για σκοπούς αλλότριους.

Δεν ανεχόμαστε στα Γιάννινα και μόνο σ' αυτά, από όλη την Ελλάδα, να καταπατούνται κατάφωρα οι νόμοι του Κράτους.

Δεν ανεχόμαστε σχολεία της πόλης να βρίσκονται σε κατάσταση απαράδεκτη, τη στιγμή κατά την οποία ευεργέτες της πόλης άφησαν χρηματικά ποσά για να καλύπτουν όλες τις ανάγκες συντήρησης και λειτουργίας των σχολείων.

Ανακεφαλαιώνοντας, όσο πιο απλά γίνεται, ήθελα τούτο να επισημάνω. Ολόκληρη η σχολική περιουσία της πόλης των Ιωαννίνων που προέρχεται από ευεργέτες, σύμφωνα πρώτα με τη βούλησή τους και σύμφωνα, έπειτα, με την ισχύουσα νομοθεσία, πρέπει άμεσα, χωρίς δικαιολογίες και χρονοτριβές, να περιέλθει στο Δήμο.

Τοπική και Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση (Δήμος και Νομαρχία) έχουν το λόγο.

Αν αυτοί, όπως έκαναν μέχρι σήμερα, αδιαφορήσουν, τότε ο λόγος — αλλά και η ευθύνη — πέφτει σε μας τους πολίτες.

Ζ' ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ 1980 ΜΕΧΡΙ ΤΟ 1986

(Ηπειρωτική Εταιρεία - Νομαρχία Ιωαννίνων
Δήμος Ιωαννιτών - Πανεπειρωτική Συνομοσπονδία)

1. ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Το θέμα της διοίκησης και της διαχείρισης των Ηπειρωτικών Κληροδοτημάτων, κατά τα τελευταία χρόνια, έφερε στην επιφάνεια, κατά τρόπο δυναμικό, η **Ηπειρωτική Εταιρεία**. Πρόκειται για το γνωστό Επιστημονικό και Πολιτιστικό Σωματείο που έχει έδρα την Αθήνα και έχει αναπτύξει αξιόλογη εθνική, επιστημονική και πολιτιστική δράση. Ιδρύθηκε το 1906 και είχε σαν στόχο την προετοιμασία του αγώνα στην Ήπειρο για την εθνική της αποκατάσταση. Ανασυστήθηκε το 1934 και εξακολουθεί να προσφέρει τις υπηρεσίες του μέχρι σήμερα.

"ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ," ΔΕΛΤΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1974	ΤΕΥΧΟΣ 247	ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1997	Γραφεία: Οδός Μαυρομιχάλη 7 Αθήνα 106 79 - Τηλ.: 36.21.651
--------------------------	---------------	---------------------------------	---

ΕΘΝΙΚΟΙ ΕΥΕΡΓΕΤΕΣ Γ' ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Το 1980 βρέθηκαν στη διοίκηση της Εταιρείας δυο λαμπροί Ηπειρώτες και εξέχοντες πνευματικοί άνθρωποι: Ο **Αλέξανδρος Μαμμόπουλος**, ως Πρόεδρος, και ο **Στάθης Λαμπρίδης**, ως Γενικός Γραμματέας. Άνθρωποι, και οι δυο, με γνήσια Ηπειρωτική συνείδηση και αγάπη για την πατρίδα. Γνώστες της ιστορίας αυτού του τόπου είχαν κατανοήσει τη μεγάλη προσφορά των Ηπειρωτών ευεργετών προς την πατρίδα, ιδιαίτερα κατά τα δύσκολα χρόνια της σκλαβιάς. Παράλληλα όμως είχαν διαπιστώσει πως το επίσημο Ελληνικό Κράτος έδειχνε ασυγχώρητη αδιαφορία στο θέμα των Ηπειρωτικών Κληροδοτημάτων, με αποτέλεσμα να μην εκτελείται η βούληση των ευεργετών, όπως αυτή ήταν διατυπωμένη στις διαθήκες

τους. Σαν χαρακτηριστικά παραδείγματα αυτής της αδιαφορίας έπαιρναν δυο απ' τα βασικότερα κληροδοτήματα, αυτά του Ν. Ζωσιμά και του Γ. Σταύρου.

Ανέλαβαν έτσι μια πραγματική σταυροφορία για να γίνει σεβαστή η βούληση των ευεργετών μας. Στράφηκαν προς τρεις κατευθύνσεις:

α) Προς το Υπουργείο Οικονομικών και προς το Υπουργείο Παιδείας¹

Ζήτησαν από το Υπουργείο Οικονομικών —αρμόδιο, κατά νόμο, για την εποπτεία και τον έλεγχο των Εθνικών Κληροδοτημάτων— τη διαθήκη του Ν. Ζωσιμά. Αυτό δήλωσε αναρμοδιότητα και τους παρέπεμψε στο Υπουργείο Παιδείας. Απευθύνθηκαν στο Υπουργείο Παιδείας και εκείνο —που υποτίθεται ότι επόπτευε και ήλεγχε το Κληροδοτήμα— δήλωσε ότι αγνοεί την ύπαρξη της διαθήκης!!

Εξέφρασαν τότε την απορία και την έκπληξή τους και, όπως επισημαίνουν στο έγγραφό τους προς τα δυο παραπάνω αρμόδια —αναρμοδια— υπουργεία **«βρισκόμαστε στην ευχάριστη θέση να εφοδιάσουμε την υπηρεσία σας με το σχετικό αντίγραφο».**

Και τα δυο αυτά Υπουργεία βρέθηκαν σε δυσχερή θέση —λόγω της ολοκληρωτικής τους άγνοιας— να παράσχουν στην εταιρεία τις πληροφορίες που ζητούσε. Απευθύνθηκαν έτσι στα Αγαθοεργά Καταστήματα Ιωαννίνων για να πάρουν σχετικές πληροφορίες, τις οποίες, με τη σειρά τους κοινοποίησαν στην Εταιρεία.

Αυτό το γεγονός —όπως ήταν επόμενο εξόργισε την Ηπειρωτική Εταιρεία, η οποία επανήλθε προς το Υπουργείο Οικονομικών δριμύτατα για να επισημάνει:

I) Ότι κακώς το Υπουργείο Οικονομικών δεν ορίζει, όπως έχει υποχρέωση, εκτελεστές της διαθήκης του Ν. Ζωσιμά.

II) Ότι σε απολογισμό της Εφοροεπιτροπείας (του 1980) περιλαμβάνονται έξοδα τα οποία **«πολύ λίγη σχέση έχουν με τα επιτασσόμενα από τις ρητές διατάξεις της διαθήκης»**, όπως αποδοχές προσωπικού, θέρμανση, φωτισμός κ.λ.π. Ρωτάει δε το Υπουργείο να πληροφορηθεί **«γιατί φορτώθηκαν στις δαπάνες των Αγαθοεργών Καταστημάτων αυτά τα χρηματικά ποσά».**

III) Ότι κακώς το Υπουργείο Οικονομικών επικαλείται το προεδρικό διάταγμα (του 1926) της Παγκαλικής δικτατορίας **«το οποίο δεν κυρώθηκε από τη μέλλουσα να συνέλθη Βουλή και είναι αντισυνταγματικό»**, με αποτέλεσμα **«τη διαίωνιση ενός ανώμαλου καθεστώτος και την παράτα-**

1. Έγγραφα: α) 781 / 1-2-1980 και β) 932/17-12-1981 Ηπ. Εταιρείας.

ση του βίου των Αγαθοεργών». Αυτό, συνεχίζει, δε σημαίνει πως «έπαυσε να ισχύη η διαθήκη των Ζωσιμάδων του 1841 με όλες τις διατάξεις της και η υπαγωγή του Κληροδοτήματος φυσικά υπό την εποπτεία και τον έλεγχο της Διευθύνσεως Εθνικών Κληροδοτημάτων, με εκτελεστές και διαχειριστές Γιαννιώτες, συμπατριώτες των Ζωσιμάδων.

Και καταλήγει η Ηπειρωτική Εταιρεία:

«Τα Αγαθοεργά Καταστήματα δεν έχουν σχέση με τη διαθήκη των Ζωσιμάδων και το Κληροδοτήμά τους».

Όμως η Ηπειρωτική Εταιρεία απευθυνόταν σε ένα Κράτος αδιάφορο, θα έλεγα αναισθητο.

β) Προς τη Νομαρχία Ιωαννίνων¹

1) Παράλληλα προς τα δυο Υπουργεία, η Ηπειρωτική Εταιρεία απευθύνθηκε και προς τη Νομαρχία Ιωαννίνων και ζήτησε απ' αυτή να πάρει θέση για το θέμα των Κληροδοτημάτων και ιδιαίτερα αυτό του Ν. Ζωσιμά.

2. Η ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

1. Ο νομάρχης Ιωαννίνων ανέθεσε στον υπάλληλο της Οικονομικής Εφορίας Ιωαννίνων, Ευάγγελο Λάμπρη — σημερινό δημοτικό σύμβουλο. Το Δεκέμβριο του 1981 συντάχθηκε η σχετική εισήγηση προς το Υπουργείο Οικονομικών, στην οποία επισημαίνονται:

Σήμερα με την δημιουργία ελεύθερου, σύγχρονου και δημοκρατικού Κράτους, έχουν οπωσδήποτε εκλείψει, είναι πλέον καιρός το Κράτος να σεβαστεί τη βούληση των μεγάλων εθνικών μας ευεργετών, των Ζωσιμάδων και να μεριμνήσει για την πιστή αυτής εκτέλεση, για τους εξής κυρίως σοβαρούς λόγους:

α) **Για λόγους απονομής ευγνωμοσύνης, έναντι αυτών που πεθαίνοντας άφησαν ολόκληρη την περιουσία των προς ωφέλεια του κοινωνικού συνόλου.**

β) **Για λόγους ίσης μεταχειρίσεως όλων των κοινωφελών περιουσιών του Κράτους, δια της καταργήσεως όλων των ειδικών προνομιακών νομοθετικών καθεστώτων και την υπαγωγή αυτών στο αυτό νομοθετικό καθεστώς, όπως ακριβώς προέβλεψε και ο νομοθέτης με την παρ. 2 του άρθρου 113 του Α.Ν. 2039/39.**

γ) **Για λόγους σεβασμού της βουλήσεως του μεγάλου διαθέτη, που αποτελεί μάλιστα σύμφωνα με το άρθρ 2 παρ. 1 του Α.Ν. 2039/39, υποχρέωση της Πολιτείας.**

1. Έγγραφο 867/29-12-1980 Ηπ. Εταιρείας.

δ) Για λόγους τέλος προλήψεως, γιατί η κατά διαφορετικό τρόπο διοίκηση και διαχείριση κοινωφελών περιουσιών, του οριζομένου με τις συστατικές πράξεις (διαθήκες) των διαθετών, συντελεί στην αποφυγή και όχι στην διάθεση περιουσιών για κοινωφελείς σκοπούς.

3. Συμπεραίνοντας, φρονούμε, ότι για την λύση του ανωτέρω θέματος, πρέπει να ακολουθηθούν οι εξής διαδικασίες:

α) **Να επιδιωχθεί η έκδοση Προεδρικού Διατάγματος**, σύμφωνα με την παραρ. 2 του άρθρου 113 του Α.Ν. 2039/39, περί τροποποιήσεως του κανονισμού Εκκλησιών και Αγαθοεργών Καταστημάτων Ιωαννίνων και επεκτάσεως των διατάξεων του Θ' κυρίως κεφαλαίου και ειδικότερα των άρθρων 114, 115 και 116 αυτού ή όλων των διατάξεων του ΑΝ 2039/39 και επί κοινωφελών περιουσιών πόλεως Ιωαννίνων. Ειδικότερα:

αα) Κοινωφελείς περιουσίες πόλεως Ιωαννίνων, για τις οποίες από τις συστατικές των πράξεις ή τους ειδικούς των οργανισμούς, ορίζεται **ίδιος τρόπος διοικήσεώς των, συνιστούν σύμφωνα με τον νόμο ιδρύματα** (άρθρο 114 παρ. 1 ΑΝ 2039/39) και πρέπει να διοικούνται «κατά τα εν τη συστατική πράξει ή τω ειδικώ οργανισμώ οριζόμενα».

αβ) Σε περίπτωση αδυναμίας Διοικήσεως, από οποιονδήποτε λόγο, κοινωφελών περιουσιών, σύμφωνα με τον τρόπο που ορίζεται από τις συστατικές των πράξεις, η διοίκηση και διαχείριση αυτών να ανατίθεται σε **πρόσωπα οριζόμενα δια πράξεως του Υπουργού των Οικονομικών** (άρθρο 114 παρ. 2 Α.Ν. 2039/39), πάντα μέσα στα πλαίσια της δυνατής εκτέλεσεως της βουλήσεως των διαθετών.

αγ) Τέλος κοινωφελείς περιουσίες, για τις οποίες από τις συστατικές των πράξεις, δεν ορίζεται ίδιος τρόπος διοικήσεώς των, την διοίκηση και διαχείριση αυτών να ασκεί η Εφοροεπιτροπεία Αγαθοεργών Καταστημάτων Ιωαννίνων, όπως τούτο έχει νομοθετικά ρυθμιστεί με το άρθρο 116 του Α.Ν. 2039/39 για κοινωφελείς περιουσίες εκτός πόλεως Ιωαννίνων.

β) Σε περίπτωση αμφιβολίας ή αμφισβητήσεως σχετικά με την ερμηνεία της διαθήκης, να ακολουθηθεί η διαδικασία του άρθρου 5 του ΑΝ 2039/39, λύσεως αυτών υπό του αρμοδίου οργάνου ήτοι του Εφετείου Αθηνών.

γ) Τέλος για άλλα νομικής φύσεως θέματα, όπως π.χ. της κυριότητας των ακινήτων αγορασθέντων με πόρους του Κληροδοτήματος Νικολάου Γ. Ζωσιμά, η αρμοδιότητα ανήκει στην τακτική δικαιοσύνη.

Ο ΝΟΜΑΡΧΗΣ
ΛΟΥΚΑΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

Η τύχη της παραπάνω εισήγησης, όπως, άλλωστε, και τόσων άλλων, αγνοείται.

11) Η 5/23/26-3-1985 ομόφωνη απόφαση του Νομαρχιακού Συμβουλίου Ιωαννίνων

Το θέμα όμως των Ηπειρωτικών Κληροδοτημάτων δε σταμάτησε εδώ για τη Νομαρχία Ιωαννίνων. Τέσσερα χρόνια αργότερα —το 1985— ο Δήμος Ιωαννιτών έφερε το θέμα στο Νομαρχιακό Συμβούλιο. Έπειτα από εισήγησή μου, με την ιδιότητα του Αντιδημάρχου Ιωαννίνων —γι' αυτή έγινε λόγος σε προηγούμενο κεφάλαιο— το Νομαρχιακό Συμβούλιο, έχοντας υπόψη του τις διατάξεις του άρθρου 6 του Ν. 1235/82 τις πάνω σε σχετικά θέματα αποφάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου Ιωαννίνων 52/83, 53/85, την ομόφωνη απόφαση των Συν/κών Συμβουλίων για την εκπροσώπησή τους στη διοίκηση των Κληροδοτημάτων της πόλης, την εισήγηση του Δήμου Ιωαννίνων και τις απόψεις που ακούστηκαν

Αποφασίζει Ομόφωνα

(απόφαση-γνωμοδότηση 5/23/26-3-1985)

1) Να τροποποιηθεί και εκσυγχρονιστεί η νομοθεσία, που αφορά τη διοίκηση και διαχείριση των Κληροδοτημάτων, η οποία ισχύει σήμερα με βάση το Ν. 2039/39.

2) Να προχωρήσει το Υπουργείο Οικονομικών και τα συναρμόδια Υπουργεία στην εφαρμογή του Ν. 1473/84 και στην έκδοση των απαραίτητων Προεδρικών Διαταγμάτων και Υπουργικών Αποφάσεων.

3) Να τροποποιηθεί ο κανονισμός λειτουργίας των Αγαθοεργών Καταστημάτων Ιωαννίνων, με κατεύθυνση να συμμετέχουν στη διοίκησή τους κατά πλειοψηφία εκπρόσωποι της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Μετά τη συζήτηση και τη λήψη απόφασης και για το θέμα της ημερησίας διάταξης λύεται η συνεδρίαση του Συμβουλίου».

Η απόφαση αυτή του Νομαρχιακού Συμβουλίου, στηριγμένη —όπως αναφέρεται— στις ομόφωνες αποφάσεις των Συνοικιακών Συμβουλίων της πόλης των Ιωαννίνων και του Δημοτικού Συμβουλίου, έρχεται να εκφράσει το κοινό Ηπειρωτικό αίτημα για αποκατάσταση της τάξης και απονομή δικαιοσύνης στο θέμα των Κληροδοτημάτων.

γ) Προς το Δήμο Ιωαννιτών¹

Με τρία έγγραφα της η Ηπειρωτική Εταιρεία προς το Δήμο Ιωαννιτών, θέτει το θέμα των Κληροδοτημάτων Γ. Σταύρου και Ν. Ζωσιμά που αφορούν άμεσα την πόλη των Ιωαννίνων. Ζητάει από το Δήμο να ενδιαφερθεί γι' αυτά τα δυο κληροδοτήματα, τον παρακαλεί να έχει τις από-

1. Έγγραφα: α) 867/29-12-1980, β) 923/10-6-1981 και γ) 924/17-6-1981, δ) 929/17-6-81 και ε) 932/17-12-81 Ηπειρ. Εταιρείας.

ψεις του για «το λίαν ενδιαφέρον Γιαννιώτικο θέμα» και περιμένει «την ανάληψη πρωτοβουλίας για να βρεθούμε στο πλευρό σας, όσοι αγαπάμε αληθινά τον τόπο μας και ενδιαφερόμαστε για την προκοπή του». Αυτά ήταν ακριβώς τα κίνητρα των ανθρώπων που διοικούσαν τότε την Ηπειρωτική Εταιρεία: η αγάπη για τον τόπο και το ενδιαφέρον για την προκοπή του. Αυτά είναι και σήμερα τα κίνητρα όσων αγωνιζόμαστε για τα Ηπειρωτικά Κληροδοτήματα.

Κάνει δε η Ηπειρωτική Εταιρεία, στα έγγραφά της προς το Δήμο και μια ενδιαφέρουσα επισήμανση:

«Με την ευκαιρία διατυπώνουμε την ευχή, αλλά και τη γνώμη μας ότι έφθασε η ώρα ο **Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ιωαννίνων να απαλλαγεί από κοσμικές απασχολήσεις, υποχρεώσεις, και καθήκοντα, που ούτε του ανατέθηκαν από τις διαθήκες των αιμνήστων τόσο του Νικ. Ζωσιμά, όσο και του Γ. Σταύρου. Η απαλλαγή από το βάρος της διεκπεραιώσεως των υποθέσεων των δύο κληροδοτημάτων θα διευκολύνει τον Σεβ. Μητροπολίτη κ. Θεόκλητο στην άσκηση του κυρίου έργου του και μάλιστα σ' ένα ποίμνιο αρκετά ταραγμένο τον τελευταίο καιρό».**

3. Ο ΔΗΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Το θέμα έτσι ήρθε στο Δημοτικό Συμβούλιο και πάρθηκε η 223/28-12-1981 Απόφαση. Κατά τη συζήτηση ακούστηκαν πολλές και διαφορετικές απόψεις. Ο τότε δήμαρχος Θεόδωρος Γεωργιάδης τόνισε:

«Από τις επαφές που είχα, είδα ότι υπάρχει έρεισμα Νομικό. Το ερώτημα που έθεσα στο Συμβούλιό μας ήταν. Μπορεί το Δημοτικό Συμβούλιο να αγνοήσει την πρόταση της Ηπειρωτικής Εταιρείας Αθηνών και να μην ενδιαφερθεί για τα συμφέροντα της πόλεως; Κάθε σύμβουλος πρέπει με υπευθυνότητα και χωρίς σκοπιμότητες να αποφασίσει εάν θα διεκδικήσουμε ή όχι τα Κληροδοτήματα. Πάντως από τα στοιχεία που έχουμε στα χέρια μας λείπει η επιστολή των επιτρόπων του Νικολάου Ζωσιμά, όταν περαίωσαν όπως αναφέρεται το έργο τους.

Το Συμβούλιο αφού άκουσε τα ανωτέρω και είδε τις διατάξεις του άρθρου 95 του Ν. 1065/80.

Αποφασίζει κατά πλειοψηφία

μειοψηφούντος του Δημοτικού Συμβούλου κ. Σ. Λαζάνη

I. Δέχεται ότι εγένετο ενημέρωσις επί εγγράφων της Ηπειρωτικής Εταιρείας σχετικά με τα Κληροδοτήματα Γ. Σταύρου και Ζωσιμάδων.

II. Να ορίσει δύο Δικηγόρους να μελετήσουν την υπόθεση και να καταθέσουν αίτηση στο Εφετείο Αθηνών σχετικά με τον φορέα που πρέπει να διαχειρίζεται τα ανωτέρω Κληροδοτήματα».

Λίγες μέρες αργότερα ο δήμαρχος με έγγραφό του' προς την Ηπειρωτική Εταιρεία, εκφράζει τις ευχαριστίες του Δήμου για το ενδιαφέρον που η Εταιρεία δείχνει «για τα **Κληροδοτήματα των Ηπειρωτών, αλλά και την εμπιστοσύνη προς τη Δημοτική Αρχή της πόλεώς μας**». Πληροφορεί την Εταιρεία ότι το Δημοτικό Συμβούλιο ασχολήθηκε διεξοδικά με το θέμα και απεφάσισε να αναθέσει σε δύο δικηγόρους να μελετήσουν την υπόθεση και να καταθέσουν αίτηση στο Εφετείο Αθηνών:

Τελειώνοντας ο δήμαρχος την επιστολή του, κάνει μια αρκετά διαφωτιστική επισήμανση, απ' την οποία μπορούμε να αξιολογήσουμε τη στάση που τήρησαν, κατά καιρούς, οι δημοτικές αρχές της πόλης μας.

«Η ενέργεια αυτή —γράφει ο δήμαρχος— θέλω να πιστεύω ότι δεν θα θεωρηθεί ως στρεφόμενη κατά της εκκλησίας της οποίας η προσφορά προς το Έθνος, ιδία κατά τα δύσκολα χρόνια της δουλείας, είναι σε όλους γνωστή».

Εδώ ακριβώς βρίσκεται και η σκόπιμη ή όχι παρεξήγηση στο θέμα των Κληροδοτημάτων:

Μια ενέργεια —καθ' όλα νόμιμη και ηθική— που αποβλέπει στην πιστή και επακριβή εκτέλεση της βούλησης του διαθέτη, θεωρείται ότι στρέφεται κατά της Εκκλησίας!!

Τώρα μπορείτε να δικαιολογήσετε την αδιαφορία και την αδράνεια που έδειξαν στο καίριο αυτό θέμα για την πόλη, οι περισσότερες δημοτικές αρχές.

Τι άλλες ενέργειες έκανε η τότε δημοτική αρχή;

Ανέθεσε στο νομικό της σύμβουλο να ερευνήσει το θέμα. Έπειτα από «**επισταμένη μελέτη**» ο νομικός σύμβουλος καταλήγει:

«Επειδή ο Δήμος Ιωαννιτών έχει έννομον συμφέρον δια να αιτήση ενώπιον του Εφετείου Αθηνών δια την ορθήν ερμηνείαν των διαθηκών και περαιτέρω την διεκδίκησιν των κληροδοτημάτων.

Επειδή και εκ των κειμένων της διαθήκης του «Γ. Σταύρου», πρόθεσις του διαθέτου ήτο η διάθεσις των κληρονομιών εις την πόλιν των Ιωαννιτών.

Κατόπιν τούτων φρονώ ότι δέον να ασκηθή δια τους ανωτέρω λόγους αίτησις ενώπιον του Εφετείου Αθηνών δια την ερμηνείαν της διαθήκης και την πραγματικήν βούλησιν του διαθέτου.

Ιωάννινα τη 23η Απριλίου 1982

*Ο Νομικός Σύμβουλος, του Δήμου
Απόστολος Γκίκας»*

Όταν το 1983 πήγαμε στο Δήμο δε βρήκαμε άλλα στοιχεία γύρω από αυτή την υπόθεση. Ούτε έκθεση των δυο δικηγόρων, που αναφέρει η απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου βρέθηκε, ούτε αίτηση στο Εφετείο Αθηνών υποβλήθηκε.

β) Η περίοδος της «Δημοτικής Αλλαγής» (1983-1986)

Στις δημοτικές εκλογές που έγιναν στις 17 Οκτωβρίου 1982, καταρτίστηκε συνδυασμός από τον ευρύτερο δημοκρατικό χώρο υπό τον αιμίμητο Σπύρο Κατσαδήμα, με τίτλο «ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ». Το πρόγραμμα αυτού του συνδυασμού έγκαιρα γνωστοποιήθηκε στο Γιαννιώτικο Λαό, ο οποίος και το ενέκρινε με την ψήφο, αναθέτοντας στο συνδυασμό της Δημοτικής Αλλαγής τη διοίκηση του Δήμου για την τετραετία 1983-1986.

Στο πρόγραμμα αυτό υπήρχε ειδικό κεφάλαιο με τίτλο «ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ». Το παραθέτω αυτούσιο:

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ

1) Η περιουσία του Δήμου είναι τεράστια, μένει όμως στο σύνολό της ανεκμετάλλευτη. Ο Δήμος ζημιώνεται κάθε χρόνο τεράστια ποσά, απ' την αδιαφορία που δείχνει για την περιουσία η σημερινή δημοτική αρχή.

Θα καταγράψουμε υπεύθυνα την περιουσία του Δήμου και θα εκσυγχρονίσουμε το δημοτικό κτηματολόγιο που ήδη υπάρχει. Αυτή η καταγραφή θα βοηθήσει στη διασφάλιση της περιουσίας. Θα διεκπεραιώσουμε όλες τις εκκρεμότητες που υπάρχουν σχετικά με τα περιουσιακά στοιχεία του Δήμου και θα καταρτίσουμε πρόγραμμα άμεσης αξιοποίησης προς όφελος του Λαού της πόλης μας. Μεγάλο κεφάλαιο για το Δήμο μας τα Κληροδοτήματα. Κι εδώ φάνηκε η αδυναμία της απερχόμενης δημοτικής αρχής. Μερικά απ' αυτά που σήμερα ανήκουν στο Δήμο μένουν αναξιοποίητα. Άλλα, που του ανήκουν, τα εκμεταλλεύονται άλλοι παράγοντες. Γι' αυτό ευθύνονται οι κυβερνήσεις της δεξιάς και η αδιαφορία της δημοτικής αρχής. Θα απαιτήσουμε άμεσα τροποποίηση της νομοθεσίας που θα δίνει τη δυνατότητα στο Δήμο να αποκτήσει όλα όσα δικαιωματικά του ανήκουν. Οι πόροι του Δήμου έτσι θα αυξηθούν και θα χρησιμοποιηθούν για την πραγματοποίηση των βασικών μας στόχων».

Απ' τους πρώτους μήνες που αναλάβαμε τη διοίκηση του Δήμου, υπό την καθοδήγηση του δημάρχου Σπύρου Κατσαδήμα και με την ενεργό συμμετοχή όλων των συμβούλων της πλειοψηφίας —στους οποίους ανήκα και εγώ— άρχισε η υλοποίηση του Προγράμματος.

Σε υλοποίηση της παραγράφου του προγράμματος «**θα απαιτήσουμε άμεσα τροποποίηση της νομοθεσίας που θα δίνει τη δυνατότητα στο Δήμο να αποχτήσει όλα όσα δικαιωματικά του ανήκουν**», ανέλαβα να εισηγηθώ στο Δήμο το θέμα των Κληροδοτημάτων. Έτσι στις 11 Φεβρουαρίου 1983¹ —ένα μήνα σχεδόν μετά την ανάληψη της εξουσίας του Δήμου από το συνδυασμό της Δημοτικής Αλλαγής— το Δημοτικό Συμβούλιο της πόλης μας, ενημερώθηκε γύρω από το θέμα των Κληροδοτημάτων. Έκανα συγκεκριμένες προτάσεις προς το Δημοτικό Συμβούλιο, με τις οποίες θα μπορούσαμε να αξιοποιήσουμε, κατά τον καλύτερο τρόπο, τα Κληροδοτήματα που είχαν αφεθεί για κοινωφελείς σκοπούς στην πόλη μας. Αιτιολογώντας τις προτάσεις εκείνες —που έγιναν ομόφωνα αποδεχτές— επισήμανα:

«1) Το Κράτος έτσι θα σεβαστεί τη βούληση των μεγάλων μας Ευεργετών που άφησαν την περιουσία τους για σκοπούς κοινωφελείς.

2) Θα υπάρξει ίση μεταχείριση όλων των κοινωφελών περιουσιών του Κράτους και θα σταματήσει έτσι το μειωτικό καθεστώς για την πόλη των Ιωαννίνων, που δίνει την εντύπωση ότι βρίσκεται ακόμα στην εποχή της Τουρκοκρατίας.

3) Θα εξασφαλισθεί δίκαιη και ελεγχόμενη απ' το Υπουργείο διαχείριση των Κληροδοτημάτων, σύμφωνα με τη βούληση των διαθετών.

4) Θα αξιοποιηθούν κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο οι κοινωφελείς περιουσίες προς ωφέλεια του κοινωνικού συνόλου.

Θα πάψει η Μητρόπολη των Ιωαννίνων να αποτελεί το μήλο της έριδας ανάμεσα στους Μητροπολίτες, οι οποίοι, δυστυχώς, ενδιαφέρονται περισσότερο για την τεράστια περιουσία που διαχειρίζεται και λιγότερο για τη χριστιανική αγωγή των κατοίκων.

δ) Σε εποχή παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, όπου ο λαός μας καλείται να υποβληθεί σε αναπόφευκτες θυσίες, θα σταματήσει η ανεξέλεγκτη διαχείριση περιουσιών που δικαιωματικά του ανήκουν. Το Κράτος θα ανακουφισθεί από σημαντικές δαπάνες, ιδιαίτερα στον τομέα της παιδείας, και ο Δήμος Ιωαννιτών θα αποχτήσει αξιόλογα έσοδα με τα οποία θα μπορέσει να αντιμετωπίσει μερικά απ' τα μεγάλα προβλήματά του. Θα ικανοποιηθεί τέλος το δίκαιο αίτημα του λαού για λαϊκή κυριαρχία.

Όλοι οι κ.κ. σύμβουλοι συμφωνούν με την εισήγηση του κ. Σπύρου Εργολάβου.

Το Συμβούλιο αφού άκουσε τα παραπάνω και είδε τις διατάξεις των άρθρων 95 του Κ.Δ.Κ. καθώς και εκείνες του Α.Ν. 2039/39.

1. Απόφ. 52/1983 Δημ. Συμβουλίου Ιωαννίνων.

Αποφασίζει ομόφωνα

I. Να εκδοθεί αμέσως από το Υπουργείο Οικονομικών το Π.Δ. που προβλέπεται από την παρ. 2 του άρθρου 113 του Α.Ν. 2039/39 με το οποίο θα επεκτείνονται οι διατάξεις αυτού του Νόμου σ' όλες τις περιουσίες της πόλης των Ιωαννίνων που αφέθηκαν για κοινωφελείς σκοπούς.

II. Να αλλάξει το καθεστώς διοίκησης και διαχείρισης του Ιδρύματος Γ. Σταύρου, σύμφωνα με τη βούληση του διαθέτη ο οποίος ορίζει στη διαθήκη του ότι «Έφορος του Ορφανοτροφείου κατά καιρούς θα είναι ο Πρόξενος της Ελλάδος».

III. Να συγκροτηθεί ειδική επιτροπή αποτελούμενη από δικαστικούς εκπροσώπους του Δημοσίου, του Δήμου Ιωαννιτών, και του Δικηγορικού Συλλόγου Ιωαννίνων, η οποία σε σύντομη και τακτή προθεσμία θα καθορίσει τον τρόπο διοίκησης όλων των κοινωφελών περιουσιών, μέσα στα πλαίσια πάντα της βούλησης των διαθετών.

IV. Σε περίπτωση αμφιβολίας σχετικά με την ερμηνεία μιας διαθήκης να ακολουθηθεί η διαδικασία του άρθρου 5 του Α.Ν. 2039/39, σύμφωνα με το οποίο αρμόδιο να κρίνει είναι το Εφετείο Αθηνών.

V. Θέματα Νομικής φύσης όπως π.χ. της κυριότητας των ακινήτων που αγοράστηκαν με χρήματα του Κληροδοτήματος Ν. Ζωσιμά να εξετασθούν από την τακτική δικαιοσύνη, αν προκύψει καμιά αμφισβήτηση.

Ιωάννινα 7/3/83

ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Η απόφαση αυτή (52/1983) του Δημοτικού Συμβουλίου υποβλήθηκε στο Υπουργείο Οικονομικών με την παράκληση να προβεί στην έκδοση του Π.Δ. που προβλέπεται από την παράγρ. 2 του άρθρου 113 του Α.Ν. 2039/1939, για τους λόγους που αναφέρονται στην απόφαση.

Από τότε αρχίζει ένας πραγματικός μαραθώνιος που διάρκεσε και τα τέσσερα χρόνια εκείνης της δημοτικής αρχής.

Το Υπουργείο Οικονομικών, ύστερα από αρκετούς ενδοιασμούς και αμφιταλαντεύσεις —υπήρχαν ισχυρές πιέσεις άνωθεν για να μη προχωρήσει η υπόθεση— προχώρησε στην ψήφιση του ν. 1473/1984 (άρθρο 37) με τον οποίο ρυθμιζόταν και το θέμα των Κληροδοτημάτων Ιωαννίνων, σύμφωνα με το νόμο 2039/1939. Το άρθρο αυτό του νόμου το παραθέσαμε αυτούσιο στο κεφάλαιο για το νομικό καθεστώς των Κληροδοτημάτων.

Ο νόμος ψηφίστηκε από την Ελληνική Βουλή, όμως οι διατάξεις του που αφορούσαν τα Κληροδοτήματα Ιωαννίνων δεν εφαρμόζονταν.

Νέοι αγώνες για την εφαρμογή του νόμου και για την τροποποίηση του Κανονισμού των Αγαθοεργών Καταστημάτων. Ζητήσαμε την παρέμβαση του ίδιου του Πρωθυπουργού. Το Πολιτικό Γραφείο του Πρωθυπουργού

με έγγραφότου¹ προς τον Υπουργό των Οικονομικών ζητάει: «να εξετάσετε το θέμα και να γνωρίσετε στους ενδιαφερόμενους και σε μας τις απόψεις σας».

Η απάντηση του υπουργού Οικονομικών παρουσιάζει αρκετό ενδιαφέρον: Γράφει ο υπουργός των Οικονομικών²:

«Απαντώντας στα σχετικά, σας πληροφορούμε ότι η υπηρεσία μας προώθησε τις διατάξεις για τα ιδρύματα και κληροδοτήματα που εποπτεύονται από το Υπουργείο Οικονομικών και συμπεριλήφθηκαν στο Νόμο 1473/1984 (ΦΕΚ 127/7-9-1984 τ. Α'): α) η διάταξη της παραγρ. ια' του άρθρου 37, με την οποία καταργήθηκαν οι διατάξεις των άρθρων 113 έως 124 του Α.Ν. 2039/39 και β) οι διατάξεις του άρθρου 237 «παλαιά κληροδοτήματα Νομού Ιωαννίνων» με τις οποίες παρέχεται η ευχέρεια να περιέρχονται στο Δήμο ή στην Κοινότητα, οι περιουσίες των κληρ/των Νομού Ιωαννίνων για την εκτέλεση των σκοπών τους, εφόσον δεν είναι δυνατή η διοίκησή τους, σύμφωνα με τις διατάξεις της διαθήκης ή του οργανισμού τους.

Κατόπιν των ανωτέρω δεν υπάρχει πλέον διαφορετική μεταχείριση για τα κληρ/τα του Νομού Ιωαννίνων, γιατί από της δημοσιεύσεως του Νόμου 1473/84 στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης (7-9-1984), εφαρμόζονται και σ' αυτά οι ισχύουσες διατάξεις για τα λοιπά κληροδοτήματα της χώρας που εποπτεύονται από την υπηρεσία μας και συνεπώς δεν υπάρχει θέμα έκδοσης κανονιστικών διαταγμάτων, που πρόβλεπαν οι καταργηθείσες ήδη διατάξεις».

«Εφαρμόζονται οι διατάξεις και για τα Κληροδοτήματα Ιωαννίνων», λέει το Υπουργείο. Μέχρι τη στιγμή, πάντως, που γράφονται αυτές οι γραμμές (δώδεκα χρόνια από την εποχή του εγγράφου του Υπουργείου) οι διατάξεις δεν εφαρμόστηκαν.

Στο ίδιο έγγραφο γίνεται λόγος και για τα Αγαθοεργά Καταστήματα Ιωαννίνων. Παραθέτουμε το σχετικό απόσπασμα:

«Τέλος όσον αφορά τα Αγαθοεργά Καταστήματα Ιωαννίνων, σας γνωρίζουμε ότι δεν εποπτεύονται από την υπηρεσία μας. Αρμόδιο για τον περαιτέρω χειρισμό της υπόθεσης είναι το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων από το οποίο εποπτεύονται και στο οποίο πρέπει να απευθυνθείτε.

Για ενημέρωση της υπηρεσίας σας, στέλνουμε μία κατάσταση των Κληρ/των της πόλης Ιωαννίνων που εποπτεύονται από την Υπηρεσία μας, εκ των οποίων τα μεγαλύτερα, όπως τα Κληρ/τα Πυρσινέλλα και Ζωγράφου είναι κεφάλαια αυτοτελούς διαχείρισης του Δήμου σας. Τα λοιπά

1. Αρ. Πρωτ. 10797/12-9-1984 Πολ. Γραφ. Πρωθυπουργού.

2. Αρ. Πρωτ. Ι/1220/2332/24-1-1985 Υπουρ. Οικονομικών.

διοικούνται σύμφωνα με τις διατάξεις της διαθήκης και σε μερικά συμμετέχει και ο Δήμαρχος Ιωαννίνων».

Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΔΗΜΟΣΘ. ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΠΟΥΛΟΣ»

Μια απάντηση που δείχνει ότι στο Υπουργείο Οικονομικών δεν υπήρχε πρόθεση να δοθεί λύση στο θέμα. Αυτό ανάγκασε τη Δημοτική Αρχή να εντείνει ακόμα περισσότερο τις δραστηριότητές της. Είχε πεθάνει, στο μεταξύ, ο Σπύρος Κατσαδήμας και δήμαρχος ανέλαβε ο Χαρίλαος Τόλης, ο οποίος εργάστηκε και γι' αυτό το θέμα, με τον ίδιο ζήλο. Έτσι:

1) Απευθυνθήκαμε, πρώτα, προς τον Υπουργό Οικονομικών¹ και του επισημάναμε ότι:

«Κύριε Υφυπουργέ,

Έπειτα απ' το παραπάνω σχετικό έγγραφό σας, και σε συνέχεια όσων σας εκθέσαμε με το 20092/4-12-84 έγγραφό μας, είμαστε υποχρεωμένοι να σας γνωρίσουμε τα παρακάτω:

1) Η προώθηση του θέματος των Κληροδοτημάτων Ιωαννίνων, που έγινε απ' τις Υπηρεσίες σας με καθυστέρηση ενάμιση χρόνου, από τότε που υποβάλαμε τη σχετική πρόταση δεν πρέπει να σταματήσει στην ψήφιση του σχετικού άρθρου του Νόμου 1473/84. Πρέπει να συνοδευτεί και από την άμεση υλοποίησή της. Αυτό όμως δεν φαίνεται καθαρά στο παραπάνω σχετικό έγγραφό σας. Οφείλουν οι Υπηρεσίες του Υπουργείου σας, με βάση το Νόμο 1473/84, να ξεκαθαρίσουν, όπως σας ζητήσαμε κατά τη συνάντηση που είχαμε στο γραφείο σας, το θέμα των «παλαιών κληροδοτημάτων Νομού Ιωαννίνων» και να ορίσουν τις διαχειριστικές επιτροπές που προβλέπονται απ' τις διαθήκες. Για μια ακόμα φορά σας παρακαλούμε να ασχοληθείτε προσωπικά με το θέμα που αποτελεί κοινό αίτημα του Γιαννιώτικου λαού. Ενός λαού που οι ιστορικές συγκυρίες του κράτησαν 80 χρόνια περισσότερο απ' την υπόλοιπη Ελλάδα στην Τουρκοκρατία και δε θα ανεχτεί, με κανένα τρόπο, στα 1985 σε καιρό ΑΛΛΑΓΗΣ, θέματα βασικά, όπως αυτό των Κληροδοτημάτων, να διέπονται από καθεστώς Τουρκοκρατίας.

Περιμένουμε τις απόψεις σας και τις αποφάσεις σας για να ενημερώσουμε το Δημοτικό Συμβούλιο και το Γιαννιώτικο λαό πάνω σ' αυτό το θέμα.

Ο Δήμαρχος
Χαρίλ. Τόλης»

II) Απευθυνθήκαμε, έπειτα, προς την Πανεπιστημιακή Συνομοσπονδία Ελλάδας², στην οποία επισημάναμε τα ακόλουθα:

1. Αρ. Πρωτ. 1327/28-2-1985 Δήμου Ιωαννιτών.

2. Αρ. Πρωτ. 1328/12-2-1985 Δήμου Ιωαννιτών.

«Όπως γνωρίζετε ο Δήμος έχει αναλάβει εδώ και δυο χρόνια μια προσπάθεια για την οριστική ρύθμιση του θέματος των Κληροδοτημάτων Ιωαννίνων. Το θέμα το γνωρίζετε και δεν πρόκειται να τονίσουμε τη σοβαρότητά του.

Δυστυχώς και μετά την ψήφιση του Νόμου 1473/84 που ρυθμίζει νομικά το θέμα, οι αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Οικονομικών, όπως μπορείτε να διαπιστώσετε απ' το παραπάνω σχετικό, δε φαίνονται διατεθειμένες να ρυθμίσουν το θέμα.

Σας παρακαλούμε, λοιπόν να φέρετε το θέμα για συζήτηση στο Διοικητικό Συμβούλιο της Πανηπειρωτικής και να λάβετε σχετικές αποφάσεις για τη ρύθμιση του θέματος. Στη συζήτηση αυτή κρίνουμε σκόπιμο να καλέσετε τους Ηπειρώτες Υπουργούς, τον κ. Κακλαμάνη και τον κ. Δημοσθενόπουλο. Σ' αυτή τη συζήτηση μπορούμε και πρέπει να πάρουμε μέρος κι εμείς.

Πιστεύουμε ότι το θέμα που σας θίγουμε εντάσσεται στις επιδιώξεις της ΠΑΝΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ, σύνθημα της οποίας κατά την τελευταία εκδήλωση ήταν «ΑΓΩΝΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΟΔΟ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ» και γι' αυτό θα το αντιμετωπίσετε με το ανάλογο ενδιαφέρον».

Η Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας, με πρόεδρο το δικηγόρο **Λεωνίδα Διαμάντη**, ανέπτυξε τότε αξιόλογη δραστηριότητα. Συζήτησε το θέμα στο Διοικητικό της Συμβούλιο και ανέλαβε να κλείσει τη συνάντηση με τον αρμόδιο υφυπουργό Οικονομικών, που είχε ζητήσει ο Δήμος.

Με τον τότε ανασχηματισμό ο υφυπουργός αντικαταστάθηκε.

4. ΤΑ ΣΥΝΟΙΚΙΑΚΑ ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Στο μεταξύ άρχισαν να δραστηριοποιούνται τα Συνοικιακά Συμβούλια της πόλης των Ιωαννίνων. Σε κοινή σύσκεψή τους οι Πρόεδροι των επτά Συνοικιακών Συμβουλίων της πόλης ομόφωνα αποφάσισαν.

1) Να ζητήσουν από τον υπουργό Οικονομικών «την προώθηση του νόμου 1473/1984 που αφορά τη διαχείριση των Κληροδοτημάτων Ιωαννίνων». Σ' αυτό το έγγραφο' επισημαίνεται:

Θέμα: Προώθηση του νόμου 1473/84, που αφορά τη διαχείριση των κληροδοτημάτων Ιωαννίνων.

Όπως γνωρίζετε το 1926 και επί δικτατορίας Παγκάλου υπογράφηκε Ν.Δ. σύμφωνα με το οποίο η διοίκηση και διαχείριση των τέως χριστιανικών Κοινοτήτων Ιωαννίνων ενεργείται από Εφοροεπιτροπεία της πόλης Ιωαννίνων.

Συντάχθηκε τότε και κανονισμός Αγαθοεργιών καταστημάτων απαράδεκτος για δημοκρατικές κοινωνίες, που δυστυχώς ισχύει μέχρι σήμερα.

Με τον Α.Ν. 2039/39 άρθ. 2 παρ. 1 «η πιστή και επακριβής εκτέλεση της βουλήσεως των διαθετών και δωρητών, δι ης διατίθενται περιουσιακά στοιχεία δια κληρονομίας, κληροδοσίας ή δωρεάς υπέρ του κράτους ή χάριν κοινωνοφελών σχολών, αποτελεί υποχρέωση του κράτους».

Δυστυχώς όμως με το άρθρο 113 του παραπάνω νόμου εξαιρέθηκε η πόλη των Ιωαννίνων, για την οποία ισχύει ο κανονισμός του 1926.

Ο Α.Ν. 2039/39 τροποποιήθηκε με τον πρόσφατο νόμο 1473/84 και πρέπει να ισχύει και για την πόλη των Ιωαννίνων ό,τι και για την υπόλοιπη Ελλάδα.

Αν και πέρασε όμως τόσο χρονικό διάστημα ο νόμος 1473/84 δεν τέθη-

πρόσωπα διορισμένα από η Ξηροκεντροκελή αποτελείται από 21 μέλη και τα 10 διορίζονται άμεσα από το Μητροπολίτη Ιωαννίνων -από τον καιρό της δικτατορίας- μολονότι ο κανονισμός ορίζει, ότι εκλέγονται. Τα υπόλοιπα 11 είναι πρόσωπα έξιμισα διορισμένα από τον ίδιο, από εκλέγονται από όργανο στο οποίο την κλειοψηφία έχουν οι 25 διορισμένοι επίτροποι των εκκλησιών Ιωαννίνων.

Σας παρακαλούμε να επισκεφστείτε την εφαρμογή του νόμου 1473/84 με την έκδοση Προεδρικού Διατάγματος για να περάσει η διαχείριση στο φυσικό φορέα του Κράτους, την Τοπική Αυτοδιοίκηση, ώστε μέσω των εκλεγμένων αντιπροσώπων της να σώσει τα κληροδοτήματα από την υποβάθμιση που περιήλθαν, τόσο για την οικονομική αξιοποίηση, όσο και για τη συντήρηση των περιβαλλόντων κτιρίων, που είναι έτοιμα να καταρευθούν.

Το πνεύμα και η θέληση των δωρητών και Ξηροκετών είναι μακριά από την αυθαιρετική διαχείριση του εκάστοτε Μητροπολίτη Ιωαννίνων.

Οι Πρόεδροι των Συνοικιακών Συμβουλίων της πόλης των Ιωαννίνων

1. Σούλης Γιάννης

2. Χουλιαράς Σπύρος

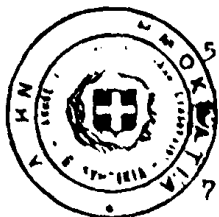
3. Νικολάου Γιώργος

4. Ζωνίθης Κώστας

5. Φαρμάκης Αλέκος

6. Τάτση-Σκαυδάλη Ρίμη

7. Καμιένος Χρήστος

Το έγγραφο των Συνοικιακών Συμβουλίων Ιωαννίνων προς το Υπουργείο Οικονομικών (10-2-1985).

κε σε εφαρμογή, ούτε εκδόθηκε Προεδρικό Λιάταγμα, που θα καθορίζει τον τρόπο διαχείρισης των κληροδοτημάτων, δωρεών κλπ.

Έτσι συνεχίζεται μέχρι σήμερα η διαχείριση τεράστιων περιουσιών από πρόσωπα διορισμένα, αφού η Εφοροεπιτροπεία αποτελείται από 21 μέλη και τα 10 διορίζονται άμεσα από το Μητροπολίτη Ιωαννίνων—από τον καιρό της δικτατορίας— μολονότι ο κανονισμός ορίζει, ότι εκλέγονται. Τα υπόλοιπα 11 είναι πρόσωπα έμμεσα διορισμένα από τον ίδιο, αφού εκλέγονται από όργανο στο οποίο την πλειοψηφία έχουν οι 25 διορισμένοι επίτροποι των εκκλησιών Ιωαννίνων.

Σας παρακαλούμε να επισπεύσετε την εφαρμογή του νόμου 1473/84 με την έκδοση Προεδρικού Λιατάγματος για να περάσει η διαχείριση στο φυσικό φορέα του Κράτους, την Τοπική Αυτοδιοίκηση, ώστε μέσω των εκλεγμένων αντιπροσώπων της να σώσει τα κληροδοτήματα από την υποβάθμιση που περιήλθαν, τόσο για την οικονομική αξιοποίηση, όσο και για τη συντήρηση των περικαλών κτιρίων, που είναι έτοιμα να καταρεύσουν.

Το πνεύμα και η θέληση των δωρητών και Ενεργητών είναι μακριά από την αυθαιρετική διαχείριση του εκάστοτε Μητροπολίτη Ιωαννίνων.

Οι Πρόεδροι των Συνοικιακών Συμβουλίων
της πόλης των Ιωαννίνων

1. Σούλης Γιάννης, 2. Χουλιαράς Σπύρος, 3. Νικολάου Γιώργος,
4. Ζωνίδης Κώστας, 5. Φαρμάκης Αλέκος, 6. Τάτση-Σκανδάλη Ρίκη,
7. Καμμένος Χρήστος

II) Να ζητήσουν από το Δημοτικό Συμβούλιο της πόλης των Ιωαννίνων¹, τροποποίηση του Κανονισμού Αγαθοεργών Καταστημάτων. Συγκεκριμένα επισημαίνουν:

Κύριοι Σύμβουλοι

Τα Συνοικιακά Συμβούλια της πόλης μας κατά την κοινή σύσκεψη, που έγινε στις 27-1-1985, ασχολήθηκαν με το θέμα των ΑΓΑΘΟΕΡΓΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ της πόλης μας.

Όπως ξέρετε με το Ν.Α. τις 30-04-1926 εγκρίθηκε ο κανονισμός λειτουργίας των αγαθοεργών Καταστημάτων Ιωαννίνων, τα οποία διαχειρίζονται δωρεές, που άφησαν για την πόλη μας μεγάλοι Ηπειρώτες Ενεργήτες.

Στον κανονισμό αυτό ορίζεται ότι 10 μέλη της Εφοροεπιτροπείας εκλέγονται με άμεσες εκλογές από Γιαννιώτες πολίτες, που είναι γραμμένοι στους καταλόγους των πέντε ενοριών της πόλης.

1. Αρ. Πρωτ. 16/10-2-1985 Συνοικιακών Συμβουλίων Ιωαννίνων.

Το σύστημα αυτό της εκλογής ίσχυε μέχρι τον καιρό της δικτατορίας, οπότε καταργήθηκαν οι εκλογές και τα 10 μέλη τα διορίζει ο Μητροπολίτης Ιωαννίνων.

Μετά την καθιέρωση του θεσμού των Συνοικιακών Συμβουλίων, τα οποία είναι τα γνήσια όργανα της λαϊκής εκπροσώπησης, πρέπει ο κανονισμός λειτουργίας των Αγαθοεργών να αλλάξει και στην Εφοροεπιτροπεία να συμμετέχουν δυο μέλη από κάθε Συνοικιακό Συμβούλιο, δηλαδή συνολικά 14 μέλη. Αυτό το θεωρούμε εντελώς απαραίτητο, γιατί σ' όλες σχεδόν τις διαθήκες των Ηπειρωτών Ευεργετών γίνεται λόγος για συμμετοχή στη διαχείριση Γιαννιωτών πολιτών.

Επειτα απ' τα παραπάνω τα Συνοικιακά Συμβούλια, κατά τη σύσκεψη, που αναφέραμε παραπάνω, ομόφωνα αποφάσισαν να απευθυνθούν προς το Δημοτικό Συμβούλιο.

Ζητούν να παρθεί απόφαση απ' αυτό, που θα σταλεί στα αρμόδια Υπουργεία για τροποποίηση του κανονισμού των Αγαθοεργών Καταστημάτων και συμμετοχή σ' αυτά των Συνοικιακών Συμβουλίων.

Επίσης τα Συνοικιακά Συμβούλια επικροτούν τις προσπάθειες που γίνονται απ' τη Δημοτική Αρχή για την εφαρμογή του Νόμου 1473/84 στα κληροδοτήματα Ιωαννίνων.

Θα απευθύνουν δε σχετικό έγγραφο στα Υπουργεία Οικονομικών και Παιδείας.

Παρακαλούμε να συζητηθεί το θέμα στο Δημοτικό Συμβούλιο και να ληφθεί σχετική απόφαση.

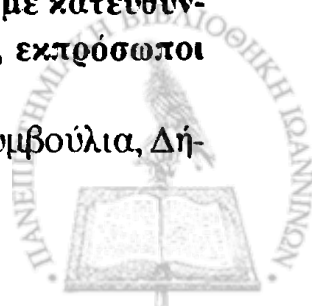
Με τιμή

Οι Πρόεδροι των Σ.Σ.

Σούλης Γιάννης, Χουλιαράς Σπύρος, Νικολάου Γιώργος,
Ζωνίδης Κώστας, Φαρμάκης Αλέκος, Τάτση-Σκανδάλη Ρίκη,
Καμμένος Χρήστος

Το Δημοτικό Συμβούλιο ανταποκρίθηκε αμέσως στο αίτημα των Συνοικιακών Συμβουλίων και έλαβε απόφαση ομόφωνη (53/85) με την οποία ζητάει «να αποκατασταθεί η αιρετότητα των Εφοροεπιτροπών των Αγαθοεργών Καταστημάτων, όπως προβλέπεται από το συστατικό κανονισμό». Έφερε μάλιστα και αυτό το θέμα στο Νομαρχιακό Συμβούλιο Ιωαννίνων, στην ομόφωνη απόφαση (5/23/26-3-1985) του οποίου — όπως είδαμε και πιο πάνω— ορίζεται «Να τροποποιηθεί ο κανονισμός λειτουργίας των Αγαθοεργών Καταστημάτων Ιωαννίνων, με κατεύθυνση να συμμετέχουν στη διοίκησή τους, κατά πλειοψηφία, εκπρόσωποι της Τοπικής Αυτοδιοίκησης».

Από τότε (1985) και μέχρι σήμερα (1997), Συνοικιακά Συμβούλια, Δή-

μος, Νομαρχιακό Συμβούλιο, Πανεπιστημιακή Συνομοσπονδία Ελλάδας, περιμένουν από το Κράτος, να ικανοποιήσει τέτοια απλά και αυτονόητα για ένα δημοκρατικό καθεστώς θέματα. Και μόλις πριν λίγον καιρό, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, με αφορμή την επέτειο της αποκατάστασης της Δημοκρατίας στη χώρα μας, έλεγε πως δεν υπάρχει πρόβλημα Δημοκρατίας. Και όμως υπάρχει!

στ) Η σύσκεψη στο Υπουργείο Οικονομικών το φθινόπωρο του 1985 - Οι σχετικές αποφάσεις

Ο ανασχηματισμός της κυβέρνησης έγινε. Ο Δημοσθενόπουλος —που δε φαινόταν διατεθειμένος να προωθήσει το νόμο 1473/1984— αντικαταστάθηκε από τον Ν. Αθανασόπουλο, που, ως αναπληρωτής υπουργός Οικονομικών, ανέλαβε και τον τομέα των Εθνικών Κληροδοτημάτων.

Ο Δήμος Ιωαννιτών εξακολουθούσε να εντείνει τις προσπάθειές του για την προώθηση του νόμου. Νέο έγγραφο προς τον Πρωθυπουργό¹, με το οποίο επισημάνθηκε η αδράνεια και η αδιαφορία του Υπουργείου. Το Πολιτικό Γραφείο του Πρωθυπουργού, επανέρχεται προς τα Υπουργεία Οικονομικών και Παιδείας και με έγγραφό του² ζητάει να προβούν στις απαραίτητες ενέργειες:

«Σας στέλνουμε λόγω αρμοδιότητας, την 7591/7-6-85 αναφορά με τα συνοδευτικά της έγγραφα του Δημάρχου Ιωαννιτών κ. Χαρίλαου Τόλη που αναφέρεται στο θέμα της διοίκησης και διαχείρισης των Κληροδοτημάτων Ιωαννίνων και παρακαλούμε για τις ενέργειές σας και τη σχετική ενημέρωση των ενδιαφερόμενων και του Γραφείου μας.

Ο Γενικός Διευθυντής
ΑΝΤΩΝΗΣ ΛΙΒΑΝΗΣ»

1. Αρ. Πρωτ. 7591/7-6-1985 Δήμος Ιωαννιτών.

2. Αρ. Πρ. Κ 2140/30-7-1985 Πολιτικό Γραφείο Πρωθυπουργού.

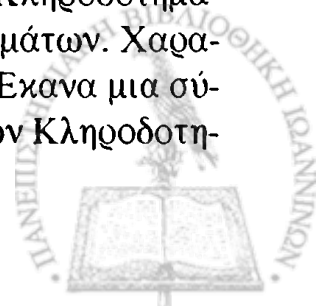
5. Η ΠΑΝΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ

Παράλληλα η Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας, πιέζει τον Ηπειρώτη υπουργό Οικονομικών Δημ. Τσοβόλα, για την πραγματοποίηση της σύσκεψης στο Υπουργείο Οικονομικών, με θέμα τη διοίκηση και διαχείριση των Ηπειρωτικών Κληροδοτημάτων και ιδιαίτερα των Κληροδοτημάτων Ιωαννίνων.

Η σύσκεψη αυτή, τελικά, πραγματοποιείται στο υπουργείο Οικονομικών το φθινόπωρο του 1985, υπό την προεδρία του υπουργού Οικονομικών Δημ. Τσοβόλα. Σ' αυτή πήραν μέρος ο αναπληρωτής υπουργός Οικονομικών Ν. Αθανασόπουλος, ο αναπλ. υπουργός Γεωργίας Γ. Μωραΐτης, σύσσωμο το Διοικητικό Συμβούλιο της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας και εκ μέρους του Δήμου εγώ, ως αντιδήμαρχος, αρμόδιος για τα Κληροδοτήματα. Στη σύσκεψη κλήθηκε να πάρει μέρος και ο υπουργός Παιδείας Απ. Κακλαμάνης, ο οποίος όμως εκείνη τη μέρα απουσίαζε από την Αθήνα για υπηρεσιακούς λόγους. Τηλεφώνησε όμως στον υπουργό των Οικονομικών Δημ. Τσοβόλα και του είπε πως είναι πρόθυμος, ως εμπλεκόμενος υπουργός, να ενεργήσει για την προώθηση του θέματος.

Στην αρχή πήρε το λόγο ο Πρόεδρος της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Λεωνίδα Διαμάντης ο οποίος τόνισε τη σημασία που έχουν για την Ήπειρο τα Ηπειρωτικά Κληροδοτήματα και την ανάγκη να αξιοποιηθούν σύμφωνα με τη βούληση των ευεργετών μας. Τόνισε επίσης, ότι ο νόμος 2039/1939 περί Κληροδοτημάτων καθιερώνει χρονοβόρες διαδικασίες που εμποδίζουν την αξιοποίηση των Κληροδοτημάτων, ακόμα και στις περιπτώσεις που υπάρχει εκ μέρους των εκτελεστών-διαχειριστών καλή πρόθεση. Επισήμανε πως η Διεύθυνση Εθνικών Κληροδοτημάτων του Υπουργείου Οικονομικών δεν είναι στελεχωμένη με το απαραίτητο —εξειδικευμένο— προσωπικό και πως δεν ασκείται ο ενδεδειγμένος έλεγχος στη διοίκηση και διαχείριση των Κληροδοτημάτων. Ανέφερε, στη συνέχεια, την κοινή προσπάθεια που καταβάλλει η Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία και ο Δήμος Ιωαννιτών και δήλωσε πως ειδικά για τα Κληροδοτήματα Ιωαννίνων θα γίνει ενημέρωση από τον Αντιδήμαρχο Ιωαννίνων.

Ο λόγος έτσι ήρθε σε μένα. Μίλησα γενικά για τον τρόπο με τον οποίο γίνεται απ' το Υπουργείο Οικονομικών —Δ/ση Εθνικών Κληροδοτημάτων— η εποπτεία και ο έλεγχος των Εθνικών Κληροδοτημάτων. Χαρακτήρισα τον έλεγχο αυτό από ανεπαρκή έως ανύπαρκτο. Έκανα μια σύντομη εξιστόρηση του θέματος —και της περιπέτειας— των Κληροδοτη-

μάτων Ιωαννίνων από το 1920 μέχρι την εποχή εκείνη. Τόνισα, ιδιαίτερα, πως εξαιτίας του Μητροπολίτη Ιωαννίνων και, στη συνέχεια, Αρχιεπισκόπου Αθηνών Σπυριδώνα, τα Κληροδοτήματα Ιωαννίνων εξαιρέθηκαν, με Προεδρικά Διατάγματα και Αναγκαστικούς Νόμους της δικτατορίας του Παγκάλου και του Μετάξά από τον τρόπο διοίκησης και διαχείρισης που ισχύει για όλη την υπόλοιπη Ελλάδα. Η κατάσταση όμως επιδεινώθηκε με τη χούντα του 1967 και ένα Κανονισμό της Ιεράς Συνόδου του 1980 — όλα τα στοιχεία τέθηκαν υπόψη των μελών της σύσκεψης — με αποτέλεσμα στα Κληροδοτήματα Ιωαννίνων να επικρατεί ένα καθεστώς χειρότερο και από αυτό της Τουρκοκρατίας. Έκανα μάλιστα συγκεκριμένη αναφορά σε δυο βασικά Κληροδοτήματα — του Γ. Σταύρου και του Ν. Ζωσιμά — και διάβασα τα αποσπάσματα από τις διαθήκες τους με τις οποίες εκφράζεται ξεκάθαρα η βούλησή τους.

Για την εξάλειψη ενός τέτοιου καθεστώτος —συνέχισα— ο Δήμος σε συνεργασία με την Πανεπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας, ενήργησε και ψηφίστηκε ο νόμος 1473/1984, με τον οποίο καθορίζεται ίδιος τρόπος διοίκησης και διαχείρισης των Κληροδοτημάτων Ιωαννίνων με αυτόν της υπόλοιπης Ελλάδας. Υπάρχει —συμπλήρωσα— κοινό Πανεπειρωτικό αίτημα των Συνοικιακών Συμβουλίων και του Δημοτικού Συμβουλίου Ιωαννίνων, του Νομαρχιακού Συμβουλίου Ιωαννίνων και της Πανεπειρωτικής Συνομοσπονδίας, για την υλοποίηση των διατάξεων του άρθρου 37 του ν. 1473/1984, το οποίο όμως ακόμα δεν έχει ικανοποιηθεί.

Ο υπουργός των Οικονομικών Δημ. Τσοβόλας και —ιδιαίτερα— ο αναπληρωτής υπουργός των Οικονομικών Ν. Αθανασόπουλος δεν έκρυψαν την έκπληξή τους από αυτή την κατάσταση.

Έδωσαν δε τη διαβεβαίωση πως αμέσως μετά την ψήφιση του προϋπολογισμού το θέμα των Κληροδοτημάτων των Ιωαννίνων θα ρυθμιστεί σύμφωνα με το άρθρο 37 του Ν. 1473/84 και τη βούληση των ενεργετών. Ο αναπληρωτής υπουργός των Οικονομικών μάλιστα Ν. Αθανασόπουλος δεσμεύτηκε ότι θα αναθέσει —όπως και το έκανε— αμέσως το θέμα σε ομάδα νομικών συμβούλων, αρχίζοντας από τα Κληροδοτήματα Γ. Σταύρου και Ν. Ζωσιμά.

Η σύσκεψη εκείνη τελείωσε. Φύγαμε με την ελπίδα —αν όχι τη βεβαιότητα— πως το θέμα των Κληροδοτημάτων της πόλης μας έπαιρνε, επί τέλους, το δρόμο του.

Το υπουργείο Οικονομικών φάνηκε, πράγματι, συνεπές στις υποσχέσεις του. Η επιτροπή των νομικών που όρισε άρχισε το έργο της. Το θέμα, για τα δυο βασικά κληροδοτήματα —Γ. Σταύρου και Ν. Ζωσιμά— νομικά ξεκαθαρίστηκε. Για το Κληροδοτήμα Γ. Σταύρου μάλιστα εκδόθηκε και σχετική απόφαση. Για το Κληροδοτήμα επίσης του Ν. Ζωσιμά —μετά την

έκθεση των νομικών— ήταν έτοιμη η απόφαση. Δεν πρόλαβε όμως να εκδοθεί, γιατί, στο μεταξύ, έγινε νέος ανασχηματισμός και ο Ν. Αθανασόπουλος απομακρύνθηκε από την κυβέρνηση. Το μήνυμα που δόθηκε άνωθεν ήταν σαφές. Η φιλία Πρωθυπουργού και Αρχιεπισκόπου — τα πράγματα πρέπει να λέγονται με το όνομά τους— υπερίσχυσε του Συντάγματος, των νόμων και της βούλησης των ευεργετών μας. Το μήνυμα αυτό το πήρε το Υπουργείο Οικονομικών. Και από τότε εσίγησε.

Μαζί όμως με την απομάκρυνση του Ν. Αθανασόπουλου, ήρθε ύστερα από λίγους μήνες και η λήξη της θητείας της Δημοτικής Αρχής της περιόδου 1983-1986 που είχε θέσει σαν βασική της επιδίωξη τη ρύθμιση του θέματος των Κληροδοτημάτων της πόλης και την αξιοποίηση των Ηπειρωτικών Κληροδοτημάτων γενικότερα, σύμφωνα με τη βούληση των ευεργετών μας. Αυτή την επιδίωξη την επιβεβαιώνει η πολυσέλιδη και αιχμηρή, πολλές φορές, αλληλογραφία της περιόδου εκείνης που έχει σαν θέμα τα Κληροδοτήματα και βρίσκεται και σήμερα στο Αρχείο του Δήμου. Την επιβεβαιώνουν οι συχνές προσωπικές παραστάσεις στα αρμόδια υπουργεία και στο πρωθυπουργικό γραφείο. Τις επιβεβαιώνουν, τέλος, οι αποφάσεις, σχεδόν ομόφωνες, του Δημοτικού Συμβουλίου. Η πρώτη απόφασή του¹ για τα Κληροδοτήματα πάρθηκε το Φλεβάρη του 1983, δηλαδή λίγες μόνο μέρες, μετά την ανάληψη της εξουσίας του Δήμου από το συνδυασμό της «Δημοτικής Αλλαγής». Η τελευταία απόφαση πάρθηκε το Δεκέμβριο του 1986, δηλαδή λίγες μόνο μέρες πριν από τη λήξη της θητείας της².

Και οχτώ μόλις μέρες πριν από την παράδοση της εξουσίας στη νέα Δημοτική Αρχή, ο τότε δήμαρχος Χαρίλαος Τόλης αισθάνθηκε την ανάγκη, εκφράζοντας τη γνώμη της Δημοτικής Αρχής, να απευθυνθεί με προσωπικό έγγραφο³ στον πρωθυπουργό της χώρας και να ζητήσει τη δική του παρέμβαση για να δοθεί λύση στο σοβαρό για την πόλη θέμα των Κληροδοτημάτων. Το έγγραφο αυτό, ως τελευταία ενέργεια του συνδυασμού της Δημοτικής Αλλαγής που κυβέρνησε το Δήμο κατά την περίοδο 1983-1986, παρουσιάζει κατά τη γνώμη μου ιδιαίτερο ενδιαφέρον, γι' αυτό το παραθέτω αυτούσιο:

Κύριε Πρωθυπουργέ,

Θα μου επιτρέψετε, μέσα στις τόσες ασχολίες σας, να σας θέσω υπόψη ένα βασικό, κοινωνικό, πολιτικό και οικονομικό θέμα το οποίο επί χρόνια απασχολεί την πόλη μας και στην επίλυση του οποίου ζητάμε την προ-

1. Απόφ. 52/11-2-1983 Δημ. Συμβουλίου Ιωαννίνων.

2. Απόφ. 376/3-12-1986 Δημ. Συμβουλίου Ιωαννίνων.

3. Αριθ. Πρωτ. 17602/23-12-1986 Δήμου Ιωαννιτών.

σωπική σας παρέμβαση. Και τούτο γιατί επανειλημμένες προσπάθειές μας προς τα αρμόδια Υπουργεία Οικονομικών και Παιδείας, δεν απέδωσαν τους επιδιωκόμενους σκοπούς μας.

Πρόκειται για τα κληροδοτήματα της πόλης μας. Υπάρχουν μεγάλοι ευεργέτες Ηπειρώτες που άφησαν την περιουσία τους για κοινωνικούς σκοπούς στην πόλη μας με διαθήκες που συντάχτηκαν κατά την περίοδο που στην πόλη μας είχαμε ακόμα Τουρκοκρατία (1821-1913). Στις διαθήκες αυτές οριζόταν με σαφήνεια ότι η διοίκηση και διαχείριση των κληροδοτημάτων θα γίνεται από Γιαννιώτες πολίτες. Ο Σουλτάνος όμως δεν επέτρεπε σε «Έλληνες υπηκόους» να διοικούν κληροδοτήματα σε τουρκοκρατούμενες περιοχές. Επέτρεπε όμως η διοίκηση να γίνεται απ' την εκκλησία. Έτσι με την απελευθέρωση της πόλης μας το 1913 η Μητρόπολη Ιωαννίνων βρέθηκε να διαχειρίζεται περιουσίες με τις οποίες δεν είχε καμιά σχέση και να διοικεί κληροδοτήματα (Ζωσιμάδων, Καπλάνη, Γ. Σταύρου κ.λ.π.) τα οποία σύμφωνα με τη βούληση των διαθετών έπρεπε να διοικούν Γιαννιώτες πολίτες, δηλαδή ο Δήμος Ιωαννιτών.

Μετά την απελευθέρωση, το Κράτος θέλησε να ρυθμίσει τη διοίκηση και διαχείριση των κληροδοτημάτων των λεγομένων Νέων χωρών, καθώς επίσης και ολόκληρης της Ελλάδας.

Έτσι με το μεταξικό νόμο 2039/1939, που ισχύει δυστυχώς μέχρι σήμερα, ορίζεται ενιαίος τρόπος διοίκησης και διαχείρισης των κληροδοτημάτων όλης της χώρας.

Σ' αυτό το νόμο όμως περιλαμβάνεται διάταξη (άρθ. 113) με την οποία εξαιρούνται απ' τον ενιαίο τρόπο διοίκησης και διαχείρισης τα κληροδοτήματα των Ιωαννίνων. Στον ίδιο νόμο ορίζεται ότι με Β.Δ. μπορεί να ισχύσει και για την πόλη μας το ίδιο καθεστώς που ισχύει στην υπόλοιπη Ελλάδα.

Η Δημοτική Αρχή που ανάλαβε τη διοίκηση του Δήμου Ιωαννιτών το 1983, άρχισε έναν αγώνα για την εξάλειψη απ' το νόμο 2039/39 της περιφερνητικής για την πόλη μας φράσης «ΠΛΗΝ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ» και η Βουλή των Ελλήνων με το νόμο 1473/84 όρισε να ισχύει και για την πόλη των Ιωαννίνων, ό,τι ισχύει σ' ολόκληρη την Ελλάδα.

Δυστυχώς όμως δύο χρόνια από τότε που ψηφίστηκε ο νόμος, παρά τη συνεχή αλληλογραφία μας προς τα Υπουργεία Οικονομικών και Παιδείας (πρόκειται για ογκώδη αλληλογραφία που βρίσκεται στη Διεύθυνση Κληροδοτημάτων Υπουργείου Οικονομικών και στο Νομικό Σύμβουλο Υπουργείου Παιδείας), τις παραστάσεις μας στους αρμόδιους Υπουργούς, τις συσκέψεις με συμμετοχή και της Πανεπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας, ο νόμος αυτός δεν εφαρμόστηκε ακόμα.

Τα αρμόδια Υπουργεία περιορίστηκαν απλώς να εξετάσουν, όπως

μας γράφουν, το θέμα, χωρίς όμως να είναι σαφές πότε θα δώσουν τη λύση την οποία ζητάει ο λαός της πόλης μας. Το Δημοτικό Συμβούλιο της πόλης μας σε πρόσφατη συνεδρίασή του εξέτασε για μία ακόμη φορά το θέμα, επισήμανε την αδικαιολόγητη αδράνεια των Υπουργείων Οικονομικών και Παιδείας και εξουσιοδότησε τη Δημοτική Αρχή να κάνει παρέμβαση προς κάθε κατεύθυνση με το σκοπό να ξεπεραστούν όλα τα Νομικά και πολιτικά εμπόδια για την επίλυση του θέματος των κληροδοτημάτων, σύμφωνα με τη βούληση των διαθετών, ώστε να υπάρξει και για την πόλη των Ιωαννίνων το ίδιο καθεστώς Διοίκησης και Διαχείρισης των Κληροδοτημάτων με αυτό που ισχύει και για την υπόλοιπη Ελλάδα».

Απευθύνομαι, λοιπόν, σε σας, Κύριε Πρωθυπουργέ, και σας παρακαλώ να δώσετε εντολή στους Υπουργούς Οικονομικών και Παιδείας να δώσουν άμεση και οριστική λύση στο βασικό αυτό θέμα της πόλης μας. Το καθεστώς που ισχύει σήμερα στη διοίκηση και διαχείριση των κληροδοτημάτων είναι χειρότερο και από αυτό που ίσχυε στον καιρό της Τουρκοκρατίας. Κάτι τέτοιο όμως ο λαός της πόλης μας δεν πρόκειται να το ανεχθεί.

Τελειώνοντας εκφράζω την ελπίδα ότι θα ικανοποιήσετε, με παρέμβασή σας, το αίτημά μας, που αποτελεί καθολικό αίτημα του λαού της πόλης μας.

Οι δημοτικές αρχές που ανέλαβαν από το 1987 και μέχρι σήμερα τη διοίκηση του Δήμου, ακολούθησαν διαφορετική τακτική στο θέμα των Κληροδοτημάτων. Κάποια κίνηση παρουσιάστηκε, δειλή κι αυτή, στις αρχές του 1987. Γρήγορα όμως κάθε φωνή στο Δήμο σίγησε. Δημοτική Αρχή και Αντιπολίτευση, επί έντεκα ολόκληρα χρόνια, δεν ένιωσαν την ανάγκη να ασχοληθούν με το θέμα των Κληροδοτημάτων της πόλης και την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 1473/1984. Οι οχλήσεις του τοπικού τύπου δεν έβρισκαν απήχηση στο Δήμο. Αυτή η τακτική ήταν που με έκανε πριν κάμποσους μήνες, με σχόλιό μου, σε τοπική εφημερίδα, να επισημάνω πως **«για τα Ηπειρωτικά Κληροδοτήματα από την πλευρά του Δήμου Ιωαννιτών πήγαν έντεκα χρόνια χαμένα»**. Αυτό το κατανόησαν και μαζικοί φορείς της πόλης που ανέλαβαν πρωτοβουλία και αγώνα για το σκοπό αυτό, όπως θα δούμε σε επόμενα κεφάλαια.

Πριν όμως, θεωρώ σκόπιμο να αναφερθώ σε τρεις χαρακτηριστικές περιπτώσεις κληροδοτημάτων της πόλης που θα δώσουν τη δυνατότητα στον αναγνώστη να διαπιστώσει τις περιπέτειες στις οποίες, εξαιτίας της αδιαφορίας του Κράτους, υποβάλλονται τα εθνικά μας Κληροδοτήματα. Αυτές τις περιπτώσεις εξετάζουμε στο επόμενο κεφάλαιο.

Η΄ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΩΝ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ (ΤΡΕΙΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ)

Για να αντιληφθεί ο αναγνώστης τις περιπέτειες των Ηπειρωτικών Κληροδοτημάτων και την αναγκαιότητα της συνέχισης του αγώνα για την οριστική ρύθμιση του θέματος, που είναι πρωταρχικό για μας τους Ηπειρώτες, θεωρώ σκόπιμο να κάνω σύντομη αναφορά σε τρεις χαρακτηριστικές περιπτώσεις κληροδοτημάτων που σχετίζονται άμεσα με την πόλη μας. Τα τρία αυτά Κληροδοτήματα τα ξέρουμε όλοι σε τούτη την πόλη και με βάση τις πρόσφατες ιδιαίτερα περιπέτειές τους, μπορούμε να βγάλουμε τα ανάλογα συμπεράσματα:

1. ΤΟ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑ Γ. ΣΤΑΥΡΟΥ:

Στο Β΄ κεφάλαιο αυτής της έρευνας (**Οι διαθήκες των ευεργετών μας**) παραθέσαμε αποσπάσματα βασικά της διαθήκης του Γ. Σταύρου, απ' τα οποία φαίνεται καθαρά η βούληση του διαθέτη. Απ' αυτά επαναλαμβάνω μόνο τα παρακάτω:

«Συνέλαβα την ιδέαν τα εκτεταμένα ταύτα γήπεδα να χαρίσω και χαρίζω εις την πόλιν των Ιωαννίνων δια να κτισθή εν Ορφανοτροφείον Αρρένων... Αφήνω προς ανέγερσιν του Ορφανοτροφείου δραχμάς τεσσαράκοντα χιλιάδας, μετοχάς δε της Εθνικής Τραπέζης εξήκοντα πέντε, οι τόκοι ή τα μερίδια των οποίων θέλουν χρησιμεύσει προς διατροφήν, ενδυσμασίαν και δίδακτρα των παιδων. Επιτρόπους δια το Ορφανοτροφείον ορίζω τους Α.Μίσιον, Αλ. Λιάμπειν και Π. Κολοβόν, έφορον δε επ' αυτών τον κατά καιρόν Πρόξενον της Ελλάδος εις Ιωάννινα».

Βούληση διαυγής, ξεκαθαρισμένη. Αυτό όμως που ήθελε ο Γ. Σταύρου, δεν το ήθελαν οι Τούρκοι. Έτσι το Κληροδοτήμα Γ. Σταύρου βρέθηκε, όπως είδαμε, στα χέρια του Μητροπολίτη Ιωαννίνων. Και όσο μεν διαρκούσε η Τουρκοκρατία, τα πράγματα ήταν δικαιολογημένα. Μετά την απελευθέρωση όμως;

Μέχρι το 1980 κανένας, σε τούτη την πόλη, δεν έθεσε θέμα Κληροδοτήματος Γ. Σταύρου· μήπως όμως ήταν το μόνο; Πρώτη —και προς τιμή της— έθεσε το θέμα —μαζί με το Κληροδοτήμα Ν. Ζωσιμά— όπως είδαμε, η Ηπειρωτική Εταιρεία. Τη σκυτάλη, στη συνέχεια, πήρε ο Δήμος Ιωαννιτών. Με την 52/1983 απόφασή του ομόφωνα ζήτησε **«να αλλάξει το καθεστώς διοίκησης και διαχείρισης του Ιδρύματος Γ. Σταύρου».**

Για την υλοποίηση αυτής της απόφασης ανάθεσε την υπόθεση στον Ηπειρώτη δικηγόρο Αθηνών και Πρόεδρο τότε της Πανεπειρωτικής Συ-

νομοσπονδίας Ελλάδας, Λεωνίδα Διαμάντη. Ο Λ. Διαμάντης, με τη διπλή ιδιότητα —του δικηγόρου και του Προέδρου— ήλθε σε συνεννόηση με τον Ηπειρώτη υφυπουργό Οικονομικών Δ. Τσοβόλα. Σε κοινή σύσκεψη στο Υπουργείο που πήραν μέρος και νομικοί σύμβουλοι του Υπουργείου αποφασίστηκε η προσφυγή στο αρμόδιο Εφετείο Αθηνών, με σκοπό να αλλάξει ο σκοπός του Ιδρύματος —αφού το Ορφανοτροφείο δε λειτουργούσε— και να περιέλθει η διοίκηση και η διαχείρισή του στο Δήμο, που εκπροσωπεί την πόλη των Ιωαννίνων, στην οποία ο Γ. Σταύρου άφηνε, με τη διαθήκη του, τα ακίνητα και τα χρήματα για το Ορφανοτροφείο. Στο μεταξύ τελούσε υπό ψήφιση και το σχετικό νομοσχέδιο το οποίο τελικά ψηφίστηκε το Σεπτέμβρη του 1984 (ν. 1473/1984). Η εντολή που δόθηκε απ' τον αρμόδιο υφυπουργό στη νομική σύμβουλο του υπουργείου ήταν σαφής. Άλλα όμως διέταξε ο αρμόδιος υφυπουργός, άλλα έπραξε η νομική σύμβουλος. Είναι και αυτό ένα δείγμα του τρόπου με τον οποίο διοικείται και λειτουργεί το Ελληνικό Κράτος.

Αυτή, λοιπόν με σύντομη εισήγησή της προς το αρμόδιο Εφετείο, εισηγήθηκε:

α) Να αλλάξει ο σκοπός του Ιδρύματος Γ. Σταύρου.

β) Να παραμείνει όμως η διοίκηση και η διαχείριση στη μέχρι τότε διαχειριστική επιτροπή υπό το Μητροπολίτη Ιωαννίνων.

Διέπραξε η νομική σύμβουλος δυο σοβαρά —νομικά και ηθικά— ατοπήματα:

α) Παρέβη την εντολή του προϊσταμένου της υφυπουργού Οικονομικών.

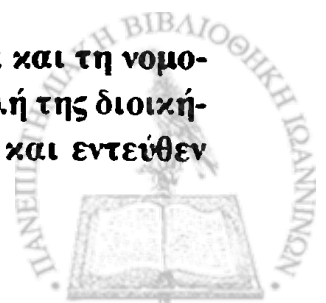
β) Απέκρυψε από το αρμόδιο Εφετείο το νόμο (1473/1984) τον οποίο το ίδιο Υπουργείο είχε εισηγηθεί και είχε ψηφιστεί από τη Βουλή.

Όπως ήταν επόμενο, λοιπόν, το Εφετείο εξέδωσε την 10316/20-11-1984 απόφασή του με την οποία κρίνει ότι «ουδείς λόγος προτείνεται ή βεβαιούται, δικαιολογών την τοιαύτην αντικατάστασιν».

Όσοι έχουν σχέση με τα κληροδοτήματα γνωρίζουν ότι το Εφετείο Αθηνών, κατά κανόνα κάνει αποδεκτή την πρόταση του Υπουργείου Οικονομικών, το οποίο κατά νόμο, ελέγχει, εποπτεύει και ορίζει τις διοικήσεις των Κληροδοτημάτων.

Δεν είμαι, βέβαια, νομικός για να αξιολογήσω και να κρίνω την παραπάνω απόφαση του Εφετείου. Όμως δεν μπορώ να αφήσω απαρατήρητο, για καθαρά ιστορικούς —όχι νομικούς— λόγους το σημείο του σκεπτικού της απόφασης στο οποίο αναφέρεται ότι:

«Δεν επιτρέπεται, κατά την κρατούσαν εν τε τη θεωρία και τη νομολογία γνώμην, ουδέ δια νόμου η αντικατάστασις ή μεταβολή της διοικήσεως του ιδρύματος, όταν ο ιδρυτής ρητώς ώρισεν αυτήν και εντεύθεν

προκύπτει βούλησις τούτου, όπως δώση εις το Ίδρυμα διοικήσιν της εκλογής του».

Και δεν μπορεί να μείνει απαρατήρητο το παραπάνω σημείο, γιατί ιδρυτής του ιδρύματος είναι ο Γ. Σταύρου, η βούληση αυτού κατά τρόπο ξεκάθαρο —όπως πιο πάνω επαναλάβαμε— εκφράστηκε με τη διαθήκη του. Η βούλησή του όμως αυτή, δεν εκπληρώθηκε, λόγω Τουρκοκρατίας, με αποτέλεσμα η διοίκηση του Ίδρυματός του να γίνεται, αντίθετα με τη βούλησή του, αντίθετα με το Σύνταγμα που ορίζει ότι **«απαγορεύεται η μεταβολή του περιεχομένου ή των όρων της διαθήκης»** και αντίθετα με το νόμο (αρθ. 2 Α.Ν. 2039/1939) σύμφωνα με τον οποίο **«η πιστή και επακριβής εκτέλεσις του βουλήσεως του διαθέτου, αποτελεί υποχρέωσιν του Κράτους».**

Πιστεύω πως αν το δικαστήριο είχε διαβάσει τη διαθήκη του Γ. Σταύρου, δε θα κατέληγε σ' αυτή την απόφαση ή τουλάχιστο δε θα διατύπωνε το παραπάνω σκεπτικό.

Η ευθύνη όμως, στη συγκεκριμένη περίπτωση, ανήκει ολοκληρωτικά στο Υπουργείο Οικονομικών. Αυτό το κατανόησε ο αρμόδιος υφυπουργός μετά την έκδοση της απόφασης του Εφετείου. Η νομική σύμβουλος που διέπραξε το διπλό ατόπημα απολύθηκε.

Νέα σύσκεψη στο Υπουργείο Οικονομικών. Σ' αυτή αποφασίστηκε να μη γίνει προσφυγή κατά της απόφασης του Εφετείου, και τούτο γιατί, όπως εισηγήθηκε ομάδα νομικών συμβούλων του Υπουργείου που ανέλαβε να μελετήσει το θέμα, ο νόμος 1473/1984 που είχε, στο μεταξύ ψηφιστεί απ' τη Βουλή, λύνει, κατά τρόπο οριστικό, το θέμα των Κληροδοτημάτων των Ιωαννίνων, ανάμεσα στα οποία και το Κληροδοτήμα Γ. Σταύρου.

Πέρασαν όμως από το Δεκέμβριο του 1984, που δημοσιεύτηκε η απόφαση του Εφετείου, μέχρι τον Ιούλιο του 1986 δέκα εφτά ολόκληροι μήνες. Σ' αυτό το χρονικό διάστημα ανατέθηκε από το Υπουργείο Οικονομικών —σύμφωνα με απόφαση που πάρθηκε κατά την κοινή σύσκεψη το φθινόπωρο του 1985— σε ομάδα νομικών να ξεκαθαρίσει, σύμφωνα με το νόμο 1473/1984, το θέμα της διοίκησης και διαχείρισης των Κληροδοτημάτων της πόλης των Ιωαννίνων που ιδρύθηκαν τον καιρό της Τουρκοκρατίας. Προτεραιότητα δόθηκε στα δυο βασικά για την πόλη Κληροδοτήματα Γ. Σταύρου και Ν. Ζωσιμά.

Οι νομικοί του Υπουργείου, όπως αναφέρουν στην έκθεσή τους προς τον Αναπληρωτή Υπουργό Ν. Αθανασόπουλο, πραγματοποίησαν **«σχολαστικές έρευνες»** επί ολόκληρους μήνες. Δεν βρήκαν **«κυρωμένο οργανισμό του Ίδρυματος»** (αυτός που υπάρχει και τον οποίο μερικοί σήμερα επικαλούνται είναι της εποχής της Τουρκοκρατίας, λες και τα Γιάννινα δεν απελευθερώθηκαν ακόμα από τους Τούρκους) και εισηγήθηκαν στον

υπουργό να περιέλθει η περιουσία του Ιδρύματος Γ. Σταύρου στο Δήμο Ιωαννιτών —στον οποίο άλλωστε δικαιωματικά ανήκει— σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 37 του νόμου 1473/1984.

Ο αναπληρωτής Υπουργός των Οικονομικών έκανε αποδεκτή την εισήγηση των νομικών συμβούλων και την 1η Ιουλίου 1986 εξέδωσε την Αριθ. Πρωτ. Κ. 4849/1512 Απόφασή του, με την οποία δίνει εντολή στή Νομαρχία Ιωαννίνων να κινήσει τη διαδικασία για να περιέλθει το Ίδρυμα Γ. Σταύρου στο Δήμο Ιωαννιτών.

Παραθέτω αυτούσια αυτή την απόφαση:

Σας γνωρίζουμε ότι, σύμφωνα με το άρθρο 37 του Νόμου 1473/84 (ΦΕΚ 137/84 τ. Α'), του οποίου σας στέλνουμε φωτοτυπία, περιέχονται στο Δήμο ή την Κοινότητα οι περιουσίες των Κληροδοτημάτων και Ιδρυμάτων του Νομού Ιωαννίνων, για την εκτέλεση των σκοπών τους, εφόσον δεν είναι δυνατή η διοίκησή τους σύμφωνα με τις διατάξεις της διαθήκης ή του οργανισμού τους.

Ο Γεώργιος Σταύρου, με την αριθ. 1328/2-10-1868 διαθήκη του όρισε τα κάτωθι:

«Εκτελεστάς διορίζω τους αγαπητούς συναδέλφους μου υποδιοικητάς της Τραπέζης Μάρκον Ρενιέρην, Γεώργιον Α. Βασιλείου και Ε. Κεχαγιάν, προς τους οποίους δίδω πάσαν πληρεξουσιότητα... «οι τόκοι ή τα μερίσματα κατά εξαμηνίαν συναγόμενα θέλουν χρησιμεύσει προς διατροφήν ενδυμασίαν και τα δίδακτρα των παιδών κατά τον κανονισμόν τον οποίον οι εκτελεσταί της παρούσης διαθήκης μου ήθελον εκδώσει και πέμψει εις τους εν Ιωαννίνους κ.κ. Α. Μίσιον, Αλ. Λιάμπτην και Π. Κολοβόν, τους οποίους να διορίσουν δια το Ορφανοτροφείον επιτρόπους μου και έφορον επ' αυτών τον κατά καιρό Πρόξενον της Ελλάδος εις Ιωάννινα».

Σας πληροφορούμε ότι ύστερα από σχολαστικές έρευνες ολόκληρων μηνών τόσο στο σχετικό φάκελλο της υπηρεσίας μας, όσο και στο φάκελλο που τηρείται στα Ιωάννινα, δεν βρέθηκε κυρωμένος οργανισμός του Ιδρύματος Ορφανοτροφείο Γ. Σταύρου.

Μετά τα ανωτέρω εφαρμόζονται στην προκειμένη περίπτωση οι διατάξεις του άρθρου 37 του Ν. 1473/84 και περιέρχεται η περιουσία του ανωτέρω Ιδρύματος στο Δήμο Ιωαννιτών, σαν κεφάλαιο αυτοτελούς διαχείρισης, για το σκοπό, που έταξε ο διαθέτης, δεδομένης της αδυναμίας διοίκησης του κληροδοτήματος σύμφωνα με τις διατάξεις της διαθήκης και την αληθή βούληση του διαθέτη και ακόμη εκ της ανυπαρξίας οιοδήποτε οργανισμού συνταγέντος παρά των εκτελεστών της ίδιας διαθήκης, κατά την ρητή δήλωση-βούληση του διαθέτη.

Η Μητρόπολη Ιωαννίνων, στην οποία κοινοποιείται το έγγραφο αυτό, παρακαλείται να προβεί στις απαιτούμενες ενέργειες για την ταχύτε-

ρη παράδοση όλων των στοιχείων που αφορούν την περιουσία του Ιδρύματος Γεωργίου Σταύρου.

Ο Αναπλ. Υπουργός
Ν. Αθανασόπουλος

Η απόφαση αυτή του Υπουργείου Οικονομικών ήταν επόμενο να προκαλέσει και ανάλογες αντιδράσεις, τόσο στην Αθήνα, όσο και στα Γιάννινα. Ο αναπληρωτής υπουργός των Οικονομικών Ν. Αθανασόπουλος που ανέλαβε να ξεκαθαρίσει πλήρως το θέμα των Κληροδοτημάτων Ιωαννίνων απομακρύνθηκε από την Κυβέρνηση. Δεν ξέρω, κατά πόσο η απομάκρυνσή του αυτή σχετίζεται με το θέμα των Κληροδοτημάτων. Πιστεύω πάντως πως δεν ήταν τυχαία.

Στα Γιάννινα, ο Δήμος έστειλε έγγραφο προς το Διοικητή της Εθνικής Τράπεζας και ζήτησε να σταματήσει οποιαδήποτε δοσοληψία με τη μέχρι τότε Διοικούσα Επιτροπή του Κληροδοτήματος Γ. Σταύρου. Η Διοικούσα Επιτροπή, όπως ήταν επόμενο, πήρε απόφαση με την οποία **«θεωρεί ουσιαστικώς και τυπικώς ανύπαρκτον το θέμα»**. Συγκεκριμένα στην απόφασή της επισημαίνει:

Ύστερα από τα παραπάνω στις 7-7-1986 η Διοικούσα Επιτροπή Ορφανοτροφείου Γεωργίου Σταύρου με την 220/86 πράξη της καταλήγει:

... 4) Κατόπιν των ανωτέρω η Διοικητική Επιτροπή θεωρεί ουσιαστικώς και τυπικώς ανύπαρκτον το θέμα το θιγόμενον με το έγγραφο του Υπουργείου Οικονομικών και ζητά την ανάκλησή του από την Εκδούσα Αρχή, διατηρούσα όλα τα νόμιμα δικαιώματά της προς προστασίαν του Κληροδοτήματος βάσει των κειμένων νόμων και σύμφωνα με την βούλησιν του διαθέτου.

5) Αποφασίζει τέλος η Διοικητική Επιτροπή, μετά τας ανωτέρω επισημάνσεις να σταλή αντίγραφον του παρόντος Πρακτικού προς την Νομαρχίαν Ιωαννίνων, τον Δήμον Ιωαννιτών και το Υπουργείον Οικονομικών.

Μέθ' ο ελύθη η συνεδρίασις

Ο Πρόεδρος
Ο ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

ΤΑ ΜΕΛΗ
Κ. ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ
Μ. ΠΑΝΤΕΛΗΣ
Κ. ΚΗΤΑΣ

Το Δημοτικό Συμβούλιο συνεδρίασε στις 30 Ιουλίου 1986 και ενημερώθηκε για την εξέλιξη του θέματος του Γ. Σταύρου. Λόγω της απομάκρυνσης όμως του Ν. Αθανασόπουλου από το Υπουργείο Οικονομικών η υπόθεση σταμάτησε. Αυτό ανάγκασε το Δήμο να συζητήσει ξανά το θέμα!

Στη συζήτηση αυτή ο νομικός σύμβουλος του Δήμου πρότεινε:

Μπορεί να υποβληθεί αίτηση στο Εφετείο Αθηνών για ερμηνεία της βουλήσεως του Γεωργίου Σταύρου που περιέχεται στην υπ' αριθ. 1328/1868 διαθήκη του, όσον αφορά τον τρόπο διοικήσεως του ιδρύματος και συγκεκριμένα ότι η αληθινή βούληση αυτού ήταν στην διοίκηση του Ιδρύματος να μετέχουν οι Μίσιος, Λιάμπεης και Κολοβός και ο κατά καιρό πρόξενος της Ελλάδας στα Ιωάννινα η δε προσθήκη σε υστερόγραφο της διαθήκης του ότι την θέση του προξένου να καταλάβει ο εκάστοτε Μητροπολίτης Ιωαννίνων ήταν αποτέλεσμα της τότε επικρατούσας καταστάσεως και υπαγωγής των Ιωαννίνων στο Τουρκικό Κράτος και διοίκηση εντεύθεν δε της αδυναμίας συστάσεως του Ιδρύματος, αν στην διοίκησή του λάμβαναν μέρος ο Έλληνας πρόξενος και Έλληνες υπήκοοι.

Και κατέληξε:

Σήμερα που τα Ιωάννινα έχουν 73 χρόνια ελεύθερα και ελληνικά δεν είναι δυνατό να υποστηριχθεί ότι εξακολουθεί να υφίσταται ο λόγος συμμετοχής του Μητροπολίτη στην διοίκηση του Ιδρύματος, αφού η αληθινή βούληση του διαθέτη ήταν άλλη.

Το Δημοτικό Συμβούλιο, ύστερα από διεξοδική συζήτηση:

ΑΠΟΦΑΣΙΖΕΙ ΟΜΟΦΩΝΑ

1. Να γίνει παρέμβαση του Δήμου προς κάθε κατεύθυνση με το σκοπό να ξεπεραστούν όλα τα Νομικά και Πολιτικά εμπόδια για την επίλυση του θέματος σύμφωνα με την βούληση των διαθετών, και για να υπάρξει και για την Πόλη των Ιωαννίνων το ίδιο Καθεστώς Διοίκησης και Διαχείρισης των Κληροδοτημάτων με αυτό που ισχύει και για την υπόλοιπη Ελλάδα.

Σε εκτέλεση αυτής της απόφασης του Δημοτικού Συμβουλίου στάλθηκε επιστολή προς τον Πρωθυπουργό να δώσει λύση στο θέμα των Κληροδοτημάτων Ιωαννίνων. Την επιστολή αυτή ολόκληρη παραθέσαμε σε προηγούμενο κεφάλαιο.

Αυτά όλα συνέβαιναν στο τέλος του 1986.

Η επόμενη Δημοτική Αρχή που ανέλαβε δεν έδωσε συνέχεια στο θέμα, παρ' όλο που η απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου μιλούσε για «παρέμβαση του Δήμου με το σκοπό να ξεπεραστούν όλα τα νομικά και πολιτικά εμπόδια». Έτσι τα πράγματα, για αρκετά χρόνια ησύχασαν. Το Κληροδοτήμα Γ. Σταύρου, σε εποχή «αλλαγής» και «σοσιαλιστικού μετασχηματισμού της κοινωνίας» εξακολουθούσε να διοικείται με καθεστώς Τουρκοκρατίας. Το κακό όμως είναι ότι εξακολουθεί με το ίδιο καθεστώς να διοικείται και σε εποχή «εκσυγχρονισμού».

Και το κακό αυτό θα ήταν περιορισμένο, αν την περασμένη χρονιά δε

συνέβαιναν τα παρακάτω ιλαροτραγικά, για να μην πο ευτελιστικά για το δημόσιο βίο της χώρας μας:

Στον τοπικό τύπο διάβασα το εξής εξοφρενικό: Η Λιουκούσα Επιτροπή του Ορφανοτροφείου (το οποίο δεν υπάρχει) Γ. Σταύρου παραχωρούσε, λέει, στη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, με ενοίκιο, το κτίριο Γ. Σταύρου προκειμένου να το αξιοποιήσει και να στεγάσει τη Γραμματεία του Νομαρχιακού Συμβουλίου και άλλες υπηρεσίες. Μάλιστα διάβασα και ανακοίνωση της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Ιωαννίνων με την οποία, ούτε λίγο, ούτε πολύ, παρουσίαζε ως επίτευγμα το γεγονός ότι με χρήματα του δημοσίου θα νοικιάζε από μια επιτροπή που παράνομα και καταχρηστικά διαχειρίζεται το κτίριο που ανήκει σύμφωνα με τη βούληση του διαθέτη και την απόφαση του Κράτους —που αναφέραμε πιο πάνω— στην πόλη των Ιωαννίνων. Ζητούσε μάλιστα από τη Διοίκηση της Εθνικής Τράπεζας οικονομική ενίσχυση για την εκτέλεση επισκευαστικών εργασιών στο κτίριο.

Δεν πρόρεσα να αντέξω ένα τέτοιο εμπαιγμό. Γιατί περί εμπαιγμού επρόκειτο. Είναι σαν να έρθει κάποιος άσχετος και να σας πει ότι σας νοικιάζω το σπίτι σας! Σε όλη δε αυτή την κομωδία ο οικοδεσπότης, δηλαδή ο Λήμος, έμενε απάθεστος. Αυτό θα πει Τοπική Αυτοδιοίκηση!!

Αντέδρασα τότε προς δυο κατευθύνσεις:

* Με άρθρο μου σε τοπική εφημερίδα κάλεσα τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση να σταματήσει οποιαδήποτε διαπραγμάτευση με τη Λιουκούσα Επιτροπή —δηλαδή με το Μητροπολίτη— και να μη διανοηθεί να διαθέσει χρήματα του Κράτους —δηλαδή του φορολογούμενου Έλληνα πολίτη— για να νοικιάσει κτίριο που ανήκει στην πόλη. Παρέπεμψα στη διαθήκη του Γ. Σταύρου και τόνισα ότι θα τρίξουν τα κόκκαλα του μεγάλου αυτού ευεργέτη που **«δώρισε στην πόλη των Ιωαννίνων»** την περιουσία του και η πόλη έρχεται και τη νοικιάζει — ενώ της ανήκει— από άσχετους.

* Με FAX προς το Λιουκιητή της Εθνικής Τράπεζας κατάγγειλα την απαράδεκτη αυτή —σε βάρος του Γ. Σταύρου— προσπάθεια και του ζητήσα, ως πρώην Αντιδήμαρχος αυτής της πόλης, να μη θελήσει να συνεργήσει σε μια τέτοια προσβολή της μνήμης του Γ. Σταύρου που τυχαίνει να είναι και ο ιδρυτής της Εθνικής Τράπεζας.

Δεν ξέρω ποια εξέλιξη είχε, στη συνέχεια, το θέμα. Εκείνο όμως που μου προκαλεί θλίψη και οργή ταυτόχρονα, είναι το γεγονός ότι σε όλη αυτή την επιχείρηση προσβολής της μνήμης του Γ. Σταύρου, το Δημοτικό Συμβούλιο της πόλης μας — το μόνο αρμόδιο και υπεύθυνο— έμεινε παγερά αδιάφορο. Αυτή την αδιαφορία εκμεταλλεύονται, σε τούτη την πόλη, οι επιτήδευοι και προβαίνουν σε ενέργειες σε βάρος των ευεργετών μας, που μας εκθέτουν όλους μας.

Με ποιο δικαίωμα μια δημοκρατική χώρα, όπως είναι —υποτίθεται— η Ελλάδα, δεν επιτρέπει σε Έλληνες υπηκόους, όπως συνέβαινε, επί Τουρκοκρατίας, να διαχειρίζονται περιουσίες που άφησαν γι' αυτούς συμπατριώτες τους;

Σε ποια δημοκρατική χώρα μια πόλη, που απελευθερώθηκε πριν από 84 χρόνια, δεν την εκπροσωπεί ο Δήμος, με το Δημοτικό του Συμβούλιό, αλλά ο Μητροπολίτης με μια άσχετη διοικούσα επιτροπή;

Το 1984, το νομοσχέδιο για τα Κληροδοτήματα Ιωαννίνων είχε σταματήσει στο γραφείο του νομικού συμβούλου του Πρωθυπουργού, με την παρέμβαση κάποιου Λιλαίου, Συνδέσμου Αρχιεπισκόπου και Πρωθυπουργού. Σε συζήτηση που είχα με τον τότε νομικό σύμβουλο —ο οποίος είχε πλήρη άγνοια του θέματος— έδειξα τη διαθήκη του Γ. Σταύρου και του Ν. Ζωσιμά. Έμεινε κατάπληκτος ο άνθρωπος και αμέσως έδωσε εντολή το νομοσχέδιο να προωθηθεί. Και το μεν νομοσχέδιο έγινε νόμος του Κράτους (1473/1984) το θέμα όμως βάλτωσε με τις γνωστές περιπέτειες.

Είμαι βέβαιος πως ο Γ. Σταύρου δε θα άφηνε στην πόλη μας την περιουσία του, αν γνώριζε τις περιπέτειές της, μερικές απ' τις οποίες μόνο μνημονεύσαμε πιο πάνω. Οι άλλες, οι πιο πολλές, βρίσκονται στη μέχρι σήμερα διαχείριση της περιουσίας του· γι' αυτήν κάποτε πιστεύω, αν φτιάξουμε κι εμείς ευνομούμενο Κράτος και αν αποκτήσουμε μια Δημοτική Αρχή αντάξια της ιστορίας αυτής της πόλης, θα υπάρξει ένας συστηματικός διαχειριστικός έλεγχος που θα αποτελέσει και δικαίωση της μνήμης του Γ. Σταύρου.

2. ΤΟ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΖΩΣΙΜΑ

Παρόμοιες με τις περιπέτειες του Κληροδοτήματος Γ. Σταύρου, είναι και οι περιπέτειες του Κληροδοτήματος Ν. Ζωσιμά.

Κοινά στοιχεία και στα δυο κληροδοτήματα:

α) Οι διαθήκες και των δυο ευεργετών μας συντάχτηκαν στον καιρό την Τουρκοκρατίας.

β) Η διοίκηση και η διαχείρισή τους δεν έγινε, λόγω Τουρκοκρατίας, σύμφωνα με τη βούληση των ευεργετών μας, όπως αυτή διατυπώνεται στις διαθήκες τους.

γ) Η Τουρκοκρατία μπορεί να έφυγε πριν από 84 χρόνια, τα θλιβερά της όμως κατάλοιπα εξακολουθούν να παραμένουν. Και το χειρότερο απ' όλα: Το καθεστώς που διέπει σήμερα τα Κληροδοτήματα της πόλης μας είναι χειρότερο από αυτό της Τουρκοκρατίας. Τότε τουλάχιστο οι Εφοροεπίτροποι —όπως είδαμε— εκλέγονταν από το λαό της πόλης· σήμερα διορίζονται από το μητροπολίτη.

Τρεις δικτατορίες που επιβλήθηκαν στη χώρα μας — όπως λεπτομερέστατα εκτέθηκε σε προηγούμενα κεφάλαια— του 1926, του 1936 και του 1967 και μια απόφαση της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδας που υπογράφεται από τον Αρχιεπίσκοπο —και πρώην μητροπολίτη Ιωαννίνων— Σεραφείμ συνετέλεσαν —και εξακολουθούν, δυστυχώς, να συνετελούν— στη διαίωνιση ενός ανώμαλου καθεστώτος και στην παράταση του βίου των Αγαθοεργών.

Για να συνειδητοποιήσει ο αναγνώστης τις περιπέτειες τις οποίες υπέστη μέχρι τώρα και υφίσταται ακόμα το κληροδοτήμα Ν. Ζωσιμά, συμπληρωματικά προς όσα εκθέσαμε σε προηγούμενα κεφάλαια, παραθέτουμε αποσπάσματα από την 932/17-12-1981 αναφορά της Ηπειρωτικής Εταιρείας προς το Υπουργείο Οικονομικών. Η αναφορά αυτή συντάχτηκε από διαπρεπείς Ηπειρώτες νομικούς, με πλήρη γνώση της νομοθεσίας που αναφέρεται στα Κληροδοτήματα, έπειτα από ολοκληρωμένη μελέτη της διαθήκης του Ν. Ζωσιμά.

Γράφει, λοιπόν, η Ηπειρωτική Εταιρεία προς το Υπουργείο:

«Η διαθήκη του αειμνήστου Ν. Ζωσιμά μαζί με την παρακάλεσή του κωδικέλλου της 6-2-1842 έχει πεντακάθαρες διατάξεις που δεν επιδέχονται οιαδήποτε αμφισβήτηση από οιονδήποτε. Είναι κατοχυρωμένη από όλα τα Συντάγματα της Ελληνικής Πολιτείας.

Κατά το 1ο άρθρο της διαθήκης στην περίπτωση που θα εκλείψουν οι πρώτοι επίτροποι, όπως ορίζεται τούτο από το διαθέτη, το εν Νίζνη Γραικόν Μαγιστράτον, έχει τον λόγον διά να ορίση τους διαδόχους των από

τους συμπατριώτες των Ζωσιμάδων Γιαννιώτες στη Μόσχα. Ποιος εκπροσωπεί σήμερα το Μαγιστράτο Νίζνας εκτός από την Ελληνική Πολιτεία, η οποία φυσικά δεν μπορεί να βρει τους Γιαννιώτες στη Μόσχα, αλλά στη γενέτειρα των Ζωσιμάδων, τα Γιάννινα;

Δεν είναι που το διοικούν και το διαχειρίζονται οι σημερινοί ιθύνοντες παρά τα οριζόμενα από το 1ον άρθρο της διαθήκης· είναι και ότι δεν συμμορφώνονται προς τις κυριώτερες διατάξεις της διαθήκης του αιοδίδιμου Ν. Π. Ζωσιμά.

Από μια πρόχειρη θεώρηση του απολογισμού της Εφοροεπιτροπείας των Αγαθοεργών κατά το 1980 προκύπτει ότι τα δαπανώμενα κατ' έτος ποσά πολύ ολίγη σχέση έχουν με τα επιτασσόμενα από τις ρητές διατάξεις της διαθήκης.

Υπερβαίνουν τα 20 εκατ. δραχ. το χρόνο τα έσοδα από το κληροδοτήμα των Ζωσιμάδων.

Ορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 5 της διαθήκης του Ν. Ζωσιμά το 29% των προσόδων του κληροδοτήματος να δαπανάται για το δημόσιο γενικό σχολείο της πόλεως των Ιωαννίνων. Ποιό είναι αυτό σήμερα, αφού τα Γιάννινα γέμισαν με γενικά δημόσια σχολεία που τις δαπάνες για τη λειτουργία τους έχει αναλάβει η Πολιτεία;

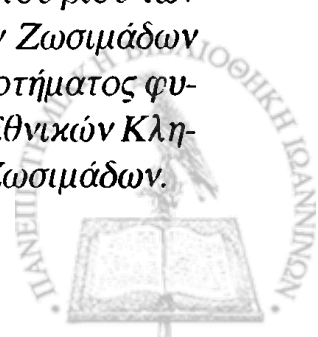
Όλα αυτά τα σχολεία δεν είναι οι δικαιούχοι και οι απαιτητές 6 εκατ. το χρόνο; Διατίθεται αυτό το ποσό πώς και πού;

Αναγράφονται στα απολογιστικά στοιχεία των Αγαθοεργών για αποδοχές προσωπικού δραχ. 2061580, για γενικά έξοδα (θέρμανση, φωτισμό κ.λ.) 519.454 δραχ. και 130.479 δραχ. για το νομικό σύμβουλο. Γιατί φορτώθηκαν στις δαπάνες των Αγαθοεργών Καταστημάτων αυτά τα χρηματικά ποσά;

Η Μητρόπολη των Ιωαννίνων δεν έχει δικό της προϋπολογισμό και απολογισμό; Δεν έχει έσοδα;

Το 40% των εσόδων όλων των εκκλησιών του Νομού Ιωαννίνων δεν φθάνουν να καλύψουν τα γενικά έξοδα της Μητροπόλεως;

Αν η εθνική σκοπιμότητα ανέκοψε στα μαύρα χρόνια της σκλαβιάς το έργο των εκτελεστών της διαθήκης του Ζωσιμά, σύμφωνα με τη βούλησή του, αν αργότερα έπειτα από την απελευθέρωση της Ηπείρου με τις ενέργειες ενός Μεγάλου Δεσπότη στα Γιάννινα η Παγκαλική Δικτατορία εσχάρωσε ένα Ν.Δ. το 1926 που δεν κυρώθηκε και είναι αντισυνταγματικό, για τη διαιώνιση ενός ανώμαλου καθεστώτος και την παράταση του βίου των Αγαθοεργών, δεν έπεται ότι έπαυσε να ισχύει η διαθήκη των Ζωσιμάδων του 1841 με όλες τις διατάξεις της και η υπαγωγή του κληροδοτήματος φυσικά υπό την εποπτεία και τον έλεγχο της Διευθύνσεως των Εθνικών Κληροδοτημάτων με εκτελεστές Γιαννιώτες, συμπατριώτες των Ζωσιμάδων.

Τα Αγαθοεργά Καταστήματα δεν έχουν σχέση με τη διαθήκη των Ζωσιμάδων και το κληροδοτήμά τους».

Τι μπορεί να προσθέσει κανείς σ' αυτό το υπέροχο κείμενο της Ηπειρωτικής Εταιρείας;

Απλώς εδώ θέλω να επαναλάβω την τελευταία φράση αυτού του κειμένου, για να γίνει κατανοητή από όλους:

«Τα Αγαθοεργά Καταστήματα δεν έχουν σχέση με τη διαθήκη των Ζωσιμάδων και το Κληροδοτήμά τους».

Και θέλω επίσης να προσθέσω, με βάση τα απολογιστικά στοιχεία της Εφοροεπιτροπείας τα οποία μνημονεύει η Ηπειρωτική Εταιρεία, ότι πρέπει, επί τέλους, το Κράτος να διατάξει γενικό διαχειριστικό έλεγχο στα Αγαθοεργά Καταστήματα Ιωαννίνων. Αυτό, όπως και σε άλλα σημεία αυτής της έρευνας αναφέρουμε, αποτελεί βασικό Πανεπειρωτικό αίτημα.

Και ενώ αυτά διατυπώνονταν από την Ηπειρωτική Εταιρεία το 1981, τρία χρόνια αργότερα τα πράγματα, νομοθετικά, άλλαξαν. Το άρθρο 113 του μεταξικού νόμου, όπως άλλωστε προέβλεπε ο ίδιος ο νόμος, τροποποιήθηκε με το άρθρο 37 του ν. 1473/1984 με το οποίο ισχύει και για τα Κληροδοτήματα των Ιωαννίνων ό,τι ισχύει και για την υπόλοιπη Ελλάδα. Σε εφαρμογή αυτού του νόμου —όπως είδαμε σε προηγούμενα κεφάλαια— ύστερα από ενέργειες της Δημοτικής Αρχής της περιόδου 1983-1986, η νομική υπηρεσία του Υπουργείου Οικονομικών συνέταξε το 1986 εμπειρισματομένη έκθεση σχετική με το Κληροδοτήμα Ν. Ζωσιμά, τα κυριότερα σημεία της οποίας είναι:

«Όπως γίνεται φανερό, το κληροδοτήμα Νικ. Π. Ζωσιμά, ένα από τα πιο σημαντικά στον ελλαδικό χώρο και το σπουδαιότερο στα Γιάννινα, έχει μια τεράστια περιουσία. Φυσικό είναι, λοιπόν, να ενδιαφέρονται από τη μία μεριά η Μητρόπολη Ιωαννίνων κι από την άλλη ο Δήμος της πόλης, η κάθε μία πλευρά κι από τη δική της κοινωνική, πολιτική, πολιτιστική και οικονομική σκοπιά.

Εκείνο όμως που ενδιαφέρει την παρούσα εισήγηση είναι, εάν κι εφόσον δεν είναι ξεκάθαρη η βούληση του διαθέτη ως προς τους διοικητές και διαχειριστές της καταλειπόμενης περιουσίας, να ερμηνευθεί από καθαρά νομικής σκοπιάς η διαθήκη ώστε να βρεθεί και, κατ' επέκταση, να εφαρμοσθεί, η αληθινή βούληση του διαθέτη Νικ. Π. Ζωσιμά.

Η δήλωση της βούλησης του διαθέτη Ν. Ζωσιμά είναι σαφής και δεν γεννάται καμιά ασάφεια γύρω από το πρόσωπο του βεβαρυνμένου ή τετιμημένου, ώστε να είναι άκυρη η κληροδοσία.

Ειδικότερα:

Από το άρθρο 1 της διαθήκης του προκύπτει ότι αποκαθιστά γενικούς επιτρόπους, πληρεξούσιους διοικητές και μόνους εκπληρωτές της διαθή-

κης του, τρία υπαρκτά πρόσωπα που μένουν στη Μόσχα, τα οποία δεν έχουν καμιά απολύτως σχέση με τον εκάστοτε Μητροπολίτη Ιωαννίνων, ο δε διαθέτης επιτάσσει να είναι συμπατριώτες του Γιαννιώτες.

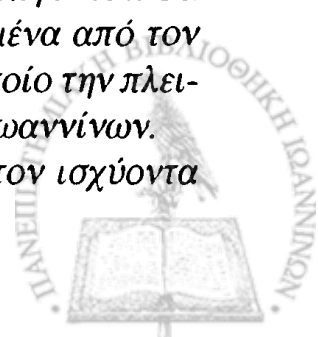
Το ίδιο άρθρο περιλαμβάνει πάρα πολλά στοιχεία τα οποία καθιστούν σαφέστατη τη δήλωση βούλησης του διαθέτη, όπως «παρακαλώ τους επιτρόπους μου να στείλωσι την ρηθείσα ποσότητα στα Ιωάννινα προς τούς ψηφισθησομένους» ή «...προσέτι διορίζω ίνα εν γενική συνελεύσει των εν Ιωαννίνοις δημογερόντων» (εδώ ο διαθέτης εννοεί τη σημερινή λαϊκή συνέλευση της τοπικής αυτοδιοίκησης στην οποία, όπως και τότε έτσι και σήμερα, δεν ήταν εκλεγμένος, και μάλιστα επικεφαλής, ο κατά καιρό Μητροπολίτης Ιωαννίνων, όπως κακώς ισχυρίζεται σήμερα ο τελευταίος) «και εγκριτωτέρων και ειδημονεστέρων Ιωαννιτών ψηφισθώσι τέσσαρες Έφοροι οι οποίοι να συνιστώσι το συμβούλιον αυτού...».

Το ότι ο Μητροπολίτης δεν είχε καμιά σχέση με τη δημογεροντία, στη διοίκηση της οποίας ποτέ του δεν συμμετείχε, φαίνεται πάλι από μέρος του άρθρου Εου, κατά το οποίο «...οι έφοροι εν πλήρει συνελεύσει δημογερόντων και εγκριτωτέρων πολιτών, επί παρουσία του Μητροπολίτη...», δηλ. η κατά καιρό παρουσία του ήταν τελείως τυπική στις λαϊκές συνελεύσεις της δημογεροντίας, δεν ψήφισε σ' αυτές και ούτε ασκούσε καμιά επιρροή...

Η δήλωση βούλησης του διαθέτη Ν. Ζωσιμά είναι πλήρης και αντιστοιχεί εντελώς με τη θέλησή του, με την έννοια του ότι δεν αφήνει κενά μέσα από τα οποία θα μπορούσε να προκύψει μια άλλη ερμηνεία της ή εκδοχή, κατά την οποία το κληροδόστημα αφέθηκε όχι στο Δήμο Ιωαννιτών αλλά σε κάποιο φυσικό ή νομικό πρόσωπο. Αλλά και αν υποθεθεί πως υπάρχει κάποιο κενό σ' αυτή, τότε μπορεί ευχερέστατα να καλυφθεί ερμηνευτικά και με σαφήνεια μόνο προς την κατεύθυνση του Δήμου Ιωαννιτών, ότι δηλ. ο τελευταίος είναι εκείνος που πρέπει να έχει σήμερα τη διοίκηση και διαχείριση του κληροδοτήματος.

Η δήλωση βούλησης του διαθέτη Ν. Ζωσιμά μιλάει για εκλεγμένα από το λαό πρόσωπα (τότε από τη Δημογεροντία και σήμερα από το Δήμο Ιωαννιτών και ειδικότερα από τα συνοικιακά συμβούλια των τεσσάρων ενοριών), ενώ αντίθετα σήμερα έχουμε 100% διορισμένα από τον Μητροπολίτη πρόσωπα, αφού η εφοροεπιτροπεία αποτελείται από 21 μέλη από τα οποία τα 10 διορίζονται από τον Μητροπολίτη Ιωαννίνων (από τον καιρό της δικτατορίας), μολονότι ο κανονισμός ορίζει ότι εκλέγονται. Τα υπόλοιπα 11 είναι πρόσωπα, έμμεσα πλην σαφώς, διορισμένα από τον ίδιο τον Μητροπολίτη, αφού εκλέγονται από όργανο στο οποίο την πλειοψηφία έχουν οι 25 διορισμένοι επίτροποι των εκκλησιών Ιωαννίνων.

Εδώ απαντούμε στο ερώτημα: «Εκφράζεται μέσα από τον ισχύοντα

κανονισμό η αληθινή δήλωση βούλησης του διαθέτη Ν. Π. Ζωσιμά; Η απάντηση είναι μία και μοναδική Όχι».

Και η έκθεση καταλήγει:

«Η σαφής, πλήρης, αληθινή, σπουδαία, ίδια και αυτοτελής δήλωση βούλησης του διαθέτη Νικ. Π. Ζωσιμά, απαλλαγμένη από κάθε βία, δόλο ή πλάνη, είναι μία και μοναδική: ότι ο διαθέτης ήθελε να περιέλθει η περιουσία του κληροδοτήματος, η διοίκηση και διαχείρισή του μόνο σε Γιαννιώτες πολίτες, κατανομαζόμενους έμμεσα πλην σαφώς κι ευρισκόμενους στους εκλεγμένους από την τότε τοπική αυτοδιοίκηση της Δημογεροντίας (στη διοίκηση της οποίας ποτέ δεν συμμετείχε ο κατά καιρό Μητροπολίτης Ιωαννίνων εφόρου Γιαννιώτες πολίτες, φυσική συνέχεια της οποίας (Δημογεροντίας) είναι σήμερα ο Δήμος Ιωαννιτών με τα συνοικιακά του συμβούλια.

Οποιαδήποτε άλλη ερμηνεία θα οδηγούσε ευθέως στην άμεση καταστράτηγηση της συνταγματικά κατοχυρωμένης αληθινής δήλωσης βούλησης του διαθέτη Νικ. Π. Ζωσιμά».

Συμπεράσματα από την έκθεση:

Και ο πιο κακόπιστος πολίτης αυτής της πόλης δεν μπορεί σήμερα να αμφισβητήσει την εγκυρότητα της ερμηνείας την οποία δίνει η αρμόδια νομική υπηρεσία του υπουργείου Οικονομικών σχετικά με τη βούληση του μεγάλου ευεργέτη Ν. Ζωσιμά:

«Ο διαθέτης ήθελε να περιέλθει η διοίκηση και η διαχείριση του κληροδοτήματος μόνο σε Γιαννιώτες πολίτες, ευρισκόμενους στους εκλεγμένους από την τότε τοπική αυτοδιοίκηση της δημογεροντίας, στη διοίκηση της οποίας ποτέ δε συμμετείχε ο Μητροπολίτης Ιωαννίνων.

Φυσική συνέχεια της Δημογεροντίας είναι σήμερα ο Δήμος Ιωαννιτών με τα συνοικιακά συμβούλια».

Οποιαδήποτε άλλη ερμηνεία —επισημαίνει η έκθεση— δε θα ήταν απαλλαγμένη **«από κάθε βία, δόλο ή πλάνη».**

Αυτό θέλω ιδιαίτερα να το επισημάνω:

Κάθε άλλη ερμηνεία που δίνεται ως προς τη διοίκηση και διαχείριση του Κληροδοτήματος Ν. Ζωσιμά, δίνεται είτε **«από πλάνη»**, είτε **«από δόλο»**, είτε **«από βία»**. Αυτοί, λοιπόν που δίνουν μια τέτοια ερμηνεία ας διαλέξουν το κίνητρό της.

Και το σπουδαιότερο σημείο της έκθεσης:

«Οποιαδήποτε άλλη ερμηνεία θα οδηγούσε ευθέως στην άμεση καταστράτηγηση της συνταγματικά κατοχυρωμένης αληθινής δήλωσης βούλησης του διαθέτη Ν. Ζωσιμά».

Και όμως αυτή η συνταγματικά κατοχυρωμένη βούληση του Ν. Ζωσιμά σήμερα καταστρατηγείται, κατά τρόπο βάνουσο, από μια ανεύθυνη πολιτική ηγεσία που πασχίζει —όπως λέει— να εκσυγχρονίσει τους θεσμούς.

Και καταστρατηγείται κατά τρόπο που εκθέτει το ίδιο το κράτος, εκθέτει τη λεγόμενη τοπική αυτοδιοίκηση, εκθέτει όλους μας.

Και αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο το Γενάρη του 1995, με αφορμή την ανάληψη της διοίκησης του Δήμου Ιωαννιτών από τη νέα Δημοτική Αρχή— ύστερα από οχτώ ολόκληρα χρόνια απραξίας και αδιαφορίας της προηγούμενης— απευθυνόμενος στο νέο Δήμαρχο και στο νέο Δημοτικό Συμβούλιο, με άρθρο μου σε τοπική εφημερίδα¹ τόνισα —αυτά που είχα τονίσει κατ' επανάληψη και στους προηγούμενους δημοτικούς άρχοντες της περιόδου 1987-1994, **«ότι θα μείνουν στην ιστορία της πόλης σαν απλοί διεκπεραιωτές διοικητικών υποθέσεων και άλλων ανούσιων υπηρεσιών, αν δεν υποχρεώσουν το κράτος —αυτό το ανάλγητο κράτος— να σεβαστεί τη μνήμη και τη βούληση των μεγάλων μας ευεργετών και να ορίσει τρόπο διοίκησης και διαχείρισης των Κληροδοτημάτων τους —όπως αυτό του Ν. Ζωσιμά— σύμφωνο με τη βούλησή τους. Είναι το ελάχιστο που μπορούν και πρέπει να απαιτήσουν από το Κράτος».**

Δυστυχώς όμως. Και η σημερινή Δημοτική Αρχή βάδισε στα χνάρια της προηγούμενης. Μέχρι σήμερα —τρία ολόκληρα χρόνια από τότε που ανέλαβε τη διοίκηση του Δήμου— δεν έκανε τίποτε. Κάτω από τέτοιες συνθήκες δε διστάζω και σήμερα να επαναλάβω αυτό που τόνισα τότε ότι **«η λεγόμενη Τοπική Αυτοδιοίκηση στην πόλη μας δεν έχει λόγο ύπαρξης, αφού η ίδια δε διεκδικεί αυτά που δικαιωματικά της ανήκουν. Και δικαιωματικά, σύμφωνα με τη βούληση του Ν. Ζωσιμά και την επίσημη ερμηνεία της από το ίδιο το Κράτος, η διοίκηση και η διαχείριση του Κληροδοτήματος Ν. Ζωσιμά ανήκει στο Δήμο».**

Όσο αυτό δε γίνεται, οι περιπέτειες και αυτού του Κληροδοτήματος θα συνεχίζονται:

Ο σκοπός της βούλησης του διαθέτη δε θα εκπληρώνεται. Χρηματικά βραβεία σε αριστούχους μαθητές της Ζωσιμαίας, όπως ήθελε ο διαθέτης, δε θα χορηγούνται. Οι ανάγκες των κτιρίων της Ζωσιμαίας Σχολής δε θα ικανοποιούνται. Στη θέση των εκλεγμένων από τους πολίτες εφόρων της Σχολής, θα υπάρχουν οι διορισμένοι απ' το μητροπολίτη Εφοροεπίτροποι. Την πόλη των Ιωαννίνων δε θα την εκπροσωπεί ο Δήμος Ιωαννιτών, αλλά η Μητροπολιτική Ιωαννίνων!

1. ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝ, 31-1-1995.

3. ΖΩΓΡΑΦΕΙΟ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑ

Ελένη Ζωγράφου

Τούτο το κληροδότημα διαφέρει, κάπως, από τα δύο προηγούμενα. Η διαθήκη της Ελένης Ζωγράφου, όπως είδαμε στο σχετικό κεφάλαιο, συντάχτηκε το 1929, δηλαδή, μετά την απελευθέρωση της πόλης απ' τους Τούρκους. Έτσι δεν εμποδίστηκε η διοίκηση του Κληροδοτήματος να γίνει σύμφωνα με τη βούληση της διαθέτιδας. Αυτό όμως δε σημαίνει πως η εκπλήρωση της βούλησής της δε συνάντησε αρκετές δυσκολίες και πως το Κληροδοτήμά της δεν είχε τις ανάλογες περιπέτειες· περιπέτειες που, δυστυχώς, συνεχίζονται και σήμερα.

Οι δυσκολίες ήταν, βασικά, αντικειμενικές. Η περιουσία ήταν ακίνητη και αρέθηκε στο Δημοτικό Νοσοκομείο Ιωαννίνων, κατά το ήμισυ. Το Δημοτικό Νοσοκομείο έκλεισε. Ο σκοπός έτσι της διαθέτιδας δεν μπορούσε να εκπληρωθεί. Χρειάστηκε χρόνος πολύς να γίνει η διανομή της περιουσίας. Το μεγαλύτερο μέρος της περιουσίας βρίσκεται στην Αθήνα. Η παρακολούθησή της από τα Γιάννινα είναι δύσκολη. Δυσκολίες προέκυψαν και προκύπτουν στην ενοικίασή της και ιδιαίτερα στην αναπροσαρμογή των ενοικίων, για την οποία προβλέπονται χρονοβόρες διαδικασίες. Η απόφαση του Εφετείου, την οποία μνημονεύσαμε σε προηγούμενο κεφάλαιο, με την οποία ορίζεται η ίδρυση και λειτουργία Οίκου Ευγηρίας στα Γιάννινα, δεν έλυσε, κατά τρόπο οριστικό, το πρόβλημα. Τα έσοδα από το Κληροδότημα δεν ήταν αρκετά για να ιδρυθεί και να λειτουργήσει ένας πρότυπος Οίκος Ευγηρίας, τον οποίο τόση ανάγκη είχε - και έχει - η πόλη των Ιωαννίνων. Ενδεικτικά, αναφέρουμε ότι το 1983 υπήρχε, στην Εθνική Τράπεζα - επί προθεσμία - το ποσόν των 28.000.000 δρχ. Εισπράχθηκαν από ενοίκια 4.700.000 δρχ. και από τόκους 4.200.000 δρχ.

Μπροστά σ' αυτές τις δυσκολίες βρεθήκαμε, όταν το Γενάρη του 1983 αναλάβαμε, ως «Δημοτική Αλλαγή» τη διοίκηση του Δήμου. Όταν συγκεντρώσαμε όλα τα στοιχεία φέραμε το θέμα στο Δημοτικό Συμβούλιο.

Η συζήτηση γύρω από το θέμα ήταν διεξοδική και ενδιαφέρουσα. Στο τέλος της συζήτησης πάρθηκε η 163/4-9-1984 Ομόφωνη Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου, με την οποία οριζόταν:

1) Να γίνει ο Οίκος Ευγηρίας στην πόλη μας και να λειτουργήσει προ-

σωρινά στο χώρο και στα κτίρια του πρώην Δημοτικού Νοσοκομείου «Η ΑΓΑΠΗ» ιδιοκτησίας του Δήμου Ιωαννιτών.

II) Να ζητηθεί από το υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας και σε συσχετισμό με την 143/1984, προηγούμενη απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου να επιστραφεί ο χώρος και τα δύο μεγάλα κτίρια, που στεγάζεται το Στρατιωτικό Νοσοκομείο, στο Δήμο, ύστερα από τη συμπλήρωση τριετίας λειτουργίας του στο χώρο αυτό, προκειμένου να στεγάσει, το δυνατόν γρηγορότερα, τον Οίκο Ευγηρίας, που προβλέπεται από το σκοπό της διαθήτιδας Ελένης Ζωγράφου».

Στα πλαίσια αυτής της ομόφωνης απόφασης του Δημοτικού Συμβουλίου κινηθήκαμε ως Δημοτική Αρχή, τα επόμενα δύο χρόνια, και κάτι, που είχαμε στη διάθεσή μας. Ο στόχος μας ήταν τριπλός:

α) Να αξιοποιηθεί, όσο γίνεται καλύτερα, η περιουσία του Ζωγραφείου Κληροδοτήματος, με συνεχείς αναπροσαρμογές των ενοικίων που προβλέπονταν από το νόμο, ώστε να αυξηθούν τα έσοδα.

β) Να αρχίσει σταυροφορία σε όλο τον Ηπειρωτικό χώρο - μέσα και έξω απ' την Ελλάδα - για την ανεύρεση και άλλων δωρεών, όπως αυτή της Ελένης Ζωγράφου.

γ) Να αρχίσει ο αγώνας για τη μεταφορά του Στρατιωτικού Νοσοκομείου στις εγκαταστάσεις του Περάματος και την αποδέσμευση των κτιρίων στα οποία, προσωρινά, θα στεγαζόταν ο Οίκος Ευγηρίας.

Όσοι έχουν ιδέα από την ελληνική γραφειοκρατία μπορούν να καταλάβουν τι σκληρός αγώνας χρειάστηκε για να πετύχουμε αυτό το στόχο. Υπάρχει στο αρχείο του Δήμου ολόκληρος φάκελος που περιέχει την αλληλογραφία ανάμεσα στο Δήμο και το υπουργείο Υγείας και ανάμεσα στο υπουργείο Υγείας και το υπουργείο Εθνικής Άμυνας. Στο σημείο αυτό θεωρώ χρέος μου να υπογραμμίσω ότι σ' αυτή την προσπάθεια του Δήμου αμέριστη ήταν η βοήθεια και η κατανόηση που έδειξαν ο τότε υπουργός Υγείας και Πρόνοιας - μακαρίτης Γ. Γεννηματάς - και οι τότε υφυπουργοί Εθνικής Άμυνας Πausανίας Ζακολίκος και Βασίλειος Σαραντίτης. Έτσι ύστερα, από δύο χρόνια αγώνα - με δεκάδες σελίδες αλληλογραφίας και συχνές προσωπικές παραστάσεις - το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας, με το Φ. 910.259/8/267503/25-9-1986 έγγραφό του προς το Δήμο Ιωαννιτών, γνωστοποίησε ότι:

«Σας γνωρίζουμε, απαντώντας στο σχετικό έγγραφό σας, ότι το ΓΕΣ εκδήλωσε τις απαραίτητες ενέργειες για την αποδέσμευση των εγκαταστάσεων και ήδη εκτελούνται οι εργασίες διασκευής άλλων εγκαταστάσεων για την μεταστέγαση του Νοσοκομείου

**Βασίλειος Σαραντίτης
υφυπουργός»**

ΘΕΜΑ: Αποδέσμευση και Απόδοση των κτιρίων του 406 ΓΣΝ Ιωαννίνων
στο Δήμο Ιωαννιτών τον Οκτώβριο 1986

ΣΧΕΤ: α. Αρ Πρ 13476/7-8-86/Δήμου Ιωαννιτών

β. Υπρ, Σημ. με αρ. 141/10698/3-9-86/ΣΓ ΥΦΕΘΑ

Απαντώντας στο (α) σχετικό έγγραφό σας, που αφορά στην υπόθεση του θέματος, σας γνωρίζουμε ότι, το ΓΕΣ εκδήλωσε τις απαραίτητες ενέργειες για την αποδέσμευση των εγκαταστάσεων και ήδη εκτελούνται οι εργασίες διασκευής άλλων εγκαταστάσεων για την μεταστέγαση του Νοσοκομείου.

Ακριβές αντίγραφο
 ΕΛΛΗΝ

Βασίλειος Στραντίτης
 Υφυπουργός

Πραγματικά, λίγο αργότερα, στα τέλη του 1986 οι εγκαταστάσεις αποδεσμεύτηκαν και παραχωρήθηκαν στο Δήμο. Έτσι εκπληρωνόταν ο ένας όρος - εντελώς απαραίτητος - για να υλοποιηθεί η ομόφωνη απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου και να αρχίσουν οι διαδικασίες για τη λειτουργία του Οίκου Ευγηρίας. Στο μεταξύ όμως - τον Οκτώβριο του 1986 - έγιναν οι δημοτικές εκλογές, εκλέχτηκε νέα Δημοτική Αρχή, στην οποία έπεφτε και ο λόγος για τον παραπέρα χειρισμό του θέματος.

Όσα παραπάνω αναφέρθηκαν προκύπτουν από συγκεκριμένα - έγγραφα - στοιχεία και από προσωπική γνώση του θέματος. Όσα πιο κάτω θα αναφερθούν προκύπτουν από δημοσιεύματα του τοπικού τύπου, από ενέργειες μαζικών φορέων, της πόλης - και ιδίως του Συλλόγου παλιών Γιαννιωτών «**Τα Γιάννινα**» - καθώς επίσης και από συγκεκριμένα στοιχεία και γεγονότα.

Η νέα Δημοτική Αρχή που ανέλαβε το Γενάρη του 1987 τη διοίκηση του Δήμου, είχε δύο επιλογές:

Ή να υλοποιήσει - άμεσα - την ομόφωνη απόφαση του προηγούμενου Δημοτικού Συμβουλίου - εδώ επισημαίνω ότι ο νέος Δήμαρχος και μερικοί Δημοτικοί Σύμβουλοι ήταν και στο προηγούμενο Συμβούλιο - ή να αναζητήσει νέο χώρο για την ίδρυση και λειτουργία του Οίκου Ευγηρίας.

Έκανε, όπως πληροφορήθηκα - και όπως επιβεβαιώνεται από τα πράγματα - τη δεύτερη επιλογή. Αυτό, ήταν, ασφαλώς, δικαίωμά της. Αναζητήσε, λοιπόν, νέο χώρο, ανέθεσε μάλιστα - όπως μου είπαν - και την εκπόνηση σχετικής μελέτης. Αποτέλεσμα αυτής της επιλογής ήταν κατά τα οχτώ

επόμενα χρόνια - με τον ίδιο Δήμαρχο - να μην υλοποιηθεί ο σκοπός που έθεσε η διαθέτιδα Ελένη Ζωγράφου. Δεν έρχομαι να κρίνω αυτό το γεγονός· επισημαίνω απλώς τις περιπέτειες του Κληροδοτήματος και αφήνω τον αναγνώστη να βγάλει αυτός τα συμπεράσματά του.

Έχω όμως όλο το δικαίωμα να κρίνω - και να επικρίνω - δύο συγκεκριμένες ενέργειες της Δημοτικής Αρχής της περιόδου 1987-1994, τις οποίες, άλλωστε, επέκρινα δημόσια, όταν τις πληροφορήθηκα, με άρθρο μου σε τοπική εφημερίδα (Ηπειρωτικός Αγών 18-11-1994) και με συνέντευξή μου σε τοπικό τηλεοπτικό σταθμό.

Η **πρώτη ενέργεια** ήταν η απομάκρυνση του μέχρι τότε νομικού συμβούλου του Κληροδοτήματος, δικηγόρου Αθηνών Θεοδ. Γιωτόπουλου. Δεν ξέρω ποιοί ήταν οι λόγοι αυτής της ενέργειας. Εγώ πάντως κατά τα τέσσερα χρόνια που ήμουν στο Δήμο, συνεργάστηκα άριστα μαζί του. Αυτός ήταν και ο λόγος για τον οποίο με άρθρο μου σε τοπική εφημερίδα απηύθυνα έκκληση στο Δημοτικό Συμβούλιο **«να μη προχωρήσει στην αντικατάσταση του κ. Γιωτόπουλου και, αν έγινε, να ακυρωθεί»**.

Η **δεύτερη ενέργεια** είχε σχέση με την οικονομική διαχείριση του Κληροδοτήματος.

Με έγγραφό της (Αριθ. 5646/17-3-1989) η Δημοτική Αρχή ζήτησε από τη Διεύθυνση Εθνικών Κληροδοτημάτων του υπουργείου Οικονομικών την **«έγκριση δανείου ποσού 50.000.000 δρχ. του Κληροδοτήματος Βασιλ. Πυρσινέλα από το Ζωγραφείο Κληροδοτήμα για την αποπεράτωση του Πνευματικού Κέντρου Ιωαννίνων»**.

Το υπουργείο Οικονομικών ενέκρινε αυτό το δάνειο. Έθεσε δε σαν όρο **«το δάνειο να εξοφληθεί σε έξη χρόνια, το δε επιτόκιο του δανείου να είναι εκείνο που ισχύει κάθε φορά για τις ετήσιες καταθέσεις προθεσμίας της εθνικής τράπεζας»**.

Εδώ ίσχυσε το γνωστό: **«ενός κακού ηγουμένου, μύρια έπονται»**.

Κακώς, κατά τη γνώμη μου, ζητήθηκε αυτό το δάνειο. Κακώς, επίσης - και αυτό θέλω κυρίως να επισημάνω - εγκρίθηκε. Άλλος είναι ο σκοπός του Ζωγραφείου Κληροδοτήματος, άλλος ο σκοπός του Κληροδοτήματος Πυρσινέλλα.

Οι σκοποί ορίζονται από τις διαθήκες.

Το Σύνταγμα ορίζει πως **«δεν επιτρέπεται αλλαγή στο περιεχόμενο και στους όρους της διαθήκης»**. Δίπλα στο Σύνταγμα υπάρχει ο ν. 2039/1939 που στο άρθρο 82, ορίζει πως **«περίπτωσιν καταλογισμού αποτελεί και η διαχείρισις και διάθεσις της περιουσίας παρά τας διατάξεις της συστατικής πράξεως»**

Ποιος όμως θα ενδιαφερθεί, σε τούτο τον τόπο, για την εφαρμογή του Συντάγματος και των νόμων; Εδώ ο καθένας - όχι όλοι, βέβαια - κάνει ό,τι

ΘΕΜΑ: Έγκριση δανείου ποσού 50.000.000 δρχ. του Κληρ/τος "Βασ.Πυρσινέλα" από το "Ζωγράφειο Κληροδότημα".-
ΣΧΕΤ.: Το 5646/17-3-89 έγγραφό σας.-

Απαντώντας στο παραπάνω σχετικό και μετά από σύμφωνη γνωμοδότηση του Συμβουλίου Εθνικών Κληρ/των (συν.18/30-5-89), σας γνωρίζουμε ότι εγκρίνουμε το αριθμ. 5/9-2-89 πρακτικό (αποφ. 18) του Δήμου Ιωαννιτών που αφορά τη δανειοδότηση του Κληρ/τος "Βασ.Πυρσινέλα" από το "Ζωγράφειο Κληρ/μα", με το ποσό των πενήντα εκατομμυρίων (50.000.000) δρχ., για την αποπεράτωση του κτηρίου του πνευματικού κέντρου Ιωαννίνων. Το δάνειο θα εξοφληθεί με τους παρακάτω όρους:

1.- Για την εξασφάλιση του εν λόγω δανείου ο Δήμος Ιωαννιτών υποχρεούται να παράσχει εμπράγματο ασφάλεια-υποθήκη σε ακίνητό του αξίας ίσης ή μεγαλύτερης των 50.000.000 δρχ.

2.- Το δάνειο θα εξοφληθεί σε έξη (6) χρόνια ως εξής:

α) Την 10-1-91	θα καταβληθεί	ποσό	10.000.000	δρχ.	συν τους τόκους
β) Την 10-1-92	"	"	10.000.000	"	"
γ) Την 10-1-93	"	"	10.000.000	"	"
δ) Την 10-1-94	"	"	10.000.000	"	"
ε) Την 10-1-95	"	"	10.000.000	"	"

3.- Το επιτόκιο του δανείου θα είναι εκείνο που ισχύει κάθε φορά για τις ετήσιες καταθέσεις με προθεσμία της Εθνικής Τράπεζας.

Ακριβές αντίγραφο

Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Ο Προϊστάμενος της Γραμματείας

Θ. ΨΙΛΟΠΟΥΛΟΣ

Εσ. 1120.: 3/9ση/1989 23'3)

Πρώτη έγκριση δανείου (1989) από το Ζωγράφειο στο Κληροδότημα Πυρσινέλλα.

θέλει, χωρίς να δίνει λόγο σε κανένα. Πολύ περισσότερο η Διεύθυνση Εθνικών Κληροδοτημάτων του υπουργείου Οικονομικών που, στην ουσία, είναι ανύπαρκτη.

Ποια ήταν όμως η συνέχεια;

Αυτή που αναμενόταν:

Πέρασαν τα έξι χρόνια, το κεφάλαιο και οι τόκοι δεν επιστράφηκαν. Το συνολικό χρέος του Δήμου προς το Ζωγράφειο Κληροδότημα, ξεπερνούσε - το 1986 - τα εκατόν εξήντα εκατομμύρια.

Αυτό, δυστυχώς, είναι το κράτος. Εγκρίνει σύναψη δανείων - αντισυμβατικά και παράνομα, κατά τη γνώμη μου - θέτει όρους, δεν ενδιαφέρεται όμως να ελέγξει την εφαρμογή τους.

Η Δημοτική Αρχή που συνήψε το δάνειο έφυγε, χωρίς να επιστρέψει τα χρήματα. Ήρθε η νέα Δημοτική - η σημερινή - Αρχή. Πολλά από τα μέλη του σημερινού Δημοτικού Συμβουλίου, ανήκαν και στο προηγούμενο. Για

τη μη επιστροφή του δανείου φέρουν και αυτά την ευθύνη. Διαχειριστής των κληροδοτημάτων δεν είναι η Δημοτική Αρχή, αλλά ολόκληρο το Δημοτικό Συμβούλιο.

Αρχές του 1995 - ήταν τότε που είχε αναλάβει η σημερινή Δημοτική Αρχή - ο τότε αρμόδιος αντιδήμαρχος δήλωσε από τοπικό τηλεοπτικό σταθμό ότι μέσα στο πρώτο εξάμηνο του τρέχοντος έτους θα θεμελιωθεί ο Οίκος Ευγηρίας. Πίστεψα, ακούγοντας αυτή τη δήλωση, ότι όλα είχαν τακτοποιηθεί: το δάνειο, είχε επιστραφεί, ο κατάλληλος χώρος είχε εξευρεθεί, οι σχετικές μελέτες είχαν συνταχθεί και δεν απέμεινε παρά η προκήρυξη του σχετικού διαγωνισμού.

Απ' τις αρχές του 1995 πάμε στον Απρίλιο του 1997. Η σημερινή Δημοτική Αρχή διαπίστωσε πως δεν ήταν σε θέση να επιστρέψει το χρέος στο Ζωγράφειο Κληροδοτήμα και αναζήτησε σανίδα σωτηρίας στη Διεύθυνση Εθνικών Κληροδοτημάτων - μου αρέσει αυτός ο όρος «εθνικά» - του υπουργείου Οικονομικών. Και, δυστυχώς, για το Ζωγράφειο Κληροδοτήμα, τη βρήκε.

Με έγγραφό της (Αρ. 7640/16-4-97) προς το υπουργείο Οικονομικών ζήτησε - και πέτυχε - «την τροποποίηση των όρων του δανείου ποσού 50.000.000 δρχ. που συνήψε το Κληροδοτήμα Β. Πυρσινέλλα από το Ζωγράφειο Κληροδοτήμα» με τους εξής - εξωφρενικούς - όρους:

«Το κεφάλαιο των 50.000.000 δρχ. είναι τοκοφόρο από της παροχής του δανείου, δηλ. 1.6.1989, με τόκο 5%.

Το κεφάλαιο και οι οφειλόμενοι τόκοι προς 5% ως ανωτέρω, θα εξοφληθούν σε 12 ισομερείς εξαμηνιαίες δόσεις», δηλαδή σε έξι χρόνια.

Οι δόσεις θα αρχίσουν από 1-1-1998».

Ξέρετε τι σημαίνει η νέα αυτή ρύθμιση για το Ζωγράφειο Κληροδοτήμα;

Σημαίνει πρώτα απώλεια, από το 1989 μέχρι σήμερα, χρηματικού ποσού άνω των 120 εκατομμυρίων δραχμών. Σ' αυτό να προστεθεί και η νέα απώλεια μέχρι το 2.003 που θα εξοφληθεί - υποτίθεται - το δάνειο.

Σημαίνει, έπειτα, μετάθεση του χρέους από τη σημερινή στη μεθεπόμενη - όχι στην επόμενη - Δημοτική Αρχή.

Σημαίνει, τέλος, μη υλοποίηση, του σκοπού που έθεσε η διαθέτιδα Ελένη Ζωγράφου.

Και όλα αυτά συμβαίνουν με τη συγκατάθεση - και τη συνενοχή - του κράτους.

Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο, όταν πληροφορήθηκα αυτή τη νέα ρύθμιση, έγραψα στον τοπικό τύπο πως **«αν αυτό είναι ευνομούμενο κράτος, τότε πέστε μου τι δεν είναι κράτος»**.

Τώρα, ασφαλώς, θα αντιληφθήκατε γιατί ανάμεσα, στις χαρακτηριστι-

ΘΕΜΑ: Σχετικά με το δάνειο του κληρ/τος "Β.Πυρσινέλα" από το
"Ζωγράφειο Κληρ/μα".

ΣΧΕΤ: α) Το 1040591/1159/80011/1.6.1989 έγγραφό μας
β) Το 7640/16.4.1997 έγγραφό σας.

Απαντώντας στο παραπάνω (β) σχετικό και μετά από σύμφωνη
γνωμοδότηση του Συμβουλίου Εθνικών Κληρ/των (συνεδρ.20/26.5.97)
ας γνωρίζουμε ότι εγκρίνουμε την τροποποίηση των όρων του
δανείου ποσού 50.000.000 δρχ. που συνήψε το Κληροδότημα θ.
Πυρσινέλα απο το Ζωγράφειο Κληρ/μα για την αποπεράτωση του
κτιρίου του Πνευματικού Κέντρου Ιωαννίνων ως εξής:

- α) Το κεφάλαιο των 50.000.000 δρχ. είναι τοκοφόρο από της
παράχης του δανείου δηλ. 1.6.1989, με τόκο 5%.
- β) Το κεφάλαιο και οι οφειλόμενοι τόκοι προς 5% ως ανωτέρω, θα
εξοφληθούν σε 12 ισουμερείς εξαμηνιαίες δόσεις.
- γ) Οι δόσεις θ' αρχίσουν από 1.1.1998.

Ακριβές Αντίγραφο
Η Προϊσταμένη της Γραμματείας
ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ
Δ/νση Εθν. Κληρ/των (3)

ΜΕ Ε.Υ.
Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΧΑΡΗΣ ΑΛΑΜΑΝΟΣ

Επανεγκριση δανείου (1997) από το Ζωγράφειο στο Κληροδότημα Πυρσινέλλα.

κές περιπτώσεις περιπετειών κληροδοτημάτων —μαζί με το Κληροδοτή-
μα Ν. Ζωσιμά και Γ. Σταύρου— διάλεξα και την περίπτωση του Ζωγρα-
φείου Κληροδοτήματος.

Τις περιπέτειες αυτού του Κληροδοτήματος απέδωσε, πρόσφατα, με
ένα εύστοχο χαρακτηρισμό, δημοτικός σύμβουλος της πλειοψηφίας πα-
ραβάλλοντας το Ζωγράφειο Κληροδοτήμα με το «Φούρνο του Χότζα».

Να δούμε όμως πότε —και αν— αυτές οι περιπέτειες θα τελειώσουν.

Θ΄ ΑΠΟ ΤΟ 1987 ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ

1) Τοπικές Αρχές - μαζικοί φορείς - Τύπος

Χαρακτήρισα δημόσια —μετά γνώσεως λόγου— τα τελευταία έντεκα χρόνια, από πλευράς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, «χαμένα χρόνια για τα Ηπειρωτικά Κληροδοτήματα».

Ένας τέτοιος χαρακτηρισμός ήταν επόμενο να προκαλέσει τις ανάλογες αντιδράσεις. Αυτές εκδηλώθηκαν με δηλώσεις στον τοπικό τύπο και στα λοιπά τοπικά μέσα ενημέρωσης. Απάντησα δημόσια και —χωρίς καμιά διάθεση αντιδικίας, γιατί ο σκοπός είναι κοινός για όλους μας— και επαναλαμβάνω και από τούτη τη θέση: Όποιος πιστεύει το αντίθετο — και ίσως έχει λόγο, απ' την πλευρά του, να πιστεύει— να εκδηλώσει αυτή την πίστη του, όχι με αυθαίρετους χαρακτηρισμούς και αόριστες υπεκφυγές, αλλά με συγκεκριμένα αποδεικτικά στοιχεία. Τέτοια στοιχεία θεωρώ τις αποφάσεις των Δημοτικών Συμβουλίων, τα έγγραφα υπομνήματα — πρωτοκολλημένα και αριθμημένα— που υποβλήθηκαν στους πρωθυπουργούς και τους υπουργούς, κατά τις εδώ επισκέψεις τους, τις συνελεύσεις που πραγματοποίησαν με άλλους μαζικούς φορείς με θέμα τα Ηπειρωτικά Κληροδοτήματα, τις προσωπικές παραστάσεις στα αρμόδια Υπουργεία και τις ανάλογες καταγγελίες —έγγραφες κι αυτές— για τυχόν επίδειξη αδιαφορίας από την πλευρά τους. Τέτοια στοιχεία δεν υπέπεσαν στην αντίληψή μου αυτά τα τελευταία έντεκα χρόνια. Αν υπάρχουν, ας δοθούν στη δημοσιότητα και είμαι πρόθυμος να ανακαλέσω το χαρακτηρισμό. Σε αντίθετη περίπτωση εκείνο που επιβάλλεται —και αποτελεί τιμή— είναι η σιωπή..

Υπενθυμίζω δε σε ορισμένους που σήμερα επικαλούνται συνταγματικά και νομικά κωλύματα για την επίλυση του θέματος των Κληροδοτημάτων Ιωαννίνων πως η τελευταία βούληση του Δημοτικού Συμβουλίου της περιόδου 1983-1986, όπως αυτή εκφράστηκε με την ομόφωνη απόφασή του (376/3-12-1986) ήταν «να γίνει παρέμβαση του Δήμου προς κάθε κατεύθυνση με το σκοπό να ξεπεραστούν όλα τα νομικά και πολιτικά εμπόδια για την επίλυση του θέματος, σύμφωνα με τη βούληση των διαθετών και για να υπάρξει και για την πόλη των Ιωαννίνων το ίδιο καθεστώς Διοίκησης και Διαχείρισης των Κληροδοτημάτων με αυτό που ισχύει και για την υπόλοιπη Ελλάδα».

Έχω, νομίζω, το δικαίωμα να ρωτήσω αυτούς που μας διαδέχτηκαν στο Δήμο, και συμμετείχαν σ' εκείνη την απόφαση, τι είδους «παρέμβαση» έκαναν όλα αυτά τα χρόνια «δια να αρθούν τα νομικά και πολιτικά

εμπόδια», ώστε «να ισχύει και για την πόλη των Ιωαννίνων το ίδιο καθεστώς που ισχύει και για την υπόλοιπη Ελλάδα».

«Εμπόδια», ασφαλώς υπήρχαν. Ιδίως δε «πολιτικά». Απ' το 1987 και μετά, ύστερα από την αποπομπή του Αντώνη Τρίτση από το Υπουργείο Παιδείας η τότε ηγεσία του ΠΑΣΟΚ συνθηκολόγησε πλήρως με την ηγεσία της Εκκλησίας. Πρωθυπουργός και Αρχιεπίσκοπος είχαν τον ίδιο νομικό σύμβουλο —κάποιο Λιλαίο— για θέματα που αφορούσαν την Πολιτεία και την Εκκλησία. Η Αλλαγή, σ' αυτόν τον τομέα, τέθηκε «στο χρονοντούλαπο της Ιστορίας». Ακολούθησε, ύστερα από λίγο καιρό —το 1989-1990, μέχρι το 1993 η Κυβέρνηση Μητσοτάκη. Με κυβέρνηση δεξιάς δεν μπορούσε να γίνει λόγος για ρύθμιση του θέματος, εκτός αν υπήρχε δυναμική παρέμβαση εκ μέρους της Πανεπιστημιακής Συνομοσπονδίας και των εκπροσώπων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Τέτοια παρέμβαση όμως δεν υπήρξε. Αυτή την κατάσταση είχα υπόψη μου όταν, με άρθρο μου σε τοπική εφημερίδα (Ηπειρωτικός Αγών 23-3-1993) έγραφα:

Οι πρώτοι που έπρεπε να ενδιαφερθούν για τη λύση αυτού του προβλήματος είναι οι έξι (!!!) κοινοβουλευτικοί εκπρόσωποι του νομού μας. Με βάση όμως την πείρα που διαθέτω απ' τη θητεία μου στο Δήμο και απ' τους σχετικούς αγώνες που κάναμε τότε, μην περιμένετε απ' αυτούς κάτι τέτοιο.

Εκείνος που πρέπει επίσης να ενδιαφερθεί —γιατί τον αφορά άμεσα— είναι ο Δήμος.

Με βάση όμως τη σημερινή σύνθεση του Δημοτικού Συμβουλίου και τη δομή του Δήμου, και η απλή ανακίνηση ενός τέτοιου προβλήματος ανήκει —μακάρι να διαψευστώ— στα είδη πολυτελείας εν ανυπαρξία.

Συνεπώς προς άλλες κατευθύνσεις πρέπει να γίνει αναζήτηση της λύσης του προβλήματος:

Σαν τέτοιες κατευθύνσεις βλέπω:

* Ένα σύλλογο διδαξάντων και αποφοίτων της Ζωσιμαίας, κατά το πρότυπο της Μεγάλης του Γένους Σχολής και της Ευαγγελικής Σχολής της Σμύρνης.

* Το Σύλλογο Γονέων και Κηδεμόνων των μαθητών της Ζωσιμαίας, που έχουν, άλλωστε, έννομο συμφέρον για τα παιδιά τους.

* Την Ένωση Λειτουργών Μέσης Εκπαίδευσης Ιωαννίνων (ΕΛΜΕ) την οποία πιστεύω πως την αφορά το θέμα.

* Και επειδή δυσκολεύομαι να πιστέψω πως κάποιοι απ' τους παραπάνω θα κινηθούν ανεπηρέαστα και χωρίς σκοπιμότητες — θυμάστε τον Κάλβο που έλεγε: Θέλει αρετήν και τόλμην η ελευθερία—, απευθύνομαι, ως εκπαιδευτικός και πρώην καθηγητής της Ζωσιμαίας, στις **Μαθητικές Κοινότητες της Ζωσιμαίας Σχολής** για να τους τονίσω:

Οι Ζωσιμάδες έκαναν το παν για τους μαθητές, *«των Ιωαννίνων και των πέριξ χωρίων»*.

Απομένει σ' αυτούς να ζητήσουν απ' τους αρμόδιους να εκτελεστεί σε ό,τι τους αφορά, η τελευταία βούληση του Ν. Ζωσιμά.

Αυτό, άλλωστε, αποτελεί και νομική υποχρέωση του κράτους.

Λίγους μήνες αργότερα ήρθε ξανά το ΠΑΣΟΚ στην εξουσία. Ένά ΠΑΣΟΚ όμως που δε θύμιζε τίποτε από το ΠΑΣΟΚ της πρώτης οκταετίας. Το θέμα των Ηπειρωτικών Κληροδοτημάτων είχε βάλτώσει. Σε τοπικό επίπεδο —το 1994— ενδιαφέρθηκε ο Ροταριανός Όμιλος Ιωαννίνων, ο οποίος με κάλεσε και μίλησα, στις 16 Ιουνίου 1996 με θέμα *«Τα Κληροδοτήματα Ιωαννίνων»*. Λίγους μήνες αργότερα ο *«Πρωινός Λόγος»* (22-12-1994), με κύριο άρθρο του, έθετε το ερώτημα: *«Τι γίνεται με τα Κληροδοτήματα»*; Στο άρθρο αυτό, αφού επισημαίνεται η προσφορά των Ηπειρωτών Ευεργετών προς την Ήπειρο και το Έθνος γενικότερα, τονίζεται ότι:

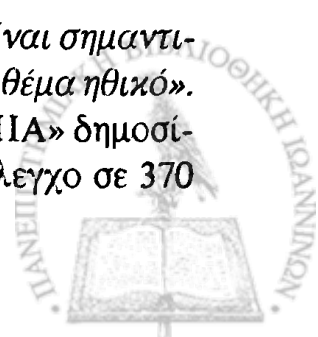
«Εποπτεία των αρμόδιων υπουργείων —και ιδιαίτερα του υπουργείου Οικονομικών— στην ουσία δεν υπάρχει. Αυτή η εποπτεία θάβεται στο λαβύρινθο της γνωστής ελληνικής γραφειοκρατίας.

Η έλλειψη αυτής της εποπτείας —και του αυστηρού, θα λέγαμε, ελέγχου— συντελεί ώστε, όπως πληροφορούμαστε, να μην εκτελούνται με ακρίβεια οι διαθήκες και να μη γίνεται σεβαστή η βούληση των ευεργετών μας.

Έχουμε υπόψη μας πολλές διαθήκες, όχι μόνο στην πόλη, αλλά και σε ολόκληρη την Ήπειρο, που δεν εκπληρώνουν, εδώ και αρκετό καιρό, το σκοπό τους. Κανένας δεν ξέρει τι γίνεται με αυτά τα Κληροδοτήματα, εκτός απ' τους διαχειριστές τους που τυχαίνει, σε ορισμένες περιπτώσεις, να μην είναι αυτοί που προβλέπονται απ' τις διαθήκες. Και δεν πρόκειται μονάχα για τα γνωστά και μεγάλα Κληροδοτήματα της πόλης των Ιωαννίνων. Πρόκειται και για άλλα Κληροδοτήματα, όπως το Μπάγκειο, η Ριζάρειος και άλλα που έχουν την έδρα τους στην Αθήνα. Και πρόκειται ακόμα για ένα σωρό άλλα μικρότερα Κληροδοτήματα των οποίων αγνοείται η τύχη. Δεν υπάρχει π.χ. χωριό στο Ζαγόρι, που να μην έχει και κάποιον Κληροδότη. Τα περισσότερα απ' αυτά προορίζονταν για ενίσχυση σχολείων. Πολλά —αν όχι τα περισσότερα— απ' αυτά τα σχολεία έκλεισαν. Τι γίνονται σήμερα αυτά τα Κληροδοτήματα; Ποιος και πώς τα διαχειρίζεται;

Για μας τους Ηπειρώτες το θέμα των Κληροδοτημάτων είναι σημαντικό. Δεν πρόκειται μονάχα για θέμα οικονομικό, αλλά και για θέμα ηθικό».

Την ίδια εποχή η ημερήσια εφημερίδα *«ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ»* δημοσίευσε την είδηση ότι *«το Υπουργείο Οικονομικών διάταξε έλεγχο σε 370*

ιδρύματα και 2.100 κληροδοτήματα». Έστειλα τότε μια επιστολή στην εφημερίδα και τόνιζα πως «δεν υπάρχει κανένας έλεγχος στη λειτουργία τους, δεν υπάρχει σεβασμός στη βούληση των ευεργετών, όπως αυτή είναι διατυπωμένη στις διαθήκες».

Σχολιάζοντας την επιστολή μου αυτή η εφημερίδα επισημαίνει:

«Ποιος μπορεί να διαφωνήσει με αυτή την κραυγή αγωνίας ενός Ηπειρώτη, του οποίου επιφανείς συμπατριώτες άφησαν, από τον καιρό της Τουρκοκρατίας ακόμη τεράστιες περιουσίες για κοινωφελείς σκοπούς, όταν πολλές απ' αυτές παραμένουν αναξιοποίητες ως τις μέρες μας».

Μέχρι σήμερα πάντως, μολονότι πέρασαν τρία χρόνια από τότε που το Υπουργείο Οικονομικών «διέταξε τον έλεγχο», δε διάβασα στις εφημερίδες κάποιο πόρισμα αυτού του ελέγχου.

2) Τροποποίηση του Α.Ν. 2039/1939

Την επόμενη χρονιά —το 1995— το Υπουργείο Οικονομικών αποφάσισε να προχωρήσει σε «**ρυθμίσεις θεμάτων Εθνικών Κληροδοτημάτων**». Στέλεχος του Υπουργείου Οικονομικών, με το οποίο είχαμε συνεργαστεί σε θέματα Κληροδοτημάτων, όταν ήμουν στο Δημαρχείο, μου τηλεφώνησε και μου ζήτησε —διαβιβάζοντας και παράκληση του τότε υπουργού Οικονομικών, συμπατριώτη μας Αλέκου Παπαδόπουλου— να του στείλω σχετικές προτάσεις για την τροποποίηση του Α.Ν. 2039/1939, με βάση την εμπειρία που είχα αποκτήσει απ' τη διαχείριση των Κληροδοτημάτων του Δήμου.

Θεώρησα τη στιγμή κατάλληλη να ξεκαθαρίσει και το θέμα των Κληροδοτημάτων της πόλης των Ιωαννίνων που είχε ξεκινήσει με το νόμο 1473/1984. Έστειλα τις παρατηρήσεις μου επισημαίνοντας, αναλυτικά, τα άρθρα του νόμου που έπρεπε να τροποποιηθούν. Στο τελικό νομοσχέδιο όμως που κατατέθηκε στη Βουλή και έγινε νόμος του Κράτους (2386/1996) είδα, όχι χωρίς μεγάλη έκπληξη, ότι απ' όλες εκείνες τις παρατηρήσεις, μόνο μια έγινε αποδεκτή και αφορούσε τη δημοσίευση των απολογισμών των Κληροδοτημάτων στον ημερήσιο τύπο. Ορίζει μάλιστα αυτός ο νόμος πως η μη δημοσίευση του απολογισμού και η μη υποβολή του αντιτύπου της εφημερίδας **«αποτελεί πειθαρχική παράβαση»**. Μέχρι τη στιγμή που γράφονται αυτές οι σειρές δεν είδα δημοσιευμένο κανένα απολογισμό. Ποιος υπολογίζει σήμερα τους νόμους του Κράτους;

Οι άλλες «**ρυθμίσεις**» που έγιναν με το νόμο ήταν εντελώς τυπικές και αφορούσαν τρέχοντα ζητήματα. Ουσιαστική ρύθμιση δεν έγινε καμιά. Και αυτό, εξαιτίας των πολιτικών σκοπιμοτήτων που εξυπηρετούνταν εκείνη την εποχή, όπως με διαβεβαίωσε αξιόπιστη πηγή.

Τις «παρατηρήσεις» μου εκείνες τις έστειλα στο Δήμαρχο Ιωαννίνων και στους βουλευτές του Νομού. Από τον πρώτο, με επιστολή μου, ζήτησα να φέρει το θέμα στο Δημοτικό Συμβούλιο και να κάνουν τις σχετικές προτάσεις στο Υπουργείο Οικονομικών. Από τους βουλευτές ζήτησα να παρέμβουν κατά τη συζήτηση του νομοσχεδίου στη Βουλή και να εισηγηθούν ουσιαστικές ρυθμίσεις του νόμου. Δε νομίζω πως οι επιστολές μου εκείνες βρήκαν κάποια ανταπόκριση.

Επισημάνσεις

Ωρίμασε η ιδέα για τα κληροδοτήματα

ΚΥΡΙΕ Διευθυντά.

Θα διαπιστώσατε κι εσείς πως ωρίμασε πια η ιδέα να δοθεί οριστική λύση απ' το κράτος στο θέμα των κληροδοτημάτων.

Ένας - ένας οι φορείς της πόλης ξεσηκώνονται και ζητάν πλήρη ενημέρωση γύρω απ' το ουσιαστικό αυτό για την πόλη μας και για ολόκληρη την Ελλάδα θέμα.

Οι στρουθοκαμηλισμοί των αρμόδων δεν μπορούν πια, ατιμώρητα, να συνεχίζονται.

Είναι ντροπή για την πολιτεία μας να απειλούνται, σύμφωνα με έκθεση που διέρρευσε, με περικοπή οι συντάξεις των αγωνιστών της Εθνικής Αντίστασης και των πολυτέκνων μητέρων και να αφήνονται τεράστιες περιουσίες των ευεργετών μας να τις λυμαινούνται οι διάφοροι επιτήδειοι ανεξέλεγκτα.

Το θέμα πρέπει να ξεκινήσει απ' το Δημοτικό Συμβούλιο. Να γίνει έπειτα λαϊκή συνέλευση, να παρθεί σχετική απόφαση και, στη συνέχεια, να δεσμευτούν δημόσια οι έξι βουλευτές μας να φέρουν, με κοινή πρόταση, το θέμα στη Βουλή. Οποιος βουλευτής αρνηθεί να υπογράψει μια τέτοια πρόταση δεν είναι άξιος να εκπροσωπεί το λαό των Ιωαννίνων στη Βουλή.

Μήπως διαφωνείτε;

"Η. Α." 26/4/96

Σπύρος Εργολάβος

Στο μεταξύ τα δημοσιεύματα στον τοπικό τύπο συνεχίζονταν. Φορείς της πόλης άρχισαν να δραστηριοποιούνται «για τις διαθήκες και τα Κλη-

ροδοτήματα των μεγάλων Ηπειρωτών Ευεργετών και τις απορρέουσες υποχρεώσεις των διαχειριστών τους. Ανάμεσα σ' αυτούς τους φορείς η «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ - ΦΙΛΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ». Με επανειλημμένα υπομνήματα προς τον Πρόεδρο και τα μέλη της «Φιλεκπαιδευτικής Εταιρείας Αθηνών» ζήτησε να εφαρμοστεί η διαθήκη του Αρσάκη σε ό,τι αφορά τη γενέτειρά του.

Ενδιαφέρον έδειξε επίσης ο Σύλλογος Παλιών Γιαννιωτών «Τα Γιάννινα» για τα Ιδρύματα της πόλης των Ιωαννίνων.

Το ίδιο ενδιαφέρον εκδηλώθηκε από την «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ». Με δημοσιεύματά της στον τοπικό τύπο ζήτησε **«να γίνει καταγραφή όλων των Κληροδοτημάτων, να γίνει σεβαστή η βούληση των διαθετών, να διεξαχθεί διαχειριστικός έλεγχος τουλάχιστον της τελευταίας δεκαετίας και να είναι αιρετοί οι Εφοροεπίτροποι των Αγαθοεργών Καταστημάτων της Μητροπόλεως Ιωαννίνων».**

Ο Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων του Α΄ Γυμνασίου Ιωαννίνων που στεγάζεται στο κτίριο της παλιάς Ζωσιμαίας Σχολής ζήτησε από την Εφοροεπιτροπεία των Αγαθοεργών Καταστημάτων της Μητροπόλεως Ιωαννίνων που διαχειρίζεται το Κληροδοτήμα Ν. Ζωσιμά, να εκπληρώσει τη βούληση του διαθέτη, όπως αυτή διατυπώνεται στη διαθήκη του, και να χορηγήσει χρηματικά βραβεία στους μαθητές. Μέχρι τη στιγμή αυτή χρηματικά βραβεία δε χορηγήθηκαν.

Αποφασιστική, στο σημείο αυτό υπήρξε η παρέμβαση του Συλλόγου Πολυτέκνων Νομού Ιωαννίνων, η οποία κατέληξε σε συζήτηση —στρογγυλό τραπέζι— μαζικών φορέων της πόλης. Γι' αυτή γίνεται λόγος στο επόμενο κεφάλαιο.

3) Επιστολές στον πρωθυπουργό κ. Σημίτη

Το έτος 1996 υπήρξε έτος αποφασιστικών πολιτικών αλλαγών και εξελίξεων. Το Γενάρη αυτής της χρονιάς, μετά την παραίτηση του άρρωστου Α. Παπανδρέου, εκλέγεται Πρωθυπουργός από την Κοινοβουλευτική Ομάδα ο Κώστας Σημίτης, τον Ιούνιο Πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ από το Συνέδριο και το Σεπτέμβριο πρωθυπουργός από τον ελληνικό λαό.

Άκουσα τις προγραμματικές δηλώσεις του νέου πρωθυπουργού στη Βουλή και ξεχώρισα, ιδιαίτερα, δυο φράσεις που είχαν σχέση και με το θέμα των Κληροδοτημάτων:

«Δε θα υπολογίσουμε —είπε ο πρωθυπουργός— το πολιτικό κόστος προκειμένου να κάνουμε τις αναγκαίες ρήξεις» και «θα αξιοποιήσουμε την κινητή και ακίνητη περιουσία του Δημοσίου».

Έκρινα, με βάση αυτές τις δηλώσεις, σκόπιμο να απευθυνθώ στον

Πρωθυπουργό, με επιστολή¹, και να του θέσω υπόψη τρία θέματα της πόλης και της περιοχής, τα οποία μας είχαν απασχολήσει κατά τη διάρκεια της θητείας μας στο Δήμο και έμεναν ακόμα, επί δέκα-δώδεκα χρόνια, άλυτα. Τα θέματα αυτά ήταν: Η περιουσία του Ιεροδιδασκαλείου Βελλάς, τα Ιδρύματα Πρόνοιας στην πόλη μας και τα Κληροδοτήματα. Δικαιολογούσα μάλιστα την πρωτοβουλία μου αυτή, τονίζοντας στην επιστολή μου—την οποία δημοσίευσα στον τοπικό τύπο και κοινοποίησα σε όλους τους εδώ αρμόδιους φορείς-βουλευτές, νομάρχες-δημάρχους— ότι τέτοια θέματα βασικά, αλλά και απλά, δεν αντιμετωπίζονται και αυτό «οφείλεται στην αδιαφορία, βασικά, των τοπικών παραγόντων. Η αδιαφορία τους δεν είναι τυχαία' προέρχεται, βασικά, από το φόβο. Φοβούνται μήπως χάσουν την καρέκλα». Και έδινα, στη συνέχεια, λεπτομερείς εξηγήσεις.

Σχετικά με το θέμα των Κληροδοτημάτων τόνιζα:

«1) ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ

Η Ήπειρος, όπως ασφαλώς θα γνωρίζετε, ανέδειξε τους μεγάλους εκείνους ευεργέτες που πρόσφεραν, σε δύσκολους καιρούς για την πατρίδα μας, πολύτιμες υπηρεσίες.

Δυστυχώς όμως. Το επίσημο κράτος αντιμετώπισε με προκλητική ασέβεια και εγκληματική αδιαφορία τα Ηπειρωτικά Κληροδοτήματα. Δε σεβάστηκε μέχρι σήμερα, σε μεγάλο βαθμό, τη βούληση των ευεργετών μας, όπως αυτή διατυπώνεται ξεκάθαρα στις διαθήκες τους. Αυτό αποδεικνύεται από πολλά γεγονότα: Η νομοθεσία που προβλέπει τη λειτουργία των κληροδοτημάτων είναι εντελώς αναχρονιστική. Ο βασικός νόμος (2039/39) συντάχτηκε στον καιρό της μεταξικής δικτατορίας. Και αυτός όμως σε πολλά σημεία δεν εφαρμόζεται. Κληροδοτήματα βρίσκονται στα χέρια αναρμόδιων προσώπων που τα διαχειρίζονται κατά τρόπο ανεξέλεγκτο, γιατί όχι και ιδιοτελή. Κανένας έλεγχος δε γίνεται από το κράτος. Τεράστιες περιουσίες, σε εποχή που ο λαός μας αντιμετωπίζει τόσα οικονομικά προβλήματα, μένουν ανεκμετάλλευτες.

Και ενώ αυτά συμβαίνουν με όλα τα κληροδοτήματα της πατρίδας, με τα κληροδοτήματα της πόλης των Ιωαννίνων συμβαίνει κάτι το τρομερό, κάτι το αδιανόητο για μια, στοιχειωδώς, ευνομούμενη Πολιτεία.

Ο μεταξικός νόμος (2039/39) εξαιρεί, από τη διοίκηση των Κληροδοτημάτων, τα Κληροδοτήματα των Ιωαννίνων, λες και τα Γιάννινα δεν

1. Την 1-11-1996.

ανήκουν στην ελληνική επικράτεια. Γι' αυτά ισχύει ένας ιδιαίτερος κανονισμός, συνταγμένος —το 1926— με καθαρά αναχρονιστικό, μεσαιωνικό πνεύμα. Και σαν να μην έφτανε αυτό, όποιο ίχνος δημοκρατίας υπήρχε σ' αυτό τον κανονισμό, καταργήθηκε —το 1967— απ' τη χούντα των συνταγματαρχών, με την επέμβαση του τότε Μητροπολίτη Ιωαννίνων και νυν Αρχιεπισκόπου Αθηνών. Αποτέλεσμα: **στα 1996 οι αιρετοί —κατά την Τουρκοκρατία— εκπρόσωποι της πόλης, διορίζονται απ' το Μητροπολίτη Ιωαννίνων. Αυτά μόνο σε δικτατορικά καθεστώτα ελεεινής μορφής συμβαίνουν και όχι σε δημοκρατική πολιτεία.**

Για να εξαλείψει αυτό το όνειδος για την πόλη, η Δημοτική Αρχή της περιόδου 1983-86, σε συνεργασία με την Πανεπιστημιακή Συνομοσπονδία Ελλάδας, επιδίωξε και πέτυχε να ψηφιστεί απ' τη Βουλή των Ελλήνων το άρθρο 37 του Ν. 1473/84. Αυτός ο νόμος μέχρι σήμερα δεν εφαρμόστηκε.

Πριν λίγους μήνες το Υπουργείο Οικονομικών συνέταξε «Ρυθμίσεις Θεμάτων Εθνικών Κληροδοτημάτων». Ζήτησα και πήρα το σχετικό νομοσχέδιο. Διαπίστωσα ότι με αυτό ρυθμίζονται μερικά τυπικά —γραφειοκρατικά— θέματα, χωρίς να θίγονται τα ουσιαστικά ζητήματα. Υπέβαλα πολυσέλιδες προτάσεις για μια ουσιαστική τροποποίηση του μεταξικού νόμου, οι οποίες όμως δεν ελήφθησαν υπόψη.

Είναι ντροπή, νομίζω, ένα τέτοιο σοβαρό θέμα —οικονομικό, κοινωνικό, ηθικό— να αντιμετωπίζεται με τέτοια αδιαφορία. Ντροπή για την κυβέρνηση — που θέλει να λέγεται και σοσιαλιστική και εκσυγχρονιστική— ντροπή για όλους μας. Και είναι ντροπή, γιατί στην ευεργεσία των μεγάλων ευεργετών Ηπειρωτών το κράτος αντιτάσσει τη δική του αχαριστία. Αυτή η αχαριστία ταυτίζεται με την αναισχυντία. Σας θυμίζω την άποψη του Ξενοφώντα: «Τῆ γὰρ ἀχαριστία ἔπεται ἡ ἀναισχυντία».

Και κατέληγα:

«Κύριε Πρωθυπουργέ,

Η ανάδειξή σας στην πρωθυπουργία από την Κοινοβουλευτική Ομάδα, στη συνέχεια στην ηγεσία του ΠΑΣΟΚ από το Συνέδριο και πρόσφατα η πανηγυρική εκλογή σας με βάση τη λαϊκή ετυμηγορία της 22ας Σεπτεμβρίου 1996, πρόσφερε κάποιες ελπίδες στον ελληνικό λαό ότι θα μπορέσει να ξεπεράσει την πολύπλευρη κρίση και θα απαλλαγεί από τη στασιμότητα και την υπανάπτυξη. Ο ίδιος, με την αφίσα που κυκλοφορήσατε, του δώσατε το ερέθισμα «να ελπίζει ξανά». Αλίμονο, για σας πρώτα, και για όλους μας στη συνέχεια, αν μεταβληθείτε σε ένα απλό διαχειριστή της εξουσίας και δεν ανοίξετε καινούριους δρόμους για τον τόπο μας.

Μην ξεχνάτε ότι υποσχεθήκατε στο Λαό τον εκσυγχρονισμό της κοινωνίας μας.

Στα πλαίσια αυτής της υπόσχεσης απαιτούμε να λύσετε άμεσα τα τρία θέματα που σας ανέφερα και να απαλλάξετε την πόλη μας από το επονεϊδιστο μεσαιωνικό καθεστώς και από το καθεστώς της Φρειδερίκης.

Δεν είναι αυτή προσωπική μου απαίτηση. Υπάρχουν, όπως σας προανέφερα, απ' το 1984-85 ομόφωνες αποφάσεις του Δημοτικού και του Νομαρχιακού Συμβουλίου Ιωαννίνων που όμως μένουν ανεκτέλεστες.

Αν δεν το πράξετε, τότε θα μου επιτρέψετε να σας επισημάνω ότι δε θα έχετε κανένα δικαίωμα εσείς και οι συνεργάτες σας να παρουσιάξετε στο λαό ως **εκσυγχρονιστές**. Δε θα έχετε, εσείς και οι συνεργάτες σας, το δικαίωμα να κυκλοφορείτε σ' ολόκληρη την Ελλάδα αφίσες με φωτογραφίες σας και με το σύνθημα: **«Και τώρα μπορούμε να ελπίζουμε ξανά»**. Καμιά ελπίδα δεν θα μπορεί να τρέφει ο λαός των Ιωαννίνων. Θα εξακολουθήσει —όπως γίνεται μέχρι σήμερα— να σιχαίνεται την πολιτική και το κλίμα της, τις παραχωρήσεις της, τους συμβιβασμούς της, τη νομιμοποιημένη ψευδολογία της.

Θα εξακολουθήσει, 83 ολόκληρα χρόνια, μετά την απελευθέρωση της πόλης από τον τουρκικό ζυγό, να βρίσκεται μπροστά σε ένα κράτος, σε μια κοινωνία, σε μια επιστήμη και δημόσια ζωή που παραδέρνουν μέσα σ' ένα αηδιαστικό και αναγουλιαστικό τέλμα.

Η αρρώστια είναι βαριά. Σύμπτωμά της χαρακτηριστικό η αδιαφορία για όλους και για όλα. Ο καθένας κοιτάζει πώς να βολέψει τον εαυτό του, πώς να εξασφαλίσει τη θεσούλα του, πώς να κατοχυρώσει τα συμφέροντά του. Μέσα σ' αυτό το τέλμα είναι —δυστυχώς— βουτηγμένοι και οι τοπικοί μας άρχοντες.

Εκσυγχρονισμός και απαράδεκτα αναχρονιστικά καθεστώτα, σαν αυτά που ισχύουν στην πόλη των Ιωαννίνων, δε συμβιβάζονται.

Τελειώνοντας, ήθελα να σας θέσω υπόψη —και παρακαλώ να μην το εκλάβετε ως «ύβριν»— ότι μέσα και έξω από το ΠΑΣΟΚ, υπάρχουν αρκετοί, **«μαγκούφηδες»** που περιμένουν να επιβεβαιωθούν οι απόψεις τους. Δεν πρέπει, σε καμιά περίπτωση, να τους δικαιώσετε».

Λίγες μέρες μετά την αποστολή της επιστολής βρέθηκα μπροστά στην, κατ' αρχήν, ευχάριστη έκπληξη. Το Πολιτικό Γραφείο του Πρωθυπουργού με το Κ. 5638/27-11-1996 έγγραφό του διαβίβαζε την επιστολή μου στον Υπουργό Οικονομικών και ζητούσε να λάβει **«υπόψη τις απόψεις που διατυπώνονται σ' αυτή σχετικά με την αντιμετώπιση των πιο πάνω ζητημάτων»**.

Επί τέλους, σκέφτηκα, κάτι αρχίζει να αλλάζει σ' αυτόν τον τόπο. Αυτοί οι άνθρωποι επαγγέλθηκαν τον εκσυγχρονισμό της κοινωνίας και άρχισαν από τον ίδιο τον εαυτό τους.

Η αρχική όμως ευχάριστη έκπληξη δεν κράτησε πολύ. Σε λίγες μέρες

συνέβη αυτό που, απ' την πρώτη στιγμή, φοβόμουν. Τους φόβους μου αυτούς είχα εκφράσει, με την επιστολή μου, και στον Πρωθυπουργό, επισημαίνοντας τις δυσκολίες του εκσυγχρονισμού που «πηγάζουν απ' το γεγονός ότι ένα νέο κοινωνικό σύστημα καλούνται να το υλοποιήσουν άνθρωποι με τον κληρονομημένο αμοραλισμό, τη στενοκεφαλιά, τη φιλαυτία και την απάθεια που κληρονόμησαν από το προηγούμενο κοινωνικό καθεστώς».

Το Υπουργείο Οικονομικών —το Γραφείο του αρμόδιου υφυπουργού— διαβίβασε (Αρ. εγγρ. 4844/23-12-1996) την επιστολή στη Διεύθυνση Εθνικών Κληροδοτημάτων «για ενημέρωση».

Επόμενο ήταν η παραπάνω Διεύθυνση — που βασικά ευθύνεται διοικητικά, γιατί την πολιτική ευθύνη έχει ο Υπουργός των Οικονομικών— να στείλει σχετικό έγγραφο (Αρ. Πρωτ. 1004628/4844/27/Β0011/14-1-1997) με το οποίο πληροφορούσε τους ενδιαφερόμενους ότι «οι κοινωφελείς περιουσίες (κληροδοτήματα και ιδρύματα του Νομού Ιωαννίνων εποπτεύονται από τον Υπουργό Οικονομικών βάσει του Α.Ν. 2039/1939, ο οποίος διασφαλίζει κατά το πλείστον (!!!) τη βούληση των διαθετών. Οι διατάξεις αυτού έχουν σε αρκετές περιπτώσεις τροποποιηθεί προσαρμοζόμενες στις εκάστοτε επικρατούσες συνθήκες».

Είχα αρκετή και πικρή πείρα από την παραπάνω Διεύθυνση, γι' αυτό δεν περίμενα καλύτερη απάντηση. Ένα πράγμα σκέφτηκα μονάχα: Αν είναι δυνατό με τέτοια χάγια της κρατικής μηχανής να προχωρήσει ο εκσυγχρονισμός της κοινωνίας μας! Ήθελαν αυτοί οι κύριοι να τους υποβάλω και «συγκεκριμένες προτάσεις» τις οποίες θα εξετάσουν «σε προσεχή τροποποίηση»! Δεν είχε περάσει πάρα λίγος καιρός από τότε που είχα υποβάλει τις προτάσεις μου —για τις οποίες έγινε λόγος πιο πάνω— και τις οποίες δεν έλαβαν καθόλου υπόψη.

Και το πιο τραγικό απ' όλα: Το νόμο 1473/1984 με τον οποίο τροποποιήθηκε το άρθρο 113 του Α.Ν. 2039/1939 η Δ/ση Εθνικών Κληροδοτημάτων τον αγνοούσε και δεν τον ανέφερε στην απάντησή της. Έτσι θρασύτατα απαντάει στο Γραφείο του Πρωθυπουργού ότι «τα Κληροδοτήματα και τα Ιδρύματα Νομού Ιωαννίνων εποπτεύονται από τον Υπουργό των Οικονομικών» και διασφαλίζεται «κατά το πλείστον η βούληση των διαθετών».

Ούτε εποπτεία ασκείται, ούτε η βούληση —ούτε κατ' ελάχιστο— διασφαλίζεται.

Εδώ, κατά τη γνώμη μου, δεν πρόκειται για άγνοια. Εδώ πρόκειται για κοροϊδία, πρόκειται για εμπαιγμό. Για το λόγο αυτό αντέδρασα οργισμένα και έστειλα νέα επιστολή (25-1-97) στον Πρωθυπουργό, την οποία θεωρώ απαραίτητο να παραθέσω εδώ αυτούσια.

«Κύριε Πρωθυπουργέ

Με την ελπίδα ότι, ως Πρωθυπουργός της χώρας και Ακαδημαϊκός Δάσκαλος, θα τηρήσετε τις υποσχέσεις σας προς το Λαό για εκσυγχρονισμό της κοινωνίας μας, σας απηύθυνα, την 1-11-1996, επιστολή, με την οποία έθιγα τρία βασικά θέματα που αφορούν την πόλη και την περιοχή μας και αποδεικνύουν ότι εδώ, σε τούτη τη δύσμοιρη περιοχή της Ηλείου —τη φτωχότερη περιοχή της Ευρώπης— βρισκόμαστε ακόμα στο σκοτεινό μεσαίωνα.

Λίγες μέρες αργότερα ένιωσα —για λίγο όμως— την πρώτη ικανοποίηση, καθώς είδα πως το πολιτικό σας γραφείο ευαισθητοποιήθηκε και με το Κ5638/27-11-96 έγγραφό του, διαβίβαξε την επιστολή μου στον Υπουργό Οικονομικών Γιάννο Παπαντωνίου με την παρατήρηση «να λάβετε υπόψη τις απόψεις που διατυπώνονται σ' αυτή, σχετικά με την αντιμετώπιση των πιο πάνω ζητημάτων».

Την πρώτη ικανοποίηση διαδέχτηκε, ύστερα από λίγες μέρες, η απογοήτευση, καθώς το Υπουργείο Οικονομικών —γραφείο Υφυπουργού— με το 4844/23-12-96 έγγραφό του έστειλε την επιστολή στη Διεύθυνση Κληροδοτημάτων με την παρατήρηση «για δική σας ενημέρωση».

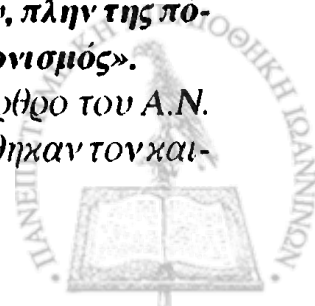
Και μόλις προχτές την απογοήτευση διαδέχτηκε η αγανάκτηση, η αηδία —γιατί όχι και η σιχαμάρα— για την τραγική κατάσταση στην οποία βρίσκεται σήμερα η δημόσια διοίκηση, με την οποία, εσείς και οι συνεργάτες σας, πασχίζετε και υπόσχεσθε στο Λαό τον εκσυγχρονισμό της κοινωνίας μας.

Πήρα, λοιπόν, το 1004628/4844/27/ΒΟΟ11/14-1-97 έγγραφο της Γενικής Δ/σης Εθνικών Κληροδοτημάτων του Υπουργείου Οικονομικών, το οποίο, μόλις το διάβασα, έφριξα. Χωρίς περίσκεψη και χωρίς αιδώ, αυτοί οι κύριοι με πληροφορούν ότι «Τα κληροδοτήματα και ιδρύματα του Νομού Ιωαννίνων εποπτεύονται από τον Υπουργό Οικονομικών βάσει του Α.Ν. 2039/39 ο οποίος διασφαλίζει τη βούληση των διαθετών».

Δεν περίμενα, σας εξομολογούμαι, να υπάρχει στο ελληνικό δημόσιο τέτοιο σκοτάδι άγνοιας και αδιαφορίας. Και εξηγούμαι:

Ο Α.Ν. 2039/39, με τον οποίο δυστυχώς ρυθμίζονται ακόμα και σήμερα τα θέματα των Κληροδοτημάτων, εξαιρεί τα Κληροδοτήματα των Ιωαννίνων —και μόνο αυτά— με το άρθρο 113, στο οποίο ορίζεται ότι «αι περιουσίες είτε επ' ονόματι φυσικών προσώπων εύρηται, είτε επ' ονόματι Χριστιανικής Κοινότητας ή νομικού προσώπου εξ αυτής εξηρημένου, διέπονται υπό των διατάξεων του παρόντος κεφαλαίου, πλην της πόλεως των Ιωαννίνων, δι' ην ισχύει ο ήδη υφιστάμενος Κανονισμός».

Όπως φαίνεται, λοιπόν, ξεκάθαρα από το παραπάνω άρθρο του Α.Ν. 2039/39, για τα Κληροδοτήματα Ιωαννίνων που δημιουργήθηκαν τον και-

ρό της Τουρκοκρατίας —και αυτά είναι τα σπουδαιότερα— δεν ισχύει ο νόμος 2039/39 —τον οποίο επικαλείται η Διεύθυνση Κληροδοτημάτων του Υπουργείου Οικονομικών— αλλά ένας αναχρονιστικός Κανονισμός —των Αγαθοεργών Καταστημάτων— που συντάχτηκε το 1926, από μια άλλη δικτατορία. Αυτά δεν εποπτεύονται από το Υπουργείο Οικονομικών, αλλά από το Υπουργείο Παιδείας, το οποίο —σας διαβεβαιώνω— δεν άσκησε ποτέ καμιά εποπτεία και κανένα έλεγχο.

Και το αισχρότερο απ' όλα. Ενώ ο Κανονισμός του 1926 προβλέπει ότι οι Εφοροεπίτροποι —κατάλοιπο της Τουρκοκρατίας— εκλέγονται από τους πολίτες των Ιωαννίνων, επί δικτατορίας του 1967 καταργήθηκε η εκλογή και αυτοί, ακόμα και σήμερα, διορίζονται απ' το μητροπολίτη. Έτσι το καθεστώς αυτών των Κληροδοτημάτων είναι χειρότερο και από αυτό που ίσχυε τον καιρό της Τουρκοκρατίας.

Ο ίδιος νόμος (2039/39) στο ίδιο άρθρο (113 §2), προβλέπει ότι «ο δια την πόλιν των Ιωαννίνων ισχύων κανονισμός δύναται δια Β.Δ. να τροποποιηθεί επεκτεινομένων και εις την Περιφέρειαν της πόλεως Ιωαννίνων των διατάξεων του παρόντος Κεφαλαίου ή και των διατάξεων του παρόντος νόμου».

Αυτή την τροποποίηση επιδιώξαμε και πετύχαμε, ως Δημοτική Αρχή, το 1984, οπότε — επί υπουργίας Κουλουριάνου—, ψηφίστηκε το άρθρο 37 του Ν. 1473/84.

Δυστυχώς όμως και αυτός ο νόμος, μέχρι σήμερα δεν εφαρμόστηκε.

Αποτέλεσμα:

Για την πόλη των Ιωαννίνων να ισχύει —στο θέμα των Κληροδοτημάτων— ένα επονειδίστο καθεστώς που μας εκθέτει ως ευνομούμενη Πολιτεία. Και σαν να μην έφτανε αυτό, έρχεται η Διεύθυνση των Κληροδοτημάτων του Υπουργείου Οικονομικών και μας εμπαιζει, λέγοντας πως «διασφαλίζει τη βούληση των διαθετών».

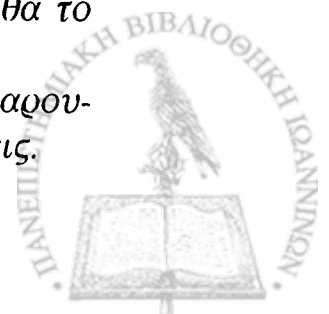
Πρόκειται για χοντροκομμένο ψέμα, για οργανωμένη, κατά τη γνώμη μου, απάτη.

Κύριε Πρωθυπουργέ

Ως πρώην Αντιδήμαρχος Ιωαννίνων που αγωνίστηκα, επί τέσσερα χρόνια, για να γίνει από το Κράτος σεβαστή η βούληση των ευεργετών μας και στην πόλη μας, επανέρχομαι και σας καταγγέλλω την τακτική και την αδιαφορία της αρμόδιας Διεύθυνσης Κληροδοτημάτων του Υπουργείου Οικονομικών.

Πρόκειται για πραγματικό έγκλημα —έγκλημα καθοσιώσεως θα το ονόμαζε ο Ρισελιέ— το οποίο δεν πρέπει να μείνει ατιμώρητο.

Αν κι εσείς αδιαφορήσετε, τότε δεν έχετε κανένα δικαίωμα, να παρουσιάσετε ως εκσυγχρονιστής πρωθυπουργός και να μιλάτε για ρήξεις.

Θα είστε απλώς κι εσείς, όπως και οι προηγούμενοί σας, διαχειριστές της εξουσίας, ή για να χρησιμοποιήσω μια επίκαιρη φράση **«καλαμοκαβαλάρηδες της νέας εξουσίας»** και δε θα διαφέρετε από τους **«καλαμοκαβαλάρηδες»** της παλιάς —πριν από σας— εξουσίας.

Με ιδιαίτερη τιμή
Σπύρος Εργολάβος

Το Πολιτικό Γραφείο του Πρωθυπουργού αντέδρασε και πάλι, χλιαρά όμως, και με το γνωστό γραφειοκρατικό τρόπο. Διαβίβασε (Αρ. Εγγρ. Κ 1553/26-3-1997) τη δεύτερη αυτή επιστολή στον υφυπουργό Οικονομικών Γεώργιο Δρυ, με την παρατήρηση ότι **«ο κ. Εργολάβος θεωρεί ότι δεν εξετάστηκε σε βάθος το όλο ζήτημα και θέτει μια σειρά προβληματισμών»**.

Στην επιστολή μου, βέβαια, δεν έθετα **«μια σειρά προβληματισμών»**, αλλά προέβαινα σε συγκεκριμένες καταγγελίες για εμπαιγμό και για απάτη που έπρεπε να προκαλέσουν τουλάχιστο την οργισμένη αντίδραση του Πολιτικού Γραφείου ενός σοσιαλιστή —εκσυγχρονιστή— Πρωθυπουργού.

Παρακαλούσε το Πολιτικό Γραφείο τον υφυπουργό Γεώργιο Δρυ να προβεί στις δικές του **«σχετικές ενέργειες»**. Μέχρι τώρα τέτοιες ενέργειες δεν είδαμε. Και απ' ό,τι φαίνεται, αν οι κύριοι αυτοί δεν ταρακουνηθούν, δεν πρόκειται να δούμε.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ

Κύριε Υπουργέ

Σε συνέχεια του υπ' αριθ. Κ 5638/27.11.96 εγγράφου μας με το οποίο σας διαβιβάσαμε την από 1.11.96 επιστολή του κ. Σπύρου Εργολάβου σας στέλνουμε και την από 25.1.97 νεότερη επιστολή του με επισυναπτόμενη σ' αυτή τη λοιπή αλληλογραφία για την ενημέρωσή σας επί του καθεστώτος που διέπει τα κληροδοτήματα Ιωαννίνων και των δυσλειτουργιών που απορρέουν απ' αυτό.

Ο κ. Εργολάβος θεωρεί ότι δεν εξετάστηκε σε βάθος το όλο ζήτημα και θέτει μια σειρά προβληματισμών.

Παρακαλούμε για τις σχετικές δικές σας ενέργειες.

Το έγγραφο του Πολιτικού Γραφείου του Πρωθυπουργού
προς τον Υπουργό Οικονομικών (26-3-1997)

4) Αντιδράσεις σε τοπικό επίπεδο

Σε επίπεδο τοπικό τώρα η συνεχής αρθρογραφία των Τοπικών Εφημερίδων, κατά την περίοδο 1995-1996, φαίνεται πως ευαισθητοποίησε, προς στιγμή όμως, τους αιρετούς μας άρχοντες. Έτσι το Μάιο του 1996 πήρα στο γραφείο μου ένα τηλεφώνημα από εκπρόσωπο της πλειοψηφίας της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης που μου γνωστοποιούσε ότι η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση επιθυμεί να ενημερωθεί για το θέμα των Κληροδοτημάτων και να ασχοληθεί, στη συνέχεια, με αυτά. Εκδήλωσα, με προθυμία και χαρά, την επιθυμία να κάνω αυτή την ενημέρωση. Μέχρι σήμερα όμως δεν έλαβα τέτοια πρόσκληση.

Ανάλογο ενδιαφέρον εκδήλωσε, προς στιγμή όμως, και ο Δήμος. Στη Νομαρχία και στο Δήμο κοινοποιούσα όλες τις ενέργειές μου και ήταν πλήρως ενήμεροι. Νομάρχης και Δήμαρχος, άλλωστε, κατείχαν σε βασικές γραμμές το θέμα, γιατί από κοινού, στο Δήμο, την περίοδο 1983-1986, δίναμε τους αγώνες για τα Ηπειρωτικά Κληροδοτήματα.

Έτσι, το Νοέμβριο του 1996 πήρα επιστολή (Αρ. Πρωτ. 21230/29-11-1996) από το Δήμαρχο, στην οποία ανέφερε τις, κατά καιρούς, ενέργειές του και κατέληγε:

«Επειδή, με το θέμα των Κληροδοτημάτων έχεις ασχοληθεί διεξοδικά, θα ήθελα να έχουμε μία κατ' ιδίαν συνάντηση και αφού ανταλλάξουμε γνώμες, θα κινηθώ ανάλογα».

Αγαπητέ Σπύρο,

Ελαβα και διάβασα με προσοχή τόσο το από 8-2-96 γράμμα σου, όσο και το πρόσφατο, με ημερομηνία 1-11-96.

Όπως πολύ καλά γνωρίζεις, είμαι ένας από αυτούς που ασχολήθηκαν σοβαρά με το θέμα διαχείρισης των κληροδοτημάτων, τόσο την εποχή που ήμουν Αντιδήμαρχος, όσο και στη συνέχεια ως Βουλευτής αλλά και σήμερα ως Δήμαρχος.

Στον συμπατριώτη μας, πρώην Υπουργό Οικονομικών Αλέκο Παπαδόπουλο, είχα θέσει το θέμα αλλά δεν διέκρινα ότι ήταν έτοιμος για την αλλαγή στο καθεστώς διαχείρισης της διοίκησης των Κληροδοτημάτων.

Για το ίδιο θέμα είχα και άλλες ευκαιρίες και, όπως είναι φυσικό, έκανα ανάλογες ενέργειες.

Επειδή, με το θέμα των κληροδοτημάτων έχεις ασχοληθεί διεξοδικά, θα ήθελα να έχουμε μία κατ'ιδίαν συνάντηση και αφού ανταλλάξουμε γνώμες, θα κινηθώ ανάλογα.

Με φιλικούς χαιρετισμούς,
Ο Δήμαρχος Ιωαννίνων

Κωστήρης Γκλίνας

Τέτοια συνάντηση, μέχρι σήμερα, δεν έγινε.

Πριν λίγους μήνες συναντηθήκαμε, σε μια πολιτιστική εκδήλωση, με το βουλευτή Ιωαννίνων Αντώνη Φούσα. Η συζήτηση στράφηκε και γύρω από τα Κληροδοτήματα. Είδα ότι έδειξε ενδιαφέρον, γι' αυτό του έστειλα και ένα σύντομο ενημερωτικό σημείωμα. Σαν απάντηση πήρα επιστολή του (8-6-1997) στην οποία τονίζει ότι **«είναι πράγματι ανάγκη να πάρουμε σχετικές πρωτοβουλίες και να συνεργαστούμε»**.

Η πλούσια εμπειρία που αποκόμισα κατά τους μακροχρόνιους αγώνες μου για τα Ηπειρωτικά Κληροδοτήματα, με έπεισε πως εμείς οι Ηπειρώτες έχουμε ένα άδολο πατριωτισμό τον οποίο εκδηλώνουμε προς πολλές κατευθύνσεις. Καρπός, άλλωστε, αυτού του πατριωτισμού υπήρξε και η Ηπειρωτική ευποιΐα. Όμως δεν προχωρούμε όσο χρειάζεται για να φτάσουμε στο αποτέλεσμα που επιδιώκουμε. Έτσι εξηγείται και το γεγονός ότι η Ήπειρος εξακολουθεί να είναι απομονωμένη από την υπόλοιπη Ελλάδα και αρκετά παραμελημένη από το Κράτος. Δεν ξέρω πού ακριβώς οφείλεται αυτό το μειονέκτημα.

Μήπως αυτό είναι θλιβερό κατάλοιπο της Τουρκοκρατίας που στην περιοχή μας διατηρήθηκε 83 ολόκληρα χρόνια μετά την απελευθέρωση μεγάλου μέρους της πατρίδας μας; Και μήπως έτσι μας έχει προσφερθεί το φαρμάκι της αδιαφορίας και του ωχαδεμφισμού, σε μικρές και προσεκτικά κανονισμένες δόσεις, ώστε να έχουμε πάθει, σε βαθμό ανησυχητικό μά-

Αγαπητέ Σπύρο,

Επιθυμώ, κατ' αρχήν, να σε συγχαρώ για την πράγματι θαυμάσια και θαρραλέα ομιλία σου κατά τις εορτές του Σουλίου.

Έλαβα το σχετικό σημείωμά σου για το θέμα των Εθνικών Κληροδοτημάτων και ευχαριστώ πάρα πολύ. Είναι πράγματι ανάγκη να πάρουμε σχετικές πρωτοβουλίες και να συνεργασθούμε. Πάντως και εγώ έχω ασχοληθεί πάρα πολύ, τόσο ως ηπειρώτης δικηγόρος, όσο και ως μέλος για πολλά χρόνια του Δ.Σ. της Πανεπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας, αλλά και ως βουλευτής, που έφερα το θέμα πολλές φορές στη Βουλή.

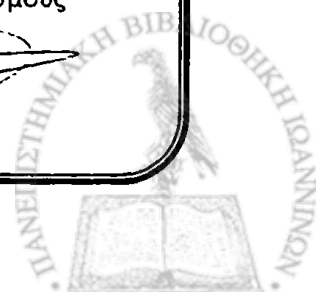
Το άρθ. 109 του Συντάγματος θα μπορούσε πράγματι να τύχει σχετικής αναθεώρησης, πολύ περισσότερο διότι εγώ θα είμαι μέλος της νέας Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Αναθεώρησης του Συντάγματος (ίσως ο μόνος ηπειρώτης βουλευτής) και σκέπτομαι να πάρω σχετική πρωτοβουλία.

Με όλα τα παραπάνω, θεωρώ ότι θα ήταν πολύ χρήσιμο να έχουμε εντός του Ιουνίου μια προσωπική μας συνάντηση στα Ιωάννινα.

Με πατριωτικούς χαιρετισμούς

Αντώνιος ρ. Φούσας

λιστα, «μυθριδατισμό» γύρω από βασικά θέματα που απασχολούν την περιοχή μας;

Μήπως σ' αυτούς που, κατά καιρούς, χειρίζονται, από υπεύθυνες θέσεις, τις υποθέσεις της περιοχής μας, δεν υπάρχουν, στο βαθμό που θα έπρεπε, τα δυο βασικά στοιχεία που συνθέτουν, αυτό που ο Δημοσθένης ονομάζει πολιτική αρετή, δηλαδή η σύνεση και η ανδρεία;

Πώς μπορεί κάποιος να εξηγήσει το γεγονός ότι στην πόλη μας —και μονάχα σ' αυτή— 84 ολόκληρα χρόνια, μετά την απελευθέρωση από τους Τούρκους, εξακολουθεί, στο θέμα των Κληροδοτημάτων ένα καθεστώς απαράδεκτο, που μας έχει επιβληθεί από τις τρεις δικτατορίες και το ανεχόμαστε μέχρι σήμερα, ενώ έχουν περάσει 23 ολόκληρα χρόνια από την πτώση της τελευταίας δικτατορίας; Δεν είναι λυπηρό για μια πόλη που ήταν κάποτε «**πρώτη στ' άρματα, στα γρόσια και στα γράμματα**» να ανέχεται, σε καιρό δημοκρατίας, θλιβερά κατάλοιπα της δικτατορίας;

Ηπειρος

ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΗΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΑΠΟΨΗ

Ποιά κληροδοτήματα;

Δεν πρέπει να υπάρξουν φραγμοί και πρέπει να γκρεμιστεί κάθε εμπόδιο απ' όπου κι αν προέλθει, γιατί θα γίνει αυτό επειδή το χρήμα είναι αμέτρητο. Όλοι μαζί κινούμενοι προς μια κατεύθυνση ακόμη και με τη δημιουργία ΕΙΔΙΚΟΥ ΦΟΡΕΑ να κινηθούν και να απαιτήσουν όχι βοήθεια, όχι επιχορήγηση, όχι χρηματοδότηση ΜΟΝΟ ΤΙΣ ΜΥΘΩΔΕΙΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΕΣ ΤΩΝ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΛΥΜΜΑΙΝΟΝΤΑΙ ΠΑΧΟΥΛΑ ΤΡΩΚΤΙΚΑ.

Δεν πρέπει κανείς Ηπειρώτης να μείνει έξω από αυτή την προσπάθεια, η οποία αν οργανωθεί σωστά θα αποδώσει και η Ήπειρος αλλά και οι Ηπειρώτες δε θα έχουν κανέναν ανάγκη, γιατί οι πρόγονοί τους φρόντισαν και με το παραπάνω.

ΑΡΚΕΤΑ ΛΗΣΤΕΨΑΝ ΚΑΙ συνεχίζουν να ΚΛΕΒΟΥΝ ΤΗΝ ΗΠΕΙΡΟ, ΚΑΙΡΟΣ ΝΑ ΣΤΑΜΑΤΗΣΟΥΝ.

Ἡ πάλι πὼς μπορεῖ κάποιος νὰ ἐξηγήσει τὸ γεγονός ὅτι, κατὰ τὴν πρόσφατη ἐπίσκεψη τοῦ Πρωθυπουργοῦ στὴν Ἑπείρο — μολονότι προηγήθηκαν ἀλλεπάλληλες συσκέψεις στὸ Μέγαρο Μαξίμου, κατὰ τὶς ὁποῖες ἐξετάστηκαν τὰ θέματα τῆς Ἠλείρου— τέθηκαν ὑπόψη τοῦ ψυχρὰ νούμερα καὶ στοιχεῖα καὶ ἀποκρύφτηκαν σοβαρὰ προβλήματα ποὺ ἀπασχολοῦν ἐπὶ δεκαετίες τὴν Ἑπείρο; Ἐτσι ζήσαμε τὸ θλιβερό γεγονός ὁ Πρωθυπουργὸς τῆς χώρας νὰ ἀναφέρεται, κατὰ τὴν επίσημη ομιλία τοῦ στα Γιάννινα, σε ἐπουσιώδη θέματα —ὅπως αὐτὸ τῆς ἀναπαλαίωσης τῆς μονῆς Ἐλεούσας— καὶ νὰ μὴ θίγει —καὶ νὰ δεσμεύεται— γιὰ ἐπίλυση βασικῶν προβλημάτων, ὥστε νὰ βγούμε ἀπ’ τὸ τραγικὸ ἀδιέξοδο; Εἶναι δε πρὸς τιμὴ τοῦ Πρωθυπουργοῦ τὸ γεγονός ὅτι αὐτὸ τὸ κατάλαβε καὶ ὁ ἴδιος, γι’ αὐτὸ μιλώντας στους δημοσιογράφους —στὴ Θεσπρωτία— δὲν ἐκρυψε τὴν οργὴ τοῦ λέγοντας **ὅτι τὸν ἐνημέρωσαν γιὰ νούμερα καὶ γιὰ στοιχεῖα καὶ ὄχι γιὰ τὰ πραγματικὰ προβλήματα ποὺ ὑπάρχουν».**

Εἶναι, πιστεύω, προβληματισμοὶ ποὺ πρέπει κάποτε σοβαρὰ νὰ μᾶς ἀπασχολήσουν.

Τὸ παρήγορο, πάντως, εἶναι —γιὰ νὰ ἐπανεέλθουμε στὸ θέμα τῶν Ἠπειρωτικῶν Κληροδοτημάτων— πὼς τὸ καλοκαίρι τοῦ 1997, ὕστερα ἀπὸ ἀρκετὴ καὶ συστηματικὴ προεργασία τὸ θέμα αὐτὸ πήρε μιὰ εὐχάριστη τροπὴ, γιὰ τὴν ὁποία γίνεται λόγος στὸ ἐπόμενο κεφάλαιο.

I. Η ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΜΑΖΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

- * Η ΣΥΖΗΤΗΣΗ - ΣΤΡΟΓΓΥΛΟ ΤΡΑΠΕΖΙ
- * ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΓΩΝΑ
- * ΕΚΔΟΣΗ ΣΧΕΤΙΚΟΥ ΨΗΦΙΣΜΑΤΟΣ

1) Η πρωτοβουλία του Συλλόγου Πολυτέκνων Νομού Ιωαννίνων

Η αδράνεια των τοπικών αρχών γύρω από το θέμα των Ηπειρωτικών Κληροδοτημάτων, κατά τα τελευταία χρόνια, ήταν εκείνη που με έκανε - όπως είδαμε στο προηγούμενο κεφάλαιο- να απευθυνθώ από τον τοπικό τύπο στους μαζικούς φορείς της πόλης για να αναλάβουν αυτοί τη σχετική πρωτοβουλία.

Πράγματι, το Μάρτιο του 1996, ο Σύλλογος Πολυτέκνων Νομού Ιωαννίνων -και είναι προς τιμή του- ανέλαβε τη σχετική πρωτοβουλία. Με

...Κύριε...Δ.η.μ.α.ρ.χ.ε.

Επειδή τον τελευταίο καιρό πολλά δημοσιεύματα σχετικά με τα κληροδοτήματα βλέπουν το φως της δημοσιότητας, ο Σύλλογός μας αποφάσισε την οργάνωση συζήτησης-στρογγυλό τραπέζι με θέμα "τα κληροδοτήματα". Σκοπός της συζήτησης είναι η ενημέρωση της κοινής γνώμης για το τόσο σοβαρό πρόβλημα των κληροδοτημάτων και η λήψη κάποιων αποφάσεων για το μέλλον.

Η συζήτηση θα γίνει στις 18 Μαΐου 1996. Για την καλύτερη οργάνωση της συζήτησης παρακαλούμε το αργότερο μέχρι 26 Απριλίου 1996 να ορίσετε ομιλητή, τον οποίον και να μας γνωρίσετε.

Με τη βεβαιότητα ότι θα συντελέσετε και σεις στην διερεύνηση ενός σοβαρού προβλήματος για τον τόπο μας.

διατελούμε με τιμή

Για το Σύλλογο Πολυτέκνων Γονέων Ν. Ιωαννίνων

Ο Πρόεδρος

Κων. Νος Μπαλωμένος

ΚΩΝ.ΝΟΣ ΜΠΑΛΩΜΕΝΟΣ

Ο Γεν. Γραμματέας

Παναγιώτης Κατσιός

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΑΤΣΙΟΣ

Εγγραφο Συλλόγου Πολυτέκνων προς το Δήμαρχο (1996)

αφορμή τα καθημερινά σχεδόν δημοσιεύματα στον τοπικό τύπο για τα κληροδοτήματα έστειλε έγγραφο (Αρ. 126/26-3-1996) στο Δήμο και σε άλλους φορείς της πόλης των Ιωαννίνων και ανακοίνωσε την απόφαση του Συλλόγου να οργανώσει συζήτηση -στρογγυλό τραπέζι- με θέμα τα κληροδοτήματα, προκειμένου, να ενημερωθεί η κοινή γνώμη και να ληφθούν κάποιες αποφάσεις. Ζητούσε δε να ορίσουν ομιλητή, κατά τη συζήτησή που είχε οριστεί για τις 18 Μαΐου 1996.

Μόλις πληροφορήθηκα την πρωτοβουλία αυτή του Συλλόγου Πολυτέκνων, με σχόλιό μου στην εφημερίδα «Ηπειρωτικός Αγών» (26-4-96) δια-

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 8-4-96
ΑΡΙΘΜ. ΠΡΩΤ. 6112

ΠΡΟΣ
Σύλλογο Πολυτέκνων Γονέων
Νομού Ιωαννίνων
Χαρ. Τρικούπη 10
45332 Ιωάννινα

ΘΕΜΑ: Τα Κληροδοτήματα

Πήραμε το με αριθμό Πρωτοκόλλου 126/26-3-96 έγγραφό σας σχετικά με το στρογγυλό τραπέζι και τη συζήτηση που προτείνεται να διοργανώσει ο Σύλλογός σας για το γνωστό θέμα των κληροδοτημάτων και σας ευχαριστούμε.

Γνωρίζουμε το ενδιαφέρον που έχει το Δ.Σ. του Συλλόγου σας για τα διάφορα θέματα και προβλήματα που αντιμετωπίζει η πολύτεκνη οικογένεια καθώς και τα γενικότερα προβλήματα της τοπικής και ευρύτερα της Ελλαδικής Κοινωνίας.

Επειδή το ζήτημα των κληροδοτημάτων απασχόλησε και απασχολεί την κατεξοχή αρμόδια αρχή τον Δήμο των Ιωαννιτών κατ'επανάληψη και από πολλών ετών και επειδή την περίοδο αυτή επανεξετάζουμε το θέμα σε βάθος σε συνεργασία και με το αρμόδιο Υπουργείο Οικονομικών, κρίνουμε σκόπιμο, όταν θα έχουμε έτοιμο το σχετικό φάκελλο με όλα τα στοιχεία, το θέμα να έρθει για συζήτηση στο Δημοτικό Συμβούλιο.

Σχετικά με το θέμα θα ενημερωθεί και η κοινή γνώμη της περιοχής μας.

Συνεπώς θα ήταν άκαιρη μιá άλλη συζήτηση εκτός Δημοτικού Συμβουλίου. Θα προτείνουμε λοιπόν, τις απόψεις και προτάσεις σας για το θέμα των κληροδοτημάτων να τις εκθέσετε στην συνεδρίαση του Δημοτικού Συμβουλίου που δεν θα αργήσει να προσδιοριστεί και για την οποία θα σας ενημερώσουμε εγκαιρά.

ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΑΓΓΕΛΗΣ ΓΚΛΙΝΑΒΟΣ

Απάντηση Δημάρχου στο Σύλλογο Πολυτέκνων (1996)

τύπωσα την άποψη πως ήδη **«ωρίμασε η ιδέα για τα Κληροδοτήματα»** και πως πρέπει **«το θέμα να ξεκινήσει από το Δημοτικό Συμβούλιο»**.

Στην πρωτοβουλία αυτή του Συλλόγου Πολυτέκνων αντέδρασε -άμεσα μάλιστα- ο Δήμαρχος Ιωαννίνων.

Με έγγραφό του (Αρ. 6112/8-4-96) προς το Σύλλογο Πολυτέκνων γνωστοποιεί ότι **«την περίοδο αυτή επανεξετάζουμε το θέμα σε βάθος σε συνεργασία και με το αρμόδιο Υπουργείο Οικονομικών και κρίνουμε σκόπιμο, όταν θα έχουμε έτοιμο το φάκελο με όλα τα στοιχεία, το θέμα να έρθει για συζήτηση στο Δημοτικό Συμβούλιο· προτείνουμε, λοιπόν, τις απόψεις και προτάσεις σας να τις εκθέσετε στη συνεδρίαση του Δημοτικού Συμβουλίου που δεν θα αργήσει να προσδιοριστεί και για την οποία θα σας ενημερώσουμε έγκαιρα»**.

Πέρασαν από τότε που ο Σύλλογος Πολυτέκνων έστειλε το έγγραφο στο Δήμο και σε άλλους φορείς δέκα τέσσερις περίπου μήνες. Είχαν περάσει και άλλοι δέκα πέντε μήνες από τότε που ανέλαβε η Δημοτική Αρχή και η θητεία της βρισκόταν στο τρίτο έτος, που είναι, ουσιαστικά, και το τελευταίο. Το τέταρτο έτος είναι -όπως γνωρίζουν όλοι όσοι ασχολήθηκαν με το Δήμο και με τα κοινά γενικότερα- έτος προεκλογικό, κατά το οποίο δεν μπορούν να παρθούν ουσιαστικές αποφάσεις και να γίνουν αποτελεσματικές ενέργειες. Αυτό είχε κατανοήσει η Δημοτική Αρχή της περιόδου 1983-1986. Αν ανατρέξει κανείς στο αρχείο του Δήμου, θα διαπιστώσει ότι όλες οι σοβαρές αποφάσεις για τα θέματα της πόλης πάρθηκαν κατά το πρώτο έτος της θητείας της. Η πρώτη δε απόφαση για τα Κληροδοτήματα της πόλης, όπως είδαμε στο σχετικό κεφάλαιο, πάρθηκε το Φλεβάρη του 1983, δηλαδή 40 μέρες μετά την ανάληψη της διοίκησης του Δήμου από τη Δημοτική Αρχή. Αυτό εκτός των άλλων, δείχνει ότι ένας συνδυασμός που διεκδικεί να διοικήσει το Δήμο γνωρίζει από πριν τα βασικά προβλήματα που θα αντιμετωπίσει, έχει καταρτίσει σχετικό πρόγραμμα, που εγκρίνεται απ' το λαό και, προπαντός, έχει τη βούληση να εφαρμόσει αυτά που έχει προγραμματίσει.

Στο σημείο αυτό οι αναγνώστες θα μου επιτρέψουν μια παρέμβαση, χρήσιμη νομίζω για τη γενικότερη αντιμετώπιση των κοινών προβλημάτων:

Στο έγγραφο του Δημάρχου επισημαίνεται ότι **«το ζήτημα των Κληροδοτημάτων απασχόλησε και απασχολεί την κατεξοχήν αρμόδια αρχή, το Δήμο Ιωαννιτών και από πολλών ετών»**.

Αυτό είναι αλήθεια. Αλλωστε ο σημερινός Δήμαρχος διετέλεσε αντιδήμαρχος στην περίοδο 1983-1984, τότε που πάρθηκαν σημαντικές αποφάσεις για τα Κληροδοτήματα, είναι γνώστης του θέματος, και υπήρξε, οπωσδήποτε, αποφασιστική η συμβολή του σ' αυτό το θέμα κατά την πε-

ρίοδο εκείνη. Στο σημερινό Δημοτικό Συμβούλιο συμμετέχουν και πολλοί δημοτικοί σύμβουλοι που είχαν αυτή την ιδιότητα και σε προηγούμενα Δημοτικά Συμβούλια, άρα είναι γνώστες του θέματος. Με βάση αυτά τα δεδομένα, ο ισχυρισμός που διατυπώνεται στο έγγραφο ότι «επανεξετάζουμε το θέμα σε βάθος», νομίζω πως δεν είναι πειστικός.

Είχαν μεσολαβήσει, στο μεταξύ, κατά το διάστημα των δεκατεσσάρων μηνών (από το Μάρτιο του 1996, μέχρι το Μάιο του 1997) απανωτά δημοσιεύματα στον τοπικό τύπο, επιστολές προς τον πρωθυπουργό, στο Δήμο και σε όλους τους αρμόδιους τοπικούς παράγοντες, με αποτέλεσμα, να δημιουργηθεί στην κοινή γνώμη και σε μαζικούς φορείς που είχαν εκδηλώσει ανάλογο ενδιαφέρον, η εντύπωση, ότι σχετικά με το θέμα των Κληροδοτημάτων υπάρχει σκόπιμη κωλυσιεργία.

2) Η Σύσκεψη τεσσάρων μαζικών φορέων της πόλης των Ιωαννίνων

Αυτή ακριβώς η εντύπωση οδήγησε τέσσερις μαζικούς φορείς της πόλης, το Σύλλογο Πολύτεκνων Γονέων Ν. Ιωαννίνων, το Σύλλογο Παλιών Γιαννιωτών «Τα Γιάννινα», την Ηπειρωτική Ένωση και το Σύνδεσμο Αποφοίτων και Διδαξάντων Ζωσιμαίας Σχολής, στην απόφαση να πραγματοποιήσουν, το Μάιο του 1997, κοινή σύσκεψη, για να εξετάσουν το θέμα.

Κατά τη σύσκεψη εκείνη κρίθηκε ότι η κωλυσιεργία εκ μέρους της Δημοτικής Αρχής, επί 14 μήνες, είναι αδικαιολόγητη, ότι -όπως δείχνουν τα πράγματα- δεν υπάρχει η βούληση για συζήτηση του θέματος και λήψη σχετικών αποφάσεων και ότι πρέπει οι μαζικοί φορείς της πόλης να αναλάβουν αυτή την πρωτοβουλία.

Ετσι αποφασίστηκε ομόφωνα να γίνει, με πρωτοβουλία των παραπάνω συλλόγων, συζήτηση -στρογγυλό τραπέζι- στις 18 Ιουνίου 1997, με θέμα: «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ».

Στάλθηκε μάλιστα έγγραφο στη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, στη Μητρόπολη Ιωαννίνων, στο Δήμο Ιωαννιτών και στην Πανεπειρωτική Συνομοσπονδία, με το οποίο οι παραπάνω μαζικοί φορείς γνωστοποιούσαν την απόφασή τους και ζητούσαν να ορίσουν ομιλητή για την καλύτερη οργάνωση της συζήτησης.

Απ' τους τέσσερις αποδέκτες του εγγράφου, οι τρεις δεν έδειξαν κανένα ενδιαφέρον να ανταποκριθούν στην πρόσκληση. Πρόθυμα πάντως ανταποκρίθηκε η Πανεπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας, η οποία έγκαιρα ειδοποίησε τους οργανωτές ότι στέλνει ως αντιπρόσωπό της το διαπρεπή νομομαθή, δικηγόρο Αθηνών, Μιχαήλ Μαρτσέκη, ο οποίος θα πάρει μέρος στη συζήτηση.

Την προηγούμενη μέρα της συζήτησης, ο Δήμαρχος Λευτέρης Γκλίνας έστειλε έγγραφο στους οργανωτές (Αρ. 9693/17-6-1997) με το οποίο επισημαίνει ότι «**το ζήτημα των Ηπειρωτικών Κληροδοτημάτων παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον, είναι παλαιό και γνωστό σε μας**». Επισημαίνει επίσης ότι «έχω θέσει ο ίδιος σε τρεις διαφορετικούς διατελέσαντες Υπουργούς Οικονομικών και εκτιμώ ότι η αντιμετώπισή του από την Πολιτεία θα πάρει αρκετό ακόμη χρόνο». Δηλώνει στη συνέχεια ότι «η συμμετοχή εκπροσώπου του Δήμου στο στρογγυλό τραπέζι δεν θα πρόσθετε τίποτε περισσότερο, μια και δεν υπάρχει σχετική απόφαση του Δ.Σ. Ο Δήμος θα συζητήσει σε μια ειδική συνεδρίαση του Δ.Σ. το θέμα εντός του Φθινοπώρου 1997».

Και το έγγραφο του Δημάρχου καταλήγει:

«Επειδή κατά σύμπτωση την ίδια ημερομηνία υπάρχει προγραμματισμένη συνεδρίαση του Δ.Σ. με πολλά και σοβαρά θέματα, μεταξύ των οποίων και θέμα για την καλύτερη αξιοποίηση των Κληροδοτημάτων, δεν είναι δυνατό να παραστεί εκπρόσωπος της Δημοτικής Αρχής».

Και χωρίς κανένα σχόλιο το παραπάνω κείμενο δίνει στον αναγνώστη, μόνο του, τη δυνατότητα να βγάλει τα δικά του συμπεράσματα. Για λόγους όμως ιστορικής αντικειμενικότητας και πολιτικής δεοντολογίας, καθώς επίσης και από πλήρη σεβασμό στο θεσμό του Δημάρχου και του Δημοτικού Συμβουλίου, είμαι υποχρεωμένος να κάνω τις εξής απλές επισημάνσεις:

α) «**Το ζήτημα των κληροδοτημάτων** —γράφει ο Δήμαρχος— **είναι παλαιό και γνωστό σε μας**». Από τον Απρίλιο του 1996, δηλαδή πριν 14 μήνες, είχε διαβεβαιώσει το Σύλλογο Πολυτέκνων ότι το ζήτημα αυτό θα συζητηθεί σε ειδική συνεδρίαση του Δημοτικού Συμβουλίου «**που δεν θα αργήσει να προσδιοριστεί**». Πέρασαν από τότε 14 μήνες και αυτή η συνεδρίαση δεν είχε προσδιοριστεί, μολονότι, όπως ο ίδιος ο Δήμαρχος επισημαίνει, πρόκειται για ένα θέμα «**παλαιό και γνωστό σε μας**». Η κοινή γνώμη πιστεύει ότι πρόκειται για σκόπιμη κωλυσιεργία. Αυτός είναι και ο λόγος που ανάγκασε τους μάζικούς φορείς να προχωρήσουν στην οργάνωση της συζήτησης· αυτή η συζήτηση ήθελε να γίνει με πρωτοβουλία του Δήμου. Δεν πείθει επίσης την κοινή γνώμη η διαβεβαίωση του Δημάρχου ότι «**ο Δήμος θα συζητήσει το θέμα των Κληροδοτημάτων εντός του Φθινοπώρου του 1997**». Και ο λόγος είναι απλός. Η θητεία της Δημοτικής Αρχής βαίνει προς τη λήξη. Ο χρόνος που απομένει είναι ελάχιστος. Δεν αρκεί μια απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου. Χρειάζονται και οι ανάλογες, αποφασιστικές μάλιστα, ενέργειες. Όλα αυτά έπρεπε να είχαν γίνει από το πρώτο έτος της θητείας της Δημοτικής Αρχής. Ό,τι κάνει από τώρα και στο εξής δε θα είναι παρά μια συναλλαγματική χωρίς αντίκρισμα.

β) **«Ο ίδιος εκτιμώ —προσθέτει ο Δήμαρχος— ότι η αντιμετώπισή του από την Πολιτεία θα πάρει αρκετό ακόμη χρόνο».** Αυτό είναι επόμενο. Όταν το Δημοτικό Συμβούλιο της άμεσα ενδιαφερόμενης πόλης χρειάζεται τρία χρόνια για να πάρει μια απόφαση —αν τελικά την πάρει— για ένα θέμα **«παλαιό και γνωστό»** σ' αυτό, αντιλαμβάνεται κανείς πόσο χρόνο χρειάζεται η —μη ενδιαφερόμενη— πολιτεία για την αντιμετώπιση του θέματος. Εδώ θέλω να τονίσω στους αναγνώστες ότι η αντιμετώπιση ενός θέματος που αφορά την πόλη και την Ήπειρο, δεν εξαρτάται από την Πολιτεία. Εξαρτάται, βασικά, από το Δήμο και από τους υπόλοιπους Ηπειρωτικούς φορείς. Ο Δήμος άφησε —το επαναλαμβάνω— να περάσουν έντεκα χρόνια άπρακτα. Εδώ βρίσκεται το πρόβλημα, όχι στην πολιτεία.

γ) Δυο **«συμπτώσεις»** επισημαίνονται στο έγγραφο του Δημάρχου. Η πρώτη **«σύμπτωση»** έχει σχέση με την ημέρα και ώρα συνεδρίασης του Δημοτικού Συμβουλίου. **«Κατά σύμπτωση»**, γράφει, συνεδριάζει, την ίδια ημέρα και ώρα που γίνεται η συζήτηση των φορέων, το Δημοτικό Συμβούλιο. Πρόκειται, ασφαλώς, για τρομακτική **«σύμπτωση»**, αν λάβει κανείς υπόψη του ότι η συζήτηση ήταν γνωστή στο Δήμαρχο πριν από 40 μέρες.

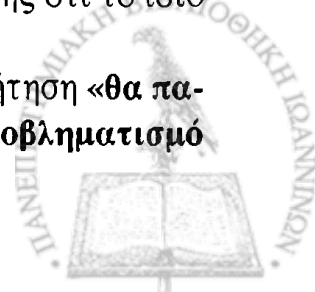
Η δεύτερη **«σύμπτωση»** έχει σχέση με το αντικείμενο της συνεδρίασης του Δημοτικού Συμβουλίου. Αυτή, μας λέει, **«περιλαμβάνει πολλά και σοβαρά θέματα μεταξύ των οποίων και το θέμα για την καλύτερη αξιοποίηση των Κληροδοτημάτων».** Δηλαδή, την ίδια μέρα και ώρα που οι φορείς της πόλης συζητούν για τα Ηπειρωτικά Κληροδοτήματα, το Δημοτικό Συμβούλιο συζητάει και αυτό **«για την καλύτερη αξιοποίηση των Κληροδοτημάτων».** Αυτή κι αν δεν είναι «σύμπτωση».

Και κάτι ακόμα:

Αφού, στις 18 Ιουνίου, το Δημοτικό Συμβούλιο συζήτησε το θέμα της αξιοποίησης των Κληροδοτημάτων, τι νόημα έχει η ειδική συνεδρίαση που θα γίνει το Φθινόπωρο του 1997, με θέμα τα Κληροδοτήματα; Γιατί να υπάρχουν τέτοιες τραγικές αντιφάσεις, σε ένα επίσημο έγγραφο;

δ) **«Η συμμετοχή εκπροσώπου του Δήμου στη συζήτηση δε θα προσθετε τίποτε περισσότερο»**, επισημαίνεται στο έγγραφο. Σε μια τέτοια συζήτηση, πιστεύω, δεν αρκούσε η συμμετοχή ενός απλού εκπροσώπου του Δήμου. Έπρεπε ο ίδιος ο Δήμαρχος να παραστεί —η συζήτηση άρχισε στις 7 μ.μ., ενώ η συνεδρίαση του Δημοτικού Συμβουλίου στις 9 μ.μ.— να απευθύνει ένα χαιρετισμό, αφού όπως ο ίδιος παραδέχεται στο έγγραφο του **«κάθε κίνηση που συμβάλλει στην καλύτερη γνώση του θέματος έχει τη σημασία της»**, και να διαβεβαιώσει τους φορείς της πόλης ότι το ίδιο ενδιαφέρον με αυτούς δείχνει και ο Δήμος.

Αφήνω ασχολίαστο το τμήμα του εγγράφου ότι στη συζήτηση **«θα παραστεί υπάλληλος του Δήμου η οποία θα μεταφέρει τον προβληματισμό**

στο Δήμο». Αυτό δεν υποβιβάζει τη συζήτηση των φορέων, εκθέτει ανεπανόρθωτα το Δήμο.

Κατά τη διάρκεια της συζήτησης που γινόταν στην Ε.Η.Μ., έφτασε και έγγραφο του Προέδρου του Δημοτικού Συμβουλίου, με το οποίο εκφράζεται η λύπη του, γιατί δεν μπορεί, λόγω της συνεδρίασης του Δημοτικού Συμβουλίου, «**την ίδια ώρα και μέρα**», να παραστεί. Διαβεβαιώνει ότι θα λάβει «**σοβαρά υπόψη τον προβληματισμό που θα αναπτυχθεί κατά την εκδήλωση**» και εύχεται «**κάθε επιτυχία στις εργασίες της εκδήλωσης**».

3) Η συζήτηση - Στρογγυλό τραπέζι - με θέμα: Ηπειρωτικά κληροδοτήματα.

Ιωάννινα, Τετάρτη 18 Ιουνίου 1997.

Στις 18 Ιουνίου 1997, ημέρα Τετάρτη και ώρα 7 μ.μ., στην αίθουσα του Πνευματικού Κέντρου της Εταιρείας Ηπειρωτικών Μελετών, με πρωτοβουλία των Συλλόγων μας, πραγματοποιήθηκε Συζήτηση —Στρογγυλό Τραπέζι— με θέμα:

«ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ»

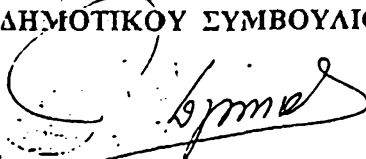
Ευχαριστώ θερμά για την πρόσκλησή σας να συμμετάσχω στη συζήτηση που οργανώνετε για τα Ηπειρωτικά Κληροδοτήματα.

Λυπάμαι, γιατί δεν μπορώ να παρευρεθώ, επειδή την ίδια ημέρα και ώρα συνεδριάζει το Δημοτικό Συμβούλιο.

Θέλω να σας διαβεβαιώσω ότι το Δημοτικό μας Συμβούλιο κι εγώ προσωπικά θα λάβουμε σοβαρά υπόψη τον προβληματισμό που θα αναπτυχθεί στην εκδήλωσή σας για το σοβαρό θέμα των Ηπειρωτικών Κληροδοτημάτων, καθώς και τα συμπεράσματα στα οποία θα καταλήξετε. Όλα αυτά θα μας είναι πολύ χρήσιμα για την καλύτερη οργάνωση της ειδικής συνεδρίασης του Δημοτικού μας Συμβουλίου, για το θέμα των Κληροδοτημάτων, που έχει προγραμματιστεί για το Φθινόπωρο του 1997.

Εύχομαι κάθε επιτυχία στις εργασίες της εκδήλωσής σας.

Με ιδιαίτερη εκτίμηση
Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ Θ. ΓΙΩΤΙΤΑΣ

Εγγραφο του Προέδρου του Δημοτικού Συμβουλίου

Στη συζήτηση έλαβαν μέρος οι:

1. Σπύρος Εργολάβος, εκπαιδευτικός, εκπρόσωπος του Συνδέσμου Αποφοίτων - Διδαξάντων Ζωσιμαίας Σχολής.

2. Μιχάλης Μαρτσέκης, νομικός, εκπρόσωπος της Πανεπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας.

3. Κώστας Καραγιαννίδης, εκπαιδευτικός, εκπρόσωπος της Ηπειρωτικής Ένωσης.

4. Δημήτριος Κοράκης, συνταξιούχος, εκπρόσωπος του Συλλόγου Παλιών Γιαννιωτών «Τα Γιάννινα».

Τη συζήτηση συντόνισε ο Κώστας Μπαλωμένος, εκπρόσωπος του Συλλόγου Πολύτεκνων Γονέων Νομού Ιωαννίνων.

Την εκδήλωση παρακολούθησαν οι βουλευτές του Νομού Ιωαννίνων Αντώνης Φούσας και Απόστολος Τασούλας, ο Αναπληρωτής Νομάρχης Μιχάλης Παντούλας, ο Πρόεδρος του Δικηγορικού Συλλόγου Ιωαννίνων Πολύμερος Ηλίας, ο Πρόεδρος της Ομοσπονδίας Επαγγελματιών-Βιοτεχνών-Εμπόρων Ν. Ιωαννίνων, Χάρης Αθανασίου, εκπρόσωποι φορέων

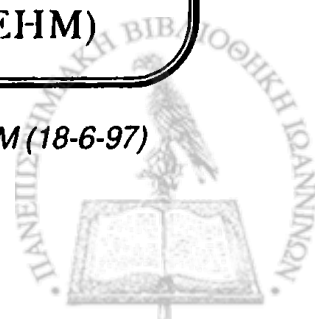
Σύλλογος Πολύτεκνων Γονέων Νομού Ιωαννίνων
Σύλλογος Παλιών Γιαννιωτών "Τα Γιάννινα"
Ηπειρωτική Ένωση
Σύνδεσμος Αποφοίτων-Διδαξάντων Ζωσιμαίας Σχολής

Συζήτηση-Στρογγυλό Τραπέζι
με θέμα:

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΚΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ

Ιωάννινα, Τετάρτη 18 Ιουνίου 1997
ώρα: 7 μ.μ.
αίθουσα Πνευματικού Κέντρου
ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ (ΕΗΜ)

Πρόσκληση - ανακοίνωση για την εκδήλωση των φορέων στην ΕΗΜ (18-6-97)

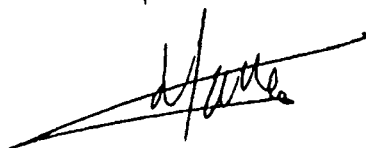
και πλήθος κόσμου. Μήνυμα συμπαράστασης απέστειλε ο βουλευτής του Νομού Βαγγέλης Μαλέσιος και ο υφυπουργός —και βουλευτής Άρτας— κ. Θ. Κολιοπάνος. Στην επιστολή του ο κ. Μαλέσιος εκφράζει την πίστη

Κίριοι

Η πρόκλησή σας να παραστώ στη ευχίτηα - Στρογγυλό τραπέζι με θέμα: "ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ" με την ιδιαιτέρως και ευπρόσδεκτα επίκληση που αδυνατώ να είμαι κλημιά σας για βίβλιο στην Αθήνα.

Πιστώ ότι τα "ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ, σύντομα θα απασχολήσουν την κυβέρνηση όσον αφορά από τον νομοθετικό πλαίσιο που θα αναρμονίζεται με τη βούληση των εθνικών ή ευρωπαϊκών θα μπορούσαν επιπλέον να αποτελέσουν το ρόλο της τόσο σε σχέση με την εθνική μας κληρονομική όσο και των κοινωνική της διαμάχη. Σ' αυτήν των κατέχοντα πράγματι η εκδήλωσή σας κρίνεται άκρως και θετική

Με τιμή

ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΜΑΛΕΣΙΟΣ

πως «τα ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ, σύντομα θα απασχολήσουν την κυβέρνηση» ώστε να «αναρμονίζεται το νομοθετικό πλαίσιο απολύτως με τη βούληση των εθνικών μας ευεργετών». Επιστολή με την οποία δικαιολογούσαν την απουσία τους —λόγω συνεδρίασης του Δημοτικού Συμβουλίου, την ίδια ημέρα— απέστειλαν ο Δήμαρχος Ιωαννίνων και ο Πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου.

Ανοίγοντας τη συζήτηση ο συντονιστής **Κώστας Μπαλωμένος** τόνισε:

«Κανείς δεν αμφισβητεί ότι οι Ηπειρώτες κατέχουν, όχι απλά τα πρωτεία, αλλά το μεγαλύτερο ποσοστό, στις ευεργεσίες και τα κληροδοτήματα.

Τα τελευταία όμως χρόνια διάφορα δημοσιεύματα και συζητήσεις σχετικά με τα κληροδοτήματα είδαν το φως της δημοσιότητας.

Θα μπορούσε κανείς να αναφέρει πολλά σχόλια και κείμενα σχετικά με τα κληροδοτήματα.

Όλα αυτά σε συνδυασμό με διάφορους ψιθύρους που περνούσαν στην τοπική κοινωνία οδήγησε το Δ.Σ. του συλλόγου μου να οργανώσει το Μάιο του 1996 μια συζήτηση για τα κληροδοτήματα.

Στις 23/3/1996 στείλαμε προς τα Αγαθοεργά Καταστήματα, τη Ν.Α.Ι., το Δήμο Ιωαννιτών και το σύνδεσμο Αποφοίτων-διδασκάντων Ζωσιμαίας Σχολής, έγγραφο με το οποίο ζητούσαμε να γίνει κοινή συζήτηση με θέμα τα Κληροδοτήματα.

Απάντηση πήραμε από το σύνδεσμο Αποφοίτων και διδασκάντων Ζωσιμαίας Σχολής και τον Δήμαρχο κ. Α. Γκλίναβο.

Σεβόμενοι τις σκέψεις του Δημάρχου ματαιώσαμε την προγραμματισμένη για τις 18 Μαΐου 1996 συζήτηση.

Πέρασαν από τότε 13 ολόκληροι μήνες.

Τα δημοσιεύματα με μεγαλύτερη συχνότητα βλέπουν το φως της δημοσιότητας. Αποκορύφωμα όμως όλων αποτέλεσε η τηλεοπτική παρουσία του κ. Εργολάβου στην εκπομπή «τολμηρά» του κ. Γιώργου Γιαννάκη. Αλλά και τα δημοσιεύματα και οι αντιδράσεις που την ακολούθησαν.

Επειδή τίποτε δεν έχει γίνει στο χρόνο που πέρασε προτείναμε στο Σύλλογο Παλιών Γιαννιωτών «Τα Γιάννινα», στην Ηπειρωτική Ένωση και στο σύνδεσμο Αποφοίτων-διδασκάντων Ζωσιμαίας Σχολής την συνδιοργάνωση μιας συζήτησης. Έτσι φθάσαμε να κουβεντιάζουμε σήμερα με τον Ηπειρωτικό λαό το σοβαρότατο θέμα των κληροδοτημάτων.

Από την εκδήλωση στις 18-6-97 στην ΕΗΜ

Στο σημείο αυτό κρίνω απαραίτητο και σημαντικό να σας γνωρίσω ότι έχαιρα στείλαμε και πάλι στη Ν.Α.Ι., στο Λήμο Ιωαννιτών, στα Αγαθολογικά Καταστήματα και στην Πανεπειρωτική Συνομοσπονδία σχετικό έγγραφο.

Ανταποκρίθηκε μόνο η Πανεπειρωτική, η οποία συμμετέχει σήμερα στο τραπέζι μας με τον νομικό και πρόεδρο της Ομοσπονδίας Κόνιτσα κ. Μ. Μαρτσέκη. Πάντως είναι λυπηρό να απουσιάζουν από το σημερινό τραπέζι οι φορείς εκείνοι που θα μπορούσαν να ρίξουν άπλετο φως στο σοβαρότατο θέμα των κληροδοτημάτων.

Νιώθουμε ότι ο αγώνας μας που ξεκινάει σήμερα, είναι ένας αγώνας για τα Γιάννινα που τόσο πολύ όλοι αγαπάμε· είναι ένας αγώνας για την Ήπειρο που σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία είναι η φτωχότερη περιφέρεια της Ε.Ε. είναι κυρίως ένας αγώνας μνημόσυνο προς τους μεγάλους ευεργέτες μας και αυτό γιατί θα προσπαθήσουμε να πετύχουμε, όσο αυτό είναι ανθρωπίνως δυνατό, την πιστή τήρηση των επιθυμιών τους».

Πήρα, στη συνέχεια, το λόγο εγώ, ως εκπρόσωπος του Συνδέσμου Αποφοίτων και Λιδαξάντων της Ζωσιμαίας Σχολής Ιωαννίνων. Ύστερα από μια σύντομη εισαγωγή στο θέμα της Ηπειρωτικής ευποιίας, διάβασα χαρακτηριστικά αποσπάσματα από διαθήκες Ηπειρωτών Ευεργετών, απ' τα οποία γίνεται φανερή η βούλησή τους, χωρίς όμως αυτή να γίνεται, κατά κανόνα, σεβαστή. Αναφέρθηκα, με βάση επίσημες μαρτυρίες, στον τρόπο διοίκησης και διαχείρισης των κληροδοτημάτων κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας και μετά την απελευθέρωση, στο νομικό καθεστώς που ισχύει από το 1920 μέχρι σήμερα, στις ενέργειες στις οποίες προέβησαν η Ηπειρωτική Εταιρεία, ο Λήμος Ιωαννιτών, η Νομαρχία Ιωαννίνων και τα Συνοικιακά Συμβούλια της πόλης κατά την περίοδο 1983-1986 και, τελειώνοντας, απηύθυνα έκκληση να ευαισθητοποιηθούμε όλοι οι Ηπειρώτες για το σπουδαιότερο αυτό θέμα της Ηπείρου, το οποίο πρέπει να αντιμετωπιστεί ως θέμα οικονομικό, κοινωνικό-πολιτικό και, προπαντός, ηθικό.

Ο Κώστας Καραγιαννίδης που πήρε το λόγο στη συνέχεια, ως εκπρόσωπος του Πολιτιστικού Συλλόγου «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ», είπε:

«Αισθάνεται κανείς αμηχανία, όταν παίρνει το λόγο μετά την τόσο εμπειριστατωμένη, αλλά και θαρραλέα εισήγηση του συνάδελφου κ. Σπύρου Εργολάβου.

Παρά ταύτα συμμετέχουμε στη συζήτηση εκπροσωπώντας την Ηπειρωτική Ένωση, έναν πολιτιστικό και μορφωτικό Σύλλογο της πόλης μας, προκειμένου να καταθέσουμε τη μαρτυρία και διαμαρτυρία μας για το μέγα θέμα ή ορθότερα για το μέγα σκάνδαλο των Ηπειρωτικών Κληροδοτημάτων.

Δεν επιθυμούμε να γίνουμε τιμητές, αλλά και δεν είναι στις προθέσεις μας να χαϊδέψουμε τ' αυτιά κανενός, ούτε να συγκαλύψουμε, εθελούφλοιντες, κανένα απ' όσους δεν σεβάστηκαν και δεν σέβονται ακόμη και σήμερα το μόχθο, τον ιδρώτα και το αίμα των μεγάλων μας ευεργετών, αλλά δε σεβάστηκαν κυρίως και πρωτίστως την τελευταία επιθυμία της ζωής τους, όπως αυτή καταγράφεται ξεκάθαρα στις διαθήκες τους.

Αναφερόμαστε, όπως όλοι αντιλαμβάνεστε, σε όλους εκείνους που, άμεσα ή έμμεσα, εμπλέκονται στη διαχείριση των Ηπειρωτικών Κληροδοτημάτων και κυρίως στα Κληροδοτήματα του Νομού μας, που διαχειρίζονται ο Δήμος Ιωαννιτών, η Μητρόπολη Ιωαννίνων και κάποια άλλα γνωστά-άγνωστα διοικητικά συμβούλια στην Αθήνα, χωρίς διαφάνεια και προοπτική, αλλά και χωρίς ορατά αποτελέσματα.

Θέλουμε εκ προοιμίου να σας διαβεβαιώσουμε, προκειμένου να αποφευχθεί κάθε σκόπιμη ή μη παρερμηνεία, ότι σκοπός αυτής της προσπάθειας είναι να αναδείξουμε το μέγα θέμα των κληροδοτημάτων και να εναισθητοποιήσουμε τους άρχοντες και το λαό, ώστε να γίνει, επί τέλους, σεβαστή από όλους η και Συνταγματικά κατοχυρωμένη βούληση των ευεργετών μας. Ακόμη δε, αφού πείσουμε την Κυβέρνηση να προχωρήσει στην κατάργηση των Νόμων και προεδρικών διαταγμάτων των δικτατοριών Πάγκαλου, Μεταξά και των Απριλιανών που καθορίζουν τα της διαχείρισης των Κληροδοτημάτων στο Νομό μας κατά ιδιαίτερο τρόπο να εμπεδώσουμε κανόνες ελέγχου και διαφάνειας, ώστε τα Κληροδοτήματα να υπηρετούν τους σκοπούς, για τους οποίους συστήθηκαν και υπάρχουν.

Θα είμαστε ανυπόμονοι απρεπείς, αν δεν αναγνωρίζαμε τον πρώτο ρόλο και τη μοναδική προσφορά, στην μέχρι τώρα ανάδειξη του θέματος των Κληροδοτημάτων, του συμπολίτη μας, εκλεκτού συνάδελφου και πρώην Αντιδήμαρχου Ιωαννίνων, κ. Σπύρου Εργολάβου, καθώς και του ημερήσιου και περιοδικού τύπου της πόλης μας και όσων άλλων δημοσιοποίησαν τις απόψεις τους μέχρι σήμερα για το ίδιο θέμα.

Χάρη στη συστηματική και επίπονη έρευνα του κ. Εργολάβου, την υπομονή και επιμονή του, ήρθαν στο φως στοιχεία, για τα Κληροδοτήματα, συγκλονιστικά και άγνωστα, στοιχεία που έμεναν σφραγισμένα με σφραγίδες εφτά για δεκαετίες ολόκληρες, για λόγους που, τώρα πλέον, όλοι μας υποψιαζόμαστε.

Και ενώ όλοι μας, λίγο-πολύ, σιγοψιθυρίζαμε και σιγοψιθυρίζουμε σε ιδιωτικούς ή και δημόσιους χώρους τις υποψίες μας, για τη σωστή διαχείριση των Κληροδοτημάτων του Νομού μας, την αδιαφάνεια και την αναποτελεσματικότητα της διαχείρισής τους, εν τούτοις δεν τολμούσαμε να φέρουμε τις υποψίες μας στα δώματα της δημοσιότητας, στο φως της ημέρας, εκτός ολίγων τιμητικών εξαιρέσεων.

Φαίνεται ότι η ανδρεία και το θάρρος αποτελούν αρετές εν ανεπαρκεία και μάλιστα όταν χρειάζεται να διαφωνήσουμε με υψηλά ιστάμενα πρόσωπα της πολιτείας και της Εκκλησίας. Ειλικρινά, μας φέρνει αληθινό τρόμο αυτή η μακαριότητα του λαού και προπάντων των πνευματικών ανθρώπων, των φορέων και των αρχόντων αυτού του τόπου, γιατί, ενώ καταγγέλλεται από τον ημερήσιο και περιοδικό τύπο, αλλά και από τηλεοπτικά κανάλια ότι «τα κληροδοτήματα καταληστεύτηκαν και καταληστεύονται», κανείς μας σχεδόν δεν ανησυχεί και δεν αγανακτεί.

Θα είμασταν ασυνεπείς αν τούτη τη στιγμή, που το θέμα των Κληροδοτημάτων συζητιέται για πρώτη φορά δημόσια, σε μια συζήτηση χωρίς υποκειμενικούς περιορισμούς, σκοπιμότητες και καπελώματα, δεν επιμερίζαμε ορθά τις ευθύνες. Αυτές, τις όποιες ευθύνες, οφείλουμε, έστω και τώρα, να τις αναλάβουμε όλοι μας.

Γνωρίζουμε ότι θα λυπήσουμε μερικούς προωθώντας την προβληματική μας. Αλλ' όταν αντιμετωπίζει κανείς μεγάλα θέματα, όπως αυτό των κληροδοτημάτων του Νομού μας, δεν έχει το δικαίωμα να καλύπτει την αλήθεια με φούμαρα και πολύ περισσότερο να την ψαλιδίζει στα μέτρα κανενός.

Υπ' αυτές τις προϋποθέσεις, η Ηπειρωτική Ένωση θεωρεί ότι το μεγαλύτερο μερίδιο ευθύνης έχει η Μητρόπολη Ιωαννίνων, γιατί δε σεβάστηκε πρώτη αυτή, ως ώφειλε, την τελευταία επιθυμία της ζωής των μεγάλων ευεργετών, γιατί συνήργησε στην ψήφιση Νόμων σε περιόδους πολιτικής ανωμαλίας για τη χώρα μας, και οι οποίοι Νόμοι ισχύουν ακόμη και σήμερα, με τους οποίους η διαχείριση των Κληροδοτημάτων περιέρχεται ουσιαστικά στον εκάστοτε Μητροπολίτη Ιωαννίνων και όχι στους φορείς, που με τις διαθήκες τους οι δωρητές και ευεργέτες ορίζουν.

Έτσι τα κληροδοτήματα αυτά, για δεκαετίες ολόκληρες, τα διαχειρίζεται η Μητρόπολη με μεγάλο κόστος για το κύρος της, αφού συχνά διατυπώνονται δυσμενέστατα σχόλια σε βάρος της και από τον τύπο και από το λαό.

Ευθύνεται και ο Δήμος Ιωαννιτών, γιατί δεν απαίτησε, συστηματικά και επίμονα, από την Πολιτεία την κατάργηση των Νόμων και διαταγμάτων εκείνων, που παραχωρούσαν τη διαχείριση των Κληροδοτημάτων στη Μητρόπολη, ενώ, σύμφωνα με τη βούληση των δωρητών και ευεργετών, ανήκουν στο Δήμο. Και ο ίδιος ο Δήμος ελέγχεται από πολλούς, ότι δε διαχειρίζεται, με σεβασμό προς τη βούληση των Ευεργετών τα Κληροδοτήματα που του ανήκουν.

Αλλά και η Νομαρχία Ιωαννίνων και οι κ.κ. βουλευτές του Νομού μας δεν επέδειξαν το ανάλογο ενδιαφέρον, ώστε να καταργηθεί το νόθο Νομικό καθεστώς των κληροδοτημάτων του Νομού μας, καθεστώς που έρχεται

σε αντίθεση και με το άρθρο 109 του Συντάγματος, ώστε τα Κληροδοτήματα να αποδοθούν εκεί που ορίζουν οι διαθέτες. Ό,τι δεν έπραξαν μέχρι σήμερα, καιρός να το πράξουν τώρα.

Τέλος, μερίδιο ευθύνης έχουν οι πνευματικοί άνθρωποι του τόπου, οι φορείς και ο λαός, όλοι εμείς, που με την αδιαφορία μας επιτρέψαμε, για δεκαετίες ολόκληρες, και επιτρέπουμε δυστυχώς και σήμερα, σε ανθρώπους που δεν αγάπησαν ποτέ, κατά τη γνώμη μας, αυτό τον τόπο και το λαό και δεν αγαπήθηκαν απ' αυτόν, να διαχειρίζονται χωρίς έλεγχο και διαφάνεια το ιερό χρήμα και τις περιουσίες των μεγάλων μας ευεργετών.

Η Ηπειρωτική Ένωση, την οποία έχω την τιμή να εκπροσωπώ, στις καταγγελίες για καταλήστευση των Κληροδοτημάτων, για αδιαφάνεια στη διαχείρισή τους και για περιφρόνηση της βούλησης των ευεργετών, όπως αυτή διατυπώνεται στις διαθήκες τους, ευαισθητοποιήθηκε και δια του τύπου εξέφρασε τις απόψεις της για το θέμα, στις αρχές Απριλίου 1997.

Συνέταξε κείμενο θέσεων για το θέμα των κληροδοτημάτων, το οποίο και αποστείλαμε στον κ. Νομάρχη Ιωαννίνων, στον κ. Δήμαρχο Ιωαννιτών, στον κ. Πρόεδρο του Δημοτικού μας Συμβουλίου, στον κ. Υπουργό Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και σε εφημερίδες της πόλεώς μας.

Όλες οι εφημερίδες, στις οποίες στάλθηκε το κείμενο των θέσεών μας, το δημοσίευσαν σε περίοπτες, προς τιμήν τους, θέσεις.

Αυτό το κείμενο θέσεων μας εκφράζει και σήμερα απόλυτα και θα μου επιτρέψετε να σας διαβάσω απ' αυτό μόνο τις συγκεκριμένες προτάσεις που κάνουμε για το θέμα των Κληροδοτημάτων:

«Είναι ανάγκη οι φορείς να επιδιώξουν τη σύσταση μιας μεγάλης επιτροπής που θα αποτελείται από προσωπικότητες με κύρος και γνώση του θέματος. Έργο της επιτροπής θα πρέπει να είναι:

- 1) Η καταγραφή όλων των υπαρχόντων κληροδοτημάτων.
- 2) Να ερευνήσει κατά πόσον οι εκδοθέντες Νόμοι και τα κατά καιρούς διατάγματα ανταποκρίνονται στις θελήσεις των Ευεργετών, όπως αυτές αποτυπώθηκαν στις νόμιμες διαθήκες τους. Ο κοινός νομοθέτης είναι υποχρεωμένος να σέβεται τις θελήσεις των διαθετών όπως το Σύνταγμα τις κατοχυρώνει.
- 3) Να ελέγξει τη νομιμότητα της σύνθεσης των Δ/κών Συμβουλίων όλων των κληροδοτημάτων.
- 4) Να εξετάσει κατά πόσον εκπληρώνονται οι σκοποί που έθεσαν οι ευεργέτες.
- 5) Να επιδιώξει να γίνει νόμιμος διαχειριστικός έλεγχος τουλάχιστον της τελευταίας 10ετίας.

Τα πορίσματα των ανωτέρω ενεργειών να λάβουν ευρεία δημοσιότητα

και, εάν υπάρχουν ευθύνες, να αποδοθούν και να λογοδοτήσουν οι υπεύθυνοι, όποιοι και αν είναι και όσο ψηλά και αν ευρίσκονται.

Η ανωτέρω επιτροπή, την οποία ενδεικτικά προτείνουμε, θα μπορούσε να έχει και νομική υπόσταση ή να ζητηθεί ο έλεγχος να γίνει από Οικονομικούς Επιθεωρητές του Υπουργείου Οικονομικών».

Μίλησε, στη συνέχεια, εκ μέρους του Σύλλογου Παλιών Γιαννιωτών «Τα Γιάννινα» ο **Δημήτρης Κοράκης**, ο οποίος τόνισε:

«Ο Σύλλογος Παλιών Γιαννιωτών από της ιδρύσεώς του σχεδόν ασχολήθηκε και ενδιαφέρθηκε, μεταξύ των άλλων, και για την πορεία των ηπειρωτικών κληροδοτημάτων, με ιδιαίτερη βαρύτητα για τα κληροδοτήματα της πόλης των Γιαννίνων.

Για το σκοπό αυτό έχει στείλει έγγραφα και υπομνήματα προς όλους τους αρμόδιους φορείς για τη σωστή διαχείριση αυτών και κυρίως σύμφωνα με τη θέληση των διαθετών, επιμένοντας περισσότερο στο Δημοτικό Συμβούλιο του Δήμου μας να κάνει τις απαραίτητες ενέργειες για την ανέγερση και λειτουργία του Οίκου Ευγηρίας, που προβλέπεται από το Κληροδοτήμα της αιμνήστου ευεργέτιδας Ελένης Ζωγράφου.

Όλοι γνωρίζουμε ότι εδώ και πολλά χρόνια πολλοί ευεργέτες Ηπειρώτες διέθεσαν τεράστιες περιουσίες για κοινωφελείς σκοπούς, όχι μόνο στον Ηπειρωτικό χώρο, αλλά και σε ολόκληρη την Ελλάδα.

Ό,τι ωραίο έχει να παρουσιάσει σήμερα η Αθήνα αυτό οφείλεται στους Ηπειρώτες ευεργέτες.

Δυστυχώς όμως το Κράτος δεν έδειξε το απαραίτητο ενδιαφέρον για τα Κληρ/τα των εθνικών μας ευεργετών. Η διοίκηση και η διαχείρισή τους εξακολουθεί να γίνεται με βάση τον αναχρονιστικό νόμο 2039/1939.

Αποτέλεσμα αυτής της αδιαφορίας είναι να μην εκπληρώνεται ο σκοπός για τον οποίον συστήθηκαν τα Κληροδοτήματα, σύμφωνα με την τελευταία βούληση των ευεργετών, όπως αυτή είναι αποτυπωμένη στις διαθήκες τους.

Για τους λόγους αυτούς θα πρέπει να ζητήσουμε από τους Ηπειρώτες υπουργούς και βουλευτές στο υπό αναθεώρηση Σύνταγμα του Κράτους να περιληφθεί σχετικό άρθρο στο οποίο να καθορίζεται με σαφήνεια ότι η διοίκηση και η διαχείριση των Κληρ/τών θα γίνεται σύμφωνα με την επιθυμία του διαθέτη.

Αυτό πρέπει να γίνει γιατί σήμερα υπάρχει, στο σημείο αυτό, συνταγματικό κενό, με αποτέλεσμα κάθε προσπάθεια για την επωφελή αξιοποίηση των Κληρ/των να μην καρποφορεί.

Επίσης θα πρέπει να γίνει εκσυγχρονισμός της ισχύουσας νομοθεσίας, που αφορά τη διοίκηση και τη διαχείριση των Κληρ/των.

Τις παραπάνω ρυθμίσεις ο Σύλλογός μας τις θεωρεί εντελώς απαραί-

τητες γιατί, με την αξιοποίηση των Ηπειρωτικών Κληροδοτημάτων, μπορούν να λυθούν αρκετά προβλήματα της Ηπείρου, η οποία, όπως γνωρίζετε, σήμερα θεωρείται και είναι η φτωχότερη περιοχή της Ευρώπης.

Όλοι οι Ηπειρώτες θα πρέπει να επαγρυπνούμε με ζήλο, επιμονή και διεκδίκηση για τα Ηπειρωτικά Κληρ/τα προς όφελος της Ηπείρου και γιατί έχουμε υποχρέωση προς τους αιμνήστους ευεργέτες, οι περισσότεροι των οποίων το τονίζουν στις διαθήκες τους για την εκτέλεση της θέλησής τους και για να μην αλλάξει αυτή από διαφόρους επιτήδειους.

Αυτό θα πρέπει να γίνει για να μην απογοητεύονται οι επίδοξοι ευεργέτες του σήμερα και του μέλλοντος για ευεργεσίες, γιατί θα είναι βέβαιοι ότι, οι ευεργετούμενοι δεν θα τους ξεχάσουν ποτέ και θα διαχειρίζονται τα Κληρ/τά τους όπως αυτοί έχουν ορίσει με την τελευταία τους επιθυμία».

Τη συζήτηση, εκ μέρους των Οργανωτών, έκλεισε ο **Μιχάλης Μαρτσέκης**, ο οποίος έκανε μια εμπειριστατωμένη ανάλυση για τη νομική διάσταση του θέματος των κληροδοτημάτων. Τόνισε πως η πολιτεία όχι μόνο αδιαφορεί, αλλά κάνει πολιτική με τα χρήματα των ευεργετών. Πρότεινε την καταγραφή των κληροδοτημάτων, την ανεύρεση των σκοπών των διαθετών, την έρευνα της διαχείρισής τους και των οικονομικών τους μεγεθών. Αναφέρθηκε, στη συνέχεια, στο ενδιαφέρον που κατά καιρούς εκδήλωσε η Πανεπειρωτική Συνομοσπονδία και κατέληξε λέγοντας πως τα Κληροδοτήματα αν αξιοποιηθούν σωστά, μπορούν να αποτελέσουν πραγματικό θησαυρό για την Ήπειρο.

4) Συζήτηση - ερωτήσεις - προτάσεις

Ακολούθησε ευρύτατη συζήτηση στην οποία πήραν μέρος πολλοί από τους παραβρισκόμενους, ενώ υποβλήθηκαν, κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης, αρκετές γραπτές ερωτήσεις. Όλοι επισήμαναν την ανάγκη να αρχίσει ένας σκληρός αγώνας, προκειμένου να υποχρεωθεί η επίσημη πολιτεία να σεβαστεί, με τα όργανά της, τη βούληση των ευεργετών μας, την πιστή και επακριβή εκπλήρωση της οποίας έχει κατοχυρώσει συνταγματικά και νομοθετικά, χωρίς όμως αυτό να συμβαίνει στην πράξη. Τονίστηκε δε ότι με την χρηστή διοίκηση και διαχείριση των κληροδοτημάτων, θα προκύψουν σημαντικές ωφέλειες για την Ήπειρο και ιδιαίτερα για τη νεολαία για την οποία προορίζονται τα περισσότερα κληροδοτήματα. Παραθέτουμε, ενδεικτικά, μερικές από τις ερωτήσεις που υποβλήθηκαν κατά τη διάρκεια της συζήτησης, η οποία παρατάθηκε μέχρι αργά τα μεσάνυχτα. Αυτό δείχνει το ενδιαφέρον των συμπολιτών μας για το μεγάλο θέμα των Ηπειρωτικών Κληροδοτημάτων.

Ποιές νομικές διατάξεις ισχύουν ή θα πρέπει να ισχύουν στο μέλλον για όλες τις διαδικασίες των κληροδοτημάτων; Ηχοι:

1. Για τον τρόπο σύνταξης και διασφάλισης της εμπνεύσεως της διαθήκης του έαρητη για κοινωφελείς σκοπούς;
2. Για τις ευθύνες των δωρεοδόχων κατά την αποδοχή των όρων της διαθήκης;
3. Για την ενεργοποίηση των κληροδοτημάτων (διευκολύνσεις από γραφειοκρατικές διαδικασίες και δεσμεύσεις); Ενθαρρύνσεις; ...
4. Για τη διαφάνεια της διαχείρισης με έλεγχο στην εφαρμογή των όρων του διαθέτη από κρατική γνήσια από επιτροπές και συνελεύσεις μεγάλων δωρεοδόχων ιδρυμάτων, συλλόγων, οργανισμών, Ιερών Μητροπόλεων, τοπικής Αυτοδιοίκησης; Ποιές οι συνέπειες για την έλλειψη διαφάνειας;

Μερικές από τις ερωτήσεις που υποβλήθηκαν γραπτές κατά τη συζήτηση (18-6-97)

5) Το ψήφισμα

Έπειτα από εκτενή διαλογική συζήτηση εγκρίθηκε από τους συγκεκριμένους το παρακάτω ψήφισμα:

«1) Εν όψει της αναθεωρήσεως του Συντάγματος να ξεκαθαρίσει πλήρως το περιεχόμενο του άρθρου 109 του ισχύοντος Συντάγματος για τα Κληροδοτήματα και να αναγράφεται ρητά ότι η διοίκηση και η διαχείριση των κληροδοτημάτων υπέρ του Δημοσίου ή κοινωφελούς σκοπού θα γίνεται σύμφωνα με τη βούληση του διαθέτη, όπως αυτή διατυπώνεται στη διαθήκη.

2) Με βάση το Σύνταγμα να εκσυγχρονιστεί και να ανταποκριθεί στις νέες απαιτήσεις περί αποκεντρώσεως η νομοθεσία που διέπει τα κληροδοτήματα. Μια νομοθεσία που παραμένει σχεδόν η ίδια απ' το 1939 (Α.Ν. 2039) με ορισμένες επουσιώδεις τροποποιήσεις, και καθιερώνει σύστημα συγκεντρωτικό, με διαδικασίες που δεν επιτρέπουν την αξιοποίηση των κληροδοτημάτων για τους σκοπούς που έχουν ιδρυθεί.

3) Να συνταχθεί μητρώο εθνικών κληροδοτημάτων κατά περιοχές (ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ) πόλεις (κληροδοτήματα Ιωαννίνων) και χωριά (κληροδοτήματα Τσεπελόβου). Στο μητρώο αυτό, το οποίο θα κοινοποιηθεί προς γνώση και έλεγχο σε όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς και οργανισμούς, να αναγράφεται υποχρεωτικά ο διαθέ-

της, τα ποσά που έχουν διατεθεί και υπάρχουν σήμερα, ο σκοπός και ο τρόπος διοίκησης και διαχείρισης.

4) Μέχρις ότου συνταχθεί το μητρώο εθνικών κληροδοτημάτων το υπουργείο Οικονομικών και τα συναρμόδια Υπουργεία, με επείγουσα διαταγή τους προς τους σημερινούς εκτελεστές και διαχειριστές να παραγγείλουν την πιστή κι επακριβή τήρηση της βούλησης του διαθέτη. Της διαταγής αυτής να λάβουν γνώση ενυπόγραφα όλα τα μέλη των διαχειριστικών επιτροπών.

5) Όπου δεν είναι δυνατή η διοίκηση και η διαχείριση ενός κληροδοτήματος, σύμφωνα με τη βούληση του διαθέτη, ο ορισμός της νέας διοίκησης και διαχείρισης να γίνεται από το υπουργείο Οικονομικών με διαφανείς διαδικασίες (και όχι να παίρνουν μέρος σ' αυτή συνταξιούχοι του υπουργείου Οικονομικών, όπως συμβαίνει σήμερα) να λαμβάνουν δε γνώση της επικείμενης αντικατάστασης και να κάνουν τις σχετικές προτάσεις, φορείς - και κατά κανόνα οι Οργανισμοί της Τοπικής Αυτοδιοίκησης - της περιοχής της καταγωγής του διαθέτη και του τόπου για τον οποίο έχει καθοριστεί απ' αυτόν ο κοινωφελής σκοπός.

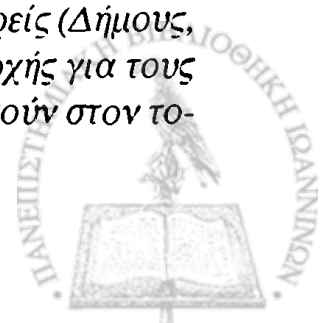
6) Να κατατεθεί άμεσα από τους βουλευτές του Νομού Ιωαννίνων πρόταση νόμου στη Βουλή, με την οποία:

α) Θα αποκαθίσταται άμεσα στο αιρετό των πενταμελών επιτροπών και των Εφοροεπιτροπών των Αγαθοεργών Καταστημάτων της Μητροπόλεως Ιωαννίνων, όπως προβλέπεται από τον ιδρυτικό κανονισμό του 1926.

β) Θα ξεκαθαρίσει πλήρως το καθεστώς των Αγαθοεργών Καταστημάτων και θα παραμείνουν σ' αυτά εκείνα μόνο τα κληροδοτήματα τα οποία προβλέπονται από τις συστατικές πράξεις. Για τα υπόλοιπα να οριστεί τρόπος διοίκησης και διαχείρισης, όπως προβλέπεται από το νόμο 2039/39 και το νόμο 1473/1984 (άρθρο 37).

γ) Να συμπληρωθεί και να τροποποιηθεί ο παραπάνω κανονισμός, ώστε να ανταποκρίνεται στις συνταγματικές και νομοθετικές απαιτήσεις του παρόντος, πράγμα το οποίο, άλλωστε προβλέπεται και από το άρθρο 48 του ίδιου του κανονισμού.

7) Να διαταχθεί διαχειριστικός έλεγχος όλων των κληροδοτημάτων. Να συνταχθούν από αρμόδια ελεγκτικά όργανα οι σχετικές εκθέσεις διαχείρισης· όπου διαπιστωθούν διαχειριστικές ανωμαλίες να σχηματιστούν οι σχετικοί φάκελοι και να σταλούν στον εισαγγελέα. Οι εκθέσεις αυτές να κοινοποιηθούν σε όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς (Δήμους, Κοινότητες, Σχολεία, Νοσοκομεία) του τόπου και της περιοχής για τους οποίους προορίζονται τα κληροδοτήματα και να δημοσιευτούν στον τοπικό τύπο.

Μετά τη διενέργεια του ελέγχου να υποχρεωθούν οι διοικήσεις των κληροδοτημάτων να δημοσιεύουν τα πεπραγμένα, κάθε χρόνο στον τοπικό τύπο και να αποστέλλουν αντίγραφο σε όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς.

8) Για τα κληροδοτήματα του Νομού Ιωαννίνων να εφαρμοστεί άμεσα ο νόμος 1473/1984 (άρθρο 37) σύμφωνα με τον οποίο αν η διοίκηση και η διαχείριση των κληροδοτημάτων του νομού δεν είναι δυνατή, όπως ορίζει η συστατική πράξη, να περιέρχονται στους Δήμους ή στις Κοινότητες για τους οποίους ορίζονται οι κοινωφελείς σκοποί. Τυχόν εκκρεμείς υποθέσεις, απ' την εφαρμογή αυτού του νόμου να ολοκληρωθούν, με ευθύνη του υπουργείου Οικονομικών και των συναρμόδιων Υπουργείων.

9) Για τις σχολικές περιουσίες της πόλης και του Νομού Ιωαννίνων που, σύμφωνα με τους νόμους 2508/1920 και 5019/1931, προέρχονται «εκ κληροδοτημάτων, κληρονομιών ή δωρεών είτε και εξ οιασδήποτε άλλης αιτίας, ως και αι κοινοτικάί και εκκλησιαστικάί εκείναι περιουσίαι, αν αι πρόσοδοι διετίθεντο μέχρι της προσαρτήσεως δια τας δαπάνας της εκπαιδεύσεως ή προς εξυπηρέτησιν καθόλου των εκπαιδευτικών σκοπών» να κινηθεί, άμεσα, η διαδικασία καταγραφής και, στη συνέχεια, η σχολική αυτή περιουσία, με πράξεις των αρμόδιων οργάνων που προβλέπονται από τους νόμους 1894/1990 και 2009/1992 να μεταβιβαστούν κατά κυριότητα στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, στην περιφέρεια στην οποία βρίσκονται τα αντίστοιχα ακίνητα.

Τα έσοδα από τέτοιες σχολικές περιουσίες (ενοικιάσεις καταστημάτων, διαμερισμάτων, οικοπέδων κλπ.) να διατίθενται για τις ανάγκες των σχολείων στα οποία ανήκουν. Αν έχει παύσει η λειτουργία σχολικών μονάδων, ο αντίστοιχος Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης, με απόφαση του συμβουλίου του να καθορίσει τον τρόπο χρήσης των διδακτηρίων και εκμετάλλευσης της σχολικής περιουσίας (αρθ. 5 § 4 Ν. 1894/1990).

10) Να ζητηθεί από το υπουργείο Παιδείας η εισαγωγή αποσπασμάτων διαθηκών στα σχολεία, για να γνωρίσουν οι μαθητές το πνεύμα και τις ευγενικές διαθέσεις των μεγάλων ευεργετών μας. Οι Σύλλογοί μας είναι σε θέση να θέσουν στη διάθεση του Υπουργείου τέτοια χαρακτηριστικά και διδακτικά αποσπάσματα».

6. Συγκρότηση Επιτροπής Αγώνα για τα Ηπειρωτικά Κληροδοτήματα

Μετά από την έγκριση του ψηφίσματος συγκροτήθηκε, όπως προβλεπόταν από το πρόγραμμα, η Επιτροπή Αγώνα για τα Ηπειρωτικά Κληροδοτήματα, η οποία εξουσιοδοτήθηκε να προχωρήσει στις απαραίτητες ενέργειες στα πλαίσια του ψηφίσματος.

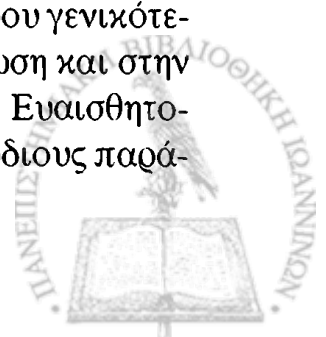
Την Επιτροπή Αγώνα απαρτίζουν οι:

- 1) Αθανασίου Χάρης, Πρόεδρος της Ομοσπονδίας Επαγγελματιών - Βιοτεχνών και Εμπόρων Νομού Ιωαννίνων.
- 2) Εργολάβος Σπύρος, Εκπρόσωπος Συνδέσμου Αποφοίτων Διδαξά- ντων Ζωσιμαίας Σχολής Ιωαννίνων.
- 3) Καραγιαννίδης Κωνσταντίνος, πρόεδρος Ηπειρωτικής Ένωσης.
- 4) Κοντογιάννης Χρήστος, Πρόεδρος του Συλλόγου Γονέων και Κηδε- μόνων Α Γυμνασίου Ιωαννίνων
- 5) Κοράκης Δημήτριος, Γενικός Γραμματέας του Συλλόγου Παλιών Γιαννιωτών
- 6) Μαρτσέκης Μιχαήλ, εκπρόσωπος της Πανεπειρωτικής Συνομο- σπονδίας Ελλάδας.
- 7) Μπαλωμένος Κων/νος, Πρόεδρος του Συλλόγου Πολυτέκνων Νο- μού Ιωαννίνων
- 8) Νταφοπούλου Καλλιόπη, εκπρόσωπος του Δικηγορικού Συλλόγου Ιωαννίνων
- 9) Τάτση - Σκανδάλη Φρειδερίκη, εκπρόσωπος της Ένωσης Πολιτών Ιωαννίνων.

7) Η σημασία και η απήχηση της εκδήλωσης

Η συζήτηση —στρογγυλό τραπέζι— που οργανώθηκε στις 18 Ιουνίου στην πόλη των Ιωαννίνων, με πρωτοβουλία μαζικών φορέων της πόλης υπήρξε —κατά κοινή ομολογία— άψογη. Για πρώτη φορά, τα τελευταία χρόνια, Ηπειρώτες πολίτες, μέσα από οργανωμένους μαζικούς φορείς, παίρνουν στα χέρια τους το μεγάλο θέμα που λέγεται Ηπειρωτικά Κληροδοτήματα. Ενημερώθηκαν οι πολίτες, έγινε ευρύτατη —επί ώρες— συζήτηση, διατυπώθηκαν εύλογες απορίες, υποβλήθηκαν ενδιαφέρουσες προτάσεις.

Η εκδήλωση όμως αυτή έχει τούτα τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, που την ξεχωρίζουν από άλλες παρόμοιες: Δεν περιορίστηκε απλώς να επισημάνει ένα σημαντικό για την Ήπειρο πρόβλημα. Συνέλαβε την ουσία του προβλήματος και αποφάσισε να αγωνιστεί, με όλα τα νόμιμα μέσα. Γι' αυτό κατέληξε σ' ένα ξεκαθαρισμένο ψήφισμα, με συγκεκριμένες επιδιώξεις, που θα αποτελέσει, από δω κι εμπρός, την κατευθυντήρια γραμμή του αγώνα. Εξέλεξε Επιτροπή Αγώνα για τα Ηπειρωτικά Κληροδοτήματα, από εκπροσώπους μαζικών φορέων της πόλης και της Ηπείρου γενικότερα. Σημαντική, οπωσδήποτε, είναι η συμμετοχή στην εκδήλωση και στην επιτροπή της Πανεπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας. Ευαισθητοποίησε την κοινή Ηπειρωτική γνώμη, καθώς επίσης και αρμόδιους παρά-

γοντες. Δεν είναι, ασφαλώς, χωρίς σημασία το γεγονός ότι στην εκδήλωση παρέστησαν και δήλωσαν πλήρη συμπαράσταση στον αγώνα αυτό, δυο βουλευτές του νομού και ένας ακόμα που απουσίαζε, για λόγους υπηρεσιακούς, στην Αθήνα έστειλε θερμό μήνυμα συμπαράστασης και εξέφρασε την άποψη ότι, με το απαραίτητο θεσμικό πλαίσιο, θα γίνει σεβαστή η βούληση των εθνικών ευεργετών μας.

Πάνω όμως απ' όλα αυτά, και μαζί μ' αυτά, η εκδήλωση της 18ης Ιουνίου ανέδειξε στην πόλη μας την ιδιότητα του πολίτη. Έδειξε ότι αυτή η ιδιότητα, η υπευθυνότητα και το ενδιαφέρον του για τα κοινά, δεν θεωρούνται, όπως συμβαίνει συχνά, μάταιες λέξεις που λειτουργούν σαν προπέτασμα καπνού για να επιβάλλεται, κάθε φορά, με πολλή μάλιστα τέχνη, το ανάλογο σύστημα κυριαρχίας. Εδώ ακριβώς πάσχουμε εμείς οι Έλληνες: Έχουμε να επιδείξουμε σημαντικά επιτεύγματα στην επιδίωξη των ατομικών μας στόχων, τόσο στη χώρα μας, όσο και στο εξωτερικό, ενώ συμβαίνει το αντίθετο στο επίπεδο των συλλογικών στόχων. Έδειξε επίσης ότι η έννοια «λαός» δεν αποτελεί μια μάζα, στην οποία κάθε άτομο προσπαθεί αδιάκριτα να προωθήσει τα συμφέροντά του, να ικανοποιήσει τις επιθυμίες του και να επιδιώξει τα συγκριτικά του πλεονεκτήματα. Έδειξε τέλος ότι οι Ηπειρώτες ενδιαφέρονται για τον τόπο τους.

Αυτή η πολύπλευρη σημασία της εκδήλωσης φαίνεται και από την απήχηση που είχε σε επίπεδο ατομικό και ομαδικό.

Την ιδιαίτερη ικανοποίησή του για την εκδήλωση αυτή εξέφρασε ο διαπρεπής δικηγόρος Αθηνών, συμπατριώτης μας **Μιχαήλ Μαρτσέκης** που πήρε μέρος στην εκδήλωση ως εκπρόσωπος της Πανεπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας. Με επιστολή του (23-8-1997) προς το συντονιστή της συζήτησης, επισημαίνει, ανάμεσα σε άλλα, και τα εξής ενδιαφέροντα:

«Σας συγχαίρω για την ωραία παρουσίαση του θέματος που συζητήθηκε, καθώς και για την άψογη διεύθυνση της όλης συζήτησης, η οποία κρατήθηκε σε ιδιαίτερα καλό επίπεδο, καίτοι το θέμα από μόνο του πυροδοτεί και προκαλεί έκρηξη.

Θάθελα να διαβιβάσετε στον κ. Σπύρο Εργολάβο τα συγχαρητήριά μου για την ωραία και μεστή εισήγησή του, καθώς επίσης και στους κ.κ. Κώστα Καραγιαννίδη και Δημήτριο Κοράκη, για την αγωνιστική πνοή που έβγαине από την εισήγησή τους.

Ενημέρωσα προφορικά τον πρόεδρο του Δ.Σ. της Π.Σ.Ε. κ. Κώστα Αλεξίου και στη συνέχεια με λεπτομερές υπόμνημά μου ενημέρωσα το Δ.Σ., το οποίο θα συνεδριάσει για το θέμα αυτό αύριο (24.6.1997).

Στο υπόμνημά μου, μεταξύ άλλων, εκθέτω τον αγωνιστικό παλμό των εκπροσώπων των Συλλόγων που είχαν την πρωτοβουλία αυτή, της εξυγίανσης δηλαδή των «Ηπειρωτικών Κληροδοτημάτων» κατά τρόπο που

να επιτυγχάνεται η διαφανής αξιοποίησή τους και η πιστή τήρηση των επιθυμιών των διαθετών - ευεργετών, και εισηγήθηκα την ενεργό συμπαράστασή της στις προσπάθειές σας, πράγμα που θα εκδηλωθεί με επιστολή που θα σας σταλεί σύντομα.

Χάρηκα πολύ που σας γνώρισα, γιατί διαισθάνθηκα ότι πάλλεστε και σεις από την ιερή θέληση να προσφέρετε, χωρίς ιδιοτέλεια, στον τόπο μας, μέσα από τους πόρους των κληροδοτημάτων, οι οποίοι, δυστυχώς, τώρα, διατίθενται για άλλους σκοπούς από εκείνους που όρισαν στις διαθήκες τους οι ευεργέτες.

Πιστεύω ότι η προσπάθειά σας θα αποδώσει καρπούς και θα ωφελήσει την Ήπειρο και τους κατοίκους της και θα σας ευγνωμονούν πολλοί γι' αυτό, αν συνεχισθεί με υπομονή και επιμονή. Εγώ θα βρίσκομαι κοντά σας σε κάθε ενέργεια ή πρωτοβουλία σας, μέσα στα πλαίσια, που θα χαράζει η συγκροτηθείσα Επιτροπή».

Διαπρεπής επίσης γιατρός της πόλης μας, ο Απόστολος Τόλης, με πολύχρονη και σημαντική προσφορά στον τομέα της υγείας, που παρακολούθησε, στο μεγαλύτερο μέρος την εκδήλωση, έστειλε προς την Επιτροπή Αγώνα το παρακάτω μήνυμα:

«Για λόγους βιολογικής κοπώσεως υποχρεώθηκα να αποχωρήσω από την ενδιαφέρουσα και σημαντική εκδήλωσή σας και δεν προσέθεσα τα παρακάτω:

Αισθάνομαι μείωση ως πολίτης που δεν προσέθεσα την αδύνατη φωνή μου στην προσπάθειά σας που αποβλέπει στο σεβασμό των Ηπειρωτών προς το νεοελληνικό κοινωνικό φαινόμενο που αποκαλείται Ηπειρωτική ευποιΐα.

Δεν μας τιμά ως Ηπειρώτες η μέχρι τώρα αδράνειά μας για την αξιοποίηση της δυνατότητας που μας κληροδότησαν λαμπροί πρόγονοί μας».

Τη σημασία της εκδήλωσης επισημαίνει με άρθρο του σε τοπική εφημερίδα ο πρώην Διευθυντής Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Δημ. Αλεξίου. Κάνει μια λεπτομερή παρουσίαση της εκδήλωσης και καταλήγει:

«Μέχρι τότε, Γιαννιώτη πολίτη, θα παραμένεις αδιάφορος και ξένος πάνω σ' ένα τόσο σπουδαίο για την πόλη και για σένα θέμα;

Στην Ήπειρο, φύτεψε το δέντρο της ευεργεσίας. Οφείλουμε να το διατηρήσουμε θαλερό, ζωντανό, για να έχει τη δύναμη ν' ανθίζει και αιώνια να καρπίζει, έτσι ώστε να βγάλει και άλλους εθνικούς ευεργέτες».

Ανάλογη ήταν και η απήχηση που είχε η εκδήλωση στον τοπικό τύπο.

Η εφημερίδα «ΗΠΕΙΡΟΣ» (20-6-1997) με πρωτοσέλιδο άρθρο της και με τίτλο «εκστρατεία για τα Ηπειρωτικά Κληροδοτήματα», αναφέρεται, με συγκεκριμένα στοιχεία στην εκδήλωση και επισημαίνει:

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΓΩΝΑ ΓΙΑ ΤΑ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥΣ ΕΥΚΕΡΑΤΟΤΗΤΑΝ ΞΕΡΕΙ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ

για τα Ηπειρωτικά Κληροδοτήματα

Επιτροπή Αγώνα συντίθησαν οι φορείς των Ιωαννίνων με στόχο να καταγράφουν τα Ηπειρωτικά κληροδοτήματα, να ελέγξουν τον τρόπο διαχείρισής τους και να ζητήσουν την καλύτερη αξιοποίησή τους, σύμφωνα πάντα με την βούληση των εθνικών ευεργετών όπως αυτά καταγράφονται στη διαθήκη τους. Έτσι το τεράστιο θέμα των κληροδοτημάτων αναδύεται μετά από πολλά χρόνια από το σκοτάδι και βγαίνει στην επιφάνεια για να γίνει κτήμα όλου του λαού.

Τη συζήτηση οργάνωσαν τον περασμένο Τετάρτη στην κατ'οίκον αίθουσα αθηνών της Ε.Π.Ε. ο Σύλλογος Πολιτικών Ιονίων Νησιών Ιωαννίνων, ο Σύλλογος Πολιτικών Ιονίων Νησιών Ηπειρωτικών Ιονίων και ο Σύλλογος Αποφοίτων Λυκείων Ζωσιμίας Σκοπιάς. Στην εκδήλωση πήραν μέρος οι θεολογίτες του Ναυπιού κ.κ. Φωκίας και Τσιφλίκας, ο αντισυνταγματάρχης κ. Πανισόλης, εκπαιδευτικοί φοιτητών και συλλόγων και πλήθος κόσμος. Αίθουσα προσέλκυσε η ομιλία του προέδρου του Δήμου και της Μητρόπολης Ιωαννίνων που διακρίνοντας το μεγάλο μέρος των κληροδοτημάτων, γεγονός που αποτελείται αρνητικό. Στην προσηφώνηση του ο Πρόεδρος του Συλλόγου Πολιτικών καυτηρίασε την κωλο-αίρεση του Δήμου για τη διατήρηση της παλαιότητας καθώς και την αδικαιολόγητη παρακολούθηση του Δήμου από την Περιφέρεια με το ίδιο θέμα. Και τότε διεξήγαγε ένας αγώνας προώθησης και των άλλων μεγάλων έργων του τόπου. Ο επικαιροποιητής κ. Σπύρος Γρηγορόπουλος αναφέρθηκε στη μεγάλη

Η εφημερίδα «ΗΠΕΙΡΟΣ» για τη σύσκεψη των φορέων (20-6-97)

«Επιτροπή Αγώνα συντίθησαν οι φορείς των Ιωαννίνων με στόχο να καταγράψουν τα Ηπειρωτικά Κληροδοτήματα, να ελέγξουν τον τρόπο διαχείρισής τους και να ζητήσουν την καλύτερη αξιοποίησή τους, σύμφωνα πάντα με τη βούληση των εθνικών ευεργετών, όπως αυτή καταγράφεται στις διαθήκες τους. Έτσι το τεράστιο θέμα των Κληροδοτημάτων αναδύεται μετά από πολλά χρόνια από το σκοτάδι και βγαίνει στην επιφάνεια για να γίνει κτήμα όλου του λαού».

Η εφημερίδα «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝ» (19-6-1997), με πρωτοσέλιδο επίσης άρθρο της δίνει μια σύντομη εικόνα της εκδήλωσης και προαναγγέλλει ότι σύντομα, λόγω της σοβαρότητας του θέματος, θα ανοίξει το «Φάκελο» Ηπειρωτικά Κληροδοτήματα, για ενημέρωση του Ηπειρωτικού Λαού.

Η εφημερίδα «ΝΕΟΙ ΑΓΩΝΕΣ» (20-6-1997), με κύριο άρθρο της που φέρει τον τίτλο «Πακτωλός τα Κληροδοτήματα» αφού αναφέρεται στα της εκδήλωσης και στις αποφάσεις που πάρθηκαν σ' αυτή, τονίζει:

«Πάρα πολλά πράγματα μπορούν να γίνουν στον τομέα των Κληροδοτημάτων για τα οποία ΤΙΠΟΤΕ δεν γνωρίζουμε ΟΛΟΙ μας.

Και όμως η Ήπειρος ΑΝ ΓΝΩΡΙΖΕ πρώτα κι αν ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΣΕ ύστερα τον ΠΑΚΤΩΛΟ των Κληροδοτημάτων της θα ήταν απολύτως αντάρκης και δεν θα είχε ΚΑΜΜΙΑ και ΚΑΝΕΝΑΝ ανάγκη.

Αλλά το θέμα των Κληροδοτημάτων τώρα μόλις αρχίζει.

Θα επανέλθουμε».

Η εφημερίδα «ΠΡΩΙΝΟΣ ΛΟΓΟΣ» (19-6-1997), με πρωτοσέλιδο επίσης άρθρο της —ρεπορτάζ του Χρ. Τσέτση— και με τίτλο «Κανένας έλεγχος στα Κληροδοτήματα», επισημαίνει:

«Όπως τονίστηκε στη χθεσινή δημόσια συζήτηση, κανένας έλεγχος δεν ασκείται από τα αρμόδια υπουργεία στη διαχείριση των Κληροδοτημάτων και δεν εκπληρώνεται, όπως θα έπρεπε, η βούληση των περισσότερων ευεργετών. Κάθε οργανισμός που διαχειρίζεται δημόσιες περιουσίες πρέπει να υπόκειται σε κοινωνικό έλεγχο, αυστηρό μάλιστα. Δεν μπορεί η επίσημη πολιτεία να κατοχυρώνει συνταγματικά και νομοθετικά την πίστη και επακριβή εκτέλεση της βούλησης των ευεργετών μας και η ίδια να έρχεται, με τα όργανά της, και να δείχνει εγκληματική αδιαφορία.

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ

Ψήφισμα και συγκρότηση Επιτροπής Αγώνα

Με πρωτοβουλία τεσσάρων μαζικών φορέων της πόλης (Συλλόγου Πολυτέκνων, Παλιών Γιαννιωτών, Ηπειρωτικής Ένωσης και Συνδέσμου Αποφοιτών Ζωσιμιαίας Σχολής) πραγματοποιήθηκε χθες βράδυ στην αίθουσα της ΕΗΜ συζήτηση - στρογγυλό τραπέζι με θέμα «Ηπειρωτικά Κληροδοτήματα».

Στην αρχή ο πρόεδρος του Συλλόγου Πολυτέκνων κ. Μπαλωμένος εξήγησε τους

λόγους για τους οποίους έγινε η εκδήλωση.

Στη συνέχεια πήρε το λόγο ο Σπύρος Εργολάβος και έκανε μια λεπτομερή ενημέρωση για το θέμα των Ηπειρωτικών Κληροδοτημάτων. Μίλησαν επίσης και εκπρόσωποι των άλλων συλλόγων.

Ακολούθησε συζήτηση, εκδόθηκε σχετικό ψήφισμα και συγκροτήθηκε επιτροπή αγώνα για την παρακολούθηση αυτού του σοβαρού, για την Ηπειρο, θέματος.

Η εφημερίδα «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝ» για τη σύσκεψη των φορέων (19-6-97)

ΠΑΚΤΩΛΟΣ ΤΑ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ!

Προσέξτε το βρόδυ, έγινε μια συσκέψη αλληλεγγύης με τη μερίδα συμπληρωμένων οι οποίοι και ανήρουν για τα ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ της Ημερήσιας, τα οποία είναι ΠΑΡΑΝΟΜΑ και η μόνωση να ΛΥΣΟΥΝ ΟΛΑ τα ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ, οικονομικά, περιβαλλοντικά, κοινωνικά, υφιστάμενα κ.λπ. των Ημερησίων, εν τούτοις η «ΚΕΦΑΛΙΑ» σε αυτήν την περίπτωση η μερίδα των οπότες ΠΙΛΙΚΕΤΗ, τρωκτικών, τα οποία είναι άλλα «πρόβλημα» πλάσμιον από τα

αξήτητα κληροδοτήματα ή, τα κινούν από το «δικόν» και το συμπεριφέρον τους.

Είπα, δίνονται η.χ. υποτροφίες Σωτηρίων σε παιδιά Κρητών ή άλλων, και μάλιστα όχι Κρητών, για τα οποία και οι διαθέσιμες φέρουν τα χρήματά τους.

Είπα, επίσης, την κατανομή ή την άλλη εκδοχή διαθεσίμων Ημερησίων Κληροδοτημάτων περιποίησης ή αντίληψης των υφιστάμενων των συμπληρωμένων συμμετέχον στη συσκέψη από την οποία «βγήκε» και η ΓΕΝΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ (ΓΠ) την οποία περιέχουν οι παρακάτω:

1. Αποκλεισμός Σχολής
2. Εργαστήριο Σχολής
3. Κληρονομή Κληνός
4. Κληρονομή Κληνός

συντήματος που αναφέρεται στα κληροδοτήματα ώστε να ΠΡΟΪΟΥΝΤΑΙ και τα χρήματά ΔΙΑΠΕΡΕΣ των δωρητών και η λειτουργία των κληροδοτημάτων να γίνεται με την ΔΙΑΠΕΡΕΣ των δωρητών.

Είπα, η επιτροπή με τημερίδα της μερίδας των ΠΡΟΪΟΥΜΕΝΩΝ με την οποία θα αποδοθεί το ΑΙΡΕΤΟ των κληροδοτημάτων επιτροπών εφορευτικών των κληροδοτημάτων και από τον κληροδοτή των κληροδοτημάτων των ΠΡΟΪΟΥΜΕΝΩΝ.

Είπα, να αποδοθεί με τημερίδα κληροδοτημάτων κατά πρόκληση, αλλά και κληροδοτή, και να κοινοποιηθεί αυτή τη μερίδα σε φορείς και οργανισμούς. Πόρα πολλά πράγματα μιλούν να

σημειώσουμε ότι:

Χρειάζεται αγώνες όχι μόνο για να αποδοθούν τα κληροδοτήματα, αλλά και για να αποδοθούν τα ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ, ότι οι ΤΑΧΕΙΣ των κληροδοτημάτων είναι ΚΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ.

Κανένας ΔΕΝ τους ανήκει ένα κερδί ή ένα επενδύσει.

ΚΑΝΕΝΑΣ ΔΕΝ τους ανήκει και δεν τους ανήκει και να αποδοθούν όλα για το ίδιο: να αποδοθεί ή να αποδοθούν με το ίδιο τους πνεύμα το χάρμα.

Ληστές, ΒΡΕΣ τους πόρους των κληροδοτημάτων και ΠΕΠΗΘΗΣΟΥ τους Ληστές είναι το κληροδοτήματα. Κάθε

ΣΤΕΦΑΝΙΚΟ

Η εφημερίδα «ΝΕΟΙ ΑΓΩΝΕΣ» για τη σύσκεψη των φορέων (20-6-97)

Η εκδήλωση σημείωσε ιδιαίτερη επιτυχία».

Ήδη το αρμόδιο τμήμα του Υπουργείου Οικονομικών, στο οποίο κοινοποιήθηκε το σχετικό ψήφισμα, διαβεβαίωσε την Επιτροπή Αγώνα ότι είναι πρόθυμο να συνεργαστεί μαζί της για να δοθεί η πρέπουσα λύση στο θέμα των Κληροδοτημάτων. Διέταξε μάλιστα τη ΔΕΣ-ΔΟΥ Ιωαννίνων να διενεργήσει σχετικό έλεγχο σε συγκεκριμένα Κληροδοτήματα.

Όπως τονίστηκε στη χθεσινή δημόσια συζήτηση

Κανένας έλεγχος στα κληροδοτήματα!..

➔ **ΣΠ. ΕΡΓΟΛΑΒΟΣ:** Η διαχείριση περιουσιών που ανήκουν στο λαό γίνεται αντίθετα προς τις διαθήκες των ευεργετών, το Σύνταγμα και τους νόμους.

Η εφημερίδα «ΠΡΩΙΝΟΣ ΛΟΓΟΣ» για τη σύσκεψη των φορέων (19-6-97)

8) Οι αντιδράσεις:

Όπως ήταν επόμενο, δεν έλειψαν και οι σχετικές αντιδράσεις γύρω από την εκδήλωση· μεμονωμένες όμως. Έτσι, σε τοπική εφημερίδα (Π.Λ. 27-6-1997) τακτικός συνεργάτης της, με τα συντομογραφικά «**Γι-Πας**», σε σχόλιό του υπό τον τίτλο «**Άποψη Ανεπηρέαστη**», ανάμεσα σε άλλα, επισημαίνει:

«Πολύς θόρυβος ξεσηκώθηκε ξανά αυτές τις μέρες με αφορμή μια εκδήλωση στην Ε.Η.Μ., όπου γνωστοί συμπολίτες —για πολλοστή φορά— είπαν τις απόψεις τους σχετικά με την διαχείριση των κληροδοτημάτων, η οποία γίνεται από τα «Αγαθοεργά Καταστήματα» και την Μητρόπολη Ιωαννίνων. Οι έχοντες τις αντιρρήσεις τους υποστηρίζουν ότι η διαχείριση θα ήταν καλύτερη αν γίνονταν από τον Δήμο Ιωαννιτών και τον Λαό της πόλης με σύγχρονες Δημοκρατικές (sic) διαδικασίες!

Αυτή είναι μια άποψη, σεβαστή μεν, αλλά έχουσα αντίλογο με πολύ ισχυρά επιχειρήματα. Επιχειρήματα τα οποία στηρίζονται επίσης σε έγγραφα αδιάσειστα και στην πολυετή πρακτική από την οποία **δεν φαίνεται πουθενά ότι γίνεται κατάχρηση, έστω και μιας δεκάρας, από τους διαχειριζόμενους τα κληροδοτήματα αυτά.**

Πώς είναι δυνατόν άλλωστε να γίνει κατάχρηση όταν στα Αγαθοεργά καταστήματα, εκτός των **επιτρόπων για τους οποίους** ξεσηκώνεται όλος ο **σαματάς**, επειδή τους διορίζει ο Δεσπότης, συμμετέχουν και εκλεκτά μέλη της Γιαννιώτικης κοινωνίας προερχόμενα από αιρετά όργανα επιστημονικών και άλλων φορέων; Ανεξάρτητα από την δημιουργούμενη πλειοψηφία και την προεδρία του εκάστοτε Δεσπότη, είναι δυνατόν να φανταστεί κάποιος εχέφρων πολίτης ότι π.χ. ο εκάστοτε πρόεδρος του Δικηγορικού ή του Ιατρικού Σύλλογου προσυπογράφουν πράγματα τα οποία θεωρούν παράνομα ή έστω διαβλητά; Ποτέ δεν ακούστηκε κάτι τέτοιο».

Του σχολίου αυτού έλαβα γνώση, αρκετά καθυστερημένα, έκρινα όμως σκόπιμο να κάνω, απ' την ίδια εφημερίδα, το δικό μου σχολιασμό (22-8-97) του, γιατί διατυπώνονταν σ' αυτό απόψεις που με βρίσκουν βασικά αντίθετο:

Έγραφα, λοιπόν, απαντώντας στο σχόλιο του «**Γι-Πας**»:

«**Το καθεστώς των αγαθοεργών είναι κατασκευάσμα τριών δικτατοριών.**

Σήμερα ζούμε —πιστεύω— σε πολίτευμα Δημοκρατίας. Ένα τέτοιο καθεστώς, λοιπόν, εγώ ως δημοκρατικός πολίτης και ως πνευματικός άνθρωπος δεν το ανέχομαι. Προσβάλλει τη δημοκρατική μου συνείδηση, όπως, πιστεύω, προσβάλλει και το κοινό αίσθημα.

Δεν αποδέχομαι το χαρακτηρισμό «εκλεκτά μέλη της Γιαννιώτικης

κοινωνίας» στη διαχείριση των κοινών, οπουδήποτε κι αν αυτά ανήκουν, από οπουδήποτε κι αν προέρχονται.

«Τα εκλεκτά μέλη της κοινωνίας», είναι γνωρίσματα άλλων εποχών και άλλων καθεστώτων. Στα δημοκρατικά καθεστώτα —όσον αφορά τη διαχείριση των κοινών, όπως είναι οι περιουσίες των ευεργετών μας— υπάρχουν εκλεγμένα μέλη και μέλη διορισμένα. Όλα τα μέλη της Εφοροεπιτροπείας, άμεσα ή έμμεσα, είναι διορισμένα από το μητροπολίτη. Η έμμεση «εκλογή» γίνεται από εκλεκτορικό σώμα, την πλειοψηφία του οποίου διορίζει ο μητροπολίτης. Αυτή είναι η αλήθεια.

Δε μιλάμε εμείς για «κατάχρηση». Εμείς ζητάμε διαχειριστικό έλεγχο από αρμόδια ελεγκτικά όργανα για να βεβαιωθούμε αν υπάρχει κατάχρηση ή όχι. Προτείνω στο συνεργάτη σας να διαβάσει την οικονομική έκθεση του επιθεωρητή Μπέκιου για την περιουσία της Βελλάς και θα δικαιολογήσει την άποψή μας».

Η υπόθεση είχε και συνέχεια που δε θεωρώ όμως σκόπιμο να παραθέσω σε τούτη την έρευνα.

9) Ο αγώνας τώρα αρχίζει:

Με τη συζήτηση —στρογγυλό τραπέζι— που οργανώθηκε στις 18 Ιουνίου 1997, στα Γιάννινα, αρχίζει ουσιαστικά ένας δύσκολος αγώνας για τα Ηπειρωτικά Κληροδοτήματα.

Το βάρος αυτού του αγώνα πέφτει, βασικά, στην Επιτροπή του Αγώνα που συγκροτήθηκε κατά την ημέρα της εκδήλωσης. Το πλαίσιο αυτού του αγώνα είναι ξεκαθαρισμένο:

Υπάρχει το σχετικό ψήφισμα που καθορίζει το πλαίσιο μέσα στο οποίο οφείλει να κινηθεί η Επιτροπή.

Όσοι ξεκινήσαμε αυτό τον αγώνα γνωρίζουμε τις δυσκολίες του. Ξέρουμε τα εμπόδια που θα παρεμβληθούν και μάλιστα από πολλές πλευρές.

Ξέρουμε όμως επίσης ότι αγώνας χωρίς δυσκολίες δεν υπάρχει. Όσο πιο ιερός είναι ένας αγώνας —πιστεύω δε πως για μας τους Ηπειρώτες δεν υπάρχει πιο ιερός αγώνας απ' αυτόν που έχει σχέση με τους μεγάλους μας ευεργέτες— τόσο περισσότερες οι δυσκολίες του. Τόσο όμως μεγαλύτερη και η αξία του.

Σ' αυτόν τον αγώνα ελπίζουμε ότι θα έχουμε συμπαρασάτες όλους τους Ηπειρώτες. Για μας τους Ηπειρώτες, ο μεγάλος εκείνος πολιτικός, ο Ελευθέριος Βενιζέλος, είχε εκφράσει κάποτε το θαυμασμό του προς τους συνεργάτες του:

Θυμίζει άλλες εποχές

Θα διαφωνήσω με τον αγαπητό Γιάννη Λιμναίο, που τάσσεται κατά της πρότασης του Σπύρου Πανταζή να περιέλθει η διαχείριση των Αγαθοεργών στο Δημοτικό Συμβούλιο. Ίσως να έχει δίκιο, ότι δεν αξιοποιήθηκαν όσο ήταν δυνατόν τα κληροδοτήματα που ήδη διαχειρίζεται ο Δήμος αλλά... Ο Τσώρτσιλ είχε πει, πως η Δημοκρατία είναι ένα κακό πολίτευμα, μόνο που δεν υπάρχει κανένα καλύτερο! Στην περίπτωση μας, οι εκλεγμένοι εκπρόσωποι των Γιαννιωτών δεν λειτουργούν πάντα συστηματικά και αποτελεσματικά, συχνά ολιγωρούν κ.λπ. Μόνο που είναι χίλιες φορές προτιμότερο να διαχειρίζονται αυτοί τα δισεκατομμύρια των κληροδοτημάτων και των Αγαθοεργών Καταστημάτων, παρά κάποιος διορισμένος από το ίδιο πάντα άτομο, όσο έντιμο κι αν είναι οι τελευταίοι. Διότι, αν μη τι άλλο, οι τελευταίοι λειτουργούν με αδιαφάνεια, δεν δίνουν λόγο πουθενά, δεν συνεδριάζουν δημοσίως, δεν... δεν... Επί τέλους, εκτός απ' τους άλλους λόγους, υπάρχει και η υπερηφάνεια και η δημοκρατική ευαισθησία των Ηπειρωτών, που προσβάλλεται βάνουσα από το καθεστώς των Αγαθοεργών και των κληροδοτημάτων, το οποίο θυμίζει άλλες εποχές.

ΠΡΩΙΝΟΣ ΛΟΓΟΣ (13-12-97)

Θ.

Σχόλιο της εφημερίδας «ΠΡΩΙΝΟΣ ΛΟΓΟΣ» (13-12-97)

«Αυτοί οι Ηπειρώτες, οι αιώνιοι Έλληνες».

Ελπίζουμε επίσης, αυτή τη φορά, να έχουμε συμπαραστάτες και όλους τους αρμόδιους παράγοντες: τους βουλευτές μας, τα Νομαρχιακά και τα Δημοτικά Συμβούλια, τους μαζικούς φορείς της Ηπείρου, τα τοπικά μέσα ενημέρωσης.

Ο αγώνας είναι κοινός: αγώνας για την Ήπειρο, αγώνας για τους εθνικούς μας ευεργέτες, αγώνας για τη νεολαία μας. Όσοι, από αδιαφορία, σκοπιμότητα, γιατί όχι μερικοί και από ιδιοτέλεια, πιστεύουν —και διαδίδουν— πως ο αγώνας αυτός δεν πρόκειται να φέρει κανένα αποτέλεσμα, ας έχουν υπόψη τους ότι:

«Τὸ ζητούμενον ἀλωτὸν, ἐκφεύγει δὲ τ' ἀμελούμενον».

Και αμέλεια, σ' αυτή την περίπτωση, ισοδυναμεί με έγκλημα σε βάρος μας.

10) Ενέργειες της Επιτροπής Αγώνα

Απ' τον Ιούνιο του 1997 που συγκροτήθηκε η Επιτροπή Αγώνα μέχρι αυτή τη στιγμή που ολοκληρώνεται, τυπογραφικά, αυτή η έρευνα (Μάρτιος 1998), η Επιτροπή Αγώνα, με βάση το ψήφισμα της Συνέλευσης, προχώρησε σε όλες τις προβλεπόμενες απ' αυτό ενέργειες.

Συγκεκριμένα:

* Υπέβαλε στην Επιτροπή Αναθεώρησης του Συντάγματος πρόταση τροποποίησης και συμπλήρωσης του άρθρου 109 που αφορά τα Κληροδοτήματα.

* Υπέβαλε στην Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής ολοκληρωμένη εισήγηση και πρόταση νόμου για τη νομοθετική ρύθμιση του θέματος των παλαιών κληροδοτημάτων Ιωαννίνων.

* Ζήτησε από το Υπουργείο Παιδείας να περιληφθούν αποσπάσματα διαθηκών στα σχολικά εγχειρίδια.

* Ενημέρωσε τα αρμόδια υπουργεία Οικονομικών και Παιδείας για την κατάσταση που επικρατεί σε πολλά από τα Ηπειρωτικά Κληροδοτήματα.

* Ζήτησε —που ήδη άρχισε— οικονομικό και διαχειριστικό έλεγχο όλων των Ηπειρωτικών Κληροδοτημάτων.

Έχοντας υπόψη τις διατάξεις :

1. Του Ν.Δ 1264/42 " Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως των διατάξεων περί Οικονομικής Επιθεωρήσεως"
2. Το Π.Δ .167/96 " Οργανισμός Υπουργείου Οικονομικών (Α.128) και συγκρότηση Γενικών Διευθύνσεων."
3. Το Π.Δ 211/96 " Σύσταση Οικονομικών Επιθεωρήσεων" (ΦΕΚ 166/Α)
4. Το ανωτέρω σχετικό το οποίο σας συναποστέλλουμε με επιστροφή.

Παρακαλούμε να αναθέσετε σε Επιθεωρητή τον διαχειριστικό και οικονομικό έλεγχο στο Κληροδοτήμα Γεωργίου Σταύρου που διαχειρίζεται η Ιερά Μητρόπολη Ιωαννίνων.

Έγγραφο του Υπουργείου Οικονομικών προς ΔΕΣ-ΔΟΥ Ιωαννίνων για οικονομικό και διαχειριστικό έλεγχο στο Κληροδοτήμα Γ. Σταύρου (6-8-1997)

* Για όλες τις ενέργειές της, με δελτίο τύπου, ενημερώνει τον Ηπειρωτικό Λαό.

Είναι αλήθεια πως κάτι άρχισε να κινείται στο χώρο των Κληροδοτημάτων. Ο δρόμος όμως ακόμα είναι μακρύς.

Παραθέτουμε μερικά απ' τα έγγραφα της Επιτροπής Αγώνα, τα οποία δίνουν μια απλή εικόνα της μέχρι τώρα δραστηριότητάς της.

Επιτροπή Αγώνα
για τα "ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ"

Ιωάννινα 9/7/97

Αριθ. Πρωτ. 3

Πληροφορίες:

Βασιλική Τζόκα: Χαρ. Τρικούπη 10 - 45332 Ιωάννινα
ΤΗΛ. (0651)-26332 • FAX 36645

Προς
Τη Διαχειριστική Επιτροπή
του Κληροδοτήματος Γεωργίου Σταύρου
Ενταύθα

Σεβασμιώτατε Κύριε Πρόεδρε,

Όπως γνωρίζετε, σύμφωνα με το νόμο 2386/7-3-1996 οι απολογισμοί των Κοινοφελών Ιδρυμάτων δημοσιεύονται με τη φροντίδα των διοικητών και των διαχειριστών τους στον τοπικό τύπο. Κάτι τέτοιο όμως, απ' ό,τι γνωρίζουμε, δεν έγινε μέχρι σήμερα, εκτός αν δημοσιεύτηκε ο απολογισμός του Ιδρύματος και δεν υπέπεσε στην αντίληψή μας.

Προκειμένου, λοιπόν, να ενημερώσουμε τα μέλη των μαζικών φορέων τους οποίους εκπροσωπούμε στην Επιτροπή Αγώνα για τα Ηπειρωτικά Κληροδοτήματα, υποβάλλουμε την παράκληση:

Να μας χορηγήσετε αντίγραφα απολογισμών, της τελευταίας δεκαετίας, του Ιδρύματος που διαχειρίζεσθε, καθώς και ονομαστικές καταστάσεις των υποτρόφων που ανακηρύχθηκαν από το Ίδρυμά σας.

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΓΩΝΑ
για τα ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ

- 1) Αθανασίου Χάρης, Πρόεδρος της Ομοσπ.Επαγ/τιών-Βιοτεχνών και Εμπόρων Νομού Ιωαννίνων
- 2) Εργολάβος Σπύρος, Εκπρόσωπος Συνδέσμου Αποφύγιων Διοξάντιων Ζωσμαιάς Σχολής Ιωαννίνων
- 3) Καρναγαννίδης Κωνσταντίνος, Πρόεδρος Ηπειρωτικής Έκδοσης
- 4) Κοντογιάννης Χρήστος, Πρόεδρος του Συλλόγου Γυνέων και Κηδεμόνων Λ' Γυμνασίου Ιωαννίνων
- 5) Κοράκης Δημήτριος, Γενικός Γραμματέας του Συλλόγου Παλιών Γαλανωτών
- 6) Μαρτσέκης Μιχαήλ, εκπρόσωπος της Παινευρωτικής Συνμετσπονδίας Ελλάδας
- 7) Μπαλωμένος Κων/νος, Πρόεδρος του Συλλόγου Πολυτέκνων Νομού Ιωαννίνων
- 8) Νταφοπούλου Καλλιόπη, εκπρόσωπος του Δικηγορικού Συλλόγου Ιωαννίνων
- 9) Τάτσι-Σκανδάλη Φρειδερίκη, εκπρόσωπος της Έκδοσης Πολιτών Ιωαννίνων

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΓΩΝΑ
ΓΙΑ ΤΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ

Ιωάννινα 9-10-1997

Πληροφορίες:

Βασιλική Τζόκα: Χαρ. Τρικούπη 10 - 45332 Ιωάννινα
ΤΗΛ. (0651)-26332 • FAX 36645

Αριθ. Πρωτ.: 7

Κύριο

Γεράσιμον Αρσένη

Υπουργό Εθνικής Παιδείας και

Θρησκευμάτων

Μητροπόλεως 15

Αθήνα

Κύριε Υπουργέ,

Δε θα σας διαφεύγει ασφαλώς το γεγονός ότι μεγάλοι ευεργέτες από όλη την Ελλάδα, και ιδιαίτερα από την Ήπειρο, διέθεσαν τεράστιες περιουσίες, καρπό μόχθου ολόκληρης ζωής, για σκοπούς κοινωφελείς, και μάλιστα σε χαλεπούς καιρούς, για την πατρίδα μας.

Οι μεγάλοι αυτοί ευεργέτες διατύπωσαν την επιθυμία τους με συστατικές πράξεις —τις διαθήκες— πολλές από τις οποίες αποτελούν ανεπανάληπτα μνημεία λόγου και ήθους, τα οποία μπορούν και πρέπει να συντελέσουν στη διαπαιδαγώγηση της νεολαίας μας.

Ως Επιτροπή Αγώνα για τα Ηπειρωτικά Κληροδοτήματα που έχει συσταθεί από μαζικούς φορείς της πόλης των Ιωαννίνων και της Ηπείρου σας υποβάλλουμε την παράκληση να δώσετε εντολή στα αρμόδια όργανα του Υπουργείου σας να συμπεριλάβουν εκλεκτά αποσπάσματα των διαθηκών των ευεργετών μας στα Σχολικά Εγχειρίδια.

Επειδή το θέμα μας είναι οικείο και έχουμε στη διάθεσή μας αρκετές διαθήκες, είμαστε πρόθυμοι να συνεργαστούμε με τους αρμόδιους παράγοντες του Υπουργείου για την επιλογή κατάλληλων αποσπασμάτων.

**Με ιδιαίτερη τιμή
Η Επιτροπή Αγώνα**

Κοινοποίηση:

- 1) κ. Πρόεδρο Παιδαγωγικού Ινστιτούτου
- 2) Συλλόγους Επιτροπής Αγώνα

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΓΩΝΑ
ΓΙΑ ΤΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ

Ιωάννινα 2-12-1997

Πληροφορίες:

Βασιλική Τζόκα: Χαρ. Τρικούπη 10 - 45332 Ιωάννινα
ΤΗΛ. (0651)-26332 • FAX 36645

Αριθ. Πρωτ.: 24....

ΕΙΣΗΓΗΣΗ

Προς

Την Επιτροπή Αναθεώρησης του Συντάγματος

Αξιότιμοι Κύριοι Βουλευτές,

Σας είναι ασφαλώς γνωστό ότι το Σύνταγμα της χώρας μας, με το άρθρο 109, κατοχυρώνει —θεωρητικά— την πιστή και επακριβή εκτέλεση της βούλησης των ευεργετών μας, καθώς στην πρώτη παράγραφο αυτού του άρθρου ορίζεται ότι "δεν επιτρέπεται η μεταβολή του περιεχομένου ή των όρων της διαθήκης...".

Εξίσου —θεωρητικά πάντα— κατοχυρώνει τη βούληση των ευεργετών μας και ο Α.Ν. 2039/1939 που εξακολουθεί ακόμα να ρυθμίζει το θέμα των Κληροδοτημάτων, καθώς, στο άρθρο 2, ορίζει ότι "η πιστή και επακριβής εκτέλεσις της βουλήσεως των διαθετών και δωρητών... αποτελεί υποχρέωσιν του κράτους".

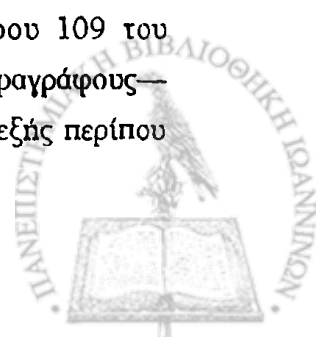
Αυτή την υποχρέωση το Κράτος, όσον αφορά τουλάχιστο τα Ηπειρωτικά Κληροδοτήματα, δεν την εκπληρώνει.

Έπειτα, λοιπόν, από εξέταση του όλου θέματος με αρμόδιους νομικούς κύκλους

Ε ι σ η γ ο ύ ρ α σ τ ε

Να προβλεφθεί συνταγματική ρύθμιση και οργάνωση της εποπτείας και του ελέγχου των Κληροδοτημάτων που καταλείπονται υπέρ δημόσιων ή κοινωφελών σκοπών, για να εκλείψει η σημερινή κατάσταση που έχει οδηγήσει σε πλήρη αποτελμάτωση και μεγάλες καταχρήσεις.

Αυτό για να επιτευχθεί χρειάζεται επαναδιατύπωση του άρθρου 109 του Συντάγματος, στο οποίο πρέπει να προστεθεί —στις δύο υπάρχουσες παραγράφους— και μια ενδιάμεση παράγραφος (αριθ. 2), η οποία μπορεί να πάρει την εξής μορφή:

ΑΡΘΡΟ 109 §2

“Ο σεβασμός, η προστασία και η επακριβής εκτέλεση της βούλησης των διαθετών και δωρητών που άφησαν περιουσίες υπέρ του Δημοσίου ή για κοινωφελείς σκοπούς, αποτελεί υποχρέωση του Κράτους. Το Κράτος υποχρεούται να συγκροτήσει αξιόπιστες, κατά περιφέρειες, υπηρεσίες που θα αναλάβουν την πιστή και επακριβή εκπλήρωση της βούλησης των δωρητών και διαθετών περιουσιών υπέρ του Δημοσίου ή κοινωφελών σκοπών.

Νόμος ορίζει την πλήρη αναδιάρθρωση της Υπηρεσίας Εθνικών Κληροδοτημάτων, τη σύνταξη Γενικού Μητρώου Κληροδοτημάτων, στην κατανομή τους κατά περιφέρειες, ανάλογα με τη βούληση των διαθετών και των δωρητών, την καταγραφή και κατάταξη των περιουσιακών στοιχείων, και τον ορισμό της διοίκησης και διαχείρισης του κάθε κληροδοτήματος που θα είναι υποχρεωτικά, σύμφωνα με τη βούληση του διαθέτη και του δωρητή, όπως αυτή διατυπώνεται στη συστατική του πράξη”.

Η παράγραφος 1 παραμένει, ως έχει, και η παράγραφος 2 γίνεται 3.

**Με ιδιαίτερη τιμή
Η Επιτροπή Αγώνα**

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΓΩΝΑ
ΓΙΑ ΤΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ

Ιωάννινα 9-10-1997

Πληροφορίες:

Βασιλική Τζόκα: Χαρ. Τρικούπη 10 - 45332 Ιωάννινα
ΤΗΛ. (0651)-26332 • FAX 36645

Αριθ. Πρωτ.:.....9.....

Προς
τον κ. Πρόεδρο και τα μέλη της
Εφοροεπιτροπείας των Αγαθοεργών
Καταστημάτων Ιωαννίνων

Ενταύθα

Σεβασμιώτατε, Αξιότιμοι Κύριοι,

Με την έναρξη του νέου σχολικού έτους θα θέλαμε να σας υπενθυμίσουμε το σχετικό απόσπασμα της διαθήκης του αείμνηστου ευεργέτη Ν. Ζωσιμά, με το οποίο ορίζει ότι πρέπει κατ' έτος να χορηγούνται χρηματικά βραβεία σε μαθητές της Ζωσιμαίας Σχολής.

Παραθέτουμε το σχετικό απόσπασμα:

«Ανά έκαστον έτος, εν τινι προσδιορισμένω καιρώ του θέρους, να γίνηται η επί της των μαθητών προόδου εξέτασις, μεθ' ην να δίδηται εν τι βραβείον, ενί εκάστω αυτών, ανάλογον της επιδόσεώς του, κατ' ίχνος της πεφωτισμένης Ευρώπης».

Σας παρακαλούμε, λοιπόν, να διαθέσετε το ανάλογο ποσόν για τη χορήγηση των χρηματικών βραβείων στους μαθητές, πράγμα το οποίο θεωρούμε απαραίτητο και για την καλλιέργεια της ευγενικής άμιλλας ανάμεσα στους μαθητές και για την εκπλήρωση της βούλησης του μεγάλου μας ευεργέτη.

Η Επιτροπή Αγώνα

Κοινοποίηση:

- 1) κ. Νομάρχη Ιωαννίνων
- 2) κ. Δήμαρχο Ιωαννίνων
- 3) κ. Αλέκο Φαρμάκη - Αντιδή-
μαρχο-μέλος Εφοροεπιτροπείας
- 4) κ. Προϊστάμενο Δευτεροβάθμιας
Εκπαίδευσης Ν. Ιωαννίνων -
κ. Διευθυντές Γυμνασίου-Λυκείου
Ζωσιμαίας - Πρόεδρους Σχολ. Επιτροπών
- 5) Σύλλογο Γονέων και Κηδεμόνων Γυμνα-
σίου-Λυκείου Ζωσιμαίας Σχολής
- 6) Συλλόγους Επιτροπής Αγώνα

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΓΩΝΑ
ΓΙΑ ΤΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ

Ιωάννινα 8-12-1997

Πληροφορίες:

Βασιλική Τζόκα: Χαρ. Τρικούπη 10 - 45332 Ιωάννινα
ΤΗΛ. (0651)-26332 • FAX 36645

Αριθ. Πρωτ.:...31.....

Κύριο
Νικόλαο Ζαρμπαλά
Νομάρχη Ιωαννίνων

Ενταύθα

Σχετ.: 2690/1-12-1997 έγγραφό σας

Κύριε Νομάρχη,

Εκφράζουμε την ικανοποίησή μας για τη διαβεβαίωση που μας παρέχετε με το παραπάνω σχετικό έγγραφό σας ότι, σε σχέση με το Κληροδοτήμα Γ. Σταύρου, "οι ενέργειες της Ν.Α. θα είναι σύμφωνες με την ισχύουσα νομοθεσία".

Αυτό ακριβώς ζητάμε κι εμείς.

Θα θέλαμε, με την ευκαιρία, να σας θέσουμε υπόψη ότι η σχετική με τα Κληροδοτήματα νομοθεσία, ξεκινάει από τις αυστηρές πράξεις (διαθήκες) των διαθετών μας.

Στη διαθήκη του, λοιπόν, που συνέταξε, το 1868, ο Γ. Σταύρου, ορίζει επί λέξει:

"Συνέλαβα την ιδέα να χαρίσω και χαρίζω εις την πόλιν των Ιωαννίνων τα κτήματα ταύτα δια να λειτουργήση το Ορφανοτροφείον".

Το Σύνταγμα της χώρας μας, στο άρθρο 109, του οποίου σας επισυνάπτουμε φωτοτυπία, ορίζει ότι "δεν επιτρέπεται η μεταβολή του περιεχομένου ή των όρων της διαθήκης...".

Σχετικά δε με τα παλαιά Κληροδοτήματα Ιωαννίνων τελευταία νομοθετική ρύθμιση έγινε με το άρθρο 37 του νόμου 1473/1984, το οποίο επίσης σας στέλνουμε σε φωτοτυπία.

Με βάση τον παραπάνω νόμο το αρμόδιο για τα Κληροδοτήματα Υπουργείο Οικονομικών εξέδωσε, όπως ίσως γνωρίζετε, την Κ.4849/1612/1-7-1986 απόφασή του προς τη Νομαρχία Ιωαννίνων, με την οποία δίνει εντολή να περιέλθει "η περιουσία του Ιδρύματος Γ. Σταύρου στο Δήμο Ιωαννιτών". Και την απόφαση αυτή σας στέλνουμε σε φωτοτυπία.

Φρονούμε, λοιπόν, ότι όλες οι ενέργειές σας για να είναι "σύμφωνες με την ισχύουσα νομοθεσία" πρέπει να γίνουν στα πλαίσια των παραπάνω επισημάνσεών μας.

Με ιδιαίτερη τιμή
Η Επιτροπή Αγώνα

Κοινοποίηση:

- 1) κ. Δήμαρχο Ιωαννίνων
- 2) κ. Πρόεδρο Δημ. Συμβουλίου Ιωαννίνων
- 3) Συλλόγους Επιτροπής Αγώνα
- 4) Τοπικό τύπο

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΓΩΝΑ
ΓΙΑ ΤΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ

Ιωάννινα 20-1-1998

Πληροφορίες:

Βασιλική Τζόκα: Χαρ. Τρικούπη 10 - 45332 Ιωάννινα
ΤΗΛ. (0651)-26332 • FAX 36645

Αριθ. Πρωτ.: 36

Προς τους κ.κ.

- 1) Απόστολο Κακλαμάνη, Πρόεδρο της Βουλής των Ελλήνων
- 2) Αλέκο Παπαδόπουλο, Υπουργό Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης
- 3) Ιωάννη Παπαντωνίου, Υπουργό Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών
- 4) Γεράσιμο Αρσένη, Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων
- 5) Ευάγγελο Γιαννόπουλο, Υπουργό Δικαιοσύνης
- 6) Γεώργιο Δρυ, Υφυπουργό των Οικονομικών
- 7) Πρόεδρο και μέλη της Επιτροπής Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής

Αθήνα

Αξιότιμοι Κύριοι,

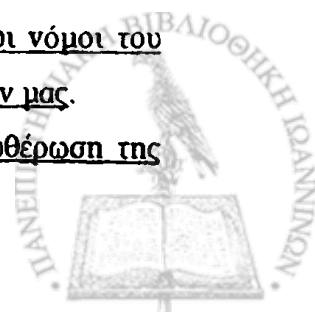
Τον Ιούνιο του 1997, μαζικοί φορείς της πόλης και της Ηπείρου, απελπισμένοι απ' την αδιαφορία των αρμόδιων κρατικών οργάνων και των Τοπικών Παραγόντων, ύστερα από μια πολύωρη συζήτηση —στρογγυλό τραπέζι— με θέμα τα Ηπειρωτικά Κληροδοτήματα, συγκρότησαν Επιτροπή αγώνα που ανέλαβε, για λογαριασμό των μαζικών αυτών φορέων να προχωρήσει σε συγκεκριμένες αγωνιστικές διεκδικήσεις. Κυρίαρχη διεκδίκηση είναι:

Να ισχύσει και για την πόλη των Ιωαννίνων, στο καθεστώς των Κληροδοτημάτων, αυτό που ισχύει για ολόκληρη την Ελλάδα.

Με πιο απλά λόγια:

Να ισχύσει και για την πόλη των Ιωαννίνων το Σύνταγμα και οι νόμοι του Κράτους και να γίνει σεβαστή η βούληση των μεγάλων εθνικών ευεργετών μας.

Αυτό, δυστυχώς, δε γίνεται σήμερα, 84 χρόνια μετά την απελευθέρωση της πόλης από τον τουρκικό ζυγό και 23 χρόνια μετά τη μεταπολίτευση.

Σ α ς Ζ η τ ά μ ε

- Να αποκαταστήσετε αυτή την κατάφωρη αδικία σε βάρος της πόλης των Ιωαννίνων και να ισχύσει και για την πόλη μας το ίδιο θεσμικό καθεστώς που ισχύει για τα Κληροδοτήματα της Ελλάδας.
- Να προωθήσετε στη Βουλή των Ελλάνων σχέδιο νόμου, με το οποίο θα καταργούνται όλες οι διατάξεις των προεδρικών διαταγμάτων και των αναγκαστικών νόμων που εκδόθηκαν σε περιόδους, δικτατορίας, καθώς και κάθε προηγούμενη διάταξη που θα είναι αντίθετη με τον υπό ψήφισιν νόμο, ώστε να ξεκαθαρίσει, μια για πάντα το θεσμικό καθεστώς των Κληροδοτημάτων των Ιωαννίνων και να ισχύει και γ' αυτά ό,τι ισχύει για την υπόλοιπη Ελλάδα, σύμφωνα με το Σύνταγμα της χώρας μας και τις συστατικές πράξεις των ευεργετών μας.

Προς διευκόλυνση των νομικών σας υπηρεσιών σας υποβάλλουμε σχέδιο νόμου το οποίο συντάξαν νομικοί σύμβουλοι, με τους οποίους συνεργάζεται η Επιτροπή Αγώνα για τα Ηπειρωτικά Κληροδοτήματα.

ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ

"ΠΑΛΑΙΑ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ ΝΟΜΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ"

ΑΡΘΡΟ ΜΟΝΟ

§1. Καταργούνται:

- α) Το Διάταγμα της 30-4-1926 "Περί διαχειρίσεως των περιουσιών των επί Τουρκοκρατίας τέως Χριστιανικών Κοινοτήτων της Περιφέρειας του Νομού Ιωαννίνων (ΦΕΚ 153/14-5-1926, τεύχ. Α')
- β) Το Διάταγμα της 1ης Ιουλίου 1926 "Περί κανονισμού διαχειρίσεως περιουσιών των επί Τουρκοκρατίας τέως Χριστιανικών Κοινοτήτων της πόλεως Ιωαννίνων" (ΦΕΚ 218/1-7-1926, τεύχος Α').
- γ) Το άρθρο 113, παράγρ. 1 του Α.Ν. 2039/1939 (ΦΕΚ 455/24-10-1939, τεύχος Α').
- δ) Κάθε διάταξη αντίθετη προς το άρθρο του νόμου τούτου.

§2. Όλες οι περιουσίες που αφορούν κοινωφελείς σκοπούς κατά την έννοια του άρθρου 1 του Α.Ν. 2039/1939, όπως ήδη ισχύει, η διοίκηση και η διαχείριση των οποίων μέχρι τη δημοσίευση της παρούσας διάταξης, υπάγονταν στη ρύθμιση του καταργούμενου, κατά την προηγούμενη παράγραφο κανονισμού, υπόκεινται στο εξής στις διατάξεις που ισχύουν για τις αντίστοιχες περιουσίες όλης της χώρας, συνιστούν ιδρύματα και διοικούνται, όπως ορίζεται στην παράγραφο 4 του παρόντος άρθρου,...

§4. Μετά τον έλεγχο και την καταγραφή των περιουσιών, που προαναφέρονται, θα συνταχθεί για κάθε μιά χωριστά Οργανισμός διοίκησης και διαχείρισης, σύμφωνα με τη συστατική της πράξη και τις ισχύουσες διατάξεις για τις καταλειπόμενες περιουσίες προς εξυπηρέτηση κοινωφελών σκοπών.

*Με ιδιαίτερη τιμή
Η Επιτροπή Αγώνα*

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΓΩΝΑ

Ιωάννινα 19-12-1997

ΓΙΑ ΤΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ

*

Πληροφορίες:

Βασιλική Τζόκα: Χαρ. Τρικούπη 10 - 45332 Ιωάννινα

ΤΗΛ. (0651)-26332 • FAX 36645

Αριθ. Πρωτ.: 3884

Αξιότιμο Κύριο

Απόστολο Κακλαμάνη

Πρόεδρο της Βουλής των Ελλήνων

Αθήνα*Κύριε Πρόεδρε,*

Μαζικοί φορείς της πόλης των Ιωαννίνων και της Ηπείρου, ανάμεσα στους οποίους και η Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας, ύστερα από πολλά χρόνια κρατικής αδιαφορίας και ανευθυνότητας, ανέλαβαν την πρωτοβουλία να συστήσουν μια Επιτροπή Αγώνα για τα Ηπειρωτικά Κληροδοτήματα.

Δυστυχώς, κάθε μέρα διαπιστώνουμε ότι υπάρχει μια εικόνα διαλυμένου κράτους, το οποίο αδιαφορεί πλήρως, με τις αρμόδιες υπηρεσίες του, για θέματα βασικά του διμόσιου βίου, όπως είναι τα Κληροδοτήματα.

Μια γεύση αυτής της εικόνας μπορείτε να πάρετε κι εσείς, ρίχνοντας μια ματιά στην αλληλογραφία που σας επισυνάπτουμε.

Δύο υπουργεία, το Υπουργείο Παιδείας και Οικονομικών, με επίσημα έγγραφά τους —το ένα μάλιστα προς τη Βουλή των Ελλήνων, ρίχνουν την ευθύνη το ένα στο άλλο για την αρμοδιότητα του ελέγχου και της εποπτείας των Κληροδοτημάτων των Ιωαννίνων.

Αποτέλεσμα: δε γίνεται κανένας έλεγχος και τεράστιες περιουσίες των μεγάλων ευεργετών μας τις διαχειρίζονται ανεξέλεγκτα και τις λυμαίνονται πρόσωπα αναρμόδια.

Απευθυνόμαστε προς εσάς, τον εκπρόσωπο του κοινοβουλευτικού μας Πολιτεύματος και ζητάμε τη βοήθειά σας για να σταματήσει αυτή η τραγική κατάσταση.

Δεν είναι νοητό υπηρεσίες των Υπουργείων να (παρα)πληροφορούν τους αρμόδιους Υπουργούς, αυτοί, με τη σειρά τους, να παραπληροφορούν τη Βουλή των Ελλήνων και τον Ελληνικό Λαό.

Πιστεύουμε ότι μια τέτοια κατάσταση δεν την ανέχεστε κι εσείς.

*Με ιδιαίτερη τιμή
Η Επιτροπή Αγώνα
για τα Ηπειρωτικά Κληροδοτήματα*

**ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΓΩΝΑ
ΓΙΑ ΤΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ**

Ιωάννινα 20-1-1998

Πληροφορίες:

Βασιλική Τζόκα: Χαρ. Τρικούπη 10 - 45332 Ιωάννινα
ΤΗΛ. (0651)-26332 • FAX 36645

Αριθ. Πρωτ.:...**38**.....

Κύριο

Ελευθέριο Γκλίναβο

Δήμαρχο Ιωαννίνων

Ενταύθα

Σχετ.: α) Αρ. 31/8-12-1997 έγγραφο Επιτροπής
Αγώνα
β) Αρ. Κ.4848/1612/1-7-96 Υπουργείου
Οικονομικών

Κύριε Δήμαρχε,

Από το παραπάνω (α) σχετικό έγγραφό μας προς τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ιωαννίνων (το οποίο κοινοποιήσαμε και σε σας, και σας ξαναστέλνουμε σε φωτοτυπία) προκύπτει αβασάνιστα ότι το Κληροδότημα Γ. Σταύρου, και με βάση τη διαθήκη, και με βάση τους νόμους της Πολιτείας, ανήκει στο Δήμο Ιωαννιτών. Αυτό φαίνεται ξεκάθαρα από το β' σχετικό έγγραφο του Υπουργείου Οικονομικών με το οποίο δίνεται εντολή —από το 1986— στο Νομάρχη Ιωαννίνων να παραδώσει το Κληροδότημα στο Δήμο Ιωαννιτών.

Φρονούμε, λοιπόν, ότι ως Δήμαρχος της πόλης των Ιωαννίνων έχετε υποχρέωση απέναντι στο μεγάλο ευεργέτη Γ. Σταύρου και απέναντι στους πολίτες, να κινήσετε άμεσα όλες τις διαδικασίες —που σταμάτησαν πριν 11 χρόνια— ώστε να περιέλθει το Κληροδότημα τούτο στο Δήμο.

Η Επιτροπή Αγώνα είναι στη διάθεσή σας προκειμένου να σας θέσει υπόψη όλα τα απαιτούμενα στοιχεία.

Με ιδιαίτερη τμή

Η Επιτροπή Αγώνα

Κοινοποίηση:

- 1) Δ/ση Εθν. Κληρ. Υπουργείου Οικονομικών
- 2) κ. Νομάρχη Ιωαννίνων
- 3) Τοπικά μέσα Μ.Ε.
- 4) Συλλόγους Επιτροπής Αγώνα

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΓΩΝΑ
ΓΙΑ ΤΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ

Ιωάννινα 12-2-1998

Πληροφορίες:

Βασιλική Τζόκα: Χαρ. Τρικούπη 10 - 45332 Ιωάννινα
ΤΗΛ. (0651)-26332 • FAX 36645

Αριθ. Πρωτ.:.....47.....

Κύριο
Ελευθέριο Γκλίναβο
Δήμαρχο Ιωαννίνων
Ενταύθα

Κύριε Δήμαρχε,

Η έκδοση της διαθήκης του αείμνηστου ευεργέτη της πόλης μας Νικολάου Ζωσιμά, που έγινε πρόσφατα, με δική σας χορηγία, απ' το Σύνδεσμο Αποφοίτων και Διδασκάντων της Ζωσιμαίας Σχολής, κατέστησε σαφή στους πολίτες αυτής της πόλης το περιεχόμενο της διαθήκης, τους όρους και τους κοινωφελείς σκοπούς τους οποίους ο διαθέτης θέλησε, με τα χρήματά του, να υλοποιηθούν.

Έπειτα απ' αυτά φρονούμε πως ως δήμαρχος της πόλης, έχετε υποχρέωση να απευθυνθείτε προς τα αρμόδια υπουργεία Παιδείας και Οικονομικών, καθώς επίσης και προς την Εθνική Τράπεζα και να ζητήσετε:

- α) Ποιό είναι το αρχικό μετοχικό κεφάλαιο που κατατέθηκε από τους εκτελεστές της διαθήκης στην Εθνική Τράπεζα.
- β) Ποιά ήταν, κατά καιρούς, η διακίνηση αυτού του κεφαλαίου, τι τόκοι εισπράχθηκαν από τους διαχειριστές και πού διατέθηκαν.
- γ) Αν οι μετοχές του Κληροδοτήματος Ν. Ζωσιμά κατανεμήθηκαν ονομαστικά στα ιδρύματα που προβλέπονται απ' τη διαθήκη, όπως ακριβώς ορίζει ο διαθέτης και παραγγέλλει το Πολιτικό Δικαστήριο της Μόσχας.
- δ) Πόσες, ακριβώς, μετοχές υπάρχουν σήμερα πόσο μέρος εισπράττεται, κάθε χρόνο, και πού διατίθεται.

Αυτά τα στοιχεία έχει δικαίωμα να τα πληροφορηθεί επίσημα ο λαός της πόλης μας.

**Με ιδιαίτερη τμή
Η Επιτροπή Αγώνα**

Κοινοποίηση:

- 1) κ. Πρόεδρο Δημοτικού Συμβουλίου Ιωαννίνων
- 2) Συλλόγους Επιτροπής Αγώνα
- 3) Τοπικό Τύπο

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΓΩΝΑ
ΓΙΑ ΤΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ

Ιωάννινα 26-3-1998

Πληροφορίες:

Βασιλική Τζόκα: Χαρ. Τρικούπη 10 - 45332 Ιωάννινα
ΤΗΛ. (0651)-26332 • FAX 36645

Αριθ. Πρωτ.:.....60.....

Προς

τον κ. Στέφανο Ματθία
Πρόεδρο του Αρείου Πάγου
Αθήνα

Αξιότιμε Κύριε Πρόεδρε,

Ίσως να μην σας είναι γνωστό πως ο αείμνηστος Ηπειρώτης Ευεργέτης Κων/νος Ζάππας, με την διαθήκη του που συνέταξε το 1891, όρισε ανάμεσα στους επιτρόπους και εκτελεστές της διαθήκης του και "τον κατά καιρόν Πρόεδρον του εν Αθήναις Αρείου Πάγου".

Ήθελε με τον τρόπο αυτό να διασφαλίσει την πιστή εκπλήρωση της βούλησής του και του εξαδέλφου του Ευάγγελου Ζάππα.

Δυστυχώς όμως αρκετά από αυτά που ορίζονται στις διαθήκες των δύο μεγάλων αυτών Ηπειρωτών Ευεργετών δεν εκτελούνται. Η αρμόδια Διεύθυνση του Υπουργείου Οικονομικών δεν άσκησε, μέχρι σήμερα τουλάχιστο, τον επιβαλλόμενο, από το νόμο, έλεγχο και εποπτεία.

Ως εκπρόσωποι μαζικών φορέων της Ηπείρου που ενδιαφερόμαστε για την τύχη των Ηπειρωτικών Κληροδοτημάτων, σας παρακαλούμε, να βρείτε, κάποια στιγμή, λίγο από τον πολύτιμο χρόνο που έχετε στη διάθεσή σας και να ζητήσετε από την Ζάππειο Επιτροπή να εκτελέσει τη βούληση των δύο μεγάλων αυτών Ηπειρωτών Ευεργετών, όπως αυτή διατυπώνεται στις διαθήκες τους.

Ως Ηπειρώτες θα σας είμαστε αρκετά υποχρεωμένοι.

**Με ιδιαίτερη τιμή
Η Επιτροπή Αγώνα**

Κοινοποίηση:

- 1) Δ/ση Κληροδοτημάτων Υπουργείου Οικονομικών
- 2) Ζάππειο Επιτροπή
- 3) Συλλόγους Επιτροπής Αγώνα
- 4) Τοπικά μέσα μαζικής ενημέρωσης

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΓΩΝΑ
ΓΙΑ ΤΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ

Ιωάννινα 26-3-1998

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Η Επιτροπή Αγώνα για τα Ηπειρωτικά Κληροδοτήματα, συνεχίζει τις ενέργειές της για τη ρύθμιση του μεγάλου θέματος που αφορά την Ήπειρο και έχει σχέση με τα Ηπειρωτικά Κληροδοτήματα.

Συγκεκριμένα, πρόσφατα, προχώρησε στις παρακάτω ενέργειες:

- 1) Με έγγραφό της προς τον Πρόεδρο και τα μέλη της Φιλεκπαιδευτικής Εταιρείας ζητάει να πληροφορηθεί σε ποιες ενέργειες έχουν προβεί μέχρι σήμερα για να εκπληρώσουν την βούληση του Αποστόλου Αρσάκη για την ιδιαίτερη πατρίδα του, τη Χοταχόβα.
- 2) Κοινοποιεί στους προέδρους των Συνοικιακών Συμβουλίων της πόλης τις εισηγήσεις της που έχουν σχέση με τις σχολικές περιουσίες της πόλης των Ιωαννίνων που προέρχονται από Κληροδοτήματα, και με τη νομοθετική ρύθμιση του καθεστώτος των παλαιών κληροδοτημάτων της πόλης. Ζητάει να συζητήσουν τα θέματα αυτά στα Διοικητικά τους Συμβούλια, να πάρουν σχετικές αποφάσεις και να κάνουν τις αναγκαίες παρεμβάσεις στο Δημοτικό Συμβούλιο Ιωαννίνων.
- 3) Με έγγραφά της προς το νομάρχη Ιωαννίνων, το δήμαρχο και τον πρόταμη Ιωαννίνων, επανέρχεται σε προηγούμενα έγγραφά της και ζητάει, το Νομαρχιακό Συμβούλιο, το Δημοτικό Συμβούλιο και η Σύγκλητος του Πανεπιστημίου να λάβουν τις σχετικές αποφάσεις γύρω από τα Ηπειρωτικά Κληροδοτήματα.
- 4) Με έγγραφά της προς τον Πρόεδρο του Αρείου Πάγου και του Ελεγκτικού Συνεδρίου, τους οποίους ο Κων/νος Ζάππας ορίζει επιτρόπους και εκτελεστές της διαθήκης του, ζητάει να κάνουν τις απαραίτητες παρεμβάσεις προς τη Ζάππειο Επιτροπή και να υποχρεώσουν τα μέλη της να εκπληρώσουν τη βούληση των μεγάλων Ηπειρωτών ευεργετών, Ευάγγελου και Κων/νου Ζάππα, όπως αυτή είναι διατυπωμένη στις διαθήκες τους.

- 5) Με έγγραφό της προς τους πέντε βουλευτές του νομού Ιωαννίνων ζητάει να συντονίσουν τις ενέργειές τους για να δοθεί δίκαιη λύση στο θέμα των Ηπειρωτικών Κληροδοτημάτων.
- 6) Με FAX προς τον Υπουργό Παιδείας και τον υφυπουργό Οικονομικών ζητάει να ορίσουν συνάντηση με την Επιτροπή Αγώνα, προκειμένου να συζητήσουν από όλες τις πλευρές το θέμα των Ηπειρωτικών Κληροδοτημάτων και να προβούν στις αναγκαίες ρυθμίσεις.
- 7) Με FAX προς τον Πρόεδρο και τα μέλη της διακομματικής επιτροπής Θεσμών και Διαφάνειας ζητάει να οριστεί συνάντηση με την Επιτροπή Αγώνα, προκειμένου να συζητήσουν και να προωθήσουν το θέμα της νομοθετικής ρύθμισης των παλαιών Κληροδοτημάτων της πόλης, για το οποίο, όλα τα μέλη έχουν ενημερωθεί με σχετικό προσωπικό έγγραφο.
- 8) Με έγγραφό της προς το Πολιτικό Γραφείο του Πρωθυπουργού, καταγγέλλει την αδράνεια της πολιτικής ηγεσίας και των αρμόδιων Υπηρεσιών του Υπουργείου Οικονομικών γύρω από τον έλεγχο και την εποπτεία των Εθνικών Κληροδοτημάτων.

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΓΩΝΑ
ΓΙΑ ΤΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ

Ιωάννινα 26-3-1998

Πληροφορίες:

Βασιλική Τζόκα: Χαρ. Τρικούπη 10 - 45332 Ιωάννινα
ΤΗΛ. (0651)-26332 • FAX 36645

Αριθ. Πρωτ.:.....54.....

Προς
τους βουλευτές του Νομού Ιωαννίνων
Ενταύθα

Κύριοι βουλευτές,

Η Επιτροπή Αγώνα για τα Ηπειρωτικά Κληροδοτήματα σας έχει τπρήσει, μέχρι σήμερα, ενήμερους για όλες τις ενέργειές της, προκειμένου να οδηγηθεί σε δίκαιη λύση το μεγάλο θέμα των Ηπειρωτικών Κληροδοτημάτων.

Γι' αυτό το θέμα κρίνουμε σκόπιμο να συντονίσετε (ως εκπρόσωποι του λαού του νομού Ιωαννίνων —τον οποίο, κατά κύριο λόγο, αφορούν τα κληροδοτήματα—) τις ενέργειές σας προς τους υπουργούς Παιδείας και Οικονομικών, προκειμένου να τακτοποιηθούν άμεσα δύο καίρια θέματα:

- 1) Να γίνεται από τα αρμόδια όργανα συστηματικός έλεγχος και εποπτεία στο θέμα της διοίκησης και διαχείρισης των κληροδοτημάτων, που σήμερα, δυστυχώς, δε γίνεται.
- 2) Να γίνει νομοθετική ρύθμιση του θέματος των παλαιών κληροδοτημάτων της πόλης των Ιωαννίνων, η διοίκηση και διαχείριση των οποίων γίνεται, δυστυχώς, ακόμα και σήμερα, με διατάγματα των δικτατορικών καθεστώτων, σε αντίθεση με το Σύνταγμα, τους νόμους και τη βούληση των ευεργετών μας.

Θεωρούμε σκόπιμο, για μια ακόμα φορά, να σας υπενθυμίσουμε τη βασική αυτή υποχρέωση που έχετε προς το Λαό που εκπροσωπείτε, αν λάβετε μάλιστα υπόψη ότι σήμερα ο Λαός αυτός πιέζεται κάτω από το βάρος των προσαρμογών της οικονομίας μας προς την Ευρωπαϊκή Ένωση και ότι, σύμφωνα με διεθνείς στατιστικές, η περιοχή μας είναι η πιο υποβαθμισμένη περιοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης οι δε Ηπειρώτες είμαστε οι πιο φτωχοί Ευρωπαίοι πολίτες.

Είμαστε στη διάθεσή σας για οποιαδήποτε συμπληρωματική πληροφορία ζητήσετε.

*Με ιδιαίτερη τμμή
Η Επιτροπή Αγώνα*

Κοινοποίηση:

- 1) Συλλόγους Επιτροπής Αγώνα
- 2) Τοπικά μέσα μαζικής ενημέρωσης

ΙΑ΄ ΚΛΕΙΝΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ

Προσπάθησα, με χάσματα και με κενά, να ξετυλίξω, με τούτη την έρευνα, ένα μονάχα μικρό κομμάτι από το κουβάρι του μίτου της Αριάδνης, για να μπορέσουμε, όσοι πονάμε ετούτο τον τόπο που λέγεται Ήπειρος, να οδηγηθούμε στο γνωστό Λαβύρινθο των Ηπειρωτικών Κληροδοτημάτων.

Στόχος μου δεν ήταν να φωτίσω αυτό το πολυδαίδαλο θέμα. Κάθε άλλο μάλιστα. Στόχος μου απλός ήταν να ευαισθητοποιήσω την Ηπειρωτική κοινή γνώμη, ώστε να ξεκινήσει ένας αγώνας για την πλήρη διαλεύκανση του θέματος.

Πρόκειται, όπως τόνισα, κλείνοντας την εισήγησή μου κατά τη συζήτηση —στρογγυλό τραπέζι— της 18ης Ιουνίου 1997, για το σοβαρότερο θέμα που πρέπει σήμερα να μας απασχολήσει ως Ηπειρώτες.

Θέμα, πρώτα, οικονομικό

Σε εποχή βαθιάς οικονομικής κρίσης, σε εποχή που ο λαός μας καλείται καθημερινά σε αναπόφευκτες θυσίες, είναι αδιανόητο να εξακολουθεί, αντίθετα προς τις διαθήκες των ευεργετών μας, αντίθετα προς το Σύ-

Πολιτικό κουίζ

ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΜΕΝΟ μεν, πολύ ενδιαφέρον δε.

Ποιός βουλευτής του ΠΑΣΟΚ στο νομό μας, στη σύσκεψη που έγινε στο Μέγαρο Μαξίμου για την προετοιμασία της πρόσφατης επίσκεψης του πρωθυπουργού στην Ήπειρο, ζήτησε να συσταθεί τριμερής εκ συναρμοδίων υφυπουργών επιτροπή (Οικονομικών, Εσωτερικών και Παιδείας και Θρησκευμάτων) προκειμένου να μελετήσει και να αποφασίσει την αλλαγή του ισχύοντος καθεστώτος των κληροδοτημάτων της πόλης Ιωαννίνων που υπάγονται στην Εκκλησία;

Δεν γνωρίζουμε ποιά θα είναι η τύχη της πρότασης αυτής. Γνωρίζουμε, όμως, πως πνέουν μένεα κατά του βουλευτή που έκανε την πρόταση, ισχυροί εκκλησιαστικοί κύκλοι της πόλης.

Το όνομα του βουλευτή δεν το αποκαλύπτουμε, αλλά να σκεφτεί κανείς πως είναι και παπαδοπαίδι!

Σχόλιο της εφημερίδας «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝ» (12-6-97)

νταγμα και τους νόμους, η ανεξέλεγκτη —γιατί όχι και ιδιοτελής σε ορισμένες περιπτώσεις— διαχείριση περιουσιών που δικαιωματικά ανήκουν στο λαό μας. Αν αυτό το θέμα αφορά ολόκληρο το Έθνος, αφορά ιδιαίτερα εμάς τους Ηπειρώτες. Μιλώντας το 1925 στην Τέταρτη Εθνοσυνέλευση, ο πληρεξούσιος **Σκεύος Ζερβός**, τόνιζε:

«Τα εθνικά ημών Κληροδοτήματα, δεόντως, διευθυνόμενα, εκτελούμενα επακριβώς και συμφώνως προς τους όρους των ευεργετών των, αδιαλείπως και αυστηρώς επιτηρούμενα, θα παράσχωσι ασφαλή και πλούσια τα μέσα δια των οποίων θα επιτευχθεί πλήρως και ταχεία η αναμόρφωσις και η αναγέννησις του Έθνους».

Και κατέληξε:

«Αν μπορούσε να αναγεννηθεί η Ελλάδα, δε θα μπορούσε άραγε να αναγεννηθεί η Ήπειρος, που θεωρείται και είναι η πατρίδα των ευεργετών».

Και αντί για αναγέννηση, γνωρίζομε όλοι μας τα χάλια της. Όλοι οι επίσημοι διεθνείς Οργανισμοί σήμερα κατατάσσουν την Ήπειρο στις φτωχότερες περιοχές της Ευρώπης και εμάς τους Ηπειρώτες μας θεωρούν τους φτωχότερους κατοίκους της Ευρώπης.

Θέμα, έπειτα, κοινωνικό, πολιτικό.

Σε μια δημοκρατική κοινωνία οι διορισμένες από οποιονδήποτε πλειοψηφίες, όπως συμβαίνει δυστυχώς, στην πόλη μας δεν έχουν —δεν μπορεί και δεν πρέπει να έχουν— θέση. Απορώ δε πώς υπάρχουν στην πόλη μας και στο νομό μας αιρετοί άρχοντες που παριστάνουν πως αυτό το κεφαλαιώδες για τη δημοκρατία μας θέμα δεν το καταλαβαίνουν. Ελπίζω πως από τη σημερινή εκδήλωση θα βγάλουν τα δικά τους συμπεράσματα.

Θέλουμε επίσης κάθε οργανισμός που διαχειρίζεται δημόσιες περιουσίες να υπόκειται σε κοινωνικό έλεγχο, αυστηρό μάλιστα.

Δεν μπορεί η επίσημη Πολιτεία να ψηφίζει συντάγματα και νόμους, δεν μπορεί να κατοχυρώνει συνταγματικά και νομοθετικά την πιστή και επακριβή εκτέλεση της βούλησης των ευεργετών μας, και η ίδια να έρχεται, με τα όργανά της, και να δείχνει εγκληματική αδιαφορία.

Θέμα, τέλος, ηθικό.

Οι μεγάλοι μας ευεργέτες δεν ήταν τυχαίοι άνθρωποι. Ούτε απέκτησαν τα χρήματά τους χωρίς μόχθο και προσωπικές θυσίες. Υπήρξαν τα πιο εκλεκτά τέκνα του Λαού μας. Ένωσαν βαθιά μέσα στην ψυχή τους το χρέος προς την Πατρίδα. Άφησαν τους καρπούς των μόχθων τους για σκοπούς κοινωφελείς. Όρισαν με σαφήνεια τον τρόπο με τον οποίο επιθυμούσαν να γίνει η διοίκηση και η διαχείριση των περιουσιών τους. Μέσα από τις διαθήκες τους έρχεται προς όλους μας ατράνταχτη και φοβερή η φωνή τους:

«Πᾶς Ἕλλην, χωρὶς ἐξαίρεσιν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐπαγρυπνήσῃ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν διατάξεων τῆς παρούσης διαθήκης μου» εἶναι ἡ υποθήκη τοῦ Ευαγγελίου Ζάππα.

«Ἐπιθυμῶ ἵνα ἡ διαθήκη μου ἔχη τὴν ἰσχὺν καὶ τὸ κύρος ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ καὶ ἐνώπιον κριτηρίου καθεστῶτος ἐπὶ τῆς γῆς, ὥστε μηδένα, ἄνθρωπον, ὅσα διέταξα ἀνατρέπειν ἢ παρενοχλεῖν ἐπὶ οἰοιαδήποτε αἰτία καὶ προφάσει», γράφει ὁ Νικόλαος Ζωσιμάς, ἐξ ὀνόματος τῆς Ἀδελφότητος τῶν Ζωσιμάδων.

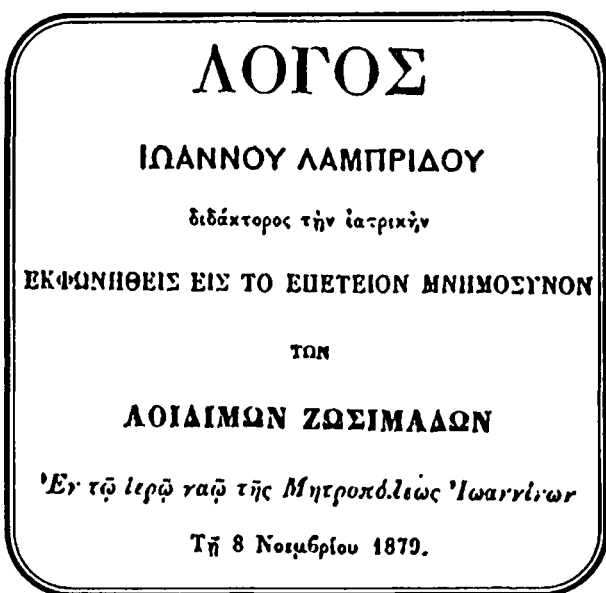
Αὐτὴ τῆ φωνὴ τοὺς ἔχουμε εμεῖς οἱ Ἡπειρώτες τὸ δικαίωμα νὰ τὴν ἀγνοήσουμε; Μποροῦμε νὰ ἀντιπαραθέσουμε στὴ δική τους μεγαλόψυχη

εὐεργεσία τὴ δική μας στενόκαρδη ἀχαριστία, ἀγνοώντας τὴν πικρὴ ἀλήθεια ποὺ μας στέλνουν ἀπ' τὴ μακρινὴ ἀρχαιότητα οἱ πρόγονοὶ μας πὺς «τῆ ἀχαριστία ἔπεται ἡ ἀναισχυντία»; Θα ἐξακολουθήσουμε κι εμεῖς, οἱ ἐλεύθεροὶ καὶ υπεύθυνοὶ πολῖτες, νὰ συμπορευόμεστε με ἓνα ἐπίσημο κράτος, με ὀρισμένους βουλευμένους ἀρχόντες, ποὺ παραδέρνουν μέσα σὲ μιὰ ἀδιαστικὴ καὶ ἀπαράδεκτη ἀδιαφορία; Ἀδιαφορία ποὺ, τελικὰ, στρέφεται ἐναντίον μας.

Αὐτὸ εἶναι τὸ μήνυμα ποὺ μας στέλνει, μέσα ἀπὸ τὸν ἐπιμνημόσυνο λόγο τοῦ —ποὺ ἐκφωνήθηκε στὴ Μητρόπολη Ἰωαννίνων, τὸ 1879— ὁ γιατρός καὶ λόγιος **Ἰωάννης Λαμπρίδης**, υπενθυμίζοντας ὅτι:

«Μόνον ἡ πιστὴ καὶ ἐμφρὸν διαχείρισις συνωδὰ πρὸς τὰς τῶν εὐεργετῶν διατάξεις ἐξασφαλίζει τὸ μέλλον τῶν κοινωνιῶν, ἐξεγείρουσα τὴν ἀμίλλαν καὶ ἄλλων ἀγαθῶν πατριωτῶν πρὸς μίμησιν τῶν προγενεστέρων».

Ἡ ἀρρώστια ποὺ μας δέρνει, ὡς κοινωνία, ὡς κράτος εἶναι βαριά. Σὺμπτωμά τῆς χαρακτηριστικὸ ἡ ἀδιαφορία γιὰ ὅλους καὶ γιὰ ὅλα. Ὁ καθένας κοιτάζει πὺς νὰ βολέψῃ τὸν εαυτὸ του, πὺς νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴ θεσοῦλα του, πὺς νὰ κατοχυρώσῃ τὰ συμφέροντα. Μέσα σ' αὐτὸ τὸ τέλμα εἶναι δυστυχῶς βουτηγμένοι καὶ μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ἐπίσημοὺς ἀρχόντες. Σὲ πρόσφατη δημοσκόπηση, ὅπως θα διαβάσατε, τὸ 85% τῶν Ἑλλήνων πιστεύει πὺς ἡ δημόσια ζωὴ τοῦ τόπου εἶναι συνυφασμένη με τὴ διαφθορά. Δὲν πρέπει νὰ ξεχνάμε πὺς, ὅπως οἱ ἄνθρωποι, ἔτσι οἱ λαοὶ καὶ οἱ κοινο-

νίες παθαίνουν «μιθριδατισμό», όταν το φαρμάκι της αδιαφορίας τους προσφέρεται σε μικρές και προσεκτικά κανονισμένες δόσεις.

Απ' αυτή τη βαριά αρρώστια δεν έχουμε το δικαίωμα να προσβληθούμε. Αυτό μας το επιβάλλει, πρώτα, η ιδιαίτερη πατρίδα μας, η Ήπειρος, η πιο απομονωμένη και παραμελημένη περιοχή της πατρίδας μας. Μας το επιβάλλουν, έπειτα, οι γενιές που έρχονται και θα παραλάβουν από μας τη σκυτάλη του μεγάλου και σκληρού αγώνα για την εθνική μας επιβίωση. **Μας το επιβάλλουν, τέλος, και κυρίως αυτοί, οι μεγάλοι ευεργέτες μας. Η φωνή τους, όπως βγαίνει μέσα απ' τις διαθήκες τους, μετουσιώνεται σε πολυδάκρυτη και πολυπλόκητη ικεσία: υψώνεται σε μάθημα αυστηρό και δεν μπορούμε να του ξεφύγουμε. Γίνεται κραυγή και χρέος έχουμε να την ακούσουμε.**

Αυτή η κραυγή με οδήγησε σε τούτη την έρευνα, με την οποία εκπληρώνω, όπως θέλω να πιστεύω, ένα μικρό χρέος προς την Ήπειρο.

Στο χέρι όλων μας είναι, απ' εδώ κι εμπρός, να προχωρήσουμε και να ολοκληρώσουμε το χρέος μας.

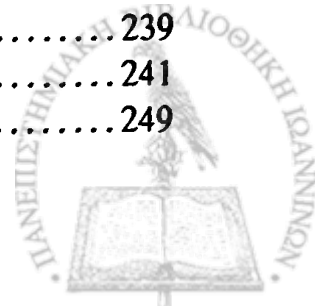

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
Πρόλογος	4
A' ΕΙΣΑΓΩΓΗ	
1. Η ευποιΐα στη ζωή μας	7
2. Ηπειρωτική ευποιΐα	10
3. Ο σκοπός αυτής της έρευνας	15
B' ΟΙ ΔΙΑΘΗΚΕΣ ΤΩΝ ΕΥΕΡΓΕΤΩΝ ΜΑΣ	
1. Η διαθήκη του Ζώη Καπλάνη	23
2. Η διαθήκη του Νικόλαου Ζωσιμά	28
3. Δωρεά Νικόλαου Ζωσιμά προς το Ελληνικό Κράτος	45
4. Η διαθήκη του Γεώργιου Ριζάρη	47
5. Η διαθήκη του Ιωάννη Δομπόλλη	56
6. Το Αρσάκειο - Απόστολος Αρσάκης	59
7. Η διαθήκη του Γεώργιου Σταύρου	68
8. Η διαθήκη του Ευάγγελου Ζάππα	72
9. Η διαθήκη του Κων/νου Ζάππα	78
10. Η διαθήκη της Αγγελικής Παπάζογλου	85
11. Η διαθήκη του Γεώργιου Τούλη	95
12. Η συμβολαιογραφική πράξη του Ιωάννη Μπάγκα — Μπάγκειο Κληροδότημα	98
13. Δυο περιφρονημένες διαθήκες	105
α) Δωρεά πρώτη (1927)	
β) Δωρεά δεύτερη (1960)	
14. Η διαθήκη της Ελένης Ζωγράφου	108
(Το Ζωγράφειο Κληροδότημα)	
15. Η δωρεά του Δημητρίου Μέκιου	113
(Το Μέκειο Κληροδότημα)	
16. Η διαθήκη του Φιλίππου	115
17. Η διαθήκη της Φερενίκης Καλούδη	118
(Κληροδότημα Φερενίκης Καλούδη - Κίγκου)	
18. Κληροδοτήματα Ζαγοροχωριών	122
19. Η διαθήκη της Ελένης Γεροντικού	125

Γ΄ ΔΙΟΙΚΗΣΗ - ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΩΝ	128
I. ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ	
1. Κοινοτική οργάνωση των Ιωαννίνων	128
2. Τρόπος διαχείρισης των Κληροδοτημάτων - Αξιώπιστες μαρτυρίες ..	132
α) Θλίψη και οργή των Ζωσιμάδων	132
β) Η αλληλογραφία των Ζωσιμάδων	133
γ) Η μαρτυρία του Ι. Λαμπρίδη	142
δ) Η έκθεση για τη διαχείριση των Ελεών Ιωαννίνων του έτους 1879 ..	146
ε) Η επιστολή Καποδίστρια και το πατριωτικό δάνειο των Ηπειρωτών	150
II. ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ	154
Δ΄ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟ ΚΑΙ ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΩΝ	159
Ε΄ ΤΑ ΑΓΑΘΟΕΡΓΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	173
ΣΤ΄ Η ΣΧΟΛΙΚΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΠΟΥ ΠΡΟΕΡΧΕΤΑΙ ΑΠΟ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ	185
Ζ΄ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ	
1. Η Ηπειρωτική Εταιρεία	193
2. Η Νομαρχία Ιωαννίνων	195
3. Ο Δήμος Ιωαννιτών	198
4. Τα Συνοικιακά Συμβούλια Ιωαννίνων	205
5. Η Πανεπειρωτική Συνομοσπονδία	210
Η΄ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΩΝ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ	
1. Το Κληροδότημα Γ. Σταύρου	215
2. Το Κληροδότημα Ν. Ζωσιμά	223
3. Το Ζωγράφειο Κληροδότημα	229
Θ΄ ΑΠΟ ΤΟ 1987 ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ	
1. Τοπικές αρχές - Μαζικοί φορείς - Τύπος	236
2. Τροποποίηση του Α.Ν. 2039/1939	239
3. Επιστολές στον Πρωθυπουργό κ. Σημίτη	241
4. Αντιδράσεις σε τοπικό επίπεδο	249

Ι΄ Η ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΤΩΝ ΜΑΖΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

1. Η πρωτοβουλία του Συλλόγου Πολυτέκνων Νομού Ιωαννίνων	253
2. Η σύσκεψη τεσσάρων μαζικών φορέων της πόλης των Ιωαννίνων ..	256
3. Η συζήτηση -στρογγυλό τραπέζι- με θέμα: Ηπειρωτικά Κληροδοτήματα	259
4. Συζήτηση - Ερωτήσεις - Προτάσεις	268
5. Το ψήφισμα	269
6. Συγκρότηση Επιτροπής Αγώνα για τα Ηπειρωτικά Κληροδοτήματα	271
7. Η σημασία και η απήχηση της εκδήλωσης	272
8. Οι αντιδράσεις	278
9. Ο αγώνας τώρα αρχίζει	279
10. Ενέργειες Επιτροπής Αγώνα	280
 ΙΑ΄ ΚΛΕΙΝΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ	 297

